

AZERBAYCAN TÜRKÇESİ

DEYİMLER SÖZLÜĞÜ

Seyfettin Altaylı

AZERBAIJAN TÜRKÇESİ

DEYİMLER SÖZLÜĞÜ

²²¹²
Həsən Bəy Ümidostuna təşəkkürümlə.

16.9.2006

HAZIRLAYAN : SEYFETTİN ALTAYLI ^{dan}

Bu eserimi, vatanımıza, milletimize ve devletimize hayırlı bir evlat olması dileği ile sevgili torunum Aybek Yıldırım ALTAYLI'ya bağışlıyorum.

Baskı : Prestij Matbaası -- Ankara - 2005
Tel : (0312) 394 29 76

Kısaltmalar

al.	:	alay ifadesi.
arg.	:	argo söz.
ço.	:	çocuk dilinde.
din.	:	dinî terim.
es.	:	eski dilde.
et.	:	etnografya ile ilgili.
hk.	:	hukukî terim.
k.	:	kaba söz.
kin.	:	kinaye.
kl.	:	klasik terim.
kn.	:	konuşma dili.
mt.	:	matematikle ilgili terim.
ş.	:	şaka ifadesi.
şa.	:	şairane ifade.

İçindekiler

Önsöz

Deyimler Sözlüğünün Orijinal Örneği

Maraqlı Bir Əsər

Deyimler

Sözlük

Kaynakça

Önsöz

Dil tarihi, insanlık tarihi ile birlikte başlamıştır. Türk milleti, beşeriyetin en eski milletlerinden biri olduğundan dolayı konuştuğumuz Türkçe de dil tarihinin en başından beri kullanıla gelen önemli dillerinden biridir.

Dilimizle ilgili ilmî çalışmaların çağdaş anlamda 11. yüzyılda Kaşgarlı Mahmut'la başladığı belirtilmektedir; ancak bu çalışmaların ve tartışmaların yoğunluk kazandığı devir ise 19. yüzyılın ikinci yarısı olmuştur diyebiliriz. Bu dönemde batıda okuyup ülkeye dönen aydınların getirdikleri batı zihniyeti dilde de kendini göstermiştir. İslam dininin kabulünden sonra özellikle 10. ve 11. yüzyılda Arap ve Fars kültürleri ile yakın temas kuran dilimiz kendine özgü kimlik oluşturmuş ve bunu diğer halklara da kabul ettirip, benimsetmiştir. Bu kimliğin oluşturulmasında Osmanlı Devleti'nin kudretli imparatorluk hâkimiyeti baş rol oynamıştır. Ancak 16. yüzyılın son çeyreğinde başlayan duraklama ve peşice gelen gerileme devri, devleti zaafa uğratmış ve özellikle de 18. yüzyılda devleti bu durumdan kurtarma çarelerinin batıda aranması ağırlık kazanmaya başlamıştır. Batının ekonomik ve askerî yönden Osmanlı devletinden ileride olması, Türkler arasında batılılaşma özentisini kamçılamış ve tabii olarak bu durum, batılı anlamda davranış biçimlerine yönelmeyi körüklemiştir. Batılı gibi giyinme ve davranış biçimleri sosyal hayata girmiş ve batı dilleri de, özellikle Fransızca kültürel sahada kendini daha çok hissettirmeye başlamıştır. Sosyal hayatta görülen değişim dile de sirayet etmiş, 19. yüzyılın ikinci yarısı dilde batılılaşmanın gemi aزیya aldığı zaman dilimi olmuştur.

Osmanlı Devletinin enkazı üzerinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti tamamen batıya yönelik metotlarla işe başlamış, aşırı Türkçeciliğe doğru gidilmiş, ancak bunun son derece hatalı olduğu anlaşılmış ve bu yoldan dönülmüştür. Aşırı Türkçecilikten vazgeçen Cumhuriyet Türkiyesi, Türk dünyası eksenli bir politika ile dilimize yeni bir yön vermiştir. Atatürk zamanında kurulan Türk Dil Kurumu, Türkiye merkezli, Türk dünyasını kucaklayan ancak batılı metotlarla ve batıyı da unutmayan bir politika ile dile yaklaşmıştır. Atatürk'ten sonra ise büyük bir coğrafyaya yayılan milletimizin Türkiye dışında yaşayan halkları nedense görmezden gelinmiş, yön tamamen batıya çevrilmiş, yüzyılların birikimi uydurukçaya kurban verilmiş, “millî marş”a “ulusal düttürü”, “yemekhane”ye “otlangaç” diyecek kadar kendinden kopuk ve özüne yabancı bir yola sapılmıştır.

Dış Türkler konusundaki eğilimler, bu konudaki çalışmalar, önyargılı ve tamamen siyasî amaçlı kabul edilmiş; bunlara politik bir sima büründürülerek “Turancılık (?)”la eşdeğer tutulmuş ve damgalanmış, mahkum edilmiştir. Milletimizin malı olmuş kelimeler Arapça ve Farsça kökenlidir diye bir kenara fırlatılmış, yerlerine yeni uydurukça kelimeler bulunmuştur. Bu durum da ne yazık ki, diğer Türk halkları ile Türkiye arasındaki iletişimi menfi yönde etkilemiştir. Türkiye dışındaki kardeşlerimizin dilinde yaşayan ve tamamen kendi malımız olmuş kelimeler ve deyimlere sırt çevrilmiş, yeni nesiller böylesi bir ortamda yetiştirilmiş, dolayısıyla da diğer haklarımızla aramızda büyük bir kopukluk meydana gelmiştir. Bunun sıkıntılarını Sovyetler Birliği’nin dağılmasından sonra daha iyi anladık ve anlamaya da devam etmekteyiz. Güzel Türkçemizin Türkiye dışında yaşayan kardeşlerimizin dilindeki kelime ve deyimlerle daha da zenginleşeceği ve dünya dilleri arasında kendine lâayık yeri tutacağına inanmaktayım. Bu inançla da ömrümün en güzel ve verimli yıllarını dilimiz için seve seve harcadım ve harcamaya da devam edeceğim.

Deyimler dilimizin, beşerî ilişkilerimizin, yaratılışımızla ilgili anlayışımızın, sosyolojik hafızamızın, inançlarımızın ve devlet felsefemizin, kısacası kültürümüzün, yüzyıllar içinde kalıplaşmış anahtarlarıdır. Bu sebeple deyimlerimize kalıplaşmış özlü ifadeler gözüyle bakamayız.

Tanrı tarafından ilahî adaleti yer yüzünde sağlamak gayesiyle yaratılan ve böylesi yüce bir misyonla görevlendirilen Türk Milletinin cihan tarihine hediye ettiği Ulu Önderimiz Atatürk’ün henüz 1933 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde Dış Türklerle ilgili olarak söylediğı;

“Bugün Sovyetler Birliğı dostumuzdur, komşumuzdur, müttefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır. Fakat yarın ne olacağını kimse bugünden kestiremez. Tıpkı Osmanlı gibi, tıpkı Avusturya-Macaristan gibi parçalanabilir, ufalanabilir. Bugün elinde sımsıkı tuttuğı milletler avuçlarından kaçabilirler. Dünya yeni bir dengeye ulaşabilir. İşte o zaman Türkiye ne yapacağını bilmelidir... Bizim bu dostumuzun idaresinde dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız. Hazır olmak, yalnız o günü susup beklemek değildir, hazırlanmak lazımdır. Milletler buna nasıl hazırlanır? Dil bir köprüdür... İnanç bir köprüdür... Tarih bir köprüdür...”

Köklerimize inmeli ve olayların böldüğü tarihimizin içinde bütünleşmeliyiz. Onların bize yaklaşmasını bekleyemeyiz. Bizim onlara yaklaşmamız gereklidir...”

şeklindeki sözlerini, hiçbir zaman unutmadan ve her ne pahasına olursa olsun, sorumluluğunu taşımak ve icra etmek için mukaddes bir görev telakki ederek harfiyen uymaya çalıştım.

Milli benliğimizi şekillendiren, ona ruh veren ve nesilden nesle devam ettiren milli kültürümüzdür. Onu geliştirip, gelecek nesillere miras bırakmada kullandığımız vasıta ise dilimizdir. “Şahadetleri dinin temeli olan ezanlarımızın” minarelerimizde ebed müddet devam etmesi, yüce devletimizin bekası ile kâim olur. Devletimizin devamı, millî şuurumuzun idrak edilmesi ve onun vücut bulması, millî kültürümüze, en başta da dilimize verilen önemle ilgilidir. Ulu önderimizin “Millî şurardan yoksun milletler başka milletlerin şikarısıdır.” sözünü söylerken, bizlere de millî benliğimizi bulma ve onu gelecek nesillere daha güçlü bir şekilde bırakma idealini hedef göstermiştir. Bir anlamda dilimize sahip çıkmak, devletimize sahip çıkmakla eş değerdedir. “Ağzımızda anamızın sütü olan” dilimiz ise Doğu Türkistan’dan Adriyatik sahillerine kadar uzanan engin bir coğrafyada hâkimdir. Her bir Türk kolunun konuştuğu dil ise Tanrının ilahî güzelliğinden birer demet sunduğu nadide inciler gibidir ve her birinin kendine has lezzeti, zarafeti vardır. Azerbaycan Türkçesi de Doğu ve Batı Türklüğünün kavşak noktasında bulunmanın üstünlüğü ile kendine has estetiğe, inceliğe, musikiye ve zenginliğe maliktir.

1985 yılından başlayarak 8 yıl aralıksız ve her gün ortalama altı saat çalışıp 1994 yılında iki ciltlik “Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü”nü hazırlayarak yayımlamayı başardım; ancak aynı tempodaki çalışmalarımı devam ettirdim. **Azerbaycan Türkçesi Ansiklopedisi** üzerinde 22 yıldır çalışmaktayım ve yakın bir zamanda da bitirmeyi plânlamaktayım.

1988 yılından beri Kuzey Azerbaycan’la çok yakın temastayım. 1974 yılından beri de Güney Azerbaycan’la irtibat halindeyim. Her iki taraftaki literatürü, ulaşabildiğim kadarıyla yakından takip etmekteyim. 1985 yılından beri her iki yörenin insanlarından ve doğup büyüdüğüm, Oğuz yurdu İğdir bölgesinden derlediğim sözleri ve deyimleri topladım. Şimdiye kadar taradığım eserlerden ve ilişki kurduğum insanlardan 27 000’den fazla deyim topladım; ancak hem karışıklığa meydan vermemek ve kullanıcılara kolaylık sağlamak hem de kitabın hacmini fazla büyütmemek için varyant deyimleri tek bir deyimde topladım ve bundan dolayı rakam 22 807’ye indi. Her deyimın Türkiye Türkçesi’ndeki karşılığını ulaşabildiğim kadarıyla vermeye çalıştım, ancak tamamını veremedim; çünkü Türkiye Türkçesi’ndeki deyimleri ihtiva eden eserlerdeki rakam,

benim eserimdekilerin yarısına bile ulaşamamaktadır, takdiri sevgili okuyuculara bırakmaktayım. Bulduğum deyimlerin bağımsız bir kitap hâlinde yayımlanmasının kültürümüze az da olsa bir katkı sağlayacağını inancını taşımaktayım.

Deyimler sözlüğünü Azerbaycan'da kullanılan Latin alfabesinin harf sırasına göre dizdim. Onları bölümlere ayırarak kendi içlerinde tasnif etmeyi; her deyiimi, kitabın hacmini son derece büyütür kaygısıyla bir örnekle göstermeyi uygun görmedim. Alfabetik sıranın, istenen deyime çok çabuk ve kolayca ulaşmada yardımcı olacağı kanaatini taşımaktayım.

Eseri hazırlarken bazı konulara özellikle dikkat ettim. Türk Dil Kurumu'nun sözlükçülükte uyguladığı kurala uydum ve cümle başlarında büyük harf kullanmadım. Azerbaycan Türkçesinde özel isimlerin baş harfleri cümle içinde küçük harfle yazılmaktadır ve ekleri de apostrofla ayrılmamaktadır. Bu durum, Türkiyeli okuyucular için bazen karışıklığa meydan vermektedir. Cümle içinde yazılan kelimenin özel isim mi, yoksa ifade edilen herhangi bir söz mü olduğu anlaşılmamaktadır. Buna engel olmak için Türkiye Türkçesindeki yazım kurallarını uyguladım, özel isimlerin baş harfini büyük yazdım, eklerini de apostrofla ayırdım; doğrusunun da bu olduğuna inanmaktayım.

Başka bir konu Azerbaycan Türkçesinde kullanılan zaman ekleridir. Bunlara dikkat edilmezse bazı yanlış anlaşılmalara meydana gelebilir. Azerbaycan Türkçesinde şimdiki zaman eklerini (-ır, -ir, -ur, -ür) alan bazı kelimeler Türkiye Türkçesinde emir kipi şeklinde algılanabilir, buna dikkat edilmelidir. Örnek olarak Azerbaycan Türkçesinde “batmak” fiili “-ır” ekini alarak “batır” şekline gelmiştir. Bunun Türkiye Türkçesindeki karşılığı “batıyor”dur; “yatmak” fiilinin şimdiki zamanı “yatır” şeklindedir ki, Türkiye Türkçesine göre “yatıyor” şeklinde algılanmalıdır. Buna dikkat edilmezse Türkiye Türkçesindeki gibi algılanırsa “batır”, “yatır” emir kipi anlamını kazanır ki, bu da yanlış anlaşılmalara sebep olabilir. Azerbaycan Türkçesinde gelecek zaman ekleri (-ar, -er), zarf fiil ekleri (-ıb, -ib, -ub, -üb), yükleme hâli ekleri (-nı, -ni, -nu, -nü), bildirme ekleri (-dı, -di, -du, -dü)’dür ki, daha çok konuşma dilinde kullanılır (dumandı=dumandır, çetindi=zordur). Bunlardan başka bazen soru cümlelerinde soru eki de kullanılmayabiliyor. Örnek olarak “Bilirsən, a dördin alım gedirəm hara?= Yavrucuğum, nereye gittiğimi biliyor musun? Bu kurallara dikkat edilmesinin gereğini vurgulamak istiyorum.

Bir başka konu ise bizde de olan; ancak başka bir işaretle gösterilmeyen seslerdir (kapalı “e”, arka damak “g”si, hırıltılı “h”). Türkiye Türkçesinde bu sesler “kapalı, açık “e” (e) işaretiyle, ön damak “g”si ile arka damak “g”si (g) işaretiyle, normal ve hırıltılı “h” sesleri de (h) işaretiyle karşılanmaktadır. Azerbaycan Türkçesi’nde bu sesler kendi özel işaretleriyle karşılanmaktadır (Əkin=Ekin; Elçi=Elçi; Göytürk=Göktürk; Qorqud=Korkut; Xətir=Hatır).

Hazırladığım bu eserde hataların ve noksanların olması tabiidir. En sağlam ve şaşmaz sarraf ise bunu kullanacak olanlar, yani okuyuculardır. Okuyucuların acımasız eleştirilerini beklemekte ve onu özellikle istirham etmekteyim; çünkü bu tenkitler daha büyük ve kusursuz eserlerin oluşturulmasına yardımcı olacaklar, bana da yön vereceklerdir. Tenkitlerinden dolayı sevgili okuyuculara şimdiden sonsuz saygı ve şükranlarımı sunuyorum.

Bu eseri hazırlarken benden yardımlarını esirgemeyen eşi bulunmaz dostum Ali Şamil, saygıdeğer öğrencisi Ofelya Yunuslu, manevi kızı Vüsale Ferhatlı, Prof. Dr. İsmail Ömeroğlu, Arif Rahimoğlu, Arif Keskin, Babek Cavanşir, sevgili dostum Habil Topaloğlu, Nilgün Aytaç hanıma ve mesai arkadaşım Onur Özkan’a kalbi teşekkürlerimi sunarım.

Şüphesiz ki, çalışmalarım esnasında mecburen en büyük yalnızlığı ve acıyı yaşattığım sevgili eşim Fatma Altaylı’nın manevî desteğini unutmam mümkün değildir. Benim gibi birine sabır ve metanetle tahammül ettiği ve bu eserin ortaya çıkmasına yardımcı olduğu için millî kültürümüz adına şonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Saygılarımla.

İnternet adresim: altayli_@yahoo.com

X

17. 10. 2005

Gölbaşı-Ankara

Deyimler Sözlüğünün Orijinal Örneği
Prof. Dr. Kamil Veli NERİMANOĞLU

Araştırmacı yazar Seyfettin Altaylı'nın sözlük deneyimi 1994 yılında Ankara'da yayımlanan "Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü" adlı eserde başarıyla yansıtılmıştır.

Bu sözlükte kelimelerle birlikte deyimler de verilmiştir. Fakat Seyfettin Altaylı'nın sık sık bulunduğu Kuzey Azerbaycan ve yazılı literatürünü yakından takip ettiği Güney Azerbaycan'dan topladığı halk edebiyatı örneklerinde büyük bir zenginliğe malik deyimler hazinesi araştırmacı yazarı kendine cezb etmiştir.

Son on yıldan fazla bir zamanda toplanan ve eskilere eklenen deyimlerin sayısı yirmi bin civarındadır. Zengin edebi serveti ve tarihi ile değişik üsluplara malik Azerbaycan Türkçesinin deyimler hazinesi kuşkusuz ki, 20 000'den çok daha fazladır. Güney Azerbaycan'dan toplanmış deyimler, Azerbaycan'ın Kuzey'dekilerden daha fazla dikkat çekmektedir. Ana dilinde eğitimi olmayan, "Varlık" dergisini saymazsak, çok zayıf bir medyaya malik olan Güney Azerbaycan'da uyuyan Türkçe yalnızca Azerbaycan Türkçesi için değil, genel anlamda Türkçe için çok önemlidir.

Deyimler, bir dilin varlığı, estetik ve edebi yönü dolayısıyla özel bir önem taşımaktadır. Deyimlerin oluşması, yapısı ve kullanılması ayrı bir konudur. En az iki kelimeden ibaret olan ve belirli bir anlamı ifade eden söz ile eş anlamlı bir fonksiyonu yüklenmektedirler.

Tarih boyunca meydana gelmiş ve böylesi bir süreç geçirmiş Türk deyimlerinin ilk örneklerine Orhun-Yenisey abidelerinin dilinde, Kaşgarlı Mahmut'un Divan-ı Lügat-it Türk'ünde, Balasagun'lu Yusuf Has Hacib'in "Kutadgu Bilik" adlı eserinde, Dede Korkut Kitabı'nda, Manas, Nesimi, Yunus Emre, Fuzuli, Köroğlu, Alpamış, Mahtum Kulu ve Abay'ın dilinde vs. rastlıyoruz.

Deyimi olmayan, veya deyim az olan bir dil yavan, güzellikten yoksun bir dil sayılabilir.

Azerbaycan Türkçesi'nin kendine has deyim hazinesini edebi ve edebi olmayan deyimler olarak ikiye ayırmak mümkündür. Edebi deyimler edebiyatın dilinde kullanılmış deyimlerdir. Yazılı ve sözlü edebiyatı içine alan bu deyimler belgelenmiş, dil deneyimleri kanıtlanmıştır. Konuşma dilinde ve yazıya aktarılmamış folklor dilindeki (halk edebiyatı) mevcut deyimler ise edebi olmayan deyimlerdir.

Deyimleri gramer ve biçim yönünde karakterlerine ayırmak mümkündür. Dil biliminin ilgili sahasında (frazoloji) incelenen deyimler fiil ve isim grubu olarak tasnif edilir. Deyimler, yapıları ve işlevleri itibarı ile zengin özelliklere sahiptirler.

S. Altaylı Azerbaycan Türkçesi'nin deyimlerini alfabetik sıra ile sıralamış ve örnek vermeksizin onların anlamını (semantik) açıklamıştır.

Bizce sözlükte, deyimlerin ve kelimelerin örneklerle verilmesi zaruridir. Lakin örnek verilmesi mecburi değilse verilmeyebilir de. Dünya leksikoloji deneyiminde her iki yol da mevcuttur ve onları karşılaştırmaya ihtiyaç duyulmamaktadır.

S. Altaylı, Azerbaycan Türkçesi deyimlerinin her türünü yazıya almakla alkış, kargış, tekerleme, ibare olmakla halk edebiyatında obje olan kalıplaşmış (ve kısmen kalıplaşmış) kelime gruplarını kayda geçirerek anlamlarını vermiştir. Deyimlerin verilen anlamlarını yüzde yüz kabullenmek imkansızdır; fakat bu açıklamaların genel kısmı yeterli sayılabilir. Basit ve anlaşılır bir dil ile verilen anlam değerlendirmeleri dakikliği, özlülüğü ile de seçilmektedir.

Deyim kümelerinin tespiti yeterlidir. Araştırmacı yazarın etik bakımdan kusurlu bilinen ve özellikle geniş bir dairede kullanılmayan deyim örneklerini de toplaması ve sözlüğe dahil etmesi medeni cesaret olmakla birlikte bilim cesareti ve tabuları bilim bakımından yıkmak deneyimidir.

İnanıyoruz ki, etnografya ve etnoloji, psikoloji ve tarih uzmanları için de bu deyimler yeni araştırmalara ışık tutacaktır.

Deyimlerin toplanması, seçilmesi kadar da onların verilme sistemi ve anlam bilgisi de yeterli kadar zor bir problemidir. Bizce Seyfettin Altaylı bu problemi genelde halledebilmiştir. Farklı yorumlar da olabilir. Deyimlerle ilgili tartışmaların olması da muhakkaktır.

Önemli olan ise araştırmacı yazar Seyfettin Altaylı şimdiye kadar yapılmamış veya bu kapsamda rastlanmamış zor bir işi başarmış ve bu eseri ile yalnız Azerbaycanşinaslığı değil tüm Türkolojik sahayı zenginleştirmiştir.

Biz, araştırmacı yazarı kalben tebrik ediyor, yapılmış bu çok mühim işin devamını bekliyoruz.

22. 12. 2002

Ankara

MARAQLI BİR ƏSƏR

Əli Şamil

Türklər dünyanın üç qitəsində dövlətlər qurmuşlar. Demək, onlar Avrasiya'da, Afrika'nın quzeyində yaşayan onlarla xalqı idarə etmiş, yönətmiş, onların mədəniyyətlərinə təsir göstərmiş, eləcə də onlardan genişqəlbliliklə yararlanmışlar. Amerika qitəsində yaşayan Qızıldərili, Maya, Sin, Kecna vs. qəbilələrin dillərində küllü miqdarda Türk sözləri mövcuddur. Araşdırmaçıların gəldiyi nəticəyə görə həmin dillərin nəinki lüğət tərkibində, həm də morfoloji və sintaktik quruluşunda Türk dilinin qramatik quruluşu açıq-aydın öz təsirini göstərir.

Olduqca böyük tarixi olan və geniş əraziyə səpələnmiş bir xalqın dili, mədəniyyəti, tarixi, ədəbiyyatı layiqincə öyrənilməmişdir desək yəqin yanlışlığa yol vermiş olarıq.

Türk dilçilik elminin banisi Kaşqarlı Məhəmməd sayılır. Həqiqətən də onun **Divani Lügət-it Türk** əsəri sadəcə ikidilli bir lüğət olmayıbdir. Orada, yalnız dilçiliyimizə, folklorumuza, ədəbiyyatımıza, tariximizə, coğrafiyamıza dair də zəngin material vardır. Bərqama'lı Kadri'nin 1530. ildə yazdığı qramatika kitabı da dilçilik elmimizin böyük nailiyyətidir. Bütün bu uğurlarla yanaşı onu da etiraf etməliyik ki, 19. yüzilliyin sonlarındakə yazılan Türk qramatikaları Ərəb dilçilik elminin təsiri altında formalaşmağa başlamışdır.

Dilçilikdə qədim Hind, klassik Yunan və Roma, eləcə də Ərəb dilçilik məktəbləri olmasına baxmayaraq bu elmin sürətli inkişafına XIX. yüzildə rast gəlirik. Elmi-texniki sahədə iləri çıxan Avropalılar keçmişin təcrübəsindən məharətlə yararlanaraq özlərini dünyanın aparıcı xalqlarına çevirdilər və qüdrətli dövlətlər qurdular. Texniki tərəqqi də dünyanın ən inkişaf etmiş və mədəni xalqlarının 100 ilə görəbilmədiyi işi, Avropaların 5-10 ildə reallaşdırmasına şərait yaratdı. Türklər də Avropa xalqının inkişafının sürəti ilə ayaqlaşmaq üçün onların yaxşı-pis hər nəyi varsa çox sahədə təkrarlamağa başladı. Mexaniki təkrarlama bəzi sahələrə xeyir verməklə yanaşı bəzi sahələrdə fəsatlar törətdi.

Qafqaz'ı işğal edən Rusların təsiri altında Azərbaycan'da da elmi-texniki sahədə Avropalaşma meyli sürətləndi. Bu, özünü dilçilik elmi sahəsində də qabarıqlığı ilə göstərir. 8 milyona yaxın əhalisi olan Azərbaycan Cümhuriyyəti'ndə dilçiliklə məşğul olan 100'dən artıq araşdırmaçı var. Dilçiliyin müxtəlif sahələrinə dair onlarla kitab, yüzlərlə məqalə çap olunub.

İlk baxışda bu sahədə sürətli bir irəliləyiş nəzərə çarpır. Yaxından tanış olduqda isə böyük boşluqların, öyrənilməmiş sahələrin və problemlərin mövcudluğu üzə çıxır. Fonetika, morfolojiya, leksika, xüsusən leksikologiya sahəsində mühüm işlər görən Ərəb dilçiliyi (VII-XII yüzillər) çoxcildli lüğətlər tərtib edərək, “qılınc” sözünün 500, “şir” sözünün 500, “dəvə” sözünün isə 1000 sinonimini müəyyənləşdirmişdir¹. Bunu da dillərinin zənginliyi kimi təqdim edir və onunla qürur duyurlar.

Çox əssüf ki, bizlərdə belə sanballı iş görülmədiyi bir yana, görmək istəyənlərə də az qala həqarətlə baxırlar. Bugün dilimizdə işlədilən “yaxşı” və “iyi” və ya “dayanacaq”, “duraq” vs. sözləri eyni dilin sinonimi kimi deyil, ayrı-ayrı dillərin sözləri kimi təqdim etməyə çalışanlar daha çoxdur.

Belə bir şəraitdə peşəsi qəzetçilik olan, filoloji və tarix təhsili alan, uzun illər “Türkiyə’nin Səsi Radiosu”nun Azərbaycan Türkcəsi yayınlarının rəhbəri işləyən Səyfiəddin Altaylı, Füzuli demişkən “yaxşı adını yaman edib”, çətin işi asana çevirmək üçün meydana atılıb. Dilçi araşdırıcıların görməli olduğu iş görməyə başlayıb. 8 il aramsız işləyərək iki cildə Azərbaycan Türkcəsində işlədilən söz və sözbirləşmələrini əhatə edən “Azərbaycan Türkcəsi Sözlüğü”nü tamamlayaraq Milli Təhsil Bakanlığı’na təqdim edib və əsəri 20 000 tirajla çap etdirib. Çox qısa bir müddətdə satılıb qurtaran kitabın üzərində yenidən işə girişən yazar, çoxcildlik **Azərbaycan Türkcəsi Ensiklopediyası**’nı çapa hazırlayır. Belə nəhəng bir iş üzərində çalışa-çalışa Azərbaycan Türkcəsində işlədilən deyimlərin sözlüyünü hazırlayıb oxuçuların mühakiməsinə verməyi qərara alıb. Bu iş, dilçiliyimiz sahəsində atılan ilk addım deyil. Tanınmış dilçi, alim, Azərbaycan’da son 50 ildə çap olunan lüğətlərin müəlliflərindən olan Prof. Ə. Ə. Orucov Bakı’da 1976. ildə “Azərbaycanca Rusça Frazologiya Lüğəti”ni çap etdirib. Cəmi 5500 sözü əhatə edən lüğətə yazdığı ön sözdə deyilir:

“Belə bir lüğətin yaranması fikri hələ 50. illərdə doğmuşdu. Lakin o zaman bunu həyata keçirmək üçün heç bir maddi və metodoloji baza yox idi. Maddi baza dedikdə, ilk əvvəl lüğətin “skletini” təşkil edən kartoteka nəzərdə tutulur ki, bunsuz ciddi mənada ümumiyyətlə heçbir lüğət yaradıla bilməz. Bu kartotekanı yaratmaq üçün birinci növbədə dildə işlənən frazeoloji materialın özünü tapmaq və sistemə salmaq lazım idi. Müəllif belə bir şəraitdə işə başlamalı olmuşdu”².

¹ Seyidov, Y, Azərbaycan dilinin söz birləşmələri.

² Orucov, Ə.Ə., Azərbaycanca Rusça Frazologiya Lüğəti, Əlm nəşriyyatı, s. 5, Bakı, 1976

Onu da xatırladaq ki, şərait olmadığından şikayətlənən Prof. Ə. Ə. Orucov uzun müddət Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nəsimi Adına Dilçilik İnstitutu'nun lüğətçilik şöbəsinin müdiri və başqa rəhbər vəzifələrdə çalışmışdı. Yəni, yardımçıları sırasında dilçi alimlər, labarantlar, aspirantlar, tələbələr olmuşdu. Böyük bir elmi heyətin köməyindən yararlanan Prof. Ə. Ə. Orucov yazır: "Yazılı mənbələrdən, bədii ədəbiyyatdan, lüğətlərdən, publisistik, xüsusən yumoristik yazılardan vs. frazeoloji ifadələri seçib götürmək asan olduğu halda canlı dildə işlənən ifadələri (əlbəttə müəllifin özünün bildikləri istisna olmaqla) toplamaq olduqca çətindir. Odur ki, bunları toplamaq üçün başqa bir yol da qalırdı ki, o da harada olur-olsun (məclisdə, nəqliyyatda, radio və televiziya verilişlərində vs.) söhbət zamanı eşitdiyimiz ifadələri dərhal cib dəftərçəsinə qeyd etməkdən ibarət idi. Demək lazımdır ki, lüğətə daxil olmuş canlı dil materiallarının (frazelogizmlərin) mühüm bir hissəsi məhz bu yolla toplanmışdır. Bu isə qeyri-müntəzəm, epizodik xarakter daşıdığı üçün təbii ki, uzun illər tələb etmişdir"³.

Səyfəddin Altaylı isə yalnız Azərbaycan Cümhuriyyəti'ndə, Türkiyə'nin İğdir-Kars bölgəsində işlənən frazeoloji ifadələri toplamaqla kifayətlənməmiş İran İslam Cümhuriyyəti'nin Qərbi Azərbaycan, Şərqi Azərbaycan, Zəncan, Həmədan və digər bölgələrindən də materiallar toplayaraq kitabına daxil etmişdir.

Oxucu sual verə bilər: frazeoloji ifadələrin toplanması belə bir zəhmətə dəyər mi? Bu, dilçiliyimizə, ədəbiyyatımıza nə verəcək? Bu suala tanınmış şair Bəxtiyar Vahabzadə'nin aşağıdakı fikri cavab ol bilər: "Bir dildə ideomların çoxluğu o dili yaradan xalqın qədimliyinə, məişətinin zənginliyinə və xüsusən də dilin əlvanlığına ən yaxşı dəlildir. Hər hansı bir söz ideomatik deyimin içində məcazla verilir"⁴. İdeomatik ifadələrin "gücü bir də ondadır ki, bunlar tərcüməyə gəlməz. Tərcüməsi mümkün olmayan söz və ifadələr onu yaradan xalqın ruhundan, zövqündən, düşüncə tərzindən, adət və vərdişindən, həyat və məişətindən doğmuş ifadələrdir". Belə ifadələr həmin xalqın təfəkkürünü, keçdiyi tarixi yolu, fəlsəfi baxışını müəyyənləşdirməkdə ayrı-ayrı elm sahələrinin araşdırıcıları üçün açar rolunu oynayır və hansı dövrdə yarandığından xəbər verir.

Termin kimi frazeoloji ifadə, frazeoloji vahid, idiomatik ifadə, qanadlı sözlər kimi işlədilən bölgünün altında nələrin verilməsinin sərhəddini Azərbaycan dilçiləri dəqiq

³ Orucov, Ə. Ə. ağə, s.6

müəyyənləşdirməmişdir. Azərbaycan dilçiliyində bu məsələyə həsr olunmuş əsərlərdə frazeoloji material, “frazoloji birləşmələr”, “frazoloji ifadələr”, “frazoloji vahidlər”, “sabit söz birləşmələri” adı altında işlədilmişdir. Frazoloji vahidlər üçün sabitlik əsas xüsusiyyət hesab edildiyindən buraya atalar sözləri və zərbməsəllərin hamısı (S. Cəfərov, Ə. Ə. Orucov, K. Əliyev, A. Qurbanov), tək-tək sözlərin məcazi rəmzi mənaları: dayı, tülkü (Əzəl. Dəmirçizadə), məcazi mənada işlənən obrazlı təsviri tərkiblər: daş qəlbli, nazik xatirə, qaranlıq xəyal (R. Məhərrəmov), mürəkkəb sözlər (S. Cəfərov, Ə. Dəmirçizadə), qoşa sözlər: səs-küy, gözəl-göyçək, əyri-üyrü (M. Məmmədov, müxtəlif tipli sabit birləşmələr: vəcdə gəlmək, ümidini kəsmək, nəzərdə tutmaq, alını açıq (H. Bayramov) daxil etmişdir”⁵.

S. Altaylı dilçilik elmimizin son araşdırmalarından istifadə edərək pərakəndəliyə son qoymuşdur.

Dilimizi zənginləşdirən və şirənləşdirən ideomatik ifadələrimizə bizimlə qonşu olan, ünsiyyət yaradan xalqların əksəriyyəti həsəd aparmış, öz dillərini zənginləşdirmək üçün ya hərfi tərcümə və ya mənasını tərcümə etməklə öz dillərində belə ideomatik ifadələr yatadıqlarına dair yüzlərlə nümunə göstərmək olar. Frazoloji vahidlərin əsas hissəsi canlı danışqda meydana çıxır və daha çox burada işlədilir. Xalq danışq dili, frazeologizmlərin yaranma mənbəyi və yaşama şəraitidir. Buna görə də danışanın söylədiyi ifadə, söz birləşməsi, onu söyləyənin intonasiyasına, mimikasına uyğun olaraq müxtəlif mənalarda işlədilir. Bu çoxçalarlılıq və çox mənahlılıq dili zənginləşdirir.

Azərbaycanlı araşdırıcılardan Mirəli Seyidov, Süleyman Əlyarlı, Musa Adilov, Kamil Vəli Nərimanoğlu, Kamal Abdulla, İsmayıl Vəli, Məmmədəli Qıpçaq və başqaları deyimlərlə ilgili araşdırmalar aparmış, tariximizə aydınlıq gətirmək üçün deyimlərdən qaynaq kimi istifadə etmişdir. Adlarını qeyd etdiyimiz müəlliflərdən ikisinin Musa Adilov (Niyə Belə Deyirik?) və Məmmədəli Qıpçaq (Söz Aləminə Səyahət) deyimlərə həsr etdikləri kitabları nəşr edilmişdir.

Son zamanlar deyimlərin mifoloji yöndən araşdırmaqla tariximizin qaranlıq səhifələrinə işıq salmaq meyli də artmışdır. Bu yöndən **Göy Başıma Uçdu, Başından Tüstü Çıxmaq** deyimlərini incələyən Seyfəddin Altaylı'nın və **İki Qoçun Başı Bir Qazanda Qaynamaz, Birbirini yeyirlər, Ağ Günə Çıxasan, Günün Ağ Olsun**

⁵ Vahabzadə, Bəxtiyar, Dərin Qatlara Işıq (Musa Adilovun “Qanadlı Sözlər” kitabına ön söz), yazıçı nəşriyyatı, s. 5, Bakı, 1988

deyimlərini incələyən Güllü Yoloğlu'nun araşdırmaları olduqca diqqəti çəkəndir. Hər iki araşdırıcı fakt və mülahizələrlə Türklərin İslam'ı qəbul etməmişdən öncəki dünya görüşlərinə nəzər salır və deyimlərin şamanist, Göy Tanrıçı inamlı Türklər tərəfindən yaradıldığı qənaətinə gəlirlər.

Frazeologiya ilə məşğul olan araşdırıcılar az bir material əsasında fikir və mülahizələrini yürütdürdülər. İndi onların əlinin altında zəngin bir qaynaq var. Bu qaynaq, dil tarixçilərimizə, dialektoloqlarımıza, fəlsəfə tarixçilərimizə, dinlər tarixi ilə məşğul olanlara və eləcə də qonşu olduğumuz xalqlarla əlaqələrimizi öyrənənlərə zəngin qaynaq mənbəidir.

Qarşıda isə yazıçıma daha çətin bir sınaq gözləyir. İran İslam Cümhuriyyətində yaşayan Türklərin işlətdikləri frazeoloji birləşmələrin tamamını toplamaqla kitabın daha da təkmil nəşrinə nail olmaq!.

⁵ Müasir Azərbaycan Dili, Elm nəşriyyatı, Bakı, s. 248-249, Bakı, 1978

ab tökmək ağlamak, göz yaşı dökmək.

ab tutmaq 1-üzüm suyu çıkarmak. 2-ağlamak, gözyaşı dökmək.

abad edilmək mamur edilmək, yaşanabilir hâle getirilmək, imar edilmək.

abad etmək (eləmək) mamur hâle getirmək, imar etmək.

abad olar bülbulüyəm, xarab olar bayquşu kaygısız, ilgisiz, neme lâzımcı kimsələr için kullanılır.

abad olmaq 1-mamur hâle gəlmək. 2-insan yaşar durumda olmaq.

abdal eşşəyin harda qalıb halimi, halini soran yok.

abı donu parıldayıp bağırsaqları quruldamaq dışı kələyli, içi alaylı olmaq; üstü başı iyi olsa da aslında çulsuz kimsələr için kullanılır.

abır etmək haya etmək, utanmaq.

abır həya etmək (eləmək) 1-haya etmək, utanmaq, çekinmək. 2-bir işi yapmayı həsiyyətine, şərəfine uyğun görməmək, onu yapmamak.

abır həya gözləmək nezaket kurallarına uymak.

abır həyadan salmaq rezil etmək, kepaze etmək.

abır həyanı tapdalamaq utanma duyğusunu yitirmək, ayaklar altına almaq.

abır həyası qalmamaq ar damarı çatlamak, yüzüzləşmək.

abır qoymamaq 1-təhkir etmək, rezil etmək, ağır sözlər söylemək. 2-şarap etmək, bərbat etmək.

abır vermək rezil etmək, kepaze etmək, yaptığı kötü davranışı tənkit etmək, utandırmək.

abıra düşmək 1-derlenip toparlanmaq, insani özelliklərini yenidən kazanmaq. 2-normal hâle gəlmək.

abıra mindirmək (salmaq) derleyip toparlamak, göze hoş gələcək hâle gətirmək.

abıra minmək derlenip toplanmaq, belirli bir görünüm kazanmaq, göze hoş gələcək səviyyəyə ulaşmaq.

abıra qısılmaq həyâ etmək, çekinmək, utanmaq.

abırdan düşmək rezil kepaze olmaq, şəhsiyyətini, kişiliğini, saygısını kaybetmək, liyakətini yitirmək.

abırdan salmaq rezil etmək, yüzünə qarşı kötü, ağır laflar söylemək.

abırı getmək bərk. **abırdan düşmək.**

abırını ələyinə bükmək ağzının payını vermək, rezil etmək, gərəkən cavabı vermək.

abırını tökmək rezil kepaze etmək, həsiyyətini ayaklar altına almaq.

abırlı olmaq tərbiyəli olmaq, şərəfli olmaq, düzgün hərəkət etmək, ciddi olmaq, mənəvi davranışlar sərgiləmək.

abırsız həyasız rezil, kepaze; ahlaksız, tərbiyesiz.

abırsızlıq etmək yüzüzlük etmək.

abi niysan kimi nisan yağmuru gibi, sel gibi, çox güclü.

abi zənzəm 1-məkkə'də kutsal qəbul edilən kuyunun adı. 2-klasik şirde şərap.

abidə qoymaq anısına anıt dikmək, hatırasına anıt yapmak, heykəl dikmək.

abqora tökmək bərk. **ab tökmək.**

abqora tutmaq bərk. **ab tutmaq** 1. anlam.

abra düşmək derlenip toparlanmaq, düzənlənmək, belirli bir düzənə qavuşmaq.

abra minmək belirli səviyyədə təhsil almaq, mədəniyyətli olmaq, belirli bir səviyyəyə gəlmək.

abra qısılmaq həya etmək, onurunu qorumaq üçün susmaq.

abra salmaq derleyip toparlamaq, ahenkləşdirmək, arzulanan şəkə sokmaq.

abırı getmək (tökülmək) rezil olmaq, başkaları qarşısında gülünç duruma düşmək, etrafdakilərin kəndinə olan saygısını kəybetmək.

abrına dəyənmir gururuna dokunmuyor, hicap duymuyor.

abrına sataşmaq 1-rezil etmək. aşağılamaq, hakəret etmək. 2-sarkıntılık etmək, təcavüzə yəltenmək.

abırından keçmək kəndi nüfuzuna, adına ləyik olmayan bir hərəkət yapmak durumunda olmaq.

abırını almaq (aparmaq, götürmək, vermək) ağır laflar söylemək, təhkir etmək, rezil etmək.

abrını atmaq vurdumduymaz tavırlar takınmaq, hiçbir şeyden utanmamak, həyasızlıq etmək.

abrını əlinə vermək haddini bildirmək, ağzının ölçüsünü vermək.

abrını (abrisını) ətəyinə (göy əskiyə) bükmək rezil etmək, kırıcı sözler söylemək, azarlamak, laf söylemək.

abrını gözləmək 1-ədəpli davranmaq. 2-saygılı olmaq, davranışına diqqət etmək, səviyyəsi davranışlardan kaçınmaq.

abrını tökmək rezil etmək.

abrisı getmək rezil olmaq.

abrisını alıb əlinə vermək birini rezil kepaze etmək.

abrisını ələyib əlinə vermək onur kırıcı sözler demək.

abrisını satın almaq arka çıkmək, himaye etmək, rezil olmasına izin verməmək.

ac aparıb susuz gətirən zeki insanlar için kullanılır.

ac aparıb susuz gətirmək kandırmək, aldatmaq.

ac bəy, quru bəy 1-iflas etmiş, varını yığını kaybetmiş bəy və ya zəngin kimse. 2-yoxsul olup ancaq yüksektən atan kimsələr için söylenən bir ifade.

ac buraxmaq aç bırakmaq, karnını doyurmasına engel olmaq və ya yiyəcək verməmək.

ac doydurmaq açları doyurmaq, yoksula yardım etmək, fəkilərə yardım etmək, sadaka vermək.

ac qalmaq aç kalmək, karnını doyuramamək, yemək bulup yiyeməmək.

ac qarın 1-yoxsul, fəkir. 2-aç karına, boş mide.

ac qarına soyuq su gerekli olanı değıl de gereksiz işleri yapan insanlar için söylenir.

ac qoymaq 1-aç bırakmaq. 2-gəlir yolunu kesmək, elindeki mal mülkünden məhrum edərək muhtaç duruma düşürmək.

ac qulağı, dinc qulağı özellikle siyasi bir düşünce taşımayan, kimselerle tartışmalara bile girmeyen kimselerin kullandığı bir söz. "Kendi köşemde kavgasız gürültüsüz bir hayat sürmem iyidir, onu tercih ederim" anlamında.

ac qurd aç kurt, aç gözlü, doymək bilme-yen, pisboğaz.

ac saxlamaq 1-aç bırakmaq, yemək verməmək. 2-emrinde və ya yanında yaşayan birinə gereken ihtimamı göstərməmək, iyi bəkməmək.

ac torpaq susuz toprak, susamış toprak.

ac yalavac qalmaq 1-her şeyden məhrum olmaq, aç açık kalmək. 2-hiçbir şey yeməmək.

ac yalavac qoymaq aç açık bırakmaq, her şeyden məhrum etmək.

acan pastar görüb açık çay için kullanılır, "çay, pastarı gördüğünden dolayı rengi kaçmış" anlamında.

acı acı ağlamaq yanıklı yanıklı ağlamak. İnsanın içini sızlatarak ağlamak.

acı adam sevimsiz, suratsız; asık suratlı.

acı bağırsaq 1-sevimsiz, sevilme-yen, hoşlanılmayan kimse. 2-ince bağırsak.

acı bağırsaq kimi uzanmaq uzanıp gitmək, birbiri ardınca sürekli geçmək, yürümək, gəlmək, bitmək tükenmək bilməmək.

acı çəkmək acı duymək, acı çəkmək, keder duymək.

acı danışmaq iğneleyici sözler söylemək, kötü konuşmaq.

acı göz yaşları tökmək dert, keder və ıstı-rabın etkisiyle göz yaşları akıtmək.

acı gülüş 1-zoraki təbəssüm. 2-alaylı, küçümseyici gülüş.

acı gün görmək mutsuz olmaq, bedbaht olmaq.

acı həb kimi udmaq onur kırıcı, aşağılayıcı bir laf, hərəkət karşısında sessiz durmaq, sinəyə çəkmək.

acı qələmə kimi göyə çəkilmək uzanıp gitmək, boyu uzun və biçimsiz, endamsız olmaq.

acı söz danışmaq kötü sözler söylemək, onuruna dokunmaq, gönlünü incitmək, kırmaq.

acı yel kötü durum, bir yerde kanun düzen olmadığını, güclünün zayıfı ezdiğini bildirir.

acığ eləmək 1-küsmək, kırılmək. 2-es-kadın, eşinden küsərək bəbə evinə gitmək.

acığ düşmək (minmək) inat etmək, tərslik etmək, istəğində dirmək.

acığa dolmaq sinirlenmek, hiddetlenmek.
acığa salmaq 1-inat atına bindirmek, kendi tavır veya sözüyle birisinin inat etmesine sebep olmak, inatlaştırmak, kızdırmak. 2-imrendirmek, kışkırtmak.

acığı (acığına) gəlmək sinirine dokunmaq, yapılan bir harekete kızmak, sinirlenmek, kabul edememek, içine sindirememek, hoşlanmamak, canını sıkmak.

acığı soyumaq (yatmaq) siniri yatışmaq, sinirleri gevşəmək, kızgınlığı kaybolmaq, sakinleşmək.

acığı tutmaq sinirine dokunmaq, hiddetlenmek, kızmak.

acığın tutur get soyuq su iç! tartışmaq için ortam yaratan, ortaya tatsızlık atan kimseye "seninle muhatap olmam, sana cevap verip tartışmam" anlamında söylenir.
acığına eləmək (etmək) inadına yapmaq.

acığından ağlamaq sinirleri boşanmaq, sinirinden ağlamak.

acığından çatlamaq sinirleri ayakta olmaq, çok sinirlenmek.

acığından dişi dişini kəsmək burnundan solumaq, çok sinirlenmek.

acığından partlamaq hiddetinden köpürmək, küplərə binmək, sinirdən patlamaq.

acığını almaq 1-intikamını, öcünü almak, acısını çıkarmak. 2-rövanşı almak.

acığını basmaq (boğmaq, yemək) sinirlərinə hâkim olmaq, hiddetini bastırmaq, kendine hâkim olmaq.

acığını çıxarmaq (çıxmaq) acısını çıxarmak, intikamını almak.

acığını soyutmaq sinirlerini yatıştırmak, sakinləştirmək.

acığını (üstünə) tökmək hiddetini ... (üzərinə) boşaltmaq, şiddətli azarlamak.

acığını tutdurmaq sinirlerini bozmaq, kızdırmak, sinirləndirmək.

acıq almaq (çıxartmaq, çıxmaq) acısını çıkarmak, intikam almak, öç almak.

acıq çəkdirmək aç bırakmaq.

acığ çəkmək içi içini yemək, hiddetlenmək, kızmak, sinirlenmək.

acığ eləmək küsüp gitmək; (gəlin) küsüp baba evinə gitmək.

acığ vermək 1-sinirlerini bozmaq, birini bir hareket yaparak veya laf söyleyərək

kızdırmak, sinirləndirmək. 2-nispet yapmaq, imrendirmək, kışkırtmaq.

acılıq dadmaq mutsuzlukla karşılaşmaq, kötü günler keçirmiş olmaq.

acından köpük qusmaq son derece fakir olmaq, hiçbir şeyi olmamak.

acından köpük qusur! açlıktan nefəsi kokuyor, hava atmasına bakma çulsuzun biridir!

acından qırılmaq açlıktan ölmək.

acından öldürmək açlıktan öldürmək.

acından ölmək 1-son derece yoksul olmaq, açlık çekmek, açlık çekərək ölmək. 2-açlıktan ölmək, son derece açlık hissetmək, yemek ihtiyacı duymak.

acından ürəyi getmək çok acıkmak, açlıktan ölmək.

acından yuxuda un süfrəsi görmək maddi yöndən sıkıntı içinde olmaq, zor şartlar altında yaşamak.

acısını almaq (çıxartmaq) 1-acısını çıkarmak, intikamını, öcünü almak, ödəşmək. 2-acısını azaltmaq, ıstıabını dindirmək.

acısını çəkmək beləsini çekmek, yanlış bir hareketin cezasını çekmek, karşılığını almak.

âciz etmək âciz kılmak, başaramaz hâle getirmek.

âciz qalmaq güçsüz olmaq, gücü bir şeye yetmemək.

âciz olmaq âciz olmaq, bir şeyi yapmak veya başarmak için gayret etmesine rağmen başaramamak.

âcizin qənimini güçlüye bir şey demeyen, ancak zavallı kimseleri ezenlər için kullanılan bir ifade, gaddar, zâlim.

âcizlik etmək (göstərmək) âcizlik göstermek, korkak davranmaq, korkmaq, cesaret etmemək, cesaret göstermemək.

acıq çəkmək 1-açlık duymak, açlık hissetmək. 2-açlık çekmek, fakir olmaq, gəçimi iyi olmamak.

acıq düşmək kıtlık olmaq.

acıq e'lan etmək ölüm orucu tutmaq.

acıq görmək fakirlikle karşılaşmaq.

acıqdan çıxmaq 1-kıtlıktan çıkmak, yeterince yiyecek bulabilmek. 2-açlığını gidermek.

acıqdan qaralmaq açlıktan ölmək, çox aç olmaq.

acıqdan qurtarmaq 1-kıtlıktan kurtulmaq. 2-doymaq, yemek ihtiyacını gidermek.

aç qapını, ört qapını faydasız işlerle uğraşan. vaktini heder edenler için söylenir.

açar salmaq 1-hırsızlık yapmak, hırsızlık etmek, başkalarının kilitleti kapısını açmak. 2-ağzını aramak, birisinin sırrını öğrenmek, içindekini bilmek gâyesiyle onu denemek, yoklamak.

açarını itirmək 1-kendini kaybetmek, ne yapacağını bilememek. 2-çıkış yolunu kaybetmek, çıkış yolu bulamamak.

açarını tapmaq anahtarını bulmak, çaresini bulmak.

açaram sandığı, tökərəm pambığı açıp her şeyi söylerim, her şeyi ifşa ederim.

açdı gül ağzını! akılsızcasına ve ağzına ne geldiyse konuşan kimseleri tenkit için söylenir.

açıb ağartmaq 1-silip süpürüp temizlemek, üzerindeki pasını vs. çıkarmak, parlatmak. 2-açıp dökmək, bir sırrı ortaya çıkarmak, gizli olan bir şeyi söylemek, ifşa etmek, rezil etmek.

açıb ağartmaq olmamaq herhangi bir şeyden dolayı bir durumu söyleyememek, açamamak.

açıb göstərmək açıp göstermek, bir şeyi açarak göstermek, delil gibi sunmak.

açıb ortalığa tökmək ifşa etmek.

açıb tökmək açıp dökmək, her şeyi söylemek, bütün yönlerini ortaya çıkarmak.

açıb vərəzən etmək bir sırrı bütün herkese açıp söylemek, herkese yaymak.

açığa çıxmaq ortaya çıkmak, meydana çıkmak.

açıq danışmaq açık konuşmak, gerçeği herhangi bir etki altında kalmadan konuşmak.

açıq demək açıkça söylemek, yüzüne karşı hiçbir şeyi saklamadan veya anlaşılmasını yönünü bırakmadan anlatmak.

açıq gözden kirpik qoparmaq gözden sürmeyi çalmak, son derece kurnaz olmak.

açıq gözlə baxmaq (getmək) 1-bir gâneyi anlayarak, idrak ederek, şuurlu biçimde yapmak. 2-dikkatle bakmak, uyanık olmak.

açıq gözlə etmək (eləmək) bilerek anlayarak yapmak, şuurlu şekilde yapmak.

açıq havada açık havada, bina, kapalı yer dışında, dışarıda.

açıq qalmaq boş kalmak, kimse tarafından sahiplenmemek.

açıq qapı 1-herkesin girebildiği yer. 2-konukseverlik, misafirperverlik.

açıq qapı buraxmaq açık kapı bırakmak, kapıyı temelli kapatmamak, kesip atmak.

açıq qapı günü kabul günü, belirli bir idarede halkın şikâyetlerini ve taleplerini idarecilere bildirdiği gün.

açıq qapı üzünə həsrət qalmaq kendi hatası yüzünden herkes kendine sırtını dönmək.

açıq qapını itələmək anlamsız iş yapmak.

açıq qapını qırmaq bak. **açıq qifila açar salmaq.**

açıq qifila açar salmaq anlamsız iş yapmak, manasız şeylerle meşgul olmak.

açıq qoymaq açık bırakmak, kapamamak.

açıq olmaq açık olmak, samimi olmak, düşüncesini saklamamak.

açıqlığa çıxmaq sıkıntıdan kurtulmak, rahata ermek, eziyetten kurtulmak, güzel günlere erişmek.

açılıp saçılmaq açılıp saçılmak, dekolte giyinmek.

açmamış qapı qoymamaq bak. **döymədiyi qapı qalmamaq.**

açmaza düşmək açmaza düşmək, çıkılmaz bir duruma düşmək, zor durumda kalmak.

açsa ovcundadır, yumsa yumruğunda birinin emrinden çıkmayan, birine tâbi olan kimseler için söylenir.

ad almaq ad almak. 1-isim yapmak, nam almak, şöhrət kazanmak. 2-unvan kazanmak, rütbe almak.

ad batırmaq ad batırmak, nüfuzunu yitirmek. itibarını kaybetmək.

ad çəkmək 1-kura çekmək. 2-adını anmak. söhbət esnasında birinin adını dile getirmək.

ad çıxarıb dəyirmanda oturmaq büyük ün kazanmasına rağmen yaptığı iş ünlüyle uyuşmamak.

ad çıxarmaq 1-kötü ün yapmak. 2-ün yapmak, şöhrət kazanmaq, isim yapmak.

ad eləmək (etmək) 1-şöhrət, şan kazanmaq. 2-nişanlanmaq, nişanlanmaq.

ad qazandırmaq isim yaptırmak, nüfuz kazandırmaq.

ad qazanmaq ün yapmak, şöhrət, nam kazanmaq.

ad qoşmaq 1-lâkap takmaq. 2-birisi hakkında kötü təsəvvür yaratmaq.

ad qoymaq 1-şöhrət kazanmaq, yaptığı güzel işlərlə adını əbədləşdirmək. 2-iftira atmaq, lekelemək, rezil etmək. 3-ad koymaq, yeni doğan çocuğa isim vermək. 4-lakap takmaq.

ad qoyub getmək iyi bir isim bırakmaq, ün yapmak.

ad olmaq 1-başkasına mal edilmək, başkasına aıt edilmək. 2-adaklanmaq. nişan takılmək.

ad san çıxarmaq (qazanmaq) ün yapmak, məşhur olmaq. isim yapmak.

ad tutmaq bak. **ad çəkmək**.

ad vermək 1-həbər vermək, iħbar etmək. 2-değərləndirmək, kıymətləndirmək. 3-rütbe, məkam vermək. 4-ad koymək, isim vermək.

ad yapışdırmaq bak. **yarlıq yapışdırmaq**.

adaq çeçək eləmək hənüz yürüməyə başlamaq, ilk adım atmaya başlamaq.

adaq çiçə açmaq bak. **adaq çeçək eləmək**.

adaq durmaq (çocuk) ayakta durmayı bilmək.

adaq eləmək adaklanmaq, nişan takmaq.

adaq yerimək yeni yeni yürüməyə başlamaq, adım atmaq.

Adam atadan Nuh babadan bir gələneği, adətin və ya şeyin çox eskilerden kaldığını bildirir.

adam arasına çıxarmaq topluma içine çıxarmək, değər vermək.

adam arasına (sirasına) çıxmaq 1-çocuklukdan və ya ilk gənçlikdən kurtulup böyümək. 2-toplum arasına çıkmək, toplumda kendine yer edinmək.

adam ayağına yazmamaq adam hesabına almamak, değər verməmək, insan yerinə komamak.

adam ayağına yazmaq adam yerinə koymək, değər vermək.

adam basmaq araba vs. ilə birisini ezmək.

adam başına adam başına, fərt başına, şahıs başına, hər kışıye, hər birinə.

adam bəyənməmək adam bəğənməmək, kimsəyə değər verməmək, hərkesi değərsiz kabul etmək.

adam cərgəsinə daxil olmaq (qarışmaq) adam içinə karışmaq, adam sırasına girmək, değər verilmək, şahsiyyətli insanlar içində sayılmaya başlamaq. topluma karışmaq.

adam cərgəsinə qoymamaq adam yerinə koyməmək.

adam dəryasına düşmək insan selinə kapılmək, böyük bir kalabalık içində kalmək, izdihamla karışılmaq.

adam deyil cüdan adam değİL cüdam, kaba saba, insanlık yönü olmayan kimse.

adam deyir elə çi y çi yeyim görünüşü çox güzel olan şey, insanı cəzbedən güzel yiyecek.

adam eləmək adam etmək, tərbiyə etmək, yetişdirmək.

adam eləyib ortaya çıxarmaq bak. **adam eləmək**.

adam evladı adam evladı, insan evladı, iyi ailə çocuğu, iyi yetişmiş kimse.

adam görmək adam görmək, bir işi yapmak için önceden birini ayarlamak, vasitəci bulmaq.

adam hesab eləmək adam hesabına koymək, saygı göstərmək, değər vermək.

adam içinə çıxmaq adam içinə çıkmək. 1-adam sırasına girmək, toplum içinə çıkmək. 2-toplumun iyi şahsiyyətləriylə ilişkide olmaq.

adam kimi adam gibi. 1-dikkətli və edepli bir şəkildə, doğru bir şəkildə, kendi yoluyla. 2-hakkıyla, bir şeyi hakkederek.

adam kimi söz demək adam gibi laf konuşmaq, insana yakışır laflar etmək.

adam qabağına çıxartmalı deyil iyi değİL görünüşü, tadı vs. kötüdür.

adam qıtlığında adam yokluğunda, işe yarayan kimselerin bulunmadığı zamanda.

adam qoşmaq adam vermek, adam koşmaq, yardım gâyesiyle birinin yarına birini vermek, birlikte yollamak.

adam ol! adam ol!, adam gibi davran!

adam olacaq uşaq poxundan məşhurdur k. adam olacak çocuk ..kundan belli olur.

adam olan iki kərə tələyə düşməz (aldanmaz) adam olan iki kere aldanmaz, aklı başında olan insan bir kere hata yapar, bir kere tuzağa düşər.

adam olmaq 1-adam olmak, akıllı və təbiyəli olmak, ağırbaşlı olmak. 2-kendine çəkiddüzen vermek, bir iş sahibi olmak.

adam olmayan yerdə adamdır 1-adam kıtlığında adamdır, koyunun olmadığı yerdə keçiyə abdurrahman çelebi derlər. 2-henüz erginləşməmiş erkək çocuk.

adam öləcək doğru davranış sergilənməsi gerektiğini bildiren bir ifadə.

adam ötürəndir kimseyə dokunmayan və aklı başında olmayan köpekler için kullanılır.

adam olub ortaya çıxmaq toplum içinde kendine yer edinmek.

adam sağmaq adam sağmaq, birindən kurnazlıqla menfaat sağlamaq.

adam salmaq 1-vasıtacı yollamaq. 2-bir kimseyi aramak için birini yollamaq.

adam sanmaq bir kimseyə dəğər vermək, önemsemək.

adam saymamaq adam saymamak, hürmet etməmək, sayğı göstərməmək, takınmaq.

adam sərrafı olmaq adam sarrafı olmak, insanları iyi tanıyabilmək, karakterlərini çabuk çözebilmək, insan sarrafı olmak.

adam sırasına daxil olmaq (girmək, keçmək) bak. **adam cərgəsinə qarışmaq**.

adam sifətinə düşmək adama dönmək, normal insan surətinə bürünmək, kötü və ya pejmürdə hâli oradan kalkmaq.

adam sözündən bəlli olar (bilinər) adam sözündən bəlli olur, "bir insanın ağzını açıp konuşması ilə yükündə nə olduğu anlaşılır" anlamında.

adam üzünə həsrət qalmaq bir yerdə tikiş kalmak, kimseyə görüşməmək.

adam yerində tutmamaq bak. **adam yerinə qoymamaq**.

adam yerinə qoymaq adam yerinə koymak, adamdan saymaq, varlığını kabul etmək, dəğər vermək, sayğı göstərmək, önemsemək, insan muamelesi yapmak.

adam yoxluğunda adam sayılmaq (hesab edilmək) adam yokluğunda adam sayılmək, dəğərli kimsələrin bulunmadığı yer və zamanda məcburiyyət qarşısında dəğər verilmək, kendindən faydalanılmək.

adama bir qədəh vurmaq birer kadeh içki içmək.

adama dönmək adama dönmək, təmizlənip yeni elbisələr, güzəl şeylər geyinmək, alımlı, cazibəli duruma gəlmək.

adama qayımayan yoz kimse, toplumdan, insandan kaçan.

adama oxşamaz 1-adama bənzəməz, çox çirkin, suratsız kimse. 2-insana yakişır davranışlar sergiləməyən, çox kötü, edepsiz kimse.

adama sözü bir yol diyərlər insan olan laftan anlar, nəsihət dinlər.

adama yovuşmaz insanlardan kaçan, kimseyə pek ilişkiyə girməyən, kendi dünyasında yaşayan kimse.

adama yovumaz bak. **adama yovuşmaz**.

adamdan ağız istəyir kəsməyən makas, bıçaq vs.

adamdan saymaq adamdan saymaq, dəğər vermək.

adamı bir pulluq eləyib araya qoymaq beş paralıq etmək, rezil edip ortada bırakmak.

adamın adı çıxana kimin canı çıxsın adamın adı çıkacağına canı çıksın, adı kötüyə çıkmış bir insanın sonrakı bütün davranışları hep o gözle dəğərləndirilir.

adamın ağı gedir hayranlıq ifadəsi.

adamın ağzı açıq qalmaq hayrət və şaşkınlığı bildiren bir ifadə.

adamın başına düşmək 1-aniden aklına esmək. 2-bir şeyi ani hatırlayaraq münakaşayı uzatmaq.

adamın başına qalması oyunu gətirmək başına bin bir türlü iş açmaq.

adamın əli üzünə yapışır hayrət, üzüntü və ya utanma duyğularını ifadə edər.

adamin əlini yandırır insanın elini yakıyor, çok pahalıdır.

adamin əti tükülür hicap duyulacak, utanılacak bir davranış için kullanılır.

adamin gözü qaralır ucsuz bucaksız, sonu görünmeyen veya çok yüksek olan şeyler için söylenir.

adamin qanı donur 1-çok ürkütücü, korkutucu, hayrete düşürücü şeyler için söylenir. 2-çok soğuk havalar için kullanılır.

adamin (insanın) sümüyünü gizlədir bir müzik, ağlama veya olayın vs. insana son derece etki etmesi, çok yanıklı olması, dokunması karşısında söylenir.

adamına düşmək (rast gəlmək) adamına rastlamak. 1-işten, hâlden anlayan birine rastlamak. 2-laftan anlamaz, aksi biriyle karşılaşmak.

adamına görə adamına göre. 1-lâyük olduğu şekilde, herkesin yeteneğine uygun olarak. 2-insanlar arasında ayrıcalık gözeterek.

adamını tapmaq adamını bulmak. 1-kendine benzeyen birini bulmak, onunla arkadaşlık yapmak. 2-bir işi yapabilecek, bir problemi halledecek kimseyi bulmak.

adamlıq səndə qalsın adamlıq sende kalsın, her şeye rağmen sen iyi davran.

adda budda danışmaq deredən tepeden konuşmak.

addım açmaq adım açmak, git gide hızlı yürümeye başlamak, (yürüyüşte) hızlanmak.

addım addım gəzmək adım adım gezmek, her tarafını gezip dolaşmak.

addım addım izləmək adım adım izlemek, adım adım takip etmek.

addım atdırmamaq adım attırmamak. 1-bir yere çıkarmamak, bırakmamak. 2-yanaştırmamak, engel olmak.

addım atmağa qoymamaq adımını attırmamak, hareket etmeğe müsaade etmemek, imkân vermemek.

addım atmağa taqəti qalmamaq adım atacak hâli kalmamak, takati kalmamak (yorgunluktan, hastalıktan vs.).

addım atmaq adım atmak. 1-düzenli adımlarla ilerlemek, yürümek. 2-yeni bir işe başlamak.

addım atmaq mümkün deyil (olmur) adım atmak mümkün değil, girilmesi mümkün olmayan.

addım atmamaq adım atmamak, hiç gitmemek, hiç uğramamak, ayak basmamak.

addım götürmək adım açmak, yürümek, yürüməğe başlamak.

addımı daldə izi qabaqda düzenbaz, hilekâr, şeytan kimse.

addımına haram qatmamaq adımlarını hızlandırmamak, hızlanmamak, süratlenmemek, yavaş yavaş yürümek.

addımına haram qatmaq adımlarını sıkılaştırmak, yürüyüşünü hızlandırmak, süratlenmek.

addımını atdırmamaq adımını attırmamak, bir yere gitmesine, gelmesine veya girmesine engel olmak.

addımını atmadan adım atmadan, henüz başlamadan.

addımını atmamaq 1-bak. **addım atmamaq**. 2-inat etmek, inatlaşarak hiçbir şey yapmamak, inadını yürütmek.

addımını geri götürmək adımını geri almak, bir konudaki fikir ve tavrından dönmek, ısrarcı olmamak, taviz vermek.

addımını itirmək şaşırmak, ne yapacağını bilmemek.

addımını kənara qoymamaq yanlış adım atmamak, çizgisinden çıkmamak.

addımını yavaşlatmaq adımlarını yavaşlatmak, yavaşlamak.

addımlarını açmaq adımlarını açmak, hızlanmak, süratli yürümeye başlamak.

Adəm'dən xatəmə 1-dünyanın yaratılışından bugüne kadar, ezelden ebede. 2-hiçbir zaman.

adət görmək âdet görmek, kanaması olmak (kadın).

adət etmək (eləmək) bir şeyi çok tekrar ederek ona alışmak, öğrenmek, alışkanlık kazanmak.

adət olmaq âdet olmak, alışkanlık hâlini almak.

adətə dönmək alışkanlık hâline gelmek.

adətə sadıq qalmaq âdetlere bağlı kalmak, geleneklere ve göreneklere bağlı kalmak, uymak.

adəti olmaq âdeti olmak, alışkanlığı olmak.

adəti unutmaq âdetini unutmak, alışkanlığını unutmak.

adətini dəyişdirmək davranışlarını, alışkanlığını, huyunu dəyişdirmək.

adətini pozmaq alışkanlığını bozmak.

adətini tərk etmək (tərkitmək) alışkanlığından vazgeçmək.

adətdən kənar olmaq alışılmamış, görülmemiş olmaq.

adı ağzından düşməmək her zaman birinin dilində olmaq, hep hatırlanmaq.

adı anılmaq (söylənmək) adı anılmaq, hatırlanmaq, yad edilmək.

adı batmaq adı batmaq. 1-adı unutulmaq, kaybolmaq, kaybolup gitmək. 2-şöhretini, şanını, nüfuzunu, itibarını kaybetmək, rezil olmaq.

adı batmış adı batasınca! 1-ilenme (beddua) anlamında birine olan kızıqlığı dile getiren, "Allah beləni versin, ölesin" anlamına gələn bir ifadə. 2-kötü isim bırakarak ölmüş, lânetle anılan ölmüş birisi için kullanılır.

adı belə çəkilməmək adı bile anılmamaq, hiç önem verilməmək, adı hiç geçmemək.

adı bizim dadı özgənin bana ait olduğu hâlde keyfini başkaları sürüyor.

adı çəkilmək adı anılmaq. 1-anılmaq, yad edilmək. 2-aday göstərilmək.

adı çıxmaq adı çıkmak. 1-meşhur olmaq, ünlenmək. 2-kötü şöhret kazanmaq, leklənmək, adı kötüyeye çıkmak. 3-hakkı olmayan bir ün yapmak.

adı daşa yazılmaq ölmək, vefat etmək.

adı dəliyə çıxmaq adı deliyeye çıkmak, adı kötüyeye çıkmak, çok sinirli, asabi şeklinde ünlenmək.

adı dildən dilə düşmək adı dildən dile düşmək, meşhur olmaq.

adı dildən düşmək adı anılmamaq, hatırlanmamak, unutulmaq.

adı dilindən düşməmək adı dilindən düşməmək, hep yad etmək, hep anmaq.

adı dillərdə dastan (əzbər) olmaq meşhur olmaq, adı dillərdə dolaşmaq, şöhret kazanmaq.

adı dillərdə gəzmək (olmaq, söylənmək) bak. **adı dillərdə dastan olmaq.**

adı dillərə düşmək bak. **adı dildən dilə düşmək.**

adı eşidilmək adı duyulmaq, tanınmaq, ün yapmak, şöhret kazanmaq.

adı (ortalıqdan) götürülmək artık adı anılmamaq, unutulup gitmək.

adı xarab olmaq (tutulmaq) adı kötüyeye çıkmak, kötü isim yapmak.

adı xəbərim yoxdur kesinlikle haberim yoxtur, hiç haberim yox.

adı it dəftərində də olmamaq adı sanı olmamaq, ünlü olmamaq.

adı keçmək adı geçmək, adı anılmaq.

adı kimi bilmək avucunun içi gibi bilmək, çok iyi bilmək, en ince detayına kadar bilmək, iyi tanımək.

adı qalmaq adı kalmak, kendindən sonra iyi bir iş, eser bırakıp gitmekle adı ebediləşmək.

adı qara gəlmək ölmək.

adı qarışmaq adı karışmaq, bir olayda ilgisi olmadığı hâlde ilgisinin olduğu söylenmək.

adı qulağına dəymək adı kulağına çalınmaq, duymak, adını işitmək.

adı olmaq başkasına mal edilmək, başkasına ait edilmək.

adı olmamaq bak. **adı it dəftərində də olmamaq.**

adı ortalıqdan götürülmək bak. **adı götürülmək.**

adı pisə çıxmaq adı kötüyeye çıkmak, kötü ad bırakmaq, kötülükle anılmaq.

adı pozulmaq şöhretini, nüfuzunu kaybetmək.

adı üstündə olmaq 1-adı üstündə olmaq, adından belli olmaq. 2-bir kadının kocası olmaq.

adı üstündə qayım olsun adıyla bin yaşasın.

adı var özü yox adı var kendi yox, hakkında konuşulan, lakin gerçekte olmayan, uydurulmuş şey.

adı yadından çıxmaq kafası son derece karışık olmaq, meşguliyeti çok olmaq.

adı yanmaq nüfuzunu, şöhretini kaybetmək.

adı yaxşılığa çəkilmək adı iyilikle anılmak, övülmək.

adımı dəyişdirərəm bir iddiaya girildikdə, bir şeyin olması veya olmaması konusu tartışıldığında kullanılır.

adımı özgədən soruşuram işim başımdan aşkındır, kafam çok karışıktır.

adın adlara qalsın (qoyulsun, yazılsın) ölesin.

adın bata! adın batsın! ilenme ifadesi.

adın batsın! bak. **adın bata!**

adın çək (tut) qulağını bur (birini) temiz kalpli olduğundan dolayı anarsan lafının üzerine çıkar, iyi adam lafının üzerine gelir.

adın (adını) eşit özün görmə adını an yüzünü görme, görmeye değmez, tanışmaya değmez.

adın haqqı! adına yemin olsun, dini yonden kutsal sayılan kimselerin adını almış birinin ismine edilen yemin.

adın nədir-daşdəmir, yumşalısan, yumşalı! en asabi ve inat kimseyi bile bir şeyle yola getirmek mümkündür.

adın oldu göbələk, gir səbətə adın çıkmış dokuza, inmez sekize, adın bir konuda çıkmışsa hep onunla anılırsın, adınla ilgili bir kanaat oluşmuşsa kolay kolay değişmez.

adın yansın! bir ilenme ifadesi.

adına basmaq bir şeyi başka bir adla satmak, vermek, söylemek.

adına çıxmaq kendine almak, bir işi kendi yapmış gibi hareket etmek, yaymak.

adına dəyməz adına, unvanına, mevkisine yakışmaz anlamında.

adına qara yaxmaq iftira etmek.

adına ləkə vurmaq adını lekelemek, adına leke çalmak.

adına sanına layiq adına sanına ləyik, şanına şöhrətinə ləyik olan.

adına sanına layiq olmamaq adına sanına ləyik olmamak, şanına ve şöhrətinə ləyik olmamak.

adına təbil çalınmaq (dəyülmək, vurulmaq) alay konusu olmak.

adına yaraşmaq ləyik olmak.

adından danışmaq adına konuşmak, birisinin yerine konuşmak, birisine vekaleten konuşmak.

adından istifadə etmək adından yararlanmak, şöhrətini, nüfuzunu kullanmak.

adını ağzına almamaq adını ağzına almamak, anmamak, nefret ettiğindən, kızdığından, darıldığından dolayı adını dahi söylememek.

adını bağışla adını bağışla, adını söyler misin? adın nedir?

adını başqasına (özgəsinə) qoymaq kötü davranışını başkasının üzerine atmak.

adını başqasından soruşmaq kendinde olmamak, kafası çok meşgul olmak.

adını batırmaq adını batırmak. 1-rezil, kepaze etmek, onurunu, haysiyetini zedelemek. 2-rezil olmak, adı kötüye çıkmak. 3-kendine olan itimadı sarsmak. 4-şöhrətini kaybetmek.

adını biabır etmək (eləmək) 1-rezil kepaze etmek. 2-namusunu lekelemek.

adını çəkmək adını anmak. 1-anmak, yad etmek. 2-hakkında konuşmak.

adını daşımaq adını taşımak, ününü, ismini taşımak.

adını göyə qaldırmaq methetmek, övmek, hakkında güzel sözler söylemek.

adını hallandırmaq adını anmak, yad etmek, adını dile getirmek.

adını xarab eləmək (etmək) bak. **adını batırmaq.**

adını qorumaq adına leke sürülmesine engel olmak.

adını qoydun Rəşid birin de birin eşid başkalarının da konuşmasına, düşüncesini açıklamasına izin ver.

adını qoymaq 1-adını koymak, karşılığını, değerini veya fiyatını belirlemek, kararlaştırmak. 2-nişan takmak, adaklamak.

adını tutmaq adını anmak, hatırlamak.

adını tutub gəlmişəm sana güvənerek geldim.

adını ucalandırmaq adını yüceltmek, şöhrətini yüceltmek.

adını vermək birinin sözünü başka birine ulaştırmak.

adını yad etmək adını anmak; hatırlamak.

adını yad etməmək adını anmamak.

adını yaxşılığa çökmək birini övmək.
adının qulu olmaq adına yakışır hareket etmək, hep şan və şərəflə yaşamak.
adıyla deyilmək məşhur olmaq.
adıyla sanıyla adıyla sanıyla, bilinen şöhrəti, ünü və vasıflarıyla.
afaramı uçmaq korku sonucu aşırı heyecan duymak.
afat aparmış (aparsın səni)! belâyə rast-layasın!
afat vurmaq afət götürmək, tâbiî felâkete uğramak. dolu vurmaq, sel götürmək vs.
afatı alınmaq gücünü kaybetmək, zayıflamaq, takati gitmək.
afiyət olsun! afiyət olsun! bir şey yiyip içənlərə sıhhat arzusu bildiren bir ifadə.
aftafaya lalafa demək iyice ihtiyarlamak, yaşlanmaq.
aftafa ləyən iki dəst, şam nahar heç zad təşrifat, qarşılaşma çox iyi, ancaq yemək içmək üçün heçbir şey yoxdur.
agah etmək (eləmək, qılmaq) agâh etmək, bildirmək, haber vermək.
agah olmaq agâh olmaq, haberdar olmaq, bilmək.
ağ aşkar həqiqət apaçık gerçək, gerçək, göz önündəki həqiqət.
ağ aşkar sübut apaçık delil, hər şeyi açıqlayan, ispat edən delil.
ağ at arpa yeməz? k. ihtiyar, yaşlı birisinin gənc bir qadın və ya qıza sarkıntılıq etməsiylə aralarında gəcən və gənc qadının, qızın yaşlı erkeğe hitabən, "senin ağzının harcı değıl, dişlərini kırar, yiyemezsin vs." şəklində söylədiğı bir ifadə.
ağ bayraq qaldırmaq təslim olmaq, təslim olduğunu bildirmək, bəyaz bayraq çəkmək.
ağ bir, qara iki dillənməmək söylənen sözlər qarşısında susup qalmaq, korkudan cəvab verəməmək.
ağ böhtan (yalan) kocaman yalan, böyük yalan, tamamilə yalan, təmelli yalan, böh-tan, kuru iftira.
ağ ciyər 1-korkak, tabansız. 2-akciğər, insan və omurgalı heyvanlarda göğüs kafəsinde olan solunum orqanı olan ciğər.
ağ dediynə qara demək ak dediğine qara demək, inat etmək və anlaşılmaya yanaşmamak.

ağ düşmək ak düşmək, saçlarına vs. ak düşmək, bəyazlaşmaya başlamaq, bəyazlaşmaq.
ağ eləmək haddini aşmaq, aşırı tavrılarda bulunmaq.
ağ gün mutluluk, saadət.
ağ gün ağlamaq mutluluk aramak, saadət arzulamaq.
ağ gün görməmək həyatı zindan olmaq, bədbaht olmaq, çəkilmez bir həyat sürmək.
ağ gün keçirmək mutlu bir həyat sürmək.
ağ gün üçün burnunun ucu göynəmək mutlu bir həyata həsrət qalmaq.
ağ gün yar olsun ak gün yar olsun, mutlu ol, məsut və bəhtiyar ol.
ağ günə çıxarmaq rahata erdirmək, mutlu etmək, məsut etmək.
ağ günə çıxmaq güzəl bir həyat sürməyə başlamaq, kimseyə muhtaç olmamaq, mutluluğa kavuşmaq.
ağ günə çatmaq kötü günləri geride bərakarak mutlu günlərə ulaşmaq.
ağ günə həsrət qalmaq bak. **ağ gün üçün burnunun ucu göynəmək**.
ağ günlərə qovuşmaq mutlu günlərə kavuşmaq, sıklıntılı günləri geride bərakmaq.
ağ günlü ağ çörəkli olmaq mutlu və rəfah içində olmaq.
ağ günlü olasan! mutlu bir həyatın olsun! bir alkış ifadəsi.
ağ günlü olmaq mutlu olmaq, bəhtiyar olmaq, məsut olmaq, güzəl ömür sürmək.
ağ günü ağlar qalmaq başına fəlakətlər gəlmək, məsut günlərinin yerini bədbahtlıq almaq.
ağ günü göy əsgiyə düyülmək mutluluğu elindən alınmaq, çəkilmez bir həyat sürməyə məcbur edilmək.
ağ günü qara gəlmək (olmaq) mutluluğu elindən gitmək, fəlakətlə qarşılaşmaq. həyatı alt üst olmaq.
ağ gününü qara eləmək əziyyət etmək, mutlu günlərini işkəncəyə çevirmək.
ağ qarasına baxmamaq iyisinə kötüsünə bəkməmək, nə olsa kabul etmək.
ağ otdan balta sapı, qırılar (sınar) birini də düzəldərim bu benim için önəmsizdir.
ağ paltar geymək mutluluğa ermək, mutlu günlərə ulaşmaq.

ağ salmaq inandırmaq; yama yapmak. 1- ikna etmək, birini, bir şeyin kendi düşündüğü gibi olmadığına inandırmaq. 2- pantolonun vs. oturak yerinin yırtılan kısmına yama yapmak.

ağ sapla tikilmiş yamaq hemen göze çarpan şey için söylenir.

ağ su gəlmək (gətirmək) gözde akasma, beyaz benek, katarakt oluşmak.

ağ yuyub qara sərmək hakaret etmək, dersini vermek, rezil etmək.

ağa ağ, qaraya qara demək aka ak, kara-ya kara demek, doğruyu söylemek, hakikati olduğu gibi dile getirmek.

ağa bəliçi yaltak, birinin karşısında kuyruk sallayıp hep onun emrine âmade olanlar için söylenir.

ağa bükmək kefenlemek.

ağa qara demək aka kara demek, gerçeği inkar etmek.

ağa Nəzər'əm belə gəzərəm kimseyi takmayan, başına buyruk.

ağa tapdıq ərz elədik derdine çare kılmak için birine ricada bulunan kimse karşıdan gereken ilgiyi görmediği zaman uğradığı hayal kırıklığını dile getirmek için kullanır.

ağa yaradıb haqq olmaq yaptığı işle birine gurur kaynağı olmak, yaptığı iş birini yüceltmek.

ağa yeyib toxdur, nökrə bir çörək çoxdur! tok açın hâinden anlamaz.

ağac ağaca gəlmək (qoymaq) kavgaya tutuşmak, kavgaya etmek.

ağac atsan yerə düşməz bak. **iyənə atsan yerə düşməz**.

ağac ayaq sürekli oraya buraya koşturup yorulmak nedir bilmeyen kimseler için söylenir.

ağac olmaq ağaç olmak, hareketsiz bir hâle gelmek, hissizleşmek, duygusunu kaybetmek.

ağac tutan baş yarandan çox olmaq işsizlerin sayısı çalışanlardan az olmak (On Muharrem günü Hz. Hüseyin'e tutulan yas töreninde hançerle kafasını kanatan kimselerin yanında birisi de elinde sopayla durur ve hançer kafaya indiğinde fazla derine işlememesi için sopayı hançerin

önüne bir engel olarak tutar, bir benzetme yapılmaktadır).

ağaca çıxıb min bir budaq sındırmaq bir şeyi bahane edip herkesi aynı kefeye koymak, herkesi işe karıştırmak.

ağaca dönmək 1-sertleşmek, kurumak, muhkemleşmek, kazık gibi olmak. 2-ağaç olmak, hareketsiz bir hâle gelmek, hissizleşmek, duygusunu kaybetmek.

ağacda yatmaq erken kalkmak, sabahleyin çok erkenden kalkanlar için kullanılan kinayeli bir ifade.

ağacda yatmışdın? çok erken yataktan kalkanlar için söylenir.

ağacdələnə döndərmək çok konuşarak kafasını şişirmek.

ağacı əlindən düşmək 1-nüfuzu, gücü, kudreti kaybolmak. 2-oğlunu kaybetmek.

ağacın birinə çıxıb onun silkələmək bak. **bir budağa çıxıb min birini silkələmək**.

ağacın birini itdə eləyib, birini məndə hayatı bana zehir ediyor, sürekli olarak eşinden dayak yiyen kadınların kullandığı bir ifade.

ağacın iki başı var iyinin kötü, kötünün iyi tarafı da vardır.

ağacın kal kulun yerə tökmək 1-topluma ayak uyduramayanları tecrit etmek. 2-her an uyanık, tetikte olmadan dolayı fevri hareketler yapmak.

ağacın o biri başından yapışmaq zor kullanmak, kavgaya başlamak, zorbalık etmek.

ağacının qabağına ağac uzatmaq karşı gelmek, çekinmediğini bildirerek diklenmek.

ağaclara su yerimək ağaçlara su yürümek. ilkbaharda ağaçlarda su yürümeden dolayı tomurcuklar oluşmaya, büyümeye başlamak.

ağalıq etmək (ələmək) ağalık sürmek, hâkimiyet sürmek, hükümranlılık etmek.

ağalıq tövləsi kadınlar hamamı, gürültü patırdının çok olduğu yer.

ağappaq qar kimi (təki) ap ak kar gibi, bembeyaz.

ağbəxt olmaq bahtı iyi olmak, kaderi güzel olmak, önüne hep iyi şeyler çıkmak.

ağcavaz olmaq soğuk almak, hastalanmak.

ağciyərlik eləmək korkaklıq göstərmək, yüreksizlik etmək.

ağdan qaraya söz deməmək gözünün üzərində kaşın var deməmək.

ağı çəkmək (demək, oxumaq, tutmaq) ağıt yakmaq. 1-ölen birinin naaşı başında ağlamak, ağlayaraq ağıt yakmaq. 2-feryad etmək, figan etmək, ah çekmək.

ağı qaradan seçmək iyiyi kötüdən ayırt etmək, iynin kötünün ne olduğunu idrak etmək.

ağıl ağıla vermək kafa kafaya vererek bir konu hakkında düşünmək, konuşmaq, tartışmaq.

ağıl ağıldan üstündür bir problemin hâl yolunu başka birisi biləbilir.

ağıl almaq akıl almak. bir konuda birinin görüşünü almak, akıl danışmaq, məşverət etmək.

ağıl danışmaq akıl danışmaq, bir konuda birinin fikrini öyrənmək, məşverət etmək.

ağıl dəryası çox ağıllı, bilgili (bazen şaka ve alay ifadəsi olaraq kullanılır).

ağıl eləmək akıl etmək, kafayı çalıştırmək, düşünmək.

ağıl xərcə vermək akıl vermək, doğru hareket etməsini sağlamaq, doğru yol göstərmək.

ağıl işlətmək kafayı kullanmaq, çalıştırmək.

ağıl karı deyil akıl kârı değıl, ağıllı insanın yapacağı iş değıldir anlamında.

ağıl kəsən değırli; inandırıcı, yararlı, faydalı.

ağıl kəsmək düşünmək, idrak etmək.

ağıl öyrənmək akıl öyrənmək, başkasından tecrübe ve bilgi almak, ders almak, ibret almak.

ağıl öyrətmək akıl vermək, yol göstərmək, nasihat etmək, iş öğretmək.

ağıl satmaq akıl satmaq, kendi fikrini kabul ettirməyə çalışmaq.

ağıl ummaq akıl ummaq, mâkul bir fikir ummaq.

ağıl vermək akıl vermək, nasihat etmək, bir konuda yol göstərmək, kötü yoldan uzaklaşdırmaq.

ağıla çatmaq anlamak, idrak etmək, düşünmək.

ağıla gəlmək 1-akıllanmaq; ağılı başına gəlmək. 2-hatırlamaq.

ağıla gəlməz akla gəlməz, umulmayan, umulmadık.

ağıla yaxın akla yatkın, düşünülən, mantıklı.

ağılda qalmaq akılda kalmək, unutulmamək, hafızadan silinmemək.

ağılda tutmaq akılda tutmaq, unutmamək.

ağıldan bəla beləli, en ufak şeyde bile kavgə çıxaran, belə arayan kimse.

ağıldan çıxarmaq akıldan çıxarmək. 1-unutmək. 2-elde edeməyəcəğıne kesin olaraq inanmaq və bu gözle bakmaq, artık peşını bırakmaq.

ağıldan çıxmaq akıldan çıkmək, unutulmamək, hatırda kalmamək.

ağıldan demək başka bir araca, yola başvurmada zihin yoluyla hâllətmək, çözmək.

ağıldan gedik akılsız, akıldan yoksun, zekadan yoksun.

ağıldan kasıb (kəm, mayıf, naqis) bak.

ağılı kasıb (kəm, naqis).

ağıldan seyrək akılsız, ahmaq, zeka seviyesi düşük.

ağıldan yavan cıbdən yağlı ağılı kıt, cebı dolu.

ağıldan yüngül bak. ağılı kasıb (kəm, naqis).

ağıllınız kimdir? –qabaqda gedən zincirli kanun kural tanımayan kimselerin ne kadar güçlü olsalar bile sonunda gereken cezaya çarptırılacaklarını, hapse tıkilacaklarını bildirir.

ağılsızlıq etmək akılsızlık etmək, akılsız hareket etmək.

ağına bozuna (qarasına) baxmamaq seçmemək, iyisine kötüsüne önem vermək.

ağıni kəsmək cezalandırmək, şiddetli ders vermək.

ağır adam oturaklı, ciddi.

ağır ağır yığışmaq ağır ağır toplanmaq; yavaş yavaş toparlanmaq.

ağır başa gəlmək pahalıya mal olmaq, sonucu kötü olmaq.

ağır cavab ağır cevap, bir lafa veya harekete karşı verilen ağır cevap, sert cevap.

ağır daşa (daşdan) yapışmaq başından büyük işlərə kalkışmaq, gücü yetmeyecek işə kalkışmaq.

ağır dərd çəkilməsi çox zor olan sıkıntı, büyük dert, sıkıntı və üzüntü veren keder.

ağır eşitmək kulakları iyi duymamak.

ağır əl 1-kolları güçlü, darbesi güçlü olan. 2-uğursuz kimse.

ağır gəlmək ağır gelmək, dokunmaq. gönlünü incitmək, kalbini kırmak.

ağır xasiyyət 1-bak. **ağır adam**. 2-çabuk sinirlənən, keçimi son derece zor, başkalarıyla arasına koyduğu mesafenin aşılmasına asla izin vermeyən kimse.

ağır imtahan ağır sınav, hayatın karşı karşıya bıraktığı və büyük tecrübelerin kazanılmasına vesile olan durum.

ağır olmaq ağır olmak, ciddi, vakarlı, ağırbaşlı olmak.

ağır otur batman gəl düzgün hareket et, ciddi ol, oturaklı davran.

ağır oturmaq 1-ağırbaşlı hareket etmək, ciddi davranmaq. 2-kötü sonuçlanmaq. 3-pahaliyə mal olmak.

ağır oturub batman gəlmək ciddiyetini, vakarını muhafaza etmək, ciddi olmak, ağırbaşlı davranmaq.

ağır oturub durmaq oturaklı hareket etmək.

ağır söz kırıcı söz, hoşlanılmayan, incinmeye sebep olan söz.

ağır tərپənmək ağır davranmaq, gecikmək, acele etmemək, zamanı öldürmək, vakti boşa geçirmək.

ağır yastıqlı uzun müddət hasta yatan kimse, ağır hasta.

ağır yuxu ağır uyku, derin uyku hâli.

ağır yük olmaq ağıra mal olmak, pahaliyə oturmak.

ağır yüngül eləmək tartmaq, yoklamak.

ağırı qoyub (töküb) yüngülü götürmək en kolayından yapışmaq, zora katlanmaq.

ağırlığı qədər pul qoymaq ağırlığı kadar para harcamak, çox fazla masraf etmək.

ağırlığı üzərinə götürmək ağırlığı üzerine almak, yükü kendi omuzları üzerine almak.

ağırlıq basmaq ağırlıq basmaq, çökmək; kabus görmək.

ağırlıq mərkəzi ağırlıq merkezi, bir şeyin esası, aslı, özü, kaynağı.

ağırlıq salmaq yüklənmək, bütün gücüylə üzərinə çökmək.

ağırlıq satmaq nazlanmaq, naz yapmak; kendini ciddi, temkinli göstərmeğe çalışmaq.

ağırlıq uğurluq dert, belâ, keder, sıkıntı.

ağıya düşmək (hayvan) zehirlənmək, zehirli ot yemək.

ağıya salmaq hayvanı zehirli ot bitən yerde otlatmaq və zehirlənməsinə sebep olmaq.

ağız acılığı ölen birisi için pıdırılan helva.

ağız acısı hayrat, hayır yemeği.

ağız açdırmamaq ağız açtırmamak, konuşmaya, konuşmasına fırsat vermemək.

ağız açmaq 1-ağız açmaq, bir iş için rica etmək, yalvarmaq. 2-ölen birisi için ağlamak, ağıt yakmaq, ağıt yakarak ağlamak.

ağız açmamaq ağız açmamak. 1-susmaq. 2-bir şey için rica etmemək.

ağız ağza dayanmaq karşı karşıya gəlmək, yüz yüze gəlmək, qarşılaşmaq.

ağız ağza (ağız ağzına) dəymək 1-birisiylə konuşma imkânı bulmaq, konuşmaq, düşüncesini öğrenmək. 2-gizlice konuşmaq, kimseyə bildirmədən konuşmaq.

ağız ağza gəlmək karşı karşıya gəlmək, rastlaşmaq.

ağız ağza vermək ağız ağza vermək. 1-beraberce, hep bir ağızdan konuşmaq veya şarkı söylemək vs. 2-tartışmaq, münakaşa yapmak. 3-iki veya birdən çox kişi bir köşədə gizli gizli kimsələrə duyurmadan konuşmaq.

ağız aramaq ağızını aramak, ağız yoklamak, bir kimsenin düşüncesini öğrenmeğe çalışmaq.

ağız ba ağız ağzına kadar dolu.

ağız bir eləmək anlaşımaq, bir konuda birbirinə söz vermək, aynı şekilde konuşmayı kararlaştırmək.

ağız burmaq dudaklarını bükmək. 1-beğenmemək. 2-küsmək, memnuniyetsizliğini bildirmək. 3-çekinmək, imtina etmək.

ağız burnunu düzəltmək çeki düzən vermək, düzən vermək, gereken şeqlə sokmaq.

ağız burnunu əzişdirmək (əzmək, ovmaq) dayak atmaq, dövmək.

ağız burnunu oynatmaq yüzünü ekşitmək, memnuniyetsizliğini bildirmək, küsmək.

ağız burnunu turşutmaq yüzünü ekşitmək, beğenmemək, yüzünü ekşitmək.

ağız burun (bəhəm) eləmək 1-beğenmemək, hoşnutsuzluğunu bildirmək. 2-kasınmaq, kibirlənmək. 3-kendini kaybetmək, haddini aşmaq, başa çıkmək.

ağız burun əymək (turşutmaq) memnuniyetsizliğini bildirmək, küsmək, incinmək.

ağız büzmək dodağını büzmək, beğenmemək, memnuniyetsizliğini bildirmək.

ağız büzüşdürmək 1-dodağını büzmək, memnuniyetsizliğini bildirmək, dudak bükmək. 2-ağız buruşturmaq, ekşi və buruk tadında olan şeyləri yerken ağzın buruklaşmasına səbəp olmaq.

ağız dadıyla ağız tadıyla, tadını çıxararaq, dirlik və düzənliklə, iyi keçimlə.

ağız deyəni qulaq eşitməmək (ortam) çox gürültülü olmaq.

ağız deyəni qulaq eşitmir çox gürültülü yer.

ağız dəyişdirmək ağız dəyişdirmək, daha önce söylediklərini bərakarak fərqli şeylər söylemək.

ağız dil verməmək ağız dil verməmək, hiç konuşmamak, hasta. konuşamayacak kadar ağırlaşmaq.

ağız dolusu əmin bir şəkildə, güvenərək, inanaraq (söyleme).

ağız dolusu danışmaq 1-kendine güvenərək konuşmaq. 2-kibirli kibirli konuşmaq.

ağız gözünü büzmək bak. **ağız burnunu oynatmaq**.

ağız gözünü əymək bak. **ağız burnunu oynatmaq**.

ağız əymək 1-taklidini yapmak, dalga geçmək. 2-kızdırmək, sinirləndirmək, kızdıracaq davranışlarda bulunmaq. 3-hoşnutsuzluğunu bildirmək, beğenmemək, memnuniyetsizlik ifadəsi olaraq dudaklarını bükmək.

ağız ləzzətilə yaşamaq rahat və mutluluk içində yaşamaq.

ağız ləzzətilə yemək ağız tadıyla yemək.

ağız sındırmaq dərşini vermək, kış üstü oturtmaq.

ağız torba deyil büzəsən ağız torba deyil ki büzəsən, herkesin dedikodusunun önünə geçilemeyeceğini bildiren bir ifade.

ağız yormaq yersiz konuşmaq, boşuna tartışmaq, konuşmaq.

ağıza alınası deyil ağza alınacak gibi değil, çok kabadır, söylenecek laf değildir.

ağıza düşmək meşhur olmaq, yayılmək. dillere düşmək.

ağıza gətirməmək dile gətirməmək, söz konusu etməmək, bir konuyla ilgili olarak konuşmaya cesaret etməmək, hatırlatmamək.

ağza göz dikmək emre âmade olmaq, başkasına tâbi olmaq.

ağızbir əfmək (eləmək) ağız birliğı etmək. bir işi yapmak için kendi aralarında anlaşmak.

ağızda dili əsməmək vicdanı sızlamadan yalan konuşmaq.

ağızda saqqız kimi çeynəmək ağızda saqqız gibi çiğnəmək, bir şeyi sık sık dile gətirmək, təkrarlayıp durmaq.

ağızdan ağza deyilmək (dolaşmaq, keçmək, söylənmək) ağızdan ağza geçmək, ağızdan ağza söylenərək yayılmək. birindən digərinə sirayət etmək.

ağızdan ağza düşmək (gəzmək, köçmək, yayılmaq) 1-dildən dile düşmək. 2-meşhur olmaq.

ağızdan bilmək əzbere bilmək, ezberləmək.

ağızdan boş 1-sözünün etkisi, gücü olmayan, sözü geçməyən. 2-ağzı gevşək, sır saklayamayan, çenesi düşük, boşboğaz.

ağızdan çıxanı (gələni) demək ağza gələnı söylemək, küfretmək, azarlayıp rezil etmək, ağzına gələnı söylemək.

ağızdan çıxmaq söylenmək, söylenmiş olmaq, deyilmək.

ağızdan diri (iti) konuşkan, çok konuşan. iyi konuşan, güzel konuşmasını bilen.

ağızdan eşitmə ağızdan duyma, dedi kodu. kulaktan duyma, gerçek olduğu kesin olmayan şey.

ağızdan harpa kaba laflar eden, kabaca konuşan.

ağızdan qaçırmaq istemeyerek söylemek, söylenmeyecek bir şeyi gayri ihtiyarî söylemek.

ağızdan qapmaq ağızdan kapmaq, birinin ne demek istediğini hemen anlamak.

ağızdan olmaq çok konuşmaktan, söylemekten dolayı yorulmaq.

ağızdan pərtov (pərtöv) küfürbaz, geveze.

ağızdan su gəlmək 1-imrenmək, ağzının suyu akmak. 2-ağızdan salya akmak.

ağızdan yava ağzi gevşək, sır tutmaz, boş-boğaz.

ağızlara (ağza) düşmək (saqqız olmaq) dillere destan olmaq, dildən dile konuşulmaq. ağızlarda dolaşmaq, məşhur olmaq.

ağızlara salmaq dedi kodu konusu etmək.

ağla batmaq inanılabilmək, inanılır olmaq, mümkün olmaq, imkân dahilində olmaq.

ağla çatmaq anlayabilmək, kavrayabilmək, düşünebilmək, idrak edebilmək.

ağla gəlmək 1-akıllanmaq. 2-akla gəlmək, hatırlamaq.

ağla gəlməyən başa gələr 1-işlər insanın düşündüğü gibi gitmez. 2-akla gəlməyən, düşünülməyən sonuçlarla qarşılaşmaya hazır olmaq gerekir.

ağla gətirmək akla gətirmək, hatırlamaq.

ağla görə akla uyğun. aqlın kabul edebiləcəgi, aqlın benimseyebilecegi.

ağla qaranı seçmək akla karayı seçmək, bir şeyi yapıncaya kadar çok sıkıntı ve eziyyət çəkmək, büyük zorluklarla qarşılaşmaq.

ağla sığmaq (yatmaq) akla sığmaq, akla yatmaq, aklın kabul etmək.

ağla sığmamaq akla yatmamak, inanamamak, inanılması mümkün olmamak.

ağlamağı əlində olmaq en ufak bir şeydən etkilenmək və hemen ağlayıvermək.

ağlar gülər ilkbaharın ilk ayı (21 Mart-20 Nisan arası).

ağlar (günə) düşmək (qalmaq) sahipsiz kalmak, kimsəsiz kalmak, bedbaht olmaq, fəlakətə uğramak.

ağlar (günə) qoymaq bedbaht etmək, mutsuz etmək, fəlakətə maruz bırakmaq, derde düşürmək.

ağlayanımız olubdur kor Şəhrəbanu bizi destekleyen veya halimize acıyan kimsələr bizdən daha kötü durumdadır.

ağlayıb sızqamaq (sızlamaq) ağlayıp sızlamak, yalvarıp yakarmak, yürekdən ağlayıp yakarmak, ağlayaraq yalvarmaq.

ağlayıb ürəyini boşaltmaq ağlayıp içini boşaltmaq, ağlayıp rahatlamak.

ağlı ala qayada aklı başında olmayan, düşüncəsi dağınık, aklı başka yerlerde olan, başka şeylər düşünen kimse.

ağlı ala qayada olmaq aklı bir qarış havada olmaq, hayal kurmaq, büyük hayaller peşində olmaq.

ağlı azalmaq hafızası azalmaq, hafızası eskisi gibi olmamak.

ağlı azmaq 1-deli olmaq, aqlını kaybetmək. 2-lafını, hareketini, işini bilməmək, sapıtmak, davranışlarını bilməmək, kəndində olmamak.

ağlı başa cəm etmək (cəmləmək, dərk eləmək, yığmaq) aqlını başına toplamak, akıllanmaq, aklıllı hareket etmək, kontrollü davranmaq, hareketlərini ölçülü yapmak, kəndinə gəlmək.

ağlı başdan çıxarmaq 1-aklı başdan etmək, başdan çıxarıcı kadar güzel olmaq. 2-doğru yoldan çıxarmak.

ağlı başına gəlmək aklı başına gəlmək. 1-kəndinə gəlmək, ayılmək, bilinci yerinə gəlmək. 2-akıllanmaq. kötü yolu bırakıp doğru yola yönəlmək, uslanmaq, aklısızca hareketlerden vazgeçmək.

ağlı başında aklı başında. 1-aklı başında, kəndində. 2-ne yaptığını bilen, aklıllı, olgun, dengeli, düşünceli, kəndi hakkını hukukunu, kârını, zararını bilen kimse, aklı başında olan kimse.

ağlı başında deyil aklı başında değıl, kəndində değıl.

ağlı başında olmaq 1-kəndi iş və hareketlərini bilmək, uyanık olmaq, aklılla, düşüncəyle iş yapmak. 2-akıllı olmaq.

ağlı başında olmamaq aklı başında olmamak, perişan olmaq, kəndində olmamak, kəndini kaybetmiş hâlde olmaq, iyi düşünebilir durumda olmamak.

ağlı başından bir qarış yuxarı ölçüp biçmeden iş yapan kimse; havaî.

ağlı başından bir qarış yuxarıda olmaq aklı başından bir qarış yukarıda olmaq, düşünmədən aklına geleni yapmak.

ağlı başından çıxmaq 1-birine vurulmaq, âşık olmaq. 2-son derece sinirlenmək, hiddetlenmək.

ağlı başından getmək aklı başından gitmək. 1-aklını kaybetmək, aklını oynatmaq, deli olmaq, sersemlemək. 2-doğru yoldan çıkmək, azmək, kötü yola düşmək. 3-vurulmaq, meftun olmaq, âşık olmaq. 4-sevinçten veya korkudan dolayı ne yapacağını şaşırmaq.

ağlı başından qəşş eləmək bayılmaq, kendini kaybetmək.

ağlı başından oynamaq 1-deli olmaq, aklını kaybetmək. 2-aklı şaşmaq.

ağlı başından şaşılmaq aklını yitirmək, aklı başından gitmək.

ağlı başından uçmaq âşık olmaq. vurulmaq, tutulmaq.

ağlı başqa (özgə) yerdə olmaq aklı başqa yerdə olmaq, başqa şeylər düşünmək.

ağlı bir şey kəsməmək idrak edeməmək.

ağlı caymaq aklını kaybetmək, deli olmaq.

ağlı çasmaq 1-şaşırmək, hayret etmək. 2-ne yapacağını bilməmək, şasırp kalmək.

ağlı çasmış kimi şaşkın hâlde.

ağlı çatmaq aklı ermək. 1-anlamək, idrak etmək. 2-yetişkin hâlə gəlmək.

ağlı dağılmaq aklı dağılmək, düşüncəsi dağılmək, düşüncesini belirli bir konu üzərində yoğunlaşdıramamək.

ağlı dolışığa düşmək aklını şasırmək, ne yapacağını bilməmək, şasırmək, şasırp kalmək.

ağlı əldən vermək 1-kendini kaybetmək, sersemlemək. 2-âşık olmaq, vurulmaq, meftun olmaq.

ağlı fikri bir şeydə olmaq aklı fikri bir şeydə olmaq, bütün düşüncesini bir konu üzərində yoğunlaşdırmaq.

ağlı getmək aklı gitmək. 1-âşık olmaq, vurulmaq. 2-çok beğənmək.

ağlı götürməmək aklı almamək. 1-anlamamək. 2-bir şeyin olabileceğine inanmamək.

ağlı gözündə olmaq kafadan noksan olmaq, zeka özürlü olmaq.

ağlı itmək aklını kaybetmək, şasırmək, kafası karışmaq, ne yapacağını bilməmək.

ağlı kəm olmaq kafası çalışmamək.

ağlı kəsmək aklı kesmək. 1-aklına yatmaq, inanmaq, ümit etmək; itiraf etmək. 2-anlamək, idrak etmək, aklı yatmaq; düşünmək.

ağlı kəsməmək aklı kesməmək. 1-anlayamamək, aklına yatmamək, idrâk edeməmək. 2-mümkün bilməmək, ümit etməmək, olacağına inanmamək.

ağlı qaçmaq deli olmaq.

ağlı qarışmaq aklı karışmaq, ne yapacağını bilməmək, şasırmək.

ağlı qəbul etməmək aklı kabul etməmək.

ağlı kasıb (kəm, naqis) ahmaq, ebleh, âkilsız; geri zekalı, zeka özürlü.

ağlı oynamaq bak. **ağlı başından oynamaq**.

ağlı özünə getmək aklı kendine gitmək, kendisi gibi zannetmək, kendine göre deyərləndirmək.

ağlı pərsək (pərsəng) aparır âkilsızın, eblehin biridir.

ağlı poxuna bulaşmaq k. aklı bokuna karışmaq, korkudan ne yapacağını bilməmək, şasırp kalmək, kendini kaybetmək və ne yaptığını, ne söylediğini bilməmək.

ağlı sərdə vermək âşık olmaq, vurulmaq, meftun olmaq.

ağlı sonradan başına gəlmək aklı sonradan başına gəlmək, verdiği kararın yanlış olduğunu anlayıp vazgəçmək.

ağlı sonradan gəlir 1-bir kararı zamanunda verməyənler için kullanılan ifade. 2-bir olayın olup bitməsindən sonra bazı tədbirlər almaya kalkanlar için söylenir.

alı təyyar olmamaq aklı yerində olmamək. aklı kendində olmamək, âkilsız olmaq, aklı başında olmamək.

ağlı topuğunda serseri, âkilsız, ahmaq, ebleh kimse.

ağlı uçmaq (uçub getmək) meftun olmaq, vurulmaq, âşık olmaq.

ağlı (ağlını) uduzmaq 1-alđanmək, birine uyarak hileyə alđanmaq, tongaya düşmək. kaybetmək, tuzağa düşmək. 2-yanılmək, hata yapmək.

ağlı üstündə olmamaq 1-deli olmak. 2-kendinde olmamak, baygın olmak.

ağlı yatmaq aklı yatmaq, bir işin olabileceğine inanmaq.

ağlı yerində olmamaq aklı kəndində olmamak.

ağlı zail (zay) olmaq aqlını kaybetmək.

ağlımda! aklımda, lâdes oyununda katılımcılardan birinin digərinə bir şey verirken karşıdakinin "lâdesi unutmadım" anlamında söylediği ifade.

ağlın (ağlınız) nə kəsir? bu konudaki düşüncəniz nedir?

ağlın ona buna (başqasına) getməsin aqlın başkalarına gitməsin. adamını iyi tanımalısın, ben başkalarına benzəmem, iyi düşün və düzgün davran, yolunu şaşırma (uyarı ifadəsi).

ağlına ayrı (başqa) şey gəlməsin aqlına başqa bir şey gəlməsin. hiçbir şeydən şüphelenmə, başqa şey düşünmə, rahatsız olma.

ağlına batmaq inanabilmək, inanmaq, mümkün olacağını hesaplamaq.

ağlına batmamaq aqlına yatmamaq.

ağlına bir şey gəlmək aqlına bir şey gəlmək, şüphelenmək, pirlənmək.

ağlına çatmaq idrak etmək, anlamak, anlayabilmək, hayal etmək.

ağlına da gətirmə aqlına da gətirmə, hiç kafana koyma, asla düşünmə.

ağlına da gətirməmək aqlına da gətirməmək, hiç düşünməmək, hiç təhmin etməmək.

ağlına dammaq aqlına gəlmək. şüphelenmək, içine doğmaq.

ağlına dua yaz! (yazdır!) k. ahmaq, serse-ri, ebleh anlamında söylenir.

ağlına dua yazım aqlına yanayım.

ağlına düşmək 1-aklına düşmək, hatırlamaq. 2-aklına esmək, bir düşünceye saplanıp kalmak, bir düşünceyi hayata keçirmək kararına varmaq.

ağlına gələn başına gəlmək aqlına gələn başına gəlmək, olabileceğini təhmin etdiyi kötü şey gerçəkləşmək.

ağlına gələn danışmaq (dəmək, söyləmək) aqlına gələn danışmaq, aqlına nə gəldiyse danışmaq, rastgele danışmaq.

ağlına gələn eləmək aqlına gələn yapmaq, her istediğini düşünmədən yapmaq.

ağlına gəlmək 1-aklına gəlmək, hatırlamaq. 2-aklına esmək, bir şeyi yapmayı təsəvvür etmək.

ağlına gəlməmək aqlına gəlməmək, hatırlamamaq.

ağlına gətirmək aqlına gətirmək. 1-hatırlamaq; düşünmək. 2-hatırlatmaq.

ağlına güc vermək düşünmək, ölçüp biçmək.

ağlına keçə yamayım aqlına şaşayım, kafanı almıyır, aqlını almıyır.

ağlına qoymaq aqlına koymaq, bir düşüncəyi bir başkasına təklif etmək, beyninə yerləşdirmək.

ağlına salmaq hatırlatmaq.

ağlına sığışdırabilməmək (sığışdırmamaq) 1-aklına sığdıramamaq, aqlı almamaq, mantığı qəbul etməmək, dayanamamaq, katlanamamaq. 2-təsəvvür edə bilməmək, inanamamaq, hayret etmək, şaşıraraq qalmak.

ağlına uymaq aqlına uymaq, bir başkasının düşüncəsinə görə hərəkət etmək.

ağlına (ağlına başına) vurmaq bak. götür qoy eləmək.

ağlına yatmaq aqlına yatmaq, məkul görünmək, olabileceğine kənaət gətirmək.

ağlına yerləşdirmək kafasına sokmaq. 1-bir şeyi kəsin olaraq qərarlaşdırmaq, kəsin qərarına varmaq. 2-birine bir şeyi təklif etmək, bir şeyi kafasına sokmaq.

ağlında qalmaq aqlında qalmaq, 1-unutmamaq. 2-hatırlamaq.

ağlında olsun! aqlında olsun! unutma! aqlından çıxarma!

ağlında saxlamaq (tutmaq) aqlında tutmaq, unutmamaq.

ağlından çıxartmaq aqlından çıxartmaq, unutmak.

ağlından çıxmaq aqlından çıkmak, unutmak, hatırlamamaq.

ağlından çıxmamaq aqlından çıxarmamaq, unutmamaq.

ağlından gətməmək aqlından gətməmək, unutamamaq.

ağlından gəlib keçmək (keçmək) aqlından gəlib keçmək, bir an için hatırlamaq.

ağlından ötürmək düşünmək, aklına getirmək.

ağlından zoru olmaq aklıdan zoru olmaq, bazen akıl dışı hareketlər etmək.

ağlını almaq aqlını başından almak. 1-hayrete düşürmək, çox şaşırtmaq. 2-birinin düşüncesini kendisiylə meşğul etmək.

ağlını aparmaq aqlını başından almak. 1-hayran etmək, meftun etmək. 2-baştan çıxarmak, güzelliği ile mest etmək.

ağlını azdırmaq 1-şaşırmak. 2-kafasını karıştırmak, doğru yoldan uzaklaşdırmaq, düşüncesini başqa tarafa çəkmək. 3-şaşırtmaq.

ağlını başına cəm etmək (cəmləmək, dərk eləmək, yığmaq) aqlını başına almak, aqlını başına toplamak, akılsızca davranışlar sergileməkdən kendini almak.

ağlını başına qoymaq aqlını başına almak, məkul, mantıklı davranmaq.

ağlını başından almaq (aparmaq, çıxarmaq) 1-yolunu azdırmaq, kötü yola düşürmək. 2-aklını başından almak, meftun etmək, güzelliği ile mest etmək.

ağlını çaşdırmaq 1-deli etmək, aqlını kaybetməsinə səbəp olmaq. 2-aklını şaşırmak, akli başından gitmək, deli olmaq.

ağlını əlindən (sərdən) almaq bak. **ağlını başından almaq** (aparmaq, çıxarmaq).

ağlını işə salmaq (işlətmək) aqlını kulanmaq, akıl etmək.

ağlını itirmək aqlını kaybetmək. 1-deli olmaq, aqlını kaybetmək. 2-bak. **ağlı başından çıxmaq**.

ağlını itirmiş kimi aqlını yitirmiş gibi, şaşkın hâlde.

ağlını külək aparıb aqlını kaybetmiş.

ağlını oğurlamaq aqlını çəlmək. yoldan çıxarmak, kandırmaq, aldatmaq.

ağlını oğurlatmaq aqlını çəldirmək, birini baştan çıxartdırmaq.

ağlını sərdən buraxmaq kendini kaybetmək. şaşırmak, ne yapacağını bilməmək.

ağlını sərsəri etmək aqlını başından almak. aqlını kaybetməsinə səbəp olmaq, son derece etkilemək.

ağlını şaşdırmaq aqlını şaşırtmaq.

ağlını yayındırmaq 1-kararımdan, niyetindən caydırmaq. 2-baştan çıxarmak, ayartmaq.

ağlının pərsəngi (tərəzisi) pozulmaq kantarın topunu kaçırmak, akıl kârı olmayan davranışlar yapacaq hâlde gəlmək, mantık dışı hareketlər yapacaq duruma düşmək.

ağlının ucuna da gəlməmək aqlının köşəsindən bile keçməmək, hiçbir zaman düşünməmək.

ağlı bozlu (qaralı) akli karalı, rengârenk, içinde her renk olan, ağırlıklı olaraq siyah ve beyaz veya gri renklərdən oluşan.

ağmağana çıxmaq mutlu günə kavuşmaq, bahtiyarlığa ermək.

ağmaq olmaq bir tarafa meyletmək, eğilmək.

ağnağaz eləmək (üyütmək) boş yere konuşmaq, boşboğazlık etmək.

ağrı çəkmək 1-doğum sancısı çəkmək. 2-ıstırap çəkmək, üzülmək.

ağrı tutmaq 1-ağrı başlamak. 2-hâmile kadınlarda veya hayvanlarda doğuma yakın şiddətli ağrı başlamak.

ağrım ürəyinə derdim, sıkıntım, ıstırabım senin olsun.

ağrımaz baş (başım) sükûnet, kaygısızlık, rahatsız edici işlərə karışmama anlamında, kaygsızlık, sakinlik.

ağrımaz başına buz (buz) bağlamaq başını derde sokmaq. boşu boşuna başını belâya sokmaq.

ağrımaz başına çalmaq başına iş açmaq, başına dert almak. .

ağrımaz başına dəsmal bağlamaq (saqqız salmaq) bak. **ağrımaz başına çalmaq**.

ağrın (ağrını) alım birisine samimîyetle söylenən bir hitap şekli, veya onu sevip okşarken söylenən ifade, "senin yerine ben hasta olayım, sana gelecek dert belâ bana gəlsin" anlamında.

ağrın canıma (məənə) gəlsin bir sevgi ifadəsi.

ağrın ürəyimə derdin bana gəlsin, sıkıntı benim olsun (sevgiylə seslenmə ifadəsi).

ağrısı çəkilmək ağrısı kaybolmaq, ağrısı dınmək.

ağrısı tutmaq sancısı tutmak, rahatsız olan bir organ ağrımaya başlamak.

ağrısın (ağrısını) çəkmək pişman olmak, yaptığı işin kötü sonucuna muhatap olmak, zararını görmək.

ağrısına düşmək ıstırabına tutulmak.

ağrıyan yerinə dəymək (toxunmaq) yəralı yerine dokunmaq, en hassas olduğu noktaya dokunmaq.

ağrov olmaq dehşətli derecede korkmaq, ürəküntü duymak.

ağsaqqallıq etmək ak sakallik etmək, büyüklük göstərmək. 1-önderlik etmək, büyüklük göstərmək, idare etmək. 2-nasihat etmək, ögüt vermək, yol göstərmək.

ağu salmaq göz dağı vermək.

ağusuz ilan hilekâr, düzenbaz, fitne kimse.

ağuşuna almaq 1-kucaklamak, kucığına almak. 2-kaplamak, içine almak.

ağuşuna çəkmək kucaklamak, sarmak.

ağuz olmaq olgun hâlə gəlmək, olgunlaşmaq; olgunlaşıp vakti gəçmək.

ağza acılıq salmaq evdə kavgə çıkarmək.

ağza alası (alınası) deyil ağza alınacak gibi değıl. 1-çok acı, ekşi veya kötü yemek, yenecek şey. 2-çirkin söz veya davranış.

ağza alınmaz ağza alınmaz, söylenmesi çirkin veya ayıp söz.

ağza almamaq ağza almamak, sözünü bile etməmək, anmamək.

ağza baxmaq kendi fikri olmamak, başkalarının istəğine göre hareket etmək.

ağza düşmək ağza düşmək, dedikodu mevzusu olmaq.

ağzı acı olmaq bedbahtlığa uğramək, mutluluğı kedere dönmək, başına kötü şeylər gəlmək.

ağzı acılıq salmaq evdə kavgə çıkarmək.

ağzı açıq (açıla, ayrık, ayrıla) qalmaq ağzı açıq kalmək, hayret etmək, çok şaşırmaq, hayrete düşmək.

ağzı açılmaq 1-azarlamaya başlamak, küfretməyə başlamak. 2-topluca, hep birlikte gəlmək, akıp gəlməyə, yürüməyə başlamak.

ağzı axmaq kendini bir şeye kaptırmək, bakakalmək.

ağzı aparmaq ağzına geleni söylemək, konuşmasına diqqət etməmək, haddini aşmaq, ne dediğini bilməmək, konuşması can sıkmaq.

ağzı aralanmaq uzun müddət sustuktan sonra konuşmaya başlamak.

ağzı aşə yetişmək eli ekmeğe ulaşmaq, para kazanmaq.

ağzı aya, gözü çaya baxmaq bir işi gelişigüzel yapmak, diqqətli çalışmamək, diqqətli yapmamək.

ağzı ayrık qalmaq ağzı açıq kalmək, hayret etmək, şaşırmaq.

ağzı başqa havanı çalmaq konunun dışındaki şeylerden bahsetmək, asıl konuya dokunmamək.

ağzı bir yerə yığmaq anlaştırmək, birleştirmək, aradaki anlaşmazlığı yok etmək.

ağzı birə düşmək bir hedefə yönəlmək.

ağzı boz yaltak kuyruk sallayan.

ağzı boza vermək fırıldak gəlmək, kandırmək, aldatmək.

ağzı burnu düşmüş faydasız, kırık, yakışsız, acayip, kötü.

ağzı burnu yerində eli ayağı düzgün, güzel, yakışıklı.

ağzı çatmamaq eline gəçməmək, ulaşmamək.

ağzı dad görməmək hep sıkıntı ve dert içinde olmaq, mutlu bir hayatı tanımamak.

ağzı dadsız olmaq hâmile kalmək, hâmile olmaq, aşərmək.

ağzı dalana dirənmək çıkmaz sokağa girmək.

ağzı deyil! harı değıl, yapamaz, cesaret edemez, onun işi değıldir.

ağzı dəyişmək ağız değışmək, önce başka, sonra başka türlü konuşmək, başka türlü söylemək.

ağzı dəymək kandırmək, aldatmək, tatlı dile tutmək.

ağzı dili bağlanmaq ağzı dili bağlanmək, bazı etkilerden dolayı konuşamaz duruma gəlmək.

ağzı dili qurumaq ağzı dili kurumaq, çok susamak.

ağzı dili tutulmaq ağzı dili tutulmək, herhangi bir şeyden dolayı son derece heyecanlanmək, hayran olmaq.

ağzı dolu cesur, ateşli konuşan.
ağzı dolu danışmaq cesurca konuşmaq, ateşli konuşmaq.
ağzı dolusu bütün gücüyle (bağırma).
ağzı düşmək yönəlmək, bir tarafa doğru gitmək.
ağzı elə bil karvansara qapısıdır (kalaf (v)adır) ağzı büyük kimsələr için söylenir.
ağzı əyilə qalmaq 1-hayret etmək. 2-hayran kalmak.
ağzı əyilmək 1-yüz felci keçirmək. 2-gördüğü bir şey karşısında olağanüstü etkilenmək, hayranlıktan ağzı bir karış açık kalmak.
ağzı əyri beceriksiz, işe yaramaz (kimse).
ağzı əyri olmaq birindən memnun olmaq, hoşnut kalmamak.
ağzı əyrini boynunun ardından tanımaq olar kötü kimse bakınca anlaşılır.
ağzı əzəvay dadı vermək çok asabi olmak, çok sinirli olmak.
ağzı getmək 1-pantolon, gömlek vs.'nin ağız kısmı yıpranmaq. 2-bir şeye dalıp gitmək, hayran hayran bakmaq.
ağzı geri dönmək sözü geçmemək.
ağzı günə buraxmaq kendi başına bırakmaq, yalnız bırakmaq, terketmək.
ağzı günə qalmaq sahipsiz kalmak, kimse-siz kalmak, kendi başına yalnız kalmak, boş kalmak, atıl kalmak.
ağzı günə qoymaq tek başına bırakmaq, elini üzerinden çekmək, kaderiyle başbaşa bırakmaq.
ağzı hara düşdü getmək nereye geldiyse oraya gitmək.
ağzı havada gəzmək ağzı havada gəzmək, dünyadan bihaber, şaşkın bir şekilde dolaşmaq.
ağzı hər şeydən çıxmaq her şeyi kaybetmək.
ağzı xeyir xoşluğa açılmamaq ağzı bed-duayla açılmək, ağzını kötüye açmaq, iyi şeyler söylememək.
ağzı ilə milçək qovmaq (tutmaq) sinek avlamak, işsiz olup anlamsız şeylerle uğraşmaq.
ağzı ilə quş tutmaq çok ciddi, çok çalışkan, çok hareketli, her şeyi çok çabuk kavramak, maharetli olmak.

ağzı isti yerdə olmaq 1-derdi gamı olmaq, dünyayı umursamamak. 2-zorlukla karşılaşmamak, maddi durumu iyi olmak.
ağzı işdə olmaq (işləmək) çenesi çalışmaq. sürekli bir şeyler yemek.
ağzı kəsərli olmaq hükmü yürümək, nüfuz sahibi olmak, sözü geçmək.
ağzı kilidlənmək (qıfıllanmaq) ağzı kilitlenmək. 1-korkudan, heyecandan vs. konuşmamak, susmaq. 2-sır vermemək, konuşmamak.
ağzı köpüklənmək 1-hiddetten, hastalıktan vs. ağzından köpük saçılmək. 2-hiddetlenmək, coşmaq, çok sinirlenmək.
ağzı qan olsa da yerə tüpürməmək sırrını gizli tutmaq. içindəkileri kimseye söylememək.
ağzı qapanmaq ağzı kapatılmək, zorla susturulmaq, susmaya mecbur edilmək.
ağzı qatıq kəsməmək sözü geçmemək.
ağzı qatıqlı sessiz sedasız ve âciz kimse,
ağzı qızıışmaq 1-çenesi düşmək, çenesinin çivisi düşmək, başkalarının konuşmasına imkân bırakmamak. 2-konuşmaya dalarak asıl işini unutmaq.
ağzı qulağının dibinə getmək ağzı kulaklarına varmaq. 1-anlamsız şekilde gülmək. 2-çok sevinmək, sevinçten havalara uçmaq.
ağzı qulaqlarına dəymək ağzı kulaklarına varmaq, aşırı derecede sevinmək.
ağzı qurumaq ağzı kurumaq, çok susamak.
ağzı (ağzın) qurusun! ağzı (ağzın) kuru-sun! felâket dileğinde bulunanlar için kulanılan bir ilenme ifadesi "dilin tutulsun".
ağzı ləg ağzı sıkı olmayan, ketum olmayan, sır saklamayan.
ağzı (nədi!) nedir! (eləməsin! görməsin!) ne haddine, ne ilgilendirir, ne gibi bir yetkisi vardır, hangi cesaretle.
ağzı otlu zavallı, dili var ağzı yok.
ağzı oynamaq ağzı oynamaq, çenesi durmamak. 1-birşeyler yemek. 2-konuşmaq.
ağzı pərtov geveze, konuşmasını bilmeyen, edebe aykırı sözler sarf eden.
ağzı pis olmaq hâmile olmak, aşermək.
ağzı soyuq aklı kıt, gereksiz sözler konuşan, kavrama gücü olmayan.
ağzı soyumaq ölmək.

ağzı söz tutmamaq soğuktan, korkudan, heyecandan vs. konuşamamak.

ağzı sözə qızışmaq çenesi düşmək, çok konuşmak, lafa dalmak.

ağzı sulanmaq ağzı sulanmak, imrenmek, kendisinin olmasını çok istediği bir şeyi görüp şiddetle arzulamak.

ağzı suyla dolmaq bak. **ağzı sulanmaq**.

ağzı süd qoxumaq (iyi vermək) ağzı süt kokmak. 1-çok tecrübesiz olmak. 2-çok genç olmak.

ağzı sürüşmək şaşırmaq, yanlış söylemek, dili sürçmək.

ağzı torpaq qapmaq çok yaşlanmaq, beli bükülmək.

ağzı üstə qapanmaq ağzı üzerine kapaklanmaq, yüzü üstü devrilmək.

ağzı var dili yox ağzı var dili yok. 1-suskun, zulme uğramış. 2-mazlum, sessiz, sessiz sedasız, az konuşan.

ağzı yağlıdır içki içmiş kimseler için söylenen bir ifade.

ağzı yanıb qayıtmaq (yanmaq) ağzı yanmaq, çok kötü tecrübe edinmek, kötülükle karşılaşmaq, girişimi kötü sonuçlanmaq, yaptığı bir şeyden fayda görmemek, teşebbüs ettiği işte zarara uğramaq, pişman olmaq.

ağzı yanmış qəhrəman kaybetmiş, yenilmiş, mağlup olmuş kimse.

ağzı yastı hükmü yürümeyen, sözü geçmeyen.

ağzı yaşıl tabansız, ödle, korkak.

ağzı yerdən torpəp (toz) qapmaq çok yaşlanmaq, beli bükülmək.

ağzı yırtıq sır tutamayan, itimat edilmeyen.

ağzı yuxarı 1-yukarıya doğru, yokuş yukarı, ters istikamete. 2-burnu havada.

ağzıaçıq qalmaq ağzı açık kalmak, hayret etmək, şaşırmaq, dona kalmak.

ağzım ağzına dəysin yüz yüze konuşayım.

ağzım (dilim) qurusun! dilim kurusun, söylenen kötü bir sözden veya edilen bedduadan sonra duyulan pişmanlığı bildiren bir ifade.

ağzım yaradı sulayabilirməm (suvarabilirməm) tembelim, tenbelin biriyim.

ağzıma bir şey dəyməyib ağzıma hiçbir şey girmedir, hiçbir şey yemedim.

ağzıma dad, qarnıma vay şivən ş. bahsedilen ancak yenmeyen leziz yemekler ve içecekler için kullanılır.

ağzıma daş torpaq genelde kötü bir haber söylenmek istendiği zaman kullanılır, "bu sözler söylenmez, ama söylemek durumundayım".

ağzımı açma! beni kötü konuşturma!

ağzın əyilər! kaba ve çirkin, kötü sözleri kullananlara söylenen bir uyarı ifadesi.

ağzın fal olsun! Allah ağzından duysun, söylediğin gerçek olsun.

ağzın geri dönsün boynun kırılsın, gebere-sin.

ağzın qurusun dilini eşek arısı soksun.

ağzın nədir! hangi cesaretle!

ağzın(ı) oxumaq içinden geçeni okumak, ne düşündüğünü bilmek veya tahmin etmek.

ağzın(ı) ovuşturmaq gözünü korkutmaq, çekinmesini sağlamak.

ağzın pambıqlansın! seni ölesin emi!

ağzına ağız vermək 1-coşturmaq, tahrik etmək. 2-terafını tutmaq, desteklemek, tarafını tuttuğunu ima etmək.

ağzına almaq 1-ağzına almak, söylemek, konuşmaq. 2-söylemeyi lâyik bilmek, yeylemek. 3-duman, alev, su vs. bürümək, kaplamak.

ağzına almamaq ağzına almamak, diline getirmemek, anmamak, konuşmamak.

ağzına at başı almaq her şeye bağırıp çağırmaq.

ağzına atmaq 1-ağzına bir şey atmaq, rüşvet vermek, bir şeyler verip kendine tâbi etmək. 2-ağzına atmaq, bir şeyi yemek için ağzına koymak.

ağzına bax! başına buyrukluğuna bak hele! (bir uyarı ifadesi).

ağzına baxaqlımaq ağzına aval aval bakmaq, şaşırmaq, hayran kalmak.

ağzına baxan yoxdur kimse takmıyor, önemsemiyor, itibar etmiyor.

ağzına baxıb danışmaq 1-ağzına bakıp konuşmaq, birine göre konuşmaq, birinin arzusu doğrultusunda, ona hoş gelecek şekilde konuşmaq. 2-birini taklit etmək.

ağzına baxmaq ağzına bakmaq. 1- başkalarının iradəsinə sığınmaq, tâbi olmaq, kendi fikriylə bir iş yapamamak, onun sözüne uymaq, sözündən çıkmamak. 2-ne söyleyeceğini beklemek, emre âmade olmak.

ağzına bal sürtmək bak. **ağzına bir barmaq bal çalmaq**.

ağzına bir barmaq bal çalmaq ağzına bir parmaq bal çalmaq, güzel sözler söyleyerek ümitlendirmek.

ağzına bir sümük atmaq önüne bir kemik atmak, ufak bir şey vererek veya çıkar göstererek susturmak.

ağzına bir şey atmaq 1-ağzına bir şeyler atmak, azıcık yemek. 2-uyarmak. 3-rüşvet vermek, bir şey vererek konuşmasına, bazı şeyleri açmasına engel olmak.

ağzına bir şey dəyməyib ağzına bir şey girmedi, hiçbir şey yemedin (yemedi) anlamında.

ağzına bir şey qoymamaq ağzına bir şey koymamak, hiçbir şey yememek.

ağzına burnuna bulaşdırmaq ağzına burnuna bulaştırmak, berbat etmək, bir şeyi yapamamak, becerememek.

ağzına çıxan olmamaq karşısında kimse laf söyleyememek, son derece nüfuzlu olmak, bir dediği iki olmamak, sözü kılıçtan keskin olmak.

ağzına çöp (dil) atmaq yönlendirmek, bir konuda uyarmak, kandırılmasına engel olmak.

ağzına çullu dovşan sığmamaq (yerləşməmək) atmaq, palavra sıkmak, yüksekte atmaq; kendini övmək.

ağzına dəydirməmək (dəyizdirməmək, toxundurmamaq) ağzına sürmemək, hiç yememek veya içmemək.

ağzına dil qoymaq (vermək) ağzına laf atmaq, bir konuda konuşması için ona işaret olacak bir laf söylemək.

ağzına düşmək ağzına düşmək, sürekli aynı şeyi tekrar tekrar söylemək.

ağzına gendir! sana göre değil, sana büyük gelir, ağzına lâyik değil.

ağzına gəldiyi kimi ağzına geldiği gibi, düşünmeden, tartmadan konuşma, söyleme.

ağzına gələn danışmaq ağzına geleni konuşmaq, konuşmasına diqqat etmemək.

ağzına gələn (gələn sözü) demək (söyləmək) ağzına geleni söylemək, çok kötü azarlamak, laf söylemək, aşağılamak, nezaketten uzak sözler söylemək.

ağzına gəlmək dilinin ucuna gəlmək, söylememesi gereken şeyi söylemək isterken son anda geri çevirmək; söylemək istəmək.

ağzına gətirmək dilinə gətirmək, bir şeyi istemeden söylemək, konuşmaq.

ağzına gətirməmək ağzından çıkarmamək, söylemək isteyip de söylememək.

ağzına girmək burnuna girmək, çok yaklaşmaq.

ağzına götürmək 1-bağırıp çağırmaq, haykırmək. 2-duman, alev, su vs.-bürümək, kaplamak.

ağzına gözüne bulaşdırmaq ağzına gözüne bulaştırmək, becerememek, yapamamak, berbat etmək.

ağzına it alıb sinirlənmiş, hiddetlenmiş kimse.

ağzına it başı almaq (salmaq) bak. **ağzına gələn danışmaq**.

ağzına kimi (qədər) ağzına kadar, dopdolu, boş yeri kalmayacak şekilde.

ağzına qavıt (qovut) almaq zorlukla susmaq, konuşmamək.

ağzına qıfıl vurmaq bak. **ağzını muımlamaq**.

ağzına qavıt (qovut) verən yoxdur bak. **ağzına baxan yoxdur**.

ağzına qurd düşmək kimse tarafından aranmamək, kimse tarafından konuşturulmamək, saygı gösterilmemek, tecrit edilmek, yalnız bırakılmək.

ağzına oğru qayası 1-şeytan gibi, cin gibi kimseler için söylenir. 2-yılan vb. gibi ürkütücü hayvanlar anıldığında söylenen ve onların yarattığı korku ve ürküntüye engel olmak için kullanılan bir ifade.

ağzına saqqız eləmək ağzına sakız etmək. 1-bir şeyi çok tekrarlamak. 2-dedikodusunu yapmak.

ağzına sıçmaq k. ağzına sıçmaq, birisine karşı ağır bir karşılıқта bulunmaq, bir şeye veya birine büyük zarar verecek davranışta bulunmaq.

ağzına söz almaq konuşmak, bir şeyler söylemek.

ağzına söz atmaq birine kullanabileceği bir bahane vermek, söylediği bir kelime ile herhangi bir konuda konuşmasını, söylemesi gerektiğini işaret etmek, birine söyleyeceği şeyi kopya vermek, öğretmek, söylediği şeylerle birinin konuşmasını yönlendirmek.

ağzına söz vermek ağzına laf atmak.

ağzına su almaq (götürmək) ağzına taş almak, susmak, konuşmamak, susup kalmak, sohbete katılmamak, konuşmaya katılmamak.

ağzına sümük atmaq ağzına kemik atmak. 1-susturmak için az bir şey vermek. 2-rüşvet vermek.

ağzına təpmək tıknamak, bir şeyler yemek.

ağzına tüpürmək 1-birisine kendi düşüncesini kabul ettirmek. 2-ayrı ayrı kimse-lerin aynı düşünceyi ileri sürmeleri karşısın- da kullanılan bir ifade.

ağzına verilməsini gözləmək ağzına ve- rilmesini beklemek; kendisi çalışmayarak işlerin başkaları tarafından yapılmasını beklemek.

ağzına vur çörəyini əlindən al kafasına vur ekmeğini elinden al, sessiz, mülâyim, uysal kimseler için kullanılan bir ifade.

ağzına vurmaq gereken cevabı vermek. ağzının payını vermek.

ağzına yara düşsün kargıyanlara ve kötü konuşanlara karşı söylenen bir tepki ifade- si.

ağzına yaraşmır ağzına yakışmıyor, sen- den bu sözler beklenmez, böyle konuşman sana yakışmıyor.

ağzına yiyələnmək (yiyəlik etmək) ağzına sahip olmak, konuşmasına diqqat etmek.

ağzına yoğurt sürtmək ağzına bir barmak bal çalmak, kandırmak, küçük bir şey kar- şılığında çok değerli bir şeyi elinden al- mak.

ağzında böyümək ağzında büyümek, mi- desi bulanmak, yiyememek, yutamamak.

ağzında dili qora kimi bişmək haddinden fazla susamak.

ağzında dili yox ağzı var dili yok, mazlum, zavallı, âciz, herkesten çekinen, sesi soluğu çıkmayan kimse.

ağzında dilin yansın! idam edilesin, öle- sin!

ağzında dişi qalmamaq ihtiyarlamak, yaşlanmak.

ağzında dişi qalmayıb (yoxdur) götündə qırtışı k. 1-yaşı geçmiş, işi bitmiştir. 2- yaşına uygun davranışlar göstermeyen yaşlılara karşı söylenen hakaret ifadesi.

ağzında quş (quş başı) gətirmək ufacık bir şey yapıp büyük işler başarmış gibi konuşmak.

ağzında ləpə (noxud) islanmamaq ağzın- da bakla ıslanmamak, sır saklayamamak.

ağzında yağ əridən gətirməyib ki! hayırlı şey için gelmemiş ki, hayırlı bir şey için geldiğini mi zannediyorsun!

ağzındakı dişləri (dişlərini) saymaq çok iyi tanımak, gücünü ve cesaretinin seviye- sini iyi bilmek.

ağzından bal axmaq (tökülmək) ağzından bal akmak, güzel, hoş laflar etmek, çok güzel şeylerden bahsetmek, güzel konu- şmak, gönül okşayıcı, iç açıcı, moral verici sözler sarf etmek.

ağzından bir dəyirman su getmək ağzın- dan köpükler saçarak yüksekte atmak.

ağzından çıkan kimi o anda, çarçabuk, hemen, anında.

ağzından çıxanı (çıxan sözü) qulağı eşitməmək ağzından çıkanı kulağı duy- mamak, çok kötü şeyler söylemek, kötü sözler söylediğinin farkında olmamak.

ağzından çıxmaq 1-ağzından kaçırmak, istemeden söyleyivermek. 2-elinden çık- mak, kaybetmek, yitirmek.

ağzından çıxmasın kimselere söyleme. kimseler duymasın.

ağzından çörəyini qapmaq bir kimsenin hakkına tecavüz etmek, elinden almak.

ağzından dürr tökmək (tökülmək) çok güzel ve anlamlı konuşmak, güzel ve kıy- metli sözler sarf etmek (bazen de süslü lakin anlamsız konuşma anlamında alay ifadesi olarak da kullanılır).

ağzından düşmәмәk ağzından düşmemek, bir konuyu, bir kimseyi, bir şeyi hiç unutmamak, hep anmak.

ağzından girib burnundan çıxmaq ağzından girip burnundan çıkmak, dil döke-rek, tatlı sözlerle birini kandırmak, yola getirmek.

ağzından horra tökülmәk anlamsız laflar etmek. konuşmasını bilmemek, ne dediğini bilmeden konuşmak.

ağzından xeyir çıxmır bari şәр danışma (demә) ağzından hayır çıkmıyor bari şər söyleme, "lehte konuşmuyorsan, bari a-leyhte konuşma".

ağzından kirә istәмәk diline kira istemek, konuşmaktan âciz olmak, laf ağzından cımbızla alınmak.

ağzından köpük qusmaq bak. **ağzı köpüklәнmәk**.

ağzından külәk aparsın ilenen, beddua eden kimselerin bedduasının zararının dokunmaması için söylenen bir ifade.

ağzından qaçırmaq ağzından kaçırmak, bir sözü istemeden söylemek, demek.

ağzından qaçmaq ağzından kaçırmak, bilmeden, iradesi dışında bir sözü söylemek.

ağzından qan iyi (qoxusu) gәlmәk kavgaya, sonu ölüme götürecek, düşmanlık doğuracak laflar etmek.

ağzından qapmaq ağzından kapmak, bir kimsenin bildiği şeyleri çok ustalıkla ve sezdirmeden öğrenmek.

ağzından qıfılı götürmәk konuşmaya başlamak, bildiklerini söylemeğe başlamak.

ağzından laxta laxta qan gәlmәk kan tükürmek, vereme yakalanmak.

ağzından tikәsini qapmaq ağzından lokmasını almak, bir kimsenin hakkı olan şeyi çeşitli yollarla ondan almak.

ağzından od alov püskürtmәk (tökülmәk, yağmaq, yağdırmaq) ateşli konuşmak, ağzından ateşler saçmak.

ağzından od çıxmaq (tökülmәk) bak. **ağzından od alov püskürtmәk** (tökülmәk, yağmaq, yağdırmaq).

ağzından söz çıxarmamaq kimselere bir şey dememek. konuşmamak, susmak, sırrı saklamak.

ağzından söz qaçırmaq ağzından kaçırmak, istemeyerek, gayri iradî olarak bir sırrı söylemek, gizli olan bir şeyi açıklamak.

ağzından sözünü almaq leb demeden leblebiyi anlamak, birinin ne demek istediğini hemen anlamak.

ağzından süd iyi (qoxusu) gәlmәk ağzından süt kokusu gelmek. 1-çok genç ve tecrübesiz olmak. 2-henüz büyümemek, yaşı çok küçük olmak.

ağzından süd iyi (qoxusu) gәlir! "ağzından süt kokusu geliyor, daha büyümemişsin!" anlamında önemsememe ifadesi.

ağzından vurmaq ağzına tıkamak, söylediği bir şeyi hemen reddetmek, geri çevirmek, sözünü kesmek, lafını ağzında bırakmak, konuşmasına müsaade etmemek, moralini bozmak.

ağzından yekә danışma haddini aşma, kendinden büyük laflar etme.

ağzından yel (alsın) aparsın ağzından yel alsın, ağzını hayra aç, kötü ihtimallerden söz edenlere karşı söylenen bir ifade.

ağzından yerә salmamaq ağzından düşürmemek, sürekli olarak bir şeyi tekrarlamak.

ağzını açabilmәмәk ağzını açamamak, korkudan, çekindiğinden vs. ağzını açıp konuşamamak, sesini çıkaramamak.

ağzını açacağına (açana kimi) gözünü aç ağzını açacağına gözünü aç, dikkatsizlik yüzünden zarara sebebiyet verenler için kullanılır.

ağzını açan kimi... ağzını açar açmaz...

ağzını açdırmaq 1-ağzını açtırmak, kötü laflar etmesine, kızmasına, küfredmesine, liyakatsiz laflar etmesine mecbur etmek. 2-kendi kendine söylenmeye sebep olmak.

ağzını açıb (ayırıp) göyә (havaya) baxmaq (tutmaq, vermәk) ağzını açıp havaya bakmak. 1-elinde olmadan, gayri iradî, şuursuz olarak bakmak. 2-aval aval bakmak.

ağzını açıb gözünü yummaq ağzını açıp gözünü yummaq, ağzına ne gelirse söylemek, küfretmek.

ağzını açıb qulaq asmaq ağzını açıp dinlemek. 1-aval aval dinlemek. 2-dikkatle dinlemek.

ağzını açıb yummaq ruhunu teslim etmek üzere olmak, ölmek üzere olmak.

ağzını açınca gözünü aç ağzını açacağına gözünü aç. 1-düşünmeden, ölçüp biçmeden konuşma. 2-uyanık ol, etrafında olanlara diqqat et.

ağzını açmağa qoymamaq ağzını açmasına izin vermemek, konuşmasına fırsat vermemek.

ağzını açmaq 1-ağzını açmaq, konuşmaya başlamak, birine sitem ederek söylenmeye başlamak, yaptığının kötü, hatalı olduğunu dile getirmek, kötü konuşmaq. 2-gizli, mahrem şeyleri söylemek.

ağzını açmamaq ağzını açmamak. 1-susmaq, konuşmamak. 2-sır vermemek.

ağzını Allah yoluna açmaq (qoymaq) 1-dilenmek, dilencilik etmək. 2-ağzına geleni söylemek, sitem ederek söylenmek, homurdanmaq.

ağzını aralamaq (aramaq) 1-ağzını aramak, birisinin gâyesini, niyetini, kalbindekileri, düşündüklerini öğrenmeye çalışmaq, ağzını aramak, laf almaya çalışmaq. 2-bak.

ağzını cırmaq.

ağzını aramaq bak. **ağzını aralamaq (aramaq).**

ağzını avara qoymaq aklına eseni söylemek. ağzına ne geldiyse konuşmaq.

ağzını aya tutub ulamaq anlamsız, boşuna konuşmaq, boşuna bağırmaq.

ağzını ayırıb qulaq asmaq ağzını açıp dinlemek, aval aval dinlemek.

ağzını ayırmaq 1-ağzını açıp aval aval dinlemek. 2-cezalandırmak.

ağzını bağlamaq ağzını mühürləmək. 1-hiçbir şey yeməmək, bir şey yeməsinə izin vermemək. 2-susturmaq, konuşmasına izin, fırsat vermemək, müsaade etməmək, konuşturmamək.

ağzını bədə (bədliyə, şərə) açmaq ağzını kötüye açmaq, uğursuz konuşmaq, kötü şeylərin olduğunu (olacağını) söylemək,

şom ağızlilik etmək, kötü niyetlə konuşmaq, ağzını hayra açmamək.

ağzını bərkə salmaq işi yokuşa sürmək, işini zorlaştırmək.

ağzını bıçaq açmamaq ağzını bıçaq açmamək, çok kederli olmaq, başına gelen bir belâ veya işten dolayı içine kapanıp konuşmamək, derinləre dalmək.

ağzını bir yana salmaq aldatmaq, kandırmək.

ağzını bir yerə yığmaq bir yerə toplamək, aynı fikir etrafında birleştirmək.

ağzını boş buraxmaq (qoymaq, saxlamaq) zaaf göstərmək, konuşmasına diqqat etməmək.

ağzını boş qoymamaq çenesi boş kalmamak. durmadan bir şeylər yemək.

ağzını boza vermək düşüncesini, fikrini, aklını başka yöne çekmək, kandırmək, aldatmaq.

ağzını burmaq dudaklarını sarkıtmək, memnuniyetsizliğini bildirmək.

ağzını burnunu bir birinə qatmaq ağzını burnunu çarşamba çanağına çevirmək, feci şekilde dövmeək, müthiş dayak atmək.

ağzını burnunu dağıtmaq bak. **ağzını burnunu bir birinə qatmaq.**

ağzını buzlatmaq öldürmək.

ağzını büzmeək (büzüşdürmeək) 1-beğenmemək, memnuniyetsizliğini bildirmək. 2-alay etmək, dalga geçmek. 3-dolukmək, ağılamaklı olmaq. 4-nazlanmək, naz etmək.

ağzını cırmaq dersini vermək, cezalandırmək.

ağzını çatmaq geri çevirmək. geri döndürmək, geldiği gibi geri yollamak.

ağzını çevirmək döndürmək, başka tarafa yönləndirmək.

ağzını dağıtmaq 1-ağzını burnunu dağıtmək, dövmeək. 2-konuşurken gereği olmayan konuları açıp dökmək, iləri geri konuşmaq, ağzına geleni söylemək, lafını bilməmək. 3-iləri geri laflar etmək.

ağzını dilini bağlamaq ağzını dilini bağlamak, bir kimseyi herhangi bir sebeple konuşamaz hâle getirmək.

ağzını (dağa daşa) divara dayamaq (dirəmək) işin içindən çıkmaz bir duruma düşürmək, köşeyə sıkıştırmək.

ağzını əngəldəmək ağzını açaraq baxmaq veya dinləmək; hayran olmaq, hayran hayran baxmaq.

ağzını əymək 1-dudak bükmək, alay etmək. 2-məmnuniyyətsizliyini ifadə etmək, bəyənmemək, yüzünü ekşitmək.

ağzını əzmək dövmək, dayak atmaq.

ağzını fələk əymək feleğin tokadını (şamarını) yemək.

ağzını göyə açmaq 1-beddua etmək. 2-dua etmək. 3-başkalarından bir şeylər bekləmək, əvare əvare dolaşmaq, heçbir işə çalışmamək, başıboş, serseri hâlə gəlmək.

ağzını göyşək mal kimi o yan bu yana tutmaq eveleyip gevelemək, doğru düzgün konuşmamək, düşüncesini düzgün bir şəkildə ifadə edəmemək.

ağzını havaya açmaq 1-yersiz konuşmək, boşuna konuşmək. 2-ağzını poyraza açmaq, boşu boşuna bekləmək, umduğunu eldə edəmemək.

ağzını xeyirliyə (xeyrə) açmaq ağzını hayra açmaq, gəzəl sözlər söylemək, hayırlı sözlər sarf etmək, uğur dilemək.

ağzını isti isti qırmaq bak. **vaxtında gözünün odunu almaq**.

ağzını iyləmək (qoxlamaq) ağzını aramək, bir konuda bilgi sızdırmaya çalışmaq.

ağzını kilidləyib oturmaq konuşmamək, susup oturmaq.

ağzını qaytarmaq 1-kəsər, bıçaq vs'nin ağzını sert bir şeye vuraraq köreltmək. 2-gərəkən cavabı vermək, reddetmək, kesin olaraq itiraz etmək.

ağzını qıfıllamaq bak. **ağzına qıfıl vurmaq**.

ağzını qızıdırmaq təhrik etmək.

ağzını qulağına yapışdırmaq kulağına bir şeylər fısıldamək.

ağzını malalamaq önünə kəmə atmaq, rüşvət vermək, bir şeylər verip kəndinə təbi etmək.

ağzını mismarlamaq bak. **ağzını yumdurmaq**.

ağzını möhkəm tutmaq azını sıkı tutmaq, sır verməmək, konuşmamək.

ağzını möhürləmək dudaklarını kilitlemək. 1-susmaq, konuşmamək. 2-susturmaq, sesini kəsmesini sağlamaq.

ağzını mumlamaq 1-ağzını möhürləmək, kesin olaraq susmaq, konuşmamək. 2-təhdit və şantaj yoluyla susmaya məcbur etmək.

ağzını ovmaq (ovuşdurmaq) ağzını burununu dağıtmək, dövmək, dayak atmaq, cəzalandırmaq.

ağzını öpüm ağzını öpeyim, gəzəl, hayırlı xəbər verənlər üçün kullanılan bir ifadə.

ağzını öyrənmək (yoxlamaq) ağzını aramək, laf veya sır almaya, öyrənməyə çalışmaq.

ağzını piyləmək (yağlamaq) bak. **ağzına atmaq**.

ağzını pəxla açmaq k. ağzını bozmək, küfretmək, konuşurkən heç kötü şeylər sarf etmək, küfürlü konuşmək.

ağzını pozmaq ağzını bozmək, küfürlü konuşmək, geveze konuşmək.

ağzını saxlamaq dilini tutmaq, konuşmamək, lafına karşılık verməmək, cavap verməmək, kötü söz söyleməkdən sakinmək.

ağzını sınamaq denəmək, sır tutup tutamayacağını yoxlamaq.

ağzını sözə tutmaq lafa tutmaq, birisini bir işdən alıkoymək üçün bilərəkdən danışdırmaq.

ağzını sulandırmaq ağzının suyunu akıtmək, imrendirmək, təmahləndirmək, iştahlandırmaq.

ağzını sürümək eveleyip gevelemək, bəliqli bir söz söyleməkdən kaçınmaq, çekinmək, bir konu ilə ilgili düşüncesini açıqlamaktan kaçınmaq, söyleməmək.

ağzını təmiz saxlamaq kötü söz söyleməkdən çekinmək, konuşurkən təmkinli olmaq, tərbiyə və ədəb-ı bozmadan konuşmaq, əhləqli olmaq, gəzəl sözlər söylemək.

ağzını tutmaq 1-ağzını tutmaq, susmaq, kəndinə hâkim olmaq, boşboğazlıq etməmək, konuşmamək. 2-susturmaq, danışdırmaq, susmaya məcbur etmək, konuşmasına müsaadə etməmək. 3-kötü söz söyleməmək.

ağzını yabana qoymaq lafazanlıq etmək, anlamsız laflar etmək.

ağzını yamsılamaq taklidini yaparak kızdırmak, sinirlendirmek

ağzını yığışdırabilməmək 1-diline sahip olamamak. 2-enrindəki bir şeye engel olamamak. 3-çuvaldan, torbadan vs. dökülüp saçılan bir şeye engel olamamak.

ağzını yığışdırmaq ağzını toplamak, söylediği küfürleri ve kötü sözleri kesmek.

ağzını yığmaq ileri geri konuşmasına, kuralları çiğnemesine engel olmak.

ağzını yırtmaq bak. **ağzını cırmaq**.

ağzını yoxlamaq ağzını aramak, bir konu hakkındaki düşüncelerini veya bildiklerini sezdirmeden öğrenmek.

ağzını yormaq ağzını yormak, faydasız, boşuna konuşmak, kendi kendine söylenip durmak, lafını kimseler takmamak.

ağzını yumdurmaq ağzını kapattırmak, susmaya mecbur etmek.

ağzını yummaq ağzını mühürləmək. 1-konuşmamak. 2-konuşmasına engel olmak; susturmak, korkutarak, şantaj yaparak, para vererek veya herhangi bir şeyle konuşmasına, bir konu hakkında bildiklerini söylemesine engel olmak, susmaya mecbur etmek, konuşturmamak.

ağzının astarı var ağzında teneke var. yemeği, çayı vs. çok sıcak yiyen ve içen insanlar için söylenir.

ağzının aşı deyil yiyeceğin lokma değil. yapamazsın, senin yapacağın iş değil.

ağzının dadı pozulmaq ağzının tadı bozulmak, kurulu düzeni bozulmak.

ağzının dadını (ləzzətini, tamını) bilmək ş. ağzının tadını bilmək. 1-ağzının tadını bilmək, zevki iyi olmak, güzel ve lezzetli yemekleri bilmək. 2-her şeyin en iyisini ve güzelini bilmək.

ağzının dadını itirmək 1-tadı tuzu kaçmak, bir şeye duyduğu ilgisini, hevesini kaybetmək. 2-kendini hayata bağlayan, çok sevdiği bir şeyini kaybetmək, hayatı zindan olmak.

ağzının xörəyi (qaşığı) deyil k. bir şeye layık olmayan kimseler için kullanılır.

ağzının içinə baxmaq ağzının içine bakmak. 1-birini çok dikkatle dinləmək. 2-emrine âmade olmak, ağzından çıkan şeyi

hemen yerine getirmək için hazır vaziyette bekləmək.

ağzının içinə girmək ağzının içine girmək, iyice yaklaşmaq, iyice sokulmaq.

ağzının kəsəri yoxdur nüfuzu yoktur, sözü geçmez.

ağzının küləyinə dayanabilməmək karşısında dayanamamak, mukavemet edememek, zayıflık göstermek.

ağzının qatığını sil! henüz çocuksun! daha büyümedin, böyle şeyleri anlamazsın!

ağzının qaytağı (qaytanı) olmamaq ağzının perhizi olmamak, diline sahip olamamak, ağzına ne geldiyse konuşmaq, söylemək.

ağzının qaytanını boş buraxmaq bak.

ağzını boş qoymaq.

ağzının qoxusunu çəkmək ağzının kokusunu çekmək, katlanmaq, birinin katlanmaz hallerine tahammül göstermek.

ağzının qoruq qadağası olmamaq bak.

ağzının qaytağı (qaytanı) olmamaq.

ağzının lılığı axmaq ağzının suyu akmak. çok hoşlanmaq.

ağzının ölçüsünü bilmək ağırlığını bilmək, yerini, mevkisini bilmək, konuşmalarına diqqat etmək.

ağzının payını almaq ağzının payını almak, paylanmaq, hak ettiği lafa muhatap olmak ve susmaq mecburiyetinde kalmak.

ağzının payını vermək ağzının ölçüsünü vermek, gereken şeyleri söyleyip susturmaq.

ağzının sarısı getməmiş 1-henüz gelişmemiş, henüz çocukken. 2-olgunlaşmamış, olgunluk çağına ermemiş.

ağzının (ağzınızın) sözünü bil (bilin) ağzından çıkana kulağın duysun!, konuşmana diqqat et!; söylediğin lafları kulakların duysun!

ağzının sözünü bilmək konuşmasını bilmək, konuştuğu zaman edeple hareket etmək, kötü sözler söylememək.

ağzının sözünü bilməmək konuşmasını bilməmək, ağzına ne geldiyse söylemək.

ağzının sulqucu olmamaq sır saklayamamak, ağzı sıkı olmamak.

ağzının suyu açılmaq (axmaq, tökülmək) ağzının suyu akmak, çok beğenmək, çok

hoşuna gitmek, içi gitmek, canı istemek, çok arzulamak, istemek.

ağzının suyunu axıtmaq ağzının suyunu akıtmak, iştahlandırmak, imrendirmek, son derece ilgi duymasını sağlamak, bir şeye hasret bırakmak.

ağzının suyunu yığışdırabilməmək 1- ağzının suyu akmaq, bir şeyi çok beğenerek onu istemek. 2-kendini idareden mahrum olmak.

ağzının üstündən vurmaq cevabını vermek, susturmak.

ağzının yemi deyil! "onun yapacağı iş değildir!" anlamında.

ağzının yiyəsi olmaq ağzına sahip olmak, konuşmasını bilmek.

ağzının zodu yoxdur lafını dinleyen yoktur, sözü geçmiyor.

ağziyla quş tutmaq ağziyla kuş tutmak, çok becerikli olmak, yapılamayacak şeyleri yapmak.

ağziyla quş tutsa da ağziyla kuş tutsa da, yapılamayacak şeyleri yapsa da, asla, kesinlikle.

ah çəkib (deyib) qan tüpürmək hayatı zindan olmak, yaşamı zehir olmak, mutsuz bir hayat sürmek.

ah çəkmək ah çekmek, keder; ıstırap, hasret, hayret, heyecan ifadesi olarak "ah" demek.

ah deyib, ah eşitmək yalnız olmak, kimse-siz olmak.

ah etmək (elemək) ah etmek, hasret çekmek, kederlenmek.

ah nalə etmək ah nâle koparmak, feryad etmek, ağlamak, yanıklı yanıklı ağlamak.

ah vay etmək (elemək) 1-kederlenmek dertlenmek, sıkıntıdan, dertten dolayı şikâyetlenmek, feryat etmek, gam çekmek. 2-bir şeye acımak, hayıflanmak.

ah yerdə qalmaz ah yerde kalmaz, yapılan kötülük cezasız, karşılıksız kalmaz.

ahang kimi açılmaq çok yorulmak, yorğun argın olmak.

ahdan başı açılmamaq günü ahu zarla geçmek, hep dert ve keder içinde yaşamak.

ahı göyə (göylərə) çıxmaq (qalxmaq, ucalmaq) ahı göklere çıkmak, feryat et-

mek, son derece üzülmek, kederlenmek, gamlanmak, üzüntüden inlemek.

ahı tutmaq ahı tutmak, zulme uğrayan kimsenin bedduası zalime zarar vermek.

ahı yerdə qalmamaq ahı yerde kalmamak, intikamı alınmak.

ahım tutsun ahım tutsun, bedduam çarpsın, dokunsun.

ahın dağlara! ahın dağlara taşlara, ıstırap çekenin derdine ortak olanların teselli olarak söylediği bir ifade.

ahını almaq ahını almak, birinin bedduasını üzerine çekmek, kendine ilenmesine sebep olmak.

ax uf etmək (eləmək) ah of etmek, sızlanmak, inlemek, esef etmek.

axan dəryanı bağlamaq faydasız işlerle uğraşmak.

axan qan damarda durmaz akacak kan damarda durmaz, ne kadar tedbir alınırsa alınsın iş olacağına varır.

axan sular dayanar (durar) akan sular durur (yürümez), doğruluğu, gücü karşısında söyleyecek söz olmama hâli.

axar sular qurumaq şansı yâver gitmek, işleri tıkrında gitmemek.

axıb baxmaq gözü üzerinde olmak, yardımcı olmak, yardım etmek.

axına qarşı getmək 1-tek başına çoğunluğa karşı gelmek, muhâlefet etmek. 2-akıntıya karşı kürek çekmek.

axına qoşulmaq çoğunluğa uymak, onlara katılmak, ekseriyete tâbi olmak.

axınla getmək çoğunluğa uymak, topluma ayak uydurmak.

axır günün olsun! ölüp gidesin! yaşayacağın son gün olsun!

axır qoymaq son vermek, nihâyet vermek, bitirmek, sonuçlandırmak.

axır nəfəs son nefes, ölümden önce yaşamın son anları.

axıra çatdırmaq (yetirmək) sona erdirmek, bitirmek, tamamlamak.

axıra çatmaq (yetmək) sona ermek, bitmek, tamamlanmak.

axırı bir yana çıxmaq bir sona ulaşmak, bir neticesi olmak, bir şeyle sonuçlanmak.

axırı boşa çıxmaq sonunda hiçbir şey elde edememek, sonu hiç olmak.

axırı çatmaq sonu yaxlaşmaq. ölümünə azalmak.

axırı xeyir! bir kimsenin yaptığı işten veya söylediklerinden memnuniyetsizliyi dile getirmek için kullanılan bir ifade, “bildiğini kendine sakla”, “kendin için yap”, “kendin için iste” vs. anlamında.

axırı xeyir olmaq 1-sonucu, neticesi iyi olmak. 2-mutluluğa ermək, güzel günlərə ulaşmaq.

axırı itmək kendi hatası yüzünden hayatını mahvetmək.

axırı olmaq 1-sona ermək, bitmək, tükenmək. 2-geleceği olmak, neticesi, sonu olmak.

axırıma çıxıb gırtlığıma çıkarmış, beni bıkırmış, usandırmış.

axırın xeyir olsun! 1-birisine iyilik dilemek, uğur dilemek için söylenen alkış ifadesi. 2-birinin yaptığı bir işe veya ileri sürdüğü teklife duyulan memnuniyetsizliyi bildiren “sen kendi işine bak” şeklinde söylenen bir azarlama, tenkit ifadesi.

axırına çıxmaq (daş atmaq) 1-mahvetmək, yok etmək, ortadan kaldırmək. 2-boşu boşuna bitirmək, hepsini kullanmak, harcamak.

axırına nöqtə qoymaq sona erdirmək, bitirmək.

axırını eləmək (etmək) 1-bak. **axırını gətirmək**. 2-öldürmək, işini bitirmək.

axırını gətirmək sonunu almak, sonunu getirmək, bitirmək, tüketmək; sonuna ulaşmaq, bir sonuq elde etmək.

axırını itirmək birini mahvetmək, öldürmək.

axirət mənzilinə getmək ruhunu teslim etmək. ölmək.

axmaq yerinə qoymaq birini akılsız zannedip kandırmaya çalışmaq, aptal yerine koymak.

axmaqlıq etmək budalalık etmək, akılsızlık etmək, budala gibi davranmaq.

axmasa da damcılamaq akmasa da damlamak, az da olsa gelir getirmək.

axmurdamaq eləmək ardınca konuşmaq, şikâyetlenmək.

axşam düşmək (enmək, qovuşmaq) akşam olmak, güneş batmaq, hava kararmak.

axşam eləmək (etmək) akşamı etmək, günü geçirmək, akşama kadar kalmak.

axşam vurmaq askere “yat” emri verilmək.

axşamın (axşamınız) xeyir iyi akşamlar, akşam vakti kullanılan esenlikler dileme sözü.

axtacarlıq eləmək akraba malına el koymak.

axtardığı qənşərinə gəlmək aradığı karşısına çıkmək, aradığını bulmaq.

axtardığına qovuşmaq aradığını bulmaq.

axtarmaq taxtarmaq her tarafı aramak, aramadık yer bırakmamak.

axtarmamış yer qoymamaq her tarafı aramak.

axurda yatıb sultan Məcid yuxusu görür çoban kulübesinde padişah rüyası görüyor, ulaşamayacağı, elde edemeyeceği bir şeyi hayal edip onun hayalini kuruyor, aç tavuk rüyasında darı görür.

ailə qurmaq evlenmək.

akkord götürmək (bir müzik âleti) çalmaya başlamak.

akt bağlamaq anlaşma yapmak, mukavele yapmak.

aqibətin (aqibətiniz) xeyir (olsun!) sonunuz iyi olsun!

al aparmaq al basmaq, loğusa hummasına (albastı) yakalanarak ölmək.

al aparmış al götüresice, kadın ve kızlara söylenen, aslında var olmayan, halk arasında “al karısı” adlandırılan ve genelde loğusa kadınların ölümünə sebep olan varlığın kendilerinin ölümünə sebep olmasını isteyen bir ilenme ifadesi.

al dil ilə aparmaq tatlı dile tutarak kandırmək.

al (ala) dilə tutmaq tatlı dille kandırmək, aldatmaq, hilebazlık etmək.

al geymək al giyinmək, bezenmək, süslenmək, kırmızılar giyinmək.

al qana batmaq (boyanmaq) al kanlara boyanmaq, vurulmaq, öldürülmək.

al qana (qanına) bəzəmək (boyamaq) al kanlara boyamak, yaralamək; kesmək; öldürmək.

al qana qəltan etmək 1-al kanlara boyamak, vurup öldürmək. 2-kendi kanına boyamak, yaralamak.

al qanı selə döndərmək kanına boyamak. öldürmək, vuraraq öldürmək.

al nənəsi qarğıyib evi barkı, oturduğu veya çalıştığı yerde düzən, nizam intizam olmayan kimseler için söylenir.

al yalan başından sonuna kadar yalan, temelli yalan.

ala başına kül başına baştan savma yapılan iş.

ala bula çalmaq 1-rengərenk görünmək, tuhaf görünmək. 2-renkleri düzgün olmamak, çeşitli renklerde görünmək.

ala çıxarmaq (çıxartmaq) "nah alırsın" işaretini yapmak.

ala dağdan qara dağa, qara dağdan ala dağa üz tutmaq boşu boşuna bahane uydurmak, alt üst vurmak.

ala dana göy dana, götün var (varsa) çıx meydana k. birine meydan okuma ifadesi.

ala düşmək tuzağa düşmək.

ala göz ela gözlü. 1-güzel gözlü kız, kadın veya genç. 2-şehla gözlü güzel veya genç.

ala itdən məşhur ş. kötü anlamda tanınan, kötü yönleriyle məşhur olan kimseler için kullanılır.

ala keçi dik buynuz eləmək kepaze etmək, rezil rüsva etmək.

ala qarğa bala çıxartmaz bir yerde durumun karmakarışık, kanun nizamın olmadığını bildirir.

ala qarğa balasına aşiq olub pek fazla güzel veya çekici olmayan bir şeyi haddinden fazla sevenler, beğenenler için söylenen alay, istihza ifadesi.

ala qoymaq kandırmak, dolandırmak.

ala vermək bak. **ala çıxarmaq (çıxartmaq)**.

alabağır olmaq korkuya kapılmak, korkmak.

alabaydaq etmək (eləmək) 1-adını aleme yaymak, rezil etmək. 2-bir ekini, otu vs. biçerken, çapa yaparken orada burada bırakmak, istenen şekilde iş yapmamak.

alabəzək etmək (eləmək) çeşitli renklere boyamak.

alaca bülaca görsənmək gözüne tuhaf görünmək, garip ve soğuk tavırlar sergilemək.

alaca qarğaya da borcludur uçan kuşa da borçludur, herkese borcu vardır.

alacalı tutmaq farklı davranmak, diğeri veya diğərlərinə göstərdiği tavrı ona sergilememək, ayrıcalıklı davranmaq.

alağını çalmaq bak. **alaq eləmək (etmək)**.

alaxdan gələn adama oxşayır üstü başı perişan, saç sakalı birbirinə karışmış kimseler için söylenir.

alaxırman eləmək 1-henüz tam olgunluğa erməmiş buğday başaklarını ütmək. 2-henüz olgunluğa ermeden bir şeyi toplamak.

alak palak etmək çok kötü şekilde döve-rek her tarafını yara bere içinde bırakmaq.

alaq eləmək (etmək) 1-kendi kusurunu, kabahatini örtmək, ortadan kaldırmak. 2-ayrık otlarını temizlemek, ekinleri yabani otlardan, ayrık otlarından kurtarmak.

alaq otu kimi kökündən çıxarmaq kökündən kestirip atmaq, temelden atmaq.

alaqallağa qoymaq gıybetini etmək, ar-dınca her türlü laf etmək.

alamancılıq eləmək yürütmək, çalmaq.

alamançılıq eləmək laf dolaştırmak, birinden diğərinə haber taşımak.

alataş eləmək takatini kesmək, çok yormak.

alataş qalmaq şaşırıp kalmak, hayretten dona kalmak.

alay valay eləmək alt üst etmək.

albuxara torbası kimi hiçbir iş yapmayan, adı var kendi yok kimse.

alçağa düşmək çukura yuvarlanmaq, ö-ncekinden daha kötü duruma düşmək.

alçalıb aşınmaq hakaret edilmək, hakaret edildiğini hissetmək, düşünmək.

aldəyişik düşmək benzeri ilə karışdırılmək.

aldəyişik salmaq birbirinə karışdırmaq, yanlışlıkla diğərinə almak.

aldım qoz satdım qoz mənə də qaldı şaxşaxı alışverişte herhangi bir kazanç elde edilmediğini bildirir.

aldın payın(ı), çağır ağa dayın(ı) ağzının payını aldın mı!

aleybani yaxasına taxılan təbəyə kimi yaxasına taxılmaq (ilişmək) sülük gibi yapışmak, yapışıp kopmamak, yakasını bırakmamak.

aləm aləmlədir, keçəl qız da xalamla! bir kimsenin, durmadan birilerinin aleyhinde konuşması karşısında söylenir, "sadece sıkıntın bu mudur" anlamında.

aləm yığılsa da asla, kat'iyen.

aləmdə dəstgar olmaq herhangi bir şeyden dolayı dile düşmek, aleyhinde konuşulmak.

aləmə car çəkmək 1-dünyayı başına toplamak, bağırıp çağırmak. 2-herkese yaymak.

aləmə səs salmaq 1-ün yapmak, meşhur olmak. 2-sansasyon yaratmak, gürültü ko-
parmak.

aləmə yaymaq herkese yaymak, bildirmek.
aləmi ayağa qaldırmaq ortalığı velveleye vermek.

aləmi ayaqdan salmaq 1-her yerde aramak, her yere gitmek, girip çıkmak. 2-herkesi yormak.

aləmi başına almaq (götürmək, yığmaq) dünyayı başına toplamak, bağırıp çağırmak, ortalığı velveleye vermek.

aləmi bir birinə qatmaq (qatıb qarışdırmaq, vurmaq) ortalığı birbirine katmak, karışıklık çıkarmak, ortalığı bulandırmak.

aləmi həyəcana salmaq bak. aləmi ayağa qaldırmaq.

aləmin zəhləsi məndən gedir, mənim zəhləm də ... herkes benden nefret ediyor ben de ...

aləminə daxil olmaq iç dünyasına girmek, iç dünyasını tanımak.

ağlaş ulğaş eləmək karmakarışık etmek, karıştırmak; birbirine dolaştırmak.

aləm aləmlədir, kor qız da xalamnan birinden çok hoşlanıp sakız gibi yapışıp kopmayan kimse için söylenir.

aləm başına dolanmaq dünyası dönmek, çok kötü etki etmek.

aləmə it hürəndə bizə də Mazandaran çaqqalı hürər hep kötü insanlar bana rastlar.

alıb aparmaq alıp götürmək.

alıb yatmaq 1-altına alıp dayak atmak. 2-azarlamak, laf söylemek.

alıcı gözüylə baxmaq müşteri gözüyle bakmak.

alıcı quş kimi büyük bir sürat ve çeviklikle.

alığını aşırmaq hakkindan gelmek, alaşağı etmek, görevinden uzaklaştırmak, üstesinden gelmek, icabına bakmak.

alımını vermək 1-paylamak, küfretmek, canına okumak; tenkit etmek, kınamak, kötülemek. 2-yenmek, dersini vermek, târümar etmek, yenilgiye uğratmak, bozguna uğratmak.

alın təri ilə qazanmaq (suvarmaq) alın teri ile kazanmak, kendi emeği ve zahmetiyle kazanmak, elde etmek.

alın təri tökmək alın teri dökmek, namuslu ve dürüst çalışmak, çok zahmet çekmek, emek sarf etmek.

alın tərini silmək alın teri akıtmak, emeği ile kazanmak.

alışıb yanmaq yanıp kavrulmak. 1-ateş alıp yanmak, büyük alevler saçarak yanmak, alevlenmek. 2-çok kızmak, çok hiddetlenmek, hiddetinden deliye dönmek. 3-alev renginde parlamak. 4-kızarmak, kırmızı renge bürünmek, al renge görünmek.

alqax culqax danışmaq ağzına ne geliyorsa söylemek, aklına eseni, aklına geleni konuşmak.

Allah (sənə) ağıl (ağıl fikir) versin Allah akıl versin; akılsızca bir iş yapan, hareket eden veya kelime sarf edenler için söylenir.

Allah ağzından eşitsin Allah ağzından duysun, keşke söylediğin gerçek olsa, Tanrı gerçekleştirse.

Allah axırını xeyir eləsin Allah sonunu hayır etsin, sonucu tehlikeli görünen bir iş için veya işleri kötü giden birisi için söylenir.

Allah aqibətini xeyir eləsin Allah sonunu hayır etsin, bir işin sonucu için kaygı duyulduğunda söylenen iyi dilek sözü.

Allah alıb qucağına şansı yâver gidiyor, hep başarıyor, Tanrı yardım ediyor.

Allah Allah Allah Allah, şaşkınlık ve hayret bildiren bir ifade.

Allah Allah'la elə elə binbir güclükle. 1-zorlukla. 2-büyük bir gürültüyə rağmen istenen netice alınmadığı zaman kullanır.

Allah Allahlıq'la day öyrədirik! zor bir işin yoluna konması esnasında birinin çıkıp işi berbat etmesi anında söylenen ve memnuniyetsizliyi bildiren bir ifade.

Allah amanatı Tanrı emaneti, birine birisini veya bir şeyi emanet ederken, emaneti iyi koruması için söylenen bir ifade.

Allah amandır aman Allah'ım, bir yalvarış, rica ifadesi.

Allah amanında olasan! Allah yardımcın olsun!

Allah artırsın Allah artırsın, Allah daha fazla versin.

Allah bağışlasın 1-Allah bağışlasın, Tanrı kazadan belâdan korusun. 2-özür dileyen veya kötü bir şey yapan insanın özürüne karşılık olarak kullanılır.

Allah balam deyib Allah yürü kulum demiş.

Allah başacan eləsin (yarıtsın) Allah tamamına erdirsın, birlikte ömür süresiniz, birlikte saçlarınız ağarsın.

Allah -başın dura dura (duran yerdə) ayağına daş salmasın Allah belânı versin, Allah başına taşlar yağdırsın.

Allah başına daş salsın Allah başına taş yağdırsın, bir beddua, ilenme ifadesi.

Allah başından bir tük əskik eləməsin! Tanrı yardımcın olsun anlamında bir alkış ifadesi.

Allah başından tökmək birdenbire zenginleşmek.

Allah başını batırsın! Allah canını alsın! ilenme ifadesi.

Allah başını uca eləsin! Allah alnını açık başını dik etsin! Allah mahcubiyet vermesin!

Allah betərindən saxlasın Allah betərindən esirgesin (saklasın), Allah daha kötü duruma düşürmesin.

Allah bəxtini güldürsün Allah bahtını açık etsin, iyi dilek temennisi.

Allah bəla (bəlasını) versin Allah belâsını versin, memnuniyetsizlik bildirir ve azarlama, paylama ifadesi olarak kullanılır.

Allah bəlalardan hifz eləsin Allah korusun.

Allah bəndəsi 1-zavallı, fukara, kimseye zararı dokunmayan, yumuşak başlı, mümin insan. 2-herhangi bir kimse.

Allah bilir Allah bilir. 1-“belli değil, kimse bilmiyor, Allah'tan başka kimse bilmiyor” anlamında. 2-öyle tahmin ediyorum, zannımca öyledir.

Allah bilir ki nə yolun adamıdır kötülüğü, iyiliği anlaşılmayan, ne yaptığı bilinmeyen kimseler için kullanılır.

Allah bir qapını bağlayanda digərini (o birini) açar Allah bir kapıyı kaparsa bin kapıyı açar, Allah insanı bir şeyden mahrum ederse, daha iyi başka bir şeyle memnun eder.

Allah bir söz bir verilen sözden veya vatten dönülmeyeceğini ifade için kullanılır.

Allah bir yastıqda qocaltsın Allah bir yastıqta kocatsın, yeni evlilere “evliliğiniz ömür boyu sürsün” anlamında söylenen bir alkış ve iyi dilek temennisi.

Allah birdir Allah bir, bir yemin ifadesi.

Allah birdir dediyindən özgə sözünə inanılmaz Allah birdir, Peygamber haklı sözünden başkasına inanılmaz, çok yalancı ve güvenilmez kimseler için kullanılır.

Allah birinə dövlət verib, birinə zillət Allah birine zenginlik vermiş, birine de sıkıntı ve fakirlik.

Allah birini min eləsin Allah daha da artırsın.

Allah böyükdür Allah büyüktür. 1-zor bir durumda kalındığında, sıkıcı bir sonuçla karşılaşıldığında bir ümit ifadesi olarak kullanılır. 2-günün birinde hakkını alacağına, kendine yapılan haksızlığın düzeleceğine inanmak gerektiğini anlatan bir ifade.

Allah canıma dəyməsə “Allah canımı sağ ederse, inşallah” bir işi gelecek günlerde yapma arzusu.

Allah canını alsın! Allah canını alsın, kargıma, ilenme ifadesi.

Allah cəzasını versin bak. Allah canını alsın!

Allah çarxını çevirsin Allah düzenini alt üst etsin! ilenme ifadesi.

Allah dadına (dadınıza) çatsın (yetişsin) Tanrı yardımcınız olsun! alkış ifadesi.

Allah dağına görə qar verər Allah dağına göre verir, herkesin gücü, imkânları kadar sorumluluğu olur anlamında.

Allah damına baxıb qar verər bak. Allah dağına görə qar verər.

Allah deyəndən demir azgının, belâlının biridir.

Allah dərtdə yaradıb, dərman da Allah dert de vermiş deman da, her derdin bir ilacı da vardır, ümidini kaybetme.

Allah dərtdə verib dərman dalınca gəzdirməsin Allah dert verip dərman aratmasın, Allah çaresiz derde düşürməsin.

Allah dərtdə verib dərman verməsin Allah dərmanlı derde düşürsün.

Allah dəvəyə qanad versəydi dam bacanı dağıdardı Allah deveye kanat verseydi damı, taşı dağıtırdı, Allah her şeyi bir düzən içinde yaratmışdır.

Allah doqquzunda verdiyini səkkizində almaz herkesin önünə nələr çıkacaktır o bellidir, Tanrı kimsenin kaderini dəyişdirmez anlamında.

Allah dostu Allah dostu, mümin, evliya, ermiş, kutlu kimse.

Allah dördüz bir eləsin Allah elinizdeki-leri alsın, bir beddua, ilenme ifadesi.

Allah dözümlə versin Allah sabır versin, bir faciə və ya fəlakətlə qarşılaşan, ya da yakını ölen birinə, "Allah dayanma gücünü artır-sın" şeklinde sabır və baş sağlığı dileme ifadesi.

Allah düşmənimə də göstərməsin (verməsin) Allah düşmanıma da göstərməsin, anlatılan kötü bir durumun büyüklüğünü bildiren ifade.

Allah eləməsin Allah göstərməsin, arzu edilməyən, istenməyən bir şeyin olmaması dileği ile söylenir.

Allah eləsin (ki) arzulanan bir işin olması dileği ile söylenir; "inşallah olur, keşke olsa".

Allah eşqinə Allah aşkına, bir yalvarış, rica ifadesi.

Allah evi Allah'ın evi, cami, mescit.

Allah evini yıxsın! Allah ocağını söndür-sün! ilenme ifadesi.

Allah əcir versin 1-Allah ecir sabır versin, teselli anlamında söylenen baş sağlığı ifadesi. 2-Allah mükafatını versin anlamında.

Allah əkbərlə bak. Allah Allah'la elə elə.

Allah əli üstündə olsun Allah sana yar olsun, Allah seninle olsun.

Allah əməyini heç (zay) eləməsin Allah emeklerini boşə çıxarmasın.

Allah əmri! Tanrı buyruğu. yapılması gereken şey.

Allah əskik etməsin (əskikliyini göstərməsin) Allah eksikliğini göstərməsin, eksiğiylə, kusuruyla birlikdə olmaya devam etsin, çox gerekli olan bir şeyin kusuru anlatılırken, böyle de olsa, onun varlığına şükredildiyini anlatan ifade.

Allah ətini töksün bak. ətin tökülsün.

Allah fərəc versin! Allah yardım etsin! uğurlu olsun!

Allah gecindən versin Allah gecindən versin, ölümü (ölümün) keç olsun.

Allah göstərməsin! Allah göstərməsin, Tanrı esirgesin, başına kötü bir şey gəlməsin.

Allah götürməz! Tanrı'nın hoşuna gitmez! yaptığınız iş doğru değildir!

Allah gözüne işıq, dizinə taqət versin yaşlı birinə "Allah hep dinç saklasın" anlamında söylenen alkış ifadesi.

Allah günahını (günahlarını) bağışlasın (ölülər için) Allah günahlarını bağışlasın, Allah taksiratını affetsin, Tanrı kusurlarını bağışlasın.

Allah haqqı! Tanrı'ya yemin olsun.

Allah haqqı üçün Allah hakkı için, Tanrı adına yemin ederim ki doğrudur.

Allah havanı alsın bir şeye və ya birilərinə güvənib azmış kimsələr için kullanılan ilenme ifadesi.

Allah heç nə əsirgəməyib Allah hiçbir şeyi esirgəməmiş. 1-her şeyi vardır. 2-çok güzel kadın, kız hakkında.

Allah hər kəsin ürəyinə görə versin Allah herkesin kalbine görə versin, Allah herkesin istəğini, arzusunu yerinə getirsin.

Allah həyanın olsun Allah yardımcın, dəstəğin olsun.

Allah hörmətini artıq eləsin! bir memnuniyyət ifadesi (özelliklə kendisine saygı

gösteren gençlere yaşlıların söylediği bir ifade).

Allah xatirinə Allah aşkına, bir yalvarış, rica ifadesi.

Allah xeyir versin! bak. **Allah xeyrə calasın!**

Allah xeyir (xeyirli) eləsin bak. **Allah mübarək eləsin.**

Allah xeyrə calasın! iyi dilek, güzel arzular bildiren bir ifade.

Allah xoşbəxt eləsin! saadet, mutluluk dileme arzusu.

Allah imanını kamil eləsin bir kimseye hayır dua ederken söylenir.

Allah ... insaf versin adil hareket etmeğe, insafılı davranmaya davet sözü.

Allah işini avand eləsin Allah işini rast getirsin.

Allah işinizi rast gətirsin Allah işinizi rast getirsin, Allah işlerinizin yolunda gitmesi için yardım etsin şeklinde bir dilek.

Allah kərimdi (kərimdir) Allah kerim, bir mahrumiyet ve ihtiyaç durumunda, bir şey yitirildiği anda veya kötü bir sonuçla karşılaşıldığında "Allah büyüktür, Allah'a güvenilmelidir" şeklinde söylenen bir telli ifadesi.

Allah kəssin bir işi yaparken çok zora düşüldüğü zaman duyulan memnuniyetsizliği ifade eder.

Allah kölgəsi Tanrı gölgesi, merhametli ve ümit verici manevi güç.

Allah kömək eləsin! Allah yardımın olsun, çalışan veya zor durumda olan birine söylenen başarı dileği.

Allah köməyin (köməyiniz) olsun! bak.

Allah kömək eləsin.

Allah köməyivizə çatsın bak. **Allah kömək eləsin.**

Allah qadadan bəladan hifz eləsin (qorusun, saxlasın) Allah belâdan korusun, Tanrı'nın insanı her türlü kötülüklerden korumaşı gâyesi ile söylenen iyi dilek temennisi.

Allah qarğa deyil ki, vurub gözünü çıxartsın Allah'ın tokadı geç dokunur, ancak kötü dokunur.

Allah qəbul eləsin Allah kabul etsin, sevap sayılan bir iş yapıldığı zaman söylenir.

Allah qənim olsun Allah belânı versin, bir rahatsızlık veya kırgınlık sebebiyle söylenen ve memnuniyetsizliği bildiren bir ifade.

Allah qızı kavgı ve dövüşlerde kadınlara veya kızlara söylenen seslenme şekli.

Allah qismət eləsə Allah kismet ederse, Tanrı izin verirse, inşallah.

Allah qonağı Tanrı misafiri. birinin evine gidip geceleme veya bir şeyler yemek isteyen kimsenin ev sahibine söylediği ifade.

Allah qotur versin dırnaq verməsin Allah seni mevki sahibi yapmasın, merhametsiz, insafsız ve gaddar insanlar için söylenen bir ilenç.

Allah qovuşdursun Allah kavuştursun, bir ailenin üyelerinden biri veya birbirini seven iki kişiden birinin oradan ayrılarak uzak bir yere gitmesi durumunda geride kalanlara kavuşma dileğinde bulunmak için söylenen bir ifade.

Allah qoysa inşallah. Allah'ın yardımı ile.

Allah qulu Allah'ın kulu, tanınmayan birisine söylenen seslenme şekli.

Allah quru şərdən saxlasın Allah kuru iftiranı saklasın, bir suçlama esnasında onun iftira olduğunu anlatmak için söylenen bir ifade.

Allah qüvvət versin! Allah kuvvet versin, çalışan veya zor durumda kalan birisi için başarı arzu eden ifade.

Allah min bərəkət versin Allah bin bereket versin, şükür, teşekkür ifadesi.

Allah muradına çatdırsın Allah kismet etsin! iyi dilek temennisi.

Allah muradını versin bak. **Allah muradına çatdırsın.**

Allah mübarək eləsin! Allah mübarek etsin. 1-bir nişan-takma olayı, yeni alınan bir şey için vs. söylenen "hayırlı olsun" anlamında tebrik veya kutlama ifadesi. 2-kabul edilmeyen, benimsenmeyen, onaylanmayan bir durumda alay ifadesi.

Allah nə verdisə Allah ne verdisə, yemek olarak evde varsa, ne bulunursa.

Allah nərdivanı çok uzun boylu kimse.

Allah oğlu erkek çocuklara ve erkeklere karşı duyulan kızgınlık veya rahatsızlık dolayısıyla söylenen hitabet şekli.

Allah öldürmüş (vursun)! Allah belânı versin! şikâyet, tiksinti, memnuniyetsizlik bildiren bir ifade.

Allah öldürsün! Allah canını alsın! bir beddua ifadesi.

Allah ömrünü uzun eləsin! Allah ömürler versin, özellikle büyüklerin kendilerine edilen iyilik veya gösterilen saygı karşılığında memnuniyetlerinin ifadesi olarak kendilerinden küçüklere söyledikleri iyi dilek temennisi.

Allah ömür versin Allah ömürler versin, çok yaşa, saygı gösterilen bir kimseye söylenen teşekkür ve saygı ifadesi.

Allah özün bağışla Allah'ım sen bağışla, Tanrı'ya bir yalvarış ifadesi.

Allah özünə qismət eləsin! Tanrı kendine nasip etsin! bir alkış ifadesi.

Allah payını versin birine bir hediye veya pay veren kimseye, onu verdiğini kimsenin söylediği alkış ifadesi.

Allah razı olsun! Allah razı olsun! birine söylenen teşekkür ifadesi.

Allah rəhm eləyib (edib)! Tanrı esirgemiş! Allah yardım etmiş, sağ salım kurtulmuş.

Allah rəhmət eləsin Allah rahmet etsin. 1-ölüleri anarken söylenen bir iyi dilek. 2-teselli ve taziye (baş sağlığı) ifadesi.

Allah rəhmətinə getmək Tanrı'nın rahmetine kavuşmak, ölmek.

Allah rızası üçün (rizasına) Allah rızası için. 1-sevap için, Tanrı yoluna, Allah'ın hoşuna gider. 2-yalvarma, yakarma anlamında.

Allah sağ əli sol ələ möhtac eləməsin Allah sağ eli sol ele muhtaç etmesin, bir kimsenin kendine ne kadar yakın olursa olsun, başkasının eline bakmasının, ona muhtaç olmasının son derece zor olduğunu bildiren bir ifade.

Allah sağ gözü sol gözə möhtac eləməsin bak. **Allah sağ əli sol ələ möhtac eləməsin.**

Allah saxlasın Allah korusun. 1-birisi için sağlıklı bir hayat ve uzun ömür arzusu, bir

dilek. 2-es: müslüman olmayanlarla, genelde ermenilerle selamlaşma ifadesi.

Allah salamat eləsin Allah selamet versin, Tanrı seni korusun. uzakta olanlar veya hayatta olanlar anılırken söylenir.

Allah salamathıq versin Allah sağlık versin, canımız sağ olsun.

Allah səbir versin bak. **Allah dözümlü versin.**

Allah səndən razı olsun Allah senden razı olsun, Tanrı seninle birlik olsun, iyiliğini senden esirgemesin, birinden görülen iyiliğe karşılık söylenen ifade.

Allah sənə qənim olsun Allah belânı versin, Allah sana düşman kesilsin, bir ilenme ifadesi.

Allah səni (sizi) inandırısın Allah seni inandırısın, yalanım yoktur, doğru söylüyorum şeklinde, inanılması güç bir şeyi anlatırken söylenen ifade.

Allah səni oddan alovdan qorusun Allah belâlardan uzak etsin.

Allah səni sevindirsin sevinçli bir haber verene veya birinin sevinmesine vesile olacak bir davranış sergileyen kimseye karşıdakinin söylediği alkış ifadesi.

Allah səni umud yeri eləsin darda veya sıkıntıda olan birisini o sıkıntıdan kurtaran kimseye söylenen bir alkış.

Allah sənin əlini yüngül, işini avand eləsin Allah sana güç versin ve işlerin yolunda gitsin anlamında.

Allah sizi əskik eləməsin Allah uzun ömürler versin. 1-bir alkış, teşekkür ifadesi. 2-Tanrı sizi başımızdan eksik etmesin.

Allah şahiddir Allah şahittir, Tanrı şahittir ki ben haklıyım, söylediklerim, yaptıklarım vs. doğrudur şeklinde bir yemin ifadesi.

Allah şeytana leenet eləsin lânet şeytana, istenmeyen bir durumla karşılaşıldığında kendine hâkim olmak için söylenen ifade.

Allah şəfa versin Allah şifa versin, hastalara söylenen ve iyileşmeği isteyen bir dilek, temenni.

Allah taala bir də yaratmayıb eşi ve benzeri yoktur, çok güzeldir, çok alımlıdır.

Allah tək yaradıbdır Tanrı tek yaratmış. güzellikte eşi ve benzeri yoktur, çok güzeldir.

Allah tərəfi adilcesine, adaletle, hakkaniyetle iş yapan kimse.

Allah utandırmasın Allah utandırmasın, bir işe girişenlere söylenen başarı ifadesi.

Allah uzaq eləsin Allah göstermesin, Tanrı esirgesin.

Allah üçün Allah için, gerçekten de, doğrusunu söylemek gerekirse.

Allah ümidinə dolanmaq zorlukla, bin bir güçlükke geçinmek.

Allah üstümüzdən əskik eləməsin! Allah başımızdan eksik etmesin! birine söylenen alkış ifadesi.

Allah üzümə baxdı Allah beni korudu.

Allah üzümün örtüyünü versin alla canını alsın.

Allah üzünü ağ eləsin güzel davranışlar sergileyerek sevgi uyandıran küçüklere büyüklerin söylediği bir alkış.

Allah üzünü qara eləsin! memnuniyetsizlik ve ilenme ifadesi.

Allah var Allah var, doğrusunu söylemek gerekirse, hakkı teslim etmek gerekir.

Allah verdikcə bəndə gümana düşür kazanç, gelir arttıkça insan beğenmede müşkülpesent olur, her şeyde son derece seçici davranır, hangi şeyi seçeceğini şaşırır.

Allah verdiyi canı alabilməyir Allah verdiği canı alamıyor, borcuna sâdik olmayan veya herhangi bir şey alınamayan kimselere karşı duyulan güvensizliği ve memnuniyetsizliği bildiren bir ifade.

Allah verdiyindən (verəndən) Allah ne vermişse, ne varsa.

Allah verə Allah vere de, inşallah öyle olur, keşke, inşallah şeklinde bir dilek ifadesi.

Allah verəndən (təklif etmək) Allah ne verdiyse, Tanrı ne verdiyse.

Allah vergisi Allah vergisi, yaratılıştan olan, sonradan elde edilmeyen bir yeteneğe olan övgü ifadesi.

Allah versin Allah versin, Allah bağışlasın. 1-dilenciği baştan savmak için söylenir. 2-işler yolundadır, işler tıkrındadır.

Allah vurmuş Allah canını alsın şeklinde bir ilenme ifadesi.

Allah vurmuşdu Allah aklını almıştı, onun yapacağı iş değildi, beceremezdi, cesareti yetmezdi ancak nasıl olduysa yaptı ve başını belâyaya soktu.

Allah vurub zayıf, özürlü, sakat kimseler için kullanılan bir acıma ifadesi.

Allah yaddaş versin Allah akıl fikir versin, Tanrı akıl izan ihsan etsin.

Allah yaxşı yol versin Allah yolunu açık etsin. yolculuğa çıkanlar için söylene bir alkış.

Allah yar olsun Tanrı yardımcın olsun, bir alkış ifadesi.

Allah yazdısa pozsun Allah yazdıysa bozsun, gerçekleşmesi, vuku bulması istenmeyen bir olay veya durum için kullanılır.

Allah yel də verib yer də verib bir yerde kendine hâkim olamayıp yellenen ve utanan kimseleri teselli etmek, mahcubiyetini ortadan kaldırmak için söylenen bir ifade.

Allah yeri ya qulum deyib Allah yürü kulum demiş, az zamanda büyük bir zenginliğe kavuşanlar için söylenir.

Allah yetirib Allah gönderdi, hiç beklenmeyen anda işe yararlı bir şeyle karşılaşıldığında söylenir.

Allah'a ağır getməsin Allah'ın gücüne gitmesin.

Allah'a amanat 1-saklaması, koruyup gözetmesi için geçici olarak başkasına bırakılan kıymetli şey. 2-birinden ayrılırken "sağlıcakla kal" anlamında söylenen iyi dilek temennisi.

Allah'a amanat ol (olun) ayrılan kimsenin orada kalana söylediği bir esənleme sözü.

Allah'a and içirəm Allah'a yemin olsun, bir yemin ifadesi.

Allah'a bağışla suçunu kabul edenlerin söylediği bir özür dileme ifadesi.

Allah'a bax! Allah'a bak, rica, yalvarış, yakarış ifadesi.

Allah'a bir can borcum var Allah'a bir can borçluyum. 1-kimseden korkmuyorum şeklinde oluşabilecek bir durumdan çekinilmediğini bildirir. 2-kimseye herhangi bir borcum yoktur.

Allah'a çörək apanan boyu çok uzun olan kimseler için söylenir.

Allah'a xoş gedər iyi olur. Tanrı'nın da hoşuna gider.

Allah'a qurban olum, sözü mənə verib, səsi eşşəyə! izaha ihtiyaç yoktur, izaha gerek yoktur.

Allah'a min şükür durumdan memnuniyeti bildiren bir ifade.

Allah'a pay aparır bak. **Allah'a çörək aparın.**

Allah'a pənah insanların kendine manevi destek vermek için söyledikleri bir ifade (Allah yardımcım olsun! anlamında).

Allah'a şükür Tanrı'ya şükür, bir şeyin olması, gerçekleşmesi sebebiyle "hamd olsun", "berekət versin" gibi, hâlden memnuniyeti bildiren teşekkür ifadesi.

Allah'a tapşırdım seni Allah'a emanet ettim şeklinde bazen iyi dilek bazen de kızgınlıkla söylenen ve "Tanrı bu davranışının karşılığını versin, onun ilahî adaletine sığınıyorum" anlamına gelen bir ifade.

Allah'a tapşırmaq 1-Allah'a havale etmək (ilenme anlamında). 2-Allah'a emanet etmək.

Allah'a təvəkkül her şeyden ümidini kesip Tanrı'ya sığınan kimselerin kullandığı bir ifade.

Allah'a yalvar Allah'a yalvar. 1-Allah'tan iste anlamında. 2-kendi kusuru yüzünden güç duruma düşen birine, "kabahatinin cezasını çek, kendi kendini kurtar" şeklinde söylenen bir ifade.

Allah'dan Tanrı vergisi.

Allah'dan buyruq ağzıma quyuq arnüt piş ağzıma düş, çalışmadan, emek sarf etmeden geçimini sağlamayı düşünenler, tembellik edenler için kullanılır.

Allah'dan döndün, kirvədən niyə döndün? kirvelik hakkını gözetmeyen kimseleri yermek için söylenen, kirvelik hakkının Tanrı hakkı kadar kutsal sayıldığını bildirir.

Allah'dan gizli(n) deyil herkes biliyor, gizli bir tarafı yoktur.

Allah'dan istəmək Allah'tan arzu etmək. Allah'tan dilemek, istemek.

Allah'dan qorx! Allah'tan kork. yapılan kötü bir işe engel olmak, şahsı bu yoldan çevirmek için söylenen bir ifade.

Allah'dan qorxmaz, quldan utanmaz Allah'tan korkmaz kuldan utanmaz, zalim, merhametsiz ve gaddar kimseler için kullanılan bir ifade.

Allah'dan olan kimi şansımız yâver gitti.

Allah'dan utan Allah'tan utan, yaptığın-dan dolayı utanmalısın, sıkılmalısın.

Allah'dan ümid kəsilməz Allah'tan ümit kesilmez, genellikle ağır hastalar için "iyileşebilir" anlamında veya düşülen ümitsiz durumdan sadece Tanrı'nın yardımıyla kurtulmanın mümkün olduğunu bildiren bir ümit ifadesi.

Allah'ı arada gör adaletle ve insafla hareket et.

Allah'ı çağırmaq Allah'tan yardım dilemek. Tanrı'nın adını anmak.

Allah'ı seversən (sevirsen) Allah'ı seversen, bir rica veya dilek ifadesi.

Allah'ı verdi şans yâver gitti.

Allah'ım (Allah'ın) var kismetimde (kısmetinde) var, nasiptir.

Allah'ın altında "keşke" anlamında bir arzu veya iyi dilek ifadesi.

Allah'ın bacısı oğlu hem alay, hem de şaka ifadesi olarak güya kendini nüfuzlu bir insan olarak takdim edenler için kullanılır.

Allah'ın bəlası Allah'ın belâsı. 1-çok yaramaz, afacan çocuk için kullanılır. 2-çok kötü işler yapan, insanları üzen kimseler için kullanılır. 3-Allah'ın gönderdiği belâ.

Allah'ın bildiyini quldan gizlətmək olmaz Allah'ın bildiği kuldan saklanmaz, bilinen bir şey gizli kalmaz.

Allah'ın bir dediyindən savayı sözüne inanmaq olmaz "Allah bir" sözünden başkasına inanılmaz, çok yalancı birisi için kullanılır.

Allah'ın dilsiz heyvanı (ölüsü) al. sessiz, fukara kimseler için kullanılır.

Allah'ın evi Allah'ın evi, cami, mescit.

Allah'ın fağır quzusu bak. **Allah'ın yazıq bəndəsi.**

Allah'ın gici Allah'ın serserisi, akılsızın biri.

Allah'ın heyvanı 1-bak. **Allah'ın dilsiz heyvanı.** 2-ahmak, serseri, akılsız.

Allah'ın hikmēti Allah'ın hikmeti, şaşkınlık ve hayrēt ifadesi.

Allah'ın istēdiyi gündē yaranmaq güzel bir günde dünyaya gelmek.

Allah'ın işinē bax Allah'ın işine bak, hayret, şaşkınlık, üzüntü bildiren bir ifade.

Allah'ın işinē əl aparmaq olmaz Allah'ın işine karışılmaz.

Allah'ın kərəminə şükür Tanrı'ya teşekkür ifadesi, memnuniyet bildiren bir ifade.

Allah'ın qanmazı Allah'ın serserisi, akılsız, mantıksız hareket edenler için kullanılır.

Allah'ın qəzəbi Allah'ın gazabı. 1-çok sıkıntı veren; büyük felâket. 2-çok kötülük eden kimse.

Allah'ın qəzəbi tutmuş Allah'ın belâsına uğramış, belâyâ çarpılmış (kimse).

Allah'ın rəhmətini getmək Allah'ın rahmetine kavuşmak.

Allah'ın var günü her Allah'ın günü, her gün.

Allah'ın verdiyindən Allah ne verdiyse.

Allah'ın verən günü her gün.

Allah'ın yazığı gələr çok zor ve zavallı duruma düşmüş kimseler için kullanılır.

Allah'ın yazıq bəndəsi Allah'ın zavallı kulu, zavallı kimse.

Allah'ına şükür elə Allah'a şükret, Tanrı'na şükret.

Allah'ından olmaq 1-şansı yâver gitmek. 2-Allah'ın gücüne gidecek hareketler yapmak, adaletsiz hareket etmek, zorbalık etmek.

Allah'lıq etmək (eləmək) zorbalıkla hüküm sürmek, hükümranlıq etmek, hâkim olmak.

Allahuy çəkmək acıdan, ağrıdan, dayaktan dolayı vs. yaygara basmak.

Allahü əkbər! Allahu ekber! herhangi bir iş ve olay karşısında memnuniyetsizlik, gazap ve hiddet bildirir.

Allahü əkbərin eşidilməyən yeri çok uzak, ulaşılması çok zor olan yer.

alma kimi elma gibi, kıpkırmızı, genelde kırmızı yanaklar için kullanılır.

almaçı eşşəyi (hoş məətəli) ahmak, ebleh, kafasız kimse.

almanın yarısı o, yarısı bu elmanın yarısı gibi, birbirine çok benzeyen iki kimse için söylenen bir ifade.

alnı açıq alnı açık yüzü ak, her bakımdan temiz, hiçbir kusuru veya kabahati olmayan.

alnı açıq üzü ağ bak. alnı açıq.

alnı damğalı adı kötüye çıkmış, damgalanmış.

alnı qaşqa bizovdur adı hep kötü şeylerde anılıyor, herkes onun kötü birisi olduğunu biliyor.

alnı pak alnı pak, vicdanı temiz, lekesiz, namuslu, dürüst insan.

alnına soyuq tər əyləşmək soğuk terler dökmek, ummadığı bir olaya şahit olduğundan dolayı çok sıkılmak.

alnına yazılmaq alnına yazılmak. 1-kaderinde olmak, kaderine çıkmak. 2-bir şey birine ait olmak.

alnında yazılmaq alnına yazılmak, kaderi önceden tayin edilmek, belli olmak, başına gelecekler bilinmek, başına gelecekler kendini göstermek.

alnında yazılmayıb ki. . ! alnına mı yazıldı!

alnından vurmaq 1-alnından vurmak, vurup öldürmek. 2-ağzının ölçüsünü vermek, lâyik olduğu cevabı vermek.

alnını möhürləmək alnından mıhlamak, kurşunla vurarak öldürmek, alnından kurşunlamak.

alnını qırışdırmaq yüzünü buruşturmak, memnuniyetsizliğini veya şaşkınlığını bildirmek.

alov püskürmək ateş püskürmek, çok sinirli olmak.

alovlara yanmaq ateşlere yanmak, büyük eziyetlere, ıstıraplara maruz kalmak.

aloyuşğunu almaq şiddetli ağrı, alınan ilâç sonucu biraz sâkinleşmek.

alt dodağı yer süpürmək dudağını sarkıtmak, küsmek, incinmek, çok kırılmak, asabı bozulmak, suratını asmak.

alt dodağı yer süpürür, üst dodağı göy çok sinirli, morali bozuk kimseler için kullanılan bir ifade.

alt üst etmək (eləmək) alt üst etmek. 1-dağıtmak, karıştırmak, darmadağın etmek,

berbat etmek, altını üstüne getirmek. 2-bozmak, işe yaramaz hâle getirmek.

alt üst olmaq alt üst olmak. 1-altı üstüne çevrilmek, dağılmak, karışmak, berbat olmak, darmadağın olmak. 2-bozulmak, işe yaramaz hâle gelmek.

alt vurub üst çıxmaq her tarafı aramak.

altı qalanın canı çıxsın altta kalanın canı çıksın, herkes başının çaresine baksın, herkes kendini kurtarsın anlamında.

altı qalmaq yenilmek, mağlup olmak.

altdan almaq alttan almak. 1-tatlı dille yaklaşarak, bir bilgi öğrenmeye çalışmak. 2-kızgınlığını gidermeye çalışmak, korkup kaçmamasını sağlamak. 3-işi tatlılıkla halletmeye çalışmak.

altdan alta (altdan) alttan alta, gizliden gizliye, gizlice, kimse bilmeden, kimseye bildirmeden.

altdan altdan baxmaq göz altından bakmak, gizlice bakmak.

altdan geyinib üstün qıfıllanmaq savaşa giderken giyinip kuşanmak, teçhiz olmak.

altdan üstün açılmaq gıda zehirlenmesi sonucu hem ishal olmak hem de çıkarmak.

altdan üstün demək 1-birşeyler söylemek, birisi hakkında ağzından bir şeyler kaçırmak. 2-birisi hakkında manidar konuşmak, kafa karıştıran laflar etmek.

altdan yuxarı baxmaq (süzmaq) aşağıdan yukarıya süzmek.

altı altda qaldı, üstü üstü! yarım kaldı, devam ettirilemedi, bitirilemedi.

altı beş vurmaq bak. **baş ayaq danışmaq (vurmaq)**.

altı yırtıq aftafa artık hiçbir nüfuzu ve kudreti kalmamış kimse, çaptan düşmüş kimse.

altı alacağı yox, yeddide verəcəyi üçte alacağı yok, beşte vereceği. umursamaz, hiçbir şeyden etkilenmeyen kaygısız insanlar için söylenir.

altına almaq alt etmek, yenmek, galip gelmek, mağlup etmek.

altına od (odun) qoymaq 1-ateşlemek. 2-fitlemek, tahrik etmek.

altına vurmaq bak. **altını doldurmaq**.

altında qalmaq 1-baskı altında kalmak, çekmek, tahammül etmek, bir şeyin etki-

sinde kalmak, katlanmak. 2-bir şeyi yapmamak, başarılı olamamak.

altında qalmamaq altında kalmamak, yapılan bir iyiliği karşılıksız bırakmamak.

altından çıxmaq yan çizmek. 1-aldığı veya yaptığı bir şeyi kendinin yapmadığını söylemek, üzerine almamak. 2-bir sorumluluğu lâyıkınca yerine getirmek.

altından girib üstünden çıxmaq altından girip üstünden çıkmak. 1-alt üst etmek, karma karışık etmek. 2-elindeki zenginliği har vurup harman savurmak.

altından qaçmaq bir işten kaçmak, yan çizmek. 1-bir işi başından atmak, yapmaya yanaşmamak. 2-verdiği sözü tutmamak, sorumluluğu yerine getirmemek, yapmakla yükümlü olduğu bir işi yapmamak.

altından qalxmaq altından kalkmak, zorluğuna rağmen bir şeyi başarmak.

altını batırmaq altına etmek. 1-yerini ıslatmak veya donuna kaçırmak, donuna etmek. 2-korkmak, çekinmek.

altını çekmek bak. **ağrısın (ağrısını) çekmek**.

altını doldurmaq cebini doldurmak, mevkisinden, vazifesinden, bulunduğu yerden yararlanarak zenginleşmek, makamını ve görevini suistimal ederek çalıp çırpmaq.

altını üstüne çevirmek (götirmek) alt üst etmek, dağıtmak, karıştırmak, darmadağın etmek, berbat etmek, alt üst etmek.

altını üstünü ölçmek dolaşmak, gezmek, çok gezerek gelmek, her tarafını dolaşmak.

altmış altıya bağlamaq bir şeyi halletmek.

aludə olmaq 1-tutulmak, müptela olmak, kapılmak. 2-vurulmak, hayran olmak.

amadə olmaq âmade olmak, hazır beklemek, hazır olmak.

aman Allah! aman Allah'ım! çok kötü ve beklenmeyen bir felâket, facia karşısında hayret ve korku ifadesi olarak söylenir.

aman Allah, bu nə müsibətdir! Tanrım bu ne belâ! karşılaşılan büyük bir belâ ve afeti ifade etmek için kullanılır.

aman ... əlindən illallah ... elinden, bir şahıstan veya bir şeyden duyulan rahatsızlığı dile getirir.

aman evi sığınılacak yer.

aman (amanın bir) günüdür aman derim! sakın ha, yapmayın, çok dikkatli olun, elinizde sıkı tutun vs. anlamında son derece tedbirli ve temkinli olmayı dile getirir.

aman istemek aman dilemek, merhamet dilemek.

aman üzünden birisine duyulan memnuniyetsizliği bildirir.

aman vermek aman vermek. 1-fırsat vermek, imkân tanımak, süre vermek. 2-acılamak, merhamet etmek, affetmek, bağışlamak.

aman vermemek aman vermemek. 1-fırsat vermemek, imkân tanımamak, hareket etmesine müsaade etmemek, tepesinde bitmek, kımıldamasına, hareket etmesine, davranmasına izin vermemek. 2-acımasız davranmak, merhamet etmemek, bağışlamamak.

amana gelmek sığınmak, sığınma talebinde bulunmak.

amana götürmek bıktırmak, usandırmak, gırtlığa çıkarmak.

amanat ellemek emanet etmek, emanet olarak bırakmak.

amanat vermek emanet vermek, geçici olarak vermek.

amanı kesilmek (qırılmaq) 1-takatı kesilmek, çok yorulmak, güçten düşmek. 2-yardım beklediği yerden ümidi kesilmek.

amanını almak gücünü tüketmek, diz çöktürmek.

amanını elinden almak rahatsız etmek, rahatını bozmak.

amanını kesmek yormak, takatini kesmek, gücünü kuvvetini tüketmek.

ambara vurmaq ambara vurmaq, ambarlamak.

ambıla ambıla getmek sağa sola yalpalararak yürümek, sendeleyerek yürümek.

ambır götürmek sıkı çimdik almak, çimdiklemek.

amcık biti k. 1-tarlada vs. çalışma vaktinde evde kalarak tembellik eden çocukları kızdırmak için söylenen bir ifade. 2-genelde kızların ve kadınların yanında oturan, onlarla sohbet eden erkek çocukları kızdırmak için söylenen bir ifade.

amıtqa olmaq dadanmak.

amin demek başkasının dediklerini tekrar etmek, onların fikrini kabul etmek, evet demek.

amin deyen başkasının dediklerini tekrar eden, "evet evet" diyen, kendi fikri yerine başkalarının düşüncesini onaylayan, kabul eden kimse.

ana arvad söyüşü söymek ana avrat dümdüz gitmek, küfretmek, ağır küfürler savurmak.

ana ata evladı ana baba evladı, kıymetli, aziz, sevgili kimse.

ana bala ellemek gerekli olmadığı hâlde aynı şeyden birkaç tane fazladan almak.

ana bala kimi çok samimî, aralarında büyük sevgi ve sempati olan bir kadınla erkek çocuk veya kızlar için söylenir.

ana bala olmaq anne ve evladı gibi samimî olmak, birbirini çok sevmek.

ana bətninə düşmək ana rahmine düşmek, rahimde oluşmaya başlamak.

ana boynunda annesinin karnında.

ana xəttini təşkil etmək esasını oluşturmak, temelini oluşturmak.

ana qarnından götürməyib ki! birinin sahip olduğu şeyleri kendi alın teri ve emeği ile kazandığını ifade etmek için kullanılır.

ana (anasının) burnundan gəlmək anneden emdiği süt burnundan gelmek, büyük eziyet ve sıkıntı çekmek.

ana (anasının) südü ilə əmmək (keçmək) anne sütü ile geçmek, irsiyetten gelmek.

ana südü (ağ südü) kimi halal olsun ananın sütü gibi helâldir, memnuniyetle verilen, bağışlanan bir şey için kullanılır.

ana südü kimi halaldır helâldir, bu senindir, senin hakkındır.

ana (ananın) südü sənə haram olsun! istenen hedefe ulaşamayan veya kötü davranışlar sergileyen kimselere söylenen azar ve tenkit ifadesi.

ana südüne həsrət qalmaq annesi ölmek ve onun sütü ile beslenememek.

ana üzünə həsrət qalmaq ana yüzüne hasret kalmak, uzun müddet annesini görmemek veya görememek.

anadan doğma olmaq yeni doğmuş gibi olmak.

anadan (anasından) əmdiği süd (südü) burnundan (burnunun dəliklərindən, dəşiklərindən) gəlmək (tökülmək) anasından emdiği süd burnundan fitil fitil gəlmək, binbir musibətlə qarşılaşmaq, çox ıstırap çəkmək, azap və eziyetlərə maruz qalmak.

anadan (anasından) əmdiği südü burnundan (piltə piltə) gətirmək (tökmək) anasından emdiği südü burnundan fitil fitil gətirmək, birinə çox eziyet etmək, ıstırap vermək.

anadan olmuş kimi anadan yeni doğmuş gibi, yenidən sağlığına kavuşaraq, sapa-sağlam olaraq.

anadan üryan anadan üryan, çırpılçılak, anadan doğma.

anadan yetim öksüz, annesi ölmüş kimse.

analar necə (ne cür) oğlan (oğul) doğulub! biz böyleyiz, bizim kim olduğumuzu tanıyın.

anaları (anası) nədir (ki) danası da nə olsun anaları ne ki, danaları da ne olsun. 1-çocuklar analarından farklı olmazlar anlamında. 2-analarının durumuna bakıp çocuklarının ne olacağı anlaşılır anlamında.

analıq ümidinə qalmaq annesini kaybetmək, üvey anne elinə düşmək, üvey anne elində böyümək mecburiyyətində qalmak.

analiz etmək (eləmək) analiz etmək, təhlil etmək, çözümləmək, bir bütünü en incə detallarına qədər ayırmak.

anamı əmməyəcəm ki! bu işdə bir şeylər qazanmalıyım deyil mi?

anan sarımsaq, atan soğan, hardan öldün gülməşəkər? kasıntı, kibirli kimsələr üçün söylənen yergi.

anan yaxşı, baban yaxşı sıkıntın, dərdin ne, problemin ne?

anandan əmdiğin süd burnundan gəlsin anandan emdiğin süd burnundan gəlsin, haram olsun! şəklində məmnuniyyətsizlik bildiren bir ifadə.

ananı özgə qatırına çatmaq şərəfsizliğin ən son dəcəsinə varmaq.

ananın aşı təndirin başı yeməklərin ən gözəlinin anneni pişirdiği, evdə oturulacaq ən gözəl yerin də tandırın başı olduğunu bildiren bir ifadə.

ananın südü halal olsun! heləl olsun! bir övgü, alkış ifadəsi.

anarı bəri danışmaq kötü kötü danışmaq, ağzına gələnı söylemək, tərbiyəsiz laflar etmək.

anası ağlamaq anası ağlamak, çox eziyet və sıkıntı çəkmək, bitkin hâlə gəlmək.

anası ağlar qalmaq 1-ölmək, vəfat etmək. 2-büyük eziyetlərə və ıstıraplara maruz qalmak.

anası başına qara (qaralar) bağlamaq ölmək və annesi yasını tutmaq.

(ay) anası (bacısı) göyçək gözəl və ya yarıqıslı kimsələrə seslənmə ifadəsi.

anası qazancını yeməmək eli ekmeğe ulaşmadan vəfat etmək.

anası matəmində əyləşmək (oturmaq) ölmək (ilənç anlamında kullanılır).

anası mələr qalmaq kendisi və ya kərdəşi həyatını kəybetmək.

anası namaz üstə (üstündə) olmaq "belânın, təhlikenin, zorluğun eşiğindən dönmək" bir təhlükə, zorluk, belâ və ya məşəkətin eşiğindən mücizəvi şəkildə dönenlər için söylenir.

anası vay şivəninə oturmaq anası yasını tutmaq.

anasından olduğuna pəşman eləmək anasından doğduğuna pişman etmək, bıkırtmaq, canından bezgin hâlə gətirmək.

anasından olduğuna pəşman olmaq anasından doğduğuna pişman olmaq, bıkmak, usanmaq, gırtlığına çıkmak.

anasından olmayıb işə yaramaz, cəsəretsiz kimsələr için kullanılır.

anasını ağlar (mələr) qoymaq öldürmək, kətletmək.

anasını ağlatmaq anasını ağlatmaq, sıkıntı və eziyet çəktirmək, ıstırap və işkəncə vermək, üzüntü vermək, bezdirmək.

anasını vayına oturtmaq öldürmək.

anasının ağ südü kimi halal eləmək kərsılıksız olaraq bağışlamaq, kərsılığında bir şey beklememek.

anasının burnundan düşüb annesinə çox benzeyən çocuklar için söylenir.

anasının (nənəsinin) əmcəyini kəsən k. anasının ipini pazara çıkarmış (satmış), haramzadə, hər türlü kötülüğü yapacak

karakterde olan fırıldakçı, düzenbaz, hilekâr, hırsız, dolandırıcı kimseler için kullanılır.

anasının əmcəyini kəsmək fırıldakçılıkla, dalaverecilikle, hilekârlıqla uğraşmaq.

anasının gözü 1-çok uyanık, fırıldakçı, çok kurnaz, becerikli, açıkgöz kimseler için kullanılır. 2-annesinin en çok sevdiği.

anasının körpə quzusu anasının kuzusu, çok küçük çocuk, bebek.

anasının qızı anasının kızı, annesinin davranışları ve alışkanlıkları kendinde görülen kız.

anasının oğlu anasının gözü, haramzâde, düzenbaz, üçkâğıtçı, çok kötü kimseler için kullanılan bir hakaret ifadesi.

anasının südü halal olsun iyi, temiz, edepli çocuklar için kullanılan bir alkış ifadesi.

anasının südü ilə dolanmaq alın teri ile yaşamak, harama yönelmemek, kendi emeği ile geçinmek.

anasının (ağ) südü kimi halal olmaq anasının sütü gibi helâl olmak, hak ettiğinden dolayı helâl olmak.

Anbar şirindən Kərbəla şirinə qaçmaq tutarsız laflar etmek, ilgisiz sözler söylemek, dereden tepeden konuşmak.

anbara vurmaq ambara vurmak. 1-saklamak gâyesiyle ambara koymak, yığmak. 2-sonra daha pahalı satmak için saklamak, biriktirmek.

ancaq meyitimın üstündən cesedimi çiğneyerek yapabilirsin! ben sağ iken yapamazsın.

ancaq öz dibinə işiq salmaq bak. yalnız öz dibinə işiq salmaq.

and aman eləmək yemin billah etmek, bir şeyi inkâr veya onaylamak için deliller sunarak yemin etmek, yemin ederek inan-dırmağa çalışmaq.

and amana gəlmək yalvarıp yakarmak.

and içdirmək yemin ettirmek, yemin etmeğe, söz vermeye mecbur etmek.

and içib qan qusmaq yemin etmek.

and içmək 1-yemin etmek, kutsal veya büyük ve aziz sayılan bir şahsın veya şeyin adını anarak sözünü, vaadini veya üzerine

aldığı görevi yerine getireceğini inandırmak. 2-söz vermek.

and qəsəm eləmək yemin etmek.

and olsun! yemin ifadesi.

and olsun başına ... başı üzerine yemin ederim.

and olsun yaradana Tanrıya yemin olsun.

and verdirmək yemin ettirmek.

and vermək yemine vermek, kutsal ve aziz sayılan bir şahsın veya şeyin adını anarak rica etmek, yalvarmak.

anda xain çıxmaq yeminini yerine getirmemek, yeminine sâdık kalmamak.

andı (andını) danmaq yeminini inkâr etmek, döneke çıkmak.

andı (andını) pozmaq yeminini bozmak, ettiği yemine sâdık kalmamak, vaadini yerine getirmemek, sözünü tutmamak.

andına sadiq çıxmaq yeminini yerine getirmek.

andından dönmək yemininden dönmek, yeminine uymamak.

andıra qalasan (qalmış)! sahibi ölesice!

anqır tayını tap "git anır da eşini bul, benim eşim değilsin" anlamında hakaret ifadesi.

anqırtısı göyə çıxmaq (ucalmaq) yüksek sesle ağlamak.

anqut kimi ağzını açmaq 1-doymak bilmemek, aç gözlü olmak. 2-aval aval bakmak.

anqut kimi udmaq önüne geleni yutmak, önüne gelen yemeği aç gözlülükle çabucak yiyerek bitirmek.

anqut qalmaq tek başına kalmak.

anquta dönmək çok zayıflamak, zayıflıktan dolayı boynu ipince kalmak.

anqutu çıxmaq bak. **anquta dönmək**.

anrı bəri çəkmək süründürmek, o tarafa bu tarafa çekmek.

anrı bəri etmək 1-yerli yerine koymak, yerleştirmek. 2-yapmamak, süründürmek.

apar gətirə salmaq bugün git yarın gel etmek, oyalamak.

ar bilmək ar bilmek, kendisi için utanılacak şey kabul etmek.

ar etmək ar etmek, utanmak, mahcup olmak.

ar namusunu atmaq (yemək) ar ve hayâ perdesi yırtılmak, haysiyetini, şerefini ayaklar altına almak, namus ve utanma duygusunu kaybetmek.

ar olmaq ayıp olmak.

ar olsun bir tenkit, aşağılama ifadesi.

ara açılmaq 1-araları soğumak, bozulmak, darılmak, küsmek, birbirine küs olmak. 2-değeri biçilmek, şartları belirlenmek.

ara açmaq 1-değer biçmek, satış şartlarını belirlemek. 2-ilşkileri düzeltmek, arayı iyileştirmek.

ara dəymək araları bozulmak, birbirinden küsmək, ilişki ve dostluk bozulmak.

ara düzəltmək aralarını bulmak, barıştırmak, aracılık etmək, güzel ilişki yaratmak.

ara xəlvət, tülkü bəy mert insanların olmadığı zamanlarda istədiği gibi at oynatan ve halkı sömürən sülük karakterli insanlar için söylenen yergi.

ara kəsədməyə (kəsməyə) salmaq 1-etrafını sarıp dövmək, pataklamak. 2-yakalamak, kaçmasına izin vermemək, fırsat vermemək.

ara qarışdı (qarışb) məzhəb (məssəb) itdi 1-ortalık karmakarışik oldu, düzen bozuldu. 2-karışıklık meydana geldi bizim işimiz unutuldu.

ara qarışdırmaq ortalığı karıştırmak, fitnelik yapmak, fesat çıkarmak, karışıklık çıkarmak, ortalığı bulandırmak, insanları birbirine düşürmək.

ara qarışmaq ortalık karışmak, karışıklık çıkmak.

ara qatmaq ortalığı karıştırmak, araya fitne fesat sokmak, karıştırmak, karışıklık çıkarmak.

ara qırmaq (pozmaq) ara bozmak, arkadaşlar ve dostlar arasına nifak sokmak, ilişkilerini bozmak, kavga etmelerine sebep olmak.

ara qızıdırmaq insanları tahrik etmək, birbirine düşürmək.

ara qurmaq bak. **ara düzəltmək**.

ara pozulmaq araları bozulmak, birbirinden küsmək, aralarındaki dostluk ve ilişki bozulmak.

ara sakitləşmək (sayxaşmaq) ortalık sakinleşmek, sükûnet hâkim olmak, ses, gürültü kesilmek.

ara sazlamaq ara bulmak, barıştırmak, vasıtacılık etmək, arada güzel ilişkilerin oluşmasına yardımcı veya sebep olmak.

ara (arası) soyumaq araları soğumak, aradaki ilişki kesilmek, dostluk bozulmak.

ara vermək ara vermek, fâsıla vermek, dinlenmek.

ara vurmaq (vuruşdurmaq) arabozanlık etmək, fitne, fesat türetmek, insanların kavga etmesine sebep olmak.

ara yat küt olmaq ortalık sakinleşmek, gürültü patırdı dinmek.

ara yerdə qalmaq ortada kalmak, sahipsiz, kimsesiz bir şekilde ortada kalmak, çaresiz kalmak, her şeyini kaybetmek.

araba ilə dövşən tutmaq araba ilə tavşan avlamak. 1-bir şeyi hile ve tertiple halletmeye çalışmak. 2-olmayacak bir işe kalkışmak. 3-çok yavaş çalışmak, bir işi çok ağır yapmak.

arabadan düşmüş qarpız kimi ağır işler yapıp yorulmuş bir kimseye "nasılsın" şeklinde sorulduğunda şaka ile verilen cevap.

arabanın dal çarxı zurnanın son deliği, geride, hep toplumun arka kısmında yer tutan, önemsiz, ehemmiyetsiz, faal olmayan.

arabanın təkərine çomaq (dəyəmək) soxmaq arabanın tekerine çomak sokmak, engel olmak, engel çıkarmak.

arabanın səkkizinci təkəri bak. **arabanın dal çarxı**.

arada getmək arada gitmek, bir grubun içine karışarak gitmek, kimse bilmeden topluluğa karışıp gitmek.

arada gəzmək ara karıştırmak, laf dolaştırmak, laf götürüp getirmek.

arada qalmaq ortada kalmak. 1-her şeyini kaybetmek. 2-ne yapacağını bilmemek, tereddüt içinde kalmak.

arada yeyib, ortada gəzmək çalışmadan başkalarından yiyip içmek ve gezmek.

aradaki pərdəni qaldırmaq 1-daha samimî olmak. 2-saygı göstermemek, hürmet

etmemek, aradaki mesafeyi ortadan kaldırmak.

aradan aparmaq mahvetmek, tārūmar etmek, yok etmek.

aradan çıxan mənim avradım bir konu ile ilgili olarak sözden dönülmemesini gerektigini bildiren bir ifade.

aradan çıxarmaq kurtarmak, kötü durumdan çekip çıkarmak.

aradan çıxmaq 1-canını kurtarmak, zor durumdan kendini kurtarmak. 2-gözden kaybolmak, yok olmak, kaçmak, kaçıp saklanmak.

aradan getmək mahvolmak, ortadan kalkmak.

aradan götürmək (qaldırmaq) yok etmek, ortadan kaldırmak, lağvetmek, ilga etmek.

aradan qalxmaq 1-ortadan kalkmak. 2-meydana çıkmak, görünmek, oluşmak.

aradan sürüşmək aradan sıvışmak, aradan kayıp çıkmak, sıvışmak.

arakəsməyə salmaq etrafını sarmak, kuşatmak, bürümek.

araq varaq eləmək bütün yönleriyle araştırmak; aramadık yer bırakmamak.

araları dəymək (sərinləşmək) araları soğumak, birbirinden küsmek, ilişkileri bozulmak.

araları olmamaq araları bozuk olmak.

araları sərin olmaq araları bozuk olmak, herhangi bir olaydan dolayı araları soğuk olmak, eski samimiyetleri olmamak.

araları soyumaq ilişkileri bozulmak, artık eski samimiyetleri kalmamak.

araları yaxın olmaq dost olmak.

aralarından qara pişik keçdi aralarından kara kedi geçti.

aralarından qara pişik keçmək aralarından kara kedi geçmek, dostlukları, arkadaşlıkları bozulmak, araları soğumak.

aralarından qıl (su) keçməmək aralarından su sızmamak, çok yakın ve birbirine düşkün olmak, çok samimî olmak, dost, sırdaş olmak.

aralarından su keçmir aralarından su sızıyor, çok samimî kimseler için kullanılır.

aralarını qatmaq (pozmaq) aralarını bozmak.

aralarını qayıрмаq (sazlamaq) aralarını bulmak. 1-barıştırmak. 2-aralarını bulmak, aralarını yapmak. 3-çöpçatanlık etmek.

aralı (ayrı) düşmək uzaklaşmak, birbrini görememek, ilişkiyi kaybetmek.

aralı tutmaq fark gözetmek.

aralığa atmaq ileri sürmek, ortaya atmak.

aralığa gəlmək ortaya çıkmak; meydana çıkmak.

aralığa gətirmək meydana getirmek, ortaya çıkarmak.

aralığa söz düşmək tartışma oluşmak, münakaşa olmak.

aralığa söz qatmaq araya laf atmak, konuyla ilgisiz olmayan sözlerle aldatmağa, kandırmağa, düşünceyi saptırmağa çalışmak.

aralığa tökmək bir sırrı açmak, ifşa etmek, açıp söylemek, herkese bildirmek.

aralıq adamı 1-aracı, vasıtacı, aracı. 2-düğünde, mecliste misafirlere hizmet eden kimse. 3-avare, serseri, yersiz yurtsuz.

aralıq atı, kor fatı işsiz güçsüz dolaşan kimseler için söylenir.

aralıq qarışmaq ortalık karışmak, karışıklık meydana gelmek, kurallar bozulmak.

aralıq pişiyi 1-tarafsız, hiçbir tarafı tutmayan. 2-ortada yiyip, içip gezen kimse.

aralıq sözü şayia, dedikodu, söylenti, uydurma söz.

aralıq vurmaq arabozanlık etmek, arkadaşlar ve dostlar arasında nifak yaratmak, karışıklık çıkarmak, bozuşmalarına sebep olmak.

aralıqda həlak olmaq çok çalışıp çabalamak, çok gayret göstermek.

aralıqda qalmaq 1-ortada kalmak, her şeyi kaybetmek. 2-ne yapacağını bilememek, tereddüt içinde kalmak.

aram etmək (eləmək) 1-sakinleştirmek, rahatlatmak. 2-rahatlamak, dinlenmek, sakinleşmek.

aram olmaq 1-sakin olmak, rahat olmak, rahatlamak. 2-sabretmek.

aram tapmaq (tutmaq) sükûnet bulmak, rahatlamak, sabretmek, tahammül etmek.

aramızdan getdi sevilen ve sayılan birinin ölümünden dolayı duyulan teessürü bildiren ve "bizi yalnız bıraktı, bizi üzdü" anlamında bir ifade.

aran yaylaq elmək 1-kararsız olmak, istikrarsız olmak, belirli bir karara varmamak. 2-sürekli yer değiştirmek.

aranda buğdadan (xurmadan) olmaq Bağdat'da xurmadan bak. aranda tutdan olmaq; dağda (yaylaqda) qovutdan.

aranda tutdan olmaq, dağda (yaylaqda) qovutdan Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak, daha iyi bir şey elde etmek uğruna elindekilerini de kaybetmek.

aranı açmaq 1-ortadaki perdeyi kaldırmak, her şeyi açıkça konuşur ve yapar hâle gelmek, engelleri kaldırmak. 2-küsmek, bozulmak. 3-araya mesafe koymak.

aranı çaxnaşdırmaq ortalığı karıştırmak.

aranı dağa aparmaq (çıxartmaq, götürmək, endirmək, köçürmək) bak.

aranı dağa, dağı arana aparmaq.

aranı dağa, dağı arana aparmaq çok düşünmek, çok ölçüp biçmek, derinden derine düşünmek.

aranı kəsdirmək 1-araya perde vs. koyarak arayı kestirmek. 2-görüşmelerini yasaklamak veya görüşmelerine engel olmak.

aranı kəsmək (vurmaq) ilişkiyi kesmek, küsmek.

aranı qarışdırmaq ortalığı karıştırmak, kavga çıkarmak.

aranı qızıdırmaq (qızışdırmaq) 1-samimîleşmek, eski soğukluğu ortadan kaldırmak. 2-ortalığı alevlendirmek, ortalığı karıştırmak.

aranı pozmaq ilişkileri bozmak, ipleri koparmak.

aranı saz elmək (sazlamaq) dost olmak, samimîleşmek, çok yakın olmak.

aranı turanı dolanmaq çok dolaşmak, çok gezmek, her tarafı dolaşmak.

aranı vurmaq ortalığı karıştırmak, fesat çıkarmak.

arası açıq olmaq arası açık olmak. 1-birbirine yakın olmak, aralarında resmiyet olmamak. 2-birbirine kargın olmak; küskün olmak, araları iyi olmamak.

arası açılmaq 1-yakınlaşmak, dost olmak. 2-bak. **arası açıq olmaq.**

arası dəymək küsmek, bozuşmak.

arası kəsilmək devam etmemek, kesintiye uğramak.

arası kök olmaq arası iyi olmak, hoşlanmak, istemek, sevmek, arzu etmek, hevesi olmak, ilgisi ve dostluğu olmak.

arası olmaq arası olmak. 1-hoşlanmak, arzu etmek, istemek, sevmek, hevesi olmak. 2-ilgisi, ilişkisi olmak, dostluğu bulunmak.

arası olmamaq arası olmamak, hoşlanmamak, sevmemek, nefret etmek.

arası saz olmaq arası iyi olmak, hoşlanmak, sevmek, arzu etmek, ilişkisi, dostluğu olmak.

arat elmək işlenmiş toprağı tohum sermeden sulamak.

arata qoymaq bak. **arat elmək.**

aradı çıxmaq belirli bir oranda kuruyarak, tohum serpilecek hâle gelmek.

aradı qaçmaq (toprak) çok kurumak, ekim için gerekli olan nemliliği kaybolmak.

araya almaq 1-kuşatmak, etrafını sarmak. 2-her taraftan üstüne üşüşmek.

araya atmaq ileri sürmek, ortaya atmak, meydana atmak.

araya çıxarmaq ortaya çıkarmak.

araya düşmək 1-aracılık etmek, arabuluculuk etmek, vasıtaçı olmak. 2-etrafi sarılmak, çembere alınmak.

araya gəlmək ortaya konmak. ortaya getirilmek.

araya girmək 1-aracılık etmek, vasıtacılık etmek, arabulucu olmak. 2-araya girmek, bahse tutuşan veya birbirine küsen şahısların arasına girerek durumu daha da alevlendirmek, kötüleştirmek. 3-araya girmek, kavga edenleri ayırmak.

araya incik (inciklik) düşmək araya soğukluk girmek, birbirinden incimek, küsmek.

araya inciklik salmaq birbirinden incimelerine sebep olmak, küstürmek, aralarını bozmak.

araya it ölüsü (söz) salmaq münakaşa, tartışma çıkmasına sebep olmak, tartışma ortamı yaratmak.

araya qoymaq 1-alay etmək, dalga geçmek, oyuncak gibi oynatmaq. 2-ortaya koymak, üzerinde konuşmaq, müzakere etmək.

araya salmaq çembere almak, etrafını sarmak.

araya soxulmaq müdahâlê etmək, karışmaq.

araya söz atmaq araya laf atmaq.

arayıb axtarmaq arayıp sormak, merak etmək, haber almak.

Araz aşığından, Kür topuğundan 1-umursamaz, kayıtsız kimse, hiçbir şeyden çekinmeyen, korkmayan, hiçbir kaygısı, düşüncesi olmayan kimse. 2-işi yolunda, işleri tıkırında olan kimse.

ard unu 1-değirmen taşının arkasında kalan un. 2-elde edilmesi zor, edilse bile işe pek yaramayacak, ihtiyaca cevap vermeyecek şey.

ardı açılmaq 1-gerçekler meydana çıkmak, ifşa olunmaq, sırrının üzeri açılmaq, kabahatı, kusuru meydana çıkmak. 2-yorulmaq, takatten düşmek, halsiz düşmek. 3-ishal olmak.

ardı kəsilmək ardı kesilmək, bitmək, tükenmək, kesilmək, devam etmemək.

ardı (ardı arası) kəsilməmək ardı kesilməmək, bitməmək, tükenməmək, devam etmək, sonu görünməmək.

ardı atmaq 1-ishal olmak. 2-korkmaq, çekinmək.

ardı burulmaq çok zayıflamak, yürürken güçsüzlükten dolayı ayakları birbirine dollaşmaq.

ardı çıxmaq 1-çok zayıflamak; çok yorulmaq. 2-iyice ihtiyarlamak, gücünü kaybetmək, ölümü yaklaşmaq.

ardı getmək korkmaq, çekinmək, cesaret edemək.

ardına (ardınca) düşmək ardına düşmək, peşine düşmək, takip etmək, izlemek.

arəstə olmaq süsü, bezeği bitmiş olmak, düzeni tertibi hazır olmak.

arğac keçmək 1-(birinin) işini bozmak, zarar vermek, işine engel olmak, ortalığı karıştırmak. 2-bir işte dahil olmak.

arx həmişə cıncıl gətirməz her devrin kendi hükmü vardır, bir şey devamlı olmaz.

arxa arxaya vermək sır sırta vermək, yardımlaşmaq, birbirine destek olmak, yardımcı olmak, beraberce çalışmaq.

arxa bir də su gələr ümidini kaybetme.

arxa çevirmək sırtını dönmək, yüzünü çevirmək, ilişkiyi kesmək, dostunu kötü durumda bırakıp gitmək, kötü gününde onu terketmək.

arxa çevriləsi adam olmamaq güvenilmez olmak.

arxa durmaq arka çıkmak, birine arka çıkmak, desteklemek, müdafa etmek.

arxa gəlmək tehdit etmək, korkutmaq.

arxa plana keçirilmək sonraya bırakılmak.

arxa vermək sırtını dayamak, dayanmaq, güvenmək, istinad etmək.

arxac keçmək 1-anlaşmamak, hemfikir olmamak. 2-birini birinin aleyhine kışkırtmaq.

arxaca qığlamayan etrafındakilerin hiçbirine faydası olmayan.

arxadan vurmaq arkadan vurmaq, kalleşlik etmək, sırtından vurmaq, ihanet etmək.

arxası bağı (möhkəm) olmaq bak. dayısı olmaq.

arxası kəsilmək ardı, devamı kesilmək, sona ermək, bitmək.

arxası qatda qoymaq yüzüstü bırakmaq, bir işi zamanında yapmayıp savsaklamak, yarım bırakmaq.

arxası olmaq arkası olmak. 1-yardımcısı olmak. 2-ardı olmak, devamı olmak.

arxası olmamaq arkası olmamak. 1-yardımcısı olmamak. 2-ardı, devamı olmamak.

arxası üstə qoymaq yüzüstü bırakmaq, işi olduğu gibi yarım bırakmaq.

arxası yerə dəyməmək sırtı yere gelmemək, yenilməmək, mağlup olmamak.

arxası yerə gəlmək sırtı yere gelmək, yenilmək, mağlup olmak.

arxası yerə gəlməz sırtı yere gelmez, çok güçlü, yenilmeyen kimse, arkası güçlü kimse.

arxasına baxmadan qaçmaq arkasına bakmadan kaçmaq, korkudan bütün gücüyle kaçmaq.

arxasına - (**arxasınca**) **düşmək** arkasına düşmek, birinin arkasına, ardına düşmek, izlemek, takip etmek.

arxasını divara vermək arkasını sağlama almak, sağlam yere yaslanmak.

arxasını işə verməmək hiçbir iş yapmamak, tembellik etmək, iş yapmamak.

arxasını yerə gətirmək (**qoymaq, vermək, vurmaq**) sırtını yere getirmek, basmak, yenmek, mağlup etmək.

arxasını yerə qoymamaq kibirli ve inat olmak.

arxasını yerə verməmək 1-yenilmemek. 2-yenilgiyi kabul etmemek.

arxasız qalmaq himayesiz kalmak, yalnız başına kalmak.

arxaya atmaq 1-dar gün için saklamak. 2-sonraya bırakmak.

arxaya çekilmək geri çekilmek, geri adım atmak.

arxayın etmək (**salmaq**) emin etmek, kalben rahat ettirmek, inandırmak, emin olmasını sağlamak.

arxayın olmaq emin olmak, endişeden kurtulmak.

arxayınılığa çıxmaq 1-rahatlamak, endişeden kurtulmak. 2-rahata ermek, refaha kavuşmak; sıkıntılı hayattan kurtulmak.

arxı atlamamış özünü öymək bir işi yapıp bitirmeden kasmak.

arxı hoppanmamış "hop" demək acele sonuç çıkarmak, bir işte çok önceden muhakeme yürütmek.

arxivə vermək 1-bir işi sona erdirmek, 2-unutmak, eskidiğini sanmak.

arı kimi sancmaq arı gibi sokmak, sinirlendirmek, kızmasına sebep olmak.

arı kimi şan bağlamaq bin bir zahmete katlanarak kendine bir yuva kurmak veya faydalı bir iş yapmak.

arı kimi viyıldamaq boşuna konuşmak, sözü geçmemek.

arı pətəyi kimi karınca yuvası gibi, girip çıkan insanın çok olduğu yer.

arı (arını) yemək utanma duygusunu kaybetmek, utanma arlanma bilmemek.

arı yeyib, namusu altına qoymaq (**arxasına atmaq, belinə bağlamaq, dalı-**

na atmaq, quyuğuna taxmaq) ar damarı çatlamak, arsız, namussuz olmak.

arı yuvası kimi çok kalabalık yer.

arı yuvasına çöp soxmaq (**uzatmaq**) 1-birisini sinirlendirmek, kızdırmak, hiddetlendirmek. 2-ortalığı velveleye vermek, ortalığın karışmasına sebep olmak.

arı yuvasına dönmək kalabalıklaşmak, vızır vızır olmak, kaynaşmak.

arığın nə işi var ki, qoruqda vurub qıçın(ı) qıralar (**sındıralar**) herkes kendine uygun davranış sergilemelidir.

arıq cilazın olmaq ince yapılı ve uzun boylu olmak.

arıq tazı zayıf ancak çok hareketli insan.

arıqlıqdan qabırğaları sayılmaq çok zayıf olmak.

arım var arım var eşşək arısı? "bu mu öve öve bitiremediğin?" değersiz bir şeyi haddinden fazla şişirerek anlatan kimseler için söylenir.

arına gəlmək arına dokunmak, gururuna dokunmak, ağır gelmek, şahsiyetini incitmek, yapılan bir işten dolayı utanç duymak, yapmak istememek, yapılan bir hareketi onaylamamak, utanmak, mahcup olmak, hayâ etmek.

arının deşiyinə (**yuvasına**) **çöp uzatmaq** arının yuvasına çöp dürtmek, tehlikeli işler yapmak.

arifə nə tərif arife ne tarif, irfan sahibi, anlayışlı kimseler için uzun açıklamalara ihtiyaç yoktur.

ariyə eləmək bir şeyi emanet olarak almak.

ariz olmaq 1-ortaya çıkmak, meydana çıkmak, karşıya çıkmak. 2-söylemek, rica etmek, arz etmek.

armud biş, ağzıma düş armut piş ağzıma düş, bir şey için hiç emek harcamadan onun kendiliğinden olmasını bekleyen insanları anlatır.

arpa buğda dik dik dik çocukları kavgaya ettirmek için kullanılan bir ifade.

arpa buğda doğmaq sırayla bir kız bir oğlan doğurmak.

arpa əkdim, darı çıxdı zahmetim heder oldu, sonuç kötü oldu.

arpanı divara dırmaşdıran fırıldakçı, şarlatan, saf insanları kandırmada mahir olan kimse.

arpası artıq (çok) düşmək (olmaq) arpası çok gelmek, haddini aşmak, burnu büyü-mek, azgınlaşmak, aşırı tavırlar sergilemek.

arpaya düşmək fazla arpa yiyerek hasta-lanmak (at vs.).

arsız arsız hırıldamaq utanmadan, sıkıl-madan, manasız bir şekilde en küçük şeyle-re bile gülmek.

arsızlığa qurşanmaq arsızlık etmek, kim-seden, hiçbir şeyden utanmamak, çekin-memek, edep dışı hareket etmek.

artıcaq çəkmək (biraz) fazla tartmak.

artıq bilmək gerek görmemek, lüzumsuz kabul etmek.

artıq danışmaq fazla konuşmak, lüzumsuz ve gereksiz sözler sarf etmek.

artıq düşmək azmak, azgın davranışlar sergilemek, yolundan çıkmak.

artıq əskik danışmaq ileri geri konuşmak.

artıq gəlmək (olmaq) fazla gelmek, fazla olmak, fazlası olmak.

artıq tikə 1-fazladan çekilen yük, kaygı. 2-ihyaatından fazla olan şey.

artıq tutmaq üstün tutmak, daha iyi kabul etmek, değer vermek.

artistlik etmək artistlik etmek, hokkabaz-lık etmek, komik şeyler yaparak insanları güldürmek.

arvad ağzılı karı ağzılı, kılıbık, karısının etkisinde kalıp onun sözünden çıkmayan zayıf kimse.

arvad almaq evlenmek.

arvad dalına düşmək 1-kadının arzusuna, fikrine göre davranmak. 2-çapkınlık yap-mak, kadın peşice dolaşmak.

arvad eləmək (etmək) susturmak, hâkimi-yeti altına almak, birini kendine râm ederek isteği ve arzusu doğrultusunda davranışlar sergilemesini sağlamak, yularını eline al-mak.

arvad kimi kadın gibi. korkak bir şekilde.

arvad kimi heyz görmək bir şeyi yapama-dığından veya verdiyi sözü yerine getire-medığından dolayı son derece mahcubiyet duymak, çok utanmak.

arvad ləçəyi olsun bu işi yapmasam veya yapamazsam erkek değilim.

arvad söhbəti kadınların uydurduğu şey-ler.

arvad uşaq basmaq çoluk çocuğu çok olmak.

arvadın dədə malısı kimi bir gedəndə adamın başına dəyir bir də gələndə ka-kıncı olan bir şey için kullanılır.

arvadların cortanındandır değersizdir, kalitesizdir.

arzısı yerinə yetməmək arzusuna ulaş-a-mamak, isteği gerçekleşmemek.

arzu etmək arzu etmek, bir şeyin olmasını yürekten istemek.

arzugöz qalmaq bak. arzusu gözündə qalmaq.

arzularına yetmək arzusuna kavuşmak.

arzusu gözündə qalmaq 1-isteğine kavu-şamamak, istediğini yapamamak. 2-muradına erememek.

arzusu ürəyində qalmaq istediğini elde edememek, isteyine ulaşamamak, muradına erememek.

arzusu yerinə yetmək istediği şeye ka-vuşmak, isteğine nail olmak.

arzusuna çatmaq (nail olmaq) arzusuna ulaşmak, isteğine ulaşmak, dileği yerine gelmek.

arzusuna çatmamaq arzusuna ulaşama-mak, isteğine kavuşamamak.

... arzusunda olmaq ... arzusunda olmak, istemek, bir şeyin hasretini çekmek.

asan işi çətin olmaq kolay işi zora düş-mek, işi zorlaşmak.

asari ətiqə 1-eski devirlere ait kültürel veya arkeolojik eserler. 2-vakti, devri ge-çen şey, yaşanan hâl için garip kabul edilen şey.

asıb kəsmək asıp kesmek, katliam yap-mak.

asım asım olmaq kn. sıra sıra dizilmek, olgunlaşarak sıra ile güzel bir şekilde sarkmak, sallanmak (meyve vs.).

asi kifir etmək sinirlendirmek, hiddetlen-dirmek.

asi kifir olmaq 1-çok sinirlenmek, canına tak ederek hiddetlenmek. 2-son derece yorulmak.

asi olmaq isyan etmek, baş kaldırmak.
asimanə bülənd olmaq 1-gök yüzünə çıkmak, yükselmək. 2-çok sevinmək.
aslan balasına dönmək al. aslan kesilmek. aslında cesaretsiz olmasına rağmen herhangi bir nedenden dolayı birdenbire cesaretlenmək.
aslan kimi aslan gibi. 1-güçlü, kuvvetli, sağlam. 2-iradeli. 3-nüfuzlu, kudretli. 4-sağlam, sıhhatli, zinde. 5-kocaman, büyük; şiddetli.
aslan kimi olmaq kızmak, sinirlenmək, hiddetlenmək.
aslan ürəkli aslan yürekli, cesur, yiğit, korkusuz.
aslanı tülküyə boğdurmaq aslanı tilkiye boğdurmaq, bir kimsenin, ondan daha zayıf ve güçsüzler karşısında yenilmesini sağlamak veya sebep olmak.
aslanı yaralayblar despot bir kimsenin tenkit edilmesi anında kullanılır.
asta qaçan namərddir tabana kuvvet kaçmak, tehlikeli bir durum oluşunca oradan kaçışı ifade eden bir söz.
astananın ağzında durmaq eşiğinde durmak, çok yaklaşmak, ulaşmak, varmak.
astanasını kəsdirib dayanmaq eşiğinde dikilip durmak, gözünün önünden gitmemək, vazgeçmemək, ayrılmamak.
astar üzünə çevirmək denemek, yoklamak.
astarı çıxmaq oldukça eskimek, yırtılmak, astarı gözükmək.
astarı üzündən baha astarı yüzünden pahalı. 1-aslında ucuz olan bir şeyin çok pahalıya mal olması, masrafi karşılamaması veya masrafa değmemesi. 2-yapılan bir işin zahmetine eş değer olarak sonuç vermemesi.
astarı üzündən baha başa gəlmək astarı yüzünden pahalı olmak.
astarını yaxşı tanımaq iyi tanımak, birini bütün yönleriyle iyi tanımak.
aş bişirib, üstündə bir qarış yağ beni kötü duruma düşürmüş, başıma belâ açmış.
aş bişirmək 1-tuzak kurmak. 2-yemek pişirmek; pilav pişirmek.
aşa aşağı gəlmək sarhoşluk, yorgunluk vs. den dolayı yalpalaya yalpalaya yürümək.

aşağı, aşağı, qatıqlı aşdan da aşağı! kendine gereken saygı gösterilmeyen ve yeterince değerlendirilmeyen kimselerin bu davranışa muhatap olmamaları gerektiğini, ona bu davranışı sergileyenlerden aşağı kalır bir yanı olmadığını bildirir.
aşağı düşmək aşağı inmek. 1-inmek. 2-ucuzlamak.
aşağı salmaq 1-ucuzlatmak, fiyatını indirmek. 2-devirmek, düşürmək. 3-itibarını, nüfuzunu aşağı düşürmək.
aşağıv(n)ı da görmüşük, yuxarıv(n)ı da seni her yönüyle iyi tanıyoruz.
aşan kaşan i. s. sayısız, son derece çok.
aşdan isti kasa olmaq güya birine yakın olduğunu, onu çok sevdiğini, desteklediğini göstermelik olarak bildirmeğe çalışmak.
aşı içdin qasıqları hara qoydun? uykusunu tam almadan uyanan ve sersem gibi olan çocuğu veya birinin daha kısa zamanda kendisine gelmesini sağlamak için söylenir.
aşib daşmaq aşip taşmak, haddinden çok fazla olmak.
aşığı alçı (ovçu, tovxan) durmaq işi yolunda gitmek, şansı yâver gitmek.
aşığı tovxan durmadan cik durmaq istediği olmamak, arzusuna ulaşmamak.
aşığı uduzub çuruna güvənmək elindeki bir şeyi beceriksizliğinden dolayı kaybederek onun yerine başka bir şeyin vaadi ile yetinmek ve kaybettiği şeyi tekrar herangi bir vasıta ile kazanabileceği ümidine kapılmak.
aşıq atmaq (oynamaq) hayvanların âşık kemiği ile oyun oynamak.
aşıq gördüyünü çağırar olmuş şey konuşulur, gerçekleşmiş bir şeyden bahsedilir.
aşıq qoz oynamaq henüz çocuk olmak, henüz önemli işler yapacak durumda olmamak, yaşı küçük olmak.
aşıqsız saqqə yalnız yaşayan kimse, bekâr.
aşımın duzu yoxdur bak. çörəyimin (çörəyimizin) duzu yoxdur.
aşına acı (duz, su, zəhər, zəhrimar) qatmaq işini berbat etmək, işine engel olmak, olmuş işini bozmak.
aşına soyuq su qatmaq işlerini berbat etmek.

aşını şor eləmək (zəhərə döndərmək) bak. **aşına acı** (duz, su, zəhər, zəhrimar) **qatmaq**.

aşının duzunu (suyunu) vermək ağzının payını vermek, lâyık olduğu cezayı, hak-kettiği cavabı vermek.

aşının duzunu qatmaq 1-tenkit edərək kötü duruma düşürmək. 2-işten çıxarmək, görevden almak.

aşiq məşuq olmaq âşık maşûk olmaq, birbirine âşık olmaq, tutulmaq, deli gibi vurulmaq.

aşiq olmaq âşık olmaq, birisine vurulmaq, tutulmaq, sevgiylə bağlanmaq, sevgi beslemek.

aşına olmaq aşına olmaq, tanışmaq, bil-mək, haberdar olmaq.

aşkara çıxarmaq ortaya çıkarmək, mey-dana çıkarmək, belli etmək, üzerindeki şeyi kaldırmək.

aşkara çıxmaq ortaya çıkmək, meydana çıkmək, belli olmaq, bilinmək, üzerindeki perde kalkmaq.

aşna eləmək tanıtmək, tanıştırmək.

aşna olmaq tanışmaq, arkadaş olmaq.

aşnalıq göstərmək aşinalıq göstərmək, yakınlıq göstərmək, kendini tanıtmək.

aşuna aşuna çıxdı ocaq başına 1-başkalarını o tarafa bu tarafa itip kakarak ön safa keçənlər için söylenir. 2-yaşına veya mevkisine uymayacak şekilde, davranış ve geleneklere aykırı olarak, bir toplumda veya mecliste kendinden büyükleri umursamaz şekilde ön safa veya başa geçenler için kullanılır.

aşüftə olmaq morali bozulmaq, keyfi kaçmak, perişan olmaq.

aşüftəhal etmək (eyləmək) moralini bozmək, perişan etmək.

aşüftəhal olmaq kederlenmək, üzülmək, aklı başından gitmək, perişan olmaq.

at almamış mıxını çalır bak. **düyü tapmamış çilov (plov) dəmləyir**.

at at oynamaq çocuklar ağaç dallarını at gibi binərək oyun oynamaq.

at başı getmək at başı gitmək, ikisi de aynı seviyede olmaq, aynı sürətlə və birbirindən öndə veya arkada olmadan hızla gitmək.

at başı salmaq (her işə) parmaq uzatmaq, bir işə sebepsiz müdahələ etmək, gereksiz və yersiz müdahələdə bulunmaq.

at çapdırmaq (çapmaq) 1-at koşturmaq, atla yarış yapmak. 2-meydan okumək, meydana at koşturmaq, halkın cehâletinden faydalanaraq çalıp çırpmaq.

at deyil, eşşək deyil o kadar da pahalı de-ğil.

at döşü eləmək çok kovmaq, atla ardına düşərək yormək.

at gedib örkəni də apardı bak. **it də getdi, ip də getdi**.

at ilxısı, köpək sürüsü 1-chokça gelen davetsiz konuk. 2-choluk çocuğu, fertleri çok olan aile.

at kimi kişnəmək at gibi kişnəmək. 1-chok yüksek səsle konuşmaq, kendine yakışmayan sözlər sarf etmək. 2-bağıra bağıra böbür-lənmək, kendini övmək.

at kimi yatmaq ayakta uyuklamak veya uyumək.

at qaçdı, palan düşdü her şey karmakarışık oldu.

at nalı böyüklükdə (kimi, qədər, yekəlikdə) at nalı kadar, büyük, çok büyü-k.

at oynadı devamlı olaraq gidilip gəlinen yer, her tərəfi adım adım bilinen yer.

at oynatmaq at oynatmaq. 1-ata binərək hüner göstərmək, ata binmede maharet göstərmək. 2-meydanı boş bulmaq, meydan okumək. 3-hüküm sürmək.

at salmaq atla hücum etmək, at koşturmaq, birinin peşice at koşturmaq.

at səyirtmək at koşturmaq.

at sürmək hükmü yürütmək, hüküm sür-mək.

at yerinə eşşək bağlamaq kaliteye ve de-ğere önem vermemək.

ata ana deyə burnunun ucu göynəmək baba və anne hasretinde olmaq, baba və annesinden uzakta olmaq və onları çok özlemək.

ata anadan yarımamaq 1-baba və annesi-ni küçük yaşlarda kaybetmək. 2-baba və annesi kendine gereken ilgiyi gösterme-mək.

ata anasını itirmək öksüz və yetim kalmak, baba və annesini kaybetmək.

ata babadan qalma çox eski, ilkel, modası keçmiş.

ata babasının yanına göndərmək öldürmək, katletmək.

ata evinə həsrət qalmaq baba ocağına həsrət kalmak, herhangi bir sebeptən dolayı babasının evinə gidememek.

ata ət, itə ot vermək ata ət, itə ot vermek, dağıtımında ihtiyacı, yönetimde yeteneği, kabiliyeti göz önünde bulundurmamak, dikkate almamak.

ata malı kimi bölmək tam ortadan bölmək.

ata yurdunu boş qoymaq baba ocağını terketmək.

atalıq etmək babalık etmək, baba gibi davranmaq, büyütmək və yetiştirmək, babanın yapacağı şeyleri yapmak.

atam da gəlsə babam da gelse, asla, kat'iyen.

atamın oğlu deyiləm! ... erkeklik bana haram olsun! yediğim ekmek bana haram olsun!

atan soğan, anan sarımsaq, özün də olubsan gülməşəkər yüksek vasıflara sahip bir aileden gelmeyen; ancak kasıntı, kibirli, tepeden bakan davranışlar sergileyen veya aslı nesli bozuk kimselerin bir makama geldikleri zaman gemi aızıya almaları anında kullanılan bir ifade.

atandan danışma özündən də bir becerin, gücün, kudretin varsa onu ortaya sür.

atası yanmaq kn. çok eziyet çekmek, çok yorulmak, çok ağır ve ıstıraplı bir şeye maruz kalmak.

atasına çökmək babasına benzemek.

atasına od vurmaq kn. 1-şiddətli bir şekilde cezalandırmak. 2-mahvetmek, tamamen harap etmək, darmadağın etmək.

atasından xəbərsiz 1-babası belli olmayan, piçlər için kullanılan bir ifade. 2-son derece kurnaz, tilki gibi.

atasını, anasını qəbirdən çıxarmaq küfretmək, babasına annesine sövmək.

atasını dalına (dahısına, kürəyinə) sarımaq (yüklemək) 1-şiddetle cezalandırmak.

2-mahvetmek, berbat bir hâle düşürmək.

atasını dalına şəlləmək ağzına geleni söyleyerek rezil kepaze etmək.

atasını yandırmaq bak. atasına od vurmaq.

atasız qalmaq babası vefat etmək.

atdan düşüb (enib, yenib) eşşəyə minmək al. attan inip eşeğe binmek, yüksek mevki-den aşağıya düşenler için kullanılan bir ifade, mevkisi, makamı küçülmək.

atdan salmaq makamından indirmək.

atdıra atdıra gəlmək söyləne söyləne gəlmək, homurdanarak gəlmək.

atəş açmaq atəş açmaq. 1-tüfək vs. ilə kurşun atmaq. 2-şiddətli bir şekilde tenkit etmək.

atəş almağa gəlmək atəş almaya gəlmək, gelir gelmez gitmək istəmək.

atəş almaq atəş almak, tutuşmaq, yanmaq.

atəş basmaq atəş basmaq, sıkıntıdan dolayı vücut sıcaklığı yüksəlmək.

atəş kəsilmək atəş kəsilmək. 1-çok sinirli ve kızgın bir şekilde hareket etmək. 2-silah atəşi sona ermək.

atəş kəsmək atəş kəsmək. silah atışını durdurmaq.

atəş kimi atəş gibi. 1-çok sıcak. 2-çok çalışkan, hareketli.

atəş parçası çok hareketli, çok canlı, yerinde duramayan, çok enerjik.

atəş püskürmək atəş püskürmək, çok sinirlənib bağırıp çağırmaq, kötü şeylər söylemək.

atəşdən köynək atəşdən gömlek, dayanılmaz güç ve sıkıntılı durum.

atəşə atmaq atəşə atmaq, bile bile tehlikeli bir işe girişmək veya yollamak.

atəşə atsan dumanı çıxmaz çok cimri, hasis kimse.

atəşə (oda) düşmək belâyə düşmək, belâ ile karşılaşmaq, tehlikeli işlerin içinde kendini bulmaq.

atəşə qalanmaq birini sevmək, birine âşık olmak.

atəşə tutmaq atəş açmaq, kurşun yağdırmaq.

atəşə vermək atəşə vermək. 1-yakmaq. 2-yanğın çıkarmak.

atəşə (oda) yanmaq 1-birinin atəşinə yanmaq, başkasının yerine ceza almak veya başka biri için başı belâyaya girmek. 2-kederlenmek, gam çekmek. 3-birinin aşkıyla yanmaq, âşık olmak.

atəşi soyumaq atəşi düşmək, şiddeti, hararetini kalmamak.

atəşin içinə atılmaq (tullanmaq) atəşe atlamak, kendini bir tehlikeye atmak.

atəşinə yanmaq atəşinə yanmaq. 1-herhangi bir şeye tutku derecesinde bağlanmaq, onun sıkıntı ve ıstırabını çekmek. 2-bir kimse veya şey yüzünden büyük zarara uğramaq, tehlike ile karşılaşmaq.

atəşini söndürmək su içerek susuzluğunu gidermek.

atəşlə barıt bir arada olmaz atəşlə barut bir yerde durmaz, biri kız diğeri erkek olan toy iki gencin bir arada bulunmasının sakıncalı olmasını anlatır.

atəşlə oynamaq atəşlə oynamak, tehlikeli işe yönelmek veya bulaşmaq.

atı baş aparmaq haddini aşmaq, sınırını aşmaq.

atı daşlığa sürmək ileri geri konuşmaq, kaba saba laflar etmək.

atı eşşəyə dəyişmək iyi bir şeyi daha kötü bir karşılığı ile değışmək.

atı uduzub çuluna güvənmək bak. **aşığı uduzub çuruna güvənmək**.

atıl batıl olmaq vücudundaki bütün organları son derece ağrımaq.

atıla atıla gəlmək hiçbir şey yapmadan dönmək, eliboş dönmək.

atılan dırnağına dəyməz kesilen tırnağı bile etmez, birinin diğeri nispeten çok daha değersiz olduğunu bildirir.

atılıb düşmək bağırıp çağırarak memnuniyetsizliğini, tepkisini bildirmek.

atın qabağına ət, itin qabağına ot qoymaq 1-bir şeyi bölüşdürürken birine işine yaramayan şeyi vermek. 2-insanlara kendilerine uygun olmayan görevi vermek, uygunsuz iş yapmaq.

atın ölümü arpadan olsun atın ölümü arpadan olsun, zararlı olduğu hâlde hoşə gittiği için bir şeyden vazgeçmemeyi bildirir.

atına eşşək demişəm!? atına eşək mi dedim, neden darılıyorsun, sana ait olan şeyi küçümsədim mi, söyledığım şey seni incitecek derecede değıl niçin darılıyorsun?

atını daşa bağlamaq sâkinleşmək, rahatlamak.

atını sağa sola çapmaq başına buyruk hareket etmək.

atını üzdən sürmək medeni olmak, edepli konuşmaq, her ağzına geleni söylememək, konuşmasına diqqat etmək.

atının başını buraxmaq kendi başına buyruk hareket etmesini sağlamaq.

atının başını çəkmək kontrol altına almak.

atının quyuğunu düymək herkese meydan okumak, kavgə aramak.

atının pəli gümüşdü kasınan, kibirlenen kimseler için söylenir.

atışma düşmək silahla vuruşma meydana gəlmək, silahlı olay vuku bulmaq.

atışma salmaq silahlı vuruşmaya sebep olmak, silahlı hadise yaratmaq.

atların tərkində gedəsən düğün dernekle değıl de kaçırılarak kocaya gidesin.

atlı qarışqa kısa zamanda çok yer dolaşan kimse.

... atlı olub (oldu) mən piyada ... atlı olmuş ben yaya, kaybedilen, ele geçmeyen, bulunmayan insan veya bir şey hakkında kullanılan bir ifade.

atlı Pəri'm hareketli, cevval, atılan olmakla birlikte saygısız ve utanıp arlanmayan kadın veya kız.

atlını atdan salmaq dili ile her istediğini yaptırmak, hayasızlık ederek her arzusuna ulaşmaq.

atmaca atmaq lâf atmaq, dokunaklı, alaylı lâflar söylemek, dokundurmak.

attestasiyadan keçmək sınavdan geçmək.

atüstü cavab vermək hemen cevaplamak.

atüstü gəlmək aceleyle koşturup gəlmək, çok aceleyle gelip geri dönmək.

avala düşmək zorlukla karşılaşmaq, güçlölle karşılaşmaq.

avand olmaq yolunda gitmək. 1-kolay olmak, tıkrında yürümək. 2-rayına düşmək.

avanda düşmək bak. **avand olmaq**.

avara dolanmaq (gəzmək) âvare dolaşmak, boşu boşuna, işsiz güçsüz, gâyesiz bir şekilde dolaşmak.

avara düşmək vatanından ayrı düşmək, yurdundan yuvasından, ülkesinden ayrı düşmək, onlardan mahrum olmak.

avara etmək (eləmək) âvare etmək, işinden gücünden etmək, işinden ayırmak; yurdundan yuvasından ayırmak.

avara qalmaq 1- yerinden yurdundan olmak, her şeyini kaybetmek. 2- işsiz kalmak, ortada kalmak.

avara qoymaq âvare etmək, işinden gücünden etmək, yerinden yurdundan etmək.

avara olmaq âvare olmak, her şeyini kaybetmek, yerinden yurdundan olmak.

avara salmaq 1- yollara düşürmək. 2- âvare etmək.

avara sərgərdan düşmək (olmaq) vatanından uzak düşmək, ülkesinden, yurdundan mahrum olmak, perişan olmak.

avara sərgərdan etmək (eləmək) işten güçten etmək, işinden ayırmak, işine engel olmak; yerinden yurdundan etmək.

avaraçılıq çəkmək 1- sefil, perişan, işsiz güçsüz, evsiz barksız kalmak. 2- hayatta ne yapacağı bilinmez bir hâlə düşmək.

avaralıq etmək (eləmək) âvarelik etmək, hiçbir işle meşgul olmamak, başıboş gezmək.

avaranın biri avara aylak herif, işsiz güçsüz, utanmaz, yüzüstü kimselere söylenen bir hakaret ifadesi.

avaz etmək (oxumaq) bir ahenkle şarkı, türkü söylemek.

avazına avaz vermək sesine ses vermek, birinin çağırışına cevap vermek.

ay beçara (biçarə) ey zavallı, ah zavallı.

ay dad! “vay be!” anlamında bir ünlem ifadesi.

ay dad bidad hayret bildiren bir ifade.

ay dadaş, atma daş, bir yaralı quşam mən derdimi tazeleme, yaramın üstün açma.

ay doğdu qar yağdı çocuğun doğumu, ağaçlar tomurcuklanması ve sevgilinin veya sevilen bir kimsenin gelmesi, oluşması esnasında söylenen ve sevinci, memnuniyeti bildiren bir ifade.

ay doğmaq 1- ay doğmak, ayın doğması işi. 2- karanlık günler gitmek, mutlu günler görünmeye başlamak, şansı, bahtı açılmak.

ay dolandı, il dolandı (keçdi) zaman gelip geçti, günler gelip geçti.

ay düşmək ay doğmak, ayın ışığı düşmək.

ay gedən it gəl mənə qap hiç sebep yok iken başkalarına sataşan, belâ arayan kimselere “yerinde rahat dur” anlamında söylenir.

ay qabaq, lələ yanaq güzel kadın veya kız.

ay qadası sevgi ve okşama ifadesi, “derdini alayım” anlamında.

ay qalxmaq (qəlbilənmək) ay yükselmək, ufuktan uzaklaşmak.

ay qaranlıqlamaq 1- ay, akşam görünmeyerek geceden bir hayli geçtikten sonra veya sabaha yakın bir zamanda görünmək. 2- bahtı açılmak, şansı dönmək.

ay mənə quyuqlayıb döyən! eline geçen fırsatları boşa harcayan kimselerin kullandığı hayıflanma ifadesi.

ay oldu ha! oldu be! işin olmadığını, olmayacağını bildirmek için söylenen alaylı ifade.

ay parçası 1- hilâl. 2- ay parçası, çok güzel kız, kadın, güzelin sıfatlarından biri.

ay pülüklü! kaba, laf dinlemeyen gençler için “ah Ermeni” anlamına gelen bir ifade.

ay səni min yaşa (yaşayasan) bin yaşa emi, bir kimseye yaptığı işten dolayı söylenen alkış, övgü ifadesi.

ay tutulmaq ast. ay tutulmak, dünyanın güneş ile ay arasına girmesi sonucu meydana gelen olay.

ay var il var tembellik ve kayıtsızlık bildirir.

aya deyir sən çıxma mən çıxacam, günə deyir sən çıxma mən çıxaca(ğa)m genel-lerde masallarda geçen ve çok güzel kızlar veya kadınlar için kullanılan bir ifade.

aya deyir sən çıxma, mən çıxıram bak.

aya deyir sən çıxma mən çıxacam, günə deyir sən çıxma mən çıxaca(ğa)m.

aya günə dönmək ortalarda çok az görünmək.

aya hürmək anlamsız konuşmak, boşuna konuşmak, boşuna bağışmak.

ayağa atılmaq aniden fırlamak, birden ayağa kalkmak.

ayağa bağlanmaq engel olmak, elini kolunu hareket ettirmeğe engel olmak.

ayağa baş salmaq gönülden vurulmak, birine âşık olmak.

ayağa çəkmək 1-aşağı düşürmək istemek. 2-horozu kurmaq, atışa hazır hâlê getirmek (tüfek vs.).

ayağa çıxmaq bitirmek, sona erdirmek, tamamlamak.

ayağa dolaşmaq engel olmak.

ayağa döşənmək çok yavarmak, yalvarıp yakarmak.

ayağa durmaq ayağa kalkmak. 1-birisi geldiğinde saygı ifadesi olarak ayağa kalkmak. 2-hastalıktan kurtulmak, iyileşmek.

ayağa duzaq olmaq ayak bağı olmak, engel olmak, köstek olmak.

ayağa düşmək 1-yalvarmaq. 2-ucuzlamak, fiyatı aşağı inmek. 3-saygınlığını yitirmek.

ayağa həna bağlamaq birisini kandırmak, aldatmaq.

ayağa qaldırmaq ayağa kaldırmak. 1-isyan ettirmek. 2-birine karşı gelmesi için birini fitlemek. 3-ilerlemesi, gelişmesi için yardım etmek. 4-harekete geçirmek, heyecanlandırmak. 5-hastayı iyileştirmek, iyileşmesini ve sağlığına kavuşmasını sağlamak. 6-besleyip büyütmək, terbiye etmek, yetiştirmek, ortaya çıkarmak, özgür hâlê getirmek.

ayağa qalxmaq ayağa kalkmaq. 1-ayaklanmaq, isyan etmek. 2-iyileşmək, sağlığına kavuşmaq. 3-işlerini yoluna koymak, rahatlamak, artık bağımsız olmak.

ayağa salmaq değerini düşürmək, itibarını, nüfuzunu zedelemek, gözden düşürmək.

ayağa vermək saygısını, hürmetini zedelemek, değerini düşürmək.

ayağı ağır 1-gelişi uğursuzluk getiren, uğursuz. 2-hâmile kadın. 3-tembel, üşengen, uyusuk.

ayağı alışmaq ayağı alışmaq, gidip gelme alışkanlığı edinmek, bir yeri iyi öğrenmek.

ayağı altında ortalıkta, ara yerde.

ayağı altında ot bitmək ağaca dönmək, birini çok beklemək.

ayağı altında oturmaq yoldan çıkarmak, kötü yola yöneltmək.

ayağı bağlanmaq (bağlı olmaq) 1-engel olmak, mâni olmak. 2-kabız olmak. 3-birine âşık olmak.

ayağı bir yana çıxmamaq sonuçsuz kalmak, herhangi bir sonuca ulaşmamak.

ayağı bura dəyməsin buralara gelmesin, birinin bir yere gitmemesi için kullanılan bir tehdit ifadesi.

ayağı dəymək ayağı deymək, bir yere gelmek, bir yere gitmek.

ayağı dəyməmək bak. **ayaq basmamaq**.

ayağı dəyməmiş yer qoymamaq her tarafı dolaşmaq.

ayağı (ayaqdan) diri bir işi gidip çabucak yapan, çevik, hızlı yürüyen, çalışkan kimse.

ayağı dolaşmaq ayağı dolaşmaq, tökezlemek, dolaşırken veya yürürken heyecandan, korkudan, yorgunluktan vs. şaşırmaq, şaşkınlığa düşmək, ayağı ayağına dolaşmaq.

ayağı düşmək 1-uğur getirmek, ayağı, geliş i uğurlu olmak. 2-ayağı düşmək, tesadüfen veya geçerken bir yere uğramak, gelmek.

ayağı düzə dəymək ayağı düzə basmaq, zorluktan, sıkıntıdan kurtulmaq, rahata kavuşmaq.

ayağı əsmək bacakları titremək, korkudan, heyecandan vs. bacakları titremək.

ayağı gəlməmək bir yere meyilsiz, isteksiz gitmək.

ayağı gordan sallanmaq ölümü yakın olmak, çok yaşlı olmak veya hasta olmak.

ayağı ilə duzağa düşmək kendi ayağı ile tuzağa düşmək, kendi kazdığı çukura düşmək, kendi kendini tuzağa düşürmək.

ayağı ilə gəlmək 1-kendi ayağı ile gelmek, davet edilmeden, çağırılmadan, kendi rızasıyla gelmek. 2-tesadüfen gelmek.

ayağı götverən qəbrinə girmək (keçmək) k. kötü bir kimse ile olan ilişkisinden dolayı başı belây a girmek, suçlanmaq.

ayağı işləmək 1-bir yere gidip gelmeye başlamak. 2-ishal olmak, ishali durmamak.

ayağı kəsilmək 1-bir yere artık gidip gelmemək, ilişkisini kəsmək. 2-arkası kəsilmək, bitmək, artık tükenmək.

ayağı qarnında olmaq içten pazarlıklı olmaq, kötü düşünceli olmaq.

ayağı qırılmaq (sınmaq) 1-ayağı kırılmaq. 2-artık bir yere gidip gelmemək.

ayağı öyrəşmək bak. **ayağı alışmaq**.

ayağı pərpilli gelişi uğur getiren, ayağı uğurlu.

ayağı sayalı olmaq gelişi uğur getirmək.

ayağı suya dəymək ayağı suya ermək, bir gerçeği veya bir işin önemini sonradan anlayıp pişman olmaq, aklı başına gəlmək.

ayağı sürüşkən qadın k. kötü ahlâklı kadın, sürtük, orospu.

ayağı sürüşmək yanlış yapmak, yanlışmak, yolunu şaşırmaq.

ayağı topal serseri, aylak.

ayağı tozlu ayakları tozlu, henüz yoldan gəlmiş.

ayağı uğurlu ayağı uğurlu, gəldiği yere uğur gətirdiyinə inanılan kimse.

ayağı uğurlu olmaq ayağı uğurlu olmaq, gelişi (gidişi) mutluluk gətirmək (götürmək), sevince sebep olmaq.

ayağı üzəngidə ayağı üzəngidə, hemen yola çıkmak üzere olan; gelişi ile gidişi bir olan, sürekli seyahat eden kimse.

ayağı yanmaq âşık olmaq, vurulmaq, tutulmaq.

ayağı yanımış it kimi ayağı yanımış it gibi, oradan oraya koşuşan, yerinde duramayan insanlar için kullanılır.

ayağı yatmaq ayağı uyuşmaq, hissizleşmək.

ayağı yer almaq yeri sağlamlaşmaq, kendine güvenmək, karşı tarafın sustuğunu veya çekindiğini görüp cesaretlenmək, ileri geri konuşmaq.

ayağı yer tutan yürüyebilen, dolaşabilen, yürüyebilecek kadar gücü olan.

ayağı yer tutmaq 1-cesaret almak, cesaretlenmək. 2-yüz bulmaq. 3-(çocuk) yürümeye başlamak.

ayağı yerdə olmaq ne yaptığını bilmək, yere sağlam basmaq.

ayağı (ayaqları) yerdən kəsilmək (üzülmək) kendisini destekleyen herkesi

kaybetmək, himayesiz, desteksiz kalmək, savunmasız kalmək, desteğini kaybetmək.

ayağı yerə basmamaq çok hızlı yürümək.

ayağı yerə dəyməmək ayakları yere değmemək, sevinçten uçmaq, çok sevinçli olmaq.

ayağı yerə yapışmaq hayret etmək, hayretten donakalmək.

ayağı yüngül ayağı uğurlu, gelişi mutluluk ve sevinç gətiren.

ayağım yer tutan vaxtdan çocukluğumdan beri.

ayağın düşər düşməzi olar gelişi uğur gətiren de olur uğursuzluk gətiren de anlamında.

ayağın sayalı olsun gelişin, gidişin uğurlu olsun, uğur getirsin, uğurlara vesile olsun.

ayağın sınısın! bacakların kırılınsın!

ayağına aparmaq 1-birine önem vermək, takdir etmək, saygı göstermək. 2-ayağına çağırmaq, huzuruna seslemək.

ayağına atılmaq 1-ayağına düşmək, yalvarmaq, yalvararak rica etmək. 2-bir şey dilemək.

ayağına bağlanmaq engel olmaq, mâni olmaq.

ayağına bir daş! ayakları kırılınsın!

ayağına cıdar (daş, duzaq olmaq) bak. **ayağına bağlanmaq**.

ayağına çağırmaq ayağına çağırmaq, yanına gəlməsini emretmək.

ayağına dolaşmaq ayağına dolaşmaq, engel olmaq.

ayağına döşənmək (düşmək) birisinin önünde diz çökerek yalvarmaq.

ayağına durmaq (qalxmaq) ayağına kalkmaq, saygı ifadesi olarak birisi gəldiğinde ayağa kalkmaq.

ayağına (ayağının altına) düşmək ayağına kapanmaq, yalvarmaq, yalvarıp yakarmək.

ayağına getmək ricaya gitmək, bir iş veya şey için birine gitmək.

ayağına gəlmək 1-teslim olmaq. 2-məmnuniyyətini bildirmək için birinin huzuruna gəlmək. 3-saygı için birine yardıma veya hizmet etməyə gəlmək.

ayağına gərilmək bak. **ayağına döşənmək (düşmək)**.

ayağına keçirtmək ayağına geçirmək, çorabı, pantolonu, ayakkabıyı vs. giymək.
ayağına kimi getmək ayağına kadar gitmək, alçakgönüllülük göstərərək birinin yanına gitmək.
ayağına kimi gəlmək ayağına kadar gəlmək, alçakgönüllülük göstərərək birinin yanına gəlmək.
ayağına qara su enmək ayaklarına kara su inmək, çox beklemək.
ayağına sabun çəkmək soyup soğana çəvmək, varını yoğunu elindən almak.
ayağına sarılmaq ayaklarına kapanmaq, yalvarıp yakarmak, alçalırcasına yalvarmaq.
ayağına tökülmək bak. **ayağına düşənmək (düşmək)**.
ayağına verməmək birini digərinə görə üstün tutmaq, korumak, kollamaq.
ayağına yazmaq 1-bir şeyin oluşunu birisində yükləmək, ondan bilmək. 2-birisinə dayandırmak, isnat etmək.
ayağına yıxılmaq birisinin önündə diz çökərək yalvarmaq, ayağına kapanmaq.
ayağına yüngül olmaq ayağına çabuk olmaq, çabuk gidip gəlmək, ayak işlərini acele görmək.
ayağında əkib, başında sovurmaq hər şeyi bir-birinə karışdırmaq, karmakarışık etmək.
ayağında qalmaq borcu kalmak.
ayağından çəkmək ayaklarından çəkmək, birisini bulunduğu mevkiden, makamdan devirməyə çalışmaq, ayağının altına kuyu kazmaq, aleyhinde konuşmaq.
ayağından silmək listeden çıkarmak, he-saba katmamak.
ayağını açmaq ishal etmək, ishal olmasına sebep olmak.
ayağını (ayaqlarını) atmaq adımını atmaq. ilerlemek, yürümək, yürüyüp gitmək.
ayağını bağlamaq ayağını bağlamak, engel olmak.
ayağını basmaq 1-rahatsız etmek, incitmək, tahrik etmək. 2-ayağına dokunarak bir konuda işaret vermek veya uyarmak.
ayağını basmamaq bir yere gidip gəlmək, ilişkisini kesmək.

ayağını başından aşırmaq öldürmək, katletmək.
ayağını boğazına dirəmək sıkıştırmak, vazgeçmemek.
ayağını çəkmək 1-aksamak, topallamak. 2-terketmək, ilişkiyi kesmək, gidip gəlmək, bir yere gidiş gelişini kesmək.
ayağını dirəmək inat etmek, inatlaşmak.
ayağını düz atmamaq dürüst davranmamak, yanlış yolda yürümək, yanlış işler yapmak.
ayağını işlətmək ishal etmek.
ayağını kəsmək 1-ayağını çəkmək, bir yere artık gidip gəlməmək, ilişkisini kesmək. 2-ayağını çəkmək, gidip gəlməsinə izin verməmək, ilişkisini kesməyə mecbur etmək. 3-ortadan kaldırmak.
ayağını qarmaq korkutmaq, dövmək.
ayağını qatlamaq (qırmaq) ayağını büküp oturmaq, rahatlamak.
ayağını öpmək ayağını öpmək, birine yalvarıp yakarmak.
ayağını sındır otur ... gitme, ... kımıldama, otur oturduğun yerde (tehdit ifadesi).
ayağını sındıraram əgər. . . ayaklarını kırarım (tehdit ifadesi).
ayağını soxmaq başkasına ait araziye, alana girmek.
ayağını sürümək ayağını sürümək. 1-çok yorgun hâlde yürümək, güçlülük yürümək. 2-hasta, ihtiyar veya zayıf olmak. 3-bir işi yapmak istememek. 4-gönülsüz gitmək, bir yere gitmək istememek.
ayağını təmizlətmək midesini yıkatmaq.
ayağını verdi yerə! bir şeyi yapmamak için direnen, inat eden kimseler için söylenir.
ayağını vurmaq ayakkabı ayağını acıtmak.
ayağını yan basmaq bak. **ayağını düz atmamaq**.
ayağını yerdən götürmək 1-ayaklarını yerden kesmək, hareket etmək için bir taşıt bulmaq, bir vasıtaya binərək yürüməkten kurtulmaq. 2-canı gönülden hareket etmək.
ayağını yerə basanda başı göyə minnət etmək kasınmaq, kibirlenmək, şişinmək.
ayağını yerə dirəmək inat etmek. terslik etmək, inatlaşmak.

ayağını yerə döymək 1-çok sinirlenmek, aşırı tepki göstermek. 2-inat etmek, inatlaşmak.

ayağını yığıdırmaq 1-ayaklarını denk atmak, ihtiyatlı hareket etmek. 2-ayağını kesmek, bir yere çok gidip gelmeyi bırakmak, sık sık gittiği yere artık çok seyrek gidip gelmek veya artık gitmemek.

ayağını yığmaq 1-bir yere gitmeye engel olmak. 2-toparlanmak. 3-ishalini durdurmak.

ayağını yorğanına görə uzatmaq ayağını yorğanına göre uzatmak, gücü nispetinde hareket etmek.

ayağının altı möhkəm olmaq ayağının altı sağlam olmak, sağlam hareket etmek, destekçileri olmak.

ayağının altına baxmadan qaçmaq ardına bakmadan kaçmak, süratle koşmak, tereddüt etmeden kaçmak, tabana kuvvet koşmak.

ayağının altına daş qoymaq fitlemek, birini birinin aleyhine kışkırtmak.

ayağının altına dəmir (ərsin) at (atın) bir yere uzun zaman gitmeyenler için kullanılan bir ifade.

ayağının altına sabun qoymaq ayağının altına karpuz kabuğu koymak, farkında olmadan birinin işini bozmak, birinin ayağını kaydırmak.

ayağının altında torpaq (yer) yanır öyle bir şey yapmışsın ki, sadece insanlar değil toprak bile seni kabul etmiyor. ✓

ayağının (ayaqlarının) altında yer yanmaq çok kötü şeyler yapmak, kabul edilmeyecek derecede kötü şeylerle uğraşmak.

ayağının (ayaqlarının) altından torpaq (yer) qaçmaq 1-desteğini kaybetmek, yardımcılarını yitirmek. 2-sendelemek, baş dönmek. 3-hayret içinde kalmak, son derece hayret etmek.

ayağının altından yeri oynatmaq 1-çok heyecanlandırmak. 2-ürkütücü, dehşete düşürücü bir haber vermek veya bir şey söylemek.

ayağının altını eşmək (qaşımaq) ayağının altına kuyu kazmak, aleyhinde olmak.

ayağının altını görməmək burnu kaf dağında olmak, çok kibirli, kasıntı kimseler için kullanılan bir ifade.

ayağının altını öpüm ayaklarının altını öpeyim, birinin önünde onur kırıcı bir şekilde yalvarma, kendini alçaltarak yalvarma veya rica ifadesi.

ayağının altını qazmaq birine zarar vermek, kötülük yapmak için gizli gizli çalışmak, ayağının altına kuyu kazmak, aleyhine çalışmak.

ayağının biri bu dünyada, o biri qəbirdə olmaq ölümü yakın olmak.

ayağının dəydiyi yerdə ot bitməz ayağının bastığı yerde ot bitmez, uğursuzun biridir.

ayağının tozu da olabilməz ayağının tozu da olamaz, iki şey veya şahıs mukayese edilirken kullanılır.

ayağının tozu da, iyi də qalması hiçbir eseri, nişanesi kalmaz.

ayağının ucunda çok yakında.

ayağının ucunda gəzmək ayağının ucuna basmak, sessizce yürümek.

ayağının ucundan ayağının ucuyla, yavaşça, usul usul, ses çıkarmadan, yürüdüğünü hissettirmeden.

ayaq açıb yerimək 1-(çocuk) yürümeye başlamak. 2-cesaretlenmek, cesurca hareket etmeye başlamak.

ayaq açmaq 1-bir yere aceleyle gitmek, gelmek. 2-ed. saz şairlerinden birisi şiir yarışmasına veya atışmaya başlamak için bir ayak (kafiye) belirlemek. 3-saldırmak, hücum etmek; işgal etmek.

ayaq adamı hizmetçi.

ayaq axsatmaq (sürümək) 1-bir şeyi geciktirmek. 2-çelme takmak.

ayaq alıb yeriyir bir şeyin arttığını, çoğaldığını bildirir.

ayaq almaq acele etmek, hızlı yürümek, hızlı hızlı gitmek, koşmak.

ayaq altı qazıyan ayak altına çukur kazan, kötü kimse.

ayaq altına almaq 1-ayak altına atmak, çok dövmek, iyice hırpalamak. 2-ayaklar altına almak, hor görmek, hakaret etmek. 3-yenmek, mağlup etmek, kendine tâbi etmek, hâkimiyeti altına almak.

ayaq altına düşmək ezilmek, horlanmaq, nüfuzunu, itibarını kaybetmek.
ayaq altına salmaq baskı altına almak, ayak altında ezmek.
ayaq altında qalmaq ayak altında kalmak, ezilmek, hırpalanmaq, çignenmek.
ayaq altında qoymaq ortada bırakmaq, ezilmesine, hırpalanmasına göz yummaq veya sebep olmak.
ayaq atmaq adım atmaq. 1-adımlamak, yürümek. 2-(çocuk) yürüməğe başlamak.
ayaq ayağa sürtmək endişe içinde kıvrınmaq.
ayaq ayaq üstünə atmaq ayak ayak üstünə atmaq, rahatlamak, rahata kavuşmaq, keyif çatmaq.
ayaq basmağa yer yoxdur çok kalabalık yer hakkında.
ayaq basmaq ayak basmaq, bir yere girmek, gelmek.
ayaq basmaq mümkün deyil ayak basmaq mümkün değil, çok kalabalık yer hakkında.
ayaq basmamaq ayak basmamak, bir yere artık gidip gelmemek, girmemek, ilişkisini kesmek.
ayaq çalmaq çok çalışmaq, bir şeyi elde etmek için çok uğraşmaq.
ayaq çəkmək ayağını çekmek, bir yere gidip gelmemek, ilişkisini kesmek, gidip gelmesine izin vermemek, ilişkisini kesmeğe mecbur etmek veya sebep olmak.
ayaq çulu saygı gösterilmeyen, adam yerine konmayan kimse.
ayaq daşı arlanmaz, yüzüstü kimse.
ayaq dirəmək ayak diremek, direnmek, inatlaşmaq, ısrar etmek, terslik etmek, dediğinden dönmemek.
ayaq döymək bir şeyi elde etmek için çok çalışmaq, uğraşmaq, yorulmaq, boşuna gidib gelmek.
ayaq duzağı 1-pranga. 2-birinin işini yapmasına engel olan.
ayaq eləmək ortak etmek, üye yapmaq.
ayaq götürmək adımlarını sıklaştırmak, hızlı yürümek, büyük adımlarla yürümek.
ayaq kəsilmək sessizlik çökmək, gidiş geliş durmaq.

ayaq kəsmək 1-ayağını çekmek, bir yere artık gidip gelmemek, ilişkisini kesmek. 2-birinin bir yere gidip gelmesine izin vermemek.
ayaq qoyan yerə baş qoymaq saygın, hürmet edilen, sayılıp sevilir olmak.
ayaq qoymağa yer tapmamaq çok kalabalık olmak, izdiham oluşmaq.
ayaq qoymaq ayak basmaq, bir yere girmek, dahil olmak, gelmek.
ayaq qoymamaq adım atmamak, gitmemek, girmemek.
ayaq olmaq ortak olmak, bir işin yapılmasında yardımcı olmak.
ayaq ortaya qoymaq aracılık etmek, bir işin yapılmasında vasıtacı olmak.
ayaq saxlamaq 1-durmaq, yürüməmək. 2-yürüyüşünü yavaşlatmaq, yavaş yürüməyə başlamak, hızını kesmek.
ayaq sürmək birisinin üzerine hücum edip geri çekilmək.
ayaq sürümək (süründürmək) 1-işi uzatmaq, bugün git yarın gel etmek. 2-gönülsüz yürümək, geri kalmak, yürürken kasten geri kalmak.
ayaq tutmaq 1-henüz yürüməğe başlamak. 2-bir seviyede olmak, yarışmaq, mücadele etmek. 3-başkası tarafından okunan mersiye'nin son beyitini tekrar etmek.
ayaq tutub yerimək çizgiyi, sınırı aşmaq, çok olmak.
ayaq üstə durabilmək ayakları üzerinde durmaq, kendi gücüyle kendine yetebilmek, başkasına muhtaç olmamak.
ayaq üstə durabilməmək ayakları üzerinde duramamak. 1-(çok zayıf, takatsız insan veya hayvan hakkında söylenir) ayakta duracak hâli olmamak. 2-çok sarhoş olmak.
ayaq üstə qalmaq oturacak yer bulamamak, ayakta kalmak.
ayaq üstə namaz qılmaq ş. ayakta uyuklamak, yorgunluktan vs. otururken uyuklamak.
ayaq üstə yatmaq ayakta uyumak, çok yorgun olmak.
ayaq üstündə güclə durmaq ayakları üzerinde güçlülükle durmaq, çok zayıf olmak, güçsüz olmak.

ayaq üzəngidə ayakları üzəngide, sefere hazırlık esnasında, sefer arifesinde.

ayaq vurmaq 1-çok fazla yürümek, dolaşmak. 2-nişan alırken hedefi tutturamamak, hedefin alt tarafına vurmak.

ayaq yığılmaq bak. **ayaq kəsilmək**.

ayaqaltı etmək (eləmək) 1-sürekli gidip gelinen yere çevirmek. 2-alçaltmak, aşağılamak, tahkir etmek. 3-birinin hakkını çiğnemek, ihlâl etmek.

ayaqaltı olmaq kendi iradesizliği veya âcizliği sebebiyle itibarını kaybetmek, saygınlığını yitirmek.

ayaqda qalmaq 1-ayakta kalmak, oturacak yer bulamamak. 2-geride kalmak, arkada kalmak.

ayaqda qoymaq çakmağını çekmek, silahı atışa hazır hâle getirmek.

ayaqda sürünmək herkesten geriye kalmak.

ayaqdan çəkmək aleyhine çalışmak.

ayaqdan dırnaqdan düşmək çok çalışıp yorulmak.

ayaqdan düşmək yürümekten yorulmak, takati kesilmek, yorulmak.

ayaqdan olmaq 1-çok yorulmak. 2-ayağından olmak, ayağını kaybetmek.

ayaqdan salmaq 1-çok dolaştırıp yormak. 2-istrap vermek, cefa çektirmek. 3-bir yeri çok dolaşmak.

ayaqdan yüngül ayağına çevik, hareketli, bir yere alışıldan daha kısa zamanda gidip gelen.

ayaqdan yüngül olmaq ayağına çevik olmak. 1-çok çevik olmak. 2-tembel olmamak, her şeye koşmak.

ayaqlar baş, başlar ayaq olmaq ayaklar baş, başlar ayak olmak, değersiz kimseler başa geçmek, değerli kimseler ise en geride bırakılmak.

ayaqlarda sürünmək çok kötü bir duruma düşmek, şahsiyetini, onurunu koruyamamak.

ayaqları ağırlaşmaq 1-yorgunluktan dolayı daha ağır yürümeye başlamak. 2-herhangi bir sebepten dolayı bir yere giderken yavaşlamak, gitmek istememek.

ayaqları ardınca (dalcınca) getməmək (gəlməmək) bir yere gitmeğe cesaret edememek.

ayaqları ardınca sürünmək ayakları ardınca sürünmek. 1-çok yorulmak. 2-zorla yürümek.

ayaqları dala getmək ayakları geri gitmek, bir yere giderken istemeden, gönülsüz, istemeye istemeye yürümek.

ayaqları güclə ardınca (dalcınca) gəlmək korkusundan bir yere doğru güçlülükle yürümek.

ayaqları sözünə baxmamaq sarhoşluktan vs. adımlarına hâkim olamamak.

ayaqları suya dəymək gerçeği görmek, gerçek durumu görüp hayal kırıklığına uğramak.

ayaqları yer almaq 1-herhangi bir sebepten dolayı cesaretlenmek. 2-uygunsuz bir şeyi yapıp karşılığında herhangi bir müeyyide uygulanmamasından dolayı bu hoşgörü veya kayıtsızlığı istismar etmek.

ayaqları yerə dəyməmək ayakları yere değmemek, çok sevinmek, sevinçten yürüdüğünü bile anlamamak, uçuyormuş gibi olmak.

ayaqları yerə mışlanmaq (mismarlanmaq) ayakları yere çivilenmek, korkudan, hayretten, heyecandan yerinde donup kalmak, hareket edememek.

ayaqlarına qara su enmək (gəlmək) ayaklarına kara su inmek. 1-birisini çok beklemekten yorulmak. 2-çok ayakta durmaktan dolayı aşırı derecede yorulmak.

ayaqlarını dalcısınca (güclə) sürümək çok zorlukla, bin bir güçlülükle adım atmak.

ayaqlarını düz atmaq adımlarını doğru atmak, doğru hareket etmek, yanlışla yönelmemek.

ayaqlarını uzatmaq 1-ölmek. 2-ayaklarını uzatarak oturmak.

ayaqlarını yerə vurmaq inatlaşmak, söyledigini yaptırmak.

ayaqlarını yorğanına görə uzatmaq ayaklarını yorganına göre uzatmak, gücüne göre davranmak.

ayaqlarının altını sabunlamaq ayaklarının altına karpuz kabuğu koymak, tatlı dille ve şüphe çekmeyecek hareketlerle kandıra-

rak makamından, mevkisinden, yerinden etmek, kazık atmak.

ayaqlı tərpnmək hızlı hareket etmək, çabuk davranmaq.

ayaqqabılarını cütləyib qabağma qoymaq bak. **ayaqqabılarını qabağında cütləmək**.

ayaqqabılarını qabağında cütləmək 1-saygı ifadəsi olaraq birinin ayakkabılarını giyməsi için önünə koymak. 2-nazik bir şəkildə gitmesini istemek, kovmaq.

ayaqqabılarını yalamaq yaltaklanmaq.

ayaqyalın qalmaq her şeyini kaybetmək, yoksullaşmaq.

ayaqyalın qoymaq varını yokunu elindən almak, çırılçıplak bırakmaq, fakirleşmesine sebep olmak.

ayaqyoluna düşmək ishal olmak, ishâlə yakanmaq.

ayazda ayazlamaq (qalmaq) ayazda kalmak. 1-soğukta kalmak. 2-mahrum kalmak. 3-boşu boşuna bir şeyi beklemek.

aybaşı görmək aybaşı olmak, adet olmak.

aybı açılmaq ifşa olmak, rezil olmak, kusuru, kabahati ortaya çıkmak.

aybı çölə düşmək rezil olmak, sırrı ve kusurları herkese malûm olmak.

aybı gəlmək kendisi için kusur kabul etmək, utanmaq, mahcup olmak.

aybı örtülmək kusurları, eksikliklerinin üstü kapanmaq, utanacaq şeyleri gizli kalmak.

aybı yoxdur utanmaq arlanmaq bilmiyor.

aybına gəlmək kendisi için kusur ve kabahat olarak kabul etmək, utanmaq, mahcup olmak.

aybına kor olmaq kendi kusurlarını ve eksikliklerini anlayaraq, kabahatini idrak edərək pişman olmak, utanmaq, mahcup olmak.

aybını açmaq kusurunun, eksiğinin üzerindeki perdeyi kaldırmak, ifşa etmək.

aybını örtmək kusur ve eksikliklerini saklamak, üzerini örtmək, kimseye bildirmemek.

aybını üzünə demək (vurmaq) kusurunu, hatasını, eksiğini yüzünə söyleyərək utandırmək.

ayda ildə ayda yılda bir, nadiren, çok seyreker olarak.

ayda ildə bir namaz, onu da şeytan qoymaz kırk yılda bir fırsat düşər ona da engel olunur.

aydan arı sudan duru aydan arı sudan duru, tertemiz, saf, lekesiz.

aydan ildən bir tamaşa, unuda göz qamaşa! bak. **ayda ildə bir namaz, onu da şeytan qoymaz**.

aydın etmək belli etmək, ortaya çıkarmak, açığa çıkarmak, belirginleştirmek.

aydın görmək açık bir şekilde görmək.

aydın gün mutluluk, saadet.

aydın günə çıxmaq refaha ermek, uzun süren ıstıraptan, zorluktan sonra mutluluğa ermek, sıkıntıdan kurtulmaq.

aydın olmaq 1-(gökyüzü) aydınlanmaq, açılmak, buluttan, sisten temizlenmek. 2-açığa çıkmak, belli olmak, meydana çıkmak. 3-görünmek, göz önünə çıkmak.

aydınlığa çıxasan! mutluluğa eresin, güzel günler seninle olsun!

aydınlığa çıxmaq rahata ermek, mutluluğu kucaklamak, mesut ve bahtiyar hayata kavuşmaq.

aydınlıq içində olmaq mutlu, rahat bir hayat sürmək.

aygünlü gəlin mutlu gəlin.

ayı armuddan küsən kimi küsmək ayı armuttan küser gibi küsmək, istemiyorum ama yan cebime koy demek, mırınkırın etmək, nazlanmaq.

ayı bitdi! onun için kötü günler başladı, mutluluğu sona erdi.

ayı çəzib qaban oynayır kimse kimseyi dinlemiyor, her kafadan bir avaz çıkıyor.

ayı çıxmaq 1-derdi kederi başlamak, zavallı duruma düşmək, sıkıntıya düşmək, zorluklarla karşılaşmaq. 2-kullanılmaz duruma gəlmək, artık faydalı bir tarafı kalmamak, kullanılamamak. 3-iş işten geçmək, işi bitmək.

ayı dostluğu sahte dostluk.

ayı günü olmaq doğum günü yaklaşmaq (gebè).

ayı ilə bir çuvala girmək tehlikeli ve kötü bir arkadaş seçmək.

ayı kimi ayı gibi, kaba, güçlü ve terbiyesiz kimse.

ayı nədi oynamaq nədi? böylesi tavrılar sana yakışmıyor.

ayı oynatmaq bazı kimseleri alay konusu yapmak.

ayı potası 1-ay yavrusu. 2-küfür ifadesi.

ayı yuvasına kösov soxmaq bak. **arı yuvasına çöp soxmaq**.

ayıb olmasın "affedersiniz, sözüm buradan dışarı", kullanılacak kötü bir söz için önceden özür isteme ifadesi.

ayıb olsun ayıplar olsun, yazıklar olsun, bir kinama, gücenme ifadesi.

ayıb saymaq ayıp bilmək, kusur kabul etmək, eksiklik bilmək.

ayıb tutmaq kusurlu kabul etmək, eksikliğini, özürünü göstərmək.

ayıb yerlər vücudun mahrem, örtülü tutulması gereken yerləri.

ayıbına gəlmək məhəbubiyət duymək. herhangi bir hareketi kendisi adına kabahat veya kusur kabul etmək, suçluluk duymək.

ayıbına kor olmaq kendi kusurunu veya kabahatini göz önünde bulundurmamak, göz önüne almamak.

ayıbını yer örtsün ölesin, geberesin, yaptığın işten dolayı utanç duymalısın.

ayıdan dönmə sevgiyə, aşka kayıtsız olanlar için söylenir.

ayıq ol! uyanık ol! dikkatli ol! uyarı ifadesi.

ayıq olmaq ayık olmak. 1-uyanık olmak. 2-sarhoş olmamak.

ayıq salmaq uyarmək, ikaz etmək, kendine gelmesine, uyanmasına sebep olmak.

ayıq vaxtı olmamaq ayık vakti olmamak, sürekli sarhoş gezenler, sürekli içkili olanlar için kullanılır.

ayıq yatmaq uyanık yatmak, en ufak bir gürültüdə bilə kalkacak şekilde uyumək.

ayıl mayıl olmaq hayran olmak, çok beğenmək.

ayım çıxdı "zavallı duruma düştüm, kötü vaziyetə düştüm" anlamında.

ayın nəçəsindən danışırsan? hiçbir şeyden habərin yok, konuştuğun şeyin konuyla ilgisi yok, konu hakkında herhangi bir bilgin yok.

ayın on dördü kimi ayın on dördü gibi, çok güzel, çok alımlı (kadın, kız).

ayın şayın otlamaq (koyun kuzu) kendi otlığında rahat rahat her türlü tehlikeden uzak otlamak.

ayırd eləmək ayırt etmək, ayırmək, vasıflarına göre tasnif etmək.

ayıya xan bacı demək ayıya dayı demək, birisiyle işini yapıp bitirənə kadar hep alttan almak ve ılımlı davranmək, diklenmək, işini yürütmək.

aylana şaylana gəlməyən akla hayale gəlməyən, beklənməyən.

aylayıb illəmək son derece gecikmək.

ayna kimi ayna gibi, şəffaf, təmiz, saf.

ayna qabağında durub özünə dərəcə vermək kendini beğenmək, kasınmək.

ayna salmaq pencərə taktırmək.

aynası açıq kn. 1-kendini biraz iyi hissedən hasta. 2-güler yüzlü, samimî ve iyi insan için kullanılan bir ifade.

aynası açılmaq 1-ağır hastalığı atlatmək, durumu düzəlmək. 2-moralî düzəlmək, içi fərahlamək.

aynası hovdan düşmək vefat etmək, ölmək.

aynası kâs olmaq bahtı yâver gitmemək, mutsuzlukla karşılaşmək.

aynaya dönmək (hava) açılmaq, təmizlənmək, bulutsuz olmaq.

ayran kimi axmaq çapkın olmaq, gözü o kadında bu kadında olmaq, kadın peşində koşmək.

ayranı yox içməyə toyla gédir sıçmağa k. hiçbir şeyi olmayan ancak büyük hayaller peşində koşan kimsələr için kullanılır.

ayrası qalmaq hayret etmək, şaşırmaq.

ayrı fikrə düşmək başka düşüncələr taşımək.

ayrı gözlə baxmaq başka gözle baxmək.

ayrı hava çalmaq başka teldən çalmaq, başka türlü düşünmək, söylemək, anlatmək.

ayrı seçkilik salmaq fərqlilik gözetmək.

ayrı yaşamaq ayrı yaşamək, birbirindən ayrı olmaq.

ayrı yol seçmək başka yolu denəmək.

ayrı yola düşmək 1-yolları ayrılmaq. 2-kötü yola düşmək.

ayrıla qalmaq açılmak, yarılmak, çatlamak.

az (azacıq) aşın duzu deyil 1-çok hilekâr, düzenbaz, her an kargaşa çıkaran kimseler için kullanılan bir ifade. 2-kurnaz, çok hilekâr, şeytan gibi insanlar için kullanılır.

az gedib çox dayanmaq, çox gedib az dayanmaq dinlene dinlene gitmek. durmaksızın değil de dinlenerek gitmek.

az görmək az görmek, yeterli görmemek, azımsamak.

az idi arıq uruq, biri də gəldi dabanı cırıq bir sen eksiktin, hoşlanmayan birinin işe karışması durumunda söylenen ve memnuniyetsizliği bildiren ifade.

az qala (qaldı, qalmışdı) az kalsın, hemen hemen, neredeyse, bir işin olması, gerçekleşmesi, bitmesi çok yakinken olmadığını anlatır.

az qahr(dı) adam adam əti yesin açlığın hâkim olduğunu bildirir.

az qalır canı götündən çıxa k. hasetten, çekemezlikten dolayı kıvranıp duranlar için söylenir.

az qalır göyə uçsun birinin duyduğu son derece sevinci bildirir.

az ye özünə bir hambal tut kendi işini kendin yap.

aza çoxa baxmamaq aza çoğa bakmamak, bulduğu ile yetinmek.

aza qənaət etmək elinde olan az şeyle yetinmek, kanaat etmek.

azacıq aşım ağrısız başım başımı derde sokmaktansa azla yetinirim daha iyi.

azacıq aşın duzu deyil görüldüğü gibi değil, çok uyanık ve üçkâğıtçının biridir, belâhının biridir.

azad çıxış etmək serbest konuşmak, hazırlık yapmadan konuşmak.

azad edilmək 1-kurtarılmak, serbest bırakılmak. 2-işten çıkarılmak, işten atılmak. 3-terhis edilmek.

azad etdirmək serbest bıraktırmak, kurtulmasını sağlamak.

azad etmək (eləmək) 1-serbest bırakmak, kurtarmak. 2-hürriyetini, istiklâlini, bağımsızlığını geri vermek. 3-bırakmak, müsaade etmek, gitmesine izin vermek. 4-terhis etmek. 5-işten çıkarmak, işten atmak. 6-bir

işi, bir görevi, bir emri vs. yapmak konusunda serbest bırakmak.

azad quş kimi yaşamaq hür yaşamak.

azad nəfəs almaq rahat nefes almak, rahatlamak.

azad olmaq 1-hürriyetini elde etmek, serbest olmak. 2-boşalmak (yer). 3-istemediği bir işten, görevden vs. yakasını kurtarmak, kurtulmak. 4-hürriyetine kavuşmak, kurtulmak. 5-doğum yapmak.

azad yaşamaq hür yaşamak, bağımsız yaşamak.

azadlığa çıxmaq hürriyetine kavuşmak.

azadlıq bayrağı qaldırmaq bağımsızlık bayrağı açmak.

azar bezar gəzmək bulaşıcı hastalık yayılmak, sıtayet etmek.

azar bezar görməyəsen dert ve sıkıntı çekmeyesin.

azar bezardan göz açabilməmək dert ve sıkıntıdan kurtulamamak.

azar çəkmək uzun süre hasta olmak, ağır hastalık geçirmek.

azar dəymiş! hastalık kapasın.

azar dəysin! hastalanasın, ölesin.

azar düşmək hastalık meydana gelmek.

azar etmək incitmek, rahatsız etmek.

azar gəzmək bulaşıcı hastalık yayılmak, hastalık sirayet etmek.

azar olmaq 1-hastalanmak. 2-başkalarını rahatsız etmekten hoşlanmak.

azar salmaq hastalığı başkalarına bulaştırmak.

azar tutmaq hastalığa yakalanmak, hastalanmak.

azar vermək incitmek, rahatsız etmek, eziyet vermek.

azara düşmək hastalanmak.

azara salmaq 1-birinin hastalığa yakalanmasına sebep olmak. 2-sıkıntıya, derde, endişeye düşürmek.

azardan çıxmaq sıkıntıdan, hastalıktan kurtulmak.

azardan durmaq (qalxmaq) hastalıktan henüz kurtulmak, iyileşmek.

azarı olmaq 1-derdi, sıkıntısı olmak. 2-hastalığı olmak.

azarı qalxmaq (tutmaq) bıraktığı alışkanlığı yeniden başlamak, yenide kötü alışkanlığa, kötü işe başlamak.

azarı satın almaq sağlığına dikkat etmemek.

azarı var 1-bir şeye haddinden fazla alışkın olma, müptelâ olanlar için söylenir. 2-sıkıntısı var, derdi, sebebi var.

azarını çəkmək sıkıntısını çəkmək, başkasının yerine eziyet çəkmək, rahatsız olmaq, zarar görmək.

azarını öldürmək nefsini köreltmək.

azğın düşmək yolunu kaybetmək, yurdundan yuvasından ayrılmək.

azğın düşməncilik katı düşmanlıq.

azğın salmaq yerindən yurdundan etmək, yolundan etmək.

azıb təzmək yolunu şaşırmaq, şasıp başka yere gitmək.

azımızı da çox hesab elə azımızı çoğa say, çam sakızı çoban armağanı kabilinden bir ifade.

azını çoxa saymaq azını çoğa saymaq, az şeyini çokmuş gibi kabul edip ona göre davranmaq.

azim olmaq kl. gitmək, yönelmək.

azıntı düşmək azmaq, yolunu kaybetmək, gideceği yeri kaybetmək.

azlıq etmək kifayət etmemək, ihtiyaca cevap vermemək, yetmemək.

bab gəlmək 1-biriyle ortak noktaları çok olmak, eş olmak, benzer olmak. 2-güçleri denk olmak. 3-galip gelmek, üstün gelmek, yenmek. 4-üstesinden gelmek, cavabını vermek.

bab olmaq 1-bir seviyede olmak, eşit olmak. 2-birine lâyık olmak. 3-moda olmak.

baba (lələ) köçüb, yurdu qalıb! geldim gördüm kimse kalmamış, yurt yuvada sahiplerinden eser kalmamış!

babalarının yanına getmək ş. ölmək.

babalı boynuna vebali boynuna, suçu, kabahati sana aittir.

babalı dəyənin boynuna başkalarından duyduğu şeyi dile getirirken onun kabahatini, suçunu başkalarına yüklemek için söylenen bir ifade.

babalını boynuna götürmək günahını kendi üzerine almak, sorumluluğu üzerine almak.

babalını yumaq 1-başkasının günahını almak. 2-suçlamak, iftira atmak.

babası da (dədəsi də) gəlsə. . . asla..., kat'iyen...

babasının bahasını (qiymətini) üstünə qoymaq çok pahalı satmak, aşırı derecede fiyat istemek.

bac almaq haraç almak.

bac vermək haraç vermek.

bacadan düşən kimi qismətin üstünə düşmək beklenmedik bir anda mutlulukla karşılaşmak.

bacadan quyruq yağmaq başına servet yağmak.

bacağı poxludur dosyası kabarıktır.

bacarana baş qurban becerikli insanlara ne yapsan değer.

bacardığını beş qaba çək elinden geleni esirgeme. senden çekinmiyorum.

bacarığını göstərmək becerisini göstermek, ispat etmek.

bacılıq etmək 1-iyilik etmek, derdine ortak olmak, üzüntüsünü paylaşmak. 2-kız kardeş gibi olmak, kardeşliği aratmamak, kardeş gibi davranmak.

bad fənaya (bada) getmək yok olmak, mahvolmak, telef olmak, boşa çıkmak, zâyî, heder olmak, sonu hiç olmak.

bada (badi fənaya) vermək 1-yok etmek, mahvetmek, telef etmek, heder etmek. 2- hiç yoktan ölüme vermek.

badaq qurmaq bak. **badalaq gəlmək (qurmaq).**

badaq vurmaq destek vermek, bir şeyle desteklemek.

badalaq gəlmək (qurmaq) 1-hile yapmak, oyun yapmak, dolap çevirmek, tuzak kurmak, ayaklarının altına kuyu kazmak, ayaklarından çekmek. 2-engel olmak.

badalaq vurmaq çelmek takmak, birisini yere düşürmek için ayaklarını onun ayaklarına sarmak.

badalğa gəlmək dolap çevirmek, kandırmak.

baddamac eləmək iyi pişirmemek.

badə qaldırmaq kadeh kaldırmak, içki içmek.

bafard eləmək (etmək) katlanmak, tahammül etmek.

bağ bağ olmaq mutlu olmak, duyduğu bir haber veya olaydan dolayı keyiflenmek.

bağ belə bostan belə bir şeyi öven ancak övüldüğü kadar çıkmayan şeyi tenkit için söylenen ifade.

bağa gətirmək (olmaq) atın topuğunda yara oluşmak.

bağa kimi sürünmək kaplumbağa gibi yavaş yürümek, çok yavaş yürümek.

bağa yerışı yerimək çok yavaş yürümek.

bağanağını ayırmaq ayaklarından tutup ikiye ayırmak, parçalamak.

bağanı ya arxası üstə çevir ya öldür ne olursa olsun sonucu ölümdür.

bağayarpağı ilə quzuqulağını tanımamaq ebleh olmak, ahmak, aptal, budala olmak, akı karadan seçememek.

bağda ərik var idi, salam əleyk var idi, bağdan ərik kəsildi (qurtardı) salam əleyk kəsildi (qurtardı) işi düşüştüğünde kuyruk sallayıp yaltaklanan, işi bitince yüz çeviren, ortalıklarda görünmeyen kimseler için söylenir.

bağda gülə baxarlar güzele bakmak sevaptır.

Bağdad tənbəli çok tembel, hiçbir iş yapmak istemeyen, çalışmayı sevmeyen kimse.

bağırdalaq eləmək bağırını yarmak, ödünü koparmak.

bağırsağı çözlənmək bağırsaklarıdeşilmək, karnıdeşilmək.

bağırsağı düyün (tərsə) düşmək karnına sancı dolmaq, ne yapacağını bilememək, şaşırıp kendini kaybetmək.

bağırsağını ayağına dolaşdırmaq bak.

bağırsaqlarınıdeşmək.

bağırsağını dişlə tutmaq kızgınlığına hâkim olmaq, hiddetini yenmək, katlanmaq, tahammül etmək.

bağırsaq geng eləmək hıçkırmak; hapşırmaq.

bağırsaqları burulmaq 1-siddetli sancılanmaq. 2-ishal olmağa başlamaq.

bağırsaqları qırılmaq kaburgaları karnına geçmək, çok gülmək, gülmeden dolayı sancılanmaq.

bağırsaqlarınıdeşmək (qarnından çıxarmaq, yerə tökmək) bağırsağınıdeşmək, bıçak, hançer vs. ilə öldürmək.

bağırı dolu vurub? Karadeniz'de gemilerin mi battı?

bağlantı qurmaq haber almak, ilişki kurmaq.

bağlar var, bağçalar var, ondan da yaxşılar var! birilerini veya bir şeyi çok öven insanlara "ondan da güzelleri, ondan da iyileri vardır" anlamında söylenir.

bağlı qapı açmaq bir sırrı çözmək.

bağlı qapı dalında gizli, başkaları karışmadan, gizlice.

bağlı qapılar üzünə açılmaq qarşındaki bütün engeller ortadan kalkmaq.

bağlı olmaq 1-gerdek gecesi kendine efsun veya büyü yapıldığından dolayı gelinle yatamamak. 2-son derece gönülde sevmək, vurulmuş olmaq.

bağlıq eşmək otlarla urgan yapmak.

bağı ayazlanmaq bir şeyden dolayı çok sıkılmak.

bağı başı düyün (yara vs.) olmaq keder duymak. ıstırap duymak, kederlenmek, gamlanmaq.

bağı bışmək çok kederlenmek. son derece etkilenmek, müteessir olmaq.

bağı çatlamaq bağı yarılmaq. 1-katlanamamak, tahammül edemeyerek

ölmək. 2-korkudan ölmək. 3-çok sıkılmak, üzölmək.

bağı daş taş kalpli, zâlim, merhametsiz, gaddar.

bağı daş olmaq taş kalpli olmaq. son derece sert olmaq, acımasız olmaq.

bağı daşa dönmək çok sert ve acımasız olmaq, insafsız, merhametsiz olmaq.

bağı dəlinmək bağı delinmək, son derece kederlenmek, üzölmək, yeise kapılmak.

bağı ərimək zayıflamaq, hastalıklı gibi olmaq.

bağı kabab olmaq (közə dönmək) çok üzölmək, çok sıkıntı çekmək.

bağı qan olmaq (qana dönmək) çok üzölmək, müteessir olmaq, çok kederlenmek.

bağı parçalanmaq çok ıstırap çekmək, üzölmək.

bağı partlamaq bak. ürəyi partlamaq.

bağı şan şan olmaq 1-hasret, hicran çekmək. 2-çok üzölmək.

bağı yanmaq bağı yanmaq. 1-susamak, çok susamak. 2-hasret, hicran çekmək.

bağı yarılmaq bağı yarılmaq. 1-korkudan, sıkıntıdan vs. ölmək. 2-çok korkmaq.

bağına basmaq bağına basmaq. 1-sevgiyle kucaklamak. 2-birisini çok sevdiğinden dolayı şefkatle muamele etmək, onu korumak, himaye etmək.

bağına dağ çekmək yüreğini dağlamak, bağına yakmaq, çok üzmək.

bağına daş basmaq bağına taş basmaq, sesini çıkarmaksızın her türlü acıya katlanmaq.

bağına xal düşmək kalbi kırılmak, kederlenmek, üzölmək.

bağırını çatlatmaq 1-öldürmək. 2-çok korkutmaq, ödünü patlatmaq.

bağırını dağlamaq haddinden fazla kederlendirmek, ıstırap vermek, üzmək.

bağırını dəlmək (didmək, əzmək) 1-son derece kederlenmek, üzölmək. 2-işkence vermek, azap vermek.

bağırını kabab eləmək (etmək) çok üzmək, rəhatsız etmək.

bağırını qan (şan şan) eləmək (qana döndərmək) bak. bağırını dağlamaq.

bağrını sökmək (yarmaq) bağrını yarmak. 1-çok korkutmak, ödünü köparmək. 2-istirap vermek, rahatsız etmek. 3-öldürmək. **bağrını yandırmaq** yüreğini dağlamak, ıstırap vermek.

bağrının başını əzmək bak. **bağrını dağlamaq**.

baha başa gəlmək pahalıya oturmaq, çox pahalıya patlamak, büyük zahmetlerle elde edilmek veya çok kötü neticelenmek.

baha oturacaq pahalıya mal olacak.

baha oturmaq bak. **baha başa gəlmək**.

bahalıq düşmək 1-fiyatlar pahallaşmaq, fiyatlar artmaq. 2-açlık, kıtlık meydana gəlmək.

bahalıq salmaq enflasyon meydana getirmək, fiyatların çox yüksəlməsinə səbəp olmaq.

bahana axtarmaq bahane aramak.

bahana dağarcığı hər şeyə bir bahane bulan.

bahana eləmək bahane etmək.

bahana gətirmək bahane uydurmaq.

bahar buludu kimi açılib tutulmaq bir anı bir anına uymamak, gah ağlamak gah gülmək.

bahar buludu kimi dolub boşalmaq ağlayıp göz yaşı akıtmək.

baharı xəzan olmaq baharı güzə dönmək, gənçliyi erkən solmaq, mutsuz bir həyatla qarşılaşaraq erkən çökmək.

... **bahasına** bir şeyi elde etmə karşılığında nədən vazgeçildiyini bildirir.

bahasına pul vermək çox yüksək dəğərə almak, yolunda çox para harcamək.

bax gör vurmayıbsan! birinin təhdidinə qarşı ondan etkilenilmediyini, korkulmadığını bildiren bir ifadə.

bax görüm analar necə oğullar doğub bak. **gör analar necə oğullar doğub**.

bax onda çubuq əyri bitir bu olmadı işte, önəmli bir problem həlledilməğə çalışırken tərəflərdən birisi kəsti olaraq işi bozarsa bu ifadə kullanılır.

baxa baxa qalmaq baka baka kəlmək. elinə hiçbir şey gəçmemək, uzaktan seyrətməkten başkə elindən bir şey gəlməmək.

bəxan deyirdi bir də baxım çox güzəl şeylər için kullanılan bir ifadə.

baxanda qarnı doymaq çox güzəl olmaq. **baxdıqca baxmaq istəmək** vurulmaq, güzəlliyindən dolayı gözünü ayıramamak, çox beğənmək.

baxdıqca göz qaralmaq son dərəcə çox, büyük, uzun olmaq.

baxış atmaq göz atmaq, gözden gəçirmək.

baxış vermək bakmaq.

baxmağa dəyməz bakmaya dəğmez, gərəksizdir.

baxmaqdan doymamaq çox hoşlanmaq.

baxmaqdan gözünün kökü saralmaq bakmaktan yorulmaq, həddindən fazla çox bekləmək.

baxmaqla doymaq olmur çox güzəl, göz alıcı, gönül okşayıcı, iç açıcı, güzəl şey hakkında söylenən bir ifadə.

baxmalı olmaq bak. **cinli olmaq**.

baxtına daş atma bak. **şadlığına şidlik eləmə**.

baxya gətmək çox küçük ve hissedilmeyecek kadar küçük aralıklı dikişlerle dikmək.

baxya tutmaq bir işte veya bir yerde sabitləşmək, orada karar kılmək, yerini sağlamlaştırmək.

baxya vurmaq ince dikiş atmaq, ince dikişlerle dikmək.

baxyanı üzə vurmaq gizli bir şeyi ortaya çıkarmək, ifşa etmək.

bak eləmək (eyləmək) korkmək, ürküntü duymək, ürpermək.

baqaja qoymaq ele vermək, gəmməzləmək, kötü duruma düşürmək.

baqi etmək bâkî kılmək, ebediləştirmək, daimi kılmək.

baqi qalmaq bâkî kəlmək, yaşamaq, devam etmək, yok olmamak.

baqi olmaq bâkî olmaq, kalıcı olmaq, ebedi olmaq.

bal deyil ki barmaqlayalar genelde bir kızı çox fazla koruma durumu oluştuğunda kullanılır.

bal götürüləcək çiçəyi bilmək (tapmaq) bal alacak çiçəği bilmək, çox yararlanılabilecek şeyi bulmaq veya bilmək.

bal kimi bal gibi, tatlı, çox tatlı şey için kullanılır.

bal tök yala bal dök yala, çox temiz bir yer için kullanılır.

bal tutan barmağını yalayar bal tutan parmağını yalar, insanların dolayısı ile karışmış oldukları bir işin kârından az da olsa faydalanmaktan kendilerini alamadığını anlatan bir deyim.

bala barına həsrət qalmaq çocuğunun kazancını yiyemeden ölmək, evladı çocukken ölmək.

bala beşiği boş qalmaq çocuğu beşikdə iken ölmək.

bala bülbül olmaq sırlıslam ıslanmaq.

bala çıxarmaq (çıxartmaq) yavru çıxarmak (kuş, tavuk vs.).

bala deyəndə ağzında ilânlar balalasın evlat yüzü görməyəsən, çocuğa həsrət kalasın.

bala deyəndə ağzında dilin kösöv olsun bak. **bala deyəndə ağzında ilânlar balalasın**.

bala qalasan böyüməyəsən! böyümədən ölüp gidesin!

bala salmaq yavru atmaq, zamanından önce doğurmaq.

bala vermə hayvanların yavrulama yeteneği.

bala vermək yavru vermek, yavrulamaq, doğurmaq.

balabanda qandırmaq kn. işarət etmək, konuşma esnasında kimse tərəfindən seziilməyən işarətlərlə anlatmaq.

balaca stəkanda böyük çay içmək küçükdə yerdə böyük bir kalabalığı ağırlamaq.

baladan çıxmaq bak. **bala salmaq**.

balağını başına keçirmək bak. **tumanını başına geymək (keçirmək)**.

balaqancıla salmaq ortalığı vələvəyə vermək, bağıraraq çağıraraq karışıklıq yaratmaq.

balalarından yarımamaq çocuklarından gereken ilgiyi görməmək, çocukları hayırsız çıkmak, çocuklarının hayrını görməmək.

balalarının başına çevir kusurumuzu bağışla, kusurumuza bakma, affət.

balan qudursun bir ilənme ifadəsi.

balası ağlar qalmaq ölmək və yavrusu öksüz kalmak.

balası başına qaxınc olmaq çocuğunun sergilediği davranışlar və ya özürü olması başına kakınc olmaq.

balası başını yemək evladı tərəfindən öldürülmək, yavrusu tərəfindən öldürülmək.

balası diş hədiyyinə həsrət qalmaq çocuğu diş çıxaramadan vəfat etmək.

balası qənimi olmaq 1-evladı tərəfindən vurulmaq, öldürülmək. 2-evladı kendine düşmən olmaq.

balası ölən (ölmüş) dəvə kolu kanadı kırık, kederli, dertli, gözü yaşlı (kimse).

balası üzünə çıraq olmaq çocuğu hayırlı evlat olmaq.

balasını bəla aparmaq çocuğu hastalıqdan və ya bir belâ yüzündən ölmək.

balasını itirmiş marala dönmək ıstırapla, kederlə sağa sola baxınmaq.

balasının boyuna sevinmək çocuğunun böyüməsini görüb sevinmək.

balasının xeyrini görməmək evladının hayrını görməmək.

balasının qanlı paltarı üstünə gəlmək çocuğu vurularaq öldürülmək.

balasının toy şirnisini yemək çocuğunun mürüvvətini görmək.

balığa dönmək şişmanlamaq, aşırı kilo almaq.

balıq kimi çapalamaq çırpınıp durmaq.

balıq kimi sürüşkən kaypak, dökək, sözüne güvənilməz, itimat edilmez.

balla kəsmək balla kəsmək, birinin sözünü kesərək söylənən nəzakət sözü.

balta görməmiş balta girməmiş, tâbiî hâldə, dokunulmamış, el deyməmiş şeyin hâli.

balta ilə yonulmamış çox kaba, tərbiyəsiz, anlayışsız.

balta vurmaq baltalamaq, məhv etmək, bozmaq, sarsmaq.

baltaçının hin deyəni dibəkçinin hıh deyicisi.

baltanı daşa vurmaq baltayı daşa vurmaq, bəşarısız olmaq, işi kötü gitmək, yanlış yapmak, bilməyərək birinin yüzünə qarşı kendisine dokunacaq şeylər söyləmək.

baltanı dibindən (kökündən) vurmaq kökündən kestirip atmaq, bir şeyə qarşı itiraz etməyə, konuşmağa, düşüncesini

söylemeğe müsaade etmemek, kesin tavrı koymak, susturmak.

baltanı dibindən (kökündən) vurmazlar bir şeyi temelli mahvetmezler, kesip atmazlar.

baltası daşa dəymək baltası taşa deymək, başarısızlıkla karşılaşmak, şanssızlığa uğramak.

baltası kəsməmək sözü geçmemək, itibarı zedelenmək.

bal-ü pər vermək kl. kanatlandırmak, ruh yüksəkliyi, mənəvi kuvvet vermək, moral vermək.

bamba vurmaq iri lokmalarla yemek.

banka getmək ortaya konan paraların üzərinə oynamak.

banka salmaq soğuk alınlığını tedavi etmək gəyisiylə sırta bardak atmaq.

bankrot çıxarmaq (etmək) iflas etmesine sebep olmak, varını yoğunu kaybetmesine sebep olmak.

bar bar bağırmaq bas bas bağırmaq, bütün gücüylə bağırmaq.

bar tutmaq üzerinde küf oluşmaq.

bar yetirmək meyve vermək.

bara qoymaq yanlış iş yapmak, hata yapmak, gaf yapmak.

barama açmaq ipek kozasını açmaq ve iplik hâline getirmək.

barama bağlamaq 1-koza yapmak. 2-birisine daimi olarak takılmək.

barama sarımaq (ipekböceği) koza yapmak.

barası çıxmaq bir işin rezil yönü ortaya çıkmək.

barasın (barasını) açmaq 1-bir kimsenin iğrenç sırrını açmaq. 2-rezil etmək.

barat çəkmək (etmək, eləmək, göndərmək) 1-parayı bir şahıs veya bir idare aracılığı ile başka bir yere veya ölkəyə yollamak. 2-bir işi başkasına havale etmək.

barat olmaq içine doğmaq.

baratası itmək hiçbir izi kalmamak, izi tozu kaybolmaq.

barbadan eləmək atəşte ütmək.

bardaş qurmaq (qurub oturmaq) bağdaş kurmaq, bağdaş kurarak oturmaq.

barxanası yüklü qalmaq yola çıkmək hazzırlığı yaparkən ölmək.

barı çəkmək duvar yapmak.

barı başından aşmaq geliri aşır taşmaq, kazancı son derece çox olmak.

barın başından aşsın gelirin, kazancın son derece çox olsun.

barından xeyir görməmək meyvəsinin həyırını görməmək.

barıt kimi açılmaq (partlamaq) bomba gibi patlamak, aniden parlamək, yüksek seslə bağırır çağırmaq, çabucak kızmaq, sinirlenmək.

barıt qoxusu gəlmək barut kokusu gəlmək, savaş beklenmək.

barıtı çatmamaq gücü yetmemək, nəfəsi yetmemək.

barıtı quru saxlamaq savaşa, kavgaya, mücadələyə, iş yapmaya vs. hazır olmak.

barıtı yaşdı mücadələyə, savaşımaya, iş yapmaya vs. imkânın olmadığını bildirir.

barıtlə oynamaq barıtlə oynamaq. 1-savaşa sebep olmak. 2-tehlikeli işlərlə uğraşmaq.

bari həmli(ni) yerə qoymaq doğurmaq, çocuğu olmak.

barmağı ağzında qalmaq parmağı ağzında kalmək, şaşırmaq, həyret etmək, donup kalmək.

barmağı bala batmaq ağzının suyu akmaq, imrenmək (genelde alay ifadəsi olaraq kullanılır).

barmağı dişində dayanmaq həyret içində donup kalmək, şaşkın bir biçimdə kalmək.

barmağı olmaq parmağı olmak, bir işə gizlice karışmaq, həberi olmak (menfi anlamda).

barmağı yatmamaq müzik aletini çalamamak, öğrenememek.

barmağımı batırıram bala soxuram ağzına çıxardıram deyir acıdı ne yapsam yaranamıyorum.

barmağına dolmaq elində oyuncak etmək, istədiyi gibi hareket ettirmək; kəndirmək.

barmağında oynamaq parmağında oynamaq, elində oyuncak olmak.

barmağında oynatmaq 1-parmağında oynatmaq, her istediğini yaptırmak. 2-kendine oyuncak yapmak.

barmağından su dammaz cimri kimse için kullanılan bir ifade, çok cimri, eli sıkı.

barmağını belə tərpətməmək parmağını bile kışkırtmamak, kılını bile kışkırtmamak, bir iş karşısında hiçbir şey yapmamak, kayıtsız kalmak.

barmağını da vurmamaq parmağını da oynatmamak, hiçbir iş yapmamak.

barmağını dişləmək parmağını ısırmaq. 1-hayret etmək. 2-bir şeyi hatırlayaraq irkilmək, idrak etmək, bazı şeyləri daha iyi anlayıp ürpermək.

barmağını dodağının arasına almaq düşüncəyə dalmak, düşünmək.

barmağını əmib dolanmaq zar zor gəçinmək, ağır şərtlərdə yaşamaq.

barmağını gözüne soxmaq təhdit etmək, korkutmaq.

barmağını hayana tutsan o yana getmək sözündən çıkmamaq.

barmağını kəssən xəbər tutmaz çox dərin uykuda olanlar üçün istifadə edilir.

barmağını oynatmaq təhdit etmək.

barmağını şıqqılatmaq parmaklarının şakırdatmaq, sevinmək.

barmağını tuşlamaq bak. əlini tuşlamaq.

barmağını yarasına basmaq yaralı yerinə dokunmaq, zəif nöqtəsini yakalamaq.

barmağının beşini də bala batırıb ağzına soxsan, deyəcək- zəhərdir nankör kimse-lər üçün istifadə edilən bir ifadə.

barmağının kirini sormağ yoxsul olmaq, çəlsiz olmaq.

barmağının (barmaqları, barmaqlarının) ucunda gəzmək ihtiyatla, özenlə hərəkət etmək.

barmaq arası baxmaq kayıtsız davranmaq, ciddi yaklaşım göstərməmək.

barmaq basmağa yer yoxdur çox kalabalıq, sıq, dolu yer.

barmaq basmaq parmak basmaq. 1-imza yerinə parmak basmaq, onaylamaq. 2-bir şeyin önəminə işarət etmək, dokunmaq.

barmaq batırmaq bir işə qarışmaq.

barmaq eləmək parmakla kurcalamaq, parmak atmaq.

barmaq hesabı aparmaq parmak hesabı etmək, çox kiçik, cüzi, dəğersiz şeyin hesabını görmək.

barmaq hesabı saymaq olar bir şeyin az olduğunu bildirir.

barmaq hesabı vermək qarşıdakı kimseyi hesab kitab işlərində aldatmaya, kandırma-ya çalışmaq.

barmaq ilə (barmaqla) göstərilmək parmakla göstərilmək, tanınmış olmaq, məşhur olmaq, dillərdə dolışmaq, hər kəsin övgü-sünə məzhar olmaq.

barmaq qaldırmaq parmak kaldırmaq. 1-oy vermək. 2-konuşma üçün izn istəmək gəyəsiylə parmağını kaldırmaq.

barmaq qatlamaq saymaq.

barmaq qoymaq başkasının işinə qarışmaq, engel olmaq, parmak uzatmaq.

barmaq silkələmək korkutmaq, sindirmək.

barmaq soxmaq (uzatmaq) parmak uzatmaq, başkalarının işinə qarışmaq.

barmaq yalamaq parmak yalamaq, çox tatlı və ləzzətli bir yeməgi zəvklə yemək.

barmaq yeri bəhanə, fürsət, imkân.

barmaq yeri qoymaq ilişkiyi tam koparmamaq.

barmaqarası baxmaq kayıtsız davranmaq, önəmseməmək, önəm verməmək, kəfa yormamaq.

barmaqhesabı gəlmək (göstərmək, vermək) hesab aparkən aldatmaq, kandırmaq.

barmaqla göstərmək parmakla göstərmək, çox gəzəl, gəzə batan, digər-lərindən üstün olduğunu vurğulamaq.

barmaqla göstərilmək (nişan verilmək) parmakla göstərilmək, çox seçkin olmaq, az bulunur olmaq, dəğərli olmaq.

barmaqla sayılmaq parmakla sayılmaq, çox az olan şey üçün söylenir, parmakla sayılacaq kadar az.

barmaqları qızıl kəsir para qazanmasını biliyor, çox bəcərliklidir, yətenəklidir.

barmaqları qızıldır yətenəklili kimse üçün istifadə edilir.

barmaqları üstündə yerimək çox özenli hərəkət etmək.

basabas düşmək sıqışıklıq oluşmaq, izdi-ham meydana gəlmək.

basabas elmək 1-kalabalık oluşturmak. 2-kalabalık bir şekilde bir işin, şeyin üzerine çullanmak.

basabas salmaq izdiham meydana getirmek.

basaratı bağlanmaq 1-nutku tutulmak, kendini kaybetmek, ne yapacağını bilememek; konuşamamak; görememek, duyamamak, gerçeği görememek, gaffette olmak, gâfil davranmak, kavrayamamak. 2-başarısız olmak, başarısızlığa uğramak.

basdıqca iyyir kaba ve küfürlü konuşan kimseler için söylenir, "konuştukça aklı başından gidiyor" anlamında.

bashabas elmək izdiham yaratmak, önündeki ve etrafındakileri itip kakarak öne geçmeye çalışmak, geçmek.

basıb bağlamaq palavra sıkarak vaatler vermek.

basıb getmək karşısına geleni geçip gitmek, onu ayaklayarak saygısızca geçip gitmek.

basıb kəsmək çapulculuk yapmak, eşkıyalık yapmak, halkı soyup soğana çevirmek.

basqıncaq elmək ezmek, ayaklarıyla çiğnemek.

basma qaraya salmaq birinin meşgul olmasından, kafasının karışık olmasından faydalanarak kendi işini yapıp ortadan çıkmak.

basma qoymaq kömür yapmak.

basma gəlmək 1-yalan konuşmak, palavra sıkmak. 2-kibirlenmek, kasınmak.

basma üstə gül bitməz, bitsə də zibil qoxuyar (qoxar) "aslı bozuk olan aslına çeker, kötü insandan kötülük çıkar" anlamında.

basmalıq xoruzu sadece kendi çevresinde varlık gösterebilen, sesini çıkarabilen kimse.

baş açabilməmək anlayamamak, ayırt edememek.

baş açıb ağlamaq es. (kadın) kargımak, ilenmek, beddua etmek.

baş açıb gəlmək vakit, fırsat bulup gelmek.

baş açıq ayaq yalın perişan hâlde, darıma-dağmık, telâşla, tam hazırlanmamış bir şekilde.

baş açmaq 1-anlamak, idrak etmek. 2-saçlarını yolmak, ağlamak. 3-çiçeklenmek, başak, sümbül çıkarmak.

baş açmamaq anlamamak, kavrayamamak.

baş ağartmaq bir yerde veya işte çok çalışarak tecrübe kazanmak.

baş ağrısı olmaq baş ağrısı olmak, sıkıntı vermek, uğraştırmak, rahatsız etmek.

baş ağrısı olmasın! sohbet esnasında bir konunun tekrarlanması veya konuşmanın uzaması durumunda karşı tarafa saygı ifadesi olarak söylenen söz.

baş ağrıtmək baş ağrıtmak, rahatsızlık vermek, eziyet etmek, incitmek, zamanını almak, işine engel olmak, işini aksatmasına sebep olmak.

baş alçaqlığı utanç verici hareket, utandıran davranış.

baş alıb gəlmək bir yerden çıkıp kayar gibi, akar gibi gelmek, akışmak.

baş alıb getmək (qaçmaq) başını alıp gitmek, kaçmak, rastgele bir yöne doğru gitmek.

baş almaq 1-uzun uzadıya konuşmak, konuşarak birine engel olmak, birini işinden etmek. 2-başını alıp gitmek, kaçmak. 3-(ırmak vs.) bir yerden başlamak, bir yerden doğmak.

baş altına qoymaq yedek olarak saklamak, ileride gerekli olur diye ayırmak.

baş aparmaq 1-bir konu üzerinde çok durarak bıktırmak, usandırmak. 2-kafa şişirmek, ileri geri konuşmak, can sıkmak, konuşmasını bilmemek, kaba saba konuşmak. 3-kaçmak, hâkimiyet altına girmek, tâbi olmamak. 4-(at) yarışta vs. en önde olmak. 5-acele ile bir haber, müjde vs. ulaştırmak.

baş aşağı getmək başı aşağı gitmek, bir şey sürekli olarak kötüye gitmek.

baş atmaq 1-lafının, sözünün ilerisini gerisini düşünmeden konuşmak, haddini bilmemek. 2-hedefi istenen noktadan vuramamak.

baş ayaq, ayaq da baş olmaq durumda ve rollerde değişiklik olmak, liyakati olmayanlar başa geçmek, olanlar ise bir kenara atılmak.

baş ayaq danışmaq (vurmaq) konuşmasında hiçbir mantıkî esas olmamak, ne dediğini bilmemek, konuşmasından hiçbir şey anlaşılmamak, bir dediği diğerini tutmamak.

baş ayaq eləmək tersine çevirmək, karıştırmak.

baş ayaq yatmaq karşılıklı olarak ayaklar diğer şahsın baş tarafına gelecek şekilde aynı yatakta yatmak.

baş bağlamaq 1-(bitkilerde) tane oluşmak. 2-bir şey için hazırlık yapmak, bir şeyi hazırlamak. 3-bir kıza yüzük takmak veya başına bir baş örtüsü bağlamak suretiyle onun adaklandığını ilân etmek. 4-çalmak, yürütmək; kanunsuz yolla elde etmek.

baş başa çıxmaq kâr veya zarar etmemək, sermayeyi kurtarmak.

baş başa durmaq beraber oturmak, yan yana oturmak, bir yere toplanmak, birbirine yakın olmak, yan yana durmak, dizilmek.

baş başa gəlmək karşılaşmak, karşı karşıya gelmek.

baş başa qalmaq baş başa kalmak, herkes gidip iki kişi bir arada kalıp rahatça konuşabilmek.

baş başa qoymaq (qoşmaq) 1-biriyle dalga geçmek, eğlenmek, alay etmek. 2-biriyle tartışmak.

baş başa vermək baş başa vermek. 1-bir olmak, el bir olmak, bir araya gelip konuşmak, problemlerini, işlerini birlikte tartışmak, fikir alışverişinde bulunmak, birbirini kollamak. 2-baş başa verip gizlice konuşmak, sırrını birbirine açmak. 3-(kuşlar) kümelenmek. 4-beraber oturmak, yan yana oturmak, bir yere toplanmak. 5-birbirine yakın olmak, yan yana olmak.

baş beyin aparmaq kafa şişirmek, çok konuşmadan, gürültüden dolayı kafa zonklamak.

baş beyin getmək ses ve gürültüden vs. dolayı kulakları uğuldamak, rahatsız olmak.

baş beyindən eləmək kafasını şişirmek.

baş beyindən olmaq gürültüden rahatsız olmak, bıkmak, yorulmak.

baş beyni getmək kafası şişmek.

baş beynini aparmaq bak. baş beyin aparmaq.

baş beynini (başını) dəng eləmək (etmək) çok ve sesli konuşmakla, bağır-makla, gürültü çıkarmakla bezdirmek, kafasını yormak, kulaklarını uğuldatmak, yormak.

baş bir yastığa qoymaq bir yastığa baş koymak, birlikte yaşamak, evli olmak.

baş çapmaq Muharrem ayında Hz. Hüseyin'in şehit edilmesinden dolayı onun yasını tutma işareti olarak kafasını kesici âletlerle kanatmak.

baş çatlamaq başı çatlamak. 1-bir şeyden rahatsız olmak. 2-baş şiddetli ağrımak.

baş çatlatmaq kafa patlatmak, kafa yormak, bir şey üzerinde çok düşünmek.

baş çəkmək 1-uğramak, yanına gitmek. 2-önde olmak, en ön safta bulunmak. 3- kafa tutmak, itaat etmemək, tâbi olmamak.

baş çıxarabilməmək (çıxarmamaq) anlamamak, çözememek.

baş çıxardası deyil onun yapacağı iş değil, beceremez.

baş çıxarmaq (çıxartmaq) 1-anlamak, kavramak, idrak etmek. 2-sümbül çıkarmak, başak oluşturmək.

baş (başını) dolandırmaq 1-geçinmek, geçimini zar zor sağlamak. 2-ciddi olarak bir işle meşgul olmamak, vaktini boşa harcamak, gününü orada burada geçirmek.

baş eləmək 1-baş geçirmek, bir idarenin vs. başına getirmek; lider yapmak, önder olarak seçmek. 2-başarmak, yapmak, başa çıkmak. 3-(çıban, yara) olgunlaşmak, beyazlaşmak, cerahat bağlamak.

baş endirmək baş eğmek, hâkimiyetini kabul etmek, tâbi olmak.

baş əydirmək baş eğdirmək, otoritesini kabul ettirmək, kendine tâbi etmək.

baş əymək baş eğmek. 1-tâbi olmak, itaat etmek, hâkimiyetini kabul etmek, alçalmak. 2-birisinin karşısında alçalmak. 3-saygı göstermek, saygı ifadesi olarak eğilip selam vermek.

baş gətirmək 1-galip gelmek. 2-çok acele etmek, koşturmak, süratle hareket etmek, süratli gitmek.

baş gəzdirmək 1-öylesinə geçinip gitmek, hayat şartları iyi olmamak, zar zor geçinmek. 2-ciddi bir işle uğraşmayarak vaktini boşa harcamak, gününü orada burada geçirmek.

baş (başı) gicəllənmək dengesini kaybetmek, başı dönmək, gözleri kararmak.

baş gora aparmaq ölmək, ölüp gitmek.

baş göstərmək baş göstərmək, meydana çıkmak, görünmək.

baş götürmək 1-(at) gəmi azıya almak. 2-hâkim olamamak, elindən qaçırmaq.

baş götürüb getmək (itmək, qaçmaq) başını alıp gitmək, uzaklaşmaq.

baş göz eləmək baş göz etmək, evləndirmək.

baş gözlü gora getmək kavgasız gürültüsüz bir hayat sürmək.

baş gözünü əzişdirmək (əzmək) dövmək, dayak atmaq.

baş gözünü qızışdırmaq bak. **baş gözünü əzişdirmək (əzmək)**.

baş işlətmək kafa çalıştırmək, düşünmək.

baş keçirtmək öylesinə zaman keçirmək, sıkıntı duymək, zaman keçmək bilməmək.

baş kəsmək merhametsizlik, gaddarlıq etmək; çox pahalıya satmaq.

baş qaçırmək 1-kaçınmaq, yapmak istəməmək, yan çizmək, yakayı kurtarmək, yakayı sıyırmək, sorumluluk almamak. 2-bir işi bitirip serbest kalmək; başından atmaq, başından savmaq, atlatmaq, kurtulmaq.

baş qaldırmaq 1-(bitki) bitmək, böyümək, gelişmək. 2-uyanmaq, kendini hissettirmək, kendine gəlmək, canlanmaq, hərəketlənmək. 3-isyan etmək, kıyam etmək, hərəketə gəçmək. 4-yüze kabarmək, itaatsizlik göstərmək.

baş qarışdırmaq 1-kafa karıştırmək, beyin bulandırmək. 2-meşgul etmək, vaktini bir işlə gəçirmək. 3-birisini aldatmaq gəyəsiylə bir işlə meşgul etmək.

baş qaşımağa vaxtı olmamaq başını kaşımaya zamanı olmamak, zamanı olmamak, çox meşgul olmaq.

baş qarışmaq iş çox olmaq, vaxit olmamak.

baş qatmaq 1-meşgul etmək. 2-birinin aklını çəlmək, kafasını karıştırmək. 3-önəm vermək, ilgilənmək, meşgul olmaq. 4-meşgul olmaq, bir işə təşəbbüs etmək; müdahələ etmək, karışmaq.

baş qaynatmaq kafa çalıştırmək; idrak etmək, anlamək.

baş qırmaq 1-saçını kəsmək. 2-dalavere ilə insanların paralarını, maddiyyatlarını kandıraraq elindən almak. 3-insanları, kəndirmək, aldatmaq, üçkağıtçı olmaq.

baş (baş) qoşmaq 1-dikkət etmək, önəmsemək. 2-meşgul olmaq, bir işə təşəbbüs etmək, müdahələ etmək, karışmaq. 3-birine uymək, peşince gitmək. 4-birisinə sataşmaq, dokunmaq, sinirləndirmək, uğraşmaq, dalğa gəçmək.

baş qoşmamaq uğraşmamək, ilgilənməmək.

baş qoymək 1-baş koymək, hayatını adanmaq, canını vermək, ölmək üçün hazır olmaq. 2-dalğa gəçmək.

baş qulağı bir abbasıya dəyməz ahmaq, akılsız, budala.

baş qulağı dəng etmək su və gürültüylə rahatsız etmək, kulakları sağır etmək, çox rahatsız etmək.

baş qulağı getmək kafası şişmək.

baş qulağını düzəltmək kəndinə çeki düzən vermək.

baş qulağını eşmək kafasını şişirmək.

baş qulaq aparmaq bak. **baş qulağı dəng etmək**.

baş qulaqlı akıllı, düşüncəli, bilgili, ne dediyini bilən kimse.

baş mənim baş onun birisiylə ani olaraq karışıldığını bildiren bir ifadə, "aniden karışlaştık".

baş olmaq öndər olmaq.

baş olsun, bərk əskik deyil akıllı insan hər şeyi yapabilir.

baş saxlamaq 1-gəçinmək, idarə etmək, zar zor gəçinmək. 2-gəçimini sağlamaq, çox zor durumdan canını kurtarmək.

baş salamatlığı 1-baş sağlığı, yaxını ölən birisine vəya ailəyə təsəlli vermə, sabır dilemə ifadəsi. 2-rahatlıq, huzurlu olma, herhangi rahatsızlıq verməyən durum.

baş sallamaq 1-başını aşağı eğmek. 2-susmak. 3-tasdik etmek, onaylamak.

baş sındırmaq kafa patlatmak, hâlledilmesi zor, çetrefilli bir konu üzerinde çok düşünmek, kafa yormak, düşüncesini yoğunlaştırarak hâlletmeye çalışmak.

baş soxmadığı yer qalmamaq her yere burnunu sokmak.

baş soxmaq 1-girmek, dahil olmak. 2-bir şeye, işe burnunu sokmak, karışmak.

baş tacı eləmək (etmək) baş tacı etmək, çok değer vermek.

baş tapmaq anlamak, idrak etmek.

baş təpmək girmek, sokulmak.

baş tərəfə keçirtmək başa geçirmek, meclisin başına oturtmaq.

baş toplamaq aklı başına gelmek, kendine hâkim olmak.

baş tutmaq 1-gerçekleşmek, sonuç vermek, meydana gelmek. 2-en yakınıni satmak, harcamak. 3-şerefsizlik etmek, birinin namusunun kirlenmesi konusunda baş rolü oynamak. 4-tane oluşmak, başaklanmak ve taneleri dolmaya başlamak. 5-tahılı eleyerek içindeki yabancı maddeleri temizlemek. 6-bir şeyin çalındığını ortaya çıkarmak, çalınan malı yakalamak.

baş tutmamaq (bir iş) sonuçlanmamak, başarısızlığa uğramak.

baş ucalığı şöhrət, şeref, şan.

baş ucaltmaq yaptığı güzel bir iş veya davranıştan dolayı iftihar etmesine, gururlanmasına sebep olmak.

baş üstə! baş üstüne, bir dileğin yerine getirileceğini içtenlikle belirtmek için "peki" anlamında kullanılan söz; emredersiniz; memnuniyetle.

baş üstündə tutmaq baş üstünde tutmak, çok değer vermek.

baş üstündə yeri olmaq baş üstünde yeri olmak, çok saygın, saygıdeğer olmak.

baş vermək 1-meydana gelmek, oluşmak, ortaya çıkmak, sâdır olmak. 2-baş vermek, başlamak. 3-baş vermek, yeşermek, bitmek, başı görünmek.

baş vurmaq 1-saçını kesmek. 2-uğramak, yanına gitmek. 3-haddinden fazla şişirtmek, mübalâğa etmek, yüksekte atmak. 4-suda dalıp çıkmak, dalmak; suya atlamak.

5-kurşun atarken hedefin üst kısmına vurmak. 6-hâlini hatırlını sormak, durumundan haberdar olmak için yanına gitmek, yoklamak. 7-(gemi) sağa sola yalpalanmak. 8-hücum etmek. 9-baş eğmek, önünde saygıyla eğilmek. 10-din. Muharrem ayının 10. günü (aşûre günü) hz. Hüseyin'in şehid edilmesinden dolayı yapılan merasimlerde keskin bir bıçak, hançer vs. ile başı çizerek, yaralayarak kan akıtmak.

baş yarmaq bak. **baş vurmaq** 10. anlam.

baş yemək 1-kelle yemek. 2-baş yemek, birinin ölümüne sebep olmak. 3-canını sıkmak, sinirlendirmek.

baş yormaq çok düşünmek, kafa yormak.

baş yuxarı cavab baştan savma verilen cevap.

başə aparmaq 1-pek iyi olmayan bir şekilde geçinmek, yaşamak, geçimini sağlamak. 2-sürmek, geçirmek, harcamak (zaman, ömür).

başə batmaq 1-akla yatmak, anlamak, inanmak. 2-hakikate, gerçeğe yakın olmak.

başə bələ açmaq (gətirmək) başə belâ açmak, bedbahtlığa, ıstıraba, kötülüğe, zorlukla karşılaşmasına sebep olmak, problem çıkarmak.

başə bələ kəsilmək başə belâ kesilmek, belâ olmak, sıkıntı yaratmak, engel olmak, engel çıkarmak, sıkıntı vermek.

başə bələ olmaq başə belâ olmak, sıkıntı olmaya başlamak, zararlı, tahammül edilmez, çekilmez veya istenmeyen adam veya şey hakkında kullanılır.

başə çalmaq başə kakmak, kakınç etmek.

başə çarqat örtmək erkeğe yakışır tavır sergilememek, kancıklık etmek.

başə çatdırılmaq sona erdirilmek.

başə çatdırmaq sona erdirmek, bitirmek, tamamlamak.

başə çatmaq sona ermek, bitmek, tamamlanmak, nihayete ermek.

başə çəkmək 1-öne çekmek, ön plana çıkarmak. 2-içmek.

başə çıxarmaq (çıxartmaq) 1-bak. **başə çəkmək**. 2-çok yüz vermek, şımartmak.

başə çıxmaq 1-şıarmak, fazla yüz bulmadan dolayı azmak, haddini bilmemek. 2-sona erdirmek, işi tamamlamak, bitişe ka-

dar çalışmak. 3-galip gelmek, birinci olmak.

başə dəyirman daşı keçirtmək gürültüyə getirerek haberi olmadan bir şeyi yapmak, gürültüyə boğarak şaşırtmak.

başə düşmək anlamak, idrak etmek.

başə əngəl olmaq tahammül edilmeyen, sevilmeyen, zarar veren, eziyet ve sıkıntı veren kimse için kullanılır.

başə gəlmək 1-bitmək, tamamlanmaq, oluşmaq, meydana gəlmək; icra edilmək. 2-başə gəlmək, bilmək, tecrübesi olmaq, daha önce rastlamış veya başına gəlmiş olmaq.

başə gətirmək 1-bir işi, şeyi sona erdirmək, hazırlamaq, hazır hâlə gətirmək, bitirmək. 2-bir işi hazırlamaq. 3-başə keçirmək.

başə keçirmək başə keçirmək, hürmet etmək, saygı göstərmək, başta tutmaq.

başə keçmək başə keçmək. 1-başə keçmək zirveyə çıkmək. 2-bir toplantıda en saygın yere, baş kısıma geçip oturmaq.

başə qaxmaq başə kakmaq, yaptığı iyiliği yüzünə kakmaq, başına kakmaq, ayıbını yüzünə vurmaq, serzeniş etmək.

başə qoymaq bak. **başə keçirmək**.

başə mindirmək başə çıxarmək, şımartmaq, çox meydan bırakmaq, sınırı aşması-na ses çıxarmamaq.

başə minmək edepsizlik etmək, haddini aşmaq.

başə oyun gəlmək dertlerle, problemlərlə qarşılaşmaq.

başə salınmaq anlatılmək, izah edilmək.

başə salmaq 1-izah etmək. 2-anlatmaq, anlamasını sağlamək. 3-kafasına sokmaq, bir konuda uyarmək.

başə soyuq dəymək anlayamamaq, kavrayamamaq, kafası basmamaq.

başə torba keçirmək (vurmaq) insanları aldatmaq, kandirmək, insanları eşək zannetmək.

başə vermək 1-sona erdirmək, tamamlamaq, bitirmək. 2-idare etmək, iyi geçinmək.

başə vurmaq 1-bitirmək, sona erdirmək, tamamlamaq. 2-başə kakmaq, yaptığı iyiliği hatırlatmaq, yüzünə vurmaq. 3-içki,

esrar vs. sarhoş etmək. 4-her tərəfini gəzmək, bir yeri diqqətlə aramaq.

başə yetirmək sona erdirmək, bitirmək.

başə yetişmək (yetmək) sona ermək, tamamlanmaq, bitmək.

başə yorğan çəkmək dünyadan habersiz yaşamaq, kendi işindən başqa şeylərlə uğraşmamaq.

başəbaş çıxmaq kar veya zarar etməmək, ucu ucuna gəlmək.

başəbaş dəyişmək üzərində hiçbir şey almadan dəyiştirmək, mübadələ etmək.

başəbaş gəlmək 1-başəbaş gəlmək, denk olmaq, eşit olmaq. 2-bak. **başəbaş çıxmaq**.

başəbaş getmək eşit gitmək.

başəacan aparmaq sonuçlandırmək, neticə almaq, sonuna kadar götürmək.

başəağrısı çəkmək eziyet çəkmək, zahmet çəkmək.

başəağrısı olmaq yük olmaq, eziyet etmək, rahatsızlığa səbəp olmaq.

başəağrısı olmasın! uzun sözün kısası, kısaca, özet olaraq.

başəağrısı vermək eziyet etmək, incitmək, bıktırmək, usandırmək.

başəaq etmək (eləmək, yığmaq) yere dökülən sümbülləri toplamək.

başəaltı olmaq şərəfsizlik etmək, adilik yapan birinə yardımcı olmaq.

başəbir eləmək evləndirmək.

başəbir olmaq 1-cinsi ilişkide bulunmaq, yatmaq, sevimək. 2-evlenmək.

başəbir yastıq olmaq evlenmək, evlenip aynı yatakta yatmaq.

başəbirlik eləmək bak. **başəbir olmaq** 1. anlam.

başəçiliq etmək önderlik, rehberlik etmək, bir işin üzərində durup başkalarına yaptırmək.

başəda dolandırmaq (gəzdirmək) 1-aldatmaq, yalan vaatlerle kandirmək. 2-çok değer vermək, el üstündə tutmaq.

başəda gəzmək (oynamaq) şımartılmək, nazlı ve şımarık büyütmək.

başəda olmamaq düşünceli olmaq, düşün-ceden dolayı etrafında olup bitenden haberdar olmamaq.

başda oturmaq baş köşede oturmak, sayılmak, hürmet görmek, meclisin saygın yerinde oturmak.

başdan (başından) aşmaq (aşıb daşmaq, daşmaq) baştan aşmak, (ürün, iş, mal vs.) haddinden fazla olmak, çok olmak.

başdan atmaq başından atmak, reddetmek, kabul etmemek, baştan savmak.

başdan ayağa qədər baştan ayağa kadar. ne varsa hepsi, tamamen.

başdan ayağa söyləmək ne varsa hepsini söylemek, etraflıca anlatmaq.

başdan ayağa (baş) süzmək tepeden tırnağa süzmək, dikkatle bakmaq, baştan ayağa süzmək, her tarafını gözden geçirmək, baştan ayağa alaycı veya şüpheci nazarlarla süzmək.

başdan beyindən etmək (eləmək) kafasını şişirmək, çok konuşmaq, durmadan konuşmaq, çok konuşarak rahatsızlık meydana getirmək.

başdan beyindən olmaq kafası şişmək, ses ve gürültüden dolayı kulakları uğuldamak.

başdan çıxarmaq baştan çıkarmak. 1-aklını başından almak. 2-aklını çelmək, aldatmaq, kandırmak, kötü yola sevk etmək.

başdan çıxmaq baştan çıkmak, şaşırmaq, aldanmaq, yanılmak, hata yapmak.

başdan etmək (eləmək) 1-başından savmaq, sorumluluğu üzerinden atmaq. 2-başından savmaq, birini kendinden uzaklaştırmak, başından savmaq. 3-anlamsız sözlerle kafasını şişirmək.

başdan əziz tutmaq yüksek dəyər vermək.

başdan getmək aldanmaq, yanılmak, hata yapmak.

başdan geyinib ayaqdan qıfıllanmaq bak. altdan geyinib üstədən qıfıllanmaq.

başdan girib ayaqdan çıxmaq 1-baştan başa geçmək, bir taraftan girip digər taraftan çıkmak. 2-allem kallem edip istediğini kabul ettirmək, tatlı dile tutarak veya yaltaklanarak yola getirmək.

başdan keçmək canından geçmək, hayatından geçmək, kendini feda etmək.

başdan olmaq (menfi anlamda) 1-tamamlanmaq, bitmək, sona ermək. 2-vazgeçmək, çıkıp gitmək. 3-ses ve gürültü-

den dolayı canı sıkılmək, rahatsız olmak. 4-(erkek) boşalmək, meni ifraz etmək.

başdan rəddələmək başından savmaq, yakasını kurtarmak, kendinden uzaklaştırmək.

başdan salmaq 1-bir işi başından atmaq, yapmamak. 2-konuşa konuşa rahatsız etmək, bir şeyi sürekli tekrar ederek bıktırmək.

başdan sovmək baştan savmaq, başından def etmək, kendinden uzaklaştırmək, başından açmaq.

başdansovma (başdansovdu) eləmək özen göstərməmək, itina göstərməmək, dikkatsiz davranmaq, gönülsüz yapmak, aceleyle nasıl gəldiyse öyle yapmak.

başdan sovrmaq dikkatsizlik etmək, aceleye getirmək, bir işi acele ve dikkatsizce yapmak, özen göstərməmək.

başdaşı tapılmamaq mezarı bulunmamak, nerede öldüğünü ve gömüldüğünü kimse bilməmək.

başı açıq serbest, hür.

başı açıq qalmaq himayesiz, kimsesiz kalmək.

başı açılmaq 1-bir grubun, sürünün vs. ucu gözükmək, oldukça fazla bir şekilde akın akın gəlməyə başlamaq. 2-bir işten vs. kurtulmaq, rahatlamak, işini bitirmək. 3-başlamaq, bir iş vs. yapılmağa, yürüməğe başlamaq.

başı ağarana qədər yaşlanana kadar.

başı ağarmək saçları ağarmək. 1-yıllarını vermək, bir işin uzmanı olmak, tecrübe kazanmaq. 2-ihtiyarlamək, yaşlanmaq.

başı ağırmaq başı ağırmaq. 1-başında ağrı oluşmaq. 2-bir işten dolayı başı belâyaya girmək. 3-tehlike aramak, belâ aramak, belâ peşince gitmək.

başı ağrımamaq başı ağrımamək, bir koldan dolayı rahatsızlık duymamək, engelle karşılaşmamək.

başı axmaq başı dönmək.

başı aşağı başı önünde. 1-mahcup. 2-terbiyeli, nezaketli, uslu.

başı aşağı etmək (eləmək) başını aşağı etmək, mahcup etmək, utandırmaq, utanmasına sebep olmak.

başı aşağı olmaq başı aşağı olmak. 1-bir işten dolayı utanmak, mahcup olmak, hicap duymak. 2-sâkin, sessiz, terbiyeli olmak.

başı ayazımaq işi azalmak, bitmek, rahatlamak.

başı ayılmaq 1-kendine gelmek, sarhoşluğ geçmek. 2-meşguliyeti bitmek, boş vakit bulmak, fırsat bulmak.

başı aynımaq işi bitmek, bitirmek, rahatlamak, rahata kavuşmak.

başı bağlanmaq 1-başı bağlanmak, nişanlanmak, adaklanmak. 2-sıkıştırılmak. 3-çalıştırılması, kullanılması, satılması vs. yasaklanmak.

başı başlara qatmaq kendini büyüklere denk tutmak.

başı batmış geberesice, ölesice (ilenç ve küfür ifadesi).

başı batsın ölsün, gebersin şeklinde bir ilenme ifadesi.

başı bədənindən ayrılmaq kafası kesilerek öldürülmek.

başı bədənindən götürülmək öldürülmə, katledilmek, kafası kesilerek öldürülmek.

başı bədəninə ağırlıq etmək başı omuzlarına ağırlık etmek, tehlikeli işlerle meşgul olmak.

başı bəla (bəlalar) çəkmək (görmək) başına belâ gelmek, başına bin bir türlü iş gelmek, çok sıkıntılara maruz kalmak.

başı bəlalı çok acı çekmiş, ıstırapla karşılaşmış, meşakkat çekmiş kimse.

başı bəlaya (dərdə) düşmək başı belâya girmek (uğramak), belâ ile karşılaşmak.

başı bənd olmaq 1-nişanlı veya evli olmak. 2-bir işle meşgul olmak.

başı bir eləmək bir yastığa baş koymak, yatmak.

başı bir işdə ağarmaq yıllarını vermek, bir işin uzmanı olmak, tecrübe kazanmak.

başı boşdur kafası almaz; bilgisi azdır.

başı böyümək 1-başı kazan gibi olmak, kafası şişmek, işin çokluğundan, yoğunluğundan, sıkıntıdan veya başka bir sebepten dolayı ne yapacağını bilmemek. 2-rahatsız olmak, kendine yer bulamamak.

başı bulanmaq 1-uykusu gelmek, uyumak istemek. 2-başı dönmek.

başı buluddan nəm çəkmək çok uzun boylu olmak.

başı cəncələ düşmək başı belâya girmek.

başı çatlamaq 1-başı çok şiddetli ağrımak. 2-tomurcuğu, kozası açmaya başlamak.

başı çatmır kafası almıyor, idrak edemiyor.

başı çəkmək 1-idrak etmek, anlamak. 2-başı çekmek, önderlik etmek, önde gitmek. 3-başına gelmek, önceleri karşılaşmak.

başı çıxmaq anlamak, bir şeyi yapabilmek, aşına olmak.

başı çıxmamaq anlamamak, idrak etmemek, yapamamak.

başı çiyinə ağırlıq edir başı omuzlarına ağırlık etmek, tehlikeli şeylerle uğraşmak.

başı çuvaldan deyil ki! düşündüğün kadar kolay değildir, her şeyin hesabı kitabı var!

başı darda qalmaq (olmaq) başı dara düşmek, çok sıkıntıda olmak.

başı daşa dəymək başı taşa değmek, felâketle, başarısızlıkla karşılaşarak pişman olmak, acı tecrübe kazanmak.

başı daşdan daşa dəymək başı taştan taşa değmek, çok belâlarla, kötülüklerle karşılaşmak.

başı daşlı, gözü yaşlı olmaq son derece mutsuz ve ıstırap dolu bir hayat sürmek.

başı dik olmaq alını ak olmak. yaptığı güzel ve hayırlı bir iş sonucunda saygı ve hürmet kazanmak.

başı dinc olmaq problemlerden, kaygılardan uzaklaşmak.

başı dolanmaq başı dönmek.

başı dost düşmən arasında həmişə uca olmaq dost düşman arasında alını açık başı dik olmak, başını aşağı edecek herhangi bir durumu olmamak.

başı (baş beyni, başı şüuru) dumanlanmaq 1-zihni bulanmak, bir an sağlıklı düşünme kabiliyetini kaybetmek. 2-kendini kaybetmek derecesine varmak. 3-sarhoş olmak. 4-çok kederlenmek, son derece üzülmek.

başı dumanlı olmaq kendinde olmamak, kafası karmakarışık olmak ve ne yaptığını bilememek.

başı dümük olmaq bir şeyle meşgul olmak, işi olmak.

başı el içində uca olmaq alını açık başı dik olmak, halk arasında itibarlı ve saygın olmak.

başı əldə olmamaq 1-kafası karışık olmak, problemlerden dolayı istediği gibi hareket edememek. 2-“hakkında herhangi bir bilgi yoktur” anlamında uzakta olan kimseden uzun zaman haber alınmama durumunda söylenir.

başı əlhəd daşına dəymək denemek, bir şeyi sonuna kadar takip ederek fayda veya zararını görerek ayrılmak, kendine gelmek, akli başına gelmek.

başı əlində deyil 1-işi çok olan kimseler için kullanılan bir ifade. 2-savaşa gidip herhangi bir haber alınamayan asker için söylenir. 3-“bağımsız değildir, başkalarına tâbidir” anlamında.

başı əlində olmamaq 1-ölmek, öldürülmek. 2-yakalanmış olmak, tutuklanmış olmak.

başı ərşə çatmaq (dayanmaq, durmaq, qalxmaq) 1-çok yüksek olmak. 2-son derece gurur ve iftihar duymak, gururundan başı göklere yükselmek.

başı ərşə dəymək bak. **başı ərşə çatmaq (dayanmaq, durmaq, qalxmaq)** 2. anlam.

başı ətlənmək 1-faydasız hâle gelmek, tembelleşmek. 2-zenginleşmek.

başı fikri dumanlanmaq zihni bulanmak.

başı getmək kafası şişmek, gürültü, yorgunluk vs. den dolayı yorulmak.

başı gic getmək başı dönmek.

başı gicəllənmək dengesini kaybetmek, başı dönmek, gözleri kararmak.

başı gicişmək 1-macera aramak; kavga aramak. 2-hiçbir sebep olmadan kendisi için zarar verecek bir işe kalkışmak, eceli gelmek.

başı gora titrəmək ölümü yakın olmak.

başı götü bilinməmək (tapılmamaq) k. karmakarışık olmak, kimin idare eden, kimin edilen olduğu belli olmamak.

başı götünə ağırlıq edir başı omuzlarına ağırlık ediyor, belâ arıyor.

başı götürməmək çekememek, hazmedememek.

başı göydən ayağı yerdən nəm çəkmək (bina) çok yüksek olmak.

başı göyə dəymək başı göğə ermek; çok yüksek olmak. 1-elde ettiği bir şeyden dolayı çok sevinçli ve gururlu olmak. 2-son derece yüksek olmak.

başı havalanmaq 1-aklını yitirmek, deli olmak. 2-coşmak, heyecanlanmak.

başı havalı 1-deli. 2-mağrur, kibirli.

başı hərlənmək başı dönmek.

başı xarab olmaq aklını kaybetmek, sersemlemek, deli olmak.

başı xata baladan uzaq olmaq hiçbir belâlı işe karışmamak, hep doğru yolda olmak, kötü ve tehlikeli yola yönelmemek.

başı xoş olmaq durumu iyi olmak, morali iyi olmak.

başı ilə cavab vermək bütün sorumluluğu yüklenmek, üzerine almak, mesul veya kefil olmak.

başı işləmək kafası işlemek, kafası çalışmak.

başı kəsik sahipsiz, kimsesiz, önünde akıl verecek bir büyüğü olmayan (kimse).

başı kəsilib qanı içinə axmaq problemi son derece büyük olmak ve bunu kimseye bildirememek.

başı köbbəli üzü tüpürcəkli sürekli olarak dayak yiyen ve azar işiten kimse.

başı küllü zavallı, bedbaht.

başı qada beladan açılmamaq (aynımamaq) başı dertten ve belâdan kurtulamamak, alın yazısı çok kötü olmak.

başı qal (qalda) olmaq 1-kafası karışık olmak, işi çok olmak, meşguliyeti çok olmak. 2-gelip gideni, misafiri çok olmak.

başı qalmaqala düşmək engelle, zorluklarla karşılaşmak.

başı qapazlı baskı altında olan, sürekli aşağılanan (kimseler).

başı qarışmaq 1-meşgul olmak. 2-aklını kaybetmek. 3-kafası karışmak, işin içinden çıkamamak.

başı qarpıza (qazana) dönmək başı kazan gibi olmak, kafası şişmek.

başı qızıl çok değerli, son derece saygı gösterilen, sayılan, akıllı ve nüfuzlu kimse.

başı qızışmaq 1-kafası bir şeye karışmak; çok işi olmak, meşgul olmak, her şeyi u-

nutmak 2-sinirlenmek, hiddetlenmek, kendini kaybetmek.

başı qovğalı olmaq sürekli kavga çıkarmak, kavgacı olmak.

başı qurtarmaq yakasını kurtarmak, rahatlamak.

başı olmaq aklı olmak, kafası çalışmak.

başı özünün deyil 1-başkasının düşüncesi ile hareket ediyor. 2- eli açık ve cömert bir kimsedir.

başı paçaya tikmək utancından yerin dibine girmek, çok utanmak, son derece mahcupiyet duymak.

başı salamat olmaq rahatı yerinde olmak, keyfi yerinde olmak, hiçbir şeye karışmadığından dolayı rahatsız edilmemek.

başı samanla doludur bilgisi yoktur, hiçbir şey bilmiyor.

başı sinəsində çok uslu, terbiyeli, ahlâklı kimseler için kullanılır.

başı söhbətə qarışmaq birisi ile konuşmaya dalmak.

başı şişib qazana dönmək çok çalışmaktan veya bir şeyi tekrar tekrar çok dinlemekten dolayı kafası kazana dönmek.

başı şişmək kafası şişmek, işin çokluğundan, kederden veya başka bir sebepten dolayı ne yapacağını bilmemek.

başı şuluq olmaq meşguliyeti, gelip gideni çok olmak.

başı taqqıldamaq kafası çalışmak, bir şey yapabilmek.

başı titrəmək iyice yaşlanmak.

başı uca olmaq 1-alnı açık olmak. 2-yükselmek, büyümek, hürmet, nüfuz ve itibar kazanmak.

başı ucalmaq bak. **başı uca olmaq**.

başı üçün sevdiği bir kimsenin başına edilen yemin ifadesi.

başı üstündə durmamaq 1-çok sarhoş olmak. 2-başı dönmek.

başı üstündən iş görmək tâbi veya bağlı olduğu kimseye ya da yere bildirmeden veya onlarla konuşmadan iş yapmak.

başı üstünü kəsmək tepesinde bitmek. 1-yanından ayrılmamak, hizmet etmek. 2-sıkıştırmak, aceleye getirmek.

başı yalovlu büyük bir heyecanla, heyecanlı bir şekilde, heyecandan şaşırmış hâlide.

başı yastığa enmək (gəlmək, yetişmək, yetmək) hastalanmak, yatağa düşmek.

başı yerə batsın! bir beddua, ilenme ifadesi.

başı yerində olmaq aklı başında olmak.

başı yerinə gəlmək hatırlamak, kendine gelmek, aklını toplayıp hatırlamak.

başı zillət içində olmaq hor ve hakir görülmek.

başı zillətlər çəkmək son derece sıkıntılı günler geçirmek, çok meşakkatler çekmek.

başıkəsik qoymaq zor durumda bırakmak, ortada bırakmak, bedbaht etmek, perişan etmek.

başım başmaqçıdan qolum qolbaqçıdan hiçbir şeyim yoktur, neyim varsa başkaları vermiyor.

başım gözüm üstünə başımla beraber, başım gözüm üstüne, emir kabul ederek, büyük bir saygı ve memnuniyetle.

başım (başımız) üstündə yerin (yeriniz) var başım üstünde yeriniz var, arzu ettiği kimseyi evine davet ederken söylenen ifade.

başıma (başına, başınıza) dəysin lânet olsun, neye yarar ki, beğenilmeyen ve değersiz bir şey için bildirilen menfi fikir.

başıma elə bil bir qazan qaynar su tökdülər sanki tepemden kaynar sular elendi, beklenmeyen bir olay veya hareketin yarattığı şoku anlatmak için kullanılır.

başıma haranın daşını salım!? genelde kadınların çok zor durumda kalmaları veya işin içinden çıkamamaları durumunda söyledikleri pişmanlık bildiren bir ifade.

başıma haranın külünü töküm? çok zor durumda kalınca söylenen ilenç ve azarlama ifadesi.

başıma (başımıza) xeyir! (kadınlar tarafından söylenen) hayret, şaşkınlık ifadesi.

başıma nə kül ələyim (töküm) ben zavallı ne yapayım!

başımı ağrıtmə kafamı şişirme, rahatsız etme.

başımı dağlayan gerek! eline geçmiş bir fırsatı kaçıranların söylediği hayıflanma ifadesi.

başımı (başını) kesseler de kafamı (kafanı) kesseler de, asla, kat'iyen.

başımın tükü (tükünün sayı, sanı) qədən bir şeyin haddinden fazla olduğunu, sayılamayacak kadar çok olduğunu bildirir.

başımızdan artıqdır verilen bir şeyin gönlünce olup olmadığı sorulduğu zaman teşekkür mahiyetinde verilen nazikâne cevap.

başımla bərabər başımınla beraber, memnuniyetle, seve seve.

başın aşağı olsun! bir kimsenin alınının açık olmamasını arzulayan ilenme ifadesi.

başın başına, başmağın ayağına! kontrol altında tutamadığı oğlunu hareketlerinde serbest bırakan babanın verdiği kararı bildiren bir ifade.

başın batsın ölesin, başı batasınca, bir ilenme ifadesi.

başın daşa dönsün! birinin ölümünü arzulayan ilenme ifadesi.

başın daşdan daşa dəysin! her işinden sonra pişmanlık duyasın, başın dertten kurtulmasın!

başın ərşə çatsın büyük nüfuz ve itibar sahibi olasın, Tanrı yüz aklığı versin.

başın haqqı! sevilen birinin başına edilen yemin ifadesi.

başın qoltuq görməsin! kimselere muhtaç olmayasınız!

başın sağ olsun başın sağ olsun, tâziye ve teselli için kullanılan bir ifade.

başın üçün çok sevilen birisine, onu inandırmak için söylenen bir yemin ifadesi.

başın var olsun! var olasın, bir teşekkür ifadesi.

başına ağıl qoymaq akıl vermek, yanlış hareketlerini görerek birini doğru yola çağırmak, düzgün tavırlar göstermesini sağlamak, nasihat etmek.

başına almaq 1-her tarafa dolmak, yayılmak, her tarafı kaplamak, her yanı bürümek. 2-yüksek sesle konuşarak başkalarının konuşmasına engel olmak.

başına and içmək başı üzerine yemin etmek, haddinden fazla sevmek, hürmet et-

mek ve bunu göstermek için de onun üzerine yemin etmek, bir saygı ve sevgi ifadesi olarak kullanılır.

başına and olsun! başın üzerine yemin olsun, çok sevilen birisinin üzerine edilen yemi ifadesi.

başına at təpib!? aklını mı oynatmış? aklını mı oynattın?

başına at təpmək 1-aklını kaybetmek. 2-delicesine tavırlar sergilemek, akılsızca işler yapmak veya sözler sarf etmek.

başına atlanmaq zayıf sanıp saldırgan tavırlar sergilemek.

başına ayağına keçmək bak. **başına dolanmaq.**

başına bəla açmaq başına belâ açmak, zor duruma düşürmek, müşkülle karşılaştırmak, engel çıkarmak, hayatını mahvetmek.

başına bəla gəlmək başı derde girmek. zor duruma düşmek, büyük engelle karşılaşmak.

başına bəla gətirmək başına belâ açmak. 1-birinin başına belâ açmak. 2-kendine zarar vermek.

başına boşlamaq (buraxmaq) kendi başına bırakmak, serbest bırakmak, gözetim altına almamak, artık kaygılanmamak.

başına börk keçirtmək aldatmak, kandırmak.

başına buyruq başına buyruk. 1-hiç kimseden emir veya tâlimat almadan hareket eden kimse. 2-istediği gibi hareket eden kimse.

başına buyruq olmaq başına buyruk olmak, istediği gibi hareket etmek.

başına cəm etmək başına toplamak, etrafına toplamak.

başına cəncəl aşmaq başına iş açmak.

başına cilov keçirmək 1-yularını eline almak, kendine tâbi etmek. 2-üzerine büyük bir sorumluluk yüklemek.

başına cilov keçmək evlenmek.

başına cin vurmaq 1-çok sinirlenmek. 2-haddinden fazla sevinmek.

başına çalmaq 1-başına çalmak, bir şeyi nefretle, öfkeyle geri vermek, başkasının başına vurmaq, fırlatmak. 2-bir konuyu şiddetle reddetmek. 3-başkasını kınamak.

başına çarə görmək (qılmaq, tapmaq) başına çarə kılmaq, başının çaresine bakmaq, kendi derdine kendisi çarə bulmaq.

başına çevir bağışlanmaq için kullanılan bir yalvarış ifadesi.

başına çəkmək 1-kafasına dikmek, hepsini birden içmek. 2-başını bir şeyin altına sokmak.

başına çıxartmaq 1-çocuğu çok nazlı büyütmek, her şeyi yapmasına meydan vermek. 2-başkasını kendine musallat etmek.

başına çıxmaq 1-saygı göstermemek, hürmet etmemek. 2-şımarmak. 3-içki etki etmek, sarhoş olmak. 4-bak. **başına vurmaq.**

başına çırpmaq 1-ellerini kafasına vurarak bir şey üzerinde kafa yormak. 2-yaptığı iyiliği başına kakmak, yüzüne vurmak, utandırmak.

başına daş düşmək 1-kıskanmak, çeke-memek. 2-başına taş düşmek, felâkete uğramak, kendisi için kötü, talihsiz olaylar meydana gelmek.

başına daş düşsün! başına taş düşsün, felâkete uğrayasın.

başına daş düşsün, əgər. yapmazsam yazıklar olsun.

başına daş salmaq 1-boşuna telef etmek, kaybetmek, sarf etmek, kullanmak. 2-ortadan kaldırmak; harcamak; bitirmek. 3-mânevî olarak büyük eziyet vermek, gördüğünde rahatsızlık vermek.

başına daş yağsın başına taşlar yağsın. büyük felâketle karşılaşasın, bedbaht olasın anlamında bir ilenç.

başına dən düşmək saçları ağarmak, yaşlanmak.

başına (başınıza) dolanım (dönərəm, dönüm) sevgi ifadesi; sevgiyle yalvarma, rica etme ifadesi.

başına dolanmaq (dönmək) birisini çok sevmek, kaygılanmak, gereğinden fazla ihtimam göstermek.

başına döndüyüm sevgiyle seslenme ifadesi, sevgisini belirtme ifadesi.

başına dövlət quşu qonmaq başına devlet kuşu konmak, beklemediği bir imkâna kavuşmak.

başına döymək saçını başını yolmak. pişman olmak, bin pişman olmak.

başına düşmək 1-kulakları çınlamak. 2-aklına esmek, gönlü istemek. 3-bir şeyi hararetle istemek. 4- bir sözü bahane ederek lafı uzatmak.

başına elə bil bir qazan qaynar su tökdülər başına sanki bir kazan kaynar su döktüler, beklemediği bir sonuçtu.

başına əlləmə düşsün beddua, kargıma ifadesi.

başına əngəl açmaq başına iş açmak, zor duruma düşürmək, karışıklık çıkarmak.

başına əngəl gətirmək engel çıkarmak. bir şeyin yapılmasına engel olmak, yapılmasına izin vermemek.

başına filik filik (pərvanə kimi) dolanmaq başına pervâne gibi dönmək, bir dediğini iki etmemek, çok ihtimam göstermek.

başına gen dünyanı dar (təng) eləmək (etmək) dünyayı başına dar etmək, bütün ümidini kırmak, mahvetmek.

başına gəlmək başına gelmek; âşık olmak. 1-daha önce bir işle karşılaşmak, rastlamak, tecrübe sahibi olmak, denemek, maruz kalmak. 2-sevdalanmak, sevdaya düşmek.

başına girmək 1-zorla bir şey kafasına sokulmak. 2-aklı almak, anlamak.

başına girməmək kafası almamak, anlamamak, aklına girmemek.

başına götünə bax hələ! k. birisinin yaptığı bir davranışı veya hareketi tasvip etmeyerek söylenen, "sen kim oluyorsun! kendini ne sanıyorsun! hangi cesaretle böyle konuşuyorsun veya bu hareketi yapıyorsun!" anlamında bir azarlama, tenkit veya tehdit ifadesi.

başına götürmək 1-yüksek sesle bağır-mak, haykırmak, başkalarının konuşmasına engel olmak. 2-her tarafa dolmak, yayılmak, her yanı bürümek, kaplamak.

başına gözünə döyə döyə yana yakıla. ağlayarak, ağlayıp inleyerek.

başına güllə dəysin kurşun beynini dağıtsın, kurşunlanarak öldürülesin.

başına gün dəyib?! güneş mi çarptı!

başına haranın daşını salsın bak. **başına nə daş salsın**.

başına hava gəlmək deli olmak, delirmek, aklını kaçırmak.

başına həngamə açmaq bak. **başına əngəl gətirmək**.

başına hoqqa gətirmək başına belâ açmaq.

başına xata (xətər) gəlmək başına belâ gəlmək. belâyyla qarşılaşmaq.

başına ildirim çaxsın (düşsün)! üzerine yıldırım düşsün, bir ilenme ifadəsi.

başına ip salıb gəzdirmək (oynatmaq) kendine râm etmək, elinde oyuncığa çevirmək.

başına ip (kəmənd) salmaq 1-yularlamak, haddini bildirmək, engel olmak. 2-kendi iradesine râm etmək, oyuncak yapmak. 3-birisiyle dalga geçmək. 4-bir hayvanın başına ip takarak bağlamak. 5-ehlileştirmek 6-bir işi veya sözü uzatmaq.

başına iş açmaq başına iş açmaq, kendine veya başkasına problem çıkarmak.

başına iş çıxarmaq başına iş çıkarmak, istenmeyen, arzulananmayan bir işe sebep olmak.

başına iş gəlmək başına iş çıkmak, bir belâ ile qarşılaşmaq.

başına iş gətirmək başına iş açmaq. 1-(birinin) başına belâ açmaq. 2-kendi başına dert, problem açmaq, hatalı hareket edip kendini zarara sokmaq. 3-k. bir kadın veya kıza tecavüz etmək.

başına (başına) iş (sənət) qəhətdir? (qəhət idi? gereksiz, lüzumsuz, yersiz iş yapan birine söylenir veya yaptığı işten memnuniyetsizliyi ifade eder.

başına iş qəhət olmaq kötü, münasip olmayan iş peşince girmək.

başına it oyunu açmaq (gətirmək) 1-rezil, kepaze etmək, tahkır edici davranışlarda bulunmaq, onurunu kıracaq derecede laf söylemək, azarlamak. 2-k. tecavüz etmək.

başına itin suyunu tökmək bak. **başına it oyunu açmaq**.

başına kələk açmaq (gəlmək) zor duruma düşürmək.

başına kəmsik keçirmək (salmaq) çok incitmək, eziyet etmək, zulmetmək.

başına kül ələmək deli etmək.

başına (başınıza) kül! (olsun!) deliresin, Allah belânı versin, bir ilenme ve azarlama ifadəsi.

başına qaxınc etmək (qaxmaq) başına kakınc etmək, yaptığı iyiliği başına kakmaq, yüzünə vurmaq.

başına qaxınc olmaq yaptığı bir iş başına kakınc olmaq, sürekli olarak yüzünə vurulmaq.

başına qalmaq 1-haddinden fazla olmak, bol olmak, satılmamak, müştərici olmamak. 2-sahipsiz, bakımsız, kimsesiz kalmak. 3-tək başına kalmak.

başına qar yağsın 1-kötü duruma düşəsin. 2-yaşlanasın, ihtiyarlayasın, uzun ömür süresin.

başına qara bağlamaq bir yakınının yasını tutmaq.

başına qaranlıq çökmək gözleri karar-mak. son derece etkilenmek, kötü olmak, gözleri dönmək.

başına qaynar su (sular) calanmaq (tökülmək) başına kaynar sular dökülmək, hiç beklemediği veya tahmin etmediği kötü bir sonuçla qarşılaşmaq.

başına qəza gəlmək başına belâ gəlmək, kazaya uğramak.

başına qiyamət qoparmaq kıyaməti koparmak, manen ezmək, rahatsız etmək, bağırıp çağırmaq, rezil etmək.

başına qiyamət qopmaq zorlukla, belâ ile qarşılaşmaq.

başına qiymət kəsilmək başına kıymet konmaq, öldürülməsi için belirli bir para vs. konmaq.

başına qiymət qoymaq başına dəğər biçmək, öldürmeğe hazırlanmaq, paralı katil tutmaq.

başına qovğa açmaq başına belâ açmaq. başına iş açmaq, kavgaya sürüklemek.

başına qoymaq kendi başına bırakmaq.

başına ləçək örtmək kadın gibi korkak olmak, korkaklaşmaq.

başına mindirmək başına çıkarmak, fazla yüz verip şımartmaq, azdırmak.

başına müsibət açmaq (gətirmək) başına belâ açmaq, başına kötü şeylər açmaq.

başına nə daş salsın zavallı ne yapsın!

başına noxta keçirmək (vurmaq) 1-haddini bildirmek, engel olmak. 2-kendine râm etmek, kendi hâkimiyeti altına almak, istediği yöne çekip götürmek.

başına noxta salmaq başına yular takmak, istediği gibi oynatmak.

başına oyun açmaq başına belâ açmak, zor duruma düşürmək.

başına oyun gəlmək bak. **başına iş gəlmək**.

başına oyun gətirmək başına iş açmaq, kötülük yapmak, felâkete, belâyaya maruz bırakmaq.

başına oyun olmaq başına belâ olmak.

başına pis iş gətirmək bak. **başına pislik açmaq (gətirmək)** 2. anlam.

başına pislik açmaq (gətirmək) 1-başına kötü işler açmaq, kötü şeylerle karşılaşmasına sebep olmak. 2-namusuna dokunmaq, tecavüz etmək.

başına saman təpilib!? deli mi oldun, aklını mı kaybettin!? bir tepki ifadesi.

başına sərkı vurmaq yaptığı iyiliği başa kakmaq, yüzüne vurmaq.

başına sığışdırmamaq gururuna yedirememek. kendine reva bilmemek, kabul edememek.

başına sığmamaq (yerləşməmək) 1-kafası almamak, anlamamak, idrak edememek. 2-olağan dışı kabul etmək, çok şaşırmaq, havsalası almamak.

başına soyuq dəyib ş. aklını üşütmüş.

başına söz qəhət olub (qəhətdir) ?! söyleyecek laf bulamadın mı?

başına Şam'ın müsibətini (şəbehini) gətirmək azap vermek, son derece sıkıntı ve eziyet çektirmek.

başına tac qoymaq iyi bir iş veya davranışa karşılık iyilik etmək, rütbe, makam vermek.

başına taqqıldatmaq başına kakmaq.

başına tənbəki oyunu açmaq (gətirmək) zor duruma düşürmək.

başına tərs dəyirman çevirmək başına iş açmaq, kötü duruma düşürmək.

başına toplamaq başına toplamak, etrafına toplamak.

başına torba salmaq düşüncesizliği sebebiyle birini kapı kuluna çevirmek.

başına toy tutmaq eziyet vermek, azap vermek.

başına (başında) turp əkmək iyi bir ders vermek, cezalandırmak.

başına vur əlindən çörəyin (çörəyini) al çox mülayim ve mazlum kimse için kullanılan bir ifade.

başına vurmaq 1-başına kakmaq, yaptığı iyiliği birinin yüzüne vurarak utandırmak. 2-bir şeyin üzerinde düşünmek, kafa yormak. 3-içki vs. etki etmek, alışkanlık edindiği şeyi yapmak istemek. 4-uyanmaq, kendine gelmek, yaptığı hatayı anlamak.

başına yeritmək kafasına sokmaq. 1-anlatmaq, öğretmek, izah etmek. 2-bir düşünceyi, fikri etrafı anlatarak kabul ettirmek, birisinin kendi düşüncesi istikametinde hareket etmesini sağlamak.

başına yerləşdirmək beynine sokmaq, en ince teferruatına kadar anlatmaq, anlamak.

başına yığılmaq başına toplanmaq, bir şeyin veya birisinin etrafında toplanmaq, kümelenmek.

başına yığmaq etrafına toplamak.

başında bir dənə də tük qoymaram saçlarını teker teker yolarım, bir tehdit ifadesi.

başında bir şey olmamaq bilgisiz olmak.

başında çatlamaq bir şeyi kendi üzerinde denemek.

başına dəllediklik öyrənmək bir şeyi üzerinde denemek, üzerinde deneyerek öğrenmeye çalışmaq.

başında dəyirman daşı çəkmək (fırlatmaq) bak. **başında soğan (turp) əkmək**.

başında dəyirmanı tərsinə çevirmək (fırlatmaq) bak. **başında soğan (turp) əkmək**.

başında durmaq 1-önderlik etmək, başkanlık yapmak, idareci olmak. 2-bizzat nezaret etmək.

başında əkib ayağında biçmək eziyet etmək, dünyasını zindan etmək.

başında gəzdirmək çox ihtimam göstərmək, el üstünde tutmaq.

başında görünmək bak. **başına gəlmək**.

başında ildırım çaxmaq bak. **başından tüstü çıxmaq**.

başında külək (yel) oynayır başında kavak yelleri esiyor, gerçekleri kabul etmiyor, hayal aleminde yaşıyor.

başında qalmaq aklında kalmak, unutmamak.

başında qaranlıq olmaq başı belâli olmak.

başında qoz sıdırmaq eziyet etmek, rahatsız etmek.

başında olmaq 1-aklında olmak, düşünce-sinde olmak. 2-başında olmak, bir işin, grubun, teşkilatın vs. önderi olmak.

başında papaq gəzdirmək 1-onurlu olmak, şahsiyet sahibi olmak. 2-erkekliğin sorumluluğunu, onurunu korumak.

başında soğan (turp) əkmək 1-ıstırap vermek, ezmek, manen rahatsız etmek, eziyet etmek. 2-şiddetle cezalandırmak.

başında tərs dəyirman işlətmək çok rahatsız etmek, eziyet etmek, her istediğini yapmak.

başında turp əkmək eziyet ve ıstırap vermek, hayati zindan etmek.

başındakı arvad ləçəyidir, yoxsa papaq! erkek gibi, er gibi davranılması gerektiğini bildiren bir ifade (genelde şeref ve onur söz konusu olduğu zaman müdahâle etmekten çekinen veya kayıtsız kalan kimselere cesaret vermek için söylenir).

başından açılmaq (əkilmək) defolup gitmek, rahat bırakmak.

başından alov (duman, tüstü) çıxmaq son derece kızmak, hiddetlenmek, sinirlenmek.

başından asılı qalmaq birinin yardımına gitmek gerekirken özünden dolayı gide-meyen kimsenin söylediği hayıflanma ifadesi.

başından atmaq başından atmak, kabul etmemek, reddetmek, mesul olmamak.

başından basmaq gelişmesine, bir iş yap-masına izin vermemek, engel olmak, ezmek.

başından bərəkət yağmaq geliri, kazancı haddinden fəzla olmak.

başından bir tük də əskik olmamaq em-niyette olmak.

başından bir tük əskik olsa onda özündən küs birini emanet ederken gerekli her türlü ihtimamın gösterilmesini, gözü

gibi korumasını ve sağ sâlim teslim edilmesi gerektiğini bildiren bir tehdit ifadesi.

başından böyük (yekə) danışmaq haddini bilmemek, yaşına, bilgisine, durumuna uygun laflar etmemek, kendini aşan sözler söylemek.

başından böyük iş tutmaq başından büyük işler yapmak, seviyesini ve gücünü aşan bir iş yapmak.

başından böyük (yekə) qələt eləmək başından büyük halt etmek. 1-büyük bir hata yapmak. 2-yapamayacağı bir işe el atmak.

başından çıxarmaq 1-unutmak, hatırla-mamak. 2-"öz" kelimesiyle birlikte kulla-nıldığında: kendinden uydurmak, kendin-den icat etmek.

başından çıxmaq bak. **ağılından çıxmaq**.

başından çıxmamaq bir konu sürekli ola-rak kafasını meşgul etmek, aklından çık-mamak.

başından dağılmaq yapayalnız kalmak. etrafındakiler terk edip gitmek, yanında kimse kalmamak.

başından duman ayazımaq endişesi yok olmak, rahatlar gibi olmak.

başından duman qalxmaq 1-çok keder-lenmek, çok üzülme. 2-çok kızmak, si-nirlenmek.

başından eləmək (etmək) başından atmak. 1-istekte bulunan bir kimseyi uzaklaştı-rmak, yakasını kurtarmak. 2-def etmek, kovmak.

başından əskik olmamaq bak. **əskik olmamaq**.

başından girib (vurub) ayağından çıxmaq bir tarafından girip öbür tarafından çıkmak, bütün giriş çıkışları bilmek.

başından keçirmək bak. **ağına gətirmək**.

başından keçmək başından geçmek. 1-bir şey veya kimse için canından geçmek, kendini fəda etmek. 2-önceden görmək, tecrübe etmek, denemek, şahit olmak, başı-na gelmek. 3-kurban vermek.

başından qorxmaq başından korkmak, kendine bir tehlike gelmesinden korkmak, kendini düşünmek.

başından rədd etmək (eləmək, sovmaq) k. başından atmak, kovmak, yakasını kur-tarmak.

başından rədd olmaq k. 1-defolup gıtmek. 2-bir problem veya kimse kendinden uzaklaşarak rahatlamak.

başından sellər sular aşmaq büyük zorluklarla karşılaşmak, sıkıntılarla ve eziyetlerle karşılaşmak.

başından tutmaq 1-bir işe başlamak. 2-bir işe başlamayı ölçüp biçmek, nasıl yapılacağına ve neresinden başlanacağına karar vermek.

başından tük də əskik olmamaq başından bir tük bile eksik olmamak. el değmemek, sapasağlam olmak.

başından tüstü çıxmaq son derece sinirlenmek, hiddetlenmek.

başından yekə danışmaq haddini aşacak laflar etmek.

başından yekə pox yeyib! k. büyük edepsizlik yapan, terbiyesizce bir tavır sergileyen kimsenin davranışını kendine şikâyet eden kimseye, bu davranışı tasvip etmediğini bildiren bir ifade.

başını ağartmaq saçını ağartmak, bir işte çok çalışarak tecrübe kazanmak.

başını ağrıtmək başını ağrıtmək. 1-eziyet etmek, zahmet vermek, vaktini almak. bir iş yapmasına engel olmak. 2-eziyet ederek engel olmak. 3-lafı çok uzatmak.

başını alıb çöllərə düşmək 1-kaybettiği bir şey için deliler gibi dolaşmak, onu aramak. 2- başını alıp uzaklara gitmek, uzaklaşmak, uzaklara gitmek.

başını alıb getmək (qaçmaq) başını alıp gitmek. 1-başını alıp uzaklara gitmek, uzaklaşmak, uzaklara gitmek. 2-saygısızcasına bir yerden dışarı çıkıp gitmek, birinin yanından geçip gitmek, uzaklaşmak.

başını aparmaq bak. **beynini aparmaq**.

başını aşağı (yerə) dikmək 1-başını aşağı eğmek. 2-rezil, kepaze etmek.

başını aşağı etmək (eləmək) başını aşağı etmek, liyakatsiz davranışlarıyla insanı mahcup etmek, utandırmak, rezil etmek.

başını aşağı salmaq başını aşağı eğmek. 1-utandığından, mahcup olduğundan dolayı başını aşağı eğmek. 2-kendi işiyle uğraşmak, başkalarının işine karışmamak. 3-

birini rezil, kepaze etmek, son derece mahcupiyetine sebep olmak.

başını ayandırmaq aldatmak, kandırmak.

başını bağlamaq 1-herhangi bir sebepten dolayı kanunî olarak birisinin malını vs. listeye alarak kullanmasını, satılmasını vs. yasaklamak. 2-bir şeyi alma konusunda anlaşmak, kaparo vermek. 3-başını bağlamak, nişanlamak, evlendirmek. 4-bir işi bitirmek, sona erdirmek. 5-nişanlamak. evlendirmek.

başını basmaq sırtından hançerlemek. ihanet etmek.

başını batırmaq 1-yok etmek, ortadan kaldırmak, kaybetmek. 2-rezil etmek.

başını bezləmək aldatmak, kandırmak.

başını bədənindən ayırmaq (qopartmaq) kafasını kesmek.

başını bədənindən cida eləmək (götürmək) bak. **başını bədənindən ayırmaq (qopartmaq)**.

başını beləyə salmaq kötü şeylerle karşılaştırmak, başını belâyâ sokmak.

başını bənd etmək 1-meşgul etmek, bir işle vaktini harcamak, birisini aldatmak. kandırmak gâyesiyle meşgul etmek. 2-başını bağlamak, evlendirmek.

başını bıçağa sürtür kendine ölüm, başkalarına da dert ve belâ arıyor.

başını biçmək bak. **başını bədənindən ayırmaq**.

başını bir yerə yığmaq 1-kafasını, zihnini bir noktada yoğunlaştırmak, doğru bir karar verebilmek için etraflıca düşünmek. 2-evlendirmek.

başını bışirmək 1-tatlı dille veya çeşitli yollarla kendine bağlamak. 2-tatlı dile tutarak bir işi yaptırmak. 3-yola getirmek, aldatmak, kandırmak, tavlamaq.

başını bitdəmək öldürmek, katletmek.

başına boş tutmaq kayıtsız davranmak, ciddi yaklaşmamak.

başını boşlamaq 1-başını boş bırakmak. kendi başına bırakmak, serbest bırakmak. engel olmamak. 2-vazgeçmek.

başını böyütmək 1-abartmak, şişirmek. pireyi deve yapmak. 2-bıktırmak, usandırmak, çok rahatsız etmek, kafasını şişirmek.

başını bulmaq kafasını sallayaraq təsvip etmədiyini, hoşlanmadığını, məmnun olmadığını bildirmək.

başını buraxmaq 1-(at) yularını, dizginini bırakarak hızlandırmək. 2-kendi hâline bırakmak, karışmamak, serbest bırakmak.

başını cidaya qoymaq ayrı düşmək. uzak kalmak, ayrılmak.

başını çiyinə qoymaq zavallı, yardımsız, kimsesiz bir görünüme bürünmək.

başını dağıtmaq sağa sola savurmak, harcamak, dağıtmək.

başını dağlamaq ahmakcasına bir harketten dolayı azarlamak.

başını daşa döymək hata ettiğini anlamak, esef etmək.

başını daşa (divara) döyüb! (döyür!, vurur!) halt etmiş! birisinin yersiz, haksız konuşması karşısında onu təsvip etmədiyini bildiren bir ifade, "halt ediyor".

başını daşa döyürsən halt ediyorsun!

başını daşdan daşa vurmaq başını taştan taş vurmaq, bin pişman olmak.

başını daşlamaq boşu boşuna telef etmək, harcamak, kaybetmək.

başını dərdə salmaq başını derde sokmak.

başını dik tutmaq başını dik tutmak, gurur duymak, yaptığı iyi bir işten dolayı göğsü kabarmak.

başını dolandırmaq (gəzdirmək) zar zor geçinmək, maddi durumu iyi olmamak.

başını doldurmaq 1-aklını çelmək, etkisi altına almak. 2-bir şeyi en ince teferruatına kadar anlatmak, təhrik etmək, bir konuda kafasını doldurup kendi isteği doğrultusunda harketə yöneltmək. 3-ağızına kadar doldurmak.

başını düşünə salmaq utanmak, məhcup olmak.

başını dümük eləmək bir şeyle meşgul olmak, kendine bir şeyi meşgale etmək.

başını dürtməyə (soxmağa) kol axtarmaq başını sokacak delik aramak, korkusundan saklanacak delik aramak.

başını düzəltmək ş. biraz içmək.

başını əkmək 1-ortadan kaldırmak. 2-kandırmak, aldatmak, kandırarak bir yerden uzaklaştırmak veya uzaklaşmasını sağlamək.

başını əzmək 1-öldürmək. 2-başını ezmək, bir daha kötülük edemeyecek duruma getirmək, pataklamak, dayak atmak, dövmək.

başını götürmək kafasını keserek öldürmək.

başını gırləmək bak. baş (başını) dolandırmaq.

başını götürüb qaçmaq başını alıp gitmək, orayı terk etmək.

başını gözünü yarmaq başını gözünü yarmak, eline yüzünə bulaştırmək. bir işi becerememək, üstesinden gelememək. beceriksizce davranmək.

başını istəmək başını istemək. birisinin ölümünü. öldürülmesini istemək.

başını işə salmaq başına iş açmak, başına fazladan iş almak.

başını işlətmək kafasını çalıştırmək.

başını it başı kimi əzmək aşağılayıcı bir şekilde öldürmək.

başını itirmək 1-aklını kaybetmək, deli olmak. 2-herhəngi bir şeyden dolayı kendini kaybetmək, ne yapacağını şaşırmaq.

başını kas eləmək kafasını şişirmək.

başını keçəl etmək çok konuşmak. bir şeyi çok tekrar etmək.

başını kəndirə salmaq 1-râm etmək, harketlerini sınırlamak. 2-ağına düşürmək. 3-nişanlamak, evlendirmək.

başını kəs! âcil olarak "başını eğ!" anlamındadır.

başını kəsmək mahvetmək.

başını kəssələr (kəssən) də asla. kat'iyen.

başını (başlarını) kol kosun içinə soxmaq bak. başını kolda gizlətmək.

başını kolda gizlətmək korkudan kaçıp saklanmək.

başını külləmək 1-öldürmək; ortadan kaldırmək. 2-tatlı dille yola getirmək, aldatmak, kandırmək.

başını qaldırabilməmək başını kaldırmamak. 1-hasta veya çok yorgun olmasından dolayı kafasını kaldıramamak, hiçbir yere bakamamak, kımıldayamamak. 2-utanmak, məhcupiyyətindən dolayı etrafa bakamamak. 3-işi haddindən fazla çok olmak.

başını qaldırmaq baş kaldırmək, ısyən etmək.

başını qanadına (qanadının altına) çəkmək hiçbir şeye karışmamak, kendi köşesine çekilmek.

başını qarışdırmaq 1-bir işle məşğul etmək, vaktini bir şeyle keçirmək. 2-birini aldatmaq, aqlını çəlmək gâyesiyle bir şeyle məşğul etmək.

başını qaşınmağa vaxtı (macalı) olmamaq başını qaşınmaya vakti olmamaq, işin çoxluğundan dolayı başını kaldıramamaq, işi son dərəcə çox olmaq, işdən göz açamamak.

başını qatmaq məşğul etmək, söhbətə tutaraq kandırmaq, diqqətini dağıtmak üçün bir şeyle aldatmaq.

başını qaytarmaq yönünü dəyişdirmək, başqa tarafa yönəltmək.

başını qəlbi eləmək bak. **başını uca eləmək**.

başını qılınca sürtmək belâ aramak.

başını qılincin altına qoymaq hayatını təhlükəyə atmaq, riski gözə almaq.

başını qınına çəkmək 1-kendi dünyasına çəkilmək, kimseyle diyalog kurmamak. 2-saklanmaq.

başını koltuğunun altına almaq başını koltuğunun altına almaq, ölümü gözə almaq, ölüm təhlükəsini gözə alaraq bir işə girişmək.

başını qorumaq 1-kendini korumak. 2-zar zor keçinmək.

başını qovmamaq kasti olaraq ilgilenməmək.

başını qoymaq canını fəda etmək, hayatını vermək.

başını qurban vermək kendini qurban etmək, hayatından keçmək, keçməyə hazır olmaq.

başını qurtarabilməmək yakasını kurtaramamaq.

başını qurtarmaq canını kurtarmak, kurtulmaq.

başını quru quru qırmaq aldatmaq, kandırmaq.

başını noxtalamaq 1-bak. **başına ip salmaq**. 2-bak. **başını bağlamaq**.

başını orada islat, burada qır (qırxdır)! .en kısa zamanda burada ol! hemen gel!

başını öz qınına soxmaq kendi kabuğuna çəkilmək, başkalarıyla ilişkisini kesmək.

başını paçasının arasına soxmaq çox utanmaq, məhəbbiyyət duymaq.

başını partlatmaq kafa patlatmaq.

başını piyləmək kafasını doldurmaq, aqlını çəlmək, aldatmaq, kandırmaq.

başını sabunsuz qırmaq çox ustalıklı kandırmaq.

başını saxlamaq 1-kendini korumak. 2-zar zor keçinmək, keçimini zor sağlamaq. 3-bak. **başını yığmaq**.

başını sallamaq başını eğmək, utanmaq, məhəcup olmaq, gözlerini yere indirmək; suçlu olmaq.

başını sərcə başı kimi üzümək kafasını koparmak. başını kesərək öldürmək.

başını sığallamaq yavaş yavaş sezdirmədən aldatmaq, kandırmaq, uyutaraq tavlamaq.

başını sındırıb ətəyinə qoz tökmək öncə kötüllük etmək sonra da gönlünü almaya çalışmaq.

başını silkələmək kafasını sallamaq, kafasını sallamaqla hoşnut olmadığını bildirmək.

başını soxmağa yer axtarmaq başını sokacaq delik aramak. saklanmaq üçün yer aramak.

başını şir başına oxşatmaq pəhpəhləmək, şişirmək, koltuğuna karpuz vermək.

başını təslim vermək təslim olmaq.

başını top eləmək kəlləyi koltuğuna almaq; riskə girmək, ölümü gözə almaq.

başını tovlamaq aldatmaq, kandırmaq.

başını tumarlamaq -iyi davranaraq kandırmaq. samimiyyət göstərərək aldatmaq.

başını tutmaq 1-bir heyvanın vs. başını tutmaq. 2-bir işdən ciddi yapışmaq. 3-k. bir qadın və ya qıza təcavüzdə yardımçı və ya vasitə olmaq.

başını tutursan, ayağı gedir bir tərəfini yapıyorsun digər tərəfi dökülüyor.

başını uca eləmək (etmək)(ucaltmaq) davranışı ilə birini yüceltmək, onurlandırmaq, təkdir ediləcək davranışlarda bulunmaq.

başını uca tutmaq başını dik tutmaq, gururunu korumak, gururlanmaq, gururlandırmak.

başını üzmək kafasını koparmak, başını kesmək.

başını vermək başını vermek, canını feda etmək, başını yoluna koymak.

başını vurdurmaq kafasını vurdurmaq. 1-saçını kestirmək. 2-kellesini kestirmək.

başını vurmaq 1-bitkilerin fazla boya verməməsi için başını kesmək veya koparmak. 2-kellesini uçurmaq, kafasını keserek idam etmək, kafasını keserek öldürmək.

başını yarıb başmaqçı olmaq bir şeyi acı tecrübe neticesinde öğrenmək.

başını yarıb ətəyinə (ovcuna) qoz doldurmaq (qoymaq) önce kalbini kırıp, eziyyət edip sonra azıcık gönlünü almak.

başını yastıqlamaq bak. **başının altına yastıq qoymaq**.

başını yemək başını yemək. 1-birini öldürmək veya ölümünə səbəp olmaq 2-birini, önündə engel olmaktan çıxarmak.

başını yerə döymək ibadət etmək, secde etmək, namaz kılmak.

başını yerə qoymaq 1-ölmək, vəfat etmək. 2-yatmaq, uyumak. 3-ağır xəstəlikə yəkanlanmaq.

başını yerə soxmaq rezil kepaze etmək.

başını yerə soxum! "seni öləsin, yok olasin!" anlamında bir hakaret veya ilenmə ifadəsi.

başını yığmaq (at) yularını, dizgini çəkərək, kısırak yavaşlamasını sağlamaq.

başını yırgalamaq kafasını sallamaq, memnun, hoşnut olmadığını bildirmək.

başını yola vermək zar zor keçinmək, durumu iyi olmamak.

başını yola yola aceleyle, heyecanla, bağıraraq çağıra.

başını yormaq kafa yormaq. 1-kafa patlatırcasına düşünmək. 2-boşu boşuna düşünmək.

başını yozmaq aldatmaq, kandırmaq.

başını yuxarı qaldırabilməmək utandığından, məhəbiyyətindən kafasını qaldıramamak.

başının ağası hâkimi, birini idarə edən, birinin tâbi olduğu kimse.

başının altına yastıq qoymaq 1-kasıtlı olaraq uyutmaq, kandırmaq, kandırmaq gâyesiylə söz vermək, vaatlər verərək oyalamaq. 2-aldatarak sâkinləşdirmək.

başının altına yastıq qoyub yatmaq həddindən fazla kəndindən əmin, problemlərə önəm verməyən kimsələr üçün kullanılır.

başının altından çıxmaq başının altından çıkmək, tərəfindən planlanmaq.

başının altını yastıqlamaq (yumsaq eləmək) bak. **başının altına yastıq qoymaq**.

başının bərkliyini boşluğunu yoxlamaq ş. şəkəylə kafasına vurmaq.

başının bir üzü qırılmış, bir üzü qırılmamış gəlsin acele gəlsin! həmen gəlsin! ivedilik bildiren bir ifadə.

başının çarəsinə baxmaq başının çarəsinə baxmaq, kəndi dərdirin çarəsinə düşünmək.

başının çarəsinə qılmaq başına çarə aramək, kötü durumdan kurtulmaq için çarə aramək.

başının daşıyam!? beni düşman kabul ediyor! senin düşmanın mıyım?!

başının ətinə yemək başının etinə yemək, rahatsızlık verəcək şəkildə ısrarla bir şeyi istəmək.

başının girmədiyi yerə bədənini soxmaq "başından büyük işlərə kərişmə, aklının almadığı işə girişmə" şəkildə uyarı ifadəsi.

başının halına qalmaq bak. **başının çarəsinə qılmaq**.

başının milçəyini qorumaq güclüklə gəcimini sağlamaq.

başının sadağası olsun başının gözünün sadakası olsun, sana gələcək təhlikeyi, belâyı savuştursun, bir şey düşüp kırıldığı veya kaybedildiği zaman veya bir belâyı savmaq ya da önlemək için sadaka verildiği anda söylenir.

başının sadağası olum sevgiylə seslenmə ifadəsi.

başının tükələrini yolmaq 1-bir şeyin olmasına kəndini kaybedəcək dərəcədə sınırlənmək veya kederlənmək. 2-kavga etmək, saçlarını yolmaq.

başının tükü ayağa qalxmaq tüyleri diken diken olmak, hayret etmek, şaşırmaq, tüyleri ürpermek.

başının tükü (tükləri) ayağına salama gəlmək çok korkmaq, dehşete kapılmak, ürkmək.

başının tükü samı (sayı) (qədər) haddindən fazla çok, sayılmayacak kadar çok.

başının üstündə durmaq 1-kafasının üstünde durup bir işi yaptırmak. 2-kontrol altında tutmak başında dikilip durmak.

başının üstündən haberi olmadan.

başının üstündən (. . .) əskik olmasın ... kimse hep başınızda olsun, Tanrı onun gölgesini üzerinizden eksik etmesin anlamında bir dua ifadesi.

başının üstünü almaq (kəsdirmək) 1-kaçmaya fırsat vermemek, koşup yakalamak. 2-hemen varıp yetişmek, tepesinde bitmek.

başının üstünü kəsmək tepesinde bitmek.

başının üstünü qara bulutlar almaq tehlikeyle, zorlukla karşılaşmaq.

başının vinti çatmır düşüncəsi, fikri onu kavrayacak kadar değil.

başının yiyəsi olmaq birine hâmilik etmək.

başınız sağ olsun başınız sağ olsun, yakını ölen birisine söylenen baş sağlığı dileği.

başınız üçün karşıdaki kimseye değer verildiğini, kendisinin muhatabı tarafından sevildiğini bildiren bir yemin ifadesi.

başınla götünlə oynama! k. haddini bil, sınırını aşma, kendine gel! (uyarı ve tehdit ifadesi).

başıva (başına) kül ələnsin! deli olasin!

başıva dolanım! kurbanın olayım (bir sevgi ifadesi).

başının (başının) tükü ayağına salama gəlsin! her zaman başın aşağı olsun.

başqa avazdır bak. başqa havadır.

başqa çıxış yolu görməmək başka çare görmemek, bilmemek.

başqa hava çalmaq başka türlü düşünmek, genel görüşe karşı olmak.

başqa hava oxumaq (nağıl danışmaq) konuyla ilgisi olmayan şeylerden bahsetmek.

başqa havadır başka bir konudur.

başqa xəmindən yəğrulub farklı kimseler için kullanılır.

başqa şəklə düşmək (girmək) şeklini değiştirmek, başka bir surete bürünmək.

başqa onun xəmiridir (urvasıdır) bizden değildir.

başqasının ağı (ağız) ilə oturub durmaq kendi fikri, düşüncəsi olmamak, başkasının emri veya düşüncəsi doğrultusunda hareket etmek.

başqasının ağızından. . . başkasının ağızından, başkasının düşüncesini tekrar ederek, onun ağızıyla konuşarak, söyleyerek.

başqasının dərdinə yanmaq başkasının derdini bölüşmek, derdini dert edinmek, onun problemini çözmeye çalışmaq.

başqasının oduna yanmaq başkasının ateşine yanmaq. 1-başkasının suçunun, hatasının cezasını, ceremesini çekmek. 2-birisi yüzünden hastalanmaq.

başlarını sərimək aldatmaq, kandırmak.

başlı başın gözləsin, men başımdan bezmişəm! canına tək edip kastı olarak şüursuzca davranmaq.

başlı başına atmaq kendi başına bırakmaq.

başlı başına buraxmaq kendi hâline bırakmaq, aşırı derecede hürriyet vermek, kaderine teslim etmək, önünden çıkmak, istediği gibi hareket etmesine imkân tanımak.

başlı başına qalmaq 1-tek başına kalmak, kaderiyle baş başa kalmak, atılmak, yalnız bırakılmak. 2-haddinden fazla olduğu için toplanıp kalmak.

başlı başınalıq eləmək (etmək) kimseyi dinlememek, kendi istediği gibi hareket etmek.

başlı birli itirmək yok etmek. öldürmək, ortadan kaldırmak.

başmaq qarnına girmək karnına sancı dolmak, son derece endişelenmek; kedere bürünmək.

başmaqları da razı olmaq yüreктen, gönülden râzı olmak.

başmaqlarında toy olmaq aşırı derecede sevinmək.

başmaqlarını cütləmək (cütləyib qabağına qoymaq) 1-saygı ifadesi olarak

ayakkabılarını giymek için önüne koymak. 2-çıkip gitmesini istemek, nazikçe kovmak. **başsağlığı vermək** baş sağlığı vermek, yakını ölen birine "başın sağ olsun" diyerek teselli edici sözler söylemek, tâziyetlerini sunmak.

başsağlığına getmək taziyeye gitmek, ölen birisinin yakınlarına tâziyeye giderek üzüntüsünü bildirmek.

başsız qalmaq başsız kalmak, önderini, başkını yitirmek, sahipsiz kalmak.

başyuxarı üzmək akıntıya karşı yüzmek, teslim olmamak, mücadele etmek.

bataqlıqdan dartıb çıxarmaq bataklıktan çekip çıkarmak, -kötü durumdan kurtarmak.

batalqana düşmək batıp kalmak, işi çok zor yürümek.

batdıya qoymaq verdiği bir şeyi geri almaktan ümidini kesmek.

batıb çıxmaq dalıp çıkmak, bazen görünüp bazen kaybolmak.

batıb qalmaq çıkamamak, çıkılmaz durumda kalmak, takılıp kalmak.

batıl eləmək (etmək) berbat etmek, batırmak, hiç etmek.

batqına düşmək zamanında gelip çıkamamak.

bavar (bavər) etmək (eləmək, qılmaq) 1-katlanmak, tahammül etmek. 2-inanmak, onaylamak.

bay olmaq mutlu olmak, mesut ve bahtiyar olmak.

bayaqdan bir batman tənəki çəkilib indi deyir kimin taziyesidir? bir saattir konuyu anlatıyorum, diyorsun ki; neden bahsediyorsun?!

bayanqı olmaq aşırı yorgun olmasına rağmen uyuyup dinlenme imkânı bulamamak, uykusu gelmek.

bayatı çağırmaq 1-ağı söylemek, ağıt yakmak. 2-şarkı söylemek.

bayatı demək bak. **bayatı çağırmaq** 1. anlam.

bayatısı çoxdan çağrılıb işi çoktan bitmiştir.

baydağın (bayrağın) yatmasın! birinin nüfuzunun, güç ve kudretinin hiç eksilmesini isteyen bir dilek.

bayıra atmaq (basmaq) kn. kovmak, dışarı atmak, evden kovmak.

bayıra çıxmaq ayak yoluna gitmek. tuvalete gitmek, tuvalet ihtiyacını gidermek.

baykot etmək (eləmək) boykot etmek, protestosunu bildirmek.

bayquş kimi (təkin) qu vurmaq tek başına kalmak, yalnız kalmak, yalnızları oynamak.

bayquş yuvası harbelik, insanlar tarafından terkedilmiş, uğursuz yer.

bayrağı altında bir şey namına, bir emel, ülkü, gâye uğrunda.

bayrağını yüksək tutmaq herhangi bir ideali, görevi lâyük olduğu şekilde yerine getirmek.

bayram eləmək (etmək) bayram yapmak, şenlik yapmak, sevinmek.

bayram paltarı geyəbilməmək bayramlık giymeden vefat etmek.

bayram üzü görməmək bayrama çıkamadan ölmek.

bayrambəyi olmaq ş. çok şeker yemeden dolayı rahatsızlık duyanlara söylenir.

bayramdan bayrama 1-sadece bayramlarda yapılan, çok sık olmayan. 2-çok seyrek görünen insanlar için kullanılan bir ifade.

bayramı qara gəlmək şenliği mateme dönmek, çok sevinçli anda acıyla, kederle karşılaşmak.

bayramı qara gəlmiş! zavallı, biçare, bedbaht (acıma ifadesi).

bayramı yasa dönmək bak. **bayramı qara gəlmək**.

baytalın biri baytal kendini bilgili ve becerikli göstermeye çalışan bilgisiz ve cahil kimseleri tenkit için kullanılır.

baz olmaq 1-bir şeyi sevmek, düşkün olmak. 2-çapkın olmak.

bazar açmaq 1-alış veriş yapmak. 2-gürültü şamata çıkarmak, bağırıp çağırmaq, ortalığı velveleye vermek.

bazar eləmək ortadan kaldırmak, öldürmek.

bazar ola! pazar ola! satıcılara "satışın bol olsun!" anlamında söylenen iyi dilek temennisi.

bazar olsun! iyi pazarlar, iyi alışverişler, anlamında bir ifade.

bazara beş atlı ilə girmir kasıntı ve kibirli insanlar için kullanılır.

bazara çıxarmaq (çıxartmaq) satışa sunmak, bir malı satışa çıkarmak.

bazarı bağlanmaq gelir kaynağı kesilmek.

bazarı kasad (kor) olmaq iyi satış yapmamak.

bazarı olmamaq satılmamak, para etmemek.

bazarın ağzını aramaq malın fiyatını öğrenmek.

bazarın gözünü çıxardıb uygun bir şey alınmadığında veya pahalı alındığında söylenen bir ifade.

bazarın uğurlu olsun alışverişin, pazarın kazançlı olsun.

bazarlıq etmək 1-pazardan ev için gerekli şeyleri almak. 2-alışveriş yapmak. 3-düğün için gereken şeyleri almak; evlenecek kız için gereken elbiseleri almak.

bazı (bazi) gəlmək hile yapmak, dalavere gelmek, kandırmak, oyun yapmak.

bazı kəsmək evlek yapmak.

beçə tək banlamaq yeni düşünceler ortaya atmak, yeni fikirleri savunmak.

beçə vermək 1-yeni arı grubu oluşturmak. 2-(ağaç vs.) yeni sürgün vermek.

beçəxor salmaq düşük yapmak, rahimde oluşan hastalık sebebiyle çocuk düşürmek.

beddam eləmək rezil etmek, kepaze etmek.

beddam olmaq rezil olmak, kepaze olmak.

beh vermək pey vermek.

behiştə satın almaq büyük bir sevap iş yapmak.

bel bağlamaq 1-bel bağlamak, birisine güvenmek, birisinin bir konuda kendine yardımcı olacağına inanmak. 2-başkasına bağlanmak.

belə gəldi, belə getdi kin. böyle geldi böyle gitti, hiçbir şeyin değişmediğini bildiren bir ifade.

belə ki Xanbacım çəzir, çətin ki tuman dözə! böylesine palavralar karşısında bununla anlaşmamız mümkün değil!

belə olsa dərd yaradır iş senin düşündüğün veya söylediğin gibi değil.

belə ütülərdən çox çıxıb çok tecrübelidir.

beli bağlı olmaq yaslanacak, dayanacak yeri olmak, emin olmak, güvenmek.

beli bükülmək beli bükülmek. 1-ihtiyarlamak, yaşlanmak. 2-büyük felâkete, belâya uğramadan, en değerli şeyini, varlığını kaybetmeden dolayı perişan olmak.

beli dal olmaq bak. əlif qəddi dal olmaq.

beli qırılmaq (sınmaq) beli kırılmak. 1-çok sevdiği ve değer verdiği kimse ölmek. 2-aciz duruma düşmek.

beli qoyub qazmanı götürmək bir işi bitirip diğerine başlamak.

beli qurmaq doğurmak ve doğurtmak kabiliyetini kaybetmek (sperm veya yumurta üretememek), çocuk yapma kabiliyetini kaybetmek.

beli üzükdəñ keçər beli ince olan kızlar için söylenen bir ifade.

belin sınısın! belin kırılınsın! en değerli şeyini kaybedesin, mahvolasın.

belində daşımaq sırtında taşımak, bakmak.

belindən gəlmək 1-(erkek) birinin çocuğu olmak. 2-bir nesilden olmak.

belinə bərəkət çok doğuran hayvanları övmek için söylenen bir ifade.

belinə almaq sırtına almak, sırtlamak.

belinə çöpdən dirək yaptığı önemsiz bir işi haddinden fazla büyüten kimseler için kullanılan alaylı bir ifade.

belinə kəmə r qurşamaq beline kemer bağlamak.

belinə mindirmək başına çıkarmak, şımartmak.

belinə qılınc qurşamaq beline kılıç bağlamak.

belinə palan basmaq pohpohlayarak bir şey yaptırmak, koltuğuna karpuz vermek.

belinə yükləmək sırtına yüklemek, omuzlarına yüklemek, sorumluluğu birinin üzerine yüklemek.

belini bükmək (əymək) belini bükmek. büyük bir felâkete, bedbahtlığa, şanssızlığa uğratarak yaşlanmasına, çökmesine, ruhen ve bedenen sarsılmasına sebep olmak.

belini çəkmək 1-sırtı ağrıdığından dolayı normal yürüyememek. 2-doğum başlangıcında doğuma yardımcı olmak.

belini doğrultmaq belini doğrultmak. 1- ayağa kalkmaq, doğrulmaq. 2-maddî yöndən sıkıntıdan kurtulmaq.

belini düzəltmədən belini doğrultmadan, kendine gelmeden, rahatlayamadan

belini düzəltmədən işləmək durup dinlenmeden çalışmaq.

belini düzəltmək belini doğrultmaq. 1-maddî olarak kendine gelmek, rahatlamak. 2-doğrulmaq, kalkmaq.

belini qırmaq (sındırmaq) belini kırmak. 1-büyük mânevî darbe vurmaq, mahvetmek, ruhen ve moral olarak çöktürmək, belâyâ uğratmaq. 2-perişan etmək, darbe vurmaq, en güvendiği şeyi mahvetmək, dayanak noktasını ortadan kaldırmak.

berə gəzdirmək tarlayı, ekini sulamak.

beş atlı ilə bazara girmir burnu havada-dır, çok kibirli ve kasıntı kimseler için söylenir.

beş barmağı kimi bilmək (tanımaq) çok iyi bilmək, çok iyi tanımak, aşına olmak, etraflıca bilmək.

beş barmağın hamısı bir deyil herkes aynı özellikleri taşımaz.

beş kəlməni birbirinə calamağı bacarmamaq iki kelimeyi bir araya getirememek.

beş mənzili bir mənzil eləmək süratle gitmek. en kısa zamanda varmaq.

beş yıxan bir yıxılar bir insan hep kazanmaz, bir gün de yenilir.

beşdə alımı yox, birdə verimi üçte alacağı yok, beşte vereceği, hiçbir şeye karışmıyor, kimseye faydası veya zararı dokunmuyor.

beşə altı çıxartmaq üstesinden gelmek, birini yenmek.

beşi boş qalmaq çocuğu beşikte iken vefat etmək.

betərinə hola qoşmaq kötülük yapmak, zor duruma düşürmək.

betərini dağıtmaq k. bir küfür ifadesi.

beton divara dəymək üstesinden geline-meyecek bir engelle karşılaşmaq.

bey qoymaq bir şeyi herhangi bir şey için güvence olarak bırakmaq.

beyət etmək biat etmək, tâbi olmak, hâkimiyetini kabul etmək.

beyin deyil peyindir! akılsız, ahmak, ebleh kimseler için söylenen bir ifade.

beyin yumaq beyin yıkamak.

beyindən aparmaq (eləmək) 1-öldürmək. 2-kafasını şişirmək.

beyinə tapşırmaq ezberlemek.

beynə batmaq (girmək) akla yatmaq, inanmaq, olacağına ihtimâl vermek.

beyni burnundan gəlmək 1-işkenceyle öldürülmək. 2-şiddətli çarpma veya darbedən dolayı beyin kanamasından ölmək.

beyni dağılmaq 1-kafası kazan olmak, ses ve gürültüden dolayı çok rahatsız olmak, başı ağrımaq. 2-kafası parçalanmaq.

beyni dolmaq dolduruşa getirilmək.

beyni dumanlanmaq çok sinirlenmək, asabı bozulmaq.

beyni qanlı henüz her şeyi doğru düzgün idrak edemeyen, toy, genç, gençliğin verdiği enerji ile hareket eden ve gereken hassasiyeti gösteremeyen.

beyni qızmaq hiddetlenmək, sinirlenmək, kızmək.

beyni pozuq beyni özürlü.

beyni yerində olmamaq aklı başında olmamak; çok sinirlenmək, aşırı derecede hiddetlenmək, çok kızmək.

beyni yerindən laxlamaq (oynamaq) 1-çok sinirlenmək. 2-deli olmak.

beynində fırlanmaq sürekli olarak onu düşünmək.

beynində iz buraxmaq (yer tutmaq) hafızasında derin iz bırakmaq, zihninde iz bırakmaq, büyük etki etmək.

beynində qalmaq aklında kalmak, hafızasında yer etmək, unutmamak.

beynində yer eləmək hafızasında yer etmək, öğrenmək.

beynindən alov (duman, od, tüstü) çıxmaq (qalxmaq) çok sinirlenmək, hiddetlenmək.

beynindən çıxmamaq hep düşünmək, her zaman aklında olmak; bir konu onu hep düşündürmək, unutmamak.

beynindən duman qalxmaq bak. başından duman qalxmaq.

beynindən vurub çıxarmaq aklından çıkarmak, hafızasından silmək.

beyninə almaq (batmaq) aklına yatmaq, olacağına inanmaq, idrak etmək, anlamak.

beyninə batmamaq (yerləşməmək) aklına girməmək, kafası almamaq, idrak etməmək.

beyninə (beynini) doldurmaq aklını çəlmək, kendi fikirlərini təsir edərək birinin kafasına yerləşdirmək və onlar doğrultusunda hərəkət etməsini sağlamaq.

beyninə düşmək kafasına esmək. aklına esmək, mutlaka etmək istəmək. kafasına koymaq.

beyninə girdirmək bir şeyi başkasının aklına sokmaq, güclə anlatmaq.

beyninə girmək 1-aklına girmək, anlamak. 2-kafasına koymaq, bir şeyi mutlaka yapmaya qərar vermək, kafasına takılmaq.

beyninə həkk olunmaq beyninə qazınmaq, kafasında yer etmək, unutamayacaq qədər zihnində yer etmək.

beyninə iz buraxmaq hafızasında iz buraxmaq, çox güclü tətki etmək.

beyninə qan dammaq (sızmaq) beyin kanaması keçirmək.

beyninə qan daşlanmaq (sıçramaq) çox sinirlənmək.

beyninə mıxlaub qalmaq bak. beyninə həkk olunmaq.

beyninə salmaq (yeritmək) kafasına sokmaq, bir şeyi sık sık söyləyərək onu konuyla ilgili olaraq inandırmaq, bənimsetmək, tətkin etmək, beynini yıqamaq.

beyninə sığmamaq (sığışmamaq, yerləşməmək) bak. başına sığmamaq (yerləşməmək).

beyninə toplamaq 1-hafızasına doldurmaq, öyrənmək. 2-kafasına iyice yerləşdirmək.

beyninə vurmaq 1-alışkanlıq hâlinə gəlmiş bir şeyi etmək istəmək. 2-beyninə vurmaq, içki tətki etmək, nə yaptığını bilməz duruma gəlmək. 3-aklına esmək, çox arzulamaq, çox istəmək.

beyninə yeritmək (yerləşdirmək) 1-aklını çəlmək. 2-iyice anlatmaq, anlamasını sağlamaq.

beynini aparmaq 1-kafasını şişirmək, çox konuşup rahatsız etmək. 2-gürültü və şamatayla rahatsız etmək, yormaq.

beynini dağıtmaq (sovurmaq) beynini dağıtmək, kafasını parçalamək, öldürmək.

beynini doldurmaq beyninə girmək. birinə, bir konu veya şahıs hakkında bilərəklə yanlış bilgiler verərək döldürmək, ona qarşı təcavüz etməsini sağlamaq.

beynini gəmirək beynini kemirmək, sürekli olaraq kafasını məşğul etmək.

beynini göyə (havaya) sovurmaq kafasını parçalayaraq öldürmək.

beynini işlətmək kafasını çalışdırmaq.

beynini qarğa aparmaq aklını yitirmək. ahmaqçasına təcavüzlər sərgiləmək.

beynini piyləmək aldatmaq, gözəl sözlərlə kandırmaq.

beynini toz eləmək kurşunlamaq, öldürmək.

beynini tökmək kafasını şişirmək.

beynini uçurmaq bak. beynini dağıtmaq (sovurmaq).

beynini yemək 1-aklını çəlmək. 2-kafasını şişirmək, bıkırtmaq, usandırmaq.

beyninin qurdu tərpnəmək sinirlənmək, kendini kaybedecek dərəcədə hiddətlənmək.

beyosən olmaq yarırsız hâlə gəlmək, bəzulmaq.

beyüzən eləmək rezil etmək, kepaze etmək.

beyüzən olmaq rezil olmaq, kepaze olmaq.

bəzin qırağın çəkmək ölmək, vəfat etmək.

bəbək kimi (tək) qorumaq gözü gibi korumaq, çox ihtimam göstərmək, hər şeydən sakınmaq, çox sevmək.

bəbəklərinin içindən çıxartmaq 1-verdiği parayı vs. zorla almaq. 2-yerin altında bile olsa bulup çıxarmaq.

bəbəyini çıxartmaq zulmetmək, eziyyət vermək.

bəcid olmaq ısrar etmək.

bəd ayaqda zor durumunda.

bəd (bədinə) danışmaq kötü konuşmaq, birinin arkasınca konuşmaq, aleyhində atmaq.

bəd gəlmək (gətirmək) kötü gəlmək, uğursuz olmaq, bəşarısızlığa uğramaq, kötü olmaq, olaylar tersinə gəlmək, iş arzulananndan başqa türlü bir cəhreyə bürünmək.

bədbəxt etmək (ələmək) bedbaht etmək, mutsuz etmək, bedbahtlığa, mutsuzluğa sebep olmak.

bədbəxt olmaq mutsuz olmak, bedbaht olmak.

bədbəxtlik basmaq mutsuz olmak, meysus olmak.

bədbəxtlik gətirmək mutsuzluğa sebep olmak, uğursuzluğa sebep olmak.

bədbəxtlik üz vermək kötü durum meydana gelmek, mutsuz ve meysus olunacak durum oluşmak, can sıkıcı olay meydana gelmek.

bədə tuş gəlməyəsən! kötülükle karşılaşmayasın!

bədələ yığılmaq birdən fazla insanlar, işlerini yapmak için bir araya gelmek ve sırayla işleri yapmaya başlamak.

bədənə şəkil döydürmək dövme yaptırmak (vücuda).

bədənə vurmaq 1-yemek. 2-kendine almak.

bədəni şal kimi səpmək kızıl hastalığına yakalanmak, vücudunda kırmızı lekeler oluşmak.

bədəni ürpərmək tüyleri ürpermek, korku, heyecan vs. 'den dolayı tüyleri diken diken olmak.

bədəni yara tökmək vücudunu yaralar kaplamak, onulmaz derde düşmek.

bədəninə buz doldurmaq 1-şaşırp kalmak, çok etkilenmek. 2-şaşırtmak, etkilemek.

bədəninə dağ basmaq bak. **dağ basmaq**.
bədəninə qurd düşsün onulmaz derde düşsin.

bədəninə lərzə (üşütmə) düşmək korkuya kapılmak, korkudan ödü patlamak, korkudan titremeye başlamak, çok korkmak.

bədəninə od düşmək haddinden fazla rahatsız olmak.

bədəninə yağ (sarı yağ) kimi yayılmaq bak. **canına yağ (sarı yağ) kimi yayılmaq**.

bədguluq etmək tavuk ayağı yemek, dedikoduculukla uğraşmak, dedikodu yapmak.

bədgüman etmək şüpheye düşürmek, şüphelendirmek.

bədgüman olmaq ümitsiz olmak. gerçekleşeceğinden şüphe duymak, kötü düşünmek.

bədinə getmək 1-garip gelmek, tuhafına gelmek. 2-birinin ardınca konuşmak.

bədirlənmiş ay kimi on dört gecelik ay gibi parlak, temiz, saf, lekesiz.

bədnam etmək (ələmək) rezil etmek, kepaze etmek.

bədnam olmaq rezil olmak, kepaze olmak, adı kötüye çıkmak.

bədnəzər qapını tanımasın nazarı kötü kimseler ocağından uzak olsun.

bədnəzərin yolundan keçmək (ötmək) nazar dokunmak, kötü nazarlı insanla karşılaşmak.

bədvə atdan nal saldırmaq 1-çok heybetli olmak. 2-korku duygusu uyandırmak. 3-cesur olmak.

bədrax düşmək sürekli yaşadığı yeri terk edip başka yerde yaşamak, yaşadığı yere uğramamak.

bəhanə axtarmaq bahane aramak.

bəhanə etmək (ələmək, gətirmək) bahane uydurmak, bahane etmek.

bəhanə tapmaq bahane bulmak.

bəhanə uydurmaq bahane uydurmak, bahane bulmak.

bəhəm olmaq meydana gelmek, meydana çıkmak, oluşmak.

bəhim olmaq kavuşmak, birleşmek.

bəhrə aparmaq faydalanmak, menfaat almak.

bəhrəm (bəxrəm) vurmaq sona erdirmek, son vermek.

bəhrəsini görmək (yemək) zahmetinin karşılığını görmek.

bəhrəsini görəsən hayrını göresin, güle güle kullanasın.

bəhrəyab olmaq es. faydalanmak, istifade etmek.

bəhs açmaq konu etmek, sohbet açmak, konuşmağa başlamak.

bəhs düşmək tartışma oluşmak, münakaşa yaranmak.

bəhs etmək 1-konuşmak, sohbet etmek, fikir yürütmek. 2-münakaşa etmek, tartışmak. 3-yarışmak.

bəhse düşmək bahse tutuşmak, yarışmak.

bəhsə gəlmək birbiriylə yarışmaq.

bəhsə girişmək 1-münakaşaya, tartışmaya başlamak. 2-birine inat bir işi yapmağa başlamak, onunla yarışmaq.

bəhsə qarışmaq birisi ilə tartışmaya tutulmaq.

bəxş etmək bağışlamak, vermek, ihsan etmək.

bəxt aynası 1-baht, talih. 2-nikâh merasimi dolayısıyla verilen ziyafete konan ayna.

bəxt aynası kas olmaq muradına ermeden ölmək.

bəxt əxtəri (sitarəsi, ulduzu) parlamaq şansı yüzünə gülmək, talihi parlak olmaq.

bəxtə daş atmaq bahtına sırtını dönmək, verilen şansı dəyərləndirməmək.

bəxtəvər başına genelde kadınların kendileri ilə ilgili olaraq beğenmedikleri bir haberi duyduklarında alay şəklində kullandıkları bir ifadə.

bəxtəvər başın (başınız) bir işte birisinin şansı yâver gittiğinde söylenir (bazen alay ifadəsi olaraq kullənilir).

bəxtəvər başına bak. bəxtəvər başın (başınız).

bəxtəvər etmək mutlu etmək, sevindirmək.

bəxtəvər olasan 1-bahtiyar olasin, mutlu olasin. 2-ne mutlu sana.

bəxti açılmaq şansı açılmaq, işləri yolunda yürüməğe başlamak, zorluklardan kurtulmaq, kötü günləri geride bırakmaq.

bəxti ayaq üstə (üzdə) durmaq (olmaq) işləri tıkrında gitmək, istediğine ulaşmaq.

bəxti bağlanmaq bahtı kapanmaq, evlənemək, kimseyə varamamak veya kimse ilə evlənemək.

bəxti cin atına minmək şansı dönmək, bahtı ters dönmək.

bəxti çəmbər şansız, talihsiz.

bəxti çönmək (dönmək, küsmək, sönmək, tərs gəlmək, yatmaq) şansı dönmək, işləri iyi gitməmək, başarsızlığa uğramaq, hayatında zor günlər başlamak.

bəxti götürmək (kəsmək, qudurmaq, yar olmaq) şansı açılmaq, başanlı olmaq, işləri yolunda yürümək, şansı gülmək, şansı yâver gitmək.

bəxti götürməmək şansı yâver gitməmək.

bəxti işləmək başanlı olmaq, işləri yolunda yürümək, şansı gülmək.

bəxti qara gəlmək şansı ters dönmək, kötü şeylərlə qarşılaşmaq, başına belələr gəlmək.

bəxti qara yazılmaq bahtı kara olmaq, kaderi kötü yazılmaq.

bəxti qaranquş bəxti kimi olmaq bir yerde karar kılamamak, oradan oraya göç etmək.

bəxti olmaq şansı olmaq.

bəxti olmamaq şansı olmamaq.

bəxti uğurlu olmaq şansı iyi olmaq, şansı yâver gitmək.

bəxti üzdədir şansı yâver gidiyor, şanslıdır.

bəxti üzünə gülmək kader yüzünə gülmək, şansı yâver gitmək, talihi yüzünə gülmək.

bəxti üzünə gülməmək kader yüzünə gülməmək, talihi tersinə dönmək.

bəxti verib şansı var, şansı yâver gidiyor.

bəxti yatmaq şansı yatmaq, işləri yolunda gitməmək, kapılar yüzünə kapanmaq.

bəxti yeyin olmaq şanslı olmaq, talihli olmaq.

bəxtin üzü dönmək şansı dönmək, şansı yâver gitməmək.

bəxtin üzünə gülsün talihin yüzünə gülsün, şansın yâver gitsin.

bəxtindən küsmək şansından küsmək, kaderindən küsmək, kabahati kaderinde bulmaq.

bəxtindən razı olmaq talihindən memnun olmaq.

bəxtindən şikayətlənmək kendi kaderindən şikâyet etmək.

bəxtinə ağ gün doğmaq bahtı yüzünə gülmək, mutlu ve mesut günlərə kavuşmaq, sıkıntılı günlərdən müreffəh günlərə kavuşmaq.

bəxtinə çıxmaq 1-şansına çıkmək, iyi veya kötü bir şeye rastlamak, tesadüf etmək. 2-(oyunda) kazanmaq.

bəxtinə düşmək (gəlmək) şansına çıkmək, kaderine çıkmək.

bəxtinə güvənmək şansına güvənmək.

bəxtinə lənət oxumaq kaderinə lənət okumaq, talihine lənət okumaq, memnuniyetsizliğini bildirmək.

bəxtinə şıllaq (təpik) atmaq şükretmək, kismetine çikana tekme savurmak.

bəxtini sınamaq şansını denemek.

bəxtinin qapısı bağlı olmaq kapılar yüzünə kapanmaq, şansını kapalı olmaq.

bəxtinin ulduzu parlamaq bak. **bəxti ayaq üstü olmaq**.

bəxtiyar eləmək bahtiyar etmək, mutlu kılmak, sevindirmek.

bəxtiyar olmaq bahtiyar olmaq, sevinmek, saadet duymak, mesut olmaq.

bəxud düşmək bir kelimeyi veya işareti vs. anlamak.

bəxyə getmək (vurmaq) yarayı dikmek.

bəxyəni üzdən vurmaq fazla derinə inmemek.

bəla axtarmaq belâ aramak.

bəla çəkərmək ıstırap çekmesine sebep olmaq.

bəla çəkmək kötü şeylərə maruz kalmak.

bəla kəsilmək belâ olmaq, birinə musallat olmaq, daimi olaraq rahatsız edici davranışlarda bulunmaq.

bələdan qurtarmaq belâdan kurtulmaq, belâdan kurtarmak. 1-belâdan yakasını kurtarmak, uzaklaşmaq. 2-birini kötülüklerden sakındırmak, gelecek bir belâdan korumak.

bələni satın (bəlasını) almaq belâyı satın almak, belâ peşice gitmek, belâ aramak.

bələsini çəkmək sıkıntısını çekmek.

bələsini tapmaq belâsını bulmaq, hak ettiği kötü hâlê düşmək, başna belâ gelmek, aradığı şeyə maruz kalmak.

bəlaya çatmaq belâ ile karşılaşmaq, belâyâ düşmək.

bəlaya düçar olmaq belâyâ uğramak, belâyâ karşılaşmaq.

bəlaya girmək belâyâ girmek, belâyâ düşmək.

bəlaya rast gəlmək. belâ ile karşılaşmaq, karşısına belâ çıkmak.

bəlaya salmaq başını belâyâ sokmaq.

bəlaya uğramaq belâyâ uğramak, kötü şeylərle karşılaşmaq, başına kötü işlər gelmek.

bəlbəşurluq salmaq karışıklık çıkarmak.

bələd olmaq tanımak, bilmek, aşına olmaq.

bələkdən təzə çıxıb henüz çocuktur.

bəlgə aparmaq adak veya nişan için yüzük vs. götürmək, adaklamak.

bəlgə gətirmək bahane etmək, bahane uydurmaq.

bəli bəli demək birini onaylamak, ona muti olmaq.

bəli dedin, bəlaya düşdün evet dedin belâyâ düştün.

bəli ya! bak. bəli bəli demək.

bəlkəni əksən məgər (şənbəllə) bitər (göyərər) 1-tereddütlə bir şey yapılmaz, kəndin işə dalmalısın, hər şeyə şüpheylə yaklaşım göstərmənin anlamı yoxdur. 2-hep olumsuz laflar edərək "belki, belki" diyərek karşı çıkan kimseyə cavabən söylenir.

bəlli etmək aydınlatmaq, ortaya çıkarmak, meydana çıkarmak.

bəlli olmaq belli olmaq, ortaya çıkmak, âşikâr olmaq, belirlənmək, bilinmək.

bənd almaq gidiپ veya koşup bir yerde durmaq, kalmak.

bənd bənd olmaq 1-boğum boğum, halka halka olmaq. 2-maddələr hâline gəlmək. 3-bölümlər hâline gəlmək.

bənd bərəni axtarmaq hər tərəfi aramak.

bənd bərəni bağlamaq hər tərəfi kəsmək.

bənd etmək (eləmək) bent etmək. 1-bağlamak. 2-âşik etmək, meftun etmək, kəndinə bağlamak.

bənd olma! (olmayın!) 1-rahatsız etməyin, vazgeçin, yakamı bırakın. 2-düşünmeyin, önemsemeyin, boş verin.

bənd olmaq 1-bent olmaq, âşik olmaq, vurulmaq. 2-yapışıp kopmamak, vazgeçmemek, takılmək. 3-eklenmek, takılmək, birbirinə geçmek. 4-bir işə başlamak, bir işlə meşgul olmaq, uğraşmaq.

bənd vurmaq. 1-birini hapsedmek. 2-(suyun) önünü kəsmək, set çekmek.

bəndə çəkmək 1-tuzağa düşürmeğe çalışmaq. 2-ellerini, kollarını bağlamak, hareket etmesine engel olmaq.

bəndə düşmək 1-takılmək, engellenmek, takılıp kalmək, gecikmek. 2-tuzağa düşmək.

bəndə salmaq 1-ele geçirmek, tuzağa düşürmək. 2-hapsedmek, içeri tıkmək. 3-bir

şeyle kafasını meşgul etmək, bir iş yapmasına mâni olmak.

bəndə vurmaq 1-kaçmasına engel olmak için ellerini, ayaklarını bağlamak. 2-bak.

bəndinə çəkmək tuzağına düşürmeğe çalışmaq, pençesine geçirmek.

bəndəm yerimək tabak hastalığı sebebiyle aksayarak yürümək (hayvan).

bəndi suya vermək 1-bekâretini vermək, kızlığını bozdukmək. 2-hata yapmak, artık iş işten geçmek.

bəndini bağlamaq hareket kabiliyetini sınırlamak, mahdutlaşdırmək.

bəndivan olmaq 1-bir tarafa takılma veya herhangi bir engelden dolayı iş yapamamak. 2-konmaq, tünemək.

bəngələyi qaçmaq çok korkmaq.

bənizi ağarmaq (qaçmaq) benzi uçmaq, korkudan, heyecandan vs. dolayı rengi sararmək, beyazlaşmaq, tabii rengini kaybetmek.

bənzi solmaq benzi solmaq. 1-zayıflamak. 2-zayıflık veya hastalıktan dolayı yüzü sararmək.

bənzinə qan gəlmək (yerimək) benzine kan gəlmək, sağlam duruma gəlmək, gücü kuvveti yerine gəlmək.

bərabər etmək (eləmək, qoymaq, tutmaq) 1-başkası ile aynı seviyede tutmaq, eş, eşit kabul etmək. 2-eşitlemək.

bərabər gətmək yan yana gitmək, omuz omuza gitmək.

bəraət qazandırmaq temize çıkarmək, haklı olduğunu itiraf etmək, aklamək.

bəraət qazanmaq günahsız, suçsuz olduğu meydana çıkmək, temize çıkmək.

bəravuz almaq (etmək, eləmək) emanet etmək, almak.

bəravuz vermək emanet vermək.

bərbad etmək (qoymaq) berbat etmək, dağıtmək, bozmək, harap etmək, alt üst etmək, mahvetmək.

bərbad olmaq berbat olmaq, dağılmək, viran olmaq, bozulmaq, harap olmaq, alt üst olmaq, mahvolmaq.

bərbənd qoymaq çay veya arka bent yapmak, bent yaparak suyun önünü kesmək.

bərdək (bərdəx) vurmaq biçilmiş ekini kümelemək, küme yapmak.

bərə bitirmək ürün vermək, neticesi olmak.

bərə gəzdirmək tarlayı, ekini sulamak.

bərə kəsmək geçidi kesmək, çıkış, kaçış yolunu kapatmaq.

bərə sovmaq suyun önündeki bəndi açarak birakmaq.

bərə vurmaq engel olmak, mâni olmak.

bərəkət artmaq (tapmaq) bollaşmaq, artmaq, çoğalmək, kıymetlenmək, değer kazanmaq.

bərəkət yağmaq bolluk olmak, artmaq, çoğalmək.

bərəkəti başından aşib daşmaq (aşmaq) 1-son derece bereketli olmak. 2-kazancı çok olmak.

bərəkəti üzünə gülmək bol olmak, ürün vs. son derece çok olmak.

bərəkətini qara yel aparmaq bereketi havaya uçmaq, bereketsiz olmak, çok çabuk bitmək.

bərələ qalmaq (göz) hayretle açılmək, şaşkınlığın, korkunun verdiği duyguyla büyümək.

bərəni suya vermək sorumluluğunu idrak edemeyerek hata yapmak, yaptığı hatadan dolayı zarar görmək.

bərgəşt etmək geri gəlmək, geri dönmək.

bərhəyat olmaq yaşamək, sağ sâlim olmak.

bərhəm etmək bozmək, dağıtmək, bərbat etmək.

bərhəm olmaq bozulmaq, dağılmək, bərbat olmaq.

bərhəva etmək berhəva etmək, mahvetmək, telef etmək, havaya uçurmək.

bərk ayağa çəkmək denemək, zorluklar karşısında denemək.

bərk ayaqda (gündə) dar anda, zor durumda, tehlikeli anda.

bərk bərk tapşırmaq sıkı sıkı tembih etmək.

bərk boş görmək bak. bərkdən boşdan çıxmaq.

bərk danlamaq ağzına gəleni söylemək, azarlamək, paylamək.

bərk dəymək sözleri dokunmaq.

bərk durmaq sağlam şekilde yerinde durmaq.

bərk söymək ağız dolusu küfür etmək.

bərk söyüşmək karşılıklı küfürleşmek, kavga etmek.

bərk yüyürmək hızlı koşmak.

bərkdə gizlətmək sıkıyı görünce saklamak, inkâr etmek, söylememek, göstermemek.

bərkdən boşdan çıxartmaq denemek.

bərkdən boşdan çıxmaq hayatın zorlukları ile karşılaşmak, engelleri aşmak, tecrübeli, deneyimli olmak.

bərkdən çıxmaq zor durumdan kurtulmak.

bərkdən gülmək yüksek sesle gülmek.

bərkə boşa düşmək zorluklar geçirmek, zorluklarla karşılaşmak.

bərkə boşa salmaq denemeden geçirmek, imtihan etmek.

bərkə çəkmək (qısınmaq, qoşmaq) zorluklarla karşılaştırmak.

bərkə düşmək zora düşmek, sıkıştırılmak

bərkə qalsa eğer gerekirse, zor durum olursa (yaparım, yapar, yaparsın, yapılır).

bərkə salmaq zor bir durumla karşılaştırmak.

bərkiməmiş qatıq umulduğu gibi çıkmayan durum.

bərkinə boşuna baxmadan hiçbir şeye, hiçbir soruna önem vermeden.

bərkiy eləmək 1-yara apse yapmak, yara mikrop kaparak şişmek ve cerahat bağlamak. 2-kuraklık sebebiyle çatlamak (toprak).

bərkiy olmaq kuraklık veya çok çiğnenmeden dolayı sertleşmek (toprak).

bərkiyib durmaq ayak diremek, inatlaşmak, söylediğinden, istediğinden vazgeçmemek

bərpa etmək 1-önceki durumuna getirmek, yeniden yapmak. 2-evvelki haklarına kavuşturmak, haklarını geri vermek. 3-meydana getirmek, oluşturmak. 4-yapmak, oluşturmak, meydana getirmek.

bərpa olmaq yapılmak, meydana gelmek, oluşmak, türemek, eski durumuna gelmek.

bərrax düşmək yaşadığı yeri terk etmek, yaşadığı yere gitmemek.

bərsikəst olmaq iflas etmek, kırık çıkmak.

bərtərəf etmək bertaraf etmek, ortadan kaldırmak.

bərtərəf olmaq bertaraf olmak, ortadan kaldırılmak, bir köşeye atılmak.

bəs demək yeter demek, gözü doymak, tatmin olmak.

bəs ki es. 1-oldukça fazla. 2-o kadar ki.

bəs qədər yeteri kadar, oldukça, çok, gereği kadar.

bəs nəyə altı aylıq olursan?! neden tezcanlılık ediyorsun?!, aceleci, tez canlı olan kimseler için kullanılır, yedi aylık mı doğdun?

bəs olmaq yetmek, kâfi olmak.

bəsərəti (bəsirəti) bağlanmaq (bağlı olmaq) basireti bağlanmak, gerçeği göremek, gâfil olmak, idrak edememek.

bəstə bağlamaq bir şeyi, demeti, desteği bağlamak, deste, demet yapmak.

bəstə girmək takipten kaçarak, kutsal kabul edilen bir yere veya nüfuzlu bir şahsın evine sığınmak.

bəşir eləmək üretmek, bir şey yetiştirmek.

bət bənizdən olmaq beti benzi kalmamak, korku, heyecan, üzüntü vs. den dolayı rengi solmak.

bət bənizi ağarmaq (qaçmaq, uçmaq) bak. **bət bənizdən olmaq**.

bət düşmək dilin üzerinde küçük sivilce çıkmak.

bəy balası kimi dolanmaq güzel ömür sürmek, kimseye muhtaç olmadan güzel bir hayat sürmek.

bəy bəy buyurmaq kibirlenerek, kabarak emir vermek, büyüklük taslamak.

bəy durmaq bir yerde kimildamadan durmak, hazırda durmak.

bəyənirsən bağla belinə çok beğeniyorsan al kendine.

bəyənmirsən sənə müzvrə bəşirək "çok nazlanma, yemeğini ye!" anlamında bir uyarı ifadesi.

bəyana gəlmək konuşmaya başlamak.

bəyənirsən bağla belən beğeniyorsan kendine al.

bəzək bəzəmək süslemek, güzelleştirmek.

bəzək qoymaq mübalâğalı bir şekilde tasvir etmek.

bəzək vurmaq süslemek, süs yapmak, güzelleştirmek.

bəzl etmək es. bağışlamak, esirgememek.

bıçqıl düzülmək aynı tarzda ve biçimde dizilmek, sıraya dizilmek.

bıçağı boğazına dirəmək çıkmaz vaziyetə düşürmək, çox sıkıştırmək, təciz etmək.

bıçağı quyuqda sındırmaq işi yarıda bırakmaq.

bıçaq altına getmək 1-bıçak altına yatmaq, ameliyat olmaq. 2-bilerek tehlikeli bir işe el atmaq.

bıçaq altında ölmək ameliyattan çıkmamak, masada kalmak.

bıçaq bəndə (boğaza, sümüyə) dayanmaq (dəymək, dirənmək, toxunmaq) 1-bıçak kemiğe dayanmaq, tahammülü son nöqtəsinə ulaşmaq. 2-sıkıntıda olmaq. 3-bir işi yapmaya mecbur olmaq.

bıçaq kimi kəsmək 1-bıçak gibi kesmək, konuşma veya sohbeti durdurmaq. 2-çok rahatcasına kesmək, kolayca kesmək.

bıçaq olmaq düşman olmaq.

bıçaq pendir kəsən kimi! bıçak gibi kesti! genelde bir hastalığa karşı kullanılan ilacın etkisinin güçlü olduğunu ifade eder.

bıçaq vursan qanı çıxmaz 1-çok sağlıklı kimse. 2-son derece solgun kimse. 3-kendini kaybedecek derecede hiddetlenmiş, çok sinirlenmiş kimse için kullanılır.

bığ altı gülmək bıyık altından gülmək, anlamlı gülmək.

bığ altından gülümsünmək alaylı gülmək, istihza etmək.

bığ yağı vermək 1-rüşvet vermək. 2-ş. pay vermək.

bığ (bığının) yeri (təzəcə, yenicə) tərləmək bulûğ çağına ermək, ergenliğe ulaşmaq.

bığaltı qımışmaq bıyık altından gülmək; dalga geçmək.

bıgdan götürüb saqqala yamamaq anlamsız, faydasız işlər yapmaq.

bıgı tərləmək bıyığı terləmək, çocukluktan kurtulmaq, bıyıqları çıkmək, ergenlik çağına ermək.

bıgını balta kəsməz bıyığını balta kesmez, çok güçlü, yiğit insanar için kullanılan bir deyim.

bıgını burmaq 1-bıyığını burmaq, kasınmaq, şişinmək, kendine güvenmək, çalım satmaq, böbürlenmək. 2-durumu, hâli iyi olmaq. 3-göğüs germək, katlanmaq, mükavemet etmək.

bıgını (bıqlarını) gəmirmək çok sinirlenmək.

bıgını yağlamaq bak. bığ yağı vermək.

bıgının altına salmaq dalga geçmək, hakaret etmək.

bıgının altından gülmək bıyık altından gülmək, alay etmək, dalga geçmək.

bıgının altından keçmək 1-rüşvet vermək. 2-belirli bir konuda düşüncesini öğrenmək.

bıqlarını eşmək 1-keyfi yerinde olmaq, rahatlamış olmaq. 2-keyiflenmək, zevkten dörtdöşə olmaq.

bıqlarını oynatmaq kibirlenmək, kasınmaq.

bıq vurmaq ağaca aşı yapmaq.

bırız bırız gəzmək suratını asarak dolaşmaq, bir şeyden dolayı küsmək, incinmək.

biabır etmək (eləmək, eyləmək) rezil etmək, kepaze etmək, adını lekelemək.

biabır olmaq rezil olmaq, kepaze olmaq, adı lekelenmək.

bibili getmək dörd dönmək.

bicar əkmək piring fidesi ekmək.

bicəşum eləmək güzün tarlayı sürmək.

bicəyi doğmaq ilk doğumunu yapmaq.

bicinə gəlmək düve vaktinden önce gebe kalmək.

biclik göstərmək hilekârlık yapmaq.

biclik işlətmək hile yapmaq.

bicoyluq eləmək zengin veya soylu birinin evinde çocukken hizmetçi olmaq.

bıçaq vursaydın qanı çıxmazdı çok hiddetlenmiş kimseler için söylenir.

bidət qoymaq yeni bir hava getirmək, yenilik getirmək.

bidad etmək (eləmək) zulmetmək, azap vermək.

bidar etmək (eləmək, qılmaq) uykudan uyandırmək.

bidar olmaq uyanık olmaq, uyumamak, uyanık kalmək.

biədəblik etmək edepsizlik etmək, terbiyesizlik etmək, kaba davranmaq ve edebe aykırı sözler sarf etmək.

bigir vermək yardım etmək, yardımcı olmak, yardımına koşmak.

bihörmət etmək rezil emək; saygısını, itibarını, nüfuzunu zedelemek, haysiyetini ayaklar altına almak.

bihörmət olmaq saygısını, itibarını, nüfuzunu kaybetmək.

bihuş etmək (eləmək) mest etmək, sarhoş etmək, aklını başından almak.

bihuş olmaq hayran olmak, mest olmak, kapılmək.

bikef olmaq 1-keyifsiz, moralsiz, kederli, gamlı olmak. 2-kendini rahatsız hissetmək, hasta olmak.

bil (gör) analar necə oğullar doğub! analar ne oğullar doğurmuş! bir övünme ifadesi.

bildir bildir demək makineli tüfek gibi saymak, aralıksız konuşmak.

bildir gedən bildirçin, hanı sən bir qılçın?! çoktandır görmediği ve bir şey vaat etmiş bir kimseyle karşılaşıldığı anda kullanılan alaylı serzeniş ifadesi.

bildiğin qarnında! sırrını açma!; sırrını kendine sakla!

bildiğindən əl çəkməmək kendi bildiğini okumək.

bildiğindən qalmamaq bildiğini okumək, ısrar etmək, inatlaşmak, kendi kafasındaki ni yapmak.

bildiğini babasına (da) dədəsinə (də) verməz (verən deyil) kimseyi dinlemez, kendi bildiğinden şaşmaz.

bildiğini etmək bildiğini yapmak, kendi bildiğini yapmak.

biləyə dolamaq (dolamaq) dalğa geçmək, sataşmak, takılmək.

bilmək olmaz Allah bilir, kimse bilmez.

bilməyirəm yerin altındayam ya üstündə! durumun son derece karışık olmasından vs. kendini kaybeden birinin söylediği bir ifade.

bina edilmək bina edilmək, yapılmək, kurulmak, tesis edilmək.

bina etmək 1-bina etmək, yapmak, kurmak, meydana getirmək. 2-oluşturmək, meydana getirmək.

bina (binasını) qoymaq 1-temelini atmak, başlamak. 2-es. halletmək, çare düşünmək, gereğini yapmak. 3-gitmək, yönelmək.

bina olmaq (olunmaq) inşa olmaq, kurulmak, yapılmək, tesis edilmək.

binagüzarlıq etmək 1-çare, çıxış yolu bulmak, tədbir görmək. 2-kanun yapmak, karar çıkarmək; emir vermək.

binası qoyulmaq inşa edilmək, kurulmak, yapılmək, tesis edilmək.

binəsib etmək (qoymaq) mahrum etmək.

binəsib olmaq mahrum olmak.

binəva olmaq zavallı olmak, bedbaht olmak, mutsuz, kismetsiz olmak.

bir adamın (kəsin) toyuğuna daş atmamaq (kiş deməmək) kimseyi incitmemək.

bir addım belə (onsuz) atmamaq bir yere o olmadan gitmemək, hep birlikte gitmək.

bir addım da geri çekilməmək inatlaşmak; lafından dönməmək.

bir addım da gözündən qoymamaq gözünün önünden ayırmamak.

bir addımlığında olmaq çok yakınında olmak, çok yakın olmak.

bir ağaca çıxıb min budağı qırmaq (silkələmək) bak. bir budağa çıxıb min birini silkələmək (tərpətmək).

bir ağız azıcık, bir sefer.

bir ağızdan bir ağızdan, hep beraber, birlikte, koro hâlinde, herkes birden, aynı anda.

bir aləm oldukça çok, sınırsız, son derece fazla.

bir Allah bilsin, bir də sən (mən) aramızda kalsın. kimsele söyleme.

bir almadır yarı bölünüb bak. **bir almanın yarısı o, yarısı bu.**

bir almanın yarısı o, yarısı bu birbirine çok benzeyen iki kimse için söylenen bir ifade.

bir araya (yerə) gəlmək 1-bir karar vermək. 2-toplanmak.

bir arxa getməmək anlaşılamamak, uyuşmamak.

bir arpa boyu çok kısa mesafe.

bir atım (atunluq) barıtı var bir atımlık barutu vardır.

bir atımlıq barıtı olmaq bir atımlıq barutu olmaq, devam edecek gücü olmamaq; gücü sınırlı olmaq.

bir ayağa istifadə eləmək bir şeyi uzun zaman digəri ilə dəyişirmədən sürekli kullanmak.

bir ayağı bu dünyada, o biri ayağı qəbirdə olmaq ölümü yakın olmaq.

bir ayağı burada, bir ayağı orada iki yer arasında mekik dokuyan, sürekli gidip gelen insanlar için kullanılır.

bir ayağı getmək, bir ayağı getməmək tereddüt etmək, ne yapacağını bilmemek.

bir ayağı qaçaqda olmaq acelesi olmaq.

bir ayağı qəbirdə olmaq bir ayağı çukurda olmaq. 1-ölümə yakın olmaq. 2-çok ihtiyarlamak, çok yaşlanmak.

bir ayağı o dünyada, bir ayağı bu dünyada ölümüne çok az kalmış kimse, ölümü beklenen kimse için söylenir.

bir ayağı orda biri burda bak. bir ayağı burada bir ayağı orada.

bir ayağına baxmaq, bir başına baştan ayağa süzmək.

bir ayağınızın altına da baxasınız (baxın) "bizlerin de varlığını hissedin" anlamında bir saygı ve tevazu ifadesi.

bir ayaq getmək temelli gitmek, çıkıp gitmiş ve çoktandır ortalıkta görünmeyen kimseler için söylenir.

bir ayaq ilə getmə! bir misafiri yolcu ederken "tekrar bekleriz" anlamında söylenen bir ifade.

bir ayaq sənin, bir ayaq mənim çok yaşaş adımlarla.

bir baltaya sap olmaq bir işe yaramak, bir yerde çalışmağa, ekmeğini kazanmağa başlamak.

bir barmaq qatıqdan (yoğurtdan) ötrü tuluğu dəlmək pire için yorgan yakmak, küçük veya önemsiz bir şey için önemli bir şeyi mahvetmek.

bir baş bir ayaq olmaq 1-dostçasına hareket etmek, el ele vermek. 2-evlenmek, aile kurmak.

bir baş uca iki kişi veya şey karşılaştırılırken birinin diğerinden biraz daha üstün olduğunu bildiren bir ifade.

bir baş yuxarı herhangi bir yönden başkasından üstün.

bir baş yuxarı olmaq biraz üstün, biraz fazla olmak.

bir başdan bir taraftan başlayarak.

bir başı, min oynası olmaq bir koltukta kırk karpuz taşımak, bir sürü işi birlikte yapmaya çalışmak.

bir başı min sevdası olmaq oldukça çok problemi olmak.

bir başına bir dizinə döymək (vurmaq) bin pişman olmak, hayıflanmak.

bir batman bal ilə yemək olmamaq söylenen bir sözün kabul edilemez olduğunu bildiren bir ifade.

bir bezin qırağı olmaq aynı olmak, birbirinden farkı olmamak.

bir bir yolub buraxmaq teker teker kandırmak.

bir biri ilə üz göz olmaq münakaşa etmek. dalaşmak, birbirini çekememek.

bir birindən geri qalmamaq aynı olmak birbirinden farkı olmamak.

bir birinə baxmaq 1-karşılıklı olarak bakışmak. 2-rekabet etmek. 3-birinin yaptığını yapmak, taklit etmek.

bir birinə daraşmaq birbiriyle kavga etmek, boğuşmak, birbirini mahvetmeye çalışmak.

bir birinə dəymək (qarışmaq) karışıklık çıkmak, heyecan oluşmak, herkes telaşa. endişeye kapılmak, ortalık velveleye gitmek.

bir birinə girmək birbirine girmek, karıkarışık olmak.

bir birinə qarışmaq 1-birbirine karışmak. dolaşmak, çözülemeyecek duruma gelmek. 2-heyecana, telaşa kapılmak, karışıklık yaranmak. bağırıp çağırma meydana gelmek, canlılık peyda olmak, hareketlenmek.

bir birinə sarılmaq birbirine sarılmak. hasretle kucaklaşmak.

bir birinə vurdurmaq kavga ettirmek, münakaşa ettirmek, aralarını açmak.

... bir birinə vurmaq çok aramak.

bir birinə zəncirlənmək birbirine bağlanmak, peş peşe dizilmek, sıralanmak.

bir birini başa düşmək birbirini anlamak.

bir birini başa düşmmək birbirini anlamamak.

bir birini cırmaqlamaq birbiriyle kavga etmek, geçinememek, birbirine tınak atmak.

bir birini didmək dövüşmək, kavga etmək, boğuşmaq, dalışmaq.

bir birini keçmək birbirini geçmək için yarışmaq.

bir birini kəsmək birbirini kesmək, kesişmək (çizgiler, izler vs.).

bir birini tainamlamaq birbirini tamamlamak, bir tam, bir bütün meydana getirmək, birbirine ilâve olmaq.

bir birinin ağzına baxmaq birbirinin ağzına tükürmək, birbirini tekrar etmək, bir konuda sözleşmiş gibi ağız birliğı etmək.

bir birinin bəhsinə düşmək 1-birbiriyle yarışmaq. 2-birbirinin inadına yapmaq.

bir birinin canına düşmək kavga etmək; tartışmaq, münakaşa etmək.

bir birinin dilini başa düşmmək birbiri anlamamak.

bir birinin dilini sözsüz başa düşmək birbirini çok iyi anlamak, çok iyi anlaşmaq.

bir birinin əlindən qapmaq birbirinin elinden kapmaq, kəpış kəpış etmək.

bir birinin ətini yemək (didmək) (tükünü didmək) birbirini çekememek, sürekli kavga etmək.

bir birinin kölgəsinə güllə atmaq birbirlerini gıyaplarında tehdit etmək, birbirlerini sevmemek.

bir birinin kölgəsini qılınclamaq bak. birbirinin kölgəsinə güllə atmaq.

bir birinin üzərinə qaldırmaq kavga ettirmek, birbirinin üstünə kışkırtmaq.

bir budağa çıxıb min birini silkələmək (tərpətmək) bir şey hakkında konuşurken birçoklarını da kurlalamak.

bir burum qaynamaq biraz kaynamak, az kaynamak.

bir can deyib min can eşitmək birbirlerini çok sevmək.

bir cəbhədən hərəkət etmək aynı çizgide olmaq.

bir cildə min cildə girib çıxmaq bak. min qəlibə düşmək.

bir cür olmaq 1-üzülmək, morali bozulmaq. 2-heyecanlanmaq, sıklmaq. utanır gibi olmaq.

bir cüt alma kimi birbirine çok benzeyen kimseler için kullanılır.

bir çala biraz, azıcık.

bir çanaq darı atsalar, biri də yerə düşmz 1-ş. çok eski, yırtık pırtık elbise. 2-yüzü çopurlu kimse için kullanılır.

bir çeynəm saqqızın var, çeynə yapışdır alına yaptığın kötü işi veya aileyi rezil edecek şeyi herkese yayma, kimselere bildirme.

bir çədən hayli, çok, bir sürü.

bir çıqqah bak. **bir çimdik**.

bir çimdik azıcık, biraz.

bir çimdik toz kimi yoxa çıxmaq bir anda kaybolmaq.

bir çuval dərünün sayından çoxdur sayılmayacak kadar çoktur.

bir çürük qoza dəymz anlamsız, önemsiz, ehemmiyetsiz şey.

bir daha 1-bir sefer daha, yine de, tekrar. 2-bundan sonra, artık, hiçbir zaman.

bir dām (damın) altında yaşamaq 1-beraber yaşamak. 2-evli olmaq.

bir daş altda (altdan), bir daş üstdə (üstdən) kimse duymasın, gizli kalsın, aramızda kalsın.

bir daş olub quyuya düşmək 1-haber alınamamak. 2-kaybolmaq, sesi soluğu kesilmek.

bir daşla iki quş vurmaq bir taşla iki kuş vurmaq, bir sefer zahmet çekmekle iki işi birden yapmaq.

bir dediyini iki eləməmək lafını yere düşürməmək, çok saygı göstermek, bir dediğini iki etmemək.

bir deyib beş gülmək keyfi yerinde olmak, neşelenmək.

bir deyib min güləsən! neşen eksik olmasın, yüzün həp gülsün.

bir də bir de. 1-bir daha, tekraren. 2-bundan sonra, artık. 3-ilâvə, başka, üstelik. 4-anilik bildirir; birden bire, beklemeden.

bir də qələt eləməsin "bir daha böyle bir iş yapmasın" şeklinde uyarı.

bir dəfə də olsa "hiç, kat'iyen, asla, hiçbir zaman" anlamında duruma karşı tavrı bildirir.

bir dəli şeytan deyir şeytan diyor ki, bir şeyi yapmak düşüncesinde olmayan; ancak kızgınlık veya herhangi bir dürtü sebebiyle onu yapmak istediğini ima edenlerin kullandığı ifade.

bir dərədə yeddi yetim ilə qalmaq yarımsız, kimsesiz olmak.

bir dəri bir sümük bir deri bir kemik, son derece zayıf, sıska.

bir dəri bir sümük qalmaq bir deri bir kemik kalmak. son derece zayıflamak.

bir dıqqara bak. bir dıqılı.

bir dınqa bak. bir dıqılı.

bir dıqılı biraz, bir parça, bir lokma.

bir dırnağına belə dəyməz tırnağı bile etmez, ondan çok değersizdir, onun kadar kıymeti yoktur.

bir dikili ağacı da yoxdur hiçbir şeyi yoktur.

bir dildə danışmaq aynı şeyi düşünmek, düşünceleri bir olmak.

bir dili var qırx açarı iki yüzlü, riyakâr kimse.

bir dilimə 1-peş peşe, art arda, nefes almadan. 2-bir seferde, bir nefeste.

bir dizinə vurmaq, bir başına çok pişman olmak. son derece pişmanlık duymak.

bir dodaq gülmək dudağı kaçmak, gülümsemek.

bir dürlü 1-bir çeşit, bir tür. 2-hiçbir nedenle, hiçbir vasıtayla, asla, ne yaptıysam.

bir eləmək birleştirmek, birbirine uygun hâlə getirmek, aynileştirmek.

bir eşşəyə minib əllisini döyəşdəmə söyleyecek sözün varsa konuş başkalarını veya başka şeyleri karıştırmak.

bir evli kimi yaşamaq aynı evde yaşamak, evli gibi yaşamak.

bir əl bir defa, bir kere, bir devre.

bir əl bir təpə qalmaq yalnız kalmak.

bir əldə iki qarpız tutmaq bir koltuğa iki karpuz almak, aynı anda birkaç işi birdən yapmaya çalışmaq.

bir əli bir başı qalmaq yalnız kalmak, yalnız başına kalmak.

bir əli yağda, bir əli balda olmaq bir eli yağda bir eli balda olmak, maddi durumu iyi olmak, varlık ve bolluk içinde olmak.

bir əmbiz hayli, çok, fazla.

bir əppək oldu uçdu göyə! bir şey kaybolduğu vakit, her taraf aranıp da bulunmadığında söylenir.

bir əppəyə möhtacdır ekmeğe muhtaçtır, çok fakirdir.

bir ərşinlik göy səthini döşünə önlük etmək kapıyı açarak dışarıya çıkmak.

bir ətək çokça, külliyatlı miktarda.

bir fısıqıq qopdu ki. . . bir gürültü koptu ki. . .

bir gözdə görmək bak. bir gözlə baxmaq.

bir gözlə baxmaq aynı gözle bakmak. 1-herkesi aynı gözle görmek. 2-kendi çocugundan ayırmamak.

bir gözü alça dərir bir gözü səbədə salır şaşı gözlüler için kullanılan bir ifade.

bir gözü çaya, bir gözü aya baxmaq ikircikli davranmak, bir gâye peşinde yürürken başka şeylere de yönelmek.

bir güllə ilə iki nişan vurmaq bir taşla iki kuş vurmaq.

bir həsir, bir Məmmədnəsir çok fakir, yoksul, hiçbir şeyi olmayan kimse için söylenir.

bir xəmindən (undan) yağrulub 1-birbirinden farkı olmayan, mayası aynı olan şeyler için kullanılır. 2-aynı karaktere, ideale, düşünceye sahip insanlar için kullanılır.

bir xızan çokça, bir sürü.

bir xoruza yük eləmək soyup soğana çevirmek, nesi var nesi yoksa elinden almak.

bir içim su kimi çok rahat, çok kolay.

bir işdə barmağı (əli) olmaq bir şeye karışmak.

bir işə yapışmaq bir iş yapmak.

bir işin əlində qalmaq bir işi yapmada aciz olmak, onu yapıp bitirememek.

bir işin qulağından (qulpundan) yapışmaq bir iş yapmak, bir işle meşgul olmak.

bir kalafa sümükdür çok zayıf kimse.

bir kəlmə də deməmək bir kelime bile konuşmamak, hiç konuşmamak.

Summary:

bir parça çörək çok az bulunan şey için kullanılır.

bir pəşə yiyəsi olmaq bir iş sahibini etmək.

bir raya (rə'yə) gəlmək belirli bir fikre, düşünceye ulaşmak; razi olmak, anlaşılmak.

bir rəngə çalmaq 1-bir renge yakın olmak. 2-ona benzemek.

bir saatlıq xəlifə çok kısa süren mevki, makam.

bir saqqə ilə iki aşığı vurmaq bak. **bir güllə ilə iki nişan vurmaq**.

bir samad biraz, bir an, bir dakika.

bir sayaq (təhər) 1-bir çeşit, bir türlü, bir şekilde, şöyle böyle. 2-aceleyle, nasıl geldiyse öyle, özen göstermeden. 3-nasılsa. 4-garip, başkalarına benzemeyen.

bir səhnət bir defa.

bir səslə keçmək tek bir oyla kabul edilmek.

bir səviyyədə olmaq aynı seviyede olmak, eşit olmak.

bir sicilləmə söz demək uzun uzadıya nutuk atmak.

bir sikidir bir boğazı! k. 1-akılsız, serseri, aylak gençler için kullanılan bir ifade. 2-bekâr kimse.

bir soluğa bir solukta, bir nefeste.

bir sözlə 1-tek kelimeyle. 2-konuşulan, tartışılan konuyu, sohbeti bitirmek için kullanılan bir ifade "özetle, kısaca, özet olarak" anlamında.

bir sözün üstündə durmaq inatlaşmak; hep aynı şeyi tekrar etmek.

bir sözünü beş batman balla yemək olmaz! kaba ve kırıcı konuşan kimseler için söylenir.

bir sözünü bir xəndək su ilə yumaq olmaz bak. **bir sözünü beş batman balla yemək olmaz!**.

bir sözünü iki eləmək sözünü dinlememek, itaraz etmek, ricasını yerine getirmemek.

bir sözünü iki eləməmək bak. **bir dediyini iki eləməmək**.

bir stəkan çaya çağırmaq saygı ifadesi olarak çaya davet etmek.

bir stəkan çaya getmək saygı ifadesi olarak çay davetine gitmek.

bir suyu çəkmək birine biraz benzemek.

bir süfrədə (yerdə) duz çörək kəsmək (bir sofrada) tuz ekmek kesmek, dostluk, arkadaşlık etmek.

bir şahısı çıxınca canı çıxar çok cimridir.

bir şahıya güllə atmaq meteliğe kurşun atmak, hiçbir şeyi olmamak.

bir şeir deyib qafiyəsində qalmaq başladığı işi yarım bırakmak.

bir şəkildən min şəkklə düşmək bak. **min qəlibə düşmək**.

bir şillə çəkərəm daşsaqların dişləmə çay içər "bir sille kondururum donuna edersin" anlamında çocuklara söylenen bir tehdit, korkutma ifadesi.

bir taxtası əskik olmaq bir tahtası eksik olmak, kafadan çatlak olmak, mantıksız iş yapmak.

bir taya çok, çokça, bir sürü.

bir teldən asılı qalmaq tek bir şeye ümidi kalmak.

bir telə bağlı olmaq bak. **bir teldən asılı qalmaq**.

bir təhər 1-kötü durumda. 2-bir şekilde, şöyle böyle.

bir təhər olmaq 1-üzülmək, morali, asabı bozulmak. 2-durumu değişmek, utanır gibi olmak, heyecanlanmak, sıkılmak. 3-kn. ölmek, yok olmak vs.

bir tikə çörəkdən ötrü bir lokma ekmek için (çalışmak, didinmek vs.).

bir tikə çörəyi olmaq kimseye mühtaç olmamak.

bir tikə çörəyini əlindən almaq birinin geçimini sağlamasına engel olmak.

bir tikəsi ovsanaya düşmək təsadüfi olaraq bir belâdan kurtulmak.

bir tutmaq aynı tutmak, birbirinden ayırmamak.

bir tük qaldı, bir sümük geriye hiçbir şey kalmadı.

bir tükə saymamaq aldırmamak, önemsememek.

bir tükünə də dəyməmək mukayese edince birinin diğeri karşısında çok değersiz olduğunu bildirir.

... **bir tükünə qurban (qurbandır)** lafı m olur! sana kurbandır!

bir tükünü də yerindən tərpətməmək umursamamak, kâle almamak.

bir ucdan 1-bir-taraftan, bir baştan, bir yandan. 2-daimi, devamlı.

bir ucdan bir uca bir şeyin bir başından diğer başına.

bir ucu çömçə, bir ucu nimçə saz.

bir udum su (içmək) kimi (asan) çok kolay.

bir udumda derhal, bir anda.

bir üzünə işəyib birinə tüpürmək k. verdiği küçük bir şeyi veya yaptığını başına kakmak.

bir vəziyyətdə qalmaq 1-hareket etmemek. 2-bulunduğu yerden yukarıya çıkmamak, gelişmemek.

bir vinti çatmır kafası basmıyor, akli, hafızası yetmeyen kimseler için kullanılır.

bir yana atmaq 1-kayıtsız davranışlarla kendinden uzaklaştırmak. 2-bir tarafa fırlatıp atmak.

bir yana çıxartmaq 1-halletmek, bir sonuca varmak. 2-eğitmek, büyütmek.

bir yana çıxmaq hayatta, toplumda kendi yerini bulmak.

bir yana durmaq kenara çekilmek.

bir yana getmək bir yere gitmek.

bir yandan ... o biri yandan ... 1-... yetmezmiş gibi diğer taraftan da ... 2-...daimi, sürekli.

bir yandan da sən "bir taraftan da sen" hoşnutsuzluk bildiren bir ifade.

bir yandan hey danışmaq dırdır etmek, durmadan konuşmak.

bir yastığa baş qoymaq evlənnek, aile kurmak.

bir yaşda olmaq akran olmak, yaştaş olmak.

bir yerdə qərar tapmamaq (tutmamaq) rahatsızlık duymak, rahatsız olmak, heyecan duymak, yerinde duramamak, o tarafa bu tarafa koşmak.

bir yerə, bir göyə baxmaq çok düşünmek, düşünüp taşınmak.

bir yerə yetişmək bir mevki, makam elde etmek.

bir yeyib min şükür eləmək kaderinden, mevkisinden memnun olmak.

bir yeyib, beş vermək cömertlik etmek.

bir yığın çok, hayli, külliyyatlı miktarda, fazla.

bir yol bir defa, bir kere.

bir yolluq temelli.

bir yolun yolçusu olmaq aynı düşüncede olmak, aynı şeye hizmet etmek.

bir yuvanın quşu bak. **bir bezin qırağı.**

bir yuvanın quşudurlar aynı şeye hizmet edenler için kullanılır.

bir zad deyəndə körpü qalır suyun o tayında hemencecik inciniyor, küsüyor.

biratım (biratımlıq) barıtı var çok çabuk heveslenen, heyecanlanan, ancak bir işi sonuna kadar götürecektir kadar sabrı, tahammülü olmayan, çabuk bıkan veya yorulan kimse.

birbaşə qohumluq baba, oğul, torun arasındaki bağ, akrabalık, yakınlık bağı.

birbirinin başına atlanmaq yaramazlık yapmak.

birçə daban süzmək bir kere oynayıp sahneyi terk etmek.

birçə ölümə çarə yoxdur her şeyin çaresi vardır.

birçə qarış boyu var boyundan, yaşından büyük işler yapmaya kalkanlar için kullanılan bir ifade.

birçək ağartmaq 1-yaşlanmak. 2-bir işte uzmanlaşmak (kadın, kız).

birçəyi ağarmaq yaşlanmak, ihtiyarlamak, saçları ağarmak.

birçəyin ağarsın kızlara şaka tarzında söylenen ve uzun ömür dileyen bir sevgi ifadesi.

birçəyini ağartmaq 1-yaşlanmak, ihtiyarlamak. 2-yaşlanmasına sebep olmak, ihtiyarlatmak.

birçəyinin ağ vaxtında (kadınlar için) yaşına başına uymayan, yakışmayan bir hareket yapıldığında söylenen söz.

birdən ikiyə hiç.

birə min qazanmaq çok kazanç elde etmek.

birəlli tutmaq önem vermemek, önemsememek.

birgə yaşayış yaşamaq birlikte yaşamak.

biri gədir biri gəlir herhangi bir şeyin yapılması için ısrarcı olduğunu ve araçların birinin gidip diğerinin geldiğini bildiren bir ifade.

biri gəlir biri gedir kalabalık yer, gelip gideni çok olan yer.

biri iki eləmək tartışmak, münakaşa etmek.

biri iki eliyəcəksən ha. . ! kin. sanki her şeyi halledeceksin! anlamında bir kinaye ifadesi.

biri iki görmək çok sarhoş olmak.

biri ilə lələşmək biriyle inatlaşmak.

biri min olmaq son derece artmak, son derece çoğalmak.

biri suluya çəkir biri quruya bir grup insan arasında anlaşmazlık olduğunu bildirir.

biri üçün ip toxumaq birine tuzak kurmak, birinin mahvı için plan yapmak.

biribirinə atmaq bir işin yapılmasını veya suçu birbirinin üzerine atmak, birbirine havale etmek.

birinci mənbədən öyrənmək birinci kaynaktan öğrenmek, elde etmek.

birinə batəbilməmək 1-gücü yetmemek, yenememek, galip gelememek. 2-çekinmek, korkmak.

birinə göz əymək birine saygı göstermemek.

birinə qəbir qazmaq birisinin aleyhine çalışmak, birini mutsuz etmek, ona zarar vermek için gizlice çalışmak, ayağının altına kuyu kazmak.

birinə quş dili oxumaq tatlı dille aldatmak.

birinə vərhovu vermək 1-birine yeşil ışık yakmak. 2-tahrik etmek. 3-cesaret vermek, cesaretlendirmek.

birini bilirsən, yüzünü bilmirsən "bu konuda pek faza bilmiyorsun, dolayısıyla bu işe karışma" anlamında bir uyarı.

birini bir işdən eləmək bir kimsenin bir iş yapmasına engel olmak.

birini qurmaq birini tahrik etmek.

birini sikişə vermək k. birinin başını belaya sokmak.

birinin adı var, birinin dadı birisi isim yapmış, ancak diğeri ondan üstündür.

birinin ağzına çörək atmaq rüşvet vermek.

birinin başını bağlamaq birinin adaklandığını ilân etmek.

birinin başını yemək 1-çok konuşarak birini yormak. 2-birinin ölümüne sebep olmak.

birinin belinə yamamaq birine zorla veya aldatarak bir şeyi kabul ettirmek, sırtına yüklemek.

birinin dərisinə girmək tahrîk etmek, kışkırtmak.

birinin haqqını yemək birisinin hakkı olan şeyi vermemek, kendisi sahiplenmek.

birinin himayəsində yaşamaq birisi tarafından himaye edilmek, masrafı karşılanmak.

birinin xüdüyünü eləmək birinin hasretini çekmek.

birinin üstünə beşini qoymaq abartmak, şişirmek.

birinin üzünü qaşmaq birinden bir şeyi ısrarla istemek.

birinin yayın əlləmək birini kandırarak yoldan çıkarmak.

birlikdə getmək beraber gitmek, birlikte gitmek.

biryolluq eləmək (etmək) 1-işi yapıp bir seferde bitirmek. 2-öldürmek, mahvetmek.

bisdan olmaq olgunlaşıp düşmek (kavun, karpuz).

bismillah eləmək bir şeye yeni başlamak, yeni el atmak.

bistini vurmaq 1-keyfi yerinde olmak, neşesi yerinde olmak. 2-meteliğe kurşun sıkmak, çok fakir olmak.

bişən (bişmiş) aşə (soyuq) su qatmaq olmuş bir işi bozmak.

bişmiş toyuğun (da) gülməyi gəlir (tutur) 1-liyakatsiz, yakışıksız bir hareket için kullanılır. 2-anlamsız, gülünç olan şey için söylenir.

bit basmaq 1-fakirleşmek. 2-bitlenmek.

bitab olmaq 1-kararsız olmak, sıkılmak, rahatsız olmak, ne yapacağını bilmemek. 2-hâlsiz olmak, bitap olmak.

bitablıq etmək kararsızlık, sabırsızlık etmek.

bitə yol vermək birisine çok yüz vermek, haddini aşmasına sebep olmak.

biti tökülmək çok fakir olmak.

bitib bərkimək sağlamlaşmak, muhkemleşmek.

bitin götündən birə çıxartmaq kendinden bir şeyler uydurmak, laf çıkarmak.

bitməmiş yovşan dibindən doğulmamış dovşan axtarır boş hayaller peşində koşuyor.

bivaxt xoruz kimi banlamaq yersiz, uygunsuz konuşmaq, beklenmeyen bir anda lafa qarışıp konuşmaq.

biyabanlara salmaq çöllərə düşürmək.

biz də yerdən çıxmamışıq herkesin kendine göre bir aslı, nesli ve şahsiyeti vardır.

biz keşişə söymədik ki..? biz Ermeninin haçına mı küfrettik? bir konu üzerinde tartışırken taraflardan biri digərinə bu sözlerle memnuniyetsizliğini, duruma itiraz ettiğini bildirir.

biz qail (ümid) olduq daza, daz özün (özünü) qoydu naza biz ona ümitlendik o da bizi yarı yolda bıraktı, güvəndiyimiz dağlara kar yağdı.

bizdən çək özgəsinə sox k. şimdi de başkasını hăllet, -senin kim olduğunu ve ne düşündüğünü biliyoruz, tecrübəmiz vardır şeklinde bir ifadə.

bizi bir də əkib doğan yoxdur! şakayla birine "ölesin, Allah canını alsın" sözleri söyləndiyində karşılık olaraq "artık annem ve babam yok ve ben tekrar dünyaya gele-mem" şeklinde verilen cevap.

bizi dədə nənə yerdən tapmayıb! bak.

bizi bir də əkib doğan yoxdur!

bizi gördüyü gözü yoxdur bizimlə düş-man kesilmişdir, bizi kıskanmaktadır.

bizim ağzımızın yemi deyil bize münasip değıl, çok pahalıdır.

bizim başımızda salmanilik öyrəşmə acemiliğini bəndə denemə.

bizim küçədə də bayram olar kəder bize de güler.

bizim qapımızdan keçməz bizim eşiğı-mizdən geçmez.

bizim pulumuzun şiri qancıqdır? bizimki para değıl mi?

bizimki zəlzələdən, vəlvələdən keçib artık iş işten geçmiş.

boğaz açmaq doymak bilməmək, önünə gələnı yemək, aç gözlülük etmək.

boğaz basmaq soğuk alğınlığı soncunda badəmciklərin şişkinliğini gidermek için bastırarak ilkel bir tedavi uygulamak.

boğaz boğaza 1-başbaşa. 2-birbirinin boğazını sıkmaya çalışarak.

boğaz boğaza gəlmək kavgə etmək.

boğaz dərdi boğaz derdi, geçim için çalışıp çabalama.

boğaz dediyin qırx boğumdur bir sözün iyice düşünüp taşınmadan söylenmesinin sakıncasını bildirir.

boğaz (boğaza) döymək münakaşa etmək, tartışmaq, çene çalmak, boş konuşmaq.

boğaz döyüşü salmaq çene çalmak. boşuna tartışmaq, anlamsız tartışmaya tutulmaq.

boğaz olmaq 1-hâmile olmaq. 2-herhangi bir sebepten dolayı birine mânevî borçlu kalmak, gebe kalmak.

boğaz ortağı olmaq başkasının yemeğine ortak olmaq.

boğaz otarmaq otlakçılık yapmak, orada burada karnını doyurmak, otlanmaq, başkalarından geçinmek.

boğaz toxluğuna boğaz tokluğuna, karım tokluğuna, karşılığında hiçbir şey ödəmeden, yalnız yiyeceğini vermek suretiyle çalıştırılan kimsenin çalışma tarzı.

boğaz uzatmaq şişinmək, kabarmak.

boğaz yırtmaq haykırmak, bağırmaq, yüksek sesle konuşmaq.

boğaz zoruna iş aparmaq bağırıp çağırarak iş yaptırmak.

boğaza çıxmaq 1-bıkmak, usanmaq. 2-haddindən fazla, son derece çok olmaq.

boğaza dürtmək 1-tartışmaq, boş konuşmaq, çene çalmak. 2-tıkmak, atıştırmak, aç gözlü gibi yemek.

boğaza gəlmək gırtlığa çıkmak, sabrı tükenmek, tahammülü kalmamak, katlanamamak.

boğaza gətirmək (yığmaq) canına tak ettirmek, bıktırmak, usandırmak.

boğaza keçmək başa belâ olmaq, sülük gibi yapışmaq, musallat olmaq.

boğaza qədər boğazına kadar, gırtlığına kadar, aşırı ölçüdə, lüzumundan fazla.

boğaza qədər borca girmək gırtlığına kadar borcu olmaq, haddindən çok borçlanmaq.

boğaza yığılmaq gırtlığa çıkmak, bıkmak, usanmaq.

boğaza yığmaq gırtlığa çıxarmak. bıktırmak, usandırmak, bezdirmək.

boğazacan yemək gırtlığına kadar yemek, doyana kadar yemek.

boğazda tikan göyərmeək konuşamamak, konuşacak durumda olmamak.

boğazdan artırmaq (kəsmək) boğazından kesmek, yemeğe fazla harcamamak, gündelik masrafı kısmak, kanaat etmək, yemek içmeye fazla para harcamamak.

boğazdan keçməmək boğazından geçmemek, kendinden uzakta veya yanında bulunmayan çok sevilen birini düşünerek yemek yiyememek, yalnız yemek yemeden dolayı rahatsızlık duymak.

boğazdan kəsmək kanaat etmək.

boğazdan yuxarı danışmaq (demək) içten gelen duyguyla konuşmamak, palavra sıkmak.

boğazdan yuxarı gayri samimi, içten gelmeyen (konuşma, söz).

boğazı açılmaq boğazı açılmak, iştahı artmaq.

boğazı armud saplağı kimi nazikləşmək (nəzilmək) boynu armut sapına dönmək, çok zayıflamak.

boğazı armud saplağına dönmək bak.

boğazı armud saplağı kimi nazikləşmək (nəzilmək).

boğazı biçilmək (kilidlənmək, tikilmək) yemek yiyememek, boğazından bir şey geçmemek.

boğazı boş qalmaq aç kalmak.

boğazı ələ bil gavalınlı dəşilib! gür və yüksek sesle konuşan kimsələr için söylenir.

boğazı əldə qalmaq dara düşmək, zor durumda kalmak.

boğazı ələ vermək gırtlığından yakalanmaq, yakalanmaq, ele geçmək.

boğazı ... əlində olmaq birinin əlinə düşmək, ipi birinin elinde olmaq.

boğazı əlinə keçmək gırtlığı elinə geçmək, kurtulamamak.

boğazı gəlmək boğaz mukozaları şişmək, iltihaplanmaq.

boğazı işləmək boğazı işləmək, birşeyler yemek, çenesi çalışmaq.

boğazı kəndirdə olmaq 1-çıkmaz duruma düşmək, sıkıntıda olmaq. 2-zor, təhlükeli durumda olmaq.

boğazı qovuşmaq nefes alamamak, boğazı tıkanmaq.

boğazı qurumaq boğazı kurumak. 1-çok susamak. 2-hayret, korku, şaşkınlık vs.'den dolayı donakalmak. cevap verememek, konuşamamak. 3-büyük korku geçirmek.

boğazı şişmək durmadan birşeyler yemek.

boğazı tovlanmaq iltihap vs. sonucu boğazının içi kızarmak, gıcıklanmaq.

boğazı tutulmaq nutku kurumak, konuşamamak, boğulur gibi olmak, sesi çıkmamak.

boğazıma (boğazına) diri ilân dolasalar (soxsalar) da (qurğusun töksələr də) asla, kat'iyen, ne olursa olsun.

boğazın dəlinsin! (qovuşsun) fazla yemek yiyenlere veya sevilmeyen birisinin bir şey yemesi esnasında beddua anlamında söylenen bir ifade.

boğazına bağlamaq zorla veya hile ile bir şeyi kabul ettirmek, üzerine yüklemek.

boğazına çatı sal! git de boynuna ip geçir! onur kırıcı ve şerefsizcesine bir iş yapanlara söylenen hakaret ifadesi.

boğazına çökmək gırtlığına çökmək, yenerək bir şeyi yapmaya mecbur etmək, bir şeyi yapmaya mecbur etmək.

boğazına ip salmaq 1-boğup öldürmək. 2-cimrilik etmək, eli sıkı davranmaq, malını yememek.

boğazına keçirtmək boynuna geçirmək, uhdesine bırakmaq, birisine bırakmaq.

boğazına kəndir salmaq 1-kendini asarak intihar etmək. 2-bir şeyi yapmamak veya vermemek için elindən gelen her şeyi yapmak, mızıkçılık yapmak. 3-kendine tâbi etmək. 4-cimrilik etmək, eli sıkı davranmaq, malını yememek.

boğazına kəndir salsan (salsalar) da asla, kat'iyen.

boğazına qədər borca batmaq (düşmək, girmək) gırtlığına kadar borca girmək.

boğazına qədər yemək çok yemek, gırtlığına kadar yemek.

boğazına qurğuşun doldurmaq işkence vermek, eziyet etmək.

boğazına saxlamaq karın tokluğuna bakmaq, yanında saxlamak.

boğazına sarılmaq gırtlığından yapışmaq.

boğazına şerik çıxmaq (olmaq) bak. **boğaz ortağı olmaq**.

boğazına şiş girsın bak. **boğazın dəlinsin!**
boğazında başmaq tayı qalıb? neden konuşmuyorsun? neden susuyorsun?

boğazında düyünlənmək boğazında düğümlənmək. 1-söyləmək istediğini heyecan veya üzüntüden dolayı söyleyeməmək. 2-heyecan, korku veya üzüntüden dolayı yemək yiyeməmək.

boğazında (tikə) qalmaq boğazında kalmək. 1-ağızdakı lokmayı yutamamak. 2-arzusuna ulaşmamək, ukdesi içinde kalmək.

boğazında qalsın! boğazında qalsın, zıkkım olsun! haram olsun!

boğazında qoymaq 1-başkasının yiyeceğine göz dikərək lokmasını yutturmamak. 2-yemesinə izin verməmək, yeməğin ortasında engel olmaq.

boğazında yoğnuq çıxmaq boğmaça hastalığına yakalanmaq.

boğazından artırmaq (kəsmək) boğazından artırmək, masrafı kəsmək, yiyeceğindən kesərək para toplamək, kanaat etmək.

boğazından assalar da asla, kat'iyen.

boğazından çıxarıb vermək 1-kendine çox yarayacaq olan şeyi məcburiyyət karşısında başkasına vermək. 2-kendi rızkını, lokmasını bölüşmək.

boğazından çıxarmaq nasip olmamak, kismet olmamak, əlində olan bir şeyi kaybetmək.

boğazından (çörək) getməmək (keçməmək) 1-boğazından keçməmək, sevdiyi bir kimsenin yokluğu veya yoksulluğu dolayısıyla bir yiyeceği yalnız başına yeməkdən üzüntü duymək, rahat rahat yiyeməmək. 2-korku, ısırap veya başka bir səbəptən dolayı hiçbir şey yiyeməmək.

boğazından kəsmək boğazından kesmək, yiyeceğindən kanaat etmək.

boğazından ötürmək ş. yemək, yutmaq.

boğazından su keçməmək kahretmək, son dərəcə kederlənmək, üzülmək.

boğazından tutmaq boğazını sıkmək, gırtlığından yapışmaq, kımıldamasına imkân verməmək.

boğazından tutsan canı çıxar sıksa, çox zayıf kimsələr için kullanılır.

boğazından üzüaşağı ötürmək ş. yemək, yutmaq.

boğazından yapışmaq gırtlığından yapışmaq, sıkıştırmək, zor durumda bırakmaq, bir şey için məcbur etmək.

boğazından yarlığını qoparmaq yetkilerini elindən almak.

boğazını arıtlamaq öksürərək boğazını təmizləmək.

boğazını basmaq rüşvət vermək, susması için bir şeylər vermək.

boğazını cırmaq 1-yüksək seslə konuşmaq. 2-bak. **boğazını yırtmaq**.

boğazını cücə boğazı kimi üzmək kafasını koparmək. başını kesərək öldürmək.

boğazını islatmaq ş. biraz içki içmək, alkol almak.

boğazını kəndirdən qurtarmaq boynunu iptən kurtarmək, çox zor durumdan kurtulmaq.

boğazını kəndirə verməmək təslim olmamak.

boğazını qəhər tutmaq hırsından, hidde-tindən boğularak ağlamək istemək, lâkin ağlayamamak.

boğazını qurutmaq 1-kötü duruma düşürmək, korkutmaq, geri çəkilməğe məcbur etmək. ağır həkəret, heyecan, korku veya həyretten dolayı cavab vereməmək.

boğazını sıxmaq 1-gırtlığını sıkmək. 2-birisini çox zor durumda bırakmaq.

boğazını üzmək 1-çox sıkıştırmək, yaka-layıp vazgeçməmək. 2-kafasını koparmək, başını kesmək.

boğazını yağlamaq rüşvət vermək.

boğazını yaşlamaq alkolli içki içmək.

boğazını yırtmaq boğazını yırtmaq. 1-bağırmək, bütün gücüylə həykırmək, gırtlığını yırtmaq. 2-boşuna konuşmaq.

boğazının gen (qahn, yoğun) yerinə salmaq 1-bütün gücüylə bağırmaq. 2-yüksək seslə ağlamək.

boğazının yolu qurumaq hayret etmək, korkmaq, cevap verememek.

boğma basmaq 1-iki elinin avuç içiyle birinin kafasına bastırırcasına vurmaq. 2-dert, belâ, hastalık vs. kapasın anlamında iki elin avuç içleri ile birine gönderme yapmak.

boğma çıxarmaq bak. **boğma basmaq** 2. anlamda.

bol götürmək 1-havalanmaq. 2-beysbol gibi bazı oyunları oynamak.

bolan solanlıq olsun! bolluk olsun!

bomba atmaq bomba atmaq, bombalamak, bomba fırlatmaq.

bomba kimi səslənmək bomba gibi patlamak, şaşırtıcı bir haber yayılmak.

bombardman etmək (eləmək) bombardman etmək, bir yere top vs. atəşli silahlarla bomba yağdırmaq.

bomboz bozarmaq 1-tamamen boz rengə bürünmək, rengi solmaq. 2-son derece canı sıkılmək, sıkıntıdan rengi kaçımaq.

boraşum vurmaq toprağı bel ile işləmək.

borc almaq borç almak, geri vermek kaydıyla birindən para veya bir şey almak.

borc bilmək borç bilmək, bir şeyi yapmayı kendine borç, görev bilmək.

borc etmək borç almak, borç olaraq birindən para veya başka bir şey almak.

borc xərc eləmək başkasından borç almak, borçlanmaq.

borc xərcə almaq borçlanaraq almak.

borc xirtəyə çıxmaq haddindən fazla borcu olmaq, borç gırtlığa dayanmaq.

borc olmaq borç almak, vəzifə olmaq, karşılığı verilmesi icap etmək.

borc olsun 1-alacağın olsun! 2-borcum olsun.

borc vermək borç vermek, geri vermek şartıyla birinə para veya başka bir şey vermək.

borca batmaq borca batmaq, borçlanmaq.

borca düşmək (girmək) borca girmək, fazla borçlanmaq, fazla borç almak.

borca salmaq kendinde olmadığı için başkasından borç etmesine səbəp olmaq.

borca tutmaq borcuna karşılık almak, götürmək.

borcdan çıxmaq 1-borcunu bitirmək. 2-kendinə yapılan bir şeyin karşılığını ödəmək, vermək.

borcdan qurtarmaq bütün borçlarını ödəyip bitirmək.

borclu çıxartmaq borçlu çıxarmək. 1-birine-iyilik etmək, minnetar bırakmaq. 2-fazlasıyla bir şeyi aldığı veya yaptırdığı hâlde, mânevî olaraq muhatabından geride olmasına rağmen konuşmaları veya tavrıları ilə karşdakini alt etmək və kendini üstün göstərmək.

borclu eləmək birinə iyilik etmək, minnetar bırakmaq.

borclu qalmaq borçlu kalmək, borçlu olmaq, maddî veya mânevî olaraq borçlanmaq.

borclu qalmamaq borçlu kalmamək, borcunu ödəmək.

borcum (borcuma) deyil beni ilgiləndirmez!

borcun (borcuna) deyil seni ilgiləndirmez!

borcunu qaytaran adam kimi. . . . çox asabi, rahatsız bir insan gibi.

borcunu ödəmək borcunu ödəmək. 1-borcunu vermək. 2-vəzifəsini yerinə getirmək, yapmaq.

borcunu vermək 1-borcunu vermək, aldığı borç para veya şeyi geri ödəmək, vermək. 2-görevini yapmaq, vəzifəsini yerinə getirmək, kendinə yapılan bir iyiliğin karşılığını ödəmək.

bordağa bağlamaq 1-besiye almak. 2-yedirip içirmək, rahat bir hayat sürdürmək.

bordağ dövrü hayvanların besiyə alındığı devir.

bordağda saxlamaq bak. **bordağa bağlamaq**.

bostan əkmək dostluk kurmaq. yaxınlıq göstərmək, yaxın arkadaş olmaq, sırrını açmaq.

bostan olmaq bazı organlar, göz, parmakların eklem yerləri vs. şişmək.

bostan pozan hər şeyi berbat edən, iyyi kötüyü birbirindən ayırt edeməyən.

bostançı poxu kimi şişmə başından büyük laflar etmə, yerini bil.

bostanı bar gətirməmək emekləri boşa gitmək, eməğinin karşılığını alamamak.

bostanına daş atmaq (salmaq) sataşmaq, tenkit etmək, üzerine yüklənmək, doku-naklı laf söyləmək.

boş ambar sapsız kürək çal ha çal bak. içində yel çalır yelkənlər oynayır.

boş atıb dolu tutmaq boş atıp dolu vur-mak. 1-doğruluğuna inanmadan söylədiyi şey gerçək çıkmak. 2-bir şeydən bekleme-diği iyi bir sonuq elde etmək.

boş beşik görməyəsən! 1-çocuğunun başı-na bir şey gəlməsin. 2-çocuksuz kalmaya-sın, çocuğun olsun.

boş boş danışmaq lafazanlıq etmək, an-lamsız konuşmaq.

boş boş gəzmək hiçbir iş yapmadan gez-mək.

boş çıxmaq boş çıkmak, umduğu gerçək-leşməmək.

boş damarından tutmaq damarına gir-mək.

boş danışmaq (söyləmək) boşuna konuş-mak, yersiz, uyğunsuz konuşmaq, faydasız konuşmaq.

boş dayanmaq boş durmaq, iş yapmamak.

boş dolanmaq işsiz gücsüz dolaşmaq.

boş durmaq (oturmaq) boş durmaq, her-hangi bir işlə məşğul olmamak, bir iş yap-mamak.

boş əl ilə 1-hiçbir şey elde etmədən, hiçbir şeye sahip olmadan, elində hiçbir şey ol-madığı hâlde. 2-elinə hiçbir şey olmadan, eli yalın.

boş fikirlər yürütmək anlamsız fikirlər iləri sürmək.

boş gəzmək boş gəzmək, hiçbir iş yapma-mak.

boş hay küy boşuna bağırıp çağırma.

boş işlə məşğul olmaq yararsız iş yapmak.

boş qalmaq boş kalmak, işsiz kalmak.

boş qayıtmaq bir işte veya bir konuda başarı elde etməmək.

boş qaytarmaq birşeylər verməmək; iste-diği şeyi vermeden geri göndərmək.

boş qaytarmamaq birşeylər vermək, eli boş döndürməmək.

boş qoymaq işsiz bırakmaq.

boş olmaq 1-işi olmamak. 2-hür olmaq. 3-anlamsız yaşamaq, hiçbir amacı olmamak.

boş tutan bərk kəsər yapacağı şeyi hisset-tirmeyən və zamanı gəlincə de onu ən şid-detli şəkildə yapan insanlar için kullanılır.

boş tutmaq bir şeye ciddi eğilməmək.

boş vədlər vermək kandırmaq, aldatmaq.

boş yerə danışmaq boşuna konuşmaq, sözü dinlənməmək.

boşa çıxarmaq sonuçsuz bırakmaq, hiç etmək, hiçe çıkarmak.

boşa çıxmaq 1-işini yapıp bitirmək. 2-sonu hiç olmaq, hiçbir şey elde edeməmək, heder olmaq, bir sonuq çıkmamak. 3-(kurşunu vs) hedefi tutturamamak.

boşa getmək boşa gitmək, (harcanan e-mək, para vs.) hiçbir işe yaramamak.

boşa qoymaq bir şeydən ciddi asılmamak.

boşa qoysan dolmaz, doluya qoysan götürməz boşa koysan dolmaz, doluya koysan almaz, her ikisi de verimsiz olan iki şık karşısında kalındığı zaman işin içinden çıkılamadığını, uygun bir çare bulunama-dığını belirtmek için kullanılan bir ifade.

boşboğazlıq etmək (eləmək) boşboğazlıq etmək, gereksiz, yersiz və düşüncesiz söz-ler sarf etmək, lafazanlıq etmək.

boşdağa qoymaq belirli bir süre toprağı ekməmək, dinləndirmək, dinlənməyə bı-rakmaq.

boşqab dibi yalamaq yaltaklanmaq.

boşluqda bağırmaq sonuq alınmayacaq bir iş yapmak.

boşuna atmaq boşuna kurşun atmaq, a-maçsız, gâyesiz, hedefsiz çalışmaq, boşa kurşun sıkmak.

boy atmaq 1-büyümək, boyu uzamak. 2-ilerləmək, tecrübe kazanmaq, pişmək.

boy boya vermək (birkaç kişi) ayakta durmaq, yan yana durmaq.

boy buxununa biçilmək tam uyğun gəl-mək, yakışmaq.

boy buxunundan utan ayıp değıl mi! bo-yundan utan!

boy demək 1-kendini övmək, kendini met-hetmək. 2-saçma sapan konuşmaq.

boy durmaq suyun derinliğini ölçmək veya anlamak için ayakları aşağıda olduğı şəkildə suyun dibinə doğru inmək.

boy görmə yeni gəlinin yanına hədiyyə götürərək ilk dəfə gidiş, gəlin olmuş biriylə ilk dəfə yapılan görüşmə.

boy oxşamaq çocuğu severken güzel sözlər söyləmək.

boy ölçmək birisinin boyunu ölçmək.

boy vermək boy vermek. 1-büyümək, boy atmaq. 2-boy veya uzunluk olarak eşit olmaq. 3-(su seviyesi) insan boyunu aşmaq.

boy verməmək boy verməmək, dərinliğı insan boyunu aşmaq.

boya almaq 1-kəndi ətrafına, başına toplamaq. 2-boya kapmaq, boyanmaq.

boya başa çatdırmaq büyütmək.

boya başa çatmaq büyümək.

boya başa çıxarmaq (yetirmək) yetişdirmək, büyütmək, ortaya çıxarmək, tərbiyə etmək.

boya başa çıxmaq (yetişmək, yetmək) yetişmək, büyümək, yaşını başını almaq.

boya (boyuna) bərabər boyu bərabər, insan boyuna eşit.

boya vermək boy vermek, boyu uzamaq.

boyaxana küpü deyil boyacı küpü deyil ki (hemen daldırıp çıxarsın), çox da kolay deyil.

boykot etmək boykot etmək, birinə təkpi duyduğunu bildirmək gəyisiylə ilişkisini kəsmək.

boynu allaf xoruzunun boynuna dönmək şişmanlamaq, yağlanmaq.

boynu armud sapına (saplağına) dönmək boynu armut sapına dönmək, zayıflamaq.

boynu boyunduruqlu esir, esərette olan, esir gəbi yaşayan.

boynu buruq qalmaq boynu bükük kəlmək, nə yapacağını bəleməmək, çaresiz kəlmək.

boynu çiyinə qısılmaq zavallı. duruma düşmək.

boynu gəlmək boyunduruğa koşulmaktan dolayı hayvanın boynundakı et şişmək.

boynu qıldan nazik boynu kıldan incə, başkasının istəğini rəddetməyən, çox nazik, kibar olan kəmsə.

boynu qırılmış bir işi kötü veya hatalı yapınca edilən ilənme ifadəsi.

boynu qoltuqaltı görmək edilən nasihatləri dinləməyi q burnunun doğrultusuna gətmək və yaptıklarının cəzasını çəkmək, gərəkən dərsi alıp təcübə kəzanmaq.

boynu sınımış boynu kırılacaq, bir beddua. ilənme ifadəsi.

boynu sinsin! boynu kırılсын! ölsün! gəber-sin! ilənme ifadəsi.

boynu tükdən nazik olmaq birinin qarşı-sında suçlu olmaq, birinə boyun eğmək.

boynuma biçilməyib ki! alnıma mı yazılmış! yapmaya məcbur muyum!

boynun altında qalsın boynu altında kəlsin! bir beddua ifadəsi.

boynun çiyində qalsın! çaresiz kəlıveresin!

boynun qırılsın (sinsin!) boynun kırılсын! ölesin! gəberesin! ilənç ifadəsi.

boynuna almaq 1-boynuna almak, bir şeyi borç veya ödəv gəbi üzərinə almak, uhdəsinə gətürmək. 2-işlədiğı suçu vs. kəbul etmək.

boynuna atılmaq boynuna sarılmaq, kucaklamaq.

boynuna atmaq üstünə atmaq, kəbahatı suçu başkasına yükləmək.

boynuna bağlamaq zorla kəbul ettirmək üzərinə yükləmək.

boynuna biçilmək birinə bir şey yakışmaq; uyğun gəlmək.

boynuna çanta asmaq bak. boynuna torba salmaq.

boynuna çəkmək üzərinə almak, rəzı olmaq, uhdəsinə almak, yapacağını taahhüt etmək.

boynuna düşmək 1-üzərinə düşmək, uhdəsinə kəlmək, uhdəsinə düşmək. 2-inat etmək, tərslilik etmək.

boynuna gətürmək üzərinə almak, yapacağını taahhüt etmək, üstlənək.

boynuna (boynundan) xaç asmaq (salmaq) Hristiyan dinini kəbul etmək. kəndi dinini tərək edərək hristiyan olmaq.

boynuna ip salsan da ... asla ..., kəat'iyən ..., kəsinliklə ...

boynuna keçirmək (keçirtmək) boynuna gəçirmək. 1-boynuna asmaq. 2-uhdəsinə üzərinə bərakmaq, havale etmək.

boynuna qoymaq 1-itiraf ettirmek. 2-mecbûr etmək, râzı etmek, kabul ettirmek. 3-üzerine yüklemek, zorla kabul ettirmek.

boynuna mindirmək haddinden fazla yüz vermek, şımartmaq, başına çıkarmak.

boynuna minmək biri üzerinde kesin hâkimiyet kurmak, otoritesi altına almak, kendi iradesini elinden almak, her istediğini yaptırmak.

boynuna minnət qoymaq yaptığı iyiliği, saygıyı vs. başa kakmak, yüze vurmak, hatırlatmak, başkasını kendine borçlu çıkarmak.

boynuna örkən dolanmaz (dolaşmaz) çok güçlü, çok kuvvetli kimşe.

boynuna övlad (uşaq) düşmək hâmile kalmak.

boynuna sarılmaq boynuna sarılmak, kucaklamak.

boynuna sırimaq üzerine yüklemek.

boynuna təklif gəlmək üzerine vazife, görev düşmək.

boynuna torba asmaq 1-dilenmek, dilencilik etmek. 2-aldatmak, kandırmak.

boynuna torba salmaq 1-aşağılamak, hakaret etmek, tahkir edici bir işi yaptırmak, cezalandırmak. 2-dilenmek, dilencilik etmek.

boynuna yıxmaq üstüne yüklemek, bir suçu birinin üzerine yüklemek, isnad etmek.

boynuna yükləmək 1-bir işi birinin üzerine yüklemek, uhdesine bırakmak. 2-kabul ettirmek.

boynunda boyunduruq daşımaq zor ve ağır bir iş yapmak.

boynunda qalmaq boynunda kalmak, sorumluluğu üzerinde kalmak.

boynunda olmaq 1-uhdesinde olmak, üzerinde olmak, yapması gerekmek. 2-hâmile olmak, yüklü olmak.

boynunda uşaq qalmaq bak. **boynuna övlad (uşaq) düşmək**.

boynundan asılmaq birine yük olmak, birinin sırtından geçinmek.

boynundan assalar da... kat'iyen! asla!

boynundan atmaq 1-üzerine almamak, inkâr etmek. 2-bir işi yaparak hafiflemek. 3-üstünden atmak, üzerindeki sorumluluk

isteyen bir işi atmak. 4-üstünden atmak, canını, yakasını bir şeyden kurtarmak.

boynundan torba asmaq dilenmek, dilencilik etmek.

boynundan vurub çıxartmaq güç tatbik etmek.

boynunu burmaq 1- boynunu bükmek, mazlum mazlum durmak, zavallı durumda olmak. 2-baş eğmek, teslimiyet göstermek.

boynunu bükmək boynunu bükmek. 1-kendine acındıracak tavır takınmak. 2-acizliğini, çâresizliğini kabul etmek, çâresiz kalmak. 3-üzgün, mahzun, zavallı bir şekilde durmak veya oturmak.

boynunu əymək dayak atmak. cezalandırmak, dersini vermek.

boynunu qısmaq zavallı bir şekilde durmak, boynunu omuzları arasına çekmek.

boynunu sabunlanmış ipə keçirmək kendini ölüme vermek, bilerek ölüme doğru gitmek.

boynunu sındırmaq 1-cezalandırmak, ders vermek. 2-geriletmek, gerilemesine, vazgeçmesine sebep olmak.

boynunu şax tutmaq dimdik durmak, çekinmemek.

boynunu uzatmaq 1-bakmak, bakınmak, başını uzatarak bakmak. 2-her şeye, her cezaya râzı olmak.

boynunu vurmaq 1-boynunu vurmak, başını keserek idamı etmek, ceza olarak öldürmek. 2-fırsat düştüğünde büyük kötülük etmek, mahvetmek.

boynunu vurdurmaq idam ettirmek. kafasını kestirmek.

boynunun ardına vurub qovmaq kovmak.

boynunun ardını (dalını) görəndə hiçbir zaman, asla.

boynunun ardını (dalını) qaşımaq şaşırmaq, kendini kaybetmek, ne yapacağını bilmemek, zor durumdan çıkış yolu aramak.

boyu bir qarış, saqqalı iki qarış çok kısa boylu kimse.

boyu dolu olmaq hâmile olmak.

boyu var dəvəcə, ağı yoxdur zərrəcə yaşı ile hareketleri ve davranışları birbirini tutmayan kimseler için kullanılır.

boyun almaq uhdesine almak, üzerine almak.

boyun boyuna durmaq (vermək) 1-yan yana durmaq. 2-zavallı bir şekilde boyunlarını bükerek durmaq.

boyun burmaq 1-boyununu eğmek, meysus olmak. 2-bir şeyi kabul etmək anlamında boyununu bükmək.

boyun əti olmaq sakız gibi yapışmaq, peşini bırakmamak.

boyun əymək 1-boyun eğmək, istemeye istemeye kabul etmək, uymaq, tâbi olmaq, hâkimiyetini kabul etmək. 2-yalvarmaq, karşısında alçalmak, minnet etmək.

boyun yerə girsın! bak. **boyun yər altda qalsın!**

boyun qaçıрмаq (qaçırtmaq) 1-bir şeyi kabul etmemək, üzerinden atmaq, imtina etmək. 2-verdiği sözü tutmayaraq üzerine aldığı bir işi yapmamak.

boyun qaşımaq birinə karşı mahcup olmaq.

boyun qoymaq razı olmaq, üzerine almak, uhdesinə almak.

boyun olmaq 1-söz vermək, vaat etmək. 2-kefil olmaq.

boyun olsun boyunduruq tapılar iş yapan olursa vasıta bulunur.

boyun söymək okşamaq, sevmək.

boyun tutdurmaq kabul etmək.

boyun tutmaq 1-kendi üzerine, uhdesinə almak. 2-itiraf etmək. 3-teslim olmaq. 4-direnmək, mukavemet etmək.

boyun vermək 1-hâkimiyetini kabul etmək, buyruk altına girmək. 2-râzı olmaq, uhdesinə almak.

boyun yər altda qalsın! ölüp mezara giresin!

boyuna biçilmək tam uyğun olmaq, üzərinə oturmaq.

boyuna boz ip (ip, qatma) tutum! (ölçüm!) bak. **boyuna kəfən biçim!**

boyuna kəfən biçim! ölesin! mezara gömeyim! anlamında beddua ifadəsi.

boyuna qamış ölçüm! bak. **boyuna kəfən biçim!**

boyuna qurban samimiyyətlə kullanılan bir sevgi ifadəsi.

boyunardı eləmək üzerine aldığı yükümlülüğü, sorumluluğu yerinə getirməmək, verdiği sözü yerinə getirməmək, kendine verilen bir işi yapmamak.

boyundan utan yaşına, boyuna, mevkine uyğun hərəkət etməyən insanlar üçün kullanılan bir ifadə.

boyunduruq altına girmək boyunduruq altına girmək, tâbi olmaq.

boyunduruq altında olmaq boyunduruq altında olmaq, esaret, zulüm, baskı altında olmaq.

boyunduruq yoldaşı 1-ş. eş, zevce. 2-iş arkadaşı. 3-zor günlerin dostu.

boyunəti olmaq rahatsızlıq vermək, sakız gibi yapışmaq.

boyunu oxşamaq övücü sözlər söyləmək, övmək.

boyunu yerə soxum ölesin! mezara gömeyim! anlamında beddua ifadəsi.

boz boz baxmaq ters ters baxmaq, kötü kötü baxmaq.

bozbaş qızdırmaq yaltaklıq etmək.

böht almaq (aparmaq) hayret etmək, düşüncəyə dalmək.

böhtan atmaq (demək, etmək, eləmək) birinə yapılmamış, olmamış bir şeyi isnad etmək, iftira etmək.

böhtan vurmaq iftira etmək.

böhtana düşmək iftiraya maruz kalmək.

böhtə getmək hayret etmək, şaşırmaq, derin düşüncəyə dalmək.

bök eləmək sahip olduğu bir şeyi ona buna dağıtmək.

bölük bölük eləmək (etmək) bölük bölük etmək, parça parça etmək, kırmək, parçalamək.

bölük bölük olmaq parça parça olmaq, gruplar hâlinə gəlmək.

börk qapmaq (qoymaq) aldatmaq, kandırmək.

börkü qazi eləmək yaptığı işləri gözden keçirmək.

börkümüz dəyişik düşəcək birinin bir işi mutlaka yapması konusunda söylenən uyarı ifadəsi, sonra külahları deşiriz.

börkümüz tərsə düşər aramız bozulur.

börkün ananın qoltuğunda qalsın! ölesin! geberesin!

börkün qoy altıdan (altına) otur üstündə (üstünə) yaptığın bu iş veya hareketten dolayı utanmalısın, utanç duymalısın.

börkün uca qoy bak. papağın uca qoy.

börkünü əyri qoymaq dünya umurunda olmamak, hiçbir gailisi olmamak.

börkünü göyə atmaq (tullamaq) çok memnun olmak, çok sevinmek, sevinçten havalara uçmak.

börkünü qabağına qoyub fikirləşmək şapkasını önünə koyup düşünmek, iyice düşünüb taşınmak.

börkünü yan qoymaq 1-kendini üstün görmek. 2-efelik yapmak.

börkünü yanqılıcı qoy birinin veya yakınının kötü bir iş yapması durumunda tenkit ve memnuniyetsizlik ifadesi olarak kullanılır.

börkünü (papağını) yerə soxmaq kepaze etmek. rezil etmek.

böüş eləmək kurum satmak, başkalarına yüksekte bakmak.

bövl etmək işemek.

böyən tökmək (koyun) ishal şeklinde dışkılamak.

böyrək yağ içində üzən kimi üzmək rahat yaşamak, güzel yaşamak.

böyrək yağında bəsləmək kuş sütüyle beslemek, koruması altında tutmak, her şeyden korumak.

böyrü üstə qalmaq yatalak olmak; hasta yatağından çıkamamak.

böyrü üstə yatmaq tembellik etmek, hiçbir iş yapmamak.

böyrü üstə yıxılmaq diz çökmek, nesi var nesi yoksa kaybetmek.

böyrü üstündə uzanmaq 1-yan yatmak. 2-işten gönülsüz yapışmak.

böyrünə yamamaq 1-birine eklemek, yamamak. 2-havale etmek.

böyrünü yerə vurmaq 1-böğrü üstüne yatmak, uzanmak. 2-hiçbir iş yapmamak.

böyük böyük danışmaq başından büyük laflar etmek, kibirli laflar etmek.

böyük danışmaq büyük konuşmak. 1-yüksekte atmak. 2-şişinmek, böbürlenmek. 3-haddini bilmeden, kaba konuşmak.

böyük kiçik tanımmamaq büyük küçük bilmemek. kaba davranmak, edebiyle dav-

ranmamak, terbiye ve nezaket kurallarına uymamak.

böyük sual altında olmaq kesin bilinmeyen, şüpheli olan şey.

böyük tikəsini qulağı boyda etmək (eləmək) kuşbaşı yapmak, parça parça doğramak.

böyükçəlik eləmək büyüklük etmek, büyüklük yapmak, büyüklük göstermek.

böyüklə böyük, kiçiklə kiçik olmaq büyükle büyük, küçükle küçük olmak, herkesle iyi geçinmek, her atmosfere uyabilmek, saygılı davranmak.

böyüklik etmək 1-büyüklük göstermek, yol göstermek, birisi için kaygılanmak, yardımcı olmak. 2-emir vermek.

böyüklik göstərmək 1-büyüklük göstermek, efendilik göstermek. 2-başkanlık, liderlik etmek.

böyüklik satmaq büyüklük taslamak, böbürlenmek, kibirlenmek, kendini büyük göstermeye çalışmak.

böyüksüz qalmaq önündeki büyük ve tecrübeli kimsesini kaybetmek.

böyürəğrisi olmaq rahatsız etmek, engel olmak, ayak bağı olmak.

böyürdən çıxmaq aniden, beklenmeden ortaya çıkmak, görünmek.

böyürdən girmə izinsiz, habersiz gelen kimse.

böyürdən törəmə beklenmeden, aniden ortaya çıkan şey için söylenir.

böyüşə vermək kendini övmek, yüksekte atmak.

brak etmək kusurlu, özürlü olduğu için faydasız kabul etmek.

bu ağız burunla!? bu yüzle mi!?

bu ayaqdan böylesine.

bu başqa məsələ bu beni tatmin etti.

bu başqa söhbətdir ikna olduğunu bildiren bir ifade.

bu dağ (kənd, küçə) mənim, o dərə (kənd, küçə) sənin oldukça çok fazla dolaşarak bitkin düşen kimselerin kullandığı bir ifade.

bu dünyadan (dünyanın adamı) deyil davranışları, hareketleri, düşünceleri zamana uymayan kimseler için kullanılır.

bu dünyadan getmək (köçmək) ölmek.

bu dünyanı tərək etmək ölmək.

bu evdə cin var? elimlə bıraktığım şey nereye kayboldu?

bu əl vurub bu əli kəsib yakın olan ancak birbirinden küsmüş kimseleri barıştırmada esnasında söylenen bir ifade.

bu gün (il) ölmüsən, bildir (dünən) ölmüsən ani bir darbe sonucu veya tesadüfi psikolojik durumdan dolayı bayılan kimseler için söylenir.

bu gün sabah çok yakında, bugün yarın.

bu gün sabaha salmaq bugün git yarın gel demek, oylamak.

bu gün sabahlıqdır 1-çok yaşayamaz, ölümü yakındır. 2-bir işin veya olayın çok yakında olacağını bildirir.

bu gün var sabah yox hayatın geçici olduğunu bildirir.

bu gün varam (varsan) sabah yoxam (yoxsan) bak. **bu gün var sabah yox.**

bu gündən tezi yoxdur bugünden tezi yok, en kısa zamanda yapılması gerekir.

bu hara sığan işdir uygun olmayan bir davranış veya hareket için kullanılır.

bu hələ harasıdır henüz sona ermedi, henüz bitmedi, arkası var, daha işin başlangıcıdır.

bu xəmir (xəmirə) (hələ) çox su (lazımdır) aparacaq (aparar, götürəcək, götürər) “bu henüz bitmedi, uzun zaman devam edecek” anlamında, çok zaman, çok dikkət, deneme, emek sarfedilecek bir iş için kullanılır.

bu xına o xınadan deyil bak. **bu xına o xınaya oxşamır.**

bu xına o xınaya bənzəmir (oxşamır) durumun, vaziyetin çok zorlaştığını, ağırlaştığını, öncəkinə benzemeyen bir durum ortaya çıktığını bildiren ifade.

bu ilki sərçə bildirki sərçəyə cib cib öyrədir tecrübesiz birinin yaşlı başlı, tecrübeli bir kimseye akıl vermesi durumunda kullanılır.

bu istiyə kim dözər zorlu veya zorlayıcı sebeplerin beklenmedik sonuçlar doğurduğunu hatırlatmak için söylenir, “ne yapsak çaresi yoktur” anlamında.

bu kələk keçməz bu dalavere, fırıldak başanlı olamaz anlamında.

bu kol o girən kol deyil onun yapacağı iş değil, o beceremez.

bu kol sən girən kol deyil senin yapacağın iş değil, sen beceremezsin.

bu qapı mənim, o qapı sənin dolanmaq (gəzmək) evinde pek fazla durmayan, durmadan gezen kimseler için kullanılır.

bu qədər bu kadar. 1-bu kadar (genelde çokluk bildirir). 2-bitti, artık söyleyecek bir söz kalmadı (sohbete, konuşmaya, söze son vermek için kullanılır).

bu qulağından alıb (vurub), o biri qulağından ötürmək (çıxartmaq, keçirmək, vermək) bir kulağından girip öbüründen çıkmak, duyup yapmamak, söylenen söze ehemmiyet vermemek, önemsememek, söylenen bir sözü, işi, teklifi yerine getirmemek, önem vermemek.

bu lap ağ oldu sınırı aşan bir davranış için kullanılan bir ifade.

bu meydan, bu (da) şeytan herhangi bir şeyi ispat etmek için delil, esas göstermek anlamında kullanılan bir ifade.

bu mənim üzüm, bu sənin üzün herhangi bir olay veya durum karşısında çıkan söylentileri çürütmek veya gerçeği ortaya çıkarmak için birinin diğerine tartışma için ettiği teklif.

bu minval ilə (minvalda) bu şekilde, böyle, bu tarzda.

bu onun götü deyil! buna onun gücü yetmez!

bu ölsün! bir yemin ifadesi.

bu sən öləsən! dostlar arasında edilen en kutsal yemin.

bu sizə baha oturur! bu sana pahalıya patlar! anlamında uyarı veya tehdit ifadesi.

bu söz aramızda qalsın kimseye söyleme, aramızda kalsın.

bu yanında. . . o yanında sağında. . . solunda.

bu yel haradan əsir “bu durumun sebebi nedir, bunu meydana getiren sebep nedir?” bir vaziyet karşısında duyulan rahatsızlığı veya hayreti dile getirir.

bu yoldan qayıt! aklını başına al! hata yapıyorsun!

bucaq aramaq 1-saklanmaq için yer aramak. 2-her yere bakmaq, aramak, göz gezdirmek.

bucaq bucaq dolanmaq (gəzmək) her tərəfi aramak, gezmək.

budağı dolu olmaq malı mülkü çox olmaq, zengin olmaq; ekini verimli olmaq.

budaq atmaq (vermək) dallara ayrılmaq, kollara ayrılmaq; dallar oluşmaq, dal çikarmak.

bugün sabah eləmək süründürmək, bir işi yapmamak, bugün git yarın gel etmək.

bugünkü gündə 1-bu zamanın şartlarında. 2-şimdi, şu anda.

bugünkü günlə yaşamaq gününü gün etmək.

buğ olub (buğlanıb) havaya uçmaq yok olmaq, kaybolmaq, heder olmaq, boşuna gitmək.

buğ vermək buhar tətbiq etmək.

buğaya gəlmək (inek) çiftleşme arzusu uyanmaq, çiftleşme vakti gəlmək.

buğda bazarına qoymaq malına dəğərindən fazla fiyat biçmək.

buğda bazarında özünü görmək kendini dev aynasında görmək.

buğda çörəyinin buynuzu olar insan yaşadığı güzəlliklərin və mutluluğun kıymətini bilmez bir olumsuz davranışta bulunur ve ekmeğindən ölür.

buğda yeyib Cənnət'dən çıxmaq hiçbir kəyğısı olmamak, hiçbir şey için kəyğılanmamak.

buğdanın qarnı yarıqdır herkesin əslı, nesli, soyu sopp bellidir.

buğura dönmək şişmanlamak, kilo almak.

buxaq sallamaq (salmaq) şişmanlamak.

buxar dəymək (tutmaq, vürmaq) buhar-dan dolayı yanmaq, buharla pişirilmək.

buxçasını qoltuğuna vermək birisini çox kötü bir şəkildə kovmaq.

buxov vurmaq 1-ayağına pranga takmaq. 2-büyüməsinə, gelişməsinə, ilerleməsinə engel olmaq.

bulanıq çayda yerimək yaptığı işin nasıl yapılacağını bilməmək və konu hakkında yeterli bilgisi olmamasından dolayı ne yapacağını bilməmək.

bulanıq suda balıq tutmaq bulanık suda balık avlamak, karışık bir zamanda iş yapmak, fırsattan istifadə etmək, birinin zor durumunda olmasından faydalanarak gâyesine ulaşmaq için çalışmaq.

bulaq başı piknik yapılan, gezilen, güzel yer; manzaralı yer, pınar başı; özellikle şairane benzətmələrdə kullanılır.

bulaq başına susuz aparıb, susuz gətirmək sulu dereye susuz götürüp getirmək, çox hilekâr, şeytan, herkesi etkisi altında bırakarak istediğini yaptıran adam için kullanılan bir deyim.

bulaq kimi qaynamaq bir şeyin çox olduğunu bildirir.

bulud altdan çıxan gün, yaşmaq altdan çıxan dil dokunaklı dil, kırıcı konuşma.

bulud kimi 1-kederli, canı sıkkın. 2-çok sevinçli. 3-bir ekinin, ürünün çox olduğunu bildirir.

bulud kimi dolmaq ağlamaklı olmaq, kederli olmaq, dokunsalar ağlayacak durumda olmaq.

bulud kimi qaralmaq hiddetindən, gəzabından vs. simsiyah kəsilmək.

buludlarda qanad çalmaq (uçmaq) kənatlanıp uçmaq, çox sevinçli olmaq.

buna bir dəstə kavar verməzlər çox dəğərsiz şeydir, beş para etmez.

bundan əslı olmayaraq buna bağlı olmadan.

bunt salmaq karışıklık çıkarmak.

bunu qoy ora, onu qoy bura zamanını boşə harcayanların, angarya iş yapanların söyledikleri şikâyetlenme ifadəsi.

bunu yox onu, onu yox bunu bir şeyi yapma konusunda bahane çıkarma karşısında söylenən bir ifade.

buradan dur, orada otur deməmək bak. gözün üstündə qaşın var deməmək.

burəğana düşmək girdaba düşmək.

burda (burda) mənəm, Bağdad'da kor xəlifə kendini her şeyin hâkimi kabul eden, zorbalık yapan, kimseyi takmayan kimsələr için kullanılır.

burada vurur qılıncı Hələb'də oynayır ucu 1-hükmü yürüyor, istediğini yaptırıyor, büyük nüfuz sahibidir. 2-aştığı astık kestiği kestiktir, önünde kimse laf söyleyemiyor.

burxusduq eləmək engel olmak, mâni olmak, bir şeyi yapmaya müsaade etmemek.

burmac götürmək çimdiklemek.

burnu aşağı olmaq küsmək, memnuniyetsizliğini bildirmək.

burnu böyümək burnu böyümək, kibirlenmək, kasınmaq.

burnu fırtıqlı 1-burnu sümüklü, pinti. 2-suratsız, çirkin.

burnu girməyən yerə başını soxmaq anlamadığı, bilmediği her şeye karışmaq.

burnu havada (olmaq) burnu havada (olmak), kendini (pek) beğenmiş (olmak), kurumlu, kibirli (olmak).

burnu havalanmaq kendini kaybetmək, herkesi hor görmək.

burnu ilə pox eşir beceriksizliği yüzünden en zor ve kötü işlerde çalışan; ancak pek fazla bir şey kazanamayan kimseler için söylenir.

burnu qaf dağında bak. burnu havada (olmaq).

burnu qanamaq burnu kanamak. 1-burnundan kan gelmek. 2-dövülmək, dayak atılmək; vurulmaq.

burnu (belə) qanamamaq burnu da kanamamak. bir zarar görmemek.

burnu qarnına dəyir burnu karnında, hâmile kadınlar için kullanılır.

burnu ovulmaq burnu sürtülmək, cezalandırılmək, haddi bildirilmək.

burnu poxa batmaq k. belâli işlerden kurtulamamak.

burnu sallanmaq 1-hiddetlenmək, kızmək, sinirlenmək. 2-küsmək, darılmək, kırılmək.

burnu üzdən kərmək sıkıntıya düşmək, büyük problemle karşılaşmaq.

burnu yellənmək burnu böyümək, büyüklük taslamak.

burnu yelli gururlu, kibirli, kasıntı.

burnu yer süpürmək küskün, kırılmış, suratı asık kimseler için kullanılır.

burnu yerə sürtülmək burnu sürtülmək, büyüklənək, kibirlənme duygusundan vaz geçip uysal bir hâle geçmək zorunda kalmək.

burnu yerlə sürünmək küstürülmüş, kırılmış kimseler için kullanılır.

burnun qurtdasan forən gedib xəbər verər laf taşıyıcı kimseler için kullanılır.

burnun tutsan canı çıxar burnunu sıksan canı çıkacak, çok zayıf kimse.

burnuna aparmaq koklamak.

burnuna barıt iyi (qoxusu) dəyməyib çok tecrübesiz, acemi kimseler için kullanılır.

burnuna çıxmaq bak. **burnuna gəlmək.**

burnuna dəyməyib kokusunu bile duymamış.

burnuna duzlu su qoymaq son derece eziyet etmək, rahatsızlık vermek.

burnuna gəlmək 1-dayanılmayacak bir dereceyi bulmaq. 2-bir iş üzerinde çok uğraştığı için yorulmaq.

burnuna girmək burnuna girmək, çok sokulmaq, birisine çok yaklaşmaq.

burnuna iy dəymək burnuna koku gelmək, kokusunu duymək, hissetmək.

burnuna salmaq burnunda konuşmaq.

burnuna şam iyi dəyməyib hayatında zorluk nedir görmemiş kimseler için kullanılır.

burnuna yağlı kabab iyi gəlmək kin. kebab kokusu almak. 1-kendine menfaat dokunacağını, bir şey kazanacağını veya yemek içmek olacağını önceden hissetmək. 2-umduğunu bulamamak, aldanmaq.

burnunda danışmaq anlaşılmaz şekilde konuşmaq, burnunda konuşmaq, mızıldanmaq, burun kırın etmək.

burnundan düşən min tikə olur suratından düşən bin parça olur, öfkeli veya düşünceli, kederli olduğu yüzünden belli olanlar için söylenir.

burnundan düşmək çok benzemek.

burnundan düşüb hıh deyib burnundan düşmüş, birbirine çok benzeyen baba, anne ve çocuklar için kullanılır.

burnundan gəlmək (tökülmək) burnundan gelmək, kazandığı herhangi bir şeyden sonra ondan dolayı çok ıstırap çekmək, hayrını görmemek, zarara uğramək, huzur, ferahlık ve rahatlıktan sonra sıkıntıya düşüb eziyet çekmək.

burnundan gətirmək burnundan getirmək, bir şeyi yaptıktan veya verip sevindirdikten

sonra yaptığı davranışlarla onu çok rahatsız etmek ve sevincini üzüntüye çevirmek.
burnundan qan açılmaq burnundan kan gelmek.

burnundan qıl aldirmamaq burnundan kıl aldirmamak. 1-kendisine karşı söz söyletmemek. 2-huysuz ve gururlu olmak.

burnundan piltə piltə gəlmək burnundan fitil fitil gelmek, hoşə giden bir durumdan sonra kötü bir sonuqla karşılaşmaq.

burnundan piltə piltə gətirmək burnundan fitil fitil getirmek, hoşə giden bir durumdan sonra kötü bir sonuqla karşılaştırmak.

burnundan tökmək burnundan fitil fitil getirmek.

burnundan tüstü çıxmaq bak. başından tüstü çıxmaq.

burnundan uzağı görməmək burnunun ucundan ötesini göreməmək, uzağı göreməmək, basiret sahibi olmamak.

burnunu ağzını şirin etmək rüşvet vermek.

burnunu aşağı sallamaq küsmək, memnun olmamak.

burnunu bayıra çıxarabilməmək korkmaq, çekinmək.

burnunu çəkmək bir şeyden yoksun kalmək, onu çok özlemək.

burnunu dik (yuxarı) tutmaq burnu havada olmak, çok kibirli olmak, kibirlenmək.

burnunu eşmək cezalandırmək.

burnunu əymək 1-küsmək. 2-memnuniyetsizliğini, hoşnutsuzluğunu bildirmək.

burnunu göyə (havaya, yuxarı) qaldırmaq (tutmaq) yere göğə sığmamək, şişinmək, kasmək, başkalarını küçük görmək, hor barmək.

burnunu hər yerə soxmaq kendini ilgilendirmeyen her şeye karışmaq.

burnunu (da) qanadabilməz dokunamaz, hiçbir zarar veremez.

burnunu qanamağa qoymamaq korumək, gözünden bile sakınmək, himayə etmək.

burnunu ovmaq (oymaq, yerə sürtmək)

1-cezalandırmək, haddini bildirmək, lâyık

olduğu cevabı vermek. 2-birini yenmək, burnunu yere sürtmək.

burnunu sallamaq küsmək, bir şeyden memnuniyetsizliğini bildirmək için surat asmaq, incinmək, kırılmək.

burnunu sıxsan (tutsan) canı çıxar burnunu sıksan canı çıkar, çok zayıf ve güçsüz kimseler için kullanılır.

burnunu sındırmaq gururunu kırmək, alçaltmək.

burnunu soxmaq burnunu sokmək, üzerine vazife olmayan işlere karışmaq.

burnunu sürtmək yalakalık yapmək, yaltaklık etmek, alçaqçasına sokulmək, çanak yalamək.

burnunun (burun) ucuna gəlmək 1-chok yorulmək. 2-ölüm hâlinde olmak. 3-çâresiz duruma düşmək.

burnunun altında danışmaq (mızıldanmaq) mırıldanarak konuşmək, mızıldanmək.

burnunun altında olmaq çok yakın olmak, yanında olmak.

burnunun istiqamətində getmək (yerimək) burnunun doğrultusunda gitmək, kimseyi dinlemeden bildiği gibi yapmək.

burnunun ucu göynəmək burnunun direği sızlamək. 1-chok özlemək, hasret çekmək. 2-elde edilmesi zor olan bir şeyi çok arzu etmək.

burnunun ucun (ucunu) görməmək burnunun ucunu göreməmək. 1-gözü kapalı olmak, önünde olan şeyleri anlayamamak. 2-bir işin sonucunun ne olacağını kestirememək.

burnunun ucunda burnunun dibinde, çok yakınında, çok yakın, hemen yakınında.

burnunun ucundan o tərəfi (yanı) görəbilməmək (görməmək) 1-burnunun ucundan ilerisini göreməmək, kıt düşünceli olmak, ilerisini görməmək, aklı pek ileriye erməmək. 2-chok sarhoş olmak.

burnunun ucunu görəndə hiçbir zaman, asla, kat'iyen.

burnunun ucunu görməmək 1-chok yakın mäsafeyi görməmək. 2-chok kısa bir zamanda olacak şeyleri hissədeməmək, basiretsiz olmak.

burnunun ucunu göstermemek parmağının ucunu göstermemek, saklamak, göstermemek.

burnunun yeli saman sovurmaq kendini çok beğenmiş olmak.

burovuz almaq bir şeyi emaneten almak, geri vermek üzere almak.

burovuz vermək bir şeyi emaneten vermek.

buruğu dönmək sıvışmak, gizlice kaybolmak.

buruq düşmək birbirine geçmek, karışmak, dolaşmak.

buruq salmaq karıştırmak, birbirine geçirmek.

buruq vermək yan çizmek, sıvışmak.

burum burum burulmaq firdolayı dönmek.

burun burun (tırın) eləmək mırın kırın etmek. 1-homurdanmak, iyi karşılamamak, memnuniyetsizliğini bildirmek. 2-bir şeyi verme veya yapma konusunda problem çıkarmak, sürüncemede bırakmak, yapmamak, yapmak istememek.

burun buruna gəlmək burun buruna gelmek, karşılaşmak, yüz yüze gelmek.

burun buruna vermək bak. baş başa vermək.

burun qılı olmaq rahatsız etmek, rahatsızlık kaynağı olmak.

burun poxu və göz yaşı ilə iş görmək 1-çok zor şartlarda çocuk besleyip büyütme. 2-zorlukla bir işi yürütmek.

burun tovu vermək son derece rahatsız etmek, eziyet vermek.

burun vurmaq ağacın, asma dallarının baş kısmını kesmek, tombullaştırmak.

burun yeli vermək ateşlemek, kışkırtmak, tahrik etmek; kızdırmak.

buruya düşmək ishal olmak.

buruz vermək süründürmek, bugün git yarın gel etmek.

buruz görmək kin duymak, kin beslemek, düşmanlık beslemek.

buse etmək buse almak, öpmek, öpücük kondurmak.

buynuz çıxartmaq dış görünüşü acayip olan ve toplumun dikkatini çeken kimseler için kullanılır.

buynuz çıxartmışam? boynuz mu çıkardım? birine sürekli olarak bakıp rahatsız ettiğinde karşıdakinin kızgınlıkla söylediği söz.

buynuz göstərmək zorbalık etmek.

buynuz qoça yük deyil (olmaz) gerekli olan bir şey insana yük olmaz anlamında bir ifade.

buynuz vurmaq boynuzu ile vurmak.

buynuzu içində (qarınıda) dıştan sakın, mülayim gibi görünen; lakin gazabını, kinini içinde saklayan, gizli gizli iş yapan kimse, hâbis kimse.

buynuzu içində olmaq asıl yüzünü saklamak, gücünü göstermemek.

buynuzunu göstərmək gücünü göstermek, tavrını koymak.

buynuzunu itiləmək kavgaya hazırlanmak.

buynuzunu qırmaq burnun kırmak, hadini bildirmek.

buynuzunun dibi incəlmək (nazilmək) ölümü yakın olmak.

buyruğumda durarsan benim isteklerimi yaparsın, emirlerimi yerine getirirsin.

buyruğunda durmaq emrine âmade olmak.

buyruq olmasın! zahmet olmasa! rica ediyorum!

buyruq vermək emir vermek, emretmek.

buyur meydana meydan okuma, tehdit ifadesi.

buyurun qonaqlar, qoymayın bizimkilər çocukların evdeki yemekleri, tatlıları veya meyveleri vs. konuklara fırsat vermeden yiyip bitirmesinden sonra söylenen alaylı ifade.

buz bağlamaq (tutmaq) buzlanmak, yüzeyi buzla kaplanmak, yüzeyi donmak.

buz baltası (kimi) çok sağlam vücuda, yapıya sahip olan insan için kullanılır.

buz kəsilmək buz kesilmek. 1-vücutu çok soğumak. 2-beklenmedik veya üzülecek bir hâl karşısında donakalmak, hayret etmek, hayretler içinde kalmak.

buz kimi buz gibi. 1-ilişkilerin, insanların davranışının vs. soğukluğunu bildirir. 2-çok soğuk şey.

buz kimi donmaq bak. **buz kəsilmək** 2. anlamda.

buz üstünün daşı etmək nüfuzuna darbe vurmaq, beş paralıq etmək.

buz üstünün öküzü sâkin ve sessiz kimse.

buzə dönmək buz kəsilmək. 1-çok üşümək, soğuktan donma noktasına gəlmək. 2-tamamən soğumək. 3-ölmək.

buzlu su içməyə getmək həpsə düşmək.

buzlu su vermək sinirli birini sâkinləşdirmək.

buzov salmaq yavru atmaq (inek).

buzovu çatıda qalmaq ineği ölmək və buzağısı öksüz kalmək.

buzu sındırmaq buzları eritmək, aradaki soğukluğu gidermək, zorlukları kaldırmək.

büküb arxivə qoymaq bak. **arxivə vermək**.

büküb cibinə qoymaq katlayıp cibinə atmaq, kendinə almak (birinin digərlerinden daha atik, daha kurnaz davrandığını bildirir).

bülbül kimi cəh cəh vurmaq bülbül gibi ötmək. 1-(ses sanatçısı) çox güzel bir şekilde ifa etmək, söylemək. 2-şən və şakrak bir şekilde gülümək.

bülbül kimi oxumaq bülbül gibi şakımək, güzel sesle şarkı söylemək.

bülbül kimi ötmək bülbül gibi ötmək, bildiklerini söylemək, konuşmaq, anlatmaq.

bülbül öldü qaldı gül, istər ağla istər gül kaybedilen şey için üzülmeğe değmez.

bülənd olmaq yüksəlmək.

bünyad etmək bir temele oturtmaq, əsaslı hâlə gətirmək.

bürüz (bürüz) eləmək (etmək) 1-meydana çıxarmək, göstərmək, açığa çıxarmək. 2-görünmək, meydana çıkmək, kendini göstərmək.

bürüzə çıxarmaq (vermək) bak. **bürüz (bürüz) eləmək (etmək)**.

bürünc qiymətinə dəyməz beş para etmez, çok değeri olmayan şey için kullanılır.

bürüzə çıxmaq ortaya çıkmək, görünmək, meydana çıkmək.

bürüzə vermək açığa vermək, ortaya çıxarmək, aşikâr etmək.

büryan eyləmək (etmək) 1-ateşte yakmaq, kavurmaq. 2-kebap etmək, yakmaq, kavurmaq.

büryan olmaq 1-ateşte yanmaq, kavrulmaq. 2-yanmaq, tutuşmaq, kavrulmaq.

büstün özündən qabaq qoymaq ölmeden kendi mezarını kazmaq.

bütün aləmə yayılmaq məşhur olmaq, tanınmaq.

bütün dünya dağılsa da bak. dünya dağılsa.

bütün iplər gəlib sizin doğanaqdan keçəcək (ötəcək) bütün ipler senin elindədir, hər şey senin qərarına bağlıdır.

bütün varlığı ilə 1-bütün varlığı ilə, var gücü ilə, ciddiyyətlə. 2-bütün tefərruatı ilə, olduğu gibi, bütün incelikləriylə.

büzüşüb acı almaya dönmək dert gam çəkməkdən zayıflamaq.

cabəca eləmək yerli yerinde tanzim etmək, gereğince yerləştirmək.

cadar cadar olmaq yarı yarık olmak, çatlamak.

cadu eləmək efsunlamak, büyülemek, büyü ile kendi etkisi altına almak.

cadugərlik eləmək (etmək) büyücülük yapmak, cadı ve üfürükçülükle uğraşmak.

caduya salmaq bak. **cadu eləmək**.

cağ cağ olmaq yarık yarık olmak, çatlamak.

cah vermək dersini vermek, ezmek.

cahana gəlmək dünyaya gelmek, doğmak.

cah cəlal sahibi olasan nüfuz ve itibar sahibi olasan, halk içinde büyük itibarın ve saygınlığın olsun.

cahil göstərmək genç göstermek.

cahillığına bağışlamaq gençliğine bağışlamak, toyluğuna bağışlamak.

cahillığını saxlamaq gençliğini muhafaza etmək.

cahillığını yada salmaq 1-gençliğini hatırlamak. 2-gençliğinin hasretini çekmek.

cahillıq etmək cahillik etmek, yaşına uygun hareket etmemek.

caiz bilmək (görmək) uygun bulmak, uygunluğunu onaylamak.

cakeşlik etmək (eləmək) kadınlarla erkekler arasında yolsuz ilişkilerde aracılık etmek, pezevenklik yapmak.

calaq etmək (vurmaq) 1-aşı yapmak, aşılamaq. 2-bir şeyin yanına yamamak, eklemek.

calanmış yağı məscidə nəzir demək boş vaatler vermek, cimri davranmak.

camaata yaymaq herkese bildirmek, aleme tanıtmak, herkese haber vermek.

camaatın gözünə kül səpmək (üfürmək) söz verdiği hâlde halkın hiçbir isteğini yerine getirmemek.

camax bağlamaq 1-yosun tutmak. 2-üzəri kapanmak, üstü örülmək, artık anılmamak.

camî cəm kl. fars mitolojisinde şarabın mucidi sayılan Cem'in (Cəmsid) olduğu kabul edilen sihirli kadeh. klasik şiirde genelde şarap anlamında kullanılır.

can ağzından çıxana kimi ölünceye kadar.

can alıb can vermək 1-büyük bir sıkıntı içinde olmak, ölmək üzere olmak. 2-çok güzel olmak (kadın, kız).

can almaq 1-birini öldürmək. 2-âşık etmek, meftun etmek.

can atmaq can atmak. 1-herhangi bir şeyi elde etmeyi çok istemek. 2-kurtulmak için bir yere sığınmak.

can bağışlamaq can vermek, büyük dirlik ve güç vermek, mânevî güç kazandırmak.

can bahasına can pahasına, hayatını hiçe sayarak, bile bile ölüme giderek, kanını akıtarak.

can baş üstünə baş üstüne, büyük bir sevinçle, istenilen şeyin büyük bir memnuniyetle yapılacağını bildirir.

can bəsləmək kendine iyi bakmak, itina göstermek, yemesine ve içmesine dikkat etmek.

can bir qəlbə yaşamaq birbirine çok yakın olmak, birbirini çok sevmək, son derece samimî olmak, çok iyi arkadaş olmak; birlikte kavgasız, gürültüsüz yaşamaq.

can borcunu ödəmək can borcunu ödəmək, ölmək, ruhunu teslim etmək.

can can demək çok yakınlık göstermek, samimî davranmak, ilgi ve şefkat göstermek.

can cana qatmaq cinsi ilişkide bulunmak, sevişmək.

can candan ayrılmaq doğum yapmak.

can ciyər kimi yaşamaq can ciğər olmak, çok samimî olarak hayat sürmək, aralarında çok yakınlık, sevgi ve samimiyet olmak.

can ciyər olmaq can ciğər olmak, çok yakın, çok samimî olmak.

can çəkə çəkə 1-istemeye istemeye. 2-zorlukla, bin bir güçlükle.

can çəkişmək can çekişmək, ölmək üzere olmak, can vermek.

can çəkmək tembellik etmək, bir işi çok gönülsüzce yapmak, zorlukla yapmak, yapmak istememek.

can çürütmək kutsal bir şey için canından geçmək, kendini feda etmək, hayatını ona adanmaq.

can damarını tutmaq 1-öğrenmek, bütün yönleriyle bilmek. 2-can damarına basmak, zaafını, zayıf noktasını öğrenip bilmek.

can deyib, can eşitmək çok samimî olmak, yakın dost olmak, birbirini çok sevmek ve sevgi sözcükleriyle hitap etmek.

can dərдинə (qayğısına) düşmək can derdine düşmek, ölmemek için çabalamak, uğraşmak.

can dərmanı çare olan her şey.

can düşməni olmaq düşman olmak, birbirini öldürecek kadar düşman olmak.

can evindən vurmaq can evinden vurmaq, en hassas noktasından yakalamak.

can gəlmək can gelmek, canlanmak, hâlsizlikten kurtulmak.

can gözəldirmək zorlukla ayakta durmak, çok zayıf, tākatsiz olmak.

can hayında olmaq canının derdinde olmak. 1-ölüm kalım mücadelesinde olmak. 2-kendi problemleriyle meşgul olmak, kendi derdiyle uğraşmak.

can hövli can havli, canını kurtarma korkusu, ölüm korkusu.

can hövli ilə can havli ile, ölüm korkusundan gelen bir güç ve ataklıkla; ölüm korkusundan doğan güçlü bir tepki ile.

can qalmamaq can kalmamak, tākati keşilmek, bütün gücü tükenmek.

can qoymaq 1-çok çalışmak, didinmek, ömrünü ona harcamak. 2-kutsal bir şey uğrunda kendini feda etmek, o yolda ölmek, canından geçmek.

can qoymamaq çok eziyet etmek, incitmek, rahatsız etmek.

can tapşırmaq can vermek, ölmek.

can üstə (üstündə) olmaq ölüm anında olmak, son dakikalarını yaşamak, ölmek üzere olmak.

can vermək 1-ölmek, ruhunu teslim etmek. 2-birinin yolunda canından olmak, kendini feda etmek. 3-canlandırmak, hayata döndürmek. 4-haddinden fazla haz vermek, lezzet vermek. 5-moralini yükseltmek, mənəvî güç vermek. 6-bir şeyi haddinden fazla arzulamak.

can yandırmaq 1-birisi veya bir şey için kaygılanmak, kendi problemi bilmek, ilgi-

lenmek. 2-yürekten, isteyerek çalışmak, hassasiyet göstermek.

cana can istəmək kana kan istemek, öldürülen birine karşılık birinin öldürülmesini istemek.

cana can qatmaq cana can katmak, ferahlatmak, insanın neşesini ve dinçliğini artırmak.

cana dolmaq biraz şişmanlamak, kendini toparlamak, hastalık vs. sebebiyle oluşan zayıflık az da olsa giderilmek, iyi duruma gelmek.

cana doydurmaq (gətirmək) canına tak ettirmek, bıktırmak, usandırmak.

cana doymaq canına tak etmek, bıkmak, usanmak, gırtlığa gelmek.

cana durmaq gırtlığa çıkmak, bıkmak.

cana gəlmək 1-bıkmak, usanmak, bezmek, bîzar olmak. 2-canlanmak, dirilmek, kendine gelmek.

cana qəsd eləmək (etmək) canına kastetmek. 1-birini öldürmek. 2-çok aşırı derecede çalışmak.

cana qıymaq cana kıymak, birini öldürmek.

cana (canına) minnət bilmək canına minnet bilmek, bulduğu, sahip olduğu için çok sevinmek.

cana sinmək gönlünce olmak, istediği gibi olmak, içine sinmek.

cana yetirmək 1-bıktırmak, usandırmak, bezdirmek. 2-canlandırmak, diriltmek, kendine gelmesini sağlamak.

cana yetişmək canlanmak, kendine gelmek.

canamızı suya çəkmək kin. saf, mümin, temiz insanlara karşı hilekârlık yapmak.

canavar donuna girmək vahşileşmek, gaddarlaşırmak, zalimleşmek.

canavar kimi oxumaq güzel bir sesle şarkı veya türkü söylemek.

canavar kimi yemək açgözlülükle yemek.

canbaza çıxmaq hayatını tehlikeye atarak ölüm kalım mücadelesi vermek, ölüm kalım kavgası çıkarmak.

canbaza qalxmaq abartmak.

canbəsər olmaq ölürlen koparılan yaygaradan dolayı canı çıkmamak ve azap çekmek.

canbir qəlbə yaşamaq birbirini çox sevmək.

canda taqət qalmamaq çox yorulmaq, təkati kesilmək.

candan başdan keçmək candan keçmək, kendini feda etmək, canından keçmək, kendini kurban etmək.

candan düşmək 1-zayıflamaq, gücünü kaybetmək, təkati yitirmək. 2-həlsizləşmək, çox yorulmaq; zayıflamaq.

candan eləmək 1-öldürmək, həyattan məhrum bırakmaq. 2-bak. **candan salmaq** 1. ve 3. anlamlarda.

candan keçmək kendini feda etmək, kendini kurban etmək, canından keçmək.

candan maya qoymaq gönlüden yardımçı olmaq, isteyərək yardım etmək.

candan olmaq ölmək.

candan salmaq 1-çox yormaq. 2-çox rəhatsız etmək, əziyyət vermək. 3-bütün gücünü, təkati tükətmək, kanını emmək.

candan (canından) tikan çıxartmaq 1-kırdığı bir kimsenin hoşlanacağı bir işi yapmak, hatasını təmir etmək. 2-istəğini yerinə getirmək, arzuladığı əncək yapmadığı vəya yapmadığı bir şeyi yapmak.

candan usanmaq canından usanmaq, illallah etmək, bıkmək, gırtlığa çıkmək.

candan yanmaq gönlüden yaxlaşmaq, problemlərinə içtənliliklə yaxlaşmaq.

canfəşanlıq etmək (eləmək) gərəğindən fazla fedakərlilik yapmak, həssasiyyət göstərmək, çalışmaq, çəba sarf etmək.

canxırıd eləmək yakasını kurtarmək, elindən kurtulmaq.

canı acımaq canı yanmaq.

canı ağırmaq kırıgınlık hissetmək.

canı ağzına gəlmək 1-bıkmək, usanmaq. 2-çox korkmək.

canı ağzında gözləmək korku və heyəcanla bekləmək.

canı ağzından (boğazından) çıxana qədər canı çıkana kadar, öləne kadar, son nəfəsə kadar.

canı ağzından (boğazından) çıxmaq ölmək.

canı bahasına həyatı pahasına.

canı bahasına eləmək (görmək) həyatı pahasına yapmak, bir işi həyatını təhlükəyə ataraq yapmak.

canı bədənindən çəkilmək ölmək, ruhunu təslim etmək.

canı boğazına gəlmək (yığılmaq) 1-usanmaq, bıkmək, çaresiz kalmək, gırtlığına kadar gəlmək. 2-öləcek duruma gəlmək. 3-canı boğazına gəlmək, çox korkmək.

canı burnuna yığılmaq canına tək etmək, bıkmək, usanmaq, bəzar olmaq.

canı burnundan çıxmaq canı burnuna gəlmək, kəndinə aıt bir şeyi başkasına verirken çox rəhatsızlık duymək.

canı cəhənnəm (cəhənnəmə) canı cəhənnəmə, "ne həli varsa görsün, beni ilgiləndirmez" anlamında, sevlilməyən bir kimsəyə duyulan nəfreti anlatan, "ne yaparsa yapsın, ne olursa olsun, ölsün, gəbersin" anlamında bir kargıma, ilənme ifadəsi.

canı cəzanə gəlmək bıkmək, usanmaq, bəzar olmaq.

canı çıxanacan 1-ölənə kadar. 2-çox yorulana kadar, təkati kesilənə kadar.

canı çıxır bir şeyi yapmayan, verməyən və. təvirlər sərgiləyən kimsələr için kullanılır.

canı çıxmaq canı çıkmək. 1-ölmək, ruhunu təslim etmək. 2-çox yorulmaq. 3-çox yıpranmaq, çox hırpalanmaq.

canı çıxsın! canı çıksın! ölsün, gəbersin!

canı çürümək zulum görmək, əziyyət çəkmək, ıstırap çəkmək.

canı dildən canı gönlüden, canı yürekdən, böyük arzuyla, isteyərək.

canı dincəlmək rahatlamək, səkinləşmək.

canı ... əlində olmaq birinə bağlı olmaq, bağımlı olmaq.

canı getmək 1-bir zarara uğramasından kəyğı duymək. 2-canı çıkmək, yıpranmaq, eskimək, təzeliğini, mükavəmetini kəybetmək. 3-ölmək, ruhunu təslim etmək.

canı gizildəmək 1-kırıgınlık duymək, canı ağırmaq. 2-korku duymək, korkuyla ürpermək.

canı ilə əlləşmək ağır həsta olmaq, ağır həstalıkdən dolayı şiddətli əzap çəkmək.

canı it canıdır çox dayanıklı kimsələr için kullanılır.

canı qaçmaq rengi kaçmak, yüzü solmak, rengi sararmak; korkmak.

canı qalmamaq 1-herhangi bir durumdan dolayı ölecek hâle gelmek. 2-tâkati kalmamak, yorgunluk ve bitkinlikten düşüp bayılacak gibi olmak.

canı (... yanında) qalmaq birisi veya bir şey için endişelenmek, onun için kaygılanmak.

canı qızmmamaq içi ısınmamak, bir işe, bir kimseye gönülden yaklaşmamak.

canı qurtarmaq hür olmak, kurtulmak, hürriyetini elde etmek.

canı od tutub yanmaq 1-ateşler içinde kalmak, harareti yükselmek, ateş basmak. 2-alevlenip yanmak, çok sinirlenmek, hiddetlenmek, ateşlenmek.

canı rahat olmaq problemi, sıkıntısı olmamak.

canı (canınız) sağ olsun! canı sağ olsun! 1-teselli, sağlık ve mutluluk ya da hoşnutsuzluğu alaylı şekilde bildiren bir ifade. 2-bazen üstü kapalı olarak tehdit ifadesi anlamında kullanılır.

canı salamat olmaq hayatta olmak, yaşamak.

canı sıkılmaq canı sıkılmak. 1-rahatsız olmak, canı sıkılmak. 2-mânevî durumu kötü olmak.

canı sızıldamaq vücudunda ağrı, sızı hissetmek.

canı sulu (şirəli) olmaq (yaşlılar hakkında) dinç olmak, cevval olmak, canlılığını kaybetmemiş görünmek, güçlü görünmek.

canı üçün qorxmaq kendine bir zarar dokunmasından çekinerek ihtiyatlı davranmak, korkmak, kendi canının derdinde olmak.

canı üzölmək bak. **candan düşmək**.

canı yanmaq 1-acımak, merhamet etmek, onun acısını yüreğinde hissetmek. 2-çok susamak. 3-sevmek, kendinden bir parça kabul etmek.

canı yannmamaq 1-sevmemek. 2-hâline acımamak.

canı yansın! büyük ıstırapla karşılaşsın! içi yansın!

canım (canı, canın, canınız) üçün bir yemin ifadesi.

canım qurban! canım kurban! gönlünü alma, gönöl okşama, şefkat veya yalvarış ifadesi.

canım sənə (sizə) desin. . . böylelikle, sonunda, özet olarak anlamında.

canım sənə sadağa olsun canım sana kurban, birine söylenen güzel bir ifade.

canıma dəysin canıma değsin, çok hoşlandım, lezzetli bir şey konuşulduğunda söylenen bir ifade.

canımı çöldən tapmışam? canımı sokakta bulmadım? hayatım o kadar ucuz değildir?

canımı çölə atmamışam! hayatım benim için çok önemlidir!

canımı yığb boğazıma son gücümü ve nefesimi tüketerek bu işi yapıyorum.

canımın canı çıxsın! benim için bu da azdır! şeklinde kendi kendini tenkit etme ifadesi.

canımın dərindən mecburiyetimden dolayı.

canın çıksa da... "canın çıksa da...", "öl-sen bile..." bir şeyin kesinlikle yapılacağını, olacağını, yapılmayacağını veya olmayacağını bildiren bir ifade.

canın haqqı! karşısında bulunan sevdiği kimse için edilen yemin ifadesi.

canın sağ olsun canın sağ olsun, boş ver, üzölme, değmez.

canın yansın! canın yansın! ateşlerde yanasın! büyük ıstırapla karşılaşsın!

canına and vermək 1-herhangi bir işi yapmak için yemine vermek. 2-bir şey için başı üzerine yemin ettirmek.

canına asi olmaq çektiğı ağrı veya ıstıraptan dolayı ölmek istemek.

canına atəş (od) salmaq 1-çok korkutmak, endişeye düşürmek. 2-yakıp kavurmak.

canına birə düşmək endişeye kapılmak, telâş düşmek, heyecanlanmak, rahatsızlık duymak.

canına can basmaq sıkıntılara, ıstıraplara, eziyetlere katlanmak.

canına cəfa basmaq kendine eziyet etmek, zahmete katlanmak.

canına cəfa verməmək kendine eziyet etmemek.

canına ciri böyötmək kendine eziyet eden evlat böyötmek.

canına çəkmək 1-əmmək. 2-sindirmək.
canına daraşdırmaq üzerine saldırtmaq.
canına daraşmaq 1-(birçokları) birinə sülük gibi yapışmaq. 2-üzerine saldırmak, başına üşüşmək.
canına dərd! (dərdidir!) zıkkımın kökü!
canına döşəmək tenkit etmək, ağır sözler söylemək, itham etmək.
canına dua etmək duacı olmaq, yaptığı bir iyilikdən vs. dolayı ömrünə dua etmək.
canına düşmək 1-dayak atmaq, dövmək. 2-azarlamak, paylamak.
canına əziyyət verməmək canına eziyyət etməmək, sıkıntıya gəlməmək.
canına hopdurmaq tam anlamıyla benimsetmək.
canına hopmaq 1-bir şeyi tam anlamıyla kabul etmək, benimsemək, ruhuna sinmək. 2-əmmək.
canına işləmək canına işləmək, son derece etki etmək.
canına qəsd etmək (ələmək) bak. **həyatına qəsd etmək (ələmək)**.
canına qırmaq canına kıymak. 1-birini acımadan öldürmək. 2-kendini öldürmək, intihar etmək.
canına qor salmaq kendinə âşık etmək.
canına qorxu düşmək korkmaya başlamaq, endişələnməyə başlamaq, korkuya kapılmək.
canına qorxu (vəlvələ) salmaq çok korkutmaq, korkudan titretmək.
canına lərzə (titrəmə, uçunma, üşütmə, vahimə, vicə, vicvicə) düşmək soğuktan veya korkudan tir tir titrəmək.
canına lərzə salmaq çok korkutmaq, deşetə düşürmək, büyük korkuya kapılmasına səbəp olmaq.
canına (canıma) minnət canına minnət. 1-birinin çox sevəcəği, beklənməyən iyi bir durumla qarşılaşdığında duyulan sevinci anlatmaq için söylenən bir ifadə. 2-arayıp da bulamadığı şeylərdən saymaq, razı olmaq.
canına od düşmək 1-ıstıraba, endişeyə kapılmək. 2-çok korkmaq.
canına od salmaq 1-endişeyə düşürmək. 2-korkutmaq. 3-âşık olmaq, aşka düşmək.

canına sağlıq (xəstələnməmişdim) üstünüze sağlıq (hastalanmışım). hastalıktan söz edərkən qarşısındakinin tutulmaması arzu-suyla söylenən söz.
canına yağ (sarı yağ) kimi yayılmaq çok hoşlanmaq, çox hoşuna gitmək.
canına sinmək (yatmaq) içine sinmək, beğənmək, hoşlanmaq, gönlünə görə olmaq.
canına sinməmək içine sinməmək. 1-bir şeydən dolayı içi rahat olmamaq. 2-gönlünün istədiği gibi olmamaq, arzusuna görə olmamaq.
canına vəlvələ düşmək bir şey olacağından korkarak çox heyecanlanmaq, endişeyə kapılmək.
canına yurnuxma salmaq korkuya düşürmək.
canına yazığın gəlsin! kendinə acı, kendini mahvetmə, kendini düşün anlamında bir nəsihət ifadəsi.
canına yel dəyməmiş (keçmədən) o anda, hemen, hemencecik, derhâl.
canına yel keçməyə qoymamaq hər şeydən sakınmaq, hər şeydən korumaq.
canına (qanına) yerikləmək intikam almaq için hazır bekləmək, intikam için firsətini kollamaq.
canında (hələ) su çoxdur (var) yaşlı olmasına rağmen çalışabilən, fəaliyyət göstərebilən kimsələr için kullanılır.
canında az yoxdur gizliden gizliyə işlər çevirən, hilebaz kimsələr için kullanılır.
canında olmaq tabiatında olmaq, karakterində, davranışında olmaq, birinə has olmaq.
canından bezar olmaq usanmaq, bıkmək, bızır olmaq.
canından bezdirmək canından bezdirmək, bıktırmək, usandırmək, çox sıkmək, aşırı iş yaptırmək, yaşama istəğini yok etmək.
canından bezmək canından bezmək, düş-tüğü sıkıntı yüzündən ölümü istər hâlə gəlmək.
canından çıxmamaq hiç unutmamək.
canından doymaq bak. **canından usanmaq**.
canından əl çəkmək kendindən bıkmək, usanmaq.

canından gizilti keçmək içi sızlamak.
canından iraq olsun! birinden hastalık veya başqa bir kötü durumun uzak olmasını arzu eden ifade.
canından keçmək bir şey uğruna ölmək, kendini feda etmək, canını vermek.
canından qorxmaq hayatından endişə etmək.
canından olmaq 1-bak. **candan olmaq**. 2-istədiği gibi, arzuladığı şəkildə olmaq.
canından usanmaq canından usanmaq, ölümü göze alacak kadar sıkıntı içinde olmaq.
canını Allah'a tapşırmaq ölmək, ruhunu teslim etmək.
canını almaq canını almak, öldürmək, hayatına son vermek.
canını atəşə yaxmaq gönül vermek, sevmək.
canını azar (dərd) alıb tembel, hevəssiz, isteksiz iş yapan kimse için kullanılır.
canını bağışlamaq 1-canını bağışlamak, öldürülməsi gərəkirkən vəzgeçmək, affətmək, bağışlamak. 2-ölmək, ruhunu teslim etmək.
canını bağışlamamaq canını bağışlamamək, öldürmək, affətməmək.
canını boğazına gətirmək (yığmaq) 1-canına tak ettirmək, bıktırmək, usandırmək, bezdirmək. 2-canlandırmək, diriltmək, kendinə gətirmək.
canını burnuna yığmaq bıktırmək, usandırmək, canına tak ettirmək.
canını cəhənnəmə göndərmək (vasilə etmək) canını cəhənnəmə yollamək, öldürmək, gəbərtmək.
canını çıxarmaq canını çıxarmək, incitmək, eziyət etmək.
canını çölə atmaq kendi vücuduna eziyət etmək, kendinə zarar verəcək dərəcədə çalışmək, sağlığına diqqət etməmək, kendini düşünməmək.
canını çürütmək 1-üzüntü vermək, canını sıkmək, usandırmək, sıkıntı vermək. 2-boşuna zəhmət etmək, boşuna çalışmək.
canını dişinə alıb (tutaraq, tutub) canını dişinə takarak, gönülsüz, hevəssiz, isteksiz, kendini mecbur edərək bir şeyi yapmək.

canını dişinə tutmaq canını dişinə almak (takmək), isteməyərək, gönülsüz, hevəssiz, kendini mecbur edərək bir şeyi yapmək, canını dişinə takmək.
canını dünya malına çəpər etmək dünya malı için hayatını feda etməmək.
canını eşq oduna yaxmaq aşık olmaq, sevmək.
canını əsirgəməmək hayatını feda etməmək.
canını fəda eləmək kendini kurban vermək, bir şey uğrunda hayatından gəçmək.
canını xilas eləmək 1-kendi hayatını kurtarmək, herkes kendi başının dərдинə düşmək. 2-başqa birinin hayatını kurtarmək.
canını işə verməmək çalışmayı, zəhmət çəkmeği sevməmək, tembelliklə hayatını sürdürmək, çalışmaktan kaçınmək.
canını küçədən tapmamış olmaq təhlükəyə, güclügə katlanmaya niyyətli olmamək.
canını qara qorxu (qayğı) almaq (bürümək) yapacağı işin zorluğundan dolayı endişələnmək, iyice korkmaya başlamək.
canını qoymağa yer axtarmaq ne yapacağını bilməmək, kendinə bir yer bulamamək, bir durum karşısında şaşırıp kalmək.
canını qoymaq 1-bütün gücünü, enerjisini, becerisini kullanmək. 2-canını vermək, hayatından gəçmək.
canını qurban vermək bak. **canını fəda eləmək**.
canını qurtarabilməmək 1-yakasını kurtaramamək. 2-sorumluluğu üzərindən atamamək, yakasını kurtaramamək.
canını qurtarmaq kendini kurtarmək, kurtulmək, yakasını kurtarmək.
canını oda yaxmaq (yandırmaq) bir şey veya bir kimse uğrunda kendini feda etməmək.
canını ovcuna qoymaq kelleyi koltuğa almak, bir şey uğrunda ölümü göze almak.
canını sıxmaq canını sıkmək, sıkılmək, üzülmək, düşüncələrə dalmək, dert çək-mək.
canını şeytana satmaq kötü şeylərə dalmək, fəsat işlərlə uğraşmək.
canını tapşırmaq (təslim etmək) ölmək, ruhunu teslim etməmək.

canını üzmək 1-eziyet etmək, ıstırap vermek. 2-çok çalışmadan dolayı tākatsız kalmak.

canını vermək 1-canını vermek, kendini feda etmək, kurban etmək, canından geçmek, hayatını feda etmək, ölmək. 2-hiçbir şey esirgememek. 3-bir şeye çok düşkün olmak.

canını yandırmaq 1-zulmetmek, kötü bir hareketle veya davranışla karşındakine büyük acı ve sıkıntı, üzüntü, ıstırap vermek. 2-bir kimseyi büyük zarara uğratmak, zarara sokmak.

canını ... yolunda qoymaq bak. **canını fəda eləmək**.

canının dərindən mecburiyetindən dolayı.

canının dərdinə (hayına, qeydinə) düşmək (qalmaq) canının dərdinə düşmək, canından başqa şey düşünəməz olmaq.

canının harayında (hayında) olmaq sadəcə kendini düşünmək, kendindən başkasını düşünməmək.

canının qəsdində olmaq kendine acımaq.

canıyananlıq eləmək (göstərmək) dərdinə ortak olmaq, yürekdən acımaq, ilgi göstərmək, ilgilenmək.

canlar alan çox güzel (kız, kadın).

canlara dəyən (dəyər)... güzel huylu, sevimli, mert, samimî kimsələr.

canlı meyit 1-canlı ceset, çox zayıf kimse. 2-şuurunu herhangi bir şeydən dolayı keçici olaraq kaybetmiş veya bir olayın son dərəcə etkisində kalarak adətə şuursuz düşən kimse.

cansağlığı ilə geyinin (işlədin, yaşayın) yeni alınan bir geyim eşyasının sağlamlıqla giyilmesini arzu edən bir alkış ifadəsi, "hayırlı olsun" anlamında.

cansız bədən çox zayıf; hareketsiz, uyusuk.

canyandıranlıq eləmək (etmək) destek olmaq, yardım etmək, sıkıntısını hafifletmək veya hălletmək.

car car carıldamaq sesli və sürətli akmak (ırmak, çay).

car çağırmaq (çəkmək) 1-yüksek sesle bir şeyi halka duyurmak, ilan etmək, bildirmək. 2-(haber, söz vs. 'yi) herkese yaymaq, bildirmək, haber vermek, herkese ulaştırmak.

car olmaq akmak, dökülmək, cereyan etmək.

cari etmək (eləmək) kl. belirli bir tarz və yolla yapmak, resmi şəkline büründürmək.

cari olmaq 1-akmak, dökülmək, saçılmək. 2-yapılmək, icra edilmək, kanuniləşmək.

casusluq eləmək (etmək) casusluk yapmak, gizlice bilgi sızdırmək.

cavab qaytarmaq karşı gelmek; saygısızlık etmək.

cavab vermək cevap vermek. 1-sorulan soruya karşılık vermek. 2-mesuliyet taşımək, cevap vermek mecburiyetinde olmaq.

cavabı kəlbətinlə çəkmək bak. **sözü kəlbətinlə çəkmək**.

cavabını tutmaq sorulan sorunun cavabını vermek.

cavabını vermək cavabını vermek, lāyık olduğu cavabı vermek, yaptığı veya söylediği bir şeyin karşılığını vermek.

cavabsız buraxmaq (qoymaq) cavapsız bırakmak, cevap vermemək.

cavan yemək alışkanlık edinmek, alışmak.

cavan dağı çəkməyəsən! genç olan bir yakınının ölümünü görməyəsən! bir temenni ifadəsi.

cavan qalmaq fazla çökməmək, genç kalmək.

cavan ölümü görməyəsən! bak. **cavan dağı çəkməyəsən!**

cavanlığı (cavanlığını) yada salmaq gençliğini hatırlamak.

cavanlığın qalsın yer altda! genç iken ölesin!

cavanlıq daşını atmaq yaşlanmak, ihtiyarlamak.

caynağına keçirmək pençesine geçirmək.

caynağına keçmək pençesine geçmək.

caynağında olmaq pençesinde olmaq.

caynağında saxlamaq (tutmaq) hâkimiyeti altında tutmak.

caynaqlarına keçirmək (salmaq) pençesine geçirmək, eline geçirmək, yakalamak.

caynaqlarına keçmək pençesine geçmek, eline geçmek, yakalanmak.

caynaqlarını göstərmək 1-gücünü göstərmək, asil yırtıcı yüzünü göstərmək. 2-hırıldamak, təhdit etmək.

caynaqlarını qırmaq (sökmək) hükmü-ranlığını parçalamak, pençesindən kurtulmaq.

... cebinə qoymusan?! ... önəmsemiyor musun! ... işi yapamaz mı zannettin! ... gücü yetmeyecek mi sandın!

cecimi cırmaq birini perişan etmək, mahvetmək.

ceybir olmaq elbir olmaq, el ele vermek, birlikte hərəkət etmək.

ceymaq atmaq kök atmaq, kökleşmək, yerşirip filizlənmək.

ceyran belinə çıxmaq (minmək) bulunmamak, çox zor bulunmaq, kıt olmaq, piyasada olmamaq.

ceyran kimi ceylan gibi, çox güzel ve alımlı.

cəbr çəkmək yaptığı bir şeyden dolayı cezasını çəkmək.

cəbr etmək (eləmək) cəbr kullanmak, zor kullanmak, zulmetmək.

cəbrə düşmək eziyyət çəkmək, zorluk çəkmək, kötü duruma düşmək.

cəddin belindən vursun! hz. Ali'nin neslindən geldiği kabul edilen kimselerin uygunsuz veya hoşlanılmayan bir tavrı sergiledikleri zaman, cətləri tərəfindən cəzalandırılmasını istəyən bir beddua ifadəsi.

cəfa çəkmək eziyyət çəkmək, ıstırap çəkmək.

cəfa vermək eziyyət etmək, cəfa, azap çəktirmək.

cəfakarlıq etmək azap vermək, incitmək, zulmetmək.

cəfasını çəkmək cəfasını çəkmək, eziyyətini, dərđini, belâsını çəkmək.

cəh cəh etmək (vurmaq) ötmək, şakımak.

cəhd etmək çəba sarf etmək, gayrət göstərmək, çox çalışmaq.

cəhənnəm əzabı çəkmək cəhənnəm əzabı çəkmək, təhəmmülü zor şeylərə katlanmaq.

cəhənnəm kimi cəhənnəm gibi. 1-çok sıcak yer. 2-çok karanlık yer.

cəhənnəm kösövu köyü esmer tenli ve çirkin kimse.

cəhənnəm kürəsi çox kızgın ocak, cəhənnəm gibi sıcak yer.

cəhənnəm qarışığı Yahudi ile Ermeni'nin evlənməsi sonucu doğan çocuk.

cəhənnəm oduna giriftar olasan! cəhənnəmdə yanasın!

cəhənnəm ol (olun) (burdan)! cəhənnəm ol! defol git!

cəhənnəm ol get gözümdən! bak. **cəhənnəm ol burdan!**

cəhənnəm olsun cəhənnəmə kadar yolu var! defolup gitsin! birinin bir yerlərdə bulunmasını istəmə ifadəsi.

cəhənnəm üstündə körpü qurmaq halka faydası olmayan işlər etmək, faydasız şeylər etmək.

cəhənnəmdən biletsiz qaçan kötü huylu; çox çirkin, süratsız adam.

cəhənnəmdən ipi qırıb qaçıb çox çirkin kimsələr için kullanılır.

cəhənnəmə gedən özünə yoldaş axtarar kendisi için kötü sonuçlar doğuracak bir dərđin, hastalığın başkalarına da bulaşmasını istəyən kimsələr için kullanılır.

cəhənnəmə get! defol git! kızgınlık bildiren bir ifade.

cəhənnəmə gora 1-bana ne, beni hiç ilgiləndirmez. 2-sonucu ne olursa olsun.

cəhənnəmə (gora) göndərmək (yollamaq) Cəhənnəmə yollamaq, öldürmək, katletmək.

cəhənnəmə ki. . . bana ne, ne olursa olsun, beni ne ilgiləndirir.

cəhənnəmə vasil etmək bak. **cəhənnəmə (gora) göndərmək (yollamaq).**

cəhənnəmə vasil olmaq 1-ölmək, gebermək. 2-(kötü kimse) ortadan kaybolmaq, kaybolup gitmək.

cəhənnəmin dərəsi Cəhənnəmin dibi, çox uzak yer.

cəhənnəmin dərəsində (qurtaracağında) çox uzak yer için kullanılır.

cəhənnəmin dibində yaşamaq çox uzaklarda yaşamaq, şəhər mərkəzindən uzaklarda yaşamaq.

cəhənnəmin dibinə Cəhennemin dibinə. 1-en uzağa, en uzaklara. 2-bana ne, beni hiç mi hiç ilgilendirməz.

cəhənnəmin isti bucağı haddindən fazla sıcak yer için kullanılır.

cəhənnəmin o başına en uzağa, çok uzaklara.

cəhənnəmin o başında yaşamaq çok uzaklarda yaşamak.

cəhl etmək (eləmək) terslik etmək, inat etmək.

cəhlə salmaq normal seyreden bir şeyi zora sokmaq.

cəhrə daşı vakarlı, temkinli, dayanıklı kimse.

cəhrəcilik etmək 1-iplik yapmak. 2-"cehre" yapmak.

cəlahi pozulmaq haşmeti, debdebəsi yerlə bir olmaq, eski hükmü və nüfuzu kalmamak.

cəlahın artıq olsun 1-saygınlığın, nüfuzun daha da çox olsun. 2-alay və yergi bildiren bir ifadə.

cəlayi vətən olmaq vatanından ayrı düşmək, yurtsuz yuvasız kalmak, gurbetə düşmək, derbeder olmaq.

cəlb etmək (eləmək) 1-yönləltmək, yönləndirmək. 2-dikkətini çəkmək.

cəldlik etmək (eləmək) atik davranmaq, uyanık hareket etmək, çevik davranmaq.

cələ qıran üçkâğıtçı, fırıldakçı, dalavereci, son derece kurnaz.

cələ qırmış tülkü son derece tecrübəli və kurnaz kimse.

cələ qurmaq tuzak kurmaq, hile yapmak.

cələyə salmaq tuzağa düşürmək, ağına düşürmək.

cəllad kimi cellat gibi, acımasız, gaddar, merhamətsiz.

cəllad kötüyü eskiden insanların kafasının üzerinde kesildiği büyük kütük.

cəm etmək (eləmək) 1-toplamak, bir araya getirmək. 2-kendini toparlamak, kendine gelmək.

cəm halında 1-toplu hâlde. 2-sık olarak toplanmış hâlde.

cəm olmaq 1-toplanmaq, bir araya gelmək. 2-uçup bir yere toplanmaq. 3-toplama işləmine konu olmaq.

cəmdəyi çədən üstə (yerdə) qalmaq naşını götürecek kimse olmamak.

cəmdəyinə döşəmək 1-azarlamak, ağır sözler söylemək. 2-şiddətli tenkit etmək. 3-şiddətli dayak atmaq, dövmək.

cəmdəyini quzğunlar yemək defnedilən memək və naşını kurtlar kuşlar yemək.

cəmiyyətdə özünü aparabilmək toplum içinde düzgün hareket edəbilmək.

cəncəl çıxartmaq (eləmək, salmaq) sebəpsiz yere kavgaya çıxarmak, karışıklık yaratmaq.

cəncəl xasiyyəti geçimsiz, insanları rahatsız edən, tuzağa düşürən, insanların ayağının altında kuyu kazan kimse.

cəncəldən qurtarmaq zorluktan, belâdan kurtulmaq.

cəncələ düşmək 1-büyük bir problemle karşılaşmaq. 2-belâyaya düşmək.

cəncələ salmaq kavgaya sokmaq, kötü, istenmeyen bir işə karışmaq.

cəng cidala çıxmaq kavgaya etmək, dövüşmək.

cəng etmək (eləmək) savaş yapmak, vuruşmaq.

cəngini cırmaq yenmək, alt etmək, galip gəlmək, düzenini bozmaq, mahvetmək.

cənnət kimi cənnət gibi, çox güzel yer.

cənnətə dönmək cənnətə dönmək, güzelleşmək, insanı hayran bırakan bir güzəllığə bürünmək; fərah və iç açıcı bir duruma gəlmək.

cənnətə düşmək (getmək) 1-Tanrı'nın buyruklarına uyup iyi əməllər işləyərək öldükten sonra Allah'ın vaat etdiyi çox güzel yer olan uçmağa (bəhişt) varmaq. 2-gönlün istədiyi yerlə və ya şeylərlə karşılaşmaq.

cənnəti satın almaq cənnəti satın almaq, büyük səvəp iş yapmak, hayır iş və ya işlər yapmak, yardımsever olmaq, hər kəsə yardım etmək.

cənnətlik olsun! yeri, mekanı cənnət olsun!

cərcənək eləmək 1-şiddətlə cəzalandırmaq, dövmək, əziyyət etmək. 2-k. bir qıza və ya kadına təcavüz etmək.

cərcənək olmaq 1-ayakları haddindən fazla yana doğru açılmaq, bacakların aşırı

derecede yana açılmasından dolayı kalça kemiklerinde şiddətli acı duymak. 2-ayaklarını geniş geniş açarak yürümək. 3-ağır bir yükün altında ezilmək, kötü duruma düşmək.

cərcənəyini ayırmaq 1-altına alaraq hırpalamak, dövmək, cezalandırmak. 2-bak. **cərcənək eləmək** 2. anlamda.

cəreyan etmək cereyan etmək. 1-geçmək, akmaq, hareket etmək. 2-olmaq, meydana gəlmək.

cərimə almaq ceza almak.

cərimə çəkmək ceza çəkmək.

cərimə eləmək ceza kesmək, ceza vermək.

cərimə kəsilmək ceza kəsilmək.

cəriməsini çəkmək cezasını çəkmək.

cəriməsini vermək cezayı para olaraq ödemək, karşılığını para olaraq vermək.

cəriməyə düşmək cezaya uğramak.

cəriməyə salmaq ceza çəkmesine sebep olmaq.

cəsərat etmək cesaret etmək, cesaretlenmək, yüreklimək, cüret etmək, korkmaq.

cəsərat etməmək cesaret etməmək, korkmaq, çəkinmək.

cəsərat vermək cesaret vermək, cesaretlendirmək, yürekləndirmək.

cəsəratə çatmamaq cesareti yetmemək, korkmaq, cüret etməmək.

cəsəratini itirmək cesaretini kaybetmək.

cəsəratini toplamaq cesaretini toplamak, cesaretlenmək.

cəsədi var canı yox çox zayıf kimse, bir deri bir kemik.

cəvəxlik eləmək kafa şişirmək, uzun uzadıya konuşmaq, lafi çox uzatmaq.

cəyənəvayı danışmaq yersiz konuşmaq.

cəza almaq ceza almak, cezaya maruz kalmak, cezaya uğramak.

cəza görmək ceza görmək, cezalandırılmək.

cəza vermək ceza vermək, cezaya mahkum etmək, cezalandırmək.

cəzanə gəlmək bak. **canı cəzanə gəlmək**.

cəzasına çatdırmaq (yetirmək) cezasını vermək, işlədiyi suça görə ceza vermək, cezalandırmək.

cəzasını almaq cezaya çarptırılmək, işlədiyi suça görə cezaya maruz kalmak, cezalandırılmək.

cəzasını çəkmək cezasını çəkmək. 1-işlədiyi suça görə cezalandırılmək. 2-kendi hatasının karşılığını görmək, zarara uğramək.

cəzb etmək 1-kendine taraf çəkmək, yönəltmək. 2-kendine bağlamak, hayran etmək, meftun etmək.

cəzə fəzə etmək (eləmək) razı olmamak, mukavemet göstərmək, bağırıp çağırmaq.

cəzm etmək 1-kesip atmaq. 2-kesin karar vermək.

cıbrığı cıxartmaq 1-iyi dayak atmaq, dövmək. 2-varını yoğunlu elindən almak, soymak, iflas ettirmək. 3-kabuğunu soymaq.

cıbrıx çəkmək haşatını çıxarmak, canını almak, iyice ezmək, dayak atmaq.

cıbrıx eləmək çırılçıplak soymak, anadan üryan bırakmaq.

cıbrıxdan çıxmaq çox susamak.

cıdıra çıxmaq at yarıştırmək, at yarışına katılmək.

cığallıq eləmək (etmək) mızıkçılıq yapmak, oyunbozanlık etmək.

cığır açmaq 1-yol açmaq, cığır açmaq. 2-yeni akım meydana getirmək. 3-iz, hat oluşturmək.

cığır salmaq iz bırakmaq, iz yapmak.

cığırdan (cığırından) çıxmaq çizgisinden çıkmək, azmaq, haddini aşmaq.

cığırından çıxarmaq yoldan çıxarmək, azdırmək, başka yöne yönəltmək.

cığırından çıxmaq yolundan çıkmək, yolunu şaşırmaq, azmaq.

cıqqır çıxmamaq ses çıkmamak, ortalık çok sessiz olmak, herhangi bir ses çıkmamak.

cıqqırı çıxmamaq sesi çıkmamak, konuşmamək, susmaq.

cıqqırını (cıqqırını) çəkəbilməmək (çəkəməmək, çıxarabilməmək, çıxarmamaq) sesini çıkarmamak, susmaq, konuşmamək.

cıqqırını çəkməmək konuşmamək, sesini çıkaramamak, susmaq.

cımbat olmaq ortadan kaybolmaq, yok olmaq, yitmək.

cındırından cin (cinler) hürkmək (hürküşmək) 1-elbiseleri çok eski ve yamalı olmak. 2-fakir olmak. 3-(kadın) düşük, ahlâksız olmak.

cırıgından cin hürkmək çok yoksul olmak.

cırım cırım eləmək (kəsmək) yırtık yırtık etmək, dilim dilim etmək, dilim dilim kesmek.

cırım qoymaq yırtmaq, parçalamak.

cırrıt deyib aradan çıxmaq kırışi kırmak, ortadan kaybolmaq, sıvışmaq.

cırt başı her an.

cızaxurd olmaq iğrenmək, tiksinnmək.

cızhacız yanmaq cayır cayır yanmaq, çok hiddetlenmək, kendini kaybedecek derecede sinirlenmək, küplere binmək.

cızıgından aşiq çıxardılabilməmək son derece akıllı, bilgili ve kurnaz olmak.

cızıgından çıxmaq 1-çizgisinden çıkmak, yolunu şaşırmak. 2-haddini aşmaq.

cızığını aşmaq haddini aşmaq, azmaq, çığırından çıkmak.

cızıq çəkmək çizgi çizmek, sınır belirlemek.

cızırığı çıxmaq yanıp kavrulmaq, çok sinirlenmək, çok hiddetlenmək, yanıp tutuşmaq.

cızma qara etmək (eləmək) karalama yapmak, özen göstermeden, hızlı bir şekilde yazmaq, karalamak.

cızma qaraçı yazar.

cib kəsmək yankesicilik etmək.

cibə zərər (ziyan) vurmaq çok para harcamak, maddi yönden zarara uğramak.

cibgirlik eləmək (etmək) yankesicilik yapmak, hırsızlık yapmak.

cibi boşdur parası yoktur; fakirdir.

cibi dəlikdir (yırtıqdır) müsriftir, savurgandır, parasını çar çur edendir.

cibinə (cibinə) görə deyil cebinə göre değil, cebindeki paradan çok pahalı olan bir mal için kullanılır.

cibin dolu olsun birine yardım eden kimseye karşdakinin söylediği "kazancın bol olsun" anlamında bir alkış.

cibində siçan (yel) oynayır cebinde para olmayan kimseler için söylenir.

cibindən ödəmək (vermək) kendi cebinden ödəmək, vermək.

cibinə atmaq (ötürmək) kendine almak.

cibinə əl atmaq cömertliğı tutmaq.

cibinə girmək 1-bütün parasını çalmak. 2-bütün parasını harcamak veya harcamasını sağlamək.

cibinə qoymaq 1-cebine koymak, kendisi için almak, cebə indirmək. 2-birini güçsüz ve kudretsiz zannetmək, pek önemsememek. 3-yenmək, galip gelmək, üstesinden gelmək.

cibinə sok vursan toz qalxar fakir, beş parasız kimseler için kullanılır.

cibinə toxunmaq cebinə dokunmaq, maddi yönden sarsacak kadar para harcamak, harcatmaq.

cibinə ziyan vermək cebinə zarar vermək, para harcamak, harcatmaq.

cibini boşaltmaq cibini boşaltmaq, bütün parasını harcamak.

cibini (cibişdanını) güdmək sadece kendi menfaatini, kendi çıkarını düşünmək.

cibini kəsmək birinin cebindeki parayı çalmak, yankesicilik etmək.

cibinin ağzını (gen, geniş) açmaq (boş qoymaq, sökmək) cömertlik göstermek, çok para harcamak veya harcamaya hazır olmak.

cibinin pambığı əlivə (əlinə) gəlsin! beş parasız kalasın ve fakirleşesin! şeklinde ilenme ifadəsi.

ciblərində yel əsmək meteliksiz olmak, beş parası olmamak.

ciblərini boşaltmaq (silkeləmək) bütün parasını harcamak, harcatmaq.

ciblərini çırpmaq son meteliğine kadar harcamak.

ciblərini doldurmaq ceplerini doldurmak. 1-çok para kazanmaq. 2-gayri meşru, kanunsuz yoldan zengin olmak. 3-başkasını zengin etmək.

cicc eləyib qayıtmaq bir iş yapmak veya görev icabı gidilen bir yerde hiçbir şey yapmadan veya çok az şey yaparak hemen geri dönmək.

cici bacı olmaq birbirine çok yakın olmak, kardeş gibi, ana kız gibi olmak.

cida boyu mızrak boyu, genellikle güneş veya ayın doğuştan sonra aldığı yolu bildirmek için kullanılır.

cida (cidaya) düşmək ayrı düşmək, birbirinden uzakta olmak.

cida etdirmək kl. ayırmak.

cida salmaq ayırmak, ayrı düşürmək.

cidal etmək kavga etmek, vuruşmak, dövüşmək.

cidanı çuvalda (torbada) gizlətmək olmaz mızrak çuvala sığmaz.

cidanı torbada gizlətmək mızrağı çuvala sığdırmak.

cidanın ucu çuvaldan çıxıb (çixır) mızrak çuvala sığmaz.

cidd cəhd etmək (eləmək) bütün gücüyle çalışmaq, çaba göstərmək.

cidd cəhd göstərmək 1-ciddiyyətə davranmaq. 2-ciddiyyətə çalışmaq. 3-herhangi bir konuda ayak diremək, direnmək.

ciddi soruşmaq (tələb etmək) ciddiyyətə sormaq, istəmək.

ciddi yanaşmaq ciddiyyətə ele almak.

cignə vermək haykırmak, bağırmaq, yüksək sesle sesləmək.

cik cik xanım 1-çok bilmiş kadın veya kız. 2-şamatacı, bağırıp çağıran kadın veya kız. 3-becerikli, çalışkan, durmadan çalışıp didinen kadın veya kız.

cik vurmaq 1-kuluçkaya yatırılan yumurtalardan civciv çıkmaya başlamak, yumurtalar civcivler tarafından çatlatılmaya başlamak. 2-çocukluk çağından kurtulmaq, ergenlik çağına adım atmaq (alay ifadəsi).

ciki bikinə qədər en küçük ayrıntısına kadar, bütün yönleriyle.

ciki də sənindir bökü də her şeyiyle sənindir.

cikinə bikinə bələd olmaq her yönüyle tanımak.

cikinə bikinə getmək en ince noktasına kadar araştırmak.

cikinə bikinə kimi (qədər) bak. ciki bikinə qədər.

cikini bikini bilmək 1-her şeyini bilmək. 2-bak. cikinə bikinə getmək.

cikini də bikini də en küçük ayrıntısını da.

cikkə çəkmək tiz sesle bütün gücüyle haykırmak, bağırmaq.

cilddən cildə girmək kılıktan kılığa girmek, bin bir şekle bürünmək, asıl gayesini saklamak veya emeline ulaşmaq için başka şekle bürünmək, başka renge girmek, kendini başka biçimde göstermek.

cildindən çıxmaq maskesini çıkarmak, asıl yüzünü göstermek.

cildinə girmək kendini bilerek ... benzetmek, kendini şuurlu olarak ... gibi göstermek.

cildini dəyişmək başka bir şekle bürünmək, duruma göre kendini ayarlamak.

cilov (cilovu) gəmmək 1-birinin yaptıklarından dolayı çok sinirlenmək, ona karşı kin duymak, cezasını vermek için fırsat kollamak. 2-azgın olmak, azgın hâl almak.

cilovda saxlamaq hâkimiyeti altında tutmaq, hâkim olmak, kontrolünde tutmaq.

cilovdan azad edilmək serbest bırakılmak.

cilovdan azad olmaq serbest kalmak.

cilovsuz at ahlâksız kadın, hiçbir şeyden çekinmeyen arlanmaz kadın.

cilovu ələ vermək bak. noxtanı ələ vermək.

cilovu əlində olmaq bağlı olmak, itaati altında olmak.

cilovu əlinə vermək serbest bırakmaq, kendi başına bırakmaq, davranışlarına karışmamak.

cilovuna döymək sınırı aşmasına engel olmak, sürekli kontrol altında tutmaq, sınırlarını belirlemek.

cilovundan bərk bərk yapışmaq hâkimiyetinden uzaklaşmasına izin verməmək.

cilovundan tutub geri çəkmək haddini bildirmək, kötü yoldan, harekettən men etmək, doğru yola çevirmək.

cilovunu (əldən) buraxmaq (vermək) kendi başına bırakmaq, tam serbestlik tanımak.

cilovunu başqalarının əlinə vermək hâkimiyetini, yularını başqalarının eline vermək.

cilovunu çəkib əlində saxlamaq kendi hâkimiyetine tabi etmək.

cilovunu çəkmək (yığışdırmaq, yığmaq) 1-kötü yoldan çevirmək, kötü yola düşme-

sine engel olmak. 2-haddini bildirmek, aşırı hareketlerine engel olmak.

cilovunu dartmaq kendini toparlamasını istemek, hareketlerine gem vurmak.

cilovunu əlində saxlamaq kontrolünde tutmaq, hâkimiyeti altında tutmaq.

ciminin yanına rey qoymaq ş. kaçmak, sıvışmaq, tabana kuvvet kaçmaq.

cimiz olmaq (deve) çiftleşmek.

cin axtarırlar (ki) dalına cıncır bağla-sınlar bir köyün, bir obanın veya kabilenin yaşadığı yeri terk edip gitmesiyle ortaya çıkan durumu anlatmak için kullanılır, “in cin yoktur” anlamında.

cin atına mindirmək çok sinirlendirmek, kızdırmak.

cin atına minmək çok sinirlenmek, hiddetlenmek, kızmak.

cin başına (beyninə, təpəsinə) vurmaq çok sinirlenmek, asabılaşmaq.

cin bismillahdan (dəmirdən) qorxan kimi qorxmaq bir şeyden veya birinden çok korkmaq, çekinmək.

cin boğanağı rüzgarın oluşturduğu girdap.

cin çırağı bezir çırası.

cin kəlləsinə (başına, beyninə) vurmaq çok sinirlenmek, hiddetlenmek.

cin kimi akıllı, çalışkan, ele avuca sığmayan kimseler için kullanılır.

cin oyununa düşmək günaha batmaq, suç işlemek.

cin tutmaq deli olmak, çıldırmak, aklını kaybetmək.

cinayət işi qaldırmaq hakkında soruşturma açmaq.

cinayət işlətmək suç işləməsinə sebep olmaq.

cinayət məsuliyyətinə cəlb etmək məhkəməyə vermək, hakkında soruşturma başlatmaq.

cinayət törətmək suç işlemək.

cinayətə cəlb (təhrik) etmək (sürükləmək) suça təşvik etmək.

cinayəti açmaq suçu ortaya çıxarmak.

cinayəti gizlətmək (ört basdır etmək) suçu üzərini kapamaq.

cinçilim və ya **düşmək** korkuya kapılmaq, endişələnmək.

cinə börk tikir son dərəcə kurnaz kimse.

cinə dəmir göstərmək korktuğu bir şeylə təhdit etmək.

cing cing cingildəmək 1-kesiksiz bir şəkildə tınlamak; çınlamak. 2-bas bas bağırmaq.

cingim cingim etmək (ələmək) parça parça etmək, kiçik kiçik parçalara ayırmaq.

cini qorxutmaq ürktücü olmaq, çox çirkin və korkutucu olmaq.

cini tutmaq birdən-birə çox sinirlənmək, hiddətlənmək, tepəsi atmaq.

cini yatmaq sakinləşmək, kəzgınlığı, hiddəti keçmək.

cinini başına yığmaq çox sinirləndirmək, hiddətləndirmək.

cinləri dağılmaq yatışmaq, sakinləşmək, hiddəti və kəzgınlığı keçmək.

cinli baxmalı olmaq bak. **cinli olmaq**.

cinli olmaq deli olmaq.

cinni cəfər qoşunu (kimi) çox gürültülü, sesli, bağırətılı, şamatalı çocuk toplusluğu için kullanılır.

cirəyə salmaq payını belirlemək, yemeğini belirli bir ölçüdə vermək.

cirgini çıxarmaq öz suyunu çıxarmak; ezip suyunu çıxarmak.

cisminə vəlvələ düşmək bak. **canına vəlvələ düşmək**.

civə kimi ele avuca sığmayan, hərəketli, enerjik.

ciyarım od tutub (pöşlərib) çox susadım.

ciyarım pöşlənsin! bak. **ciyərin yansın!**

ciyər eləmək cəsəret etmək, yüreklənmək, bir şeyi yapmaq için kəndində cəsəret bulmaq.

ciyər öfkəsi ağzına gəlmək çox korkmaq.

ciyəri dağlanmaq (doğranmaq, od tutub yanmaq) çox üzəlmək.

ciyəri kabab olmaq 1-çok susamak. 2-çok sıkıntı çekmek, birinin hasretini çekmek.

ciyəri qan olmaq (qana dönmək) yüreği kanamak, son dərəcə kederlənmək, üzəlmək, müteəssir olmaq.

ciyəri odlanmaq 1-bak. **ciyəri dağlanmaq**. 2-çok susamak.

ciyəri parça parça olmaq çox üzəlmək.

ciyəri vərəmləmək 1-vereme yakalanmaq. 2-çok hasretini çekmek, biri və ya bir şey için çok sıkıntı çekmek, endişə duymak.

ciyəri yanmaq yüreği yanmaq, içi yanmaq. 1-acımaq, mürhamet etmək. 2-çok susamak.

ciyərin yansın! kargıma, beddua, ilenme ifadesi.

ciyərinə dağ çəkmək bak. **dağ basmaq**.

ciyərinə xal salmaq şüpheləndirmək, şüphelenməsinə sebep olmaq, kuşkulandırmak.

ciyərinə od düşmək çok üzülmək, kahrolmaq.

ciyərinə çıxararam! ciğerini sökerim! bir tehdit ifadesi.

ciyərinə çıxarmaq ş. cezasını vermek.

ciyərinə daqlamaq (yandırmaq) heyecan ve üzüntü çektirmek, derin etki etmək.

ciyərinə kabab etmək (eləmək) kl. çok kızdırmak, yakıp kavurmak, derin ıstırap vermek.

ciyərinə sökmək perişan etmək, azap vermek, işkence vermek.

ciyərinin başı sökülmək hâline yanmaq, çok üzülmək, birinə yürekten acımaq.

ciyər dolusu derinden.

cocaxar olmaq rezil olmaq, kepaze olmaq.

çocuq sanmaq çocuk sanmaq, akılsız zannetmək.

corab toxumaq başına çorap örmək.

covqa vurmaq toplanmaq, bir yerde birliktə olmaq.

cozcoz oynamaq (çocuk) fırıldakla oynamak.

cöcəmə bəzəmək şarlatanlık yapmak, göz boyamak.

cömüşük oturmaq çömelərək oturmaq, çömelmək.

cönən bər olmaq genç ölmək.

cöngələ qalmaq göz kısılmək.

cövcü qulaq dibin görmək son derece sevinmək, çok sevinmək.

cövharini almaq (çıxarmaq) özünü çıxarmək, öz suyunu eldə etmək.

cövharini çəkmək damıtmək, imbiqten geçirmək.

cövlan etmək (vurmaq) dolaşmaq, gəzmək, hərəket etmək, etrafında dönmək.

cövlana çıxarmaq atı veya başka bir şeyi gəzintiye çıxarmək.

cövlana gətirmək coşturmaq.

cövr çəkmək cəfa, azap çəkmək.

cövr etmək (eləmək) 1-sıkıntı, ıstırap içində olmaq. 2-cəfa çəkmək.

cövrünü çəkmək hər eziyyətinə katlanmaq, hər azabına tahammül etmək.

cöyür cöyür gəzmək başıboş dolaşmaq, aylak aylak gəzmək.

cuhud (Erməni) qan gördü Yahudilər (Ermenilər) çok korkak olurlar və ən kiçik bir şey üzərində də qiyaməti koparırlar, bu deyim də o düşüncəyi ifadə edir.

cuhud kimi çok zəngin kimse için kullanılır.

cula salmaq seyrək bitən bostana vs. iləve tohum ekmək.

culfa olub kələf oğurlamaq ustalığı öğrenmədən üçkâğıtçılığı öğrenmək.

cumculuq olmaq sırlıslıqlam olmaq, hər tərəfi ıslanmaq.

cur cur eləmək (bağırsaklar) guruldamaq.

cur olmaq arkadaş olmaq, dost olmaq.

curu çıxmaq durumu kötüleşmək.

curumbul olmaq çok ıslanmaq.

cuş eyləmək coşmaq, galeyana gəlmək, heyecanlanmaq.

cuşa gəlmək 1-coşmaq, şevke gəlmək, təhrik olmaq. 2-ilhamə gəlmək.

cuşa gətirmək galeyana gətirmək, coşturmaq, canlandırmək, şevke gətirmək.

cübran etmək teləfi etmək, bir dengenə kavuşdurmaq; mevcut durumu ortadan kaldırmək.

cüce basdırmaq 1-tavuğu kuluçkaya yatırmək. 2-teklif edilən şeyi qəbul etməmək.

cüce çıxartmaq 1-cıvcıv çıxarmək, yavırlamaq. 2-ş. haddindən fazla uyumaq.

cüce kimi küçücük, cılız, sıskə.

cücəni payızda sayarlar kar zarar sonuqta belli olur, hər şeyi sonucuna görə yoklarlar.

cülbəndin fikrində olmaq yalnızca kendi menfaətini düşünmək.

cülus etmək tahta çıkmək, hükümdar olmaq.

cürət etmək (eləmək) cesaret etmək, korkmamək, çekinmemək.

cüt yetirmək ikiz doğurmaq.

cütbaşı qohum olmaq kız alıp vermek.

cütbaşı zərərə (ziyana) düşmək bir iş için iki dəfa masraf etmək.

cüvər eləmək arkı, kanalı təmizləmək.

çadra altından boğma çıxartmaq yüzünə qarşı konuşacaq cesareti olmamak, arkasından söylemek.

çadrasızlıqdan evdə qalmaq şartlar uygun olmadığından dolayı herhangi bir şey yapmamak, durumun elverişli olmamasından dolayı eli kolu bağlı kalmak.

çağ olmaq dinç olmak, sağlıklı olmak.

çağırılmamış qonaq davetsiz veya istenmediği hâlde bir yere giden kimse.

çağırılmış bayatı çoktan söylenmiş, çoktan beridir bilinen, artık önemi kalmayan sözler.

çaxır səpmək 1-iftira etmek. 2-aldatmak, kandırmak.

çaxır tuluğu ş. içki müptelası.

çaxırın küpünə girmək haddinden fazla içki içmek.

çaxmaq ilə qov kimi olmaq ateşle barut gibi olmak, bir arada bulunmaları tehlikeli olmak.

çaxnaşıq düşmək karışıklık meydana gelmek, çalkalanmak, velvele oluşmak.

çaxnaşıq (çaxnaşma) salmaq heyecan yaratmak, ortalığı velveleye vermek; ortalığı birbirine katmak.

çaxnaşma düşmək heyecan, korku, endişe dolu karışıklık meydana gelmek.

çaq çuq eləmək kn. küçük çapta alış veriş yapmak veya küçük bir işle uğraşarak gelişimini sağlamak.

çaqçaq ha çaqqıldasın dəyirman bildiyini oxuyacaqdır bağırıp çağırma boşunadır, ... kendi bildiğini yapacaktır, kimse engel olamaz.

çaqqal sürtməsi eləmək ş. dövmek, dayak atmak.

çaqqala vurmaq biçilmiş otu vs. küçük küçük yığınlar hâlinde toplamak, kümelemek.

çaqqıldaq bağlamaq 1-koyunların yününe kendi pisliği yapışarak kurumak. 2-kirlenmek, kirli pasaklı hâlde gelmek.

çal düşmək saç beyazlaşmağa başlamak, ak düşmək.

çala çala getmək kin. hiçbir şey elde etmeden gitmek.

çalağan çardağı 1-çelimsiz, zayıf kimse. 2-ilkel şekilde yapılmış barınak.

çaldığına oynamaq birinin istediğini yapmak.

çalğın çalmaq 1-hastalanmak (bitkiler). 2-"dert kapasın, hastalık tutasın, belâya uğrayasın!" bir ilenme, beddua ifadesi.

çalğıya girişmək ekin veya çayırı biçmeye başlamak.

çalı bəzəmək üçkâğıtçılık yapmak, göz boyamak.

çalı əkmək ayrılık düşürmək, birbirinden ayırmak.

çalıb çağırmaq çalıp söylemek.

çalın çarpaz dağ çəkmək çok rahatsız etmek, canını yakmak.

çalma çalmaq (vurmaq) kafasına sarık takmak.

çalmadan oynamaq morali yerinde olmak, neşeli olmak.

çanaq ... başında çatlamaq (sınmaq) kendi kendini belâyâ düşüren kimseler için kullanılır, kabak başında patlamak.

çap etmək yayımlamak, neşretmek.

çapa vermək yayımlanmak üzere vermek.

çapan çalmaq alkış çalmaq.

çapdan çıxmaq yayımlanmak, neşredilmek.

çapış çalmaq bak. çapan çalmaq.

çapıt kimi bulaşığı içində olmaq çok kirli ve pis olmak, üstü başı pislik içinde olmak.

çar çək qalmaq çâresiz kalmak.

çara tökmək (hayvan) doğumdan önce şeffaf ve yapışkan bir sıvı ifraz etmek.

çardərədə fit vurmaq fırsattan istifade etmek.

çarə aramaq (axtarmaq, görmək) çıkış yolu, kurtuluş yolu aramak.

çarə etmək (qılmaq, tapmaq) çare bulmak, çare etmek, çıkış, kurtuluş yolu bulmak, halletmek, çâresini bulmak.

çarə yoxdur 1-hiçbir çıkış yolu yoktur anlamında. 2-yardım edilmesi mümkün değildir anlamında.

çarəsi kəsilmək çâresiz kalmak, çıkış yolu kalmamak, çıkış yolu bulamamak, çâresi kalmamak.

çarəsiz qalmaq çâresiz kalmak, mecbur olmak, çıkış yolu kalmamak.

çarx döymək çark çevirmek, dört dönüp durmak, telâşla o tarafa bu tarafa koşuş-

mak, bakınmak, defalarca bir yere gidip gelmek.

çarx vurmaq etrafında dönmək, gezip durmak.

çarxa çəkmək çarkla bilmək, keskinləş-tirmək.

çarxı azmaq (çevrilmək, dönmək) 1- devranı geçmək. 2-hâkimiyeti sona ermək. 3-geri gitmək; işləri ters gitmək, talihi yâ-ver gitmemək.

çarxı xoruzu kimi kavgacı kimse.

çarxın çevrilsin! ocağın sönsün! ilenme ifadesi.

çarığın (çarıqların) dabanını bərkətmək (çəkmək), yerin damarını qırmaq tabana kuvvet kaçmak.

çarqatım sənin (kişilərin) başına (başan) bir şeyi yapmada tembellik yapan erkeklere hitaben kadınların kullandığı bir ifade.

çarmıxa çəkdirmək çarmıha gerdirmek.

çarmıxa çəkmək çarmıha germək. 1- çarmıha gererek cezalandırmak. 2-çok iş-kence etmək, eziyet etmək.

çarpaz vurmaq birisini yere yıkmak için ayağına çelme takmak.

çarşab corab etmək hazırlık yapmak, hazırlanmak.

çaş baş salmaq şaşırtmak.

çaş qalmaq ne yapacağını bilmemek.

çaş salmaq birbirine karıştırmak, birbirin-den ayırt edememek.

çaşbaş eləmək (etmək) şaşırtmak, ne ya-pacağını bilmez hâlə getirmek.

çaşbaş (qalmaq) olmaq ne yapacağını bilmemek, ne edeceğini şaşırmak, kesin bir karara varamamak, düşüncəsi karmakarışık olmak.

çaşbaş qoymaq kafasını karıştırmak, şaşırtmak, kesin bir karara varmasına engel olmak.

çaşbaş salmaq birbirine karıştırmak, birbi-rinden ayırt edememek, şaşırtmak, kafasını karıştırmak.

çaşib qalmaq şaşırmak, şaşırp kalmak.

çaşka loşka olmaq ş. kn. birbirine uymak, yakın olmak, sırdaş olmak.

çat eləmək "çat" sesi çıkararak kırılmak.

çatığı çatmaq odunu, tezeği vs. baş başa dayayarak yakılmak için hazırlamak.

çatıq almaq azıcık dinlenmek.

çatıq vermək ipi, ipliği vs. çaprazlama bağlamak veya geçirmek.

çatımı boynuna salmaq kendine râm et-mek, tuzağına düşürmek, başına yular ge-çirmek.

çatlasan da... bak. partlasan da...

çay aşağı axıdım, çay yuxarı axtarım birisinin ölümünü isteyen bir kargıma, ilenme veya alay ifadesi.

çay (çaya) gəlməmiş (çatmamış, görməmiş) çıрманmaq (soyunmaq) de-reyi görmeden paçayı sıvamak, acele et-mek, zamanından çok önce bir işi yapmaya hazırlanmak, vaktinden çok önce hareket etmek.

çaya düşüb islanmamaq karda yürüyüp iz bırakmamak, son derece akıllı ve tedbirli olmak.

çaya susuz aparıb, susuz gətirmək sulu dereye susuz götürüp susuz getirmek, hile-kârlıqla veya kurnazlıqla birini kandırmak, kurnazlık yapmak (genelde hilekâr ve kur-naz kimseler için kullanılır).

çayda balıq sövdası deryada balık sevdası, həyata geçmesi mümkün olmayan veya şüpheli olan bir şey hakkında kullanılır.

çayda balıq yan gedər dünyayı umursa-mayan bəcerikli kimse.

çayda üzəşığı axıdım, üzüyuxarı axtarım bak. çay aşağı axıdım, çay yuxarı axtarım.

çaydan keçəndə böyür böyürə (göt götə) dəymək uzaktan akrabə olmaq.

çayı çarıqla keçmək bir işi çox acele yapmak, bir şeyi aləlacele, özenmeden çarçabuk yapmak.

çəçin gəlmək garip gelmək, hayret verici görünmək.

çəşni çıxartmaq hokkabazlık etmək, yeni şey icat etmək.

çəvir tətı, vur tətı temcid pilavı, bir şeyi kesintisiz olarak bıktıracaq derecede tekrar etme anlamında kullanılır.

çəynə tüpür eləmək temcit pilavı yapmak, sürekli tekrarlamak, aynı şeyi tekrar tekrar dile getirmek, yapmak.

çeynəm çeynəm (çinəm çinəm) eləmək etrafıca düşünmək, düşünüb taşınmaq, ölçüp biçmək.

çeynəyib ağzına qoymaq (vermək) hazırlayıp elinə vermək.

çeynəyib çürütmək bak. **çürüyünü çıxarmaq.**

çeynəyib çürüyünü çıxarmaq bak. **çürüyünü çıxarmaq.**

çeynəyib tökmək anlaşılmaz şəkildə konuşmaq, kelimeleri yuvarlamak.

çəçələ barmaq serçe parmağı.

çəçik atmaq tırnakları ilə vurmaq, parmaklarının ucuyla tekmelemək.

çəciyə qalxmaq şahlanmaq, şaha kalkmaq.

çəhlim salmaq çiyli ot üzərində yürüyərək iz bırakmaq.

çək çevir eləmək (etmək) 1-ölçüp biçmək, etrafıca düşünmək. 2-alt üst etmək, karıştırmək, karmakarışık etmək.

çək çevirə düşmək zor duruma düşmək, karmaşık bir hâlde karşılaşmaq.

çək çevirə salmaq 1-altını üstünə getirmək. 2-bir iş veya bir şey hakkında tartışmaq, münakaşa etmək.

çək qəmişin defol git başımdan, yakamı bırak.

çəkicə (çəkiddə) yüngül, qiymətcə (qiymətdə) ağır yükte hafif, pahada ağır.

çəkiclə zindan arasında qalmaq iki atəş arasında kalmək.

çəkiş bərkış etmək bir şey üzərində boşuna tartışmaq, boşuna inatlaşmaq.

çəkiyə qoymaq tartmaq, ölçmək.

çəkmə boynundan (boyundan) aslaq olmaq teslim olmaq.

çəkməni çarığa dəyişmək bak. atı eşşəyə dəyişmək.

çəlcövür eləmək ölçüp biçmək, ilerisini gerisini düşünmək.

çəlcövürə salmaq süründürmək, bugün git yarın gel etmək.

çəltik atmaq 1-birinin düşüncesini öğrenmək gayesiylə araya laf atmaq, işaret etmək. 2-söz atmaq, kapalı bir şəkildə laf söylemək, iğnelemək.

çəm xəmə eləmək (etmək) mırın kırım etmək. 1-nazlanmaq. 2-bir şeyi yapmak is-

tememek, naz yapmak, burun kırım etmək, nazlanmaq, gönülsüz davranmaq.

çəmini tapmaq yolunu bulmaq, işi öğrenmək, zorluklarını ortadan kaldırmək.

çəndən olmaq normale dönmək, normalleşmək.

çənə atmaq 1-ölüm anında olmaq. 2-çok konuşmaq.

çənə boğaz döymək (eləmək, olmaq) tartışmaq, münakaşa yapmak.

çənə boğaza çıxmaq bak. **çənə boğaz döymək (eləmək).**

çənə çənəyə vermək 1-boş boş konuşmaq, boş sohbetler etmək. 2-tartışmaq, münakaşa yapmak.

çənə döymək (vurmaq) 1-çok konuşmaq. 2-münakaşa yapmak, tartışmaq.

çənə işlətmək çok konuşmaq, çenesi düşmək.

çənə yormaq yersiz konuşmaq, boşuna tartışmaq, konuşmaq.

çənəbazar eləmək 1-pazarlık etmək. 2-tartışmaq, münakaşa etmək.

çənəbazara (çənəbazarlığına) çıxmaq tartışmaq.

çənəbazlıq eləmək çok konuşmaq, gevezelik etmək.

çənədən bərk (möhkəm, pərgar, saz) geveze, çenesi düşük kimseler için kullanılır.

çənədən (ağızdan, çənəsi) boş 1-sözünün etkisi, gücü olmayan, sözü geçmeyen. 2-ağızı gevşek, sır saklayamayan, çenesi düşük, boşboğaz.

çənəsi qızışmaq (qızmaq) gereğinden fazla konuşmaq, durmadan konuşmaq.

çənəsinə güc vermək bak. **çənə döymək (vurmaq).**

çənəsinin boş qoymaq konuşmasına dikkat etmemək, ağzına geleni söylemək, konuşmak.

çənəsinin yormaq çenesini yormak, boşuna konuşmaq.

çənəsinin altına girmək herhangi bir bilgi elde etmək için burnunun dibine kadar sokulmaq.

çənəsinin altına salmaq konuşmasına fırsat vermemək, ağzını açmasına izin vermemək, makineli tüfek gibi saymaq.

çənəsinin altında kulağının dibinde, çok yakınında, hemen yanında.

çənəsinin çüyü çıxmaq çenesi düşmək, çok konuşmak.

çənəsinin ipi yoxdur ağzının perhizi yoktur, ne konuştuğunu bilmeyen, ağzına geleni konuşan adam için kullanılır.

çəğ olmaq uyuşmak, kaskatı kesilmek.

çənginə almaq (keçirmək) pençesine düşürmək, eline geçirmək.

çənginə düşmək (keçmək) pençesine düşmək.

çəp çəp baxmaq şüphemli bir şekilde bakmaq, dost bakışından uzak bir nazarla bakmaq.

çəpçidar eləmək özellikle atın veya bir hayvanın ön ayaklarını fazla açamayacak şekilde bağlamak, koşmasına engel olacak şekilde iple bağlamak.

çəpələni vurmaq takla atmaq, perende atmaq.

çəpər çəkmək etrafına çit çekmək.

çəpər olmaq engel olmaq.

çəpik çalmaq (tutmaq, vurmaq) 1-alkışlamak, alkış çalmaq. 2-ellerini birbirine vurarak ses çıkarmak.

çər dəymək (at) terli iken suya sokulma veya yıkanma sebebiyle iltihaplı romatizma hastalığına yakalanmaq.

çər dəysin bir ilenme ifadesi.

çərən pərən danışmaq boş laflar etmək, lafazanlık etmək.

çərəncilik eləmək çok konuşmaq, gezeleklik etmək.

çərxi dönmək devranı dönmək, işleri yolunda gitmemək.

çərtik açmaq çentik açmaq, kuyumculuk ve bakır işlemeciliğinde özel âletle iz açmaq.

çətinə düşmək dara düşmək, zorlukla karşılaşmaq, içinden çıkılması zor duruma düşmək.

çətinə salmaq zor duruma düşürmək, işini daha da zorlaştırmək.

çətini eşşəyi körpünü keçənə kimidir (keçincədir) işi bitinceye kadardır sonra arayıp sormaz.

çətinlik çəkmək zor güç baş etmək, yapmakta eziyetle karşılaşmaq.

çətinliyə düşmək zor duruma düşmək, dara düşmək, içinden çıkılması zor durumla karşılaşmaq.

çətinliyə salmaq zor duruma düşürmək, dara düşürmək.

çəyirtkə kimi büyük kitleler hâlinde bir şeyin üzerine üşüşen canlılar için kullanılır, son derece çok anlamında.

çıxdaş eləmək seçmək, çıkarmak, ayırmak, kenarda bırakmaq.

çıxıb qələmənin başında oturmaq kendini dev aynasında görmək, son derece gururlanmaq, kibirlenmək.

çılılmaz vəziyyətdə qoymaq zor durumda bırakmaq.

çıxış etmək 1-toplantı, konferans vs. de kürsüye çıkarak konuşma yapmak, nutuk atmaq. 2-kendi teklifini veya düşüncesini bir topluluk huzurunda kürsüye gelerek bildirmək.

çıxış yolu tapmaq çıkış yolu bulmaq, çâresini bulmaq.

çıxmayan cana nə qulfüvallah bir şey sona ermeden sonucundan bahsetmək a-bestir.

çıxmaz ayın son çərşənbəsi çıkmaz ayın on beşinde, hiçbir zaman.

çılpaq qalmaq her şeyini kaybetmək.

çıntır qayış zayıf; ancak kendinden beklenmeyecek kadar güçlü ve kuvvetli kimse.

çır çır çığırmaq bas bas bağırmaq, bütün gücüyle bağırmaq, haykırmək.

çır gözmək kendi çıkarını arâmaq, kendi menfaatini kollamak.

çırağ kimi yanmaq göz kamaştırmək, çok güzel olmaq.

çırağ yandırmaq ölümden önce son enerjiyle iyileşir gibi olmaq.

çırağı öləzmək ocağı sönmək üzere olmaq, ocağı sönmeye yüz tutmaq, ocağı sönmək, mahvolmaq, yuvası dağılmək.

çırağı keçmək (sönmək) 1-ailesi devam etmemək, ocağı sönmək. 2-ömrü sona ermek, mahvolmaq.

çırağı uçurtmaq lambayı söndürmək.

cırağın sönməsin ocağın sönməsin, yuvan yıkılmasın.

çırağın sönsün! ocağın sönsün! yuvan yıkılsın! ocağın kör kalsın! bir ilenme ifadesi.

çırağın yansın! ocağın sönmesin! alkış ifadesi.

çırağına yağ tökülmək çok can almak.

çırağını nohura basmaq (batırmaq) kendini başarısızlıklara sürüklemek, kendi kendini bedbaht ve mutsuz etmek, kendi kendini mahvetmek.

çırağını söndürmək ocağını söndürmek, neslini kesmek, mahvetmek.

çırağını yandıran soyunu, neslini, işini, mesleğini devam ettiren.

çırağını yandırmaq 1-mutlu etmek, sevinç getirmek, ocağını aydınlatmak. 2-neslini devam ettirmek.

çırağ ışığın dirlik sanmaq güvenerek bir yere misafir gitmek.

çırağ kimi yannaq çok güzel olmak (halı, kilim vs.).

çırağ vermək işaret vermek, bir şeye razı olduğunu bildirmek.

çırağ yandırmaq can vermeden, ölmeden önce birkaç dakika iyileşir gibi olmak.

çırağban etmək ışıklandırmak, nura gark etmek.

çırağban olmaq aydınlanmak, ışıklanmak, nura gark olmak.

çirt atmaq tükürmek, tükürüğünü fişkırtmak.

çirtiq çalıb oynamaq göbek atıp oynamak; keyfi yerinde olmak, morali yerinde olmak; sevinmek.

çirtiq çalmaq (vurmaq) keyfi yerinde olmak, sevinçli olmak.

çirtiq vursan qanı çıxar (damar, tökülər) 1-çok sağlıklı, yanakları kırmızı kimse için söylenir. 2-hiddetten köpürmüş, kızgınlıktan yanakları al al olmuş, çok kızgın hâlde olan kimse.

çirtma vurmamaq fiske vurmamak.

çirtma vursan dağıllam işveli, nazlı, alımlı, güzel kız.

çirtma vursan qanı çıxar (damar, tökülər) bak. çirtma vursan yanağından qan damar.

çirtma vursan qanı çıxmaz kessen kanı akmaz, bir kimsenin son derece sinirli olduğunu bildirir.

çirtma vursan yanağından qan damar çok sağlıklı, yanakları kıpkırmızı kimseler için kullanılır.

çiçek çalmaq (tutmaq) küflenmek, küf bağlamak.

çiçek çıxarmaq çiçek çıkarmak, çiçek hastalığına yakalanmak.

çiçek çiçəyi çağırır güllük gülistanlık, güzel yer için kullanılır.

çiçek (çiçəyini) döydürmək (döymək) çiçek hastalığına karşı aşı yaptırmak.

çiçek kimi çok temiz, bakımlı.

çiçəyi burnunda (ikən) gençliğinde, en güzel çağında.

çiçəyi çatdamaq (çıtdamaq, çirtlamaq) çok sevinmek, havalara uçmak, son derece neşelenmek.

çidarlı olmaq bir şeyle meşgul olmak, kafası karışık olmak.

çilik çilik doğrâmaq (eləmək, etmək) parça parça etmek, kırmak, parçalamak.

çilik çilik olmaq parça parça olmak, parçalanıp dağılmak.

çiling vurmaq aşı yapmak, kalem aşısı yapmak.

çilingə düşmək henüz arzuladığı şey tam anlamıyla oluşmadan, zamanı, vakti gelmeden sevinmek.

çilovqan etmək ışıklandırmak; aydınlatmak.

çimdik almaq (atmaq, götürmək) çimdiklemek.

çimdik çimdik 1-çimdiklenmiş hâlde, her tarafı çimdik izleriyle dolu hâlde. 2-azar azar, ufak ufak.

çimdikdən keçirmək çimdiklemek, her tarafını çimdikleyerek mörartmak.

çimir almaq (etmək, eləmək, vurmaq) biraz uyumak, kestirmek, uyuklamak.

çin çəkmək halı, kilim vs. için ip eğirmek.

çin çıxmaq (olmaq) rüya gerçekleşmek, hayal gerçekleşmek, hakikat olmak.

çin qurmaq sırayla birbirinin üzerine yığmak.

çin səddi ilə əhatələnmək dış etkilere tamamen tecrit olmak anlamında.

çin vurmaq halı, kilim vs.'ye nakış işlemek.

çinədanı dolu olmaq 1-diyəcəği, anlatacağı çok şeyi olmak. 2-tok olmak, doymuş olmak.

çinədanına yığmaq duyduğu sözleri unutmamak, aklında tutmak.

çinədanını boşaltmaq içini boşaltmak, söyleyeceği sözleri demek, konuşmak, anlatmak.

çini düşmək al. görevinden ayrılmak, itibarını, nüfuzunu kaybetmek.

çinisi düşmək söylenen sözden vs. rahatsızlık duymak, incinmek, kırılmak, kendisi için hakaret telâkki etmek.

çiv düşmək hayvanların derisi veya gözüne parazit yumurtaları bırakılmak, parazit hastalığı oluşmak.

çivini burmaq gereken dersi vermek, kurallara uymasını sağlamak.

çiy (çiy) danışmaq rahatsız edici şekilde konuşmak.

çiyin başın güdmək zamanı boşa harcamak.

çiyinlərindən nəfəs almaq ifade güçlüğü çekmek, düşüncesini kolayca ifade edememek.

çiyinlərini qısmaq omuzlarını kısmak, üşümeden, korkudan, mahcubiyetten dolayı vs. başını omuzları arasına çekmek.

çiyində başı yoxdur başkalarının düşüncesine göre hareket eden, kendi bağımsız düşüncesi olmayan kimseler için kullanılır.

çiyində gedim tabutum omuzlarında taşsın, sen benden çok yaşayasın.

çiyində getmək omuzlarında gitmek, birinin omzunda son menzile, mezara yolcu edilmek.

çiyindən (çiyinlərindən) ağır yük (dağ) götürmək (götürülmək) üzerinden ağır bir yükü atmak, mesuliyetini üzerine aldığı bir işi yapmak, rahatlamak.

çiyindən (çiyinlərindən) ağır yük (dağ) götürülmək büyük bir sorumluluğun veya yükün altından kalkmak, rahata kavuşturulmak.

çiyindən ağır yük düşmək üzerinden büyük sorumluluk kalkmak.

çiyindən atmaq üstünden atmak, inkâr etmek, üzerine almamak.

çiyindən düşmək eskimek, yıpranmak (elbise).

çiyinə (çiyinlərinə) düşmək omuzlarına düşmek, sorumluluğu ona kalmak.

çiyinə aşırmaq omuzuna atmak, kaldırıp omuzu üzerine koymak.

çiyinə yüklənmək bak. **dalına yüklənmək**.

çiyini (çiyinlərini) atmaq (çəkmək) omuz silkmek, memnuniyetsizliğini, hoşnutsuzluğunu bildirmek maksadıyla omuzlarını silkmek.

çiyini qısmaq omuzlarını kısmak.

çiyini vermək omuz vermek, yardımcı olmak, yardım etmek.

çoban çoluq yoksul, kültürsüz, işçi veya köylü kesimi.

çoban dürməyi tutmaq büyük dürmü yapmak.

çoban qoyunu qırxa kimi qırmaq varını yokunu elinden almak.

çox çaylardan keçmək başına çok şeyler gelmek, hayatın her türlü yüzüyle karşılaşmak.

çox deyib az eşitmək 1-durmada konuşmak ve başkalarının konuşmasına imkân vermemek. 2-sözleri önemsenmemek, lafı geçmemek. 3-söylenenlere önem vermemek, başkalarının söylediğini dinlememek.

çox əcəb, çox da pakizə çok iyi, çok güzel anlamında.

çox görmək çok görmek, elinden almak, mahrum etmek, vermemek, esirgemek. 2-bir şeyin çok fazla olduğu kanaatine varmak.

çox görməmək çok görmemek, uygun bulmak.

çox su (sular) axıb üzerinden yıllar, hayli zaman geçmiş, çok zaman geçmiş.

çox vaxt aparmaq çok zaman almak.

çox yedi tırıqladı, az yedi arıqladı k. yapılan tedaviden sonuç alınamayan kimseler için söylenir.

çox yekə sıçıb, başından da dişləyir (dişlir) k. yaptığı kabahat yetmiyormuş gibi bir de üsteliyor.

çolaq qalmaq sakat kalmak.

çomağın o biri başından yapışmaq münakaşayı uzatarak kavga etmək seviyesine getirmek, kavgaya girişmek.

çomağın o biri başını çevirmək bak. **çomağın o biri başından yapışmaq**.

çort getmək (vurmaq) 1-at, ayaklarını çaprazlama atarak yürümək. 2-uyuklamak, kestirmek.

çorta getmək 1-düşüncəyə dalmak. 2-tereddüt etmək, duraksamak.

çov düşmək söylənti, haber yayılmək.

çov salmaq söylənti, haber, şayiə yaymaq.

çovğuna düşmək 1-beləyə düşmək, belə ilə karşılaşmaq. 2-(büyükbaş hayvan) fırtınalı havaya yakalanıp hastalanmaq.

çovutma gülləyə rast gələsən! təsadüfi kurşunla ölesin! beddua ifadəsi.

çöçün gəlmək gariپ gəlmək, hayrete sebep olmaq.

çöhrəsi saralıb solmaq rengi sararıp solmaq, benzi solmaq.

çöl biyabana düşmək yolunu kaybetmək, gideceğı yeri şaşırmaq.

çöl dovşanı biçimsiz vücutlu.

çöl qoymaq viran etmək.

çöl quşu, biyaban daşı ekmək kazanmaq için her tarafa gidip çalışan kimse.

çöldə qalmaq evsiz barksız kalmək.

çöldə qoymaq evindən kovmək, yurdundan yuvasından etmək, evindən mahrum bırakmaq.

çöldən tapılmayıb! (tapmamışam) (ki!) yerden toplanmamış! bedava değıll.

çölə atmaq 1-evden atmaq. 2-eve bırakmamək, kovmək. 3-boşuna harcamək, gereksiz yere harcamək. 4-kızını lāyık olmadığı birine vermek. 5-bir malı vs. çok ucuz, çok düşük bir kıymete satmaq.

çölə çıxmaq 1-tuvalete gitmək. 2-dışarıya çıkmək.

çölə öz altına çıxmaq altına etmək.

çöllərə düşmək evindən barkından olmaq, yurdundan yuvasından ayrı düşmək, yad elleri dolaşmaq, gurbete düşmək.

çöllərə salmaq yurdundan yuvasından etmək, evinden barkından etmək.

çömbəlmə oturmaq 1-çömelmək. 2-çömelip ayaklarının ucunda oturmaq.

çömçə boş qazanın dibinə dəymək hər şeyini kaybetmək, varı yoğı elindən yök olup gitmək.

çömçə tutan bizə sarıdır kendi adamımızdır, bize yakın kimsedir.

çömçənin qədri aş daşandan sonra bilinər insan yaşarken, aletler vs. bozulmadan, kırılmadan değıer verilmelidir, iyi gözetilmelidir.

çömləni durub oraya buraya koşuşturan çocuklar veya kimseler için söylenir.

çönçə olmaq küf bağlamak, üzerinde küf tabakası oluşmaq.

çöp altında dəyirman tikmək (birinin) kuyusunu kazmaq, gizliden gizliye iş yapmak.

çöp atmaq aynı cins şeyler arasında kura çekmək.

çöp kimi çöp gibi, çok zayıf.

çöpə dəyməz değıersiz şey.

çöpə dönmək çöp gibi olmaq, çok zayıflamak.

çöpə işiyən köpek, bir hakaret ifadəsi.

çör çöp kimi olmaq değıerini yitirmek.

çörək ağacı ekmək teknesi, ekmək kazanılan yer, şey.

çörək atlı olsun sən piyada! ekmeğıe muhtaç olasın!

çörək boğazından getməmək herhangi bir şeyden dolayı (heyecandan, sevinçten vs.) yemek içine sinmemək, yemek yiyemək, boğazı tıkanmaq.

çörək gözünü tutsun! ekmək çarpsın! bir ilenme ifadəsi.

çörək haqqı! ekmeğıe yemin olsun! bir yemin ifadəsi.

çörək itirmək nankörlük etmək.

çörək kəsmək tuz ekmək kesmək. 1-dost olmaq, arkadaşlık etmək. 2-ekmək veya yemek yemek.

çörək qazanmaq ekmək, kazanmaq, para kazanmaq.

çörək qənim olsun! ekmək çarpsın!

çörək olub göyə çəkilmək kaybolmaq, bulunamamak, yök olmaq.

çörək tapmamaq bir dilim ekmeğıe hasret kalmək, son derece fakir olmaq, yemeğıe bir lokma ekmeğıe olmamak.

çörək yolu açmaq (göstərmək) ekmek kapısı açmak, yol göstərmək.

çörəkdən düşmək 1-hastalık vs. sebebiyle yemek yiyememek. 2-para kazanamamak. 3-nüfuzunu, otoritesini kaybetmek. 4-görevden uzaklaştırılmak.

çörəkdən vacibdi yapılması mutlaka gereken, çok önemli şey.

çörəkpulu qazanmaq ekmek parası kazanmak.

çörəyə and olsun! ekmeğe yemin olsun!

çörəyə bağlanmaq ekmek yediği yere kötülük yapamamak.

çörəyə çatdırmaq 1-işe yerleştirmek, ekmek kazanmasını sağlamak. 2-büyüterek para kazanacak yaşa ulaştırmak.

çörəyə çatmaq para kazanmaya başlamak.

çörəyə ilişmək ekmek kapısı bulmak. kendine bir iş bulmak.

çörəyi ağzında böyümək iştahsızlıktan vs. dolayı yediği lokmayı yutamamak, midesi almamak.

çörəyi basmaq nankörlük etmək.

çörəyi burnuma (qulağıma) yeməmişəm ki! beni ahmak mı sandın! bir şey anlamıyormuyuz!

çörəyi daşdan çıxarmaq ekmeğini taştan çıkarmak, zorlukla para kazanmak, çok zor işlerde çalışmak, dişiyle tırnağıyla ekmek parası kazanmak.

çörəyi daşdan çıxmaq bin bir güçlülükle para kazanmak.

çörəyi dizinin üstə (üstündə) nankör, yapılan iyiliği hemen unutan adamlar için söylenir.

çörəyi dizinin üstə (üstündə) olmaq vefasız olmak, tuz ekmek hakkını unutmak.

çörəyi itirmək (tapdalamaq) vefasız olmak, iyiliği unutmak.

çörəyi kəsilmək 1-yemek yememek. 2-ekmek kapısı kapanmak.

çörəyi qulağımızın dibinə yeyirik ki bak.

çörəyi burnuma (qulağıma) yeməmişəm ki!

çörəyimin (çörəyimizin, çörəyinin) duzu yoxdur nedense nankörler gelip hep bizi buluyor, "yaptığımız iyilikler yeterince değerlendirilmiyor" şeklinde yaptığı iyiliğe

kötülükle karşılık veren kimseler için söylenir.

çörəyin atlı özün piyada olasan yemeğe ekmek bulamayasın, fakirlikten yaka kurtaramayasın.

çörəyin bərəkətli (bol) olsun kazancın bol olsun.

çörəyin urvatı olmamaq ekmeğinin bereketi olmamak.

çörəyinə bais olmaq ekmeğiyle oynamak, kazancının elinden çıkmasına sebep olmak.

çörəyini daşdan çıxarmaq ekmeğini taştan çıkarmak, çok büyük zahmetle ekmek parası kazanmak.

çörəyini əlindən almaq ekmeğine mâni olmak, kazancını elinden almak.

çörəyini it yeyər, boynunu bit malını, kazandığını başkaları yiyen; ancak kendisi sefil bir hayat süren, insanca yaşamayı bile kendine çok gören insanlar için kullanılır.

çörəyini kəsmək 1-ekmeğine mâni olmak. 2-ekmeğini, maaşını kesmek.

çörəyini yemək ekmeğini yemek.

çörəyinin duzu olmamaq kadri, kıymeti bilinmemek, emeğine, zahmetine değer verilmemek.

çul düşmək çok yorulup bitkin düşmek, takati kesilmek.

çul itirən unutkan, bir şeyleri sürekli kaybeden kimse.

çul kimi yerə sərilmək yere devrilmek, âni olarak şiddetli bir şekilde yere düşmek.

çulu yırtmaq gürültü patırdı çıkarmak, bağırıp çağırmak.

çulunu sudan çıxarabilmək (çıxarmaq) 1-zar zor geçinmek. 2-zor bir anda işin içinden güçlülükle sıyrılmak.

çuvalı boş qalmaq 1-ekmek pişirecek unu kalmamak. 2-her şeyini kaybetmek ve ekmek pişirecek unu veya buğdayı alamamak.

çükünə saymamaq k. çüküne takmamak, değer vermemek.

çürük qoz 1-anlamsız, lüzumsuz. 2-hiçbir şey.

çürük qoza (da) dəyməz beş para etmez.

çürükçülük eləmək 1-bak. **çürüyünü çıxar(t)maq.** 2-lafı, konuyu çok uzatmak.

çürüyünü çıxartmaq temcıt pilavına çevirmek, bir şeyi gereğinden fazla tekrarlayarak insanı bıktırmak, usandırmak.
çüyü çiyində getmək kovulmak.

dabağ olmaq 1-şap hastalığına yakalanmak. 2-çok yürümeden dolayı ayakları kabarmak.

dabalaq vurmaq çelme takmak.

daban almaq 1-yürümek, yürüyüp gitmek. 2-kaçmak, sıvışmak, ortadan kaybolmak. 3-koşmak.

daban (dabanını) bərkitmək yola düşmek. yola revan olmak, gitmek.

daban çəkmək (qurşamaq) koltuğuna karpuz vererek kavgaya sürüklemek.

daban dabana zidd olmaq taban tabana zıt olmak, tam zıt olmak.

daban döymək 1-çok gezmek, çok dolaşmak. 2-arkadan sıkıştırmak, ensesine yapışmak, gidip gele gele eşiği aşındırmak. 3-ayakta dikilmek.

daban əlli altı hemen sıvışan, toz olan (kimse).

daban qırmadan durmaksızın, oturmaksızın.

daban saxlamamaq durmadan yürümek, durmamak, durup dinlenmeden gitmek.

daban seyrinə çıxmaq gezintiye çıkmak.

dabandiya düşmək mevsimlik iş sona erince görevi de sona ermek, işten çıkmak veya çıkarılmak.

dabanı çəkkik efe, dayı.

dabanı qızmaq dans etmeğe hazır olmak, dans etmek istemek.

dabanı partdamaq taban tepmek, çok uzun yol yürümek.

dabanına daş dəymək gecikmək, geç kalmak.

dabanına daş dəymiş gelişi veya gidişi uğursuzluk getirdiğine inanılan kimseler için kullanılan bir ifade.

dabanına daş dəysin! bir beddua ifadesi, "sırtından vursunlar" anlamında.

dabanına tüpürmək 1-hızla yürüyüp gitmek. 2-tabanları yağlamak, koşmak.

dabanından tüstü çıxmaq son derece sinirlenmek.

dabanını çəkmək bir kimseyi bir işi yapması için tahrir etmek.

dabanını qaldırmaq fazlalaştırmak, yükseltmek, çoğaltmak, artırmak.

dabanqırdı yerimək topuğuna basmak. birini çok yakından tâkip etmek.

dabançəkmə (dabanqırma) gəlmək koşturarak gelmek, aceleyle gelmek.

dabanla qapı açmayıb henüz zorluklarla karşılaşmamış.

dabanları ağarmaq bir işin peşice çok koşturmak, çok yorulmak.

dabanlarından tər süzülmək (süzələnmək) çok terlemek.

dabanlarını isladib qaçmaq (yağlamaq) tabanlarını yağlamak, kaçmak, süratle uzaklaşmak.

dabbağ etmək deriyi sepilemek, tabaklamak.

dabbağda (dabbağxanada) gönünə bələd olmaq (gönünü tanımaq) 1-birinin geçmişte yaptığı gizli işlerden haberdar olmak. 2-geçmişini iyi bilmek, tanımak, iç yüzünü iyi tanımak.

dad almaq tat almak, mânevî haz duymak, neşelenmek.

dad bidad etmək (eyləmək) 1-feryat etmek, ah etmek. 2-gürültü koparmak, isim yapmak, büyük başarı kazanmak.

dad bidad! ah-ü zar, feryâd-ü figan anlamında.

dad çəkmək (qılmaq) şikâyet etmek, şikâyetlenmek.

dad eləmək (etmək) 1-feryat, figan etmek. 2-ekmeğine katık yapmak, azar azar yemek.

dad eləyib başın tutmaq kabul etmemek, üzerine almamak, inkâr etmek, reddetmek.

dad əlindən "Allah korusun!", "Allah göstermesin!" bir şeyden duyulan korku ve ürküntüyü dile getirir.

dad fəryâd etmək (eləmək) imdat istemek, yardıma çağırmak.

dad istəmək yardım istemek, yardıma çağırmak, rica etmek.

dad vermək 1-tat vermek, neşe, zevk vermek, hoşnut etmek. 2-tadı gelmek, belirli bir tat kazanmak. 3-tat vermek, acı, tatlı, ekşi vb. belirli bir tat kazandırmak.

dad yarımçıq əlindən bilgisi az, yarım olan kimsenin bir işe yaramayacağını bildiren bir ifade.

dada çatmaq (gəlmək, yetmək, yetişmək) yardım etmek, imdadına yetişmek, yardımına koşmak.

dada **gətirmək** tatlandırmak, lezzetli yapmak.

dada **getmək** şikâyetə gitmek, şikâyet etmek.

dadamal düşmək (olmaq, öyrənmək) alışkanlık hâline getirmek, dadanmak.

dadamal öyrətmək dadandırmak, öğretmek, alıştırmak.

dadanaq olmaq alışmış olmak, öğrenmiş olmak, yakın olmak, tanımak.

dadanmisan dolmaya, o da bir gün olmaya rahat yaşamaya alışmışsın, onu kaybedersen ne yapacaksın!

dadar durmaq sersemlemek.

dadı damağında qalmaq tadı damağında kalmak, aklından çıkmamak, unutamamak.

dadı damağından (damaqdan) getməmək tadı damağından gitmemek, unutamamak.

dadı damaqda qalmaq bak. **dadı damaqdan getməmək**.

dadı duzu (itmək) (qalmamaq) tadı tuzu kalmamak. 1-kendi tadını, lezzetini kaybetmek. 2-zevksizleşmek, yavanlaşmak.

dadı duzu yox tadı tuzu yok, zevksiz, neşesiz, bayağı, yavan.

dadı heç yana çatmamaq sesi hiçbir tarafa ulaşmamak, kimseden yardım alamamak, yalnız başına bir problemle karşı karşıya kalmak.

dadı qaçmaq tadı kaçmak, tadı gitmek. 1-tatsız duruma gelmek. 2-herhangi bir şey, hoşə giden yönünü kaybetmek.

dadına baxmaq tadına bakmak. 1-yenecek veya içilecek şeyin tadını öğrenmek için biraz yemek veya içmek. 2-azıcık yemek, tatmak.

dadına çatmaq (yetişmək) imdadına yetişmek.

dadına doymaq olmur çok beğenilen şey için söylenir.

dadında buraxmaq tadında bırakmak, aşırıya kaçmamak, zamanında vazgeçmek.

dadından doymaq olmamaq çok tatlı, lezzetli, nefis olmak.

dadından yemek olmur çok tatlı şey.

dadını çıxartmaq tadını çıkarmak, güzelliğinden veya sağladığı imkânlardan faydalanmak.

dadını qaçırtmaq tadını kaçırmak, bozmak.

dağ anası cüsseli kadın.

dağ basmaq (qoymaq) 1-kızgın demirle dağlamak. 2-çok kötü tesir etmek, yürekten yaralamak, kederlendirmek.

dağ başına çıxarmaq (qaldırmaq) çok büyütmek, methetmek, övmek, şişirmek.

dağ boyda bak. **dağ kimi**.

dağ çəkmək 1-dağlamak. 2-yüreğini dağlamak; büyük ve unutamayacağı bir darbe vurmak, yürekten yaralamak.

dağ da mənə qaldı Şeydayi, bağ da mənə qaldı Şeydayi çok çaba sarf ettim başaramadım, yorgunluğum ve eziyetim bana kâr kaldı.

dağ dağ eləmək yakıp kavurmak, çok büyük ıstırap vermek, içini dağlamak.

dağ dağa rast gəlib münakaşə eden, tartışan, kavgə eden vs. güçləri denk iki kişinin hiçbirinin taviz vermemesi, geri çekilmemesi anlamında bir ifadə.

dağ daş dilə (səsə) gəlmək (titrəmək) (səsdən, fəryâddan, nərədən vs.) çok kuvvetli ses, gürültü olmak.

dağ(a) daşa düşmək 1-âvare âvare doluşmak. 2-bir şeyi bulmak için her tarafı gezmek, uzaklara gitmek.

dağ eləmək kızgın hâle getirmek, çok sıcak hâle getirmek, eritmek.

dağ kimi dağ gibi. 1-çok büyük, çok iri. 2-son derece çok. 3-son derece zor.

dağ kimi arxa (arxası) olmaq 1-bütün gücüyle desteklemek. 2-destekleyeni çok ve nüfuzlu olmak.

dağ kimi (dalında) durmaq bütün varlığı ile birini müdafaə etmək.

dağ kimi qarşısında durmaq karşısına büyük bir engel olarak çıkmak, sarsılmaz mukavemet göstermek.

dağ olmaq 1-çok ısınmak. 2-yağ kızmak.

dağa arxalanan kimi arxalanmaq son derece güvenmek.

dağa arxalanmaq dağa yaslanmak, sırtını güçlü bir yere yaslamak, emin olmak.

dağa çıxmaq sıkıntısından dolayı ağır şeylere katlanmak, onları mecburen yapmak.

dağa daşa düşmək 1-evindən bərkindən ayrı kalmak, serseri, başıboş bir şəkildə insan yaşamayan yerləri gəzmək, dolaşmaq. 2-kestirmə yollara yönəlmək. 2-her yöne başvurmək, hər tərəfi aramək.

dağa daşa düşmək lazım deyil uzaklara gitməğe gerek yok, bir şeyin çox yakında olduğunu bildirir.

dağa daşa lərzə düşmək bərk. dağ daş dilə (səsə) gəlmək (titrəmək) (səsdən, fəryaddan, nərədən vs.).

dağa daşa salmaq 1-doğru yoldan çıxarmək, istikametini başqa tərəflərə yönəltmək. 2-işini zora sokmək, oraya buraya yollamək, yurdundan yuvasından etmək.

dağa daşa sığmamaq 1-çox sevinmək. 2-gururlanmək, iftihar etmək.

dağa dönmək 1-büyümək, büyük hâlə gəlmək. 2-gururlanmək, yüregi iftihar hissiyle dolmək.

dağa əl atsaydı yerindən qopardı çox güçlü kimsələr için söylenir.

dağa kəllə gedən vaxtı yaşının gənc və en güçlü çağı.

dağa qalxmaq dağa tırmanmək.

dağa rast gəlmək büyük bir engelle karşılaşmək.

dağa vurmaq dağa çıkmək, dağda yaşamaya başlamaq.

dağallıq eləmək oyun bozanlık etmək, mızıkçılık yapmaq.

dağar dağar danışmaq iləri geri konuşmaq, büyük laflar etmək.

dağarcığını boşaltmaq içini boşaltmaq, içinde ne varsa açıp söylemək.

dağarcıq siçana sarı yeriir! çelimsizliğı ile kendinden kat kat güçlü olan kimseye meydan okuyor!

dağdan ağır saygın, hürmet edilen, sayılan kimse.

dağdan ağır gəlmək son derece etki etmək.

dağdan gəlib bağdakını qovmaq dağdan gəlip bağdakını kovmaq, sonradan gələrək burada oturan kimseyi veya sahibini kovmaya çalışmaq.

dağdar (dağidar) etmək gönülden yaramək, incitmək, üzmək, kederləndirmək.

dağı arana, aranı dağa daşımaq bir konuda çox düşünmək, çox ölçüp biçmək, düşünüp taşınmaq.

dağı dağ üstə qoymaq çox büyük bir iş yapmaq, hüner göstərmək, çox ağır və zor bir işin üstesindən gəlmək.

dağı dağ üstündən atmaq bərk. dağı dağ üstə qoymaq.

dağı daşı yandırmaq derdi, kederi, ıstıabı çox olmaq.

dağı qara geyinmək yaylada iken bir yəkinini kaybetmək.

dağı yerindən oynatmaq bərk. dağı dağ üstə qoymaq.

dağım dağım etmək darmadağın etmək, hər parçasını bir tərəfa fırlatmaq; yıkip dökmək, təhrip etmək, mahvetmək, parçalamək; pərişan etmək, altüst etmək.

dağım dağım olmaq darmadağın olmaq, yıkılmək, təhrip edilmək, hər parçası bir tərəfa saçılmək; yıkılıp dökülmək, mahvedilmək, altüst edilmək; bozulmaq, pərişan edilmək.

dağın başına çıxarmaq (qaldırmaq, qaldırıp qoymaq) yüksəltmək, yücəltmək. **dağına dərman tapılmamaq** ıstırabına çare bulunmamək.

dağlar qədər bərk. dağ kimi.

dağlar sultanı kurt.

dağlar vəd etmək çox vaatlər vermək.

dağlara düşmək 1-âvare âvare dolaşmaq, aylak aylak, işsiz güçsüz gəzmək, başını alıp insanların yaşamadığı yerlərə gitmək, oralarda dolaşmaq. 2-deli olmaq, aklını kaybetmək 3-yurdundan yuvasından ayrı düşmək, ocağından ayrılıp gitmək.

daha da daha da, karşılaştırma, mukayese etme derecesini bildirir.

daha dərdim olmazdı, əgər. . . bir şeyin çox arzu edildiğini, istendiğini bildirir.

daha ölsəm də dərdim yoxdur ölsəm də gam yeməm.

daha yaxşısı can sağlığı daha iyisi can sağlığı, "elde edilebileceklerin veya bulunabileceklerin en iyisi oldu".

daxil etmək daxil etmək, bir şeyin içine koymək, karıştırmək, aynı sıraya kaydetmək, içine geçirmək.

daxil olmaq daxil olmak. 1-girmek. 2-başlamak, girmek. 3-bir təşkilata, cəmiyyətə vəsə üyə olmak. 4-təhsil etmək üçün hər-hangi bir okula girmek. 5-bir şeyin birleşimini meydana getiren parçaları, hissələri təşkil etmək.

daxma qaraltmaq yaşamaq üçün ev bərək etmək və içində yaşamaya başlamaq.

dairə salmaq dairə şəklini almak, yuvarlak şəklə bürünmək.

dairə vurmaq 1-dairə şəklində toplanmaq, dizilmək. 2-biraz dənsetmək, oynamaq.

daqqalıq eləmək kasınmaq, şişinmək; gərip davranmaq.

dal ayağı ilə qulağını qaşımaq işi kolay tərəfindən değıl də insanı zorlayacaq tərəfindən yapmak.

dal ayaqları üstə dayanmaq (gəzmək, oynamaq) başkaları tərəfindən aldatılmək, kandırılmək, oyuncək edilmək.

dal (dalını) çevirmək sırtını dönmək. 1-önəm verməmək, önəmseməmək. 2-sayğı göstərməmək, istəğıne ulaştıktan sonra yüz çevirmək, nankörlük etmək.

dal dala vermək sırt sırta vermək, birbirinə yardımçı olmak, yardım etmək, iş birliğı yapmak.

dal göstərmək k. kıcını dönmək, takmaq, önəm verməmək, hakəret edərcəsinə sırtını dönmək.

dal gün sonra olabilecek kötü gün, dar gün, çetin gün.

dal qapıdan arka kapıdan, gizli kapıdan, gizlice, kimse görmeden.

dal qapıdan ötürmək 1-gizlice kaçırmaq, yola çıkarmək. 2-bir şeyi gizlice satmaq.

dala atmaq 1-gecikmeğe səbəp olmaq, geciktirmək, engel olmak. 2-kanaat etmək, toplamək, gelecek günler üçün saklamak.

dala baxmadan geri dönüp bakmadan, aceləyle, sürətle.

dala çəkilmək (durmaq) 1-katılmamak, işə karışmamək, geri çekilmək. 2-sözünün üstündə durmamək, sözündən dönmək, sözünü yerinə getirməmək, kararından geri adım atmaq.

dala (dalı) düşmək geri kalmək, geliş-məmək.

dala getmək 1-gittikçe zayıflamak, kötüleşmək. 2-geri kalmək, gelişmemək.

dala götürmək (sözünü, vədini) 1-sözünü, lafını geri almak. 2-sözündən dönmək.

dala qalmaq geri kalmək, gelişmemək.

dalaba durmaq (gəlmək, qaçmaq) kösnümək, kızışmaq, (hayvanlarda) çiftleşme istəğı uyanmaq; çiftleşmək.

dalabını almaq (hayvanlar) çiftleşmək, çiftleşmək arzusunu gidermək.

dalabını soyutmaq 1-hayvanları çiftleş-tirmək. 2-cinsi ilişkide bulunarak seks arzusunu öldürmək.

dalağı sancmaq şüphələnmək, endişələnmək; korkmaq.

dalamırt eləmək 1-azıcık atıştırmək, hafif şeyler yemək. 2-bir ürünü azıcık toplamək.

dalaşanda barışmağa üz saxlamaq köp-rüleri tamamen atmamak.

dalay dalay eləmək anlamsız bir şekilde konuşmaq, anlamsız laflar etmək.

dalay vermək azıp başka bir tarafa gitme-sinə səbəp olmak, yolunu şaşırtmaq, bil-mediğı bir yerde bırakarak yolunu şaşıra-rak evden uzaklaştırmək (hayvan).

dalda danışmaq (demək) aleyhində ko-nuşmaq, birinin arkasınca laf etmək, gıya-bında konuşmaq.

dalda qoymaq geride bırakmaq, geçmək, geçip gitmək.

daldan xəncər vurmaq sırtından hançər-lemək, ihanet etmək.

daldaya girmək saklanmaq.

dalı bağı (möhkəm) olmaq sırtı sağlam olmak, desteğı sağlam olmak.

dalı dağa söykənmək güçlü yardımçısı, arkası olmak.

dalı kəsilmək (üzülmək) ardı arkası ke-silməmək, bitməmək, tükenməmək.

dalına almaq sırtına almak, bir yere taşı-mək, götürmək üçün yüklənmək, sırtlamək.

dalına atmaq sırtına almak, giyecek bir şeyi sırtına örtmək veya giyinmək.

dalına çatmaq bir yere taşımək, götürmək üçün sırtında toplamək, sırtına yükləmək.

dalına baxmadan qaçmaq ardına bakma-dan kaçmaq, tabanları yağlamak.

dalina düşmək ardına düşmək. 1-tâkip etmək, ardına düşmək. 2-elde etmeğe çalışmaq, peşinə düşmək, elde etmək.

dalina əl çalmaq (çəkmək) birini haksız yere desteklemek.

dalina keçmək bir şeyi alıp geri vermək, alıp sahiplenmək.

dalina qabağına baxmaq ihtiyatlı, temkinli olmak, her tarafı yoxlamak, öğrenmək, kontrol etmək.

dalina qabağına baxmamaq önünə arkasına bakmadan, düşünmeden hareket etmək.

dalina mindirmək başına çıxarmak, fazlaca yüz vermek, şımartmaq.

dalina minmək yularını eline almak, hâkimiyeti altına almak, istediğini yaptırmak.

dalina vedrə bağlamaq toplum içinde rezil kepaze etmək.

dalina vermək 1-götürmək için bir şeyi birinin sırtına yükləmək. 2-kn. bir işi yaptırmak için birini yalancılıktan övmək, poh-pohlamak, koltuklamak.

dalina yüklənmək bak. **çiyinə yüklənmək**.

dalınca bir (qara) daş gidişin olsun gelişin olmasın! bir beddua ifadesi.

dalınca qara goduş atmaq bir daha o eve gelmemesini istemek.

dalında (dağ kimi) durmaq her yönüyle destek olmak, sonuna kadar savunmaq, destek vermek, himâyə etmək, korumak.

dalından dəymək 1-birini kovalamak, uzaklaştırmak, def etmək. 2-bfır şeyden kurtulmaq, bir işi bitirmək.

dalından qaçmaq sözünü tutmamak, vaa-dini yerine getirməmək.

dalını dağa söykəmək sırtını dağa yaslamak, bir şeye veya bir adama güvenmək, hiçbir şeyden korkmamak.

dalını göstərmək sırtını göstərmək, yüz çevirmək.

dalını günə vermək erinmək, tembellik etmək, çalışmamak, bir iş yapmamak.

dalını qabağını düşünmək (fikirləşmək) ihtiyatlı hareket etmək, temkinli olmak, kontrol etmək, her tarafı yoxlamak.

dalını yerə getirmək sırtını yere getirmək, yenmək, mağlup etmək.

dalını yerə vermək 1-alt olmak, sırtı yere gəlmək, yenilmək, teslim olmak, baskına uğramak. 2-altına yatmaq. 3-birini yenmək. 4-birine yenilmək.

dalını yerə verməmək moralini bozmaq, yenilgisini bildirməmək.

dalını yerə vurmaq sırtını yere getirmək, yenmək, mağlup etmək.

dalqabaq vurmaq 1-yerinde olmamak, sık sık yerini dəğişmək, gah önde gah arkada olmak, ileri geri gitmək, sabit olmamak. 2-bir lafı digərini tutmamak.

dam dirəyin kələ qoşub çəkmək yıkıp dökmək, mahvetmək.

dam qurmaq tuzak kurmaq.

dama basmaq (qatmaq, salmaq) içeri atmaq, hapsedmək, hapse atmaq.

dama girmək hapse atılmək, kodese girmək, hapsedilmək.

damağı çağ (kök, saz) olmaq 1-keyfi yerinde olmak neşeli olmak, çok mutlu olmak. 2-güzel bir hayat sürmək.

damağı çatlamaq neşelenmək, keyiflenmək.

damağı çəkmək gönlü istemek, keyfi istemek, arzulamak.

damağı durulmaq (şaqıldamaq) keyfi yerinde olmak.

damağı gəlmək (qalxmaq) neşelenmək, keyfi yerinde olmak, sevinmək, heveslenmək.

damağı islanmaq (pozulmaq, təlx olmaq) morali bozulmaq, keyfi kaçmaq, neşesi bəzulmaq.

damağı olmamaq keyfi olmamak, morali bozuk olmak.

damağı sazlaşmaq gönlü açılmək, keyiflenmək, neşesi yerinə gəlmək.

damağı yanmaq arzusuna ulaşamamak, ümitsizliyə düşmək.

damağına dəymək gönlünə dokunmaq, kalbini kırmək, incitmək, küstürmək.

damağını pozmaq keyfini bozmaq, moralini alt üst etmək, neşesini kaçırmək.

damağını sallamaq küsmək, kırılmək, incinmək.

damağını sazlamaq moralini düzəltmək.

damağını yandırmaq moralini bözmək, keyfini bözmək, huzurunu kaçırmək.

damaq etmək (eləmək, qoymaq) neşesini kaçırmək, arzusunu içində bırakmaq, neşesini kursağında bırakmaq.

damaq olmaq (qalmaq) 1-arzusuna ulaşmamək, bir şeyde gözü kalmək. 2-daima beklemək, hep aldatılmək, kandırılarak bekletilmək.

damaq sallamaq küsmək, incinmək, morali bozulmaq, asabı bozulmaq.

damaq üstə (damaqda) olmaq güzel, mutlu günler geçirmək, durumu iyi, neşeli olmaq.

damaq vermək neşeləndirmək, keyif vermək, neşe vermək.

damaqdan düşmək keyfi, neşesi kaçmaq, morali bozulmaq.

damaqdan salmaq keyfini, neşesini kaçırmək, moralini bözmək.

damarı boş hemen yola gelen (kimse).

damarı tutmaq tersliğı tutmaq, terslik etmək, inat etmək, nazlanmaq.

damarına batmaq hoşuna gitmək, kabul etmək.

damarına düşmək 1-gönlünə görə olmaq, hoşuna gitmək. 2-inat etmək, inadından dönməmək.

damarına görə qan almaq hərkesten gücünə görə istəmək.

damarına qan sağılmaq damarları kanla dolmaq.

damarını tapmaq damarına girmək, zayıf noktasını öğrenmək, huyunu öğrenmək, zaafını, içini öğrenmək.

damarını tutmaq 1-öğrenmək, mahiyətini bilmək. 2-bak. **damarını tapmaq**.

damarları qurumaq korkudan, dehşetten dönüp kalmək, çok korkmaq.

damarları yoğunlamaq yan gelip yatmadan dolayı şişmanlamək ve tembelleşmək.

damazlığı kəsilmək 1-nesli, soyu kesilmək. 2-damızlık hayvanı kalmamək.

damazlığın kəsilsin kargıma, beddua ifadəsi.

dambatlıq satmaq çalım satmaq, kasılmək.

damda qulaq kəsən var çocukları korutmək için söylenən bir ifadə.

damdan düşmə (düşən kimi) damdan düşər gibi, beklemeden, âniden.

damdan vurub bacadan çıxmaq alttan girip üstten çıkmək, çok becerikli olmaq.

damğa basmaq (vurmaq) leke yakmaq, adını kötüye çıkarmək, rezil kepaze etmək, iftira etmək, bir kimseye gerçek olmayan bir nitelik yüklemek, yüz kızartıcı suç yüklemek.

damı başına uçmaq evi başına yıkılmək, ocağı sönmək.

damına süvən düşmək ocağına yas girmək, ocağından birini kaybetmək.

damından bayquş ötsün "ocağın sönsün!" anlamında ilenme ifadəsi.

damının altıda tək (tək tənha) qalmaq yapayalnız kalmək, yakınlarının hepsini, ailesini kaybetmək; artık yanına kimseler uğramamək.

dan atdı gün batdı günün kısılalığını tasvir eder.

dan atmaq 1-Ergenekon (Nevruz) bayramı zamanı Son Çarşamba (Ahır Çarşamba) gecesi sabaha kadar uyumamək, uyanık kalmək. 2-şafak sökmək, tan yeri ağarmək.

dan dan demək meydan okumək.

dan gəlmək garip gəlmək, garibine gitmək, şaşırmaq.

dan ulduzu 1-tan yıldızı, zühre. 2-güzəlin vasıflarından biri.

dan yeri açılmaq (ağarmək, qızarmək) tan atmək, sabah açılmaya başlamak.

dan yeri sökülmək tan atmək.

dana başı bir çatı? her şey herkese kismet olmaz.

dana kimi böyürmək dana gibi böğürmək, yüksek sesle haykırmək, bağırmaq.

danaboynu eləmək birinin boynunu zorla bükmək, kanırmək (güreşte).

danalığa salmaq bir aşağılama ifadəsi.

dananı qurda vermək bak. **qoyunu qurda vermək**.

dandıra dəymək bak. **damağına dəymək**.

danı diri tutmaq gece uyuyamamək, sabaha kadar uyuyamamək.

danına gəlmək bak. **dan gəlmək**.

damışığa çağırmaq 1-sohbete davet etmək, seslemək. 2-herhangi bir konuyu

konuşmak için seslemek. 3-herhangi bir ihtilafı, problemi hâlletmek için seslemek. **danışığa dəyməz** konuşmaya deymez, gereksizdir. **danışığını azdırmaq** konudan uzaklaşmak. **danışığını yeyəsən!** ahmakçasına sözler söyleyen kimseler için kullanılır. **danışiq aparmaq** müşavərə etmək, bir şey hakkında başkası veya başkalarıyla fikir mübadələsi etmək, müzakərə etmək. **danışiq etmək** sohbet etmək, danışmaq, fikir alışverişi etmək, istişare etmək. **danışığa tutmaq** lafa tutmak, sohbetlə meşgul etmək, başka birşey düşünmesine engel olmak. **danışiq olabilməz** lafı bile olmaz. **danışmağa dəyməz** konuşmaya bile degmez. **danılane olmaq** hep azar işitmək. **danqa danqa danışmaq** kaba saba konuşmak, seviyesini aşan laflar etmək; yaşıdan büyük konuşmak. **danqartağı çıxmaq** zayıflamak, bir deri bir kemik kalmak. **danqazdıq eləmək** dik başlılık etmək, kafa tutmak, karşı gelmek; inatlaşmak. **danqırına dəymək** kalbine dokunmak, rahatsız etmek; kırmak. **dansığı çıxmaq** yüzşüzleşmek, arsızlaşmak. **danzelinə sarımaq** umurunda olmamak, kâle almamak. **dar ağacından asmaq** bak. **dara çekmək**. **dar ayaqda** çetin anda, dar günde, zor durumda kalındığında. **dar çərçivəyə götürmək** sınırlamak, mahdutlaştırmak. **dar düdük** son derece dar. **dar etmək** meşakkatli hâle getirmek, tahammül edilmesi zor duruma getirmek, zorlaştırmak. **dar gəlmək** dar gelmek, dar olmak, yeteri kadar geniş olmamak, sıkıntı vermek. **dar gün** hayatın çok çetin, çok ağır, buharanlı, mahrumiyetlerle dolu anı. **dar kəsilmək (olmaq)** tahammül edilmez durum almak.

dar köynəkdən xilas olmaq (qurtulmaq) çocuğunu doğurmak, hamilelikten kurtulmak. **dar üqbaya rəhlət təbili vurmaq** ölmək, ruhunu teslim etmək. **dara bara salmaq** bağırıp çağırmak, ortalığı karıştırmak. **dara çekdirmək** ipe çektmək, astırarak idam etmək. **dara çekilmək** 1-dara çekilmək, ipe çekilmək, asarak idam edilmək. 2-vurulmak, âşık olmak. **dara çekmək** dara çekmek, ipe çekmek. 1-asarak idam etmək. 2-sıkıştırmak. **dara düşmək** dara düşmək. 1-maddi yondan zor duruma düşmək, sıkıntı çekmək, yoksullaşmak. 2-çetin durumda kalmak, zor duruma düşmək, işi çok zora düşmək, zorlukla karşılaşmak. **dara qısnamaq (salmaq)** hareket etmesine, konuşmasına imkân vermemək, zor duruma düşürmək. **darağına salmaq** fırsatını bulmak, fırsat düşmək. **daraq çekmək** tarak vurmaq, taramak. **daraq görməmək** tarak yüzü görməmək, hiç tarammamak. **daramırt eləmək** aşırmaq, gizlice almak. **daramıt vermək** süslemək, bezemək, üstünü başını, saçını başını düzenlemək. **darana almaq** haraç almak. **darda qalmaq (olmaq)** darda kalmak, zor duruma düşmək, zorluk çekmək, muhtaç durumda olmak. **darda qoymaq** darda bırakmaq, zor duruma düşürmək. **dardan çıxmaq (qurtarmaq)** çetin ve zor vaziyetten kurtulmaq, mahrumiyetten kurtulmaq. **dardan endirmək** halı, kilim vb. gibi yaygıların örülmesi işini bitirerek tezgah-tan indirmək. **dargöz ələkdən keçmək** feleğin çemberinden geçmək, büyük sıkıntılara katlanmaq. **darğa tikmək** idareci tayin etmək, vekil tayin etmək, vekalet vermək. **darhadara salmaq** her tarafa yaymaq, dillere düşürmək, herkese duyurmaq.

darısqallıq etmək (eləmək) 1-kâfi gelmemek, yetmemek. 2-mânevî eziyet etmək, ortamı bozmak.

dari bəqayə buyurmaq (rəhlət etmək) es. ölmək, vefat etmək.

darlığa düşmək dara düşmək. 1-maddî olarak kötü durumda olmak, zor duruma düşmək, ihtiyacı olmak. 2-kötü, zor duruma düşmək.

darlıq çəkmək maddî sıkıntı çekmək, ihtiyaç içinde olmak.

darmadağın dağılmaq (olmaq) darmadağın olmak. 1-tamamen mahvolmaq, alt üst olmak. 2-kesin olarak mağlup olmak, yenilmək

darmadağın dağıtmaq (etmək, eləmək) darmadağın etmək. 1-büsbütün dağıtmaq, mahvetmək. 2-tamamen mağlup etmək, yenmək. 3-alt üst etmək, hiç etmək, dağıtmaq, yok etmək.

darmadağın edilmək darmadağın edilmək. 1-büsbütün dağıtılmək, mahvedilmək, 2-mağlup edilmək. 3-alt üst edilmək, yok edilmək.

dartma yaxam cırıldı her şey için kavgaya çıkaran, tartışma ortamı yaratan kimselere söylenir.

darvazasını fələk vurmaq felâkete uğramək, bedbaht, mutsuz olmak.

dastan açmaq konuşmaq, rivayət etmək, anlatmaq.

dastan demək hikâyə anlatmaq, yalan konuşmaq, dizip diziştirmek.

dastan qoşmaq destan yazmaq, hikâyə yazmaq.

daş asılmaq geç ısınmaq, geç kaynamək; genelde "götündən daş asılmaq" şeklinde kullanılır.

daş at qolun açılısın! elinden geleni ardına koma!

daş atan bəlli, baş tutan bəlli sizə nə var ki? yersiz, kendisini ilgilendirmeyen bir işe karışan kimse için kullanılan bir ifade, "seni ilgilendirməz, bu işə karışma və sağa sola çekmə" anlamında bir ifade.

daş atdın qolun yoruldu? taş attın da kolun mu yoruldu? bir kazancın fazla emək harcanmadan elde edildiğini bildirir.

daş atıb başını tutmaq 1-bağırıp çağırmaq, yaygara koparmək. 2-yemin billah edərək kabullenmemək, kesin olarak inkâr etmək, reddetmək, inkâr etmək.

daş atıb qolu yorulmaq zahmetsizce bir şeye sahip olmak.

daş atmaq 1-taş atmaq, dolaylı olarak birine dokunacak laflar etmək, yermək, içneleýici laflar etmək, laf atmaq. 2-var yığını kaybetmək, tüketmək.

daş çapmaq (çıxarmaq, kəsmək) büyük yassı kayalardan inşaatta kullanmaq için belirli şekillerde kesmək, koparmək.

daş çatdasa da taş çatlasa bile, ne yapılsa yapılsın gerçekleşmesi imkânsızdır.

daş daş üstə qalmamaq taş üstünde taş kalmamak, büsbütün dağılmək, yerle bir olmak, alt üst olmak.

daş daş üstə qoymamaq taş üstünde taş bırakmamək, darmadağın etmək.

daş daşa söykənmək bir araya gelmək.

daş daşı yedi "işimizi acilen yapmalıyız" durumun vahimliğini veya zaruretinin bildiren bir ifade.

daş daşımaq çok yorulmaq, son derece yorgunluğu ifade eder.

daş dığırlatmaq engel olmak.

daş divarı gərmək büyük fizikî güce sahip kimseler için kullanılır.

daş düşsün! "lânet olsun!" anlamında.

daş kəsilmək 1-çok sertleşmək. 2-taş kəsilmək, çok şaşırmək, hayretten dona kalmək.

daş kimi taş gibi, çok sert, çok katı.

daş kimi ağır 1- yerinden kımıldamayan kimseler için kullanılır. 2-saygın, hafiflik etmeyen kimse, oturaklı kimse.

daş kimi düşmək (düşüb qalmaq) 1-düşüp kalkamamak, yığılıp kalmək. 2-haddinden fazla yorulmadan dolayı olduğu yerde yığılıp kalmək, yatıp uyumək.

daş kimi yatmaq derin uykuya dalmək.

daş qayaya rast gəlib ikisi de inat olan veya güçleri birbirine denk olan insanların karşı karşıya gəlmeleri durumunda kullanılan bir ifade.

daş olub quyuya düşmək sesi soluğu kesilmək, âniden ortadan kaybolan bir şey için kullanılır, kaybolup gitmək.

daş üstə daş qoymaq bir şeylər etmək, bir iş etmək.

daş üstə daş qoymamaq taş üstünde taş bırakmamak, yıkıp mahvetmek.

daş yağdırmaq taş yağdırmak, peş peşe taş fırlatmaq.

daş yerində ağırdı taş yerinde ağırdır, her insan veya hər şey kendi çevresinde değerlidir, belirli bir önem taşır.

daşa basmaq taş tutmaq. 1-taş yağmuru-na tutmaq. 2-taşlayarak öldürme cezasını tatbik etmək, recm etmək.

daşa çalmaq mahvetmek, ortadan kaldırmak, yok etmək.

daşa çekmək taş çekmek, taşla bilmek.

daşa dəyib başa çıxmaq yok olup gitmek.

daşa dəysə (vursan) daşdan keçər ş. her şeye gücü yeten söz vs.

daşa dönmək taş kesilmek. 1-sertleşmek, katılaşmak, taş gibi sert olmak. 2-hiçbir şeyden müteəssir olmamak, yüreği katılaşmak.

daşa dönmüş katı yürekli, merhametsiz, acımasız, şefkatsiz.

daşa getmək domino oyununda yerden fazladan yeni taş almak.

daşa vursan daş dağılar sağlam yapılı çocuklar için kullanılır.

daşbaş eləmək kanunsuz yollarla, garyi meşru olarak para kazanmaq, gelir elde etmək vs.

daşdan cavab axtarmaq (istəmək) çok utanmaq, son derece mahcup olmaq, utan-cından konuşacak laf bulamamak.

daşdan çıxmaq zorluklarla, güçlüklerle elde edilmek.

daşdan çörək (pul) çıxarmaq çalışkan olmak, her şeyden para kazanmasını be-cerlemek.

daşdan keçər (ərizəsi, yazısı) güzel kale-mi olanlar için kullanılır.

daşdan keçmək çok tesirli olmak, her tarafta geçerli olmak.

daşdan səs çıxdı, ondan yox 1-olanlara razı olduğunu, kabul ettiğini sessizce bildir-en insanlar için kullanılır. 2-bir şeyi, tekli-fi kesin olarak kabul etmemegi bildirir.

daşdan yağ çıxarmaq her şeyden fayda sağlayabilen kimse.

daşdan yaranmaq kimi kimsesi olma-mak.

daşdan yumşaq yenebilen her şey.

daşdan yumşaq nə olsa (yemək) önüne ne gelirse yemek.

daşı dalında gizlətmək 1-fırsat kollamak. 2-kin gütmək, unutmamak.

daşı daş üstə (üstündə) qoymamaq büs-bütün dağıtmak, darmadağın etmək, yıkıp viran etmək.

daşı daş üstə yığmaq bina yapmak, ev yapmak.

daşı dilə gətirmək (müzik) çok dertli ol-mak, insanı kederlendirecek kadar etkili olmak.

daşı ətəyindən atmaq (tökmək) inadı bırakmaq, düşüncesini değiştirmek, yap-mak istediği bir şeyden vazgeçmek.

daşı öz qapısına dəymək iftirası veya hilesi kendini bulmaq.

daşı sıxsə suyunu çıxarar taşı sıksa su-yunu çıkarır, çok güçlü, kuvvetli adam için söylenir.

daşın atmaq bir kimse ile artık görüşme-mek, ilişkiyi kesmek.

daşın böyüyündən yapışmaq 1-yapamayacağı bir işe yönelmek. 2-kavga aramak, belâ aramak.

daşın böyüyünü götürmək gücünün yet-meyeceği, yapamayacağı bir işe kalkış-mak.

daşını atmaq (tullamaq) 1-bitirmek, sona erdirmek. 2-kalbenden silmek, unutmak.

daşını başdan atmaq bak. **daşını atmaq (tullamaq)** 2. anlam.

daşını başına tökmək ardınca konuşmaq, gıyabında konuşmaq.

daşını qoymaq temelini atmaq.

daşlar dilə gəldi (gəlir) bir durumun, ta-hammül edilemez, çok ağır, facialı oldu-ğunu bildirir.

daşqalaq etmək (eləmək) 1-taşlayarak cezalandırmak, öldürmek, recm etmək. 2-çok ağır laflar söylemek, lânetlər yağdır-mak.

daşsağı ilə qoz qırmaq (sındırmaq) k. nüfuzlu olmak, sözü geçmek, güçlü olmak.

daşsağı şişmək k. haksız yere birinden küsmək veya rahatsızlık duymak.

daşsağına deyil k. umurunda-değil.
daşsağına sarımaq k. dalga geçmek.
daşsağında qovut gətirib! k. çok önemli bir şey mi yaptı!
daşsağını dəsməlləmaq k. aşırı derecede yaltaklanmak, birinin tarafını tutmak.
dava axtarmaq bir hiç yüzünden kavgaya etmeğe çalışmak, kavgaya için bahane aramak.
dava ayağında kavgaya arifesinde.
dava çəkmək mahkemeye başvurmak, dava etmek.
dava dağarcığı çok sinirli, en ufak şeylerde kızıp ortalığı birbirine katan kimse.
dava dava demək (vurmaq) kavgaya aramak, kavgaya etmeğe bahane aramak, kavgaya hazır olmak.
dava dərman elətmək (elətdirmək, etmək, etdirmək) tedavi etmek, (ettirmek).
dava dərman olmaq tedavi olunmak.
dava düşmək (qalxmaq) kavgaya başlamak, kavgaya çıkmak.
dava etmək (eləmək) 1-kavgaya etmek, vuruşmaq, küfürleşmek. 2-münakaşaya etmek. 3-iyileştirmek, hastalıktan, illetten kurtarmak.
dava (dava şava) qaldırmaq (salmaq) arayı karıştırmak, kavgaya çıkmasına sebep olmak, kavgaya yaratmak.
davam etdirmək devam ettirmek, başlamış bir şeyi aynı süratle devam ettirmek, ilerletmek.
davam etmək 1-tahammül etmek, mukavemetə karşı koymak. 2-devam etmek, bir şeyin üzerinde sıkı sıkıya durmak, sebat göstermek.
davam gətirmək dayanıklılık göstermek, tahammül etmek, sabır göstermek.
davam gətirməmək tahammül etmemek, dayanmamak.
davamlı olmaq dayanıklı olmak, tahammül etmek, sebat göstermek.
davar (keçi də) da yatanda altını qaşıyır, sən onu da bilmirsən pislik ve isin tozun içinde olan kimseler için söylenir.
day durmaq ayakları üstünde durmaya başlamak (çocuk), ayakta durmak.

dayaq durmaq arka çıkmak, desteklemek, müdafaə etmək, yardımcı olmak.
dayaq nöqtəsini itirmək dayanağını yitirmek, desteğini kaybetmek.
dayaq olmaq destek olmak.
dayaq tapmaq yardımcı bulmak.
dayaq vermək destek vermek, cesaret vermek, yüreklendirmek.
dayanıb duran yerdə hiçbir sebep yokken, hiçbir suçu yokken (birine bir şey yapma).
dayanıb durmaq durup beklemek, sessiz hâlde gelmek, sâkinleşmek, hiçbir hareket göstermemek, bir şeye teşebbüs etmemek, hiçbir şey yapmamak.
dayçanı bir vurarsan, iki sıçrar çocuk veya genci gönlüne göre olan bir şey yapmaya yollarsan ona koşarak gider.
dayısını tanıyib felâkete doğru koşuyor, belâyaya doğru gidiyor.
dazannıq eləmək uzun uzadıya sohbet etmek.
de ha de tökmək ara vermeksizin hızlı bir şekilde konuşmak.
dedi xanım götün ağırdır, dedi bu daş bu da tərəzi mâdem bir kusur buldun o zaman buyur ispat et.
dedi qodu salmaq bak. **dedi qoduçuluq eləmək (etmək)**.
dedi qoduçuluq eləmək (etmək) dedikoduculuk yapmak, birilerini çekiştirmek.
dedim itə daş atma! birine bir şey deyinice kaba sözlerle karşılanan kimseye "onu konuşturmaya deymez" anlamında söylenir.
dedim iti qudurtma! bak. **dedim itə daş atma!**.
... dediyi ilə oturub durmaq ... sözünden çıkmamak, başkasının sözü ile hareket etmek.
dediyində bərk durmaq sözünün üzerinde sıkı sıkıya durmak, sözünden dönmek.
dediyindən dönməmək (əl çəkməmək) inadından vazgeçmemek, inat etmek.
dediyinə baxmaq lafını dinlemek.
dediyinə nail olmaq istediğini elde etmek.

dediyini yeritmək 1-dediğinden vazgeçmemek, inat etmek. 2-kendi düşüncesini, teklifini kaba kuvvetle, güçle yaptırmak.

dediyinin əksinə çıxmaq söylədiğinin zıddına hareket etmək.

dediyinin üstündə durmaq bak. **dediyini yeritmək**.

demək olar ki bir şeyin ihtimal dahilində olduğunu, mümkün olduğunu, hakikətə yaxınlığını bildiren söz.

demək olmaz ki söylenen sözün veya düşüncenin doğruluğuna emin olmayınca, bir şeyi bəlirtmədə zorluğa düşüncə, veya reddetməyi biraz daha yumuşak bir ifadəylə anlatma şəkli.

deməli dəyil çox iyidir, çox güzeldir.

deməyə dilim dönmür (gəlmir) söyleməyə dilim varmıyor, zorlanıyorum, bir şeyi söylemekte zorluk çekildiğini bildiren bir ifade.

deməyə nə var deməsi kolay.

desən bazarın itləri də nişan verər tanınmış, meşhur olan kimse için söylenir.

deşək vurmaq ekmeği pişirmeden önce üzerini herhangi bir şeyle delmek veya çizmek.

deşikdeşik eləmək (etmək) delik delik etmək, çok delik açmak, her tarafını delmek.

deşikdeşik olmaq çok delik açılmak, yırtık yırtık, delik delik olmak.

deş eləmək üstesindən gəlmək.

devəcər olmaq gırtlığa dayanmaq, bıkıp usanmaq.

deyəən altına sıçan uşaqdır k. süt dökmüş kedi, suçlu olduğundan dolayı sus pus kesilmiş gibidir.

deyəən qarğa beyni yediriblər?! kafan çalışmıyor mu?! ebleh misin?!

deyib yazdırmaq dikte etmək.

deyicilik etmək 1-laf dolaştırmak, ara karıştırmak. 2-şikâyetlenmek, birinden memnuniyetsizliğini bildirmek.

deyirəm xədiməm, deyir neçə uşağın var? herhangi bir konuda laf anlamayan kimseler için söylenir.

dəb düşmək moda olmak, âdet hâline gəlmək.

dəb gətirmək (salmaq) moda etmək, olmayan bir şeyi halk arasında yayarak âdet hâline gətirmək.

dəbbə çıxarmaq (eləmək) razı olduğu ve anlaşıldığı şeyden vazgeçmək, sözündən dönmək.

dəbdəbə ilə təzim etmək törenle eğilip selâm vermek, tantanalı bir şəkilde revrans yapmak, eğilmək.

dəbdəbə ilə yola salmaq törenle uğurlamak, şaşa ile yolcu etmək.

dəbdəbəyə yol vermək törene sebep olmak, tantanaya, şaşaaya sebep olmak.

dəbdən çıxmaq (düşmək) modadan düşmək, devri geçtiği için artık kullanılmamak, ortadan kalkmak.

dəbəllayı dəbəllayı danışmaq düşüncəsizce konuşmak, düşünmeden laflar etmək.

dəbi pozmaq kuralı bozmak.

dəbrədirlik (dərmədirlik) eləmək hayvanlar için ot, yem vs. tedarik etmək.

dəc eləmək bütün hâle gətirmək, ağzına kadar doldurmak.

dəc qalmaq dokunulmadan kalmak.

dəcək qalmaq hayret etmək, şaşımək.

dəcəllik etmək (eləmək) yaramazlık yapmak; numara yapmak; düzensiz çalışmak; şeytanlık yapmak; oyun çıkarmak; şirretçe davranmak, rezâletler çıkarmak; çapkınlık yapmak; muziplik etmək; ortalığı birbirine katmak.

dədə malı kimi tam ortadan, yarı yarıya.

dədə nənəsin qatıb qarışdırmaq küfretmək.

dədəsi də gəlsə asla, kat'iyen.

dədəsi yanmaq kn. çok eziyet çekmek, azap ve eziyetlere maruz kalmak.

dədəsindən xəbəri olmayan (xəbərsiz) piç çocuk, babası bilinmeyen.

dədəsinə od vurmaq kn. 1-şiddətli bir şəkilde cezalandırmak. 2-mahvetmək, tamamen berbat hâle gətirmək.

dədəsini çıxartmaq çâresiz duruma düşürmək.

dədəsini dalına sarımaq (şəlləmək) dersini vermek, lâyık olduğu cevabı vermek, hak ettiği cezayı vermek.

dədəsini yandırmaq bak. **dədəsinə od vurmaq**.

dədəsinin borcuna vermək birini tehlikeli durumda bırakıp kaçmak, ölümünə sebep olmak.

dəf etmək (eləmək) ortadan kaldırmak, bertaraf etmək.

dəf kimi olmaq sağlam yapılı olmaq.

dəf olmaq uzaklaşmaq, savuşmaq, yok olmaq, ortadan kalkmaq.

dəfə darağını çəkmək defolup gitmək.

dəfi dönmək tavrı dəyişmək, durumu dəyişmək.

dəfini döymək menfi anlamda birini savunmaq, tenkit etmək, eleştirmək, yaltaklanmaq.

dəfn edilmək (olmaq) gömülmək, toprağa emanet edilmək.

dəfn etmək 1-toprağa teslim etmək, gömmək (ölüyü). 2-zamanı keçmiş, önemini kaybetmiş bir şeyi ortadan kaldırmək, unutmək.

dəfn kəfn etmək ölüyü kefenə sararaq toprağa emanet etmək.

dəftər olmaq unutulmamək.

dəftərdən düşmək unutulup adı dəftərə kaydediləmemək, bir yere yazılmamək.

dəftərə düşmək belirli bir məqsət üçün dəftərə kaydedilmək.

dəftəri qara gündə yazılmaq kədərli kötü yazılmək.

dəğdəgə vermək yoldan çıxarmək, azdırmaq, baştan çıxarmək.

dəhnəsinə döymək ağzının ortasına yağıstırmək, vurmək.

dəhşət almaq bak. **dəhşətə düşmək**.

dəhşət vermək dəhşət uyandırmək, dəhşətə düşürmək.

dəhşətə düşmək şiddətli korkuya kapılmək, dəhşətdən donə kəlmək.

dəhşətə gəlmək həyrət etmək.

dəhşətə gətirmək (salmaq) 1-həyrətə düşürmək, həyəcanlandırmək. 2-şiddətli korku hissi uyandırmək, çox korkutmək.

dəxalət etmək (eləmək) karışmaq, müdaxilə etmək.

dəxil düşmək (olmaq) sığınmaq, himayə istəmək, yardım istəmək.

dəxli olmaq ilişkisi, alâkası olmaq.

dəqiqələri saymaq dəqiqələri saymaq, zamanın hızla gəciş gitməsinə bəkləmək.

dəqiqəsincə söz olabilmək anında, həmə, hiç vaxit gəçirmədən.

dəqqülbab etmək (eləmək) kapıyı çalmək, tıkırdatmək.

dəl vurmaq gəzinti yapmaq, dolaşmaq, gəzmək.

dələlət etmək (eləmək) es. 1-yol göstərmək, rehber olmaq, sevk etmək, yönəltmək. 2-çağırmək, dəvət etmək. 3-ispət etmək, göstərmək, təsdiq etmək, onaylamək.

dəli damarı tutmaq inat etmək, ayak dirəmək.

dəli divanə etmək (eləmək) 1-aklını başından almaq. 2-sinirləndirmək, hiddətləndirmək, kəndini kəybetməsinə səbəp olmaq.

dəli divanə olmaq 1-akıl və şuurunu kəybetmək. 2-kəndini kəybetmək, kızmək, hiddətlənmək, coşmaq, azmək.

dəli etmək (eləmək, qılmaq) 1-aklını başından almaq, aklnı və şuurunu kəybetməsinə səbəp olmaq, məcnun etmək. 2-sinirləndirmək, hiddətləndirmək, kəndini kəybetməsinə səbəp olmaq.

dəli olmaq 1-akıl və şuurunu kəybetmək. 2-kəndini kəybetmək, kızmək, hiddətlənmək, coşmaq, azmək.

dəli şeytan deyir... bir işi yaparkən tərəddüt bildirir.

dəli yığıncağı böyük küçük yeri gözetilməyən, sayğı sevgi gözetilməyən ailə vəya toplantı vs.

dəliddən doğru xəbər dəli dolu kimsələrin həp dəbrə dəbrə konuştüğünü və doğruyu söylədiklərini bildirən bir ifadə.

dəlik dəlik etmək dəlik dəşik etmək, hər tərəfini dəlmək.

dəlik dəlik olmaq dəlik dəşik olmaq, hər tərəfi dəlinmək.

dəlil etmək 1-yol göstərmək, dəlil olaraq kullənmək. 2-nəsihət etmək, bir şeyi örnək göstərərək akıl vermək.

dəlil gətirmək dəlil sunmaq.

dəlilik etmək akılsızca işlər yapmaq, mənəşiz hərəkət etmək, tərslik etmək.

dəliliyi tutmaq tərslik etmək, inatlaşmaq; sinirlənmək, hiddətlənmək.

dəllərini alt üst eləmək (puça çıxarmaq) delillərini keçərsiz kılmaq, mahvetmək.

dəlinin əlinə bel, altına yel vermək bak.
dəlinin yadına daş salmaq.

dəlinin yadına daş salmaq delinin elinə dəğnek vermək, kötülük yapabilecek birinə fürsət vermək.

dəliotu yeyib deli olmuşdur, aqlını kaybetmişdir.

dəlisovluq eləmək (etmək) kavgacı olmaq, kavgaya səbəp olacaq davranışlarda bulunmaq.

dəliyə divan yoxdur delidir ne yapsa yeridir.

dəliyə hər gün bayramdır "deliyə hər gün bayram", "sorumsuz kimse hiçbir sızıntıya aldırmadan gününü gün eder" anlamında.

dəliyə yel ver, əlinə bel ver çox çabuk dolduruşa gələn, pöhpöhləmə ilə istənilən hər şeyi edəbilən, hətə hər şeye kənan insənlər için kullənilən bir ifadə.

dəliyəm güclüyəm böyük sözü dinləməyən, kəndi başına buyruk hərəket edən kimsələr için söylenir.

dəllal bazarına döndərmək pazara çəvirmək, alış veriş mərkəzinə çəvirmək.

dəllal bazarına dönmək kədlənlər hamamına dönmək, pazara dönmək, alış veriş yerinə dönmək, gürültü oluşmak.

dəllək kimi baş qırmaq aldatmaq, nəsə var nəsə yok aldatıp elindən əlmaq.

dəlləkliyi başında öyrənmək ilk acemiliğini . . . üzərində öğrenmək.

dəlli dəlalət (dəlili dəlalət) etmək nəsihət edərək bir şeye rəzi etmək.

dəlmə dəşiyi tutmaq bütün açıklıkları gidermək, noksənlilikləri, kusurları ortadan kəldirmək.

dəm almaq (çəkmək) 1-kaynamış suda kəlarək pişmək, suyu çəkilərək kəndi buharında pişmək (yemək). 2-atəşin üzərində kəlarək demlənmək, içiləcək kıvama gəlmək (çay). 3-nəşələnmək, keyiflənmək, hoşlanmaq. 4-kəndi keyfində olmaq.

dəm dəmə vermək birkaç kişi hətə bərabər koro həlində bəlirli bir məkamda türkü, şarkı vs. söylemək.

dəm tökmək kəzanın kapağı tərlemək, damla damla su dökülmək.

dəm tutmaq 1-eşlik etmək, nəfəsli çalgılarda birinin əsas tonda diğər çalgıya eşlik etmək, əsas tonu durmadan çəlmək. 2-səsini başkasının səsine bənzətmək, uydurmaq. 3-başkasının dediklərini, düşüncələrini, hərəketlərini aynən təkrrar etmək, onu taklit etmək.

dəm vermək 1-hərəketləndirmək, işə başlamaq. 2-səsini başkasının səsine uydurmaq, bənzətmək, başkasının fikirlərini, hərəketlərini taklit etmək, təkrrar etmək.

dəm vurmaq dem vurmaq. 1-yetkisi, bilgisi, habəri vəya həkki olmadığı həlde bir kənuda ağız dolusu kənuşmaq. 2-gənəlliklə bir şey həkkinə kənuşmaq. 3-"özündən" kəlimesiylə bərabər kullənilədiğində: kəndini övmək.

dəmdəm (dumdım) halvasıdır! boyahəne küpü müdür! o kədar kəlay mı! bir şeyin zorluğunu anlamayan kimsələri tənkit için söylenir.

dəmə düşmək bir topluluğun vəya kitlenin etkisi altında kəlarək onlar gibi davranmaq, kitle psikolojisinə kəpilmək.

dəmə qoymaq demə bərakmaq, yavaş yavaş kəndi buharında pişmək vəya demlənmək için zayıf atəşin üzərində bərakmaq.

dəmə uymaq əğləncəyə dəlmək, kəndini nəşeyə kəptirmək.

dəmxud qalmaq bir şeye ihtiyaç duymək, əldə olmayan bir şeye muhtaç duruma düşmək.

dəmi gəlmək zamanı gəlmək, sırası gəlmək.

dəmi sazlanmaq nəşələnmək, keyiflənmək.

dəmini almaq demlənməsi için kəzanın ağzına kənan kapağı əlöp onda birikən damlalar şəklindəki suları bir kənara dökmək.

dəmir əsa qılcan əla, dəmir çarığ nalcən əla ölme eşəğim ölme, çox uzun və bilənməyən bir zaman istəyən şey için söylenir.

dəmir kimi möhkəm çox sağlam.

dəmiri isti isti döyərlər demiri tavında döyərlər, hər şey zamanında yapılr.

dən bağlamaq (tutmaq) taneli bitkilərdə tanelər oluşmaq, tohum, başak bağlamaq, tohum oluşmaq.

dən düşmək bak. **ağ düşmək**.

dəndirinə dəymək bak. **damağına dəymək**.

dənə dolmaq taneləri yetişmək, taneləri olgunlaşmaq; taneləri çox olmaq.

dənə düşmək çox tane, tohum yiyerek hastalanmaq (evcil hayvanlar).

dənəvər olmaq tanesi samandan ayrılmaq, savrulmaq (buğday, arpa vs.).

dəng eləmək (etmək) (başını, beynini, kulağını kelimələriylə birlikdə kullanılır) biktirmək, usandırmək, bezdirmək.

dəngəsər etmək (eləmək) çox və yüksək seslə konuşmaq, bağırmaq, çağırmaq, gürültü çıkarmakla bezdirmək, kafasını şişirmək, kulaklarını uğuldatmaq, yormək.

dəngəsər olmaq gürültü və aşırı sesten kulakları sağır gibi olmaq, uğuldamək, sıkılmək, rahatsız olmaq.

dənini düzünü vermək 1-dersini vermək. 2-nasihət etmək.

dənizdə (dəryada) balıq kimi serbest, rahat, əmin, kendi keyfində, kendini bir yerdə çox rahat hissədən insanların kullandığı bir ifadə.

dənizdə (dəryada) balıq sövdəsi deryada balık sevdəsi, ortada olmayan, gerçək olmayan bir şey konusunda konuşma, ondan bahsetmə.

dənizdə (dəryada) bir damcı denizde bir damla, gerektiği, lüzum olduğu miktara göre çok az, yok denecek miktarda, oldukça az, çok cüzi bir şey için kullanılır.

dənizdə qum kimi denizde kum gibi, son derece çok.

dənliyinin altını fələk də bilməz sırtını, düşüncesini kimsəlerle paylaşmayanlar için söylenir.

dərağuş etmək kucaklamak.

dərağuş olmaq kucaklaşmaq.

dərbədə düşmək (olmaq) derbeder olmaq, kapı kapı gəzmək, evsiz barksız kalmək, yurdundan yuvasından olmaq.

dərbədə etmək 1-yurdundan yuvasından etmək, evsiz barksız bırakmaq. 2-dağıtmək, darmadağın etmək.

dərbənd olmaq can atmaq, meylətmək, tutulmaq.

dərc etdirmək gazete vəya dərgidə yayınlatmaq.

dərc etmək gazete vəya dərgidə yayınlamak.

dərd alıb qəm satmaq ömrü ahu zarla, sıkıntı və kederlə gəçmək.

dərd almaq dərt bürümək, bir şeyi düşünmək, onun için kaygılanmaq.

dərd amanını qırmaq (kəsmək) dərtten başını alamamak, dərt içinde kaybolmaq.

dərd bilmək dərtten anlamək, karşıdakini anlamək, anlayışlı olmaq; tahammüllü olmaq.

dərd burasındadır ki. . . sıkıntının kaynağının kəndinin və kendi gücünün dışında olduğunu bildiren bir ifadə.

dərd çəkdirmək dərt çəktirmək, dərt çəkmesine səbəp olmaq.

dərd çəkmək dərt çəkmək. 1-acı və ıstırap verən bir olayı hatırlayaraq çox kederlenmək, üzülmək, mənəvi ıstırap çəkmək. 2-bir şey vəya birisi için kaygılanmaq.

dərd eləmək (etmək) dərt etmək. 1-acı və ıstırap verən bir olayı hatırlayaraq çox kederlenmək, üzülmək, mənəvi üzüntü çəkmək. 2-içinə atmaq, bir şeyi kendisi için ıstırap kaynağı yapmaq.

dərd əymək dərt belini bükmək.

dərd gəlmək düşünce, kaygı kaynağı olmaq, hər zaman rahatsız edən bir şey olmaq.

dərd görməyəsən bir alkış vəya təşəkkür ifadəsi.

dərd götürmək dərt bürümək, bir şeyi düşünmək, onun için kaygılanmaq, ıstırap çəkmək

dərd kəsmək dərt çəkmək. keder duymək, kederlenmək.

dərd qəm yemək keder içinde olmaq.

dərd olmaq dərt olmaq, düşünce, kaygı kaynağı olmaq, hər zaman rahatsız edən bir şey olmaq.

dərd öldürür çox böyük sıkıntısı olanlar için "dərdi böyüktür" anlamında kullanılır.

dərd sər bilməmək dərt gəm bilməmək, dertsiz, kedersiz, kaygısız olmaq.

dərd sər (dərdi sər) çəkmək dert çəkmək, rahatsız olmak.

dərd sər (dərdi sər) vermək eziyet etmək, rahatsız etmək.

dərd vermək sıkıntı vermek, dertlenmesine, kederlenmesine, mânevî azap ve ıstırap çekmesine sebep olmak.

... .. **dərd yarısıdır** bir şeyin gereğinden daha az, arzu edildiğinden daha kötü olduğunu gösteren ifade.

dərddən ərimək kederden, sıkıntıdan dolayı çökmək.

dərddən əyilmək sıkıntıdan ve kederden dolayı çökmək.

dərddən ölmək 1-sıkıntı, keder veya hastalıktan dolayı ölmək. 2-derdini çəkmək, çok düşünmek, çok kederlenmek.

dərdə batmaq derde gömülmək, bir şeyi düşünmek, onun için kaygılanmak, onun derdiyle meşgul olmak, bir şeyi kendine dert etmək.

dərdə düşmək 1-(bazen "canı" sözü ile beraber kullanılır) hastalanmak, bir hastalığa tutulmak. 2-derde düşmək, bir şeyi kendine dert etmək.

dərdə giriftar etmək (salmaq) derde düşürmək, kederlenmesine sebep olmak, başına iş, dert açmak.

dərdə giriftar olmaq derde düşmək.

dərdə qalmaq birisi için kaygılanmak, onun için ıstırap çəkmək.

dərdə salmaq 1-kendine âşık etmək. 2-hastalanmasına sebep olmak.

dərdəcər olmaq derde düşmək, hastalığa yakalanmak.

dərdəst etmək yakalamak, tutmak, ele geçirmek.

dərdi dərdə qatmaq derdini sırdaşına açarak rahatlatmak.

dərdi dərdlərə qarışmaq dert üstünden dertle karşılaşmak.

dərdi durulmaq keyfi yerine gelmek.

dərdi tərpnənmək (təzələnmək) bak. yarısı təzələnmək.

dərdi yaddan çıxmaq derdini unutmak, sıkıntısını, kederini unutmak.

dərdim ürəyinə beddua, ilenme ifadesi.

dərdin alım! (ürəyimə!) sevgiyle hitap veya yaklaşma ifadesi.

dərdindən dəli (divanə) olmaq 1-kaybettiği çok sevdiği bir şeyi için her zaman düşünmek, kaygılanmak, kederlenmek, hatırlamak ve derin ıstırap neticesinde kendini helâk etmek. 2-delicesine sevmek, mecnun olmak.

dərdindən ölmək 1-çok sevdiği bir şeyi kaybetmesinden dolayı çok ıstırap çekerek kendini telef etmek. 2-delicesine sevmek.

dərdinə ağlamaq derdine ortak olmak, kederini paylaşmak.

dərdinə biganə olmaq soğuk davranmak, sıkıntısı karşısında kayıtsız kalmak.

dərdinə çarə (dərdman) eyləmək (etmək, olmaq) derdine çare olmak, birisini, düştüğü çok kötü durumdan, dertten, ıstıraptan kurtarmak veya kurtarmak için çare bulmak.

dərdinə dərd qatmaq derdine dert eklemek, derdini çoğaltmak.

dərdinə hay verən tapılmamaq derdine yardımcı olacak kimse bulunmamak, dertleriyle yapayalnız kalmak.

dərdinə qalmaq derdine yanmak. hâline acımak, birisi için kaygılanmak, birinin derdine ortak olmak.

dərdinə şərikinə derdine ortak olmak, sıkıntısını hafifletmek için ona teselli vermek, kederine ortak olmak.

dərdinə təsəlli tapmaq 1-derdine teselli bulmak, avunmak. 2-kederine çare bulmak.

dərdinə yananı olmaq dert ortağı olmak, yakını olmak.

dərdinə yananı olmamaq dert ortağı olmamak, bir yakını, sırdaşı olmamak.

dərdinə yanmaq derdine yanmak, acımak, hâline acımak, sıkıntısına ortak olmak.

dərdini açıb tökmək (açmaq) derdini dökmək, sırrını, içindekileri açıp söylemek.

dərdini bölmək derdini paylaşmak, derdine ortak olmak.

dərdini çəkmək derdine yanmak, bir konu veya birisi için kaygılanmak, düşünmek.

dərdini dağıtmaq kafasını meşgul eden bir kederi, kaygıyı, gamı içinden atmak, ondan uzaklaşmak.

dərdini demək dərini demək, sıkıntısını bölüşmək.

dərdini dinləmək dərini dinləmək, dər-dine ortak olmaq.

dərdini gizlətmək dərini açmamak, dər-dini saklı tutmaq, kimselərə açmamak.

dərdini öyrənmək dərini ögrenmek, sıkıntısını, üzüntüsünü ögrenmek.

dərdini papiros tüstüsünə qatmaq sigara ile sıkıntısını gidermeğe çalışmaq, sigara ile efkâr dağıtmak.

dərdini sağaltmaq yardımcı olmaq, dər-dine ortak olmaq.

dərdini təzələmək dərini tazelemek, dərini deşmək, unutulmuş acı bir hadiseyi hatırlayaraq mənəvi ıstırap vermek, ke-derlendirmek.

dərdini unutturmaq dərini unutturmaq, neşelendirmək.

dərdini unutmaq dərini unutmak, neşe-lenmek, sıkıntısını unutmak.

dərdini ürəyində gizlətmək dərini içine gömmək.

dərdini ürəyinə salmaq dərini içine at-mak, üzüntüsünü içine atmaq, kimseye söylememək.

dərdini yüngülləşdirmək dərini hafif-letmək, dər-dine ortak olmaq.

dərdlərini bir birinə boşaltmaq bak.

ürəklərini bir birinə boşaltmaq.

dərə xəlvət, tülkü bəy hercümerçlik, ka-nunsuzluk, nizam intizamsızlık, herkesin kendi başına buyruk olduğu yer için kulla-nılır.

dərədən tərədən dər-dən tər-dən. 1- araları fazla açık, uzak. 2-oradan buradan.

dərələrə düşmək bak. çöllərə düşmək.

dərələrin yolçusu 1-dilenci. 2-yoksul, fakir.

dərənin ambırı alçak, şerefsiz, namussuz kimse.

dərənin iti alçak, hırsız, rezil kimse.

dərənin qoduğu adı sanı bilinmeyen bir aileden çıkmış terbiyesiz erkek çocuk.

dəridən çıxanacan takati kesilene kadar.

dəridən (dəridən boğazdan) çıxmaq 1- haddindən fazla çalışmaq, didinmek, çalış-ıp çabalamaq. 2-çok eziyet çekmek, para vs. harcamak.

dəridən dimağdan çıxmaq haddindən fazla çalışmaq, didinmek, çalışıp çabala-mak.

dəridən qabıqdan çıxmaq 1-kendini yiyip bitirmək. 2-yaltaklık etmek, kuyruk sallamak. 3-bir işi yapmak için çok eziyet çekmek, çok çaba sarf etmek.

dərin ehtiram (minnətdarlıq) əlaməti olaraq şükran ifadəsi olaraq.

dərin ehtiram (minnətdarlıq) hissi ilə dər-din sayğıyla, şükran duygusuyla.

dərin (dərinə) getmək aşırıya kaçmak.

dərin getsin (getmiş)! ölmüş birisi için ilenme ve tahkir ifadəsi.

dərin iz buraxmaq dər-din etki etmək.

dərin minnətdarlığını bildirmək şük-ranlarını ifade etmək.

dərin təşəkkürünü bildirmək minnettar-lığını bildirmək.

dərinə çəkmək 1-zorlaştırmak, içindən çıkılmaz hâl-e getirmek. 2-sınava tâbi tut-mak, imtahan etmek, denemeye tâbi tut-mak.

dərinə düşmək zora kaçmak, işi çetrefilli hâl almak, derine yuvarlanmaq.

dərinə getməmək teferruata yönəlməmək.

dərinliyinə varmaq en ince teferruatına kadar vakıf olmaq.

dərisi altı şahıya dəyməz değersiz insan.

dərisi odlanmaq 1-çok şiddətli bir şəkilde sinirlənmək, heyecanlanmaq, coşmaq. 2-endişəlenmək.

dərisi sümüyünə yapışmaq çok zayıfla-mak.

dərisi üç qəpiyə dəyməz makam sahibi olan; ancak şahsiyəti beş para etmez kim-se.

dərisi üstündə yanmaq zayıflamaq, bir deri bir kemik kalmak.

dərisindən çıxarmaq elindən almak, so-yup soğana çevirmək.

dərisinə qor doldurmaq endişələndirmək, heyecanlandırmak, korkutmaq.

dərisinə ot (saman) basmaq (təpmək) 1-çok eziyet etmek, rahatsız etmek, işkence yaparak öldürmək. 2-şiddətli dövmək, fəci şəkilde cəzalandırmak.

dərisinə sığmamaq 1-son derece şişmanlaşmaq. 2-kibirlənmək, çox kasılmaq, gururlanmaq, övünmək.

dərisini boğazından çıxarmaq (soymaq) 1-işlədiyi suç qarşısında gereken cəzayı vermək, şiddətlə cəzalandırmaq, ceza vermək. 2-öldürmək. 3-tulüm çıxarmaq.

dərisini diri diri boğazından çıxarmaq 1-işkence etmək, dayak atmaq. 2-soyup soğana çevirmək.

dərisini sudan çıxartmaq kendini kurtarmak, başının çâresinə bakmaq.

dərisini yazmaq dayak atmaq, dayak atarak derisini morartmaq, sopayla dövmək.

dərk etmək 1-anlamak, kavramak. 2-objektiv ələmi kendi aklıyla idrak etmək, kavramak.

dərkar etmək kullanmak, faydalanmaq.

dərkar olmaq es. bir işi olmaq, çalışmaq.

dərman etmək (ələmək, qılmaq) çare bulmaq.

dərman üçün tapılmaz ilâç için bulunmaz, bir tane bile yoktur, hiç kalmamış.

dərmiyan etmək (ələmək) ortaya koymak, araya koymak.

dərs almaq ders almak. ibret almak, tecrübə kazanmaq.

dərs demək (keçmək) 1-okutmaq, ögrenim yaptırmak. 2-akıl vermək.

dərs gors eləmək danışmaq, məşverət etmək; bir şeyi yapmadan önce ölçüp biçmək.

dərs oxumaq təhsil almaq.

dərs olmaq ders olmaq, ibret olmaq.

dərs (dərsini) vermək dersini vermək. 1-cəzalandırmaq. 2-ikaz etmək.

dərvazasını fəlek vurmaq bak. evi yıxılmaq.

dərvişin olanından (olduğundan) Allah ne verdisə ondan.

dəryada balıq kimi özünü hiss etmək kendini çok rahat hissetmek.

dəryada balıq sövdası eləmək bir şeyi həyal etmək, həyal ilə ümit bağlamaq, sonucu bilinmez bir niyyət bəsləmək və ya işə yönəlmək.

dəryatək təlatümə gəlmək dəniz gibi dalğalanmaq.

dəryaya daş atmaq anlamsız işlər yapmaq.

dəryayı qəmə qərq olmaq çox kədərəlmək, gəmlənmək.

dəsgah çıxarmaq mənəi olmaq, həngəmə çıxarmaq.

dəsgər olmaq həkəlin dilinə düşmək, toplum içinde rezil olmaq.

dəsxəş getmək kn. 1-başkasının yerinə və ya onun hilesiylə zərərə uğramək, cəzalandırılmaq və ya öldürülmək. 2-boşu boşuna, boşuna, başkasının hilesiylə parə harcamaq.

dəsmal götürüb ağılamaq içtən gələn bir səmimiyyətlə ağlamaq, dərдинə yanmaq, kədərəlmək.

dəsmala gül salmaq mēndilə nakış yapmaq.

dəst paça olmaq ıstıraba, kəyğiyə düşmək, tələşəlmək.

dəstən açmaq konuşmaq, naklətmək, riyayət etmək.

dəstan qoşmaq dēstan yazmaq, hikəyə yazmaq.

dəstana qoymaq dilə düşürmək, dillərə düşürmək, hərkesin dilinə düşürmək.

dəstdirəzliq etmək el uzatmaq.

dəstəməz almaq abdest almaq.

dəstərxənsiz yola çıxan (düşən) ya yelmik yeyər, ya da pərpətöyün (pərpətikan) kökü hazırlıksız bir şey yapmaya kalkışanlar sonucuna da katlanır.

dəstgah çıxarmaq oyun yapmaq, tuzak kurmaq, hile yapmaq.

dəstgir etmək yakalamək, ele geçirmək, esir etmək.

dəstgir olmaq ele geçmək, təslim olmaq, esir olmaq.

dəvə etmək tēdavi etmək, iyiləştirmək.

dəvə buynuz çıxardanda hiçbir zaman.

dəvə dəlləklik edir ş. yapılması mümkün olmayan bir işlə uğraşanlar için kullanılır.

dəvə dəvədən başlamaq bir şeyin en pahalısından yapışmaq.

dəvə durdu dam yaxdı dikkətsiz davranarak, səkarlıq edərək bir şeyləri kiran, kırıp dökən insanlar için söylenir.

dəvə gördün mü? “bu işe karışma, bu olayı görmedin və şahitlik etməyə kalkma” anlamında uyarı ifadəsi.

dəvə kimi dalıya işəmək k. 1-geri gitmək, işləri yolunda gitmemək. 2-yaşı ilərlədikçə çocukça düşüncələr sergilemək.

dəvə kini saxlamaq kin gütmək.

dəvə kinli yılan gibi kinli, kin duyan şahıslar için kullanılır.

dəvə nalbəndə baxan kimi (baxmaq) al. 1-deve nalbanda bakar gibi (bakmak), ö-küzün trene baktığı gibi bakmak, şaşırıp kalmak, hayretle bakmak. aval aval bakmak, hiç görmediği bir şeye bakar gibi (bakmak). 2-korku, endişe ve nefret ifadəsiyle bakmaq.

dəvə navala udan kimi 1-lokmaları kocaman kocaman yutan kimseler için kullanılır. 2-bir kimsenin parasını vs. zorla elindən almak veya çalmak durumunda söylenir.

dəvə oynayanda qar yağar yaşına, mevkisine və durumuna uyğun davranışlarda bulunmayan, hareket etməyən adamlar için şaka ilə qarışık iğneleyici söz.

dəvə qulağında yatmaq fil kulağında uyumak, dünyadan bihaber olmaq.

dəvəboynu vurmaq (akarsu) burqaç yapmak, girdap oluşturmaq, burqaç, anaför meydana getirmək.

dəvədən böyük fil var deveden büyük fil var, daha büyükleri, daha büyük mevkide olanlar da var, sendən də büyüğü, sendən də güçlüsü vardır.

dəvədən yıxılıb höt hötünü yerə qoymamaq kötü duruma düşsə də vakarını bozmamak.

dəvəni aşığı udur açgöz və ya rüşvətçi kimsələr için söylenir.

dəvəni çömçə ilə suvarmaq deveyi kalburla sulamak, birinə ihtiyacı olduğu şeydən çox az miktarda vermək, ihtiyacına yetecek kadar verməmək.

dəvəni dəngi (palanı, yükü) ilə diri diri yemək (udmaq) deveyi hamuduyla yutmaq, ən büyük şeyi bile kimseyə hissettirmedən yəmək, kendinə almak.

dəvəni iynənin deşiyindən (gözündən) keçirmək son dərəcə zor bir işi yəmək, çox çətin bir meseleyi həll etmək.

dəvəni toya çağırırlar; ya suya, ya da oduna “herkəs kendi işini yəpər, herkesin yəptığı bəliirli bir işi vardır onunla mükəlləftir” anlamında.

dəvənin boynu kimi (düz) eğri, düz olmayan şey.

dəvənin qanadı olsa, uçurmamış dam qoymaz elindən fazla bir şey gəlməyən, ancak çox büyük şeyləri həyal edən kibirli, kasıntı kimsələr için kullanılır.

dəvənin quyuğu yerə dəyəndə hiçbir zaman, əsla.

dəvəsi ölmüş ərəb başına türlü belələr gəlmiş, hər türlü əziyətlərə, məhrumiyətlərə katlandığından hər şeye kayıtsız kalan adam için kullanılır.

dəvət etmək (eləmək) dəvət etmək. 1-hürmet və sayğıyla birini bir yere çağırmaq, səsləmək. 2-şu və ya bu şəkildə davranmayı, bir şeyi qəbul və ya bir şeye uymayı tələp etmək, istəmək, təklif etmək

dəvəyə nə lazımdır, tikan, onu da vermişəm daha nə istəyir? ləyik olduğu şeyi bulmuşdur və ona qatlanmalıdır.

dəyanət göstərmək təhəmmül etmək, qatlanmaq.

dəyənək kimi taş gibi. 1-kupkuru, çox sərt. 2-hareketsiz, qatılmış hâlde.

dəyənəyə dönmək dəğnek gibi olmaq, kupkuru olmaq, kuruyup sərtləşmək.

dəyənəyin iki başı var bir problem çıktığında bəna dokunursa sənə də dokunur.

dəyənəyin o biri başını döndərmək şiddətli bir şəkildə cəzalandırmaq.

dəyib dolaşmaq 1-dokunmaq, mənə olmaq. 2-sataşmaq.

dəyib keçmək iz bırakmaq, öncədən düşüğü zor durumun izi qalmaq.

dəyirman (dəyirmanın) boğazından sal-san (altdan) diri çıxar son dərəcə çevik, güçlü və dayanıklı bir insan için kullanılır **dəyirman xoruzu** çox sağlıklı, güçlü adam için söylenir.

dəyirman kimi üyüdüp tökmək çox konuşmaq, boşuna konuşmaq, çənə yormaq.

dəyirman kimi üyütmək çok yemek, aşırı derecede yemek.

dəyirmançı darı tökür, şahatta buğda unu gözləyir 1-fazla hayalperest insanlar için kullanılır. 2-son derece kibirli olan, kasınan ve kendini yükseklerde görenler için kullanılır.

dəyirmanda darı gedən kimi getmək kaybolmak, yok olmak.

dəyirmanı kardan düşmək önceki gücünü, otoritesini, nüfuzunu kaybetmek.

dəyirmanı torpaq verir ileri geri laf eden, saçma sapan konuşanlar için kullanılır.

dəyirmanı yaxşı üyüdür midesi sağlam olanlar, iştahla yemek yiyenler için kullanılır.

dəyirmanın ağzına vermək ş. tıknamak, yemek.

dəyirmanın boğazından darı keçən kimi yıldırım gibi, süratle geçip gitti, bir olayın süratle geçip gitmesi durumunda söylenir.

dəyirmanın boğazından ölü salsan, ayağından diri çıxacaq cevval, hareketli, çevik ve becerikli kimseler için kullanılır.

dəyirmanın suyu hardan gəlir? değirmanın suyu nereden geliyor? bir işi yapmak için harcanan paranın nereden sağlandığını soran bir ifadə.

dəyirmanına daş atmaq 1-işine engel olmak, işini bozmak. 2-laf atmak, sataşmak.

dəyirmanına su axıtmaq (tökmək) 1-birine yardımcı olmak, tarafını tutmak. 2-kendi hareketleri veya sözleri ile rakibe, düşmana yardımcı olmak; onun işini kolaylaştırmak.

dəyiş düyüş etmək değış tokuş etmek, mübadele etmek, takas etmek.

dəyiş düyüş salmaq değışik düşürmek. yanlışlıkla bir şeyin yerine diğerini almak.

dəyişik düşmək yanlışlıkla birinin yerine başkası alınmak, başkası kalmak.

dəyişik salmaq yanlışlıkla birinin yerine başkasını almak, şaşırmak.

dəymə düşər ufacık bir şeyden dolayı incinen, küsen, darılan kimse.

dəymə mənə, dəymərəm sənə bana dokunma ben de sana dokunmam, anlamında.

dəymişi dura dura kalı tökülür hayrət ve şaşkınlık yaratan durum karşısında söylenir.

dıcıq etmək küsmek, incinmek.

dığ olmaq gırtağa çıkmak, bıkıp usanmak.

dımısı batmaq azıcık ısınmak, ılık hâle gelmek, ılıklaşmak.

dındığına dəymək (toxunmaq) bak. **damığına dəymək**.

dınqır ələk dınqır sac, əlim xəmir qarnım ac çektiğim eziyetten başka elime hiçbir şey geçmedi.

dınqıra çalmaq kova, tencere vs. ile müzik parçaları çalmak.

dırnağa almaq tırnak içine almak.

dırnağı bərk olsun! yeni satın alınan at veya herhangi bir hayvan için "hayırlı olsun" anlamında alkış ifadesi.

dırnağı da deyil (olabilməz) mukayesede birinin diğerinden çok çok kalitesiz, değersiz, liyakatsiz olduğunu bildirir.

dırnağı ilə (çalışmaq vs.). çok zahmet ve zorluklarla, bin bir güçlükle.

dırnağı ilə yeri eşmək tırnakları ile kazımak, çok zor işleri yapmak, çok eziyet çekmek.

dırnağı qayım olsun yeni doğan hayvan için sahibine hadiseden duyduğu memnuniyeti bildiren bir ifadə, onun için edilen dua.

dırnağı üstündə gəzmək korku veya çekinme hissi ile birinin karşısında ses çıkarmadan parmaklarının üzerinde dolaşmak.

dırnağına qurban (ölsün) kurban olsun. istenen bir şeyin, kim veya niçin yapıldığını, kimin hatırı için vazgeçildiğini bildirir.

dırnağını çəkmək işkence vermek.

dırnaq arasında (içində) kendine verilen unvana lâyık olmayan, sahte, göstermelik, gayri ciddî, gerçek olmayan.

dırnaq göstərməyən (sızmayan) hasis, cimri.

dırnaq ilişdirmək (keçirmək) pençesine geçirmek, yakalayıp bırakmamak.

dırnaq ovuca batmaq 1-bilmədən kendi işini berbat etmek. 2-kendine güvenmek.

dırnaq qədər asla, kati'yen, hiç.

dırnaq yeri axtarmaq fırsat kollamak, bahane aramak.

dırnaqdan eləmək çox yakın olan birini küstürmək.

dırnaqsızın biridir insafsız və merhamət-sizdir.

dırneyi dağılmaq ocağı sönmək.

dıvır dıvır dıvıdamaq küçük adımlarla süratli yürümək.

dızxquluya dəm vermək korkup kaçmaq, tabanları yağlamak.

dızmırlıq eləmək boşuna, anlamsız ko-nuşmaq.

dızmırlıq gəlmək zorbalıq etmək.

diaqnoz qoymaq hastayı her yönden mu-ayene edərək teşhis koymak.

dibdən qoşulmaq arabaya qoşulmaq (ö-küz, at vs.).

dibi sudadır! artık tükendi, bitti! bitmez mi zannediyordun!

dibindən baltalamaq (vurmaq) bir ko-nuyu veya sözü kestirip atmaq, konuşul-masına izin vermemək.

dibinə and içmək bir yemeği yiyerek di-binde azıcık bırakmaq.

dibinə daş atmaq sonunu getirmek, kul-lanıp, sarf edip bitirmək.

dibinə getmək sonuna kadar gitmək, vara-cağı yere kadar gitmək.

dibinə noxud əkmək bak. **dibinə daş atmaq**.

diblərdə qalmaq 1-topluma karışmamak, toplum içine çıkmamak. 2-evlenememek, evde kalmak.

did vurmaq 1-yeşermək, filizlenmək (e-kin). 2-delmək.

didərgin düşmək (olmaq) vatanından ayrı düşmək, yurdundan məhrum olaraq başka yerlərdə dolaşmaq, derbedər olmaq.

didərgin salmaq derbedər etmək, yurdundan yuvasından məhrum bırakmaq.

didəsindən qan yaş tökmək kanlı yaşlar akıtmak, ağlamak.

didik didik edilmiş parça parça edilmiş, çox küçük parçalara ayrılmış, tel tel edil-miş.

didik didik etmək (eləmək) didik didik etmək, koparıp parçalamaq, parça parça etmək.

didim didim didmək (etmək, eləmək) 1-didik didik etmək, parça parça etmək, iplik iplik etmək, didip dağıtmak, yıpratmaq. 2-parça parça etmək, yıpratmaq.

didişmə düşmək 1-kavga başlamaq, gü-rültü kopmaq. 2-birbirinə fırsat vermemək, birbirini didikləmək, çekiştirmək.

digərgun eyləmək (etmək) dəğiştirmək, bözmək, perişan etmək.

digərgun olmaq dəğişmək, perişan olmaq.

dik atılmaq kərku veya herhangi bir se-beple dehşetlə ayağa kalkmaq, yerindən sıçramak.

dik baxmaq 1-gözlerini birinin gözlerine dikərək diqqətlə bakmaq, sert bir bakişla bakmaq. 2-gururla, cəsərtlə bakmaq.

dik dik baxmaq ters ters bakmaq.

dik dik danışmaq ters cəvap vermək.

dik dik gəzmək çalım satmaq, caka sat-mak, kasınmaq, şişinmək.

dik durmaq 1-belini eğmədən dümdüz durmaq. 2-vakarla durmaq, mukavəmət etmək.

dik qalxmaq âniden fırlamaq, dimdik kalkmaq.

dikili ağacı yoxdur hiçbir şeyi yoktur, hiçbir şeyə sahip değİL anlamında.

diktə etmək (eləmək) dikte etmək. 1-bir metni birisine yazdırmaq için söylemək. 2-zorla kabul ettirməğə çalışmaq, emretmək.

diqqət etmək (eləmək) diqqət etmək, düşüncesini bir şeyə yönəltmək, bir mərkəz üstündə yoğunlaşdırmaq, bir şeyə diqqətlə bakmaq.

diqqət kəsilmək diqqət kəsilmək, incədən incəyə diqqət etmək, pür diqqət kəsilmək, diqqətlə bakmaq.

diqqət mərkəzində olmaq göz önündə olmaq.

diqqət oyandırmaq bak. **diqqəti cəlb etmək**.

diqqət vermək diqqətini yoğunlaşdırmaq, düşüncesini bir şeyə doğru yönəltmək, bir şey üzərində toplamak, bir şeyə diqqətlə bakmaq.

diqqət yetirmək diqqət etmək.

diqqəti cəlb etmək (çəkmək) diqqət çək-mək, meraklandırmaq, diqqəti üzərində toplamak.

dilqətinini cəlb (cəzb) etmək diqqətini çekmek. 1-göstərmək, bəkmək, diqqət etmək, bəkməyə, görməyə məcbur etmək. 2-meraklandırmək, diqqət etməsinə səbəp olmaq.

dil açmaq 1-konuşmaq, konuşmāya baş-lamak, dərđini söylemek. 2-kelimeleri tek tek söyleməğə başlamak (çocuklar), ko-nuşmāya başlamak. 3-yalvarmaq, rica et-mek.

dil ağız özür dileme mahiyətində kulla-nılan sözlər.

dil ağız açmaq bir şeyin yapılması için rica etmək.

dil (ağız) eləmək (etmək, tökmək) yalva-rıp yakarmak. 1-bir şey için yalvarmaq. 2-özür dileme mahiyətində sözlər söylemek veya güzel sözlər sarf edərək samimiyet, sevgi göstərmək.

dil ağıza (boğaza) qoymamaq (salmamaq) çok konuşmak, ardı arkası kesilmeden konuşmak.

dil ağıza salmaq 1-hərkesə yaymaq, bil-dirmək. 2-hakkında kötü sözlər söylemek ve bunları yaymaq.

dil ağzı tutulmaq nutku tutulmak. konu-şamamak.

dil altında qalmaq tartışmada yenilmek, karşıdakine laf yetiştirememek.

dil bağlamaq gönül bağlamak, yürekten sevmək, tutulmak.

dil basmaq 1-tatlı dil dökmək, yaltaklana-rak konuşmak. 2-atıp tutmaq, palavra sık-mak.

dil bəlası kendi dilinin belâsını çekmə, söylediği sözlərdən dolayı zarar görme.

dil bilən insanı anlayan, anlayışlı.

dil bilməz anlayışı kıt.

dil boğaza (qəfəsə) qoymadan (salma-dan) danışmaq durup dinlenmeden ko-nuşmaq.

dil bəranısı yemək çenesi düşük olmak, çok konuşmak.

dil bulmaq bir işin yapılması için ricada bulunmaq, vâsıtacı olmaq.

dil çıxarıb yalvarmaq (çıxarmaq) 1-alay etmək, eğlenmək, dalğa geçmək. 2-yalvarmaq, rica minnet etmək

dil deyib ağlamaq ağı söylemek, ağıt ya-karak ağlamak.

dil dil ötmək 1-süratle və çok konuşmaq. 2-bülbül gibi ötmək, çok güzel bir şekilde şarkı, türkü okumak.

dil dilə vermək yaygara etmək, yaygara koparmak, yaygarayı basmaq, bağırıp ça-ğırmaq, gürültü patırdı çıkarmak.

dil (dili) dodağı dolaşmaq açıkça konu-şamamak.

dil dodağı kilidlənmək konuşmāya gücü, kudreti olmamak, dili tutulur gibi olmaq.

dil dodağı qurumaq 1-dili damağı kuru-mak, çok susamak. 2-hayretten dona kal-mak, çok şaşırdığından konuşamamak, nutku tutulmak, söyleyecek laf bulama-mak.

dil dodağı yanmaq dili damağına yapış-mak, çok susamak.

dil (dilini) dodağını (dodaq) gəmirmək çok sinirlenmək, hiddetlenmək.

dil dodaq açmaq konuşmāya başlamak, söz söylemek.

dil ətdəndir dilin kemiğı yoktur, her şeyi söyleyebilir anlamında.

dil (dilə) gəlmək 1-konuşmaq, sessizliğı bozarak konuşmāya başlamak. 2-hoşnudsuzluğunu bildirmək, itiraz etmək.

dil göstərmək dilini çıkarmak, birini si-nirləndirmək, alay etmək məqsədilə dilini çıxarıp göstərmək.

dil işlətmək atıp tutmaq, yüksəkten atmaq, birini kəndirmək için bin bir dil dökmək.

dil olmaq 1-dilə gəlmək, konuşmaq. 2-yalvarmaq. 3-demək, söylemek.

dil otu yeyib çenesi düşük, çok konuşan kimsələr için söylenir.

dil öyrətmək kışkırtmaq, konuşması, inat-laşması için teşvik etmək, pompalamak, cesərtləndirmək.

dil pəhləvanı (ustası) güzel konuşan, yal-nız icraya gəlince hiçbir şey yapamayan.

dil tapmaq karşılıklı olarak anlaşmaq, bir konuda anlaşmaq; yola getirmək, razı et-mək için yol bulmaq (birisini).

dil tapmamaq anlaşamamak, geçineme-mək.

dil tərpətmək 1-konuşmaq. 2-başkası için birindən bir şey rica etmək.

dil tökmək 1-dil dökmək, tatlı sözlerle yola getirmeğe, razı etmeğe veya tavlama-ya çalışmak. 2- dil dökmək, çok rica etmek, yalvarmak. 3-ağıt yakmak, ağı söyleyerek ağlamak.

dil tutulması konuşma yeteneğini kaybetme.

dil uzatmaq dil uzatmak. 1-münasebetsiz, çirkin söz söylemek. 2-haddi olmayan lafları etmek. 3-ağır laf söylemek, azarlamak.

dil verəni dilsiz qalmaq yol göstereni, büyüğü vefat etmək.

dil vermək 1-söz vermek, vaat etmek. 2-öğretip, kışkırtıp meydana çıkarmak, cesaret vererek ortaya çıkarmak. 3-gönül vermek, âşık olmak, tutulmak, sevmek.

dil verməmək başkasının konuşmasına imkân vermemek, konuşmasına mâni olmak.

dil vurmaq tatlı dile tutmak, güzel sözlerle kendine bağlamağa çalışmak.

dil yarası acı, kötü sözün insanda yarattığı tesir, bıraktığı iz, ağır hakaret.

dil yetirmək 1-başkası için birinden bir şey rica etmek, ricada bulunmak. 2-yüz yüze konuşabilmek, karşılıklı durarak konuşmak. 3-konuşmada, münakaşada başarılı olmak.

dilbir eləmək (etmək, olmaq) anlaşılmak, mutabakata varmak, sözü lafi bir olmak, hemfikir olmak.

dildarlıq vermək rahatlatmak, teskin etmek.

dildə ağızda gəzmək (olmaq) bak. **dil ağıza düşmək**.

dildə (dillərdə) dəstan olmaq meşhur olmak, sık sık kendinden bahsedilmek, dillerde dolaşmak.

dildə dişdə dolaşdırmaq yaymak, dile düşürmək.

dildə dişdə olmaq aleyhinde konuşulmak, herkesin dilinde olmak.

dildə tük bitmək dilde tüy bitmek, bir şeyi gereğinden fazla tekrar etmekten, söylemekten, hatırlatmaktan usanmak, bıkmak.

dildən ağızdan düşmək (olmaq) çok yorulmak, takatten kesilmek, usanmak.

dildən danışmaq (demək) ciddî olarak söylememek, samimî olmamak.

dildən dilə düşmək (gəzmək) dillerde ezber olmak, meşhur olmak, dilden dile dolaşmak, dillerde destan olmak.

dildən dilə keçmək dilden dile dolaşmak, meşhur olmak.

dildən diri (iti, pərgar) düşüncesini açık ve güzel bir şekilde söyleyebilen kimse.

dildən düşmək çok yorulmak, takatten kesilmek, usanmak.

dildən (dillərdən) düşməmək çok meşhur olmak, herkes kendinden bahsetmek, unutulmamak, daimî olarak adından bahsedilmek.

dildən salmaq çok yormak, takatini kesmek, usandırmak.

dilə ağıza düşmək 1-adı yayılmak, şöhret olmak, adı dillerde dolaşmak. 2-dile düşmek, hakkında kötü konuşulmak, adı kötüye çıkmak, kötü isim yapmak.

dilə ağıza salmaq dile düşürmək.

dilə alınmaz ağza alınmaz, kötü, kaba.

dilə almamaq ağza almamak, dile getirmemek.

dilə basmaq kalabalık, gürültülü laflarla birisinin aklını başından almaya çalışmak.

dilə dişə düşmək dile düşmek, her tarafa yayılmak, dillerde dolaşmak, ağızlarda sakız olmak.

dilə dişə salmaq dile düşürmək, her tarafa yayılmasına sebep olmak, dillere düşürmek herkese yaymak.

dilə (dillərə) düşmək dillere düşmek. 1-gıyabında, aleyhinde konuşulmak. 2-kötü ünü her tarafa yayılmak, meşhur olmak, dilden dile dolaşmak, dillerde destan olmak.

dilə düyün düşmək bir şeyi gereğinden fazla tekrar etmekten, söylemekten, hatırlatmaktan usanmak, bıkmak.

dilə gəlmək konuşmaya başlamak.

dilə gətirmək 1-dile getirmek, anmak, yâd etmek. 2-şiddetli tesir ederek, etki yaparak konuşturmak.

dilə gətirməmək 1-dile getirmemek, anmamak, yâd etmemek. 2-bir şeyi söylemeyi yakışıksız, münasebetsiz kabul ederek söylememek, anmamak.

dilə (dillərə) salmaq dile düşürmək, konuşulacak konu yapmak.

dilə (sözə) tutmaq tatlı dile tutarak birini memnun etmeğe, yola getirmeğe, bir şeyi elde etmeğe çalışmak.

dilək diləmək (istəmək) rica etmek, bir şey istemek, bir şey talep etmek.

dilənçi kökündə çok fakir.

dilənçi kökünə düşmək çok fakirleşmek.

dilənçi kökünə salmaq birisini dilenci vaziyetine getirmek.

dilənçi torbası al. 1-dolmak, doymak bil-meyen cep, mide vs. 2-otlakçı kimse.

dilənçi yavısı gün boyu o kapı senin bu kapı benim dolaşan kimse.

dilənçidən pay ummaq başkasından borç alan kimseden borç istemek.

dilənçilik eləmək (etmək) dilencilik etmek, ona buna ağız açmak, her önüne genden bir şey istemek, kötü tiynetli olmak.

diləyinə çatmaq arzusuna ulaşmak, isteği gerçekleşmek.

diləzbər etmək (eyləmək) akılda tutmak, hiçbir zaman akıldan çıkarmamak, unutmamak.

diləzbər olmaq her zaman söylenmek, dilden düşmemek.

dilgir etmək kalbini kırmak, incitmek, rahatsız etmek.

dilgir olmaq kalbi kırılmak, incinmek, rahatsız olmak, bozulmak.

dilxor etmək huzurunu kaçırmak, hiddetlendirmek, kızdırmak, asabını bozmak, me-yus etmek, kederlendirmek.

dilxor olmaq rahatsız etmek, çok sinirlenmek, hiddetlenmek, kederlenmek, me-yus olmak.

dilxoşluq etmək şakalaşmak, eğlenmek.

dilxun etmək (qılmaq) kalbini yaralamak, çok kederlendirmek, çok dertlendirmek.

dili açılmaq dili açılmak. 1-konuşmaya başlamak, uzun bir sessizlikten sonra konuşmak. 2-konuşma melekesini kaybetmiş insanın dili açılmak, dili tutulan birisinin dili açılmak.

dili ağırlaşmaq dili ağırlaşmak, hastalığı ağırlaşmak.

dili ağzı qurumaq 1-konuşma kabiliyetini kaybetmek. 2-dili damağına yapışmak, çok susamak.

dili (dilin) ağzı (ağzın) qurusun! diline şiş girsin! bir ilenme ifadesi.

dili ağzı tutulmaq dili tutulmak, nutku tutulmak, konuşamamak.

dili ağzına girməmək (sıgmamaq) 1-övünmek, kendi kendini çok methetmek. 2-birine defalarca memnuniyetini bildirmek.

dili ağzında dinc durmamaq dili rahat durmamak, susmayı becerememek, sır saklayamamak, gereksiz bir şekilde herhangi bir lafı dile getirmek.

dili ağzında əsmək başkasının yanında çok sevdiğini kelimelere dökmek.

dili bağlanmaq söylemeğe söz bulamamak, konuşamamak, dili tutulmak.

dili batmaq dili boğazına akmak, konuşma kabiliyetini geçici olarak kaybetmek, konuşmaya gücü yetmemek.

dili bir qarış eşiye çıxmaq dili bir karış dışarı çıkmak, yorgunluktan, koşmaktan vs. bitap düşmek veya çok susamak.

dili bir qarışdır dili bir karış, çok konuşan, yaşından büyük laflar edenler için kullanılır.

dili büdrəmək konuşurken şaşırmak, yanılmak, hatalı konuşmak, söyleyeceği bir kelime yerine başkasını söylemek.

dili çıxmaq cesaretlenmek, konuşmaya başlamak.

dili damağına (hülqumuna) yapışmaq çok susamak.

dili daşa dönmək (qurumaq) 1-konuşma kabiliyetini kaybetmek. 2-beddua anlamında bir deyim.

dili dilinə dəymək başka birisiyle konuşma imkânı olmak.

dili dinc durmamaq (oturmamaq) dili rahat durmamak, iğneleyici konuşmak, rahat durmamak, konuşup durmak.

dili dolaşmaq dili dolaşmak. (korku, heyecan vs.'den dolayı) konuşurken şaşırmak, bir kelimenin yerine şaşırarak başka bir kelime kullanmak.

dili dönməmək 1-dili dönmemek, konuşma kabiliyetini kaybetmek, konuşmaya

gücü yetmemek. 2-söylenmesini münasip görmemek, diline getirememek, söyleyememek.

dili gəlməmək 1-söyleyememek, konuşmamak, telaffuz edememek. 2-bak. **dili dönməmək**.

dili gicişmək bir şey söylemek istemek.

dili gödək olmaq dili kısa olmak, birine karşı mahcubiyeti olmak.

dili ilanı yuvadan çıxarar (çıxardır) tatlı dille konuşup insanları ikna etmede maharetli olanlar için kullanılır.

dili qabar bağlamaq bir konuda defalarca nasihat etmek veya tektar tekrar bir şeyi dile getirmek; ancak bir sonuca ulaşamamak.

dili qarnına getmək (girmək) susmak, artık konuşmamak.

dili qarnındadır düşüncesini saklayabilen kimseler için kullanılır.

dili qıfıllanmaq bak. **dilinə qıfıl vurulmaq**.

dili qısa olmaq dili kısa olmak, birine karşı kusuru veya suçu olduğundan, yahut ifşa edilemeyecek derecede bir sırrı olmasından dolayı konuşmaya, söz söylemeğe, veya itiraf etmeğe hakkı ve cesareti olmamak.

dili qısalmıq dili kısalmaq, suçunu, kusurunu bilerek konuşmaya cesaret etmemek, konuşmaktan utanmaq.

dili qurumaq nutku tutulmaq. konuşmamak.

dili qurumuş! dili kurusun! bir beddua ifadesi.

dili lal olmaq dili tutulmaq, konuşmamak.

dili olmasaydı qarğalar (gözünü) diri diri gözünü oyardı (yeyərdi) dili olmasaydı kargalar gözünü oyardı, konuşmasıyla güçlüklerden kurtulabilen, başının çâresine bakabilen kimse.

dili ozan quzan kəsilmək bir konu hakkında birine fazlaca nasihat etmek.

dili söz tutmamaq dili dolaşmaq, herhangi bir sebepten dolayı konuşmamak, konuşma kabiliyetini kaybetmek.

dili topuq atmaq söylenmeyecek sözü dile getirmek.

dili topuq çalmaq (döymək, vurmaq) dili dolaşmaq, 1-korkudan, heyecandan vs. düşündüklerini tam anlamıyla ifade edememek, konuşurken şaşırmaq, yanılmak, hatalı konuşmaq, söyleyeceği bir kelime yerine başkasını söylemek. 2-kekelemek, kelimeleri düzgün telaffuz edememek.

dili tutmamaq (tutulmaq) dili tutulmaq, konuşma kabiliyetini kaybetmek, konuşmaya gücü, kudreti yetmemek.

dili tük çıxartmaq dilinde tüy bitmek, bir şeyi çok sık olarak söylemekten bıkmak.

dili uzanmaq gayesine ulaştıktan sonra kaba saba konuşmaq, insanı takmamak.

dili uzun danışmaq başından büyük laflar etmek. haddini aşmaq, kaba saba konuşmaq.

dili uzun olmaq dili uzamak, herhangi bir yönden kendi üstünlüğünü anlayarak haklı biri gibi cesaretle konuşmaq.

dili uzunluq etmək her şeye karışmaq, küçücük bir şey yapıp büyük bir iş çevirmiş gibi kabul ettirmek istemek.

dili varsa, dilçəyi də var "söylediğini yerine getirebilecek gücü vardır, söylediğini yapabilir, boşuna konuşmuyor" anlamında.

dili yahalmaq dili sürçmek.

dili yanmaq bak. **dili qurumaq**.

dili yanımış! (yansın!) dili kurusun! beddua ifadesi.

dili yatmamaq (yovuşmamaq) dili yatmamak, telaffuz edememek.

dili yatmaq dili yatmaq, telaffuz edebilmek.

diliacılıq eləmək (etmək) kırıcı konuşmaq, kaba sözler sarf etmək.

dilik dilik etmək parça parça etmək.

dilik dilik olasan (olsun)! parça parça olasin! (olsun!) beddua, kargıma ifadesi.

dilik dilik olmaq parçalanmaq, parça parça olmak.

dilim ağzım kurusun söylediği laftan dolayı pişmanlık duyma ifadesi.

dilim ağzımda bişər (quruyar) dilim ağzımda yanar, menfi, kötü bir şeyi söylemeyeceğini, diline getiremeyeceğini bildiren bir ifade.

dilim çəkmək bir şeyin üzerinde dilim gibi izler meydana getirmek.

dilim dilim olasan dilim söylediği sözden pişmanlık duyma ifadesi.

dilim dilim olmaq dilim dilim olmak, parça parça olmak, dilimlenmek.

dilim dilim olmuş kargıma, beddua ifadesi.

dilim qurusun! bak. **ağzım qurusun!**

dilimin ucundadır dilimin ucundadır, bir sözü veya adı tam hatırlayamayınca söylenir.

dilin (dilim) qurusun! dilin (dilim) kuruşun! “ölesin, öleyim” anlamında bir beddua, kargıma anlamında bir deyim.

dilin ağzın qurusun! “ölesin” anlamında bir beddua, kargıma anlamında.

dilin bəlasını çəkmək bak. **dilinin bəlasına düşmək.**

dilin tutulsun! “konuşma yeteneğini yitirsin” anlamında bir beddua ifadesi.

dilin yansın! beddua, kargıma anlamında bir deyim.

dilində (dilinə) ot (tük) bitmək dilinde tüy bitmek, bir şeyi gereğinden fazla tekrar etmekten, söylemekten, hatırlatmaktan usanmak, bıkmak.

dilində təkyə kəlam olmaq birisi hakkında müspet düşüncədə olmak, onu çok yüceltmək.

dilindən bara qoymaq dememesi, söylememesi gereken şeyi bilmeyerek söylemek.

dilindən bəlaya düşmək (ilişmək) diliylə belâyaya düşmək, boşboğazlığı yüzünden zarar görmək, kendi dili ilə belâyaya düşmək.

dilindən çəkmək hissettirmeden belirli bir şeyi öğrenmək.

dilindən çıxmaq 1-söz vermek, dediği sözü yerine getirmek. 2-ağzından kaçırmaq, istemeden söylemiş bulunmak.

dilindən daş asılmaq dilini yutmaq, susmak, konuşmamak, ağzını açmamak.

dilindən düşməmək dilinden düşmemək, devamlı tekrar etmək, sürekli anmak, hep hatırlamak.

dilindən kağız almaq yazılı belge almak, bir konu ilə ilgili olarak birinden imzalı kâğıt almak.

dilindən kağız vermək imzalı belge vermek, resmi olarak bir şeyin sorumluluğunu üzerine almak.

dilindən qaçırmaq ağzından kaçırmaq, bir kelimeyi veya bir konuyu kendi istemeden demiş bulunmak.

dilindən qıl asmaq kesinlikle konuşmamak, susmak.

dilindən qıl götürülmək konuşmaya başlamak, uzun bir sessizlikten sonra konuşmak.

dilindən sızmaq ağzından kaçırmaq.

dilindən zəhər tökülmək kırıcı olmak.

dilinə bir şey dəyməmək dilinə bir şey değmemək, hiçbir şey yememek.

dilinə cıdar (qıl) vurmaq konuşmaya, ağzını açmaya müsaade etmemək; susturmak.

dilinə dəyməmək (vurmamaq) dilinə vurmamak, hiç yememek, içmemək, tatmamak, tadını bilmemek.

dilinə dilbaş çıxmaq dilinin ucunda küçük bir sivilce oluşmak.

dilinə düşmək dilinə düşmək, durmadan bahsettiği konuya çevrilmek.

dilinə düyün düşmək dilinde tüy bitmek, bir şeyi gereğinden fazla tekrar etmekten, söylemekten, hatırlatmaktan bıkmak, usanmak.

dilinə düyün düşsün! bir beddua ifadesi.

dilinə gələn demək ağzına geleni konuşmak.

dilinə gəlmək dilinə gelmek, gayri ihtiyarı olarak söylemek.

dilinə gətirmək 1-konuşmak, söylemek. 2-dile getirmek, söylemeği münasip bilmək.

dilinə güc vermək laf ebeliği yapmak. yalnızca atıp tutmak, konuşmaktan başka bir şey yapmamak.

dilinə qıl vurulmaq susmak, konuşmamak, ağzını açmamak.

dilinə pay çıxmaq bir şeyi gereğinden fazla tekrar etmekten, söylemekten, hatırlatmaktan bıkmak, usanmak.

diline salmaq diline pelesenk etmək, söz sohbət, dedikodu veya yaygın söylənti (şâyia) için konu etmək.

diline söz qoymaq biri aleyhinde kullanı-lacak şeyleri başka birine söylemək.

diline vurmaq tatmaq, tadına bakmaq.

diline yara çıxsın! dilini eşek arısı sok-sun! bir beddua ifadəsi.

dilini açmaq çoktan beridir konuşmayan adamın nutkunu açmaq, konuşmasına yar-dımcı veya vâsita olmaq.

dilini ağzında saxlamaq bir şeyi söyle-mekten sakınmaq, konuşmamak, susmaq.

dilini (dilini ağzını) bağlamaq 1- susturmaq, konuşmasına engel olmaq, susmaya mecbur etmək. 2-batıl ifikatlara inananlar için; efsun veya dua vâsıtasıyla zararlı bir olayın olmasına engel olmaq (mesela gece sürüden ayrılıp kaybolan bir hayvana zarar vermemesi maksadıylə kurtların ağzını efsunla veya duayla bağ-lamak). 3-lafından yakalamak, birinin sarf ettiğı bir söze dayanarak bir işi yapmak. 4-(âşık) atışmada galip gelmek.

dilini bilmək (öyrənmək) 1-anlamak, sırrını bilmək. 2-yolunu bilmək, usulünü bilmək, hâledilme yolunu bilmək.

dilini boğazından (boynunun ardından, boynunun dalından) çıxarmaq dilini ensesinden çıkarmak. 1-şiddetli bir şekilde zulmederek öldürmək. 2-dilini tepesinden çıkarmak, şiddetle cezalandırmak.

dilini boğçaya (qarnına) qoymaq dilini tutmaq, susmaq, konuşmamak.

dilini boş qoymamaq dilini kesmemək, susmamak, durmadan konuşmaq.

dilini çeynəmək dudaklarını kemirmek, hiddetlenmək, sinirlenmək.

dilini dinc qoymamaq bak. dili dinc durmamaq.

dilini dişinə tutmaq katlanmaq, tahammül etmək.

dilini dişinin altında (qarnında) saxlamaq susmaq, konuşmamak.

dilini dişləmək 1-lafı yarıda kesmək, sö-zünün ardını getirməmək. 2-unuttuğı bir şeyi âniden hatırlamak.

dilini əymək ana dilini aksanla konuşmaq, ana dilini güzel konuşmamak.

dilini farağat qoy! ağzını temiz tut!, dili-ne kötü söz getirmə!, dilinə sahip ol! ağzı-nı kapa! anlamında.

dilini farağat qoymaq 1-susmaq, sesi çıkmamak. 2-ağzını sıkı tutmaq, ağzını pek tutmaq. 3-sesini çıkarmamak. 4-ağzını açmamak, ses çıkarmamak.

dilini farağat qoymamaq rahat durma-mak, iğneleyici laflar etmək.

dilini gödək (qısa) elə! kısa kes! sus, yeter artık! (uyarı ifadəsi).

dilini göstərmək dilini çıkarmak, alay etmək, dalga geçmək.

dilini işə salmaq 1-diliylə hâletmək, di-liylə çıxış yolu bulmaq veya bulmaya ça-lışmaq. 2-tatlı dile tutmaq.

dilini kəs! sesini kes! dilini kes! birini susturmaq için söylenen emir ifadəsi.

dilini kəsmək dilini kesmək. 1-susmaya, konuşmamaya mecbur etmək; susturmaq. 2-susmaq, konuşmamak.

dilini kəsməmək dilini kesmemək, ceza-landırıldığı hâlde karşı tarafa ağzına geleni söylemək, kendini savunmaya çalışmaq.

dilini könlü ilə bir eləmək samimî olmaq, sözü ilə icraatı birbirine uymak.

dilini qarnına qoy (sox) sesini kes! sus, konuşma! uyarı veya azarlama ifadəsi.

dilini qısa etmək (eləmək, qısaltmaq) 1-dilini bağlamak, susturmaq, konuşurma-mak. 2-kendisinin veya bir yakınının yap-tığı bir hareketten dolayı konuşamamak, bir şeyi isteyememek.

dilini qoy dinnəz yerinə k. dilini sok münasip yerine, hakaret ifadəsi olaraq söylenir.

dilini pişik yemək dilini yutmaq, konuş-mamak, sessiz bir şekilde oturmaq.

dilini pişik yeyib? ş. dilini mi yuttun? susan, konuşmayan, konuşamayan birisi için kullanılır.

dilini saxla! lafına diqqət et! bir uyarı ifadəsi.

dilini saxlamaq dilinə hâkim olmaq, bir şeyi söylemekten sakınmaq, konuşmamak, susmaq.

dilini şirin eləmək (etmək) tatlı dille ko-nuşmaq, biraz nazik olmaq, kaba konuş-mamak.

dilini tapmaq (tutmaq) 1-karşılıklı olarak anlaşılmak, bir konuda anlaşmak; (birisini) yola getirmek, razı etmek için yol bulmak. 2-dilini tutmak, her ağzına geleni söylemekten çekinmek, sakınmak.

dilini təmiz saxlamaq dilinə sağlam olmaq, geveze konuşmamak, hoş olmayan sözləri dilinə getirməmək.

dilini vurmamaq ağzına bir şey koymamaq, hiçbir şey yeməmək.

dilini yığmaq dilinə sâhip olmaq, çox konuşmamak, sözlərinə diqqət etmək.

dilinin acısını almaq ağzının acısını almək.

dilinin altına dil (qənd) qoymaq cəsəret verip, cəsəretləndirip ortaya çıxarmək.

dilinin altına salmaq bak. çənəsinin altına salmaq.

dilinin altından çıxanı demək ağzına geleni demək, rezil kepaze etmək, azarlayıb rezil etmək.

dilinin altından çıxartmaq iç yüzünü öğrənək, iç dünyasını tanımaq.

dilinin belasına düşmək (gəlmək) dilinin belasına düşmək, söylədiyi sözlərdən dolayı başına iş açmaq, söyledikləri ilə kötü duruma düşmək, konuşmaları ilə başı belaya girmək.

dilinin belasını çəkmək dilinin cezasını çəkmək, lüzumsuz və ölçüsüz konuşma səbəbiylə sıkıntıya düşmək.

dilinin əzbəri olmaq bak. dilindən düşməmək.

dilinin ipi sapı (qaltağı, qaytanı) yoxdur dilinin kemiği yoxdur, ağzına ne gəlirsə söyləyən, konuşan kimsələr için kullanılır.

dilinin qadağını qırmaq dili çözülmək, ketum davrandığı, sakladığı, bilip de söylemediği veya söyleyemediği bir konuda konuşmaya başlamak.

dilinin ucu gicişmək bir şey söylemək istəmək, sabırsızlanmaq.

dilinin ucuna gəlmək dilinin ucuna gəlmək. 1-gayri ihtiyarî bir konuya dokunmaq, bir sözü söylemək. 2-söylemək istərkən söyleyeməmək və ya söyleməmək.

dilinin ucunda dilinin ucunda, aklında olub da tam söylədiyi anda unutilan şey.

dilinin ucunda (üstündə) dil (ot, tük) bitmək (çıxmaq) dilində tük bitmək, həddindən fazla konuşan, çənəsi düşük adam için söylenir.

dilinin üstünə nabat qoymaq bak. dilini şirin eləmək.

dili uzunluq eləmək yerli yersiz konuşmaq və ya kendini ilgiləndirməyən bir konuşmaya katılmək.

dillər dastanında olmaq bak. dillərə dastan olmaq.

dillər əzbəri olmaq dillərdə ezber olmaq, çox məşhur olmaq, ünü yayılmək, dillərdə dolışmaq.

dillərə dastan olmaq dillərə destan olmaq, məşhur olmaq.

dillərdə dolışmaq (əzbər olmaq, gəzmək, söylənmək) dillərdə dolışmaq (gezmək). 1-məşhur olmaq, ünü yayılmək, hər kəs tərəfindən konuşulmaq. 2-halkın arasında konu edilmək, şayiə yayılmək.

dilli ağızlı olmaq insanlara sevgi və sayğıyla hitap etmək.

dilli dibək dilli diləver, güzel konuşan çocuk.

dillilik eləmək çox konuşmaq, patavatsız konuşmaq.

dilotu yemək dil otu yemək, gərəğindən çox konuşmaq, ardını arkasını kəsmeden konuşmaq, başkalarını konuşurmamak, hep kendi konuşmaq.

dilsiz ağızsız dili ağzı yox, zavallı, biçərə, sessiz kimse.

dilşad eyləmək (etmək) gönlünü hoş etmək, sevindirmək, fərahlandırmək.

dilşad olmaq gönlü hoş olmaq, sevinmək.

diltəng olmaq içi sıkılmək, kederlenmək, gəmlənmək, asabı bozulmaq.

dimdiyindən tora düşmək gəğəsindən yakalanmaq, kendi zaafı yüzünden tuzağa düşmək.

dimdiyinə dəymək bak. damağına dəymək.

dimdiyini sallamaq suratını asmək, küsmək.

dimdiyinin sarısı getməmək ağzından süt kokusu gəlmək, hənüz çox gənc və təcürəbəsiz olmaq.

dinab qoymaq yemek pişirmək için su kaınatmaq.

dinc buraxmamaq rahatsız etmək, rahat bırakmamak, devamlı rahatsız etmək.

dinc durmaq rahat durmaq. 1-başkalarını rahatsız etmemək. 2-sükût durmaq, sâkin hareket etmək, sükût davranmaq, yaramazlıq yapmamak.

dinc durmamaq (oturmamaq) rahat durmamak, başkalarını rahatsız etmək, sataşmaq.

dincə qoymaq 1-nadasa bırakmaq, toprağın verimini artırmaq için bir müddet dinlenmeğe bırakmaq. 2-es. çok çalıştırılıp yorulan hayvanı birkaç gün dinlenmeye bırakmaq, çalıştırmamaq.

dinc qoymamaq rahat bırakmamak.

dincə qoyulmaq 1-verimini artırmaq maksadıylə bir müddet ekilməmək (toprak). 2-yorulan hayvan çalıştırılmamaq, dinlenmeye bırakılmək.

dincini almaq dinlenmək, yorgunluğunu gidermək.

dinçlik bilməmək durup dinlenmemək, rahatlık nedir bilməmək, devamlı çalışmaq, faaliyyət göstərmək.

dinçlik verməmək rahat bırakmamak, devamlı rahatsız etmək.

dinçliyi tutmamaq boş duramamaq, faaliyetsiz, çalışmadan duramamaq, rahatlık nedir bilməmək.

dindirmə dəmirçini, dərd alıbdır içini son derece kederli ve gamlı kimsələr için söylenir.

dingil dingil fıkır fıkır, yerinde duramayan.

ding ding (dingil dingil) dingildəmək 1-fıkır fıkır oynamak, olduğı yerde oynamak. 2-hafiflik etmək.

dingilənfis oynamaq boş şeylərlə uğraşmaq.

dini imanı getmək (qaçmaq) âni bir dərbedən dolayı son derece acı, ağrı duymak.

dinindən dönmək dinindən dönmək, inandığı dini terk etmək, dinini değışmək, başka dine girmək.

dirə çəkmək (tutmaq) eziyyət etmək, ceza vermək.

dirəxşan olmaq parlamak, nur, ışık saçmaq.

dirək kimi sırık gibi, çok uzun boylu adam için kullanılır.

dirək olmaq yardım etmək, arka çıkmak, taraf tutmaq.

dirəyi qızıldan olmaq çok zengin olmaq.

diri diri qəbrə girmək diri diri mezara gömülmək. 1-haddindən fazla mahcubiyet duymak. 2-tehlikeli şekilde riske girmək.

diri diri qəbrə sürükləmək ölüme yollamak.

diri diri udmaq (udub üstündən su içmək) merhametsizcesinə el koymak, sahiplenmək.

diri etmək diriltmək, yaşatmaq, ebediləştirmək.

diri qalmaq 1-yaşamaq, ölməmək, var olmaq. 2-canlılığını, enerjisini yitirməmək.

diri tərpanmək çevik davranmaq, canlanmaq, süratli hareket etmək, çabuk davranmaq.

diridən də pay ummaq, ölüdən də gözü onun bunun elinde olmaq, otlakçılık yapmaq.

dirigözlü öldürmək ölüme yollamaq.

dirigözlü ölmək korkudan, heyecandan dolayı ayakta duramamaq, öləcek gibi olmaq.

dirilik bulağı (çəşməsi, suyu) hayat suyu, dirilik, suyu (efsanelere göre, zulmette bir çeşmenin suyudur ki, onu içenler ebedi yaşar, hiç ölmezlermiş).

dirilik etmək yaşamaq, hayat sürmək.

dirilik vermək hayat vermek, ruh vermek, yaşatmaq, canlandırmək.

diriliyini göy əskiyə bükmək ıstırap vermek, rahatsız etmək.

dirin dirin əsmək tir tir titremək.

diringi vurmaq zıplayıp durmaq.

dirsək çürütmək dirsek çürütmək, yıllarca tahsil yapmaq.

dirsək (dirsəyini) çevirmək (göstərmək) dirsek çevirmək, yüz çevirmək, sırt çevirmək.

dirsəyini (dirsəyinin ardını) görəndə asla, kat'iyen, hiçbir zaman.

diş ağartmaq 1-kızdırmək, gülmək, alay etmək. 2-sebepsiz yere gülmək, yalışmaq.

diş çıxartmaq 1-diş çekmek. 2-(çocuk, hayvan) diş çıkarmak, büyümek.

diş çöpü 1-yararsız, faydasız, değersiz şey. 2-kürdan.

diş dəyişmək 1-yeniden diş çıkarmak. 2-değişik yemek yemek, her zaman aynı yemeği yememek. 3-yeni bir kadınla evlenmek veya yeni bir sevgili bulmak.

diş diş olmaq dilim dilim olmak, dilimlenmek, üzerinde çokça çıkıntı oluşmak, kertikli bir hâle gelmek.

diş dişə çalmaq yaptığını başa kakmak.

diş dişmək dişlerini değiştirmek, yeni diş çıkarmak.

diş göstərmək diş göstermek, karşı gelmek, boyun eğmemek.

diş itiləmək (itiltmək) diş bilemek. 1-intikam almak, bir şeyin karşılığını almak, hıncını almak için sebep aramak, intikam için hazırlanmak. 2-bir şeye göz dikmek, ele geçirmek için hazırlanmak, tedbir almak.

diş keçirmək diş geçirmek, haksız olarak bir işe parmak uzatmak, isteğini zorla yaptırmak.

diş qıcamaq (qıcatmaq) 1-diş gıcırdatmak, korkutmak, tehdit etmek. 2-göz dikmek, ele geçirmek niyetinde olmak.

diş qurdalamağa bir çöpü yoxdur çok fakirdir, hiçbir şeyi yoktur anlamında.

diş qurdalamağa bir şey yoxdur "hiçbir şey yoktur" anlamında.

diş saldırmaq diş taktırmak.

diş salmaq 1-dişleri dökülmek, ihtiyarlamak (hayvan). 2-takma diş kullanmak.

diş sındırıcı çok sert şey.

diş taqqıldatmaq dişini gıcırdatmak, tehdit etmek, korkutmak.

diş tökmək (hayvan) dişleri dökülmek, yaşlanmaya başlamak.

dişdəkini dırnağa salmaq elindeki kaybetmek, fırsatı gerektiği gibi kullanamamak, değerlendirmemek.

dişə dilə düşmək dile düşmek, adı kötü şekilde meşhur olmak, dillere destan olmak.

dişə vurmaq kabağunun dayanıklı olup olmadığını anlamak gâyesiyle yumurtayı dişlere vurmaq.

dişək dişək etmək çentik atmak, bir şeyin üzerini âletle oyuk oyuk etmek.

dişi ağarmaq 1-anlamsız bir şekilde gülmek. 2-ölmek.

dişi bağırsağını doğramaq (kəsmək) içi içini yemek, için için hiddetlenmek, çok sinirlenmek, hiddetini, gazabını bildirmemek, çok sinirlenmesine rağmen herhangi bir sebepten dolayı kendine hâkim olmak.

dişi batmaq gücü yetmek, hâlletmek, tesir etmek (birine).

dişi batmamaq diş geçirememek, birine gücü yetmemek, tesir edememek, bir şeyi hâlledelememek.

dişi (ilə) dırnağı ilə dişiyle tırnağıyla, bin bir sıkıntıyla, eziyetle, azapla, çok meşakkat çekerek.

dişi dişinə (dişləri dişlərinə) dəymək dişleri birbirine değmek, dişleri takırdamak. 1-soğuk, korku, heyecandan veya ürküntüden dolayı gayri ihtiyarî olarak dişleri birbirine değmek, titremek. 2-çok üşümek.

dişi düşmək dişi çıkmak.

dişi geşimək bebeklerin diş çıkardığı zaman ellerine geçen her şeyi ısırma durumuyla söylenir, diş yerleri kaşınmak.

dişi qamaşmaq şüphelenerek bir şeyi yapmamak.

dişi qana batmaq suç işlemeğe alışmak, kötülük yapmaya alışmak.

dişi qarnında olmaq hilekâr, gizli işler yapan, ne yaptığını kimseye bildirmeyen.

dişin qısar mısır dinməz susar, konuşmaz anlamında bir ifade.

dişi pişik kimi dişini ağartmaq hakareti bile umursamayıp gülmek.

dişin töküb belin əymək küçük düşürmek, onurunu kırmak, alçaltmak.

dişi tülkü kimi gülmək rahatsız edici bir edayla gülmek, yılmışmak.

dişində şirə qalmaq tadını almak, dadanmak, tutkunu olmak, bir şeyin lezzetini alıp vazgeçmemek.

dişinə çəkmək yemek, ısırmaq (et veya meyve).

dişinə görə olmamaq ona göre olmamak, talebine, arzusuna göre olmamak.

dişinə salmaq 1-dişinə vurmaq, yoklamak, denemek. 2-yemek.

dişinə vurmaq dişinə vurmaq. 1-birini herhangi bir şeyle denemek 2-yumurtanın kabuğunun sağlamlığının derecesini anlamak için dişlerine vurarak öğrenmeğe çalışmak.

dişini ağartmaq 1-gülmək, alay etmək, sinirləndirmək. 2-sebepsiz yere gülmək, yılışmaq.

dişini çıxartmaq dişini çekmek.

dişini dəyişmək 1-hər zaman yediği şeyden ayrı bir şey yemek. 2-başka bir kadınla ilişkiyə girmek.

dişini dişinə qıcamaq dişini gıcırdatmaq, çox sinirlənmək.

dişini göstərmək diş göstərmək, gücünü göstərmək.

dişini qamaşdırmaq şüphələndirmək, şüphələnməsinə səbəp olmaq.

dişini (dişlərini) qıcamaq (qıcıtmaq) diş bilmək, intikam almaq, herhangi bir şeyi birinin yanına kâr bırakmamak için fırsat kollamak, saldırmak için kendini hazırlamak.

dişini qurdalamaq birinin ricasına veya söylediklerine karşı duyarsız olmaq, ilgi göstərməmək.

dişini saymaq gücünü yoklayıp zayıf olduğunu öğrenmək.

dişini şaqıldatmaq 1-titremək, çox üşümək. 2-bir şeyi elde etmək için fırsat kollamak. 3-bir şeyi çox elde etmək istemək; ancak yapamamak.

dişinin acısını almaq öcünü almaq, intikamını almaq.

dişinin dibində qalmaq dişinin kovuğunda kalmək, doyaçək kadar olmamak.

dişinin dibindən çıxanı demək ağzına geleni söylemək, azarlamak, küfür etmək.

dişləri bir birinə dəymək (taqqıldamaq) dişləri takırdamak. 1-soğuktan, korkudan, heyecandan, ürküntüden dolayı gayri ihtiyar olarak titremək, dişləri birbirine değmək. 2-çok üşümək.

dişinin dibindən çıxanı demək ağzına geleni söylemək, hakaret etmək, aşağılamak.

dişinin dibinə qədər saralmaq haddindən fazla beyazlaşmaq, rengi kaçmaq.

dişinin kirini sormaq çox yoksul olmaq.

dişlək dişlək (dişləm dişləm) eləmək (etmək) hər tərəfini dişləmək, ısırılmadıq bir tərəfini bile bırakmamak.

dişlək götürmək (vurmaq) dişləmək, ısırmaq, dişlə koparmək.

dişləri bir birinin üstündə durmamaq bak. **dişi dişinə dəymək**.

dişlərin(i) qısmmaq çox kızmək, sinirlənərək dişlərini gıcırdatmaq.

dişlərini ağartmaq sebepsiz yere gülmək, yılışmaq.

dişlərini göstərmək 1-gülmək. 2-korkutmaq.

dişlərini itiləmək 1-kavgaya hazırlanmaq. 2-bir şey yeməğe hazırlanmaq.

dişlərini kilidləmək dişləri kenetlənək, heyecandan, baygınlıktan vs. dolayı dişlərini sıkı sıkıya kapamak.

dişlərini (dişini) qarnına doldurmaq dövmək, dayak atmək.

dişlərini qıcamaq (xırçıldatmaq, qıcırdatmaq) 1-diş gıcırdatmaq, hiddət, öfke veya herhangi bir səbəptən dolayı dişlərini birbirinə sürterek gıcırdatmaq. 2-sinirlənək, hiddətlənək.

dişlərinin dibinə kimi saralmaq sapsarı kəsilmək.

div yuxusuna getmək derin uykuya dalmaq.

divan (divanını) etmək (eləmək) cezaləndirmək, ceza vermək.

divan qurmaq məhkəmə etmək.

divan qurulmaq 1-yüksək məclis toplan-tıya çağırılmaq. 2-məhkəmə, sorğulama başlamaq.

divan tutmaq məcbur etmək veya cezaləndirmək məqsədilə insafsızcasına güc kullanmaq.

divanə etmək deli etmək, aqlını başından almak.

divanəlik etmək delilik etmək, deli gibi hərəkət etmək, aqlızsızlık etmək.

divanını kəsmək məsələlərini, davalarını həllətmək.

divar çatlağına gülmək anlamsız şeylərə gülmək.

dıvar dibində qalmaq 1-zelil olmaq. 2-işsiz olmaq, işi gücü olmamak.

dıvar yarmaq bir eve, dükkana vs. girerek hırsızlık yapmak.

dıvara dırmaşdırmaq bir şeye mecbur etmek, iki ayağını bir pabuca sökmək, çıkmaz bir durumda çırpınmasına sebep olmak.

dıvara dırmaşmaq 1-bir şeyi yapmaya mecbur olmak. 2-çok eziyet çekmek, ıstırap duymək.

dıvara dırəmək (qısnamaq) konuşurken veya münakaşa ederken birisini zor durumunda bırakmaq, sıkıştırmək.

dıvarı alçaq olmaq herkesin gücü yetmek, himâyesiz olmak.

dıvarların da qulağı var "yerin kulağı vardır, yavaş konuş veya bu konuyu açma duyarlar" bir uyarı ifadesi.

dıvək vurmaq salıncakta dizleri büküp açarak süratlendirmek.

diyiş diyiş danışmaq anlamsız laflar etmek, mânasız konuşmak.

diysincəm eləmək tiksindirmek, iğrendirmek.

diz çökdürmək diz çöktürmək, zorla kendine tâbi etmək, hâkimiyeti altına almak, tâbi olmaya, boyun eğmeğe, teslim olmaya mecbur etmek.

diz (üstə) çökmək diz çökmək. 1-dizlerini yere vurarak oturmak veya hürmet ifadesi olarak dizlerini yere koyarak eğilmək. 2-tâbi olmak, boyun eğmek, itaat etmək, teslim olmak.

diz çöküb yalvarmaq diz çöküp yalvarmaq, yalvarıp yakarmək, af dilemək.

diz dizə durmaq karşı karşıya durmaq.

diz dizə oturmaq 1-birbirine çok yakın, karşılıklı oturmak. 2-çok samimî olmak, sevgili olmak.

diz vurmaq dizini dövmək, dövünmək, hayıflanmaq, teessüf etmək.

dizbədiz olmaq 1-diz dize olmaq, çok yakın oturmak. 2-omuz omuza olmaq, el ele vermiş olmak.

dizə çıxmaq diz boyu olmak, haddinden fazla olmak, çok olmak.

dizə (dizinə) çırpmaq pişman olmak, esef etmek.

dizə çökmək takati kesilmek, gücü tükenmek.

dizə gəlmək dize gelmek, boyun eğmek.

dizə gətirmək dize getirmek, boyun eğdirmek.

dizi bərk genetik yøndən sağlam yapılı olan.

dizi dizi getmək büyük dert ve ıstırap çekmek.

dizi düşmən qabağında çatdamaq düşman karşısında zelil olmak, düşman karşısında diz çökmək mecburiyetinde kalmak, düşmana boyun eğmek.

dizi ilə yer eşmək dizin dizin sürünmək, çok azap çekmek, sıkıntı çekmek.

dizi qatdanmaq sırtı yere gelmek, yenilmek, mağlup olmak.

dizin dizin süründürmək çok eziyet etmek, önüne büyük engeller çıkarmak.

dizin dizin sürünmək 1-son derece büyük eziyet çekmek, bir şeyi yapmak için olağan üstü çaba harcamak zorunda kalmak. 2-kargıma veya beddua ifadesi olarak kullanılır.

dizinə döymək (döyə döyə qalmaq) dizini dövmək. 1-pişman olmak. 2-yana yakıla kalmak.

dizinə düşmək yalvarmaq yakarmək.

dizinə qarasu enmək dizlerine kara su inmek, çok yorulmak.

dizinin kəndiri kəsilmək dizlerinin bağı çözülmək, takati gitmek, takati kalmamak.

dizləri (qorxudan) əsmək dizleri titremək, çok korkmak.

dizləri taqətə gəlmək güç toplamak, güçlenmək, kuvvetlenmək, kendini toparlamak.

dizlərini qucmaq (qucub oturmaq) aciz, çâresiz, boynu bükük, zavallı bir şekilde oturmak.

dod eləmək yiğitlik göstermek, hüner göstermek.

dod vermək kn. kandırmak, yalan vaatlerle aldatmaq.

dodağı (dodaqları) çatlamaq (partlamaq) çok korkmak, korkudan tir tir titremək.

dodağı qaçmaq dudağı kaçmaq, gülümsemək.

dodağı sallanmaq suratı asılmak, küsmek, incinmek.

dodağı ucuqlamaq dudağı uçuklamak, çok korkmak.

dodağı yer süpürmək (yerlə getmək) suratından düşen bin parça olmak, küsmek, incinmek, çok bozulmak, suratını asmak.

dodağını dodağının üstünə qoymaq susmak, konuşmamak.

dodağını sallamaq bak. mirtını sallamaq.

dodağını (dodaq, dodaqlarını) büzmək 1-memnuniyetsizlik, hoşnutsuzluk göstermek. 2-alay etmek. 3-dodağını bükmek, ağlamaklı olmak, dolukmak. 4-nazlanma işareti olarak dudaklarını büzmek; gülümsemek.

dodağını büzüşdürmək alay etmek.

dodağını çeynəmək 1-dudaklarını kemirmek, hiddetlenmek, sinirlenmek. 2-hayretini bildirmek, hayret etmek.

dodağını dişləmək âniden bir şeyi hatırlamak.

dodağını sallamaq 1-suratını asmak, çok bozulmak. 2-küsmek.

dodağının altında 1-yavaşça, usulca, çok sessiz. 2-istihza ile, alay ederek.

dodağının (dodaqlarının) altından gülmək bıyık altından gülmək, alay etmek, alay edercesine gülmək.

dodağının altından söylənmək (bir şeyden dolayı memnuniyetsizliğini bildirircesine) homurdanmak, kendi kendine bir şeyler söylenmek.

dodağının ucu qaçmaq gülümsemək.

dodaq dodağa gəlmək dudak dudağa gəlmək, dudaklarını birbirine yapıştırarak öpüşmək.

dodaq dodağa vermək karşılıklı olarak konuşmak, birşeyler söylemək.

dodaq sallamaq suratını asmak, kızmak, hiddetlenmek.

dodaq yeri qoymaq dudak yeri bırakmak, azına kadar doldurmamak.

dodaqları ağarmaq can sıkıcı bir olayın tesiriyle dudaklarının kanı kaçmak, rengi bozarmak, rengi solmak.

dodaqları altında 1-yavaşça, usulca, kendiliğinden. 2-alaylı bir tarzda.

dodaqları büzülmək 1-memnuniyetsizlik, hoşnutsuzluk ifade etmek. 2-dodağı bükülmək, ağlamaklı olmak, dolukmak.

dodaqları qaçmaq gülümsemək.

dodaqları yarımaq âniden çok korkmak, korkudan dudağı patlamak.

dodaqları yer süpürmək çok asık suratlı olmak.

dodaqlarını çeynəmək (gəlmək) hiddet ve kızgınlık ifadesi olarak dudaklarını kemirmek.

dodaqlarını qaçırtmaq gülümsemək.

dodaqlarını sallamaq suratını asmak, incinmek, bozulmak.

dodaqlarını gəlmək dudaklarını kemirmek, çok sinirlenmek.

dodaqlarını kilidləmək ağzını sıkı sıkıya kapamak, konuşmamak.

dodu dolandırmək (gəlmək, vermək) kn. yalan vaatlerle kandırmak, aldatmak, dalga geçmek.

doğma yuvasından ayrı düşmək evinden barkından, yakınlarından ayrılmak.

doğram doğram eləmək (etmək) parçalamak, parça parça etmək, lokma lokma etmək.

doğrayıb tökmək 1-kesip biçmək. 2-ara vermeden konuşmak, palavra sıkmak.

doğru çıxmaq gerçek olmak.

doğru sarsılar, amma yıxılmaz doğruluğun, acı çekse de sonunda hep kazandığını bildiren bir ifade, doğruluk sarsılsa bile yere devrilmez anlamında.

doğru sözə nə demək olar doğru sözün karşılığında herhangi bir lafin edilemeyeceğini bildirir.

doğru sözü zarafata salıb demək gerçeği şaka ile söylemək.

doğruya çıxarmaq tastiklemek, onaylamak, öyle olduğunu onaylamak.

doğulmamış qızına don biçmək çalmadığı minareye kılıf hazırlamak, ortada hiçbir şey olmayan durum için hazırlık yapmak.

doqquz gəlmək (qoymaq) aldatmak, kandırmak.

doqquz yorğan yırtmaq çok uzun yaşamak.

doqquzluq gəlmək (qoymaq) hile yapmak, oyun oynamak, aldatmak.

dolab gəlmək hile yapmak, aldatmaq; dalavere gəlmək.

dolab qurmaq tuzak kurmaq, oyun kurmaq.

dolaba düşmək tuzağa düşmək, hileli bir işe karışmaq.

dolaba salmaq tuzağa düşürmək, başına iş açmaq, başına karmaşık iş açmaq.

dolaf gəlmək aldatmaq, kandırmaq, hile yapmak.

dolafa düşmək karışıklığa gəlmək.

dolam dolam olmaq kivrilmək, büküm büküm olmaq.

dolaş dolaş olmaq 1-dolaşmaq, karışmaq. 2-karışık bir hâl almak, çapraşmaq. 3-takılmək, tıklıp kalmək. 4-ne yapacağını şaşırmaq. 5-ipin ucunu kaçırmək.

dolaşığa düşmək zor duruma düşmək.

dolaşıq düşmək dolaşmaq, karışmaq, birbirine geçmək.

dolaşıq salmaq dolaştırmək, karıştırmək, karışmış bir şeyi birbirinden ayıramamak.

dolmanın yağını tökmək pişmiş aş su katmaq, farkında olmadan olup bitmiş bir işi bozmək, yersiz konuşmaq.

dolu döymək (vurmaq) dolu darbeleriylə harap olmaq, mahvolmaq.

dolu kimi 1-son derece çok: 2-son derece şiddətli.

dombalaq aşmaq (vurmaq) takla atmaq, başı yere koyarak veya eğilerek takla atmaq, yuvarlanmaq.

dombalan nubarı yüzünü gören hacı oluyor, tesadüfen karşılaşılan kimse için hem menfi hem de müsbet anlamda kullanılır.

domuşuq durmaq yarım çökmək, tam çökməmək.

don biçmək 1-cezalandırmək, azarlamək. 2-nizam intizam vermək, düzənləmək. 3-dalavere yapmak, hile yapmak, kandırma-ya çalışmaq, kandırmaq.

don geydirmək (geyindirmək) aslında hiçbir alâkası olmayan bir anlam, mahiyet, renk kazandırmək, şekil vermək, başka bir şekle büründürmək.

dona girmək bak. min dona girmək.

dona salmaq başka bir şekle büründürmək, aslında olmayan bir mana vermək, mahiyet kazandırmək.

dondan dona girmək bin bir şekle bürünmək, bin bir surat olmaq, bukaletmun olmaq, renkten renge girmək, maskesini değışmək, her kılığa girmək.

donra bağlamaq saçlarda kepek oluşmaq. **donu açılmaq** 1-sırrı ifşa olmaq. 2-yapacağı iş için ortam bulmaq. 3-hareketlenmək, canlanmaq.

donu ağ olmaq alnı ak başı dik olmaq, suçu olmamak, günahı olmamak.

donub qalmaq donup kalmək. 1-hayret etmek, çok şaşırmaq, hərəketsizleşmək. 2-ilerleməmək, bir noktada kalmək, hareket-siz kalmək.

donuxub qalmaq donup kalmək, hayretler içinde kalmək, çok şaşırmaq.

donuna girmək kılığına bürünmək, birinin veya bir şeyin şekline bürünmək.

donunu dəyişdirmək (dəyişmək) 1-maksadına ulaşmaq için başka kılığa girmək, hileye başvurmək. 2-şeklini, görüntüsünü, durumunu değıştirmək.

donuz kimi 1-çok şişman. 2-vurdumduymaz.

donuzdan bir tük çəksən də qənimətdir domuzdan bir kıl çəksən də ganimettir, cimri olan birindən en küçük bir şey almak bile büyük başarıdır.

donuzluğa basmaq (soxmaq) 1-birini zor duruma düşürmək. 2-hapse tıkmək.

dor dibindən qaçan her türlü kötülüklərə maruz kalmış, onların içindən çıkmış adam, başı belâli adam.

dost dostə tən gərəək, tən olmasə gen gərəək "ya dostluk edilmelidir veya birbirinden uzaklaşılmalıdır" şeklinde bir ifade.

dost olmaq dost olmaq, aralarında dostluk münasebeti, bağı olmaq, oluşturmaq, arkadaş olmaq, yakınlaşmaq.

dost qazanmaq bak. yoldaş qazanmaq.

dost tutmaq kendine dost saymaq, sevmək, çok hoşlanmaq.

dostluq binasını qoymaq dostluğun temelini atmaq, yavaş yavaş dost olmaq.

dostluq qatmaq dost olmaq, dostluk etmək, dost olmaya çalışmaq.

dostluqdan əskik olmayasan memnuniyet bildiren bir alkış ifadəsi.

doşab almışam (almışiq) bal çıxıb ş. beklenmedik şəkildə iyi çıkmış şey veya adam hakkında söylenir.

dov çəkmək nara atarak hücum etmək.

dov düşmək kn. fırsattan istifadə etmək, eline fırsat keçmək, fırsat düşmək.

dov gəlmək 1-beraber olup üstesinden gəlmək, engel olabilmək, uğraşabilmək, gücünə engel olabilmək. 2-galip gəlmək, yenmək.

dovşan bıǵı kimseye bir faydası olmayan bir adam için kullanılır.

dovşan poxu kimi nə iy verər nə də bulaşar k. tavşan boku gibi ne kokar ne bulaşır, fayda veya zararı olmayan kimse.

dovşan ürəkli yüreksiz, cesaretsiz, korkak.

dovşan yuxusu kısa, ama ağır uyku, derin uyku.

dovşan yuxusuna getmək (yuxusu yatmaq) çok kısa uyumak, kestirmek, bir an için dalmak.

dovşana qaç, taziya tut demək tavşana kaç taziya tut demək, iki yüzölçöl etmək.

dovşanı araba ilə tutmaq tavşanı araba ilə avlamak, bir şeyi gerektiǵi şəkildə, acele etmeden, sabırla ve ustalıkla halletmeǵe çalışmaq.

dovşanı nallamaq yersiz hareket etmək, konuşmaq.

doy gəlmək bak. **dov gəlmək**.

doyandan sonra dimdikləmək bir şeyi yeterince yedikten sonra beǵenmemək, yemek istememek.

doymaq bilməmək doymak bilmemek, aç gözlü olmaq, doymamak, çok yemek, çok istemek.

doyunca danışmaq doyana kadar konuşmaq, istediǵi kadar bilgi alışıverişinde bulunmaq.

döl almaq (götürmək) nesil almak, döl almak.

döl düşmək evcil hayvanların doğum vakti yaklaşmaq (özellikle koyun).

döl salmaq 1-türeyip çoǵalmak, artmaq, doğmaq. 2-bitip artmaq, çoǵalmak, yayılmək.

dölü qatmaq başka bir kabilenin veya milletin kızıyla evlenmek.

dönəlgəsi (dönərgəsi) dönmək şanslı tərəfinə dönmək, şanslı yatmaq, artık işləri yolunda gitmemək.

dönük çıxmaq 1-hainlik etmək, döneklık etmək, vefasızlık göstermek. 2-sözünü tutmamak.

dör durmaq bak. **day durmaq**.

dörd divar (divarın) arasında (içində) qalmaq (oturmaq) dış dünyayla irtibatını kesmek, kimseyle görüşmemək.

dörd divar arasında yaşamaq 1-dört duvar arasında kalmak, dışarı çıkmamak. 2-hapiste olmak.

dörd dolanmaq (dönmək) 1-telâşla koşuşturmaq. 2-etrafında pervane olmak.

dörd əlli dört əlli. 1-chok aceleyle, gönülden, isteyerek, hevesle, ciddiyyetle. 2-iki kişi tarafından (çalınan, icra edilen).

dörd əlli tutmaq bütün gücüyle kavramak, yapışıp bırakmamak.

dörd əlli (əli ilə) yemək açgözlükle yemek.

dörd gözlə dört gözle. 1-sabırsızlıkla, büyük bir hasretle. 2-dikkatle, büyük bir hevesle. 3-chok uyanık bir şəkildə.

dörd olmaq çok büyümək, çok artmaq, çoǵalmak.

dörd tərəfinə (yanına) baxınmaq (boylanmaq) 1-dört etrafına bakınmaq, etrafını kontrol etmək. 2-şaşırmak, şaşırarak telâş içinde etrafına bakınmaq.

dördəyaqlıdan pişiyi də yoxdur ev hayvanı bile olmayan fakir kimseler için kullanılan bir ifade.

dördə alacağım (alacağı, alacağın) yox beşdə verəcəyim (verəcəyi) dertsizlik, gamsızlık, kaygısızlık anlamında.

dördəlli tutmaq (yapışmaq) dört elle sarılmək, sıkı sıkıya tutmaq, elindən bırakmamak.

dördəm çapmaq dörtnala sürmək, atı dörtnala koşturmaq.

dördəmə götürülmək dörtnala koşmaya başlamak, süratle koşmaya başlamak.

dördqulaq olmaq dikkatle her tarafı dinlemek, kulak kesilmek.

döş almaq meme emmek (çocuk).

döş aparmaq gururla, göğsünü gere gere yürümək.

döş döşə durmaq (gəlmək) karşı karşıya gelmek. 1-karşılaşmak, yüz yüze gelmek. 2-kavga etmek, güreşmek, mücadeleyi mertçe yapmak.

döş gərmək göğüs germek, korkmadan öne atlamak; mukavemet etmek.

döş götürmək çocuğu emzirmek.

döş vermək 1-emzirmek, süt vermek. 2-bak. **döş gərmək**.

döş vurmaq 1-gücünü denemek, hamle etmek. 2-10 Muharrem'de yapılan hz. Hüseyin'in şehit edilmesi merasiminde ellerle göğüse vurarak matem tutmak.

döşdən ayırmaq (kəsmək) süttən kesmek, süttən ayırmak.

döşə çəkmək (salmaq) kendine yaklaştırmak.

döşə yatan gönle göre olan, isteğe göre olan.

döşək salmaq yatak yapmak; yatmak için yatağı hazırlamak.

döşəkdə yatmaq hasta olmak, hastalanmak.

döşəyin (döşəyiniz) yüngül olsun! "geçmiş olsun!" anlamında bir temenni ifadesi.

döşü atlanmaq 1-nefes nefese kalmak, zor nefes almak. 2-şişinmek, kasınmak; yersiz hareket etmek.

döşü gəlmək 1-göğüs hastalığına yakalanmak. 2-göğsü, memesi iltihaplanmak, şişmek (kadınlarda).

döşü ilə yarib getmək göğsü ile yarararak gitmek.

döşünə basmaq kucaklamak, bağrına basmak.

döşünə çəkmək 1-kucaklamak. 2-himâye etmek, korumak, koruması altına almak, himâyesi altında büyütme, beslemek.

döşünə dayanmaq karşı durmak, karşı çıkmak.

döşünə döymək (vurmaq) kasılmak, böbürlenmek, kendini övmek, övünmek.

döşünə düşmək (yatmaq) 1-bir şeyi arzulamak, hoşlanmak, gönlü çekmek. 2-içi ısınmak, isteğine göre olmak.

döşünə qatmaq önüne katarak sürmek, kövalamak.

döşünə salmaq 1-aşağı doğru sarkıtmak, uzatmak. 2-emzirmek.

döşünü arıtlamaq öksürerek boğazını temizlemek, konuşmağa hazırlanmak.

döşünü boşaltmaq içini boşaltmak, konuşup rahatlamak.

döşünü (dağ kimi) qabağa vermək 1-göğsünü germek, korumaya çalışmak, karışlamak. 2-ileri atılmak.

döşünü qabartmaq kibirlenmek, şişinmek, kasılmak.

döşünü sipər etmək (qılmaq) ercesine, korkmadan karşı koymak; kendini öne atmak, göğüs germek.

dövlət quşu devlet kuşu, mutluluk, saadet, başarı sembolü.

dövr etmək 1-bir şeyin etrafında dönmek, hareket etmek. 2-dolaşmak. 3-havada dönmek. 4-devridaim etmek. 5-devran etmek, güzel yaşamak, ömür sürmek. 6-uygun gelmek, uymak.

dövr qılmaq kl. uygun gelmek, uymak, denk olmak, yakışır olmak.

dövr vurmaq 1-daire şeklinde oturmak, yan yana oturarak bir daire meydana getirmek. 2-dolaşmak, gezmek, bir şeyin etrafında gezmek, neşeyle dönmek. 3-dönmek.

dövrən dolanmaq vakit gelmek, zaman dolmak, devir dönüp bitmek.

dövrən etmək (eyləmək) 1-dönmek, daire çizerek hareket etmek. 2-ağızdan ağza geçmek, yayılmak.

dövrən qurmaq meclis kurmak, toplantı düzenlemek, şenlik yapmak, şaşaalı toplantı yapmak.

dövrən keçirmək (sürmək) yaşamak, hayat sürmek, ömür sürmek.

dövrən keçmiş taxtanı əlində bayraq etmək zamanı geçmiş bir şeyden faydalanmaya çalışmak.

dövrən vurmaq etrafında dolaşmak, gezmek, daire çizerek dönmek.

dövrə çıxmaq gezmek, dolaşmak, gezmeğe çıkmak.

dövrə dolanmaq dönmek, etrafında dolaşmak, kendi etrafında dönmek.

dövrə qurub (vurub) oturmaq daire şeklinde oturmak, yan yana oturarak daire meydana getirmek.

dövrə vurmaq 1-daire şeklinde oturmak, yan yana oturarak daire meydana getirmek. 2-dönmək, dolaşmaq, bir şeyin veya kendi etrafında dönmək. 3-dönmək, hareket etmək (motor).

dövrəsinə qələm çəkmək uzak durmaq, etrafına yaklaşmasın izin vermemək.

dövrəsinə (dövrəyə) almaq 1-etrafını çevirmək, sarmak. 2-etrafında toplanmaq.

dövri fələk (gərdun) kl. baht, talih, kader.

dövri zaman kl. 1-devir, zamane, vakit. 2-baht, talih, kader.

döy başına yan koroğlu fırsatı kaçırdıktan sonra söylenen hayıflanma ifadesi.

döyənək olmaq 1-nasır oluşmaq, sertlik meydana gəlmək. 2- çok gidip gəlməklə toprak sertleşmək.

döyənəyini ayaqlamaq (basmaq, tapdalamaq) nasırına basmaq, birisini en çok rahatsız eden, en çok ağrıtan, inciten, en çok dokunan şey için kullanılır.

döymədiyi qapı qalmadı (qoymadı) hər tarafa başvurdu, yardım diləndi.

döymədiyi qapı qalmamaq (qoymamaq) 1-her yere, herkese başvurmaq, herkesten yardım vs. istəmək. 2-her tərəfi dolaşmaq, her tərəfi gəzmək.

döyran keçirmək (yığmaq) (aşıklar) düğünde para toplamak.

dözülməz dərd çekilmesi ve tahammülü zor olan büyük dert.

dua (dua sənə) etmək (eləmək) dua etmək. 1-Tanrı'ya yalvarmaq, bir şey dilemək. 2-birine təşəkkür, minnəttarlıq ifadəsi olaraq Allah'a yalvarıp onun için mutluluk və rifah vs. dilemək.

duanı biz elədik, yağış Qarabağ'a yağdı eziyyətini biz çəktik, səfəsini eller sürdü.

duxut eləmək 1-bir malı ele geçirmək. 2-bir şey qazanmaq.

dul arvad oğlu cimrilik edən erkek çocuk veya gənc için söylenir.

dul qalmaq dul kalmak, kocası veya karısını kaybetmək.

dul qoymaq dul bırakmaq, birinin karısını veya kocasını öldürmək.

duman kimi görmək (xatırlamaq) tam hatırlayamamak, həyal meyal hatırlamaq, rüya gibi gəlmək.

dumdum halvası kn. gerçək olmayan, aslında olmayan, elde edilməsi çok çok zor olan şey.

dunuxa getmək bak. duyuxa getmək.

dur etmək (eyləmək) uzaklaşdırmaq.

dur olmaq uzaklaşmaq.

duran yerdə 1-hiç yoxtan, hiçbir şey yapmadan, durduk yerde. 2-bak. olan yerdə.

durduğu yerdə 1-durup dururken. 2-yok yere, boşuna.

durma gəldim çabucak, aceleyle, durup dinlenmeden bir işin yapıldığını bildirir.

durub oturmaq (əyləşmək) bak. oturub durmaq.

durna boğazlı söz herkesin hoşuna giden söz.

durna gözü kimi çok temiz, saf, berrak, dupduru anlamında.

durna kimi çok güzel (kız, kadın).

durna yerisi yerimək güzel yürümək (kız, kadın).

durnadan ayıq bak. qazdan ayıq.

duru qazan bedava qazanç, zəhmət çəkilmeden edilən kâr, qazanılan para.

duru suyu bulanmaq 1-hiç yoxtan başı belâyaya girmək. 2-beklenmedik bir anda bir fəlakətlə qarşılaşmaq.

duru yerindən en iyi tərəfindən, en güzel yerindən, en təmizindən, en iyisindən.

durub aradan çıxmaq firsattan faydalənıp çok para qazanmaq veya büyük bir şeyi ele geçirmək.

durub danışmaq konuşmaq, sohbət etmək.

duruğ danışmaq düşünüp taşınmadan konuşmaq, aklına ne gəldiyse onu konuşmaq.

duruş gətirmək (vermək) sabretmək tahammül etmək, dayanmaq.

duruya (duruluğa) çıxartmaq sağlama çıxarmak, təmizə çıxarmak, kendisi için iləri sürülen iddiaları çürütmək, aklamak; suçsuz olduğunu göstərmək veya ispat etmək.

duruya çıxmaq aklanmaq.

dustaq etmək (eləmək) 1-hapsetmək, hapse atmaq, hürriyetten məhrum bırakmaq. 2-bir yere tıkip göz altında tutmaq, dışarı çıkmamasına müsadə etməmək.

dustaq olmaq 1-hapsolmaq, hapse düşmək, hapse atılmək. 2-hapis gibi bir yerde oturmaq, dışarı çıkmamak, veya herhangi bir sebepten dolayı dışarı çıkmamak.

dustaq kimi bir yerdə olmaq hapis gibi bir yere çıkmamak, adeta hapis hayatı yaşamək.

dustaq kimi heç hara çıxmamaq bak.

dustaq kimi bir yerdə olmaq.

dustaqdan qayıtmaq hapisten dönmeək, hapisten çıkmək.

duyuxa getmək düşüncəyə dalmək.

duyuq düşmək duymək, haber almak, haberdar olmaq.

duyuq salmaq (vermək) uyandırmaq, haberdar etməək, haber vermək.

duz çörək basmaq dostluğa aykırı iş yapmaq, dostluğa, arkadaşlığa ihanet etməək sadakati bozmaq.

duz çörək gözündən gəlsin! beddua, kargıma ifadəsi.

duz çörək haqqı tuz ekmək haqqı için! yemin ifadəsi.

duz çörək (çörəyi) itirmək (tapdamaq, tökmək) yapılan iyilik karşılığında kötülük etməək, iyiliği unutmək, vefasızlık etməək.

duz çörək kəsmək (yemək) dost olmaq, dostluk etməək.

duz çörək tutmaq namertlik yaptığından, vefasızlık göstərdiğınden dolayı ilahî cezaya maruz kalmək.

duz çörək unutmaq nankörlük etməək, yapılan iyiliği unutmək.

duz çörək (çörəyi) itirmək (tapdalamaq) liyakatli davranmamək, kendine iyilik yapan veya onu koruyan birine saygısızlık etməək.

duz kimi yalamaq 1-aşırı derecede ihtimam göstərmək, çok sevmək, bağrına basaraq sınırsız sevgi göstərisinde bulunmaq. 2-kucaklayaraq çokça öpmək.

duza getmək 1-sonucunu kestirmedən bir şeye meylətmək. 2-başlanan bir işin zorluğunu göz önünde bulundurmamək.

duza qoymaq 1-tuza yatırmək, tuzlamək. 2-gereksiz yere kullanmayıp saklamək.

duzaq qurmaq tuzak kurmaq, ağ kurmaq.

duzuna baxmaq içindeki tuz miktarını, verdiğı tadı anlamək için yemeğı tatmaq.

duzunu dadmaq 1-birinin ekmeğini yemək. 2-etkisini hissetmək, tesirini görmək.

duzunu qaçırmaq bayağılaşdırmaq, lezzetini bozmaq, tadını kaçırmək.

dübərdinə hola qoşmaq soyup soğana çevirmək, iflas ettirmək.

dübərdini dağıtmaq kn. bir şeyi yapmaya mecbur etməək veya cezalandırmaq gayesiyle insafsızcasına zor kullanmaq.

düçar etməək karşılaştırmək, karşı karşıya getirmək, uğratmaq, maruz bırakmaq.

düçar olmaq 1-alışkın olmaq, müptəla olmaq, tutulmaq. 2-rastlamək, karşı karşıya gəlmək, təsadüf etməək.

düdəməyi hindi ceza dayaqı, ceza için vurulan darbe.

düdük çalmaq ardınca konuşmaq, gıybet etməək.

düdük düdüyə calamaq ardınca şâyialar uydurmaq, ardınca laf yaymaq.

düdük gəlmək (vermək) yalan vaatlerle kandırmaq, aldatmaq, yalan söylemək.

düdük kimi çok dar.

düdüllü gəlmək verdiğı sözü tutmamək, bugün git yarın gəl demək.

dükən açmaq dükkân açmaq, kendisi için dükkân yapıp alış verişə başlamaq.

dümük eləmək meşgul etməək, kafasını karışdırmaq.

dümük olmaq kn. bir şeyle vakit geçirmək, vakti öldürmək.

dünən qınından çıxıb yeni görevə gələn ve azgın davranışlar sergileyen gençlər için söylenir.

dünən yediği bu gün yadından çıxmaq çok unutkan olmaq.

dünənin küçüyü saygısızlık edən gençlər için söylenen hakaret ifadəsi.

dünya ağarmaq tan atmaq, şafak sökmək, etraf aydınlanmaq.

dünya aləm başına fırlanmaq (hərlənmək) kendini kötü hissetmək, başı dönmeək.

dünya alem gözlərində qaralmaq bak. **dünya aləm başına fırlanmaq** (**hərlənmək**).

dünya başına aylanmaq (**dolanmaq, fırlanmaq, hərlənmək**) dünya başına yı-kılmak, aklı başından gitmek, çok üzül-mek, meydana gelen bir olaydan dolayı ruhî sarsıntı geçirmek, çok etkilenmek.

dünya başına dar olmaq dünya başına dar olmak. 1-işleri ters gitmek. 2-herhangi bir sebepten dolayı çok sıkılmak.

dünya başına (iynə gözü kimi) daralmaq (**dar gəlmək, yıxılmaq**) büyük bir felâ-ketle karşılaşmak, son derece üzülmek, sarsılmak, içinden çıkılması güç durumda kalmak.

dünya başına dardır işleri çok ters giden insanlar için kullanılır.

dünya başına qaranlıq (tor) olmaq başı dönmek, kendini kaybeder gibi olmak.

dünya başına uçmaq dünya başına yıkıl-mak, umutlarını yitirmek.

dünya başına zindan olmaq dünya gözü-ne zindan olmak, çok kederli, gamlı bir hayat sürmek.

dünya beş gündür dünyanın kısa olduğu-nu bildiren bir ifade.

dünya bir araya gəlsə bak. **dünya dağıl-sa (da)**.

dünya bir birinə dəymək 1-karışıklık meydana gelmek. 2-sarsılmak, aklını, şuu-runu kaybetmek.

dünya boş qalması deyə! toplum işleri-ne karışmayan, hayırsız kimseler için söy-lenir.

dünya dağılsa (da) 1-mutlaka, kesinlikle. 2-kat'iyen, hiçbir zaman, asla.

dünya durduqca dünya durdukça, ebedî olarak, sonsuza kadar.

dünya evi kl. ömür, insan hayatı.

dünya əhli ahirete inanmayarak fâni dün-yanın zevk ve nimetlerinden faydalanan adam.

dünya görmək dünya görmüş, tecrübe edinmek, karşılaşılan çeşitli olaylarla tec-rübe sahibi olmak.

dünya gözəli 1-çok güzel kadın, dilber. 2-çoğunlukla alay ifadesi veya şaka olarak kullanılır.

dünya gözü ilə görmək dünya gözü ile görmək, ölmeden önce görmək.

dünya gözündə deyil kafası çok karışık, işleri haddinden fazla olan insanlar için kullanılır.

dünya gözünə dar (qara) görünmək haddinden fazla sinirlenmek, kendini kay-bedecek dereceye gelmek.

dünya gözünə görünməmək haddinden fazla sinirli, sıkıntılı, kederli olmadan do-layı hiçbir şeyi görmemek.

dünya gözünə görünmür çok mutsuz, bedbaht veya birini çok seven kimseler için kullanılır.

dünya gözünə qara (qaranlıq) görünür 1-çok mutsuz, bedbaht, işleri berbat, çok sevdiği kimseyi kaybetmiş insanların psi-kolojisini anlatmak için kullanılır. 2-son derece sinirli kimseler için kullanılır.

dünya gözünə zindan görünmək dünya gözünə zindan olmak, çok büyük karam-sarlık ve umutsuzluk içinde olmak.

dünya işığı görmək hürriyete kavuşmak, kapalı bir yerde yaşamaktan kurtulmak.

dünya işığı görməmək 1-hürriyetten mah-rum bir durumda olmak, hayatını kapalı bir yerde geçirmek, hapis hayatı yaşamak. 2-hapiste olmak.

dünya işığına həsrət qalmaq hürriyetten mahrum bir durumda olmak, hayatını ka-palı bir yerde geçirmek.

dünya ilə halallaşıb getmək ölmək.

dünya xali deyil dünya sadece kötülerden ibaret değil, iyi insanlar da vardır.

dünya (dünyalar) qədər dünyalar kadar, haddinden fazla, son derece çok, sınırsız.

dünya qurulandan bəri çok uzun zaman-dan beri.

dünya malına baxmamaq gözü gönlü tok olmak.

dünya malından qəni etmək istediği her şeyi alıp ayaklarına sermek, istediği her şeyi vermek.

dünya (bütün dünya) tökülsə (də) asla, kat'iyen, kesinlikle.

dünya üzündən silmək öldürmek, katlet-mek.

dünya vecində olmamaq dünya umurun-da olmamak, her şeye kayıtsız kalmak.

dünya vecinə deyil hiçbir şey umurunda değil, anlamında.

dünyada durmaq yaşamak, var olmak, ebedi kalmak, ebedi yaşamak.

dünyadan bixəbər (xəbərsiz) hiçbir şeyden haberi olmayan, gafil, cahil.

dünyadan ayrılmaq (getmək, irtihal etmək, köçmək, köç eləmək) dünyadan göçmək, ölmək, vefat etmək.

dünyadan dörd əlli yapışmaq hayatı çok sevmək.

dünyadan əl çəkmək dünyadan elini eteğini çekmek, dünya işlerinden uzaklaşmak, hayatta olan şeylerle, olaylarla artık ilgilenmemek.

dünyadan əlini üzmək 1-ölüm anı yaklaşmak. 2-ümidini kaybetmek.

dünyadan xəbəri olmamaq dünyadan haberi olmamak, çevresinde olup bitenlerden habersiz olmak.

dünyadan itirmək bak. **dünya üzündən silmək**.

dünyadan kam almaq gönlünce yaşamak, bütün arzularını gerçekleştirmek.

dünyadan küsmək hayata küsmək, hayata olan bağlılığı kaybolmak.

dünyadan nakam getmək muradına ermeden ölmək.

dünyalar qədər dünyalar kadar. 1-değerli, kıymetli. 2-haddinden fazla çok.

dünyalara (dünyaya) dəyər dünyalara değer, çok kıymetli, değerli bir şey için kullanılır.

dünyanı almaq (tutmaq) dünyayı kaplamak, dünyayı tutmak, her tarafı kaplamak, bürümək, her tarafa yayılmək.

dünyanı ayağının altına almaq her yeri gezip görmək, çok yer gezmək.

dünyanı başına almaq (yığmaq) âlemi başına toplamak, bağırıp çağırarak herkesi başına toplamak.

dünyanı başına çalmaq (vurmaq) sarsmak, çok kederlendirmek, müthiş bir şekilde etkilemek.

dünyanı başına dar (təng) etmək (ələmək) dünyayı başına dar etmək, son derece üzmək, kederlendirmek, sarsmak, içinden çıkılması güç bir durumda bırakmak.

dünyanı başına götürmək sesi göklere çıkmak, var gücüyle haykırmak, bağırmaq, feryat etmək, bağırıp çağırmaq.

dünyanı bir birinə qatışdırmaq (vurmaq) ortalığı alt üst etmək, ortalığı velveleye vermek.

dünyanı dolanmaq (dolaşmaq) 1-her tarafı gezmək, gitmedik yer bırakmamak. 2-her tarafa yayılmək, meşhur olmak.

dünyanı gözü görməmək dünyayı gözü görməmək, son derece kızgın ve hiddetli olmak, çok üzüntülü olmak.

dünyanı haram ələmək dünyayı haram etmək, hayatı yaşanmaz duruma getirmək.

dünyanı sikiyə saymır k. bak. **dünyanı vecinə almır**.

dünyanı tutmaq dünyayı tutmak. 1-her tarafa yayılmək, her yana dağılmək. 2-son derece çok olmak.

dünyanı vecinə almır 1-dünyayı umursamıyor, dünya işlerine önem vermiyor. 2-kimseyi önemsemiyor, kimseyi takmıyor, kendi bildiğini okuyor.

dünyanı zindana döndərmək dünyayı zindana çevirmək, azap vermek, eziyet etmək, hayatı zindan etmək.

dünyanın altını üstünə çevirmək dünyanın altını üstünə getirmək. darmadağın etmək.

dünyanın dərdi herkesin derdi, gamı, kederi.

dünyanın dörd bir küncü (tərəfi, yanı) dünyanın dört bucağı, dünyanın her tarafı.

dünyanın gen vaxtında geniş bir zamanda, vaktin iyi olduğu zamanda, vaziyetin, durumun iyi olduğu zamanda.

dünyanın göbəyi 1-çok sevilen. 2-dünyanın merkezi.

dünyanın götün(ü) yırtıb k. çok yaşlı, uzun ömür sürmüş ve kurnaz, işini bilen kimse için söylenir.

dünyanın gözünü çıxarıb! bak. **bazarın gözünü çıxarıb!**

dünyanın qurtaracağında yaşamaq dünyanın öbür başında yaşamak, çok uzak yerde yaşamak.

dünyanın qurtaran yeri (yerində) dünyanın bittiği yer (yerde), çok uzak yer (yerde).

dünyanın quyruğu uzundu dünyanın ucu uzundur, insanın yaşadıkça çeşitli olaylarla ve durumlarla karşılaşabileceğini anlatır.

dünyanın malına (dünyaya) dəyər çok güzel kız, kadın, genç.

dünyanın o başı dünyanın öbür başı, çok uzak yer.

dünyaya dəyişmərəm bir şeye son derece büyük değer verildiğini bildiren bir ifade.

dünyaya əlvida demək (etmək) ölmək.

dünyaya gəlmək dünyaya gəlmək, doğmaq, anadan olmaq, türemək, vücut bulmaq, meydana gəlmək.

dünyaya gətirmək dünyaya getirmək. 1-doğurmaq. 2-meydana getirmək, vücuda getirmək.

dünyaya gözlərini yummaq dünyaya gözlərini kapamak, ölmək.

dünyaya "sağ ol" demək dünya ilə vadalaşmaq, ölmək.

dünyaya (dünyalara) sığmayan (sıgmaz) son derece mesut, bahtiyar, mutlu olan adam için söylenir.

dünyaya gözlərini yummaq dünyaya gözlərini kapamak, ölmək

dünyaya göz açandan doğduğundan beri, dünyaya geldiğindən beri.

dünyaya səs salmaq diqqət çeken bir iş yapmak, meşhur olmaq.

dünyaya yük olmaq ölüm çağı geldiği hâlde yaşamaya devam etmək, herkese ve her şeye yük olarak yaşamak.

dürə tutmaq dersini, cezasını vermek, hakından gəlmək.

dürmək vurmaq yemeği el ile dürümleyip yemek.

dürr kimi inci gibi, berrak, parlak şey.

dürüst etmək (eləmək) çalışır hâlə getirmək, yapmak, onarmak.

düşər düşməzi olar "mutluluk veya bedbahtlık getireceği belli olmaz, uğursuzluk getirebilir" anlamında bir uyarı ifadesi.

düşər düşməzi var uğur veya uğursuzluk getireni vardır.

düşmən baltasına sap olmaq düşmana yaramak, kendi yakınlarına düşmanların yapabileceğini yapmak.

düşmən başına düşmən başına, durumun kötülüğünü ve vaziyetin korkunçluğunu bildiren bir ifade.

düşmən caynağından xilas olmaq (qurtarmaq) düşmanın elinden kurtulmaq.

düşmən gözü çıxartmaq düşman çatlatmaq.

düşmən gözü ilə baxmaq kendine düşman olarak kabul etmək.

düşmən kəsilmək düşman kəsilmək, düşman olmaq.

düşmən qarşısında xar olmaq düşman qarşısında rezil olmaq.

düşmən qucağına düşmək düşmana sığınmaq.

düşü, dolma bişi kaba davranışlı kocanın veya erkek çocuğun eşe, anneye karşı kaba davranma ifadesi.

düşüb çıxmış adam tecrübeli kimse, başına her türlü şey gelmiş kimse.

düşünüb daşınmaq düşünüp taşınmaq, düşünmek, zihin yormak.

düşvar olmaq zor olmaq, müşkül olmaq, çetin olmaq.

düt deyincə yemək oldukça fazla yemek.

düyələk kimi yusuvarlak, çok yuvarlak.

düymə bağlamaq ağaçlarda tomurcuklar oluşmak, meydana gəlmək.

düyü tapmamış çilov (plov) dəmləyir denizde balık, olmayacak duaya amin diyor.

düyün açmaq bir problemi çözmək.

düyün düşmək düğümənmək, birbirine dolaşmaq.

düyün olub boğazında (ürəyində)

qalmaq yumruk gibi içine oturmak, bir dert olup içinde, yüreğinde kalmak.

düyün salmaq düğüm vurmaq, birbirine dolaştırmak, düğümlemək.

düyün vurmaq işleri açmaza düşürmək, işi daha da zorlaştırmak, engel çıkarmak.

düyünə düşmək 1-zorlukla karşılaşmaq. 2-güçlük oluşmak, halledilememək.

düyünü (düyününü) açmaq düğümünü çözmək, zor bir işin, meselenin çâresini. hâl yolunu bulmaq, halletmek.

düyünü açılmaq düğümü çözülmək, hâl yolu, çâresi bulunmaq, halledilmək.

düyüsün qırağa qoymaq işini elindən almak, işten uzaklaşdırmaq.

düz gəlmək uyğun gəlmək, uyğun olmaq, münasip olmaq.

düz gəlməmək uyğun gəlməmək. 1-münasip olmamak, denk gəlməmək, aralarında uyumsuzluk olmaq. 2-anlaşmamak, keçinməmək.

düz gətirməmək 1-başarısız olmaq, başarısızlığa uğramak. 2-şansı yəvər gitməmək.

düz hərəkət etmək doğru hərəkət etmək.

düz olmaq doğru olmaq, samimî olmaq, sadəqətli olmaq.

düz vaxtında (getmək, gəlmək, tapmaq vs.) tam zamanında, tam vaktində (gitmək, gəlmək, bulmaq vs.):

düz yol seçmək bak. **düz yolda olmaq**.

düz yola çağırmaq (də'vət etmək, də'vət eləmək) doğru yola dəvət etmək, sesləmək.

düz yola çıxarmaq doğru yolu bulmasına yardımcı olmaq, ekmək kapısı açmaq.

düz yola getmək doğru hərəkət etmək, kötü yola sapmamak.

düz yola qayıtmaq doğru yola dönmək. kötü yoldan vazgeçmək, Tanrı'nın istədiyi yola dönmək.

düz yolda gedəbilmir şumda şəpəşilləq (şilləq) atır başından böyük işlərə girişiyor, gücünü aşan işlərə qarışıyor.

düz yolda olmaq doğru yolda olmaq, doğru hərəkət etmək.

düz yolla əyri yolla hər yolu, deneyərək.

düz yolla getmək doğru yolda yürümək.

düzdə (düzlərdə) qalmaq kimsəsiz, arkadaşsız, yardımsız kalmək, sırdaş bulamamak.

düzdə qoymaq ortada bırakmaq, hər şeyi-ni elindən alaraq kötü durumda bırakmaq.

düzəliş etmək hataları düzəltmək.

düzəliş vermək konuşurken yapılan yanlışlığı düzəltmək.

düzəlişi hesablaməq yanlışlıq hesablamək.

düzəlişi təyin etmək yanlışlıqları düzəltmək.

düzəlmişdi hər yarağı qalmışdı saqqal darağı bir bu kalmıştı, bir bu eksikti.

düzgün addım atmamaq düzgün addım atmamak, hatalı davranmaq.

düzgün yol göstərmək doğru yol göstərmək.

düzgün yola çəkmək doğru yola yönəltmək.

düzlüklə əyriliklə bak. **düz yolla əyri yolla**.

düzü əyri görmək doğru olanı yanlış görmək, bir şeyi kəstî olaraq yanlış izah etmək, iyi olan bir şeyi kötülemək.

düzüb qoşmaq 1-düzenləmək, yerləşirmək, düzene koymək. 2-kendindən uydurmək.

düzün ortasında qalmaq kimsəsiz, arkadaşsız, yardımsız kalmək, sırdaş bulamamak.

edam edilmək (olunmaq) idam edilmək, ceza olarak öldürülmək, yok edilmək.

edam etmək idam etmək, ceza olarak öldürmək, yok etmək, ölüm cezasını yerine getirmək.

edi çəkmək (demək) ağı yakmaq, ağı söylemək.

ehmal etmək (eləmək) ihmal etmək, savsaklamak, düşünmemək, önem verməmək, aldırmamək.

ehsan etmək (eləmək) ihsan etmək, sevap kazanmaq için büyük misafirlik vermək.

ehtimal etmək ihtimal vermək, mümkün olabileceğini hesaplamak, zannetmək, ümit etmək, tasavvur etmək.

ehtiram etmək (eləmək, göstərmək, qılmaq) hürmet etmək, saygı göstərmək.

ehtiram saxlamaq saygıda, hürmette kurs etməmək.

ehtirasını yatırtmaq cinsel tatmine ulaşmaq.

ehtiva etmək ihtiva etmək, içine almak, toplamək, kavramək, kapsamək.

ehtiyac duymaq (hiss etmək) ihtiyac duymək, ihtiyacı olmaq.

ehtiyaca dözmək yoksulluğa tahammül etmək.

ehtiyacdən çıxmaq (qurtarmaq) yoksulluktan kurtulmaq.

ehtiyacın üzü qara olsun! yoksulluğun gözü kör olsun!

ehtiyat etmək (eləmək) tedbirli davranmaq, korkmaq, çəkinmək, sakınmaq.

ehtiyat görmək 1-hazırlık yapmak (bayram, misafirlik, düğün vs. sebebiyle). 2-ilerisi için toplamək, tedarik etmək (mal, para vs.).

ehtiyatı əldən buraxmaq (vermək) tedbiri əldən bırakmamək, her ihtimale karşı tedbir almamək.

ehtiyatlı olmaq tedbirli olmaq, beklenen her ihtimale karşı tedbirli olmaq, bir işi gerektiği gibi yapmak, zarar verecek bir durum için hazırlıklı olmaq.

ehtiyatsızlıq etmək tedbirsiz davranmaq, hiçbir şeydən çəkinmemək, korkmamək, ciddiye almamək.

ehtizaza gətirmək 1-titretmək. 2-seslendirmək, konuşturmaq (saz vs.).

ehya etmək (eləmək, qılmaq) ihya etmək. 1-canlandırmək, kurmaq, meydana getirmək. 2-ramazan ayında geceyi ibadet ederek geçirmək.

el qazanı ilə aş qaynatmaq el kazanıyla aş kaynatmaq. 1-başkalarının yaptığı işi kendi yapmış gibi göstərmək. 2-başkalarının koltuğunda yaşamək.

el obadan yarımamaq yakınlarından hiçbir fayda görməmək.

elan etmək ilân etmək. 1-herkesin duyacağı şekilde haber vermək, bilgi vermək, bildirmək. 2-yayın vasıtasıyla bildirmək. 3-açmaq, göstərmək, bildirmək.

elan vermək ilân vermək. 1-bilgi vermək, haberdar etmək, bildirmək. 2-gazete veya herhangi bir yayın organı vasıtasıyla bildirmək.

elani eşq (məhəbbət) etmək ilanı aşk etmək, aşkını, sevgisini ilân etmək.

elçi düşmək dünür gitmək, bir gencin sevdiği kızı alabilmək için kız evine gidip gelmək, kız tarafını razı edəbilmək için çalışmaq, elçilik yapmaq.

elçi elçi üstündən gelmək bir kızı gençlərinə almak için peş peşe elçilər gelmək.

elçilik eləmək dünürlük etmək, elçi gitmək, elçi sıfatıyla gidip (gelip) kız istəmək.

elə addım götür atabiləsən, elə loğma götür udabiləsən gücün yetecek bir işə başla.

elə bağın elə barı olar öyle babanın öyle oğlu veya öyle annenin öyle kızı olur.

elə belə 1-normal, şöyle böyle, ne iyi ne kötü. 2-baştan savma, özənsiz. 3-belirli bir gayeye hizmet etmeden, işsizlikdən dolayı yapılan şey.

elə belə yadına düşmək kendi isteği dışında hatırlamək, gayri ihtiyarî aklıma gelmək.

elə bil achiqdan çıxıb sanki açlıktan çıkmış, yemeği anormal şekilde süratle yiyen insanlar için kullanılır.

elə bil ağzına su (qavıt, qovut) alıb bir konu hakkında konuşmayan, sessiz kalan kimseler için kullanılır.

elə bil ağzına tüpürüb birine çok benzeyen biri için kullanılır.

elə bil ağzında it boğuşdurur söylediği şeyler pek açık olmayan, anlaşılmayan kimseler için kullanılır.

elə bil alçaq dağları o yaradı sanki küçük dağları o yaratmış, kibirli, gururlu, kasıntı kimseler için kullanılır.

elə bil arşın (cida, ilan, iynə) udub çok kasıntı insanlar için kullanılır.

elə bil arvad üstünə gəlir karşıdaki kimsenin son derece zayıf, güçsüz olduğunu düşünenler için kullanılır.

elə bil at bağışladı (bağışladın) çok ihtiyaç duyulan bir şeyin verilmesi karşılığında söylenen memnuniyet ifadesi.

elə bil ayaq daşı itibdir karman çorman yer, her şeyin birbirine karıştığı yer.

elə bil aydan düşüb (gəlib) dünyadan habersiz kimseler için kullanılır.

elə bil ayıya dəyirmançı dedilər hakaret ifadesi olarak söylenir.

elə bil balığı suya buraxmısan sanki kuşu kafesten salıverdin.

elə bil başma bir qazan qaynar su tökdülər sanki başından bir kazan kaynar su döktüler, çok sinirlenme, hiddetlenme bildiren bir ifade.

elə bil başımda dəyirman işləyir kulakları uğuldayan kimselerin kullandığı ifade.

elə bil başına daş düşür bir şeye duyulan hoşnutsuzluğu bildirir.

elə bil başına daş salmışam kendisine karşı son derece kaba davranan ve kendisini nefretle karşılayan kimse için söylenir.

elə bil bayquşdu ağzını hayra açmayan kimseler için söylenir.

elə bil behiştin bir guşesidir çok güzel yer, güllü çiçekli yer.

elə bil bir almadır (almanı) ikiye (yarı) bölünüb (bölüblər) bir elmanın yarısı gibi, birbirine çok benzeyen kimseler için kullanılır.

elə bil bir birinin ağzına tüpürüblər sanki önceden anlaşmışlar gibi birbirini tekrar ediyorlar.

elə bil birə qabığıdı çok zayıf ve ufak tefek kimseler için kullanılır.

elə bil boğazı gavahınla deşilib kaba ve yüksek sesle konuşan kimseler için kullanılır.

elə bil ... burnundan düşüb hık demiş burnundan düşmüş.

elə bil (başma) cin vurdu aniden sinirlenen, küplere binen insan için kullanılır.

elə bil cıncırından qoz çıxır kasıntı kimseler için kullanılan bir ifade.

elə bil çiyimindən (bir) dağ götürüldü sanki, üzerimden büyük bir yük kalktı.

elə bil çöp gəlidir çok zayıf kadınlar için kullanılır.

elə bil çörəyi təndirdə yandı bir konuda hemen tepki gösteren kimseler için kullanılır.

elə bil dalından qovurlar çok acele eden kimseler için kullanılır.

elə bil dalısınca athı qovur süratle koşan, giden, hareket eden kimseler için kullanılır.

elə bil dəryada gəmissi batıb sanki denizde gemileri batmış, çok dertli insanlar için kullanılır.

elə bil dəvədi çok uzun boylu ve büyük cüsseli kimse.

elə bil dəvənin qarnı yırtılıb evde meydana gelen kaosu anlatan bir ifade.

elə bil dəyirmanı un üyütməyə gedir (gedirdi) üstü başı kirli, toz toprak içinde olan kimse.

elə bil dilinə yarma sərib bir konuda hiç konuşmayan, sürekli susan kimseler için söylenir.

elə bil dilini udub sanki dilini yutmuş, konuşmayan, susan kimseler için kullanılır.

elə bil dilotu yeyib çok konuşan kimseler için kullanılır.

elə bil dışındə qarışqa tutub açık ve anlaşılır bir şekilde konuşmayanlar için kullanılır.

elə bil divara deyirsən sanki duvarla konuşuyorsun! tepki vermeyen bir kimse için kullanılır.

elə bil dörd doğar kəldir çok güçlü insanlar için kullanılır.

elə bil dövlətli qızı kasıb evə gəlin gəlib 1-bir yerde toplanan kimselerin birbiriyle sohbet etmemesi, sessizliğin hâkim olması esnasında kullanılan bir ifade. 2-herhangi bir şey için memnun olmayan ve sessiz kalanlar için kullanılır.

elə bil dünya bunundu kimseyi takmayan, kimseye saygı göstermeyen şahıslar için kullanılır.

elə bil dünyanı bağışladılar (verdilər) çok arzulanan veya istenen şeyin elde edilmesi esnasındaki mutluluğu, sınırsız sevinci ifade eder.

elə bil dünyaya təzədən gəldim (gəlmişəm) 1-tedaviden sonra kendini çok iyi hisseden kimselerin kullandığı bir ifade. 2-çok sevinince, arzulanan bir durum gerçekleşince söylenen memnuniyet ifadesi.

elə bil əl ayağını pişik yeyib gücün, kuvvetin, takatin yok mu?

elə bil əllə qoymuşdun, götürdün bir şeyin yerini bilmediği hâlde çok kolaylıkla bulan kimselerin kullandığı ifade.

elə bil əlləri bişib 1-bir şeyi elinde doğru düzgün tutamayan kimse için kullanılır. 2-iş yapmayan insanlar için söylenen tenkit ifadesi.

elə bil ətdən divar çəkilib her taraftan sarılma durumunu bildirir.

elə bil ətini kəsirlər bir şeyden dolayı büyük azap çekenler için kullanılır.

elə bil əyninə biçilib (tikilib) üzerine tam uyan elbise hakkında.

elə bil fala baxmışdı tahmini doğru çıkan kimseler için kullanılır.

elə bil gəmisi batıb sanki denizde gemileri batmış, çok üzgün, dertli kimseler için kullanılır.

elə bil gic toxludur 1-takatsiz, zayıf ve herhangi bir rahatsızlığı olup da kafasını sürekli sallayan kimseler için söylenir. 2-kendine sorulan sorulara kafasını sallayarak cevap verenlere kızgınlık ifadesi olarak söylenir.

elə bil göy başına uçub çok büyük üzüntü içinde olan, moral olarak son derece kötü durumda olan insanlar için kullanılır.

elə bil göydən düşüb (gəlib) 1-sanki bulunmaz Hint kumaşdır, kibirli, burnu yurkarda, kasıntı kimseler için kullanılır. 2-çok sevilen, etrafında pervane olunan kimse için kullanılır. 3-dünyadan haberi olmayan, hiçbir şeyi idrak edemeyen kimseler için kullanılır.

elə bil göydən zənbillə enib (salınıb) bak.
elə bil göydən düşüb (gəlib).

elə bil göyün göbəyi yırtılıb bu düşüb yerə kibirli, kasıntı kimseler için söylenir.

elə bil göyün qarnı yırtılıb bardaktan boşanırcasına yağın yağmur için kullanılır.

elə bil gözümdən (gözündən) pərdə götürüldü birdenbire her şeyi anladım (anladım), idrak ettim (etti), haberdar olmadığım bir şeyi öğrendim (öğrendi).

elə bil ilan boğazından çıxıb çok özenli yapılan, herhangi bir yerinde kusuru olmayan şey için kullanılır.

elə bil ilan çaldı bak. ilan çalmış kimi.

elə bil ilan qovub bir şeyden müthiş bir şekilde korkup uzaklaşan kimse için kullanılır.

elə bil ıldırım vurdu anı olarak irkilen, ürken, şok geçiren insan için kullanılır.

elə bil it ağzından çıxıb herhangi bir şeyin hırpalanması, zedelenmesi vs. durumunda söylenir.

elə bil it yalayıb 1-ş. haddinden fazla temiz olan bir şey için kullanılır. 2-kötü. hoşlanmayan, iğrenilen şey için kullanılır.

elə bil it yeyib pişik qusub 1-nefret hissi uyandıran yemek. 2-karmakarışık yazılar olan kâğıt parçası vs.

elə bil iynə üstündə oturmuşam bir yerlerde acil bir durum olduğundan dolayı mutlaka oraya en kısa zamanda gitmesi gereken birinin mecburiyet karşısında bir yerde otururken rahatsızlığını dile getiren bir ifade.

elə bil iynə (tikan) üstündə oturub son derece rahatsız ve endişeli kimselerin durumunu anlatmak için kullanılır.

elə bil iynəsi itib çok hareketli olan, sağa sola koşuşturan kimseler için kullanılır.

elə bil kasıb evinə gəlin gedir bir işe gönlülsüz yapışanlar için söylenir.

elə bil ki bizi yerdən götürübdür! sanki bize büyük iyilik yapıp hürmet göstermiştir (yerdən götürmek: bir kimsenin naşını defnetmek).

elə bil ki, fil burnundan düşüb çok gururlanan, kibirlenen, kasıntı kimseler için kullanılan bir ifade.

elə bil kor kişi avradını döyür işini doğru dürüst yapamayanlar için söylenir.

elə bil köz üstündə oturub rahatsız olan kimseler için kullanılır.

elə bil küllük sərcəsidi üstü başı toz toprak olan çocuklar için kullanılır.

elə bil qatır kəpəyinə boşuna emek harcıyor.

elə bil qırx qız ilə bir mağarada qalıb sanki üzerinde büyük bir yük vardır, karıştığı büyük bir problem vardır.

elə bil qoduğu içində (qarnında) ölüb içine kapanık, kendi dünyası ilə başbaşa olmayı seven, kimseyle ilişki kurmayan, insanlardan kaçan kimseler için kullanılır.

elə bil qotur qurbağadır çirkin ve suratsız kimselere söylenir.

elə bil qurbağa gölünə daş atdılar gü-rültülü yerde aniden sessizlik olunca söylenen bir ifade.

elə bil qutuda ilan görür hoşlanmadığı, sevmediği ve görmek istemediği birisini görünce söylenen bir ifade.

elə bil lal qarğadır lafı eveleyip geveleyen ve ne dediği anlaşılmayan kimseler için söylenir.

elə bil mal dengidir! kaba saba kimseler için söylenir.

elə bil matı meyxanasıdı son derece kalabalık ve girip çıkanın çok olduğu yerler için kullanılır.

elə bil mətəl şəbehidir! çalışan kimselerin yanında durarak çalışmayan kimselere kızgınlık ve tenkit ifadesi olarak kullanılır.

elə bil müqəvvadır sanki taşbebeği, çok güzeldir.

elə bil ölü güldürəndi son derece komik kimseler için kullanılır.

elə bil meşədə böyüyüb kaba, medeniyet görmemiş, kültürsüz kimseler için kullanılan bir ifade.

elə bil meşədən çıxıb (gəlib) kaba, hareketlerini kontrol edemeyen, nazik olmayan kimseler için kullanılır.

elə bil meşədən tutulub baki: **elə bil meşədə böyüyüb.**

elə bil peyğəmbər pişiyidi kendini herkesten üstün görünler için söylenir.

elə bil pox üstündə qarğa oturub k. iğreti oturanlar için kullanılan bir ifade.

elə bil Rüstəm'in şeyin sındırıp çok büyük iş mi yaptın!

elə bil satın alıb bir şeyi haddinden fazla koruyan, vazgeçmek istemeyen, kendi malı kabul eden kimse için kullanılır.

elə bil sikilmiş sıpadır k. sanki Karadeniz'de gemileri batmış.

elə bil (ki) ... su ələndi sanki kurbağa gö-lüne taş attın.

elə bil suya batdı birdenbire yok olan, kaybolan, sesi soluğu kesilen kimse veya şey hakkında.

elə bil suya düşmüş siçandır çok büyük korku duyan, irkilen, ürküntü duyan bir kimsenin durumunu bildiren bir ifade.

elə bil şeytan dilləndirdi söylememesi gereken bir şeyi söyleyince duyulan piş-manlığı dile getiren, "sanki şeytan konuş-turdu" şeklinde bir ifade.

elə bil tamaşa qabağıdır oturduğu koltu-ğun gerektirdiği hizmeti yapamayan idare-ciler için söylenir.

elə bil tulambardan çıxıbdı üstü başı kirli insanlar için söylenir.

elə bil üstümdən (bir) dağ düşdü (götü-rüldü) "sanki üzerimden büyük bir yük kalktı" büyük bir sorumluluğu yerine ge-tirmenin verdiği rahatlamayı bildiren bir ifade.

elə bil üstümə (üstünə) su çiləndi kötü duruma düşenlerin kullandığı bir ifade.

elə bil üstümə qaynar su caladılar şaş-kınlık veya hiddet bildiren bir ifade.

elə bil üstümə soyuq su tökdülər hayret ve şaşkınlık bildiren bir ifade.

elə bil üstünə ölü torpağı səpilib uyuşuk, tembel veya kayıtsız kimseler için kulla-nılan bir ifade.

elə bil üstünə soyuq su ələndi (töküldü) zor duruma düşen, morali bozulan, umma-dığı bir şeyle karşılaşarak şaşırان kimseler için kullanılır.

elə bil yaz qoduğudu o yana tez yıxır bu yana tez yıxır durmadan sağa sola koşturan kimseler için kullanılır.

elə bil yer boğmasıdı boyu çok kısa olan kimseler için kullanılır.

elə bil yerdən tapmışıq çox ucuz istenen şey karşılığında söylenir, "sanki yerden bulmuşuz".

elə bil yerə girdi 1-anıdan yok olan bir şey veya bir kimse için kullanılır. 2-utanma, mahcubiyet bildiren ifade.

elə bil yetimxanadır çok çocuklu evler için kullanılır.

elə bil yuxa arasında halva var başkasında olan bir şeyin insanın gözüne daha iyi göründüğünü bildiren bir ifade.

elə bil zəkat keçisidir son derece zayıf, sıksa kimseler için kullanılır.

elə bil zənciri qırıb qaçıb 1-"deli" anlamında bir aşağılama ifadesi. 2-ş. yerinde duramayan, oraya buraya koşan kimseler için kullanılır.

elə bilmək zannetmek, ümit etmek, sanmak.

elə bir o qalmışdı yersiz bir teklif edildiği, bir iş yapıldığı, istenmeyen birinin görüldüğü vs. anında kullanılan ve memnuniyetsizliği bildiren bir ifade.

elə bu saat hemen, şimdi, tam bu anda.

elə cır cılıqqalıq qalsın çok fazla abartma, abartılı konuşma anlamında.

elə cır yamaq saxlasın (tapılsın) bak. **elə cır cılıqqalıq qalsın**.

elə düyün adamdı! çok inat kimseler için söylenir.

elə elə min bəhanə (yol) ilə türlü türlü bahaneyle.

elə eləmə ki, körpü qala çayın o tayında! işleri berbat etme! yolları tamamen kapa-ma! çıkış yolu bırak! bir uyarı ifadesi.

elə gəldi, belə getdi gelip gitmesinin sebebi bilinmeyen, anlaşılmayan kimseler için kullanılır.

elə giryan qalasan! böyle hep göz yaşı dökesin!

elə ki, ölçürsən, biçirsən əriştə də çıxır bir kimse bir şeyi çok övünce "fazla abartıyorsun, çok övüyorsun" anlamında onun söylendiği degerde olmadığını bildirmek için söylenir.

elə söz de ki yetkini duran yerdə kalları tökülməsin çirkin, tuhaf şeyler konuşan kimseler için kullanılır.

elə söz deyir bişmiş toyuğun gülməyi gəlir uygunsuz, rahatsız edici sözler sarf eden kimseler için söylenir.

elə yerə çatdı (çatmışdı) ki . . . bak. o yerə çatdı (çatmışdı) ki . . .

elədən belədən danışmaq sağdan soldan konuşmak.

eləsi qismət olsun ki, qapında it pişiyə ehtiyacın olmasın kötü, rezil bir geline (eşe, çocuğa) rastlayasın.

eli ağlar qalmaq ölmek, hayatını kaybetmek.

eli ayrı, köçü ayrı bak. heçi ayrı, köçü ayrı.

elin dilinə düşmək (salmaq) dillere düşürmek, meşhur etmek.

elin dinazından çıxmaq olmaz gelenek ve göreneklere, adetlere karşı gelinmez.

elmi qabaq görünlik geleceği ilmi olarak tahmin etme gücü.

emal etmək imal etmek, yapmak, hazırlamak, hazır hâle getirmek.

en salmaq 1-serilip oturmak, kendi evindeymiş gibi rahat rahat oturmak. 2-çok şişmanlamak.

enə vermək 1-şişmanlamak. 2-enine büyü-mek, enine genişlemek.

eni boyunu basmaq aşırı derecede şişmanlamak.

eni ilə uzununu bir olmaq aşırı derecede şişmanlayarak yuvarlak bir şekle gelmek, çok şişmanlamak.

eni uzununu basır aşırı derecede şişman kimseler için kullanılır.

enindən danımdən kəsmək etrafını sarmak, kısıpca almak, etrafını çevirmek.

eninə uzununa ölçmək 1-işsiz güçsüz, boşu boşuna, herhangi bir maksadı olmadan öylesine gezmek, dolaşmak, volta atmak. 2-sopayla vs. ile dövmek.

eninə yeyib uzununa gəzmək çalışmadan para harcamak, babasının, annesinin vs. parasıyla gününü gün etmek.

enini uzununu görmək her şeyini bilmek.

erkek eşşəyə qoduq saldırmaq çok sert, çok güçlü, çok kuvvetli, çok sağlıklı olmak.

erkek tükəzban erkek tabiatlı, erkek gibi davranan kadın, kız, erkek fatma.

erəkəxsən də balala (doğ), dişisən də balala (doğ) ben ne diyorsam o olacak, ne olursa olsun benim dediğimi yapmalısın.

erkən olmaq henüz çok erken olmak, vakti gelmemiş olmak.

Erməni eşşəyi kimi işləmək geceli gündüzlü bedavaya çalışmaq.

Erməni kəndində hamam burqusu? müsəlman mahallesinde salyangoz mu satılır? uygunsuz ve yersiz iş yapanlar için söylenen bir ifade.

Erməni yastığı çok şişman kimse.

Erməniyə koxa dedilər çuxasını özgəyə götürtdü liyakatsiz insana değer verirsən kendini halt sanar.

eşitməməzliyə vurmaq bak. **özünü eşitməməzliyə vurmaq**.

eşiyə atmaq dışarı atmak, çıkarıp atmak, fırlatmaq.

eşiyə çıxmaq 1-ortaya çıkmak, görünmek. 2-dışarıya çıkmak. 3-tabii ihtiyacını, tuvalet ihtiyacını gidermek.

eşiyə getmək 1-tuvalete gitmek, tuvalet ihtiyacını gidermek. 2-dışarıya çıkıp gitmek.

eşiyə salmaq dışarı atmak, kovmak.

eşq işrət etmək (eləmək) işret etmek, hayatını yiyip içmekle geçirmek.

eşq oduna düşmək (yanmaq) aşk ateşine yanmaq, âşık olmak, sevmek.

eşq yetirmək sevmek, âşık olmak, vurulmak, tutulmaq.

eşqbazlıq eləmək çapkınlık etmek, çapkınlıkla meşgul olmak, kadınları tavlamağa çalışmaq, kadınlarla sevişmek, kadınları güya âşık olduğunu söyleyerek kandırmaya çalışmaq.

eşqə düşmək (tutulmaq) aşka düşmek. 1-âşık olmak, sevmek, tutulmaq. 2-bir şey için haddindən fazla heveslenmek, ele geçirmek, sahip olmak, kavuşmaq istemek, arzu etmək, istemek.

eşqə gəlmək aşka gelmek, coşmaq, ilham gəlmək.

eşqə giriftar (mübtəla) olmaq aşka düşmək, sevmek, vurulmaq.

eşqə salmaq aşka düşürmək, sevmesine, âşık olmasına sebep olmak, kendine bağlamak.

eşqi cuşa (tuğyana) gəlmək çok heveslenmek, coşmaq, heyecanlanmaq.

eşqi topuğuna vurmaq ş. delicesine sevmek, vurulmaq.

eşqinə düşmək 1-âşık olmak. 2-bir şeyi elde etmeyi çok istemek, onun arzusuyla yanmaq.

eşqnamə oxumaq aşk ilân etmek (genelde menfi anlamda).

eşşək gəlib eşşək getmək eşek gelip eşek gitmek, kaba ve yeteneksiz kimseler için söylenir.

eşşək həmin eşşəkdir, çulunu dəyişib yapısı değışmeyen, sadece dış görünüşü değışen kimseler için kullanılan aşağılama ifadesi.

eşşək kimi inatçı, kaba, düşüncesiz.

eşşək nə bilir cüməaxşamı (döşək) nədir? bak. **eşşək nə bilir xoşaf (zəfəran plov) nədir?**

eşşək nə bilir xoşaf (zəfəran plov) nədir? eşek hoşaftan ne anlar, anlayışı kıt, ahmak, iyi ile kötüyü birbirinden ayırt edemeyen adam için söylenir.

eşşək nə bilir xurmanın dadını bak.

eşşək nə bilir zəfəran (plov) nədir.

eşşək sudan gələncən (gələne qədər) eşek sudan gelinceye kadar, uzun müddet.

eşşək şuxluğu eşek şakası.

eşşəklik eləmək eşeklik etmek, aptalca ve kabaca davranmaq, terbiyesizce hareket etmek.

eşşəyə gücü çatmayıb, palanı tapdamaq bak. **eşşəyi qoyub, palanından yapışmaq (palanını döymək, tapdamaq).**

eşşəyə tərs mindirmək rezil kepaze etmək.

eşşəyə yonca gülü baş ağrısı gətirər bak. **buğda çörəyinin buynuzu var.**

eşşəyi palan tutan kimi (tutur) kin. birinin sahip olduğu bir şeyin kendisine yakışmadığını bildiren bir ifade.

eşşəyi qoyub, palanından yapışmaq (palanını döymək, tapdamaq) k. eşeğe gücü yetmeyip semerini dövmək, asıl suçlu yerine başkasını cezalandırmak, suçu işleyenin değıl de gücü yettiğinin yakasından yapışmaq.

eşşəyim ölmə yonca bitincə, yonca bitmə
eşşəyim ölüncə boş vaatler verildiğini bil-
diren bir ifade.

eşşəyim ölüb, başı qızıldı öldükten sonra
değersiz birine gereğinden fazla değer ve-
rilirse söylenir.

eşşəyimin qurd dayısıdı birine karşı son
derece yaltakça davranışlar sergileyen biri-
ni görüp onun kim olduğunu öğrenmek
isteyen birine karşı, kendisine kuyruk sal-
lanan kimsenin verdiği cevap.

etibar etmək (göstərmək, qılmaq) itibar
etmek, inanmak, itimat etmek, güvenmek.

etibar qazanmaq itibarı artmak.

etibardan düşmək 1-değerini, nüfuzunu,
itibarını kaybetmek. 2-artık muteber olma-
mak, itibar edilmemek, kendine güvenden
mahrum olmak. 3-gücünü, tesirini kay-
betmek (belge).

etibarı qalmamaq bak. **etibardan
düşmək**.

etibarı olmaq 1-inanılmak, başkalarının
yanında değeri olmak. 2-sağlam olmak,
dayanıklı olmak.

etibarını itirmek bak. **etibardan düşmək**.

etibarlı əllərdə olmaq güvenilir ellerde
olmak, itimatlı ellerde olmak.

etibarlı olmaq sözündə durmaq, güvenilir
olmaq.

etibarlı saymamaq geçerli kabul etme-
mek.

etibarsız çıxmaq verdiği sözü tutmamak,
vaadini tutmamak, vefasızlık göstermek.

etiqaad bəsləmək (etmək, eləmək). yürek-
ten inanmak, desteklemek.

etiqaad tapmaq inanmak.

etiqaadı olmamaq inanmamak.

etimad etmək itimat etmek, inanmak, gü-
venmek, bel bağlamak.

etimad göstərmək itimat göstermek.

etina etmək (eləmək, qılmaq) önem ver-
mek, ehemmiyet vermek, dikkat etmek.

etina etməmək önem vermemek, dikkat
etmemek.

etinasızlıq etmək (göstərmək) birini ö-
nemsememek, değer vermemek, takma-
mak, umursamamak.

etiraf etmək (eləmək) itiraf etmek, suç-
nu, günahını kabullenmek, yüklenmek,
tasdik etmek, onaylamak.

etiraz etmək karşı çıkmak, itiraz etmek,
kesin olarak memnuniyetsizlik bildirmek.

ev açmaq (qurmaq) kendine ait ev kur-
mak, yuva kurmak

ev bizim, sirr bizim kendi aramızdır, bir
başkası yoktur ki!

ev dolusu 1-çok, fazla. 2-gürültülü ses.

ev eşik düzəltmək ev kurmak.

ev (evdən) eşikdən iraq kötü bir olay üze-
rinde konuşurken "Tanrı esirgesin, Allah
buralardan uzak etsin" anlamında bir dilek
ifadəsi.

ev eşiksiz qalmaq herhangi bir sebeple evi
yıkılmak, tahrip olmak.

ev kişnəyir evin son derece soğuk olduğu-
nu bildirir.

ev qalıb əyriyə, həm yeyə həm səyriyə iş
öylesine takılıp kalmış ki, kendi bildiğini
okuyor.

ev olmaq evlenmek, aile, yuva kurmak, ev
bark sahibi olmak.

ev tikmək 1-çok büyük iyilik yapmak. 2-
ev yapmak, ev inşa etmek.

ev tökmək ev temizliği yapmak, evin her
tarafını silip süpürmek, temizlemek, te-
mizleyip yeniden düzenlemek.

ev yıxmaq ocak yıkmak, bedbaht etmek,
mutsuz etmek.

ev yiyəsi olmaq evin büyüğü, sahibi ol-
mak.

evdarlıq etmək 1-kendi ailevi işleriyle
uğraşmak. 2-ailesine düşkün, ailesini seven
adının hâli, aileye düşkünlük.

evdə bişməyib, qonşudan gəlməyib bir
şeyi bilmemek anlamında, aslında tenkit
ifadəsi olarak "bir sahada kültürsüz, bir
konuda bilgisiz" olmayı ifade eder.

evdə xoruz bayırda (çöldə) fərə (toyuq)
dışarıda sesi çıkmayan; ancak evde terör
estiren kimse.

evdə idarəsi olmamaq çok fakir olmak.

evdə qalmaq evde kalmak, evlilik çağı
geldiği hâlde kocaya varmamak.

evdən çıxmaq evi terk etmek, aileden kü-
süp, gitmek.

evdən gəlmək pay getirmək, elində bir şeyle gəlmək, bir şey getirmək.

evdən iraq kötü bir şey olduğunda ve ondan bahsəderken onun evdən uzak olmasını arzu edən bir ifadə.

evdən qaçaq düşmək eve gəlməmək, başını alıp evdən gitmək.

evə qoymamaq eve almamak, eve bırakmamak, eve gəlməsinə izin verməmək, eve almamak.

evi abad! (abadan!) evin şən olsun! yapılan bir iyiliğe karşı söylenən təşəkkür ifadəsi.

evi başına götürmək bağırıp çağırmaq, yüksek seslə konuşmaq.

evi başına uçmaq (uçulmaq) ağır bir fəlakətlə qarşılaşmaq, fəlakətə uğramaq, bedbaht olmaq.

evi bərbad (viran) olmaq bak. **evi başına uçulmaq**.

evi bərbad olmuş! ocağı sönmüş! kargıma, ilenmə, beddua ifadəsi.

evi cin yatağına dönmək bak. **evi xaraba qalmaq**.

evi çöl olmuş bir ilenmə ifadəsi.

evi dağılmaq 1-kendindən sonra ocağını davam ettirəcək kimsələri kəlməmək. 2-evdə yaşayanların hər biri bir tarafa gitmək və ocaq sahipsiz kəlmək.

evi dağılmış (viran olmuş) bedbaht, zavallı, fəlakətə uğramış.

evi elçi üzü görməmək kızı evdə kəlmək.

evi xaraba qalmaq 1-ölmək və ocağı dağılmaq. 2-evində kimsələr yaşamamək.

evi yanan mənəm, əli kösövlü sən!? evi yanan bən, faydalanan da sən mi olacaksın!?

evi yıxılmaq fəlakətə uğramək, ağır və üzücü bir durumla qarşılaşmaq, fəlakətlə qarşılaşmaq.

evi yıxılmış 1-bir beddua ifadəsi. 2-bazen birinə hitəbet şəklі.

evi (evin) yıxılsın ocağı (ocağın) sönsün! bir beddua ifadəsi.

evin abad olsun! bak. **evin abadan!**

evin abadan! eviniz şən olsun! ocağınız var olsun! iyiliğe, hürmətə karşı təşəkkür ifadəsi.

evin şən olsun eviniz şən olsun, evindən mutluluk əksik olmasın.

evin sirrini bayıra çıxartmamaq evin sirrini dışarıya taşırmamak, kimseyə bildirməmək.

evin tikilsin kendi yüzündən zarara uğrayanlara, beləyə düşənlərə söylenən bir tenkit ifadəsi (bazen itiraz, hoşnudsuzluk ifadəsi olaraq da kəllənilir).

evin yıxılsın! ocağın sönsün! bir ilenmə ifadəsi.

evində bayquş (bayquşlar) banlamaq evində bayquşlar ötmək. 1-fəlakətlə qarşılaşmaq və ocağı sönmək. 2-qarşılaştları kötü olaylar səbəbiylə evində artıq kimsələr yaşamamək.

evində çırağı keçmək ən sevdiğı kimseyi kəybetmək.

evində dinclik tapmamaq evində rahat yüzü görməmək.

evində ev törəsin oğlun olsun və evlənib kəndinə yuva kursun sən də ocağının sayısı çoğalsın.

evinizdə həmişə toy bayram olsun evinizdən mutluluk əksik olmasın, gününüz həp şən geçsin.

evində həşirinə yetən olmasın imdadına gələcek kimsən olmasın.

evində ocaq yanmamaq ocağı sönmək; neslini davam ettirəcək kimsəsi kəlməmək.

evində ocaq yanasın ocağın sönsün, sendən sonra evində bayquşlar tünəsin.

evində ocaq yansın ocağın sönməsin, neslini davam ettirəcək çocukların olsun.

evində yoxdu urvalıq, könlündən keçir kəndxudalıq bak. **axırda yatıb sultan Məcid yuxusu görür**.

evindən qaçaq düşmək hərhangi bir səbptən dolayı ailesindən uzaklaşmaq, başka yerdə yaşamək.

evindən laylay səsi eşidilməmək əşi və ya gəlininin, oğlunun çocuğı olmamək, bəbək yüzünə həsrət kəlmək.

evindən şadlıq kəsilməsin! ocağınızdan səvinç əksilməsin!

evinə əzrayıl dadanmaq evində pəş pəş ölüm olayları meydana gəlmək.

evinə qonaq gedəndə bir ovuc torpaq olub düşür adamın ayağının altına son

derece misafirperver, hürmetkâr kimseler için kullanılır.

evinə od düşmək evinin en sevgili kimsesini kaybetmek.

evinə talan düşmək ocağı yağmalanmaq.

evinə vay şüvən düşmək evden ölü çıkmak, evindekilerden birisi vefat etmək.

evini eşiyini sel aparmaq malını mülkünü kaybetmek, nesi varsa mahvolmaq.

evini yıxmaq ocağını söndürmək, kötü yola düşürmək, belâlı bir işe bulaştırmak, başına belâ gelmesine vesile olmaq.

evinin çırağı keçmək evinin direğini kaybetmek, evinin en kıymetli şahsiyetini kaybetmek (genelde erkek).

evinin qapısı açılmasın evinde baykuşlar tünəsin.

evinin qapısı (həmişəlik) bağlanmaq ocağı sönmək, yurdu yuvası dağılmaq.

evlənəndə yadından çıxar ş. büyüyünce unutursun.

evli eşikli olasan evlenip ocak kuraşın, bekâr birine söylenen alkış.

evsiz eşiksiz qalmaq evini barkını kaybetmek.

eyb tutmaq kusur bulmaq.

eybəcər dona bürünmək (girmək) acayip olmaq, acayip şəkə bürünmək, normal görünüşünü yitirmək.

eybəcər görünmək acayip görünmək.

eybi açılmaq kusuru ortaya çıkmak, kabahatinin üzerindeki perde açılmaq.

eybi yox (yoxdur) zararı yok. 1- memnuniyetsizlik, hoşnutsuzluk bildirir. 2- zararı yok, boş ver, üzülmə anlamında (təssəlli bildirir).

eybinə gəlmək tuhafına gitmək, ayıp kabul etmək, utanmaq, mahcup olmaq, sıklımaq.

eybinə kor olmaq kendi kusurunu, ayıbını anlayıp, bilip utanmaq, mahcup olmaq.

eybini örtmək kusurunu kapatmaq.

eybini üzünə demək kabahatini yüzünə demək, bir şahsın kusurunu hiç çekinmədən yüzünə karşı söylemək.

eygiliyə çıxmaq rahata ermek, sıkıntıdan kurtulmaq.

eyham atmaq (etmək, vurmaq) kinayeli söz söylemək, üstü kapalı söz söylemək, işaret etmək.

eyhamını başa düşmək işaretini anlamak. **eyhamını cavabsız qoymaq** işaretine cevap vermemek.

eyhamla danışmaq (demək) konuşurken üstü kapalı, iki anlamlı sözler sarf etmək, üstü kapalı sözlerle işaret ederek konuşmak.

eyib açmaq birinin kusurunu, kabahatinin üzerindeki perdeyi kaldırmak.

eyib də olsa söylenmesi, açılması ayıp kabul edilen bir şey söyləndiği zaman, hürmet ve nezaket gəyesiylə kullanılan ifade.

eyib etməz (eləməz) bak. **eybi yox(dur)**.

eyib etmək utandırmak, ayıp sanmaq, kusur bilmək, kabul etmək.

eyib içində olmaq çok hatalı, kusurlu, davranmaq, yanlışlıklar içində olmaq.

eyib olsun! ayıplar olsun! azarlama, kınama ifadəsi.

eyibini açmaq kabahatini ifşa etmək, açıp kusurunu göstərmək, herkese bildirmək.

eyni açılmaq durumu iyileşmək, keyfi yerine gəlmək, yüzü gülmək, sıkıntısı, gəmi gitmək.

eyninə deyil umurunda değıl, takmıyor, etkilenmiyor.

eyninə gəlməmək (girməmək) takmamak, kâle almamak, etkilenmemək.

eyrəti birovvuz zayıf, sıska.

eyş etmək keyiflənək, yiyip içip eğlenmək.

ezam edilmək (olunmaq) görevli yollanmaq, belirli bir iş veya emri yerine getirmək için bir yerden başka bir yere gəndərilmək, yollanmaq.

ezam etdirmək göreve yollatmaq.

ezam etmək görevli yollamak, belirli bir işi veya emri yerine getirmək için birini bir yere yollamak, gəndərmək.

əbani yellətmək cəka satmaq, kasınmaq.
əbədi istirahət evi (istirahətgah) mezar.
əbədi məşəl 1-daimi olaraq yanan, hiç sönməyən. 2-yol göstərici öndər, daimi olaraq mürşitlik edən dövlət hadimi.
əbədi susmaq ölmək, ruhunu teslim etmək.
əbədi sükut (yuxu) ölüm.
əbədi (əbədilik) yuxuya getmək bak.
əbədi susmaq.
əbədi zülmətə bürünmək 1-öbür dünyaya gitmək, ölmək. 2-gözləri kör olmaq.
əbədilik getmək 1-ölmək. 2-bir yere bir daha dönməmək üzərə gitmək.
əbədilik vidalaşmaq ebedi olaraq ayrılmaq.
əbədiyyətə qovuşmaq ölmək.
əbəni tutmaq 1-oyun oynarkən ebeyi kapmaq. 2-futbolda kaleyi savunmaq. 3-duruma hâkim olmaq. 4-koz elde etmək, ipleri elinə almak.
əbəs həyəcan keçirmək boşuna heyecanlanmaq.
əbəs şübhə keçirmək boşuna şüphələnmək.
əbəs yerə əlləşmək boşuna uğraşmaq.
əbəs yerə xərcə düşmək boşuna masraf etmək.
əbəs yerə qışqırmaq boşu boşuna bağırıp çağırmaq.
əcəb adamdır garip adamdır, ilginç biridir.
əcəb eləmək kn. iyi etmək, yapmak.
əcəb eləmişəm (eləmişən) iyi ettim (ettin) anlamında.
əcəb işdir çok şaşırtıcıdır, həyret verici şeydir.
əcəb ki iyi ki, iyi oldu.
əcəb oldu iyi oldu, öyle de gerekliydi.
əcəl bədəsini (camını, şərbətini) içmək ecel şərbətini içmək, ölmək, ruhunu teslim etmək.
əcəl camı ölüm, ölüm şərbəti.
əcəl girmək (hərləmək) eceli gəlmək, ölüm vakti gəlmək, ulaşmaq.
əcəl köynəyi kefen.
əcəl təri basmaq ecel təri dökmək.
əcələ etmək acele etmək, çabucak bir şeyi yapmaya çalışmaq.
əcəli çatmaq (gəlmək, tamam olmaq, yetmək) bak. **əcəl girmək.**

əcəli ilə (əcəllə) oynamaq həyatıyla oynamaq, korku nədir bilməmək.
əcərini çəkmək cəzasını çəkmək.
əçə vəçə soruşmaq bütün incəliklərinə kadar sormaq.
əda çıxartma! dalğa gəçmə! oyun oynama!
əda çıxartmaq 1-taklit yapmak. 2-hoşa gitməyən tavrılar sergilemək.
əda gətirmə! bak. **əda çıxartma!**
əda satmaq naz satmaq, nazlanmaq.
ədabazlıq eləmə! bak. **əda çıxartma!**
ədələt etmək insafli davranmaq, insafli hərəkət etmək.
ədələtli olmaq ədalətli olmaq, adil davranmaq.
ədasi yerə göyə sığmamaq çok kasınmaq.
ədavət aparmaq düşmanlıq etmək, düşmanca davranmaq.
ədavət bəsləmək kin bəsləmək, düşmanca hislər duymaq.
ədavət doğmaq (düşmək, qalxmaq) arada düşmanlıq oluşmaq, düşmanlıq yaranmaq, hasımlıq meydana gəlmək.
ədavət doğurmaq düşmanlığa, kine səbəp olmaq, düşmanlıq yaratmaq.
ədavət etmək düşmanca hərəkət etmək, düşmanlıq yapmak.
ədavət salmaq araya düşmanlıq sokmaq, birbirinə düşman etmək, birbirinə düşürmək.
ədd etmək es. sayı saymaq, hesaplamaq.
ədə düdədə saxlamaq son dərəcə ihtimam göstərmək.
ədəb ərkan görmək tərbiyə və nəzakət kurallarına uymaq.
ədəb gözləmək ahlâk, tərbiyə, hürmet və nəzakət kurallarına uymaq.
ədəbazlıq etmək (eləmək) 1-nazlanmaq, naz yapmak. 2-taklit yapmak. 3-yersiz bir şəkildə inat etmək.
ədəbi qırılatmaq okuma yazması olmayan və ya az olan kimse ədəbi konuşmaya çalışmaq.
ədnalıq etmək alçaklıq etmək, rezillik etmək.
əfci əfci danışmaq anlamsız laflar etmək, boş sözlər etmək.

əfğan çəkmək (etmək, eyləmək, qılmaq) kl. feryat etmək, figan etmək.

əfğanə gəlmək bak. **əfğan etmək**.

əfi baxışlı kl. ihtiraslı, cazibeli bəkişli.

əfi ilan kimi fısıldamaq bak. **əfi ilana dönmək**.

əfi ilana dönmək son derece hiddetlenmək, sinirlənmək.

əfil əfil əsmək tir tir titremək.

əfsus etmək (eləmək) hayıflanmaq, teessüf etmək.

əfsuslar olsun ki! yazık! ne yazık ki! hayıflanma, üzüntü, bildirir.

əfşan etmək serpmək, saçmaq, dağıtmək, dökmək.

əfv edərsiniz (ediniz) bağışlayın, özür diliyorum anlamında.

əfv etmək affetmək. 1-suçunu bağışlamak. 2-özürlü kabul etmək.

əfv olunmaq suçu bağışlanmaq, affedilmək.

əfzun etmək (eyləmək, qılmaq) artırmək, daha da çoğaltmaq.

əfzun olmaq artmaq, çoğalmək.

“əh neynim” həbi atmaq kayıtsız kalmək, dünya umurunda olmamak.

əhatə etmək 1-etrafını sarmək, çevrələmək, kaplamək. 2- kavramək, kapsamək.

əhatəyə almaq bak. **əhatə etmək**.

əhd bağlamaq anlaşma yapmaq, kararlaştırmək, birbirinə söz vermək.

əhd bağlanmaq anlaşma sağlanmaq, karara alınmaq.

əhd etmək (eləmək) söz vermək, yemin etmək.

əhd qılmaq kl. söz vermək, yemin etmək.

əhd peyman bağlamaq (etmək) birbirinə görkəmli bir şəkildə söz vermək, anlaşmaq.

əhddə durmamaq vaadini yerinə getirmemək, sözünü tutmamək.

əhdə vəfa etmək verdiği sözü tutmaq, vaadini yerinə getirmək, yemininə sadıq kalmək.

əhdi gözündə qalmaq arzusuna ulaşamamək.

əhdi kəsilmək çok yorulmaq, gücünü, kuvvetini yitirmək.

əhdi (əhdini) qırmaq (pozmaq, sındırmaq) sözünü tutmamək, vaadini yerinə getirmemək.

əhdi peyman bağlamaq birbirinə bir konuda söz vermək, bir konuda anlaşmaq.

əhdi üzünə gülmək niyeti və aht ettiği şey gerçəkləşmək, niyetinə ulaşmaq.

əhdindən dönmək (keçmək, qaçmaq) sözünü tutmamək, vaadini yerinə getirmemək.

əhdinə çatmaq (yetmək) arzusuna ulaşmaq.

əhdinə çatmamaq (qovuşabilməmək) arzusuna ulaşamamək, gayesi yarım kalmək.

əhdinə çatmasın bir beddua ifadesi.

əhdinə vəfa eləmək (etmək) ahde vefa etmək, vefalı olmaq, sözünü tutmaq.

əhdinə vəfasız çıxmaq vaadini unutmək, verdiği sözü tutmamək.

əhdini ürəyində qara torpağa aparmaq gayesine ulaşmadan ölmək, arzusuna kavuşmadan hayatını kaybetmək.

əhdi alınmaq 1-takati kəsilmək. 2-her şeyini kaybetmək. 3-büyük ıstıraplarla ve eziyetlerle karşılaşmaq.

əhdi kəsilmək (üzülmək) çok yorulmaq, gücü, kuvveti gitmək, takati kəsilmək.

əhdini kəsmək (üzmək) 1-gücünü tamamen bitirmək, çok yormək, çok şiddətli etki etmək. 2-öldürmək.

əhəmiyyət kəsb etmək (qazanmaq) e-hemmiyyət kazanmaq, diqqət çəkmək, göze çarpmək, önəmsənmək, dəğər kazanmaq.

əhəmiyyət vermək ehemmiyyət vermək, çok gerekli, çok önemli olduğunu kabul edərək dikkate almak.

əhli hal hâlden anlayan; başkalarının derdindən haberdar olan; onların yardımına koşan.

əhliyətdik eləmək yardım etmək, destek olmaq.

əhsən demək (oxumaq) aferin demək, beğənmək, hoşlanmaq, methətmək.

əhval bilmək (sormaq, soruşmaq, tutmaq) halini sormək, vəziyyətini öğrənmək, durumunu sormək.

əhval pürsən olmaq hâlini hatırlı sormaq.

əhvalı bulanmaq (qarışmaq, pozulmaq) 1-keyfi kaçmaq, morali bozulmaq, üzül-mək, kederlenmək. 2-hastalanmaq; hastalı-ğı daha da kötüleşmek.

əhvalı zibil dadmaq morali bozuk olmak.

əhvahna soğan doğramaq bak. **kefinə soğan doğramaq**.

əhvalını dəyişdirmək (pozmaq) keyfini bozmak, moralini bozmak, neşesini kaçır-mak, kederlendirmek, düşüncəyə sevk et-mək.

əhvalını sormaq halini hatırını sormak.

əhvalpürsan olmaq haber almak, durumu öğrenmek.

əhvalpürsanlıq etmək birbirinin durumu-nu öğrenmek, halinden haberdar olmak.

əxz etmək almak, qəbul etmək, alıp benim-semək.

əxz olunmaq alınmaq, qəbul edilmək.

əjdaha kimi... çok kuvvetli, büyük, hey-betli, korku nedir bilmeyen, cesur şahıslar için kullanılır.

əkəc əkəc danışmaq büyük laflar etmək, kibirlilik sözler söylemek.

əkəndə yox, biçəndə yox, yeyəndə ortağ qardaş hazırda konan insanlara söylenen bir ifade.

əkib biçmək 1-ekip biçmək; tarlada ekin ekmək ve biçmək, ürün kaldırmak. 2-hemen karar vermek ve uygulamak. 3-kendi kendine karar vermek.

əkin tərsə bitmək eməgi heder olmak.

əkini binli bərəkətli olmaq ürünü bol olmak, kazancı bol olmak.

əkiz doğulmaq ikiz olmak.

əkiz yaranmaq birbirine çok benzemek, ikiz dünyaya gelmek.

əks etdirmək yansıtmak, açık bir şekilde göstermek, ifade etmek.

əks etmək yansımak. 1-düz ve parlak bir yüzəyə çarparak yansımak. 2-düz ve parlak bir zemin üzerine düşərək görünmək.

əks olunmaq yansıtılmaq, açık bir şekilde gösterilmək.

əks surətdə (təqdirdə) aksi takdirde, eğer öyle olmazsa, göz önünə alınmadığı, söy-lendiği, gösterildiği gibi yapılmadığında, aksine olursa, eğer böyle olmazsa, başka

şəkilde olursa, aksine hareket edilirse, yok-sa anlamında.

əksin çörək üstünə vursan, ac it də yeməz çok çirkin (kimse), ucube.

əksinə getmək aksi davranmaq, zıddına hareket etmək, düşmanlık yapmak.

əksini almaq kn. fotoğrafını çekmek.

əksini tapmaq aksini bulmaq, yansımak, yansıtılmaq, açık bir şekilde gösterilmək.

əqd edilmək (olunmaq) bağlanmaq, bir konuda imza atılarak anlaşma yapılmak.

əqd etmək bağlaşmaq, anlaşma yapmak.

əqd olmaq nikâh kıyılmak.

əqəliyyətdə qalmaq azınlıkta kalmak, azınlık teşkil etmək.

əqidə sahibi 1-düşüncə, fikir, akıl sahibi. 2-inanç sahibi.

əqidəsi xarab akidesi bozuk, inancı bozuk olan kimse.

əqidəsi olmaq inancı olmaq, ülküsü olmaq.

əqidəsini söyləmək inancını, fikrini, ülkü-sünü söylemek, bildirmek.

əqiq kimi iri, tane tane ve parlak.

əqim olmaq akim olmaq, doğurmaq kabi-liyetini yitirmək.

əqrəb əqrəb üstündə saatin tam on iki olduğunu göstərən ifade.

əqrəb kimi sanmaq diliyle sokmaq, a-zarlamak.

əl açmaq 1-zor kullanmaq, vurmaya kal-kışmaq, el kaldırmak, vuracaq olmaq. 2-müracaat etmək, başvurmək, istemək. 3-el açmaq, yalvarıp rica etmək, dilenmək.

əl altdan vermək gizlice vermək.

əl altınca (altından) gizlice, gizli bir şe-kilde, kimseye bildirmeden.

əl altında 1-hazır, amade. 2-yanında, ön-derliği altında.

əl altından çıxmaq ustanın eli altında öğ-renmək.

əl aparmaq el uzatmaq, el atmaq.

əl ataşa düşmək ne yapacağını şaşırmaq, ne yapacağını bilememək.

əl atıb güdüldə yarmasına! son ümididir! son çareyə başvuranlar için söylenir.

əl atmaq el atmaq. 1-teşebbüs etmək, gi-rişmək. 2-yararlanmaq, tatbik etmək, mü-racaat etmək, başvurmək. 3-elini uzatmaq.

4-sataşmak, taciz etmek, tecavüz etmek istemek.

əl ayağa dolaşmaq engel olmak, mâni olmak.

əl ayağa düşmək 1-yalvarmaq, yakarmak, yalvarıp ricada bulunmaq. 2-bir işi acele yapmaya çalışmaq, eli ayağına dolaşmaq, aceleyle bir şeyler yapmaya çalışmaq ve bundan dolayı şaşırmaq. 3-telâşa kapılmak, *heyecanlanmaq, ne yapacağını şaşırmaq*.

əl ayağa gəlmək bir işi hemen yapıp bitirmək.

əl ayağa qalmaq başkasının yardımına muhtaç duruma gəlmək, fizikî gücü kaybolmaq.

əl ayağa salmaq 1-heyecanlandırmək, ortalığı velveleye vermək, herkesi ayaklandırmək. 2-yalvartmaq.

əl ayağı bağlı olmaq eli kolu bağlı olmaq, bir iş yapamamak, çaresiz olmaq.

əl ayağı bir yerə yığılmaq 1-evlenmək. 2-toparlanmaq.

əl ayağı boşalmaq hevesi kaçmaq, şevki kaybolmaq, bir iş yapamamak, çalışma şevkini kaybetmək.

əl ayağı buza dönmək 1-el ve ayaklarında can kalmamak. 2-elleri ve ayakları soğumatmaq, soğuktan donmaq.

əl ayağı düz eli ayağı düzgün. 1-normal, güzel olan kız veya çocuk. 2-doğru, dürüst kimse, terbiyeli, ahlâklı, namuslu.

əl ayağı əsmək (korkudan) eli ayağı titremək, çok korkmaq.

əl ayağı kol kosa vermək kendini helâk etmək, çok çaba sarf etmək.

əl (əli) ayağı qurumaq (sustalmaq) 1-zayıflamaq, takatten düşmək. 2-ölüm anı yaklaşmaq, hevesi kaçmaq. 3-kol kanadı kırılmaq, bir şeyi yapma meyli, ilgisi azalmak.

əl ayağı soyumaq 1-hevesi kırılmaq, artık üzerinde çalıştığı şeyi yapmaq istememək, çalışmaq istememək. 2-bir şeyi yapmaq morali kalmamak. 3-ölümü yaklaşmaq, ölmək.

əl ayağı titrəmək eli ayağı titremək. 1-korku veya soğuktan titremək. 2-zayıflık, ihtiyarlık veya hastalık yüzünden elleri ve ayakları titremək.

əl ayağı orağa vermək bak. *əldən ayaqdan getmək*.

əl ayağı tutmaq iş yapacaq durumda olmaq, gücü kuvveti henüz yerinde olmaq.

əl ayağı tutmamaq 1-iş yapacaq durumda olmamaq. 2-çalışma hevesi ve isteği olmamaq.

əl ayağı üzülmək ümidi kesilmək, çaresiz kalmək, mahrum olmaq, elinden kaçırmaq, *kaybetmək*.

əl ayağı yerdən göydən üzülmək bak. *əl ayağı yerdən üzülmək* 2. anlam.

əl ayağı yerdən üzülmək 1-ümidi her tərəftən kesilmək. 2-hayretler içinde kalmək, hayretten donup kalmək.

əl ayağı yerə yapışmaq hayret etmək.

əl ayağına döşənmək (düşmək, tökülmək) yalvarıp yakarmək, önünde diz çökmək, eğilmək.

əl ayağını bağlamaq hareket etmesine engel olmaq, hareketsiz kılmək.

əl ayağını bir yerə yığmaq 1-evlendirmək. 2-(insanları) bir araya getirmək, bir yere toplamək. 3-iş düzene sokmaq, rayına oturtmaq.

əl ayağını dağıtmaq acele etmək.

əl ayağını düzəltmək kendine çeki düzen vermək.

əl ayağını it yeyib? elin yok mu? neden böyle beceriksizsin?

əl ayağını itirmək 1-kendini kaybetmək, ne yapacağını bilmemək. 2-korkuya kapılmək, korkudan ne yapacağını şaşırmaq.

əl ayağını kəsmək hiçbir iş yapmasına müsaade etmemək, engel olmaq.

əl ayağını qayırmaq hazırlamaq, hazırlık yapmaq.

əl ayağını ölçmək bağırıp çağırmaq; el kol hareketi yapmaq.

əl ayağını sazlamaq hazırlanmaq, hazırlık görmək.

əl ayağını topla! (yığışdır!) kendine gel! uyarı ifadesi.

əl ayağını toplamaq 1-işe başlamaq, neden işe başlamaq gerektiğini belirtmək. 2-işi bitmək üzere ölmək, işi tamamlamaya yaklaşmaq. 3-uyarılma neticesinde hareketlerini kontrol etmək.

əl ayağını (ayaqlarını) uzatmaq 1- ölmək. 2-uzanmaq, yatmaq.

əl ayağını yığışdırmaq 1-bir işi bitirmək, sona erdirmək. 2-düzenləmək, tanzim etmək. 3-uyarılma sonucunda hərəkətlərini kontrol etmək. 4-bir yere gidiş gəlməkdən vazgəçmək.

əl ayağını yığmaq 1-toparlamək. 2-vazgəçmək, ilgilenməmək. 3-tâbi olmayə, hâkimiyetini kabul etməğə mecbur etmək, önünə gəçmək, istediğı gibi hərəkət etməğə müsaadə etməmək, belirli bir sınır içindən dışarı çıkməsinə müsaadə etməmək. 4-haddini bildirmək.

əl ayaq açmaq 1-hərəkətlənmək, istediğı gibi hərəkət etmək, serbest hərəkət etmək. 2-önündeki engəllər kalkmaq. 3-imkân, güc eldə etmək.

əl ayaq altında qalmaq 1-ayak altında ezilmək, ayak altında kalmək. 2-nüfuzu zədələnmək, itibarı ayaklar altına düşmək.

əl ayaq atmaq çabalamaq, çırpınmaq.

əl ayaq çalmaq 1-çabalamaq, hərəkət etmək. 2-ölüm anında olmaq.

əl ayaq çatmamaq (yetişməmək) çox uzakta olmaq, görüşmək mümkün olmamək.

əl ayaq çəkildə (yığılan vaxt) ortalık sâkinləştiğı zaman, kimse kalmadığı zaman, sessizlik oluştüğündə.

əl ayaq çəkilmək (kəsilmək, yığılmaq, yığışılmaq, yığışmaq) gidiş geliş, hərəkət durmaq, herkes evinə gitmək, kimse kalmamək, ortalık sakinleşmek.

əl ayaq eləmək (etmək) 1-çabalamaq, çaba sarf etmək, hərəkət etmək, gecikməmək, çabuk hərəkət etmək. 2-bulmaq, eldə etmək. 3-bir işi vaktindən öncə və ya vaktində bitirmək gəyesiylə bir şeyi yapmaq məqsədiylə sürətlə və var gücylə çalışmaq.

əl ayaq götürmək 1-yaşlılıq, xəstəlik vs.'dən dolayı artıq hərhangi bir iş yapamaz olmaq. 2-tamamen vazgəçmək, peşini bırakmaq.

əl ayaq kəsilmək 1-geliş gidiş olmamək. 2-çaresiz kalmək, ümidi kırılmək.

əl ayaq qoymaq özəlliklə çox korkmuş birinin başını sıvazlayaraq dua okumək.

əl ayaq oynatmaq 1-çabalamaq. 2- kurtutmaq, təhdit etmək.

əl ayaq tərəpmək sürətli çalışmaq, hərəkət etmək, acele etmək, çaba sarf etmək.

əl ayaq vərmək yardım etmək.

əl ayaqda qalmaq 1-çaresiz kalmək, nə yapacağını bilməmək. 2-başkalarına, başkalarının yardımına muhtaç olmaq. 3-ortada kalmək, yanında kimse kalmamək. 4-ortada kalmək, başkalarının yerinə cavab vermək durumunda kalmək.

əl ayaqda olmaq 1-bir işin bitməsi için çaba sarf etmək, çalışıp çabalamaq. 2-bir işin yapılması için hazırlık görmək. 3-uyanık olmaq, bir şeyə hazır olmaq, hazırlık yapmak, tēbdir almak.

əl ayaqdan düşmək 1-çok yorulmaq, təkəti kalmamək. 2-ihtiyarlamək.

əl bağlamağına dəyməz dəğərsiz, kıymətsiz, gərəksiz, faydasız, hiçbir fayda beklənməyən şey konusunda.

əl bağlamaq hazır bekləmək.

əl basmaq yemin etmək.

əl boyda çox küçük, küçücük, ufacık, el büyüklükte.

əl bulamağına (bulaşmağına) dəyməz məsərfinə, harcanan eməğə, çekilen əziyete dəğmez anlamında.

əl bulamaq 1-bir işə başlamaq, bir şeylə məşğul olmaq. 2-elini bir şeyə bulamak.

əl bulaşdırmaq elini bir şeyə bulaştırmək.

əl çalib gülmək alay etmək, dalğa gəçmək.

əl çalmaq el çalmək. 1-alkış çalmək, alkışlamək. 2-sevinmək.

əl çatmaq (yetmək) elə gəçirilməsi, eldə edilməsi mümkün olmaq.

əl çəkmək el çekmək. 1-bırakmaq, vazgəçmək, alâkasını kəsək. 2-alışkanlık edindiğı bir şeyi bırakmaq, terk etmək, vazgəçmək. 3-düşüncesindən, fikrindən vs. vazgəçmək, dönmək. 4-önəmsemədən gəçmək, hiçə saymaq. 5-yüz çevirmək, artıq kendindən saymamək, ilişkisini kəsək. 6-rahət bırakmaq, yakasını bırakmaq. 7-bir şeydən çox korkmuş birinin başını okşayıp dua okuyaraq yapılan mərasim.

əl çəkməmək vazgəçməmək, adım adım izləmək.

əl çırpmaq el çırpmaq, alkışlamak, alkış çalmak.

əl çirki (kiri) paraya önem vermediğini belli etmək için söylenen söz, paraya tiksinti ve iğrenme duygusuyla verilen ad.

əl çoxalmaq alışverişte veya bir belgenin düzenlenmesinde çok fazla adam katılmak.

əl dəymək el değmək, el dokunmaq, temas etmək.

əl dəyməmiş el değməmiş, hiç kullanılmamış, sağlığı bozulmamış.

əl duaya götürmək dua etmək.

əl əl axtarmaq her tarafta aramak.

əl əl baş çıxmaq kârsız və zararsız işi kapatmaq, zoraki durumu kurtarmak.

əl əl gəzdirmək elden ele dolaştırmak, her tərəfi dolaştırmak.

əl əl gəzmək 1-bakmaq veya okunmaq için birbirine verilmək (çok beğenilen şey). 2-meşhur olmaq, değerli olmaq.

əl əl üstə dayanmaq (durmaq) hazır, emre amade bir şekilde beklemek.

əl əl, baş başa çatmaq denk gelmək, fazla eksik olmamak, zoraki yetmək, kifayət etmək.

əl əl üstə oturmaq hiçbir iş yapmamak.

əl əldə, baş başda el elde baş başta, elde olan her şeyin bitip tükendiğini bildirir.

əl əldən üstündür el elden üstündür, sendən də güçlü insanlar vardır.

əl əldən üzülmək ilişki kesilmək, irtibat kopmaq.

əl ələ tutmaq el ele vermek, birbirine yardım etmək, yardımlaşmaq, birlikte çalışmaq.

əl ələ vermək el ele vermek. 1-birbirinin elini tutmaq. 2-beraber bir yerde çalışmaq, beraber bir iş yapmak, elbir olmaq.

əl ələ, baş başa 1-samimiyyətlə, sevgiylə, muhabbetlə. 2-alış veriş veya herhangi bir işten, oyundan vs'den hem zararsız hem de kârsız ayrılma, ortaya koyduğu para veya malı alaraq çıkmak, ayrılma.

əl eləmək (etmək) 1-seslemək, çağırmaq için elini sallamaq, el işareti ilə seslemək. 2-vedalaşma ifadəsi olaraq elini sallamaq.

əl əli tanıyır bir şeyi birinə ödünc verən kimse onu geri almak istediğinde, alan şahıs başqa birinə havale ettiğinde malı

veya parayı veren kimsenin; "sana verdim, sendən alırım" anlamında kullandığı bir ifade.

əl əsası tutunacaq, yaslanacaq şey, destek, dayanak.

əl ətək çəkilmək el ayak çekilmək, kimse kalmamak.

əl ətək eləmək es. yalvarmaq, rica etmək.

əl ətək olmaq yalvarmaq, yalvararaq herhangi bir konuda yardım istemek.

əl gərək tez gərək, o da cümə gecəsi kendi arzusu için insanların iki ayağını bir papuca soğan kimseler için söylenir.

əl gəzdirmək 1-bir şeyi elde düzəltmək, bozmaq veya karıştırmak. 2-araştırmak, ellemek. 3-üzerinde biraz çalışmaq, düzene koymaq, düzəltmək. 4-çalmak, soymaq, hırsızlamak. 5-tamir etmək, onarmak.

əl gəzmək el dokunmaq, el deymək.

əl götürmək 1-yakasını bırakmaq, vazgeçmək. 2-ilişkisini kesmək.

əl ilişdirmək bir işle meşgul olmaya başlamak.

əl kəsmək kötülük etmək, namertlik etmək.

əl qaldırmaq (qalxızmaq) 1-el kaldırmak, vurmaya teşebbüs etmək. 2-seçim zamanı elini kaldırarak biri lehinde oyunu kullanmak. 3-el kaldırmak, elini kaldırarak bir şeyin lehinde veya aleyhinde oy kullanmak. 4-el kaldırmak, teslim veya tâbi olduğunu bildirme işareti olarak elini veya ellerini kaldırmak. 5-dua etmək. 6-el kaldırmak, elini kaldırarak söz istemek.

əl qatmaq 1-karışmaq, meşgul olmaq, işe, olaya karışmaq. 2-yapışmaq.

əl qədər el kadar, küçücük, ufacık.

əl qır, yaxa qır yapışmaq yakasından yapışıp kopmamak, zamk gibi yapışmaq.

əl qol açmaq 1-büyük imkânlarla sahip olmaq, geniş bir alanda faaliyet göstermeğe imkân bulmaq, engelleri aşmaq. 2-çabalamaq, kımıldanmaq.

əl qol atmaq 1-çabalamaq. 2-heyecanla, hiddətli bir şekilde konuşmaq, elini kolunu sallayaraq konuşmaq, hiddətdən köpürmək.

əl qol ölçmək el kol hareketi yapmak, elini kolunu hareket ettirmək.

əl qolu gəlməmək isteməmək, yapmak isteməmək, həvesi olmamak.

əl qolunu açmaq 1-birine meydan bırakmak, önündeki engelleri kaldırmak. 2-önündeki engeller kalkmak, meydan bulmak.

əl (əlini) qolunu bağlamaq serbest hareket etmesine izin vermemek, müsaade etmemek.

əl qolunu ölçə ölçə 1-sinirli hareketlər yaparak. 2-başkasını tehdit ederek.

əl qolunu ölçələmək (ölçmək) konuşurken elleriyle hareketler yapmak, el kol hareketi yapmak.

əl qolunu yığışdırmaq hareket imkânı bırakmamak.

əl qoymaq 1-razi olmak, rıza gösterdiğini bildirmek. 2-hərhangi birinin bir rahatsızlığından dolayı veya çok korkmasından ötürü başını okşayarak dua etmek. 3-el koymak, bir şeye sahiplenmek; bir işe başlamak.

əl mənim, ətək sənin bir yalvarış, rica ifadesi.

əl ovuşdurmaq pişman olmak, şaşırmaq, çaresiz kalmak.

əl öpənlərin çox olsun el öpenlerin çok olsun, eli öpülen kimselerin söylediği bir temenni.

əl öpmək 1-birisinin hürmeten elini öpmek. 2- yaltaklanmak, eğilmek. 3- yalvarmak.

əl saxlamaq devam etmemek, yaptığı işi durdurmak.

əl sıxmaq el sıkmaq, tokalaşmaq, el ele vererek selamlaşmaq.

əl suya yetirmək aptes bozmak, tuvalet ihtiyacını gidermek.

əl sürtmək el sürmemek. 1-dokunmamak. 2-bir işi yapmamak.

əl tapmaq üstün olmak, galip gelmek, yenmek.

əl tərpatmək 1-işi geciktirmemek için acele etmek, daha seri çalışmaya başlamak. 2-vurmak için hazırlık yapmak, vurmak istemek, vurmak için elini kaldırmak.

əl toxundurmaq karışmaq, müdahâle etmek.

əl tutmaq 1-ellerini tokalaştırarak selamlaşmaq, merhabalaşmaq. 2-anlaşmaq, anlaşma işareti olarak birbirinin elini sıkmaq.

3-yardım etmek, maddî yardım etmek, borç vermek.

əl tutuşmaq el sıkışmaq, tokalaşmaq.

əl ulağı her işe koşturulan kimse.

əl uzatmaq el uzatmaq. 1-almaya, ele geçirmeğe, elde etmeğe teşebbüs etmek. 2-almak için ellerini uzatmaq. 3-sataşmaq, tecavüz etmek istemek, eliyle sarkıntılık etmek. 4-yardım istemek, yardım dilemek, yardım için birine başvurmak. 5-yardım etmek, yardım eli uzatmaq.

əl uzatsan, çatar çok yakın yer için kullanılır.

əl üstü acele ile.

əl üstündə aparmaq özen göstermek, itinayla taşımak.

əl üstündə əl var her şahıstan güçlü bir şahıs var anlamında.

əl üstündə saxlamaq (tutmaq) el üstünde tutmaq, itina göstermek, çok değer vermek.

əl üzmək ümidini kesmek, artık beklememek.

əl varaq eləmək bir kitabı veya defteri çok karıştırmak.

əl verib görüşmək tokalaşmaq.

əl vermək 1-tokalaşmaq, el sıkışarak selamlaşmaq. 2-işine yaramak, hayırlı olmak, elverişli olmak. 3-yardım etmek. 4-meydana gelmek, oluşmak.

əl verməmək elverişli olmamak, faydasız olmak, ihtiyaca cevap vermemek.

əl vurmaq 1-dokunmaq, temas etmek. 2-karışmaq, girişmek, dokunmaq, müdahâle etmek. 3-alkış çalmak, alkışlamak. 4-yemin etmek.

əl vurmamaq el vurmamak, dokunmamak.

əl yeri başvurmak, müracaat etmek, sonradan meseleye dönmek, yeniden konuşmaq için vasıta, bahane.

əl yetirmək yardım etmek.

ələc axtarmaq çare aramak.

ələc etmək tedavi etmek, iyileştirmeğe çalışmaq.

ələc köynəyi kefen.

ələc tapmaq (vermək) bulunduğu kötü durumdan kurtarmak, çıkış yolu bulmak (göstermek), çare bulmak.

ələci kəsilmək (üzülmək) çaresi kalmamak, çaresiz kalmak, ümidi kaybolmak.

ələcin kəsilməsin çaresiz duruma düşmə-
yesin.

ələmanda qalmaq (olmaq) çaresiz kal-
mak, ne yapacağını bilmemek, zor durum-
da kalmak.

ələmət qoymaq işaret koymak, işaretle-
mek.

ələmət vermək işaret etmək, bildirmək.

ələməti qalmaq izi kalmak, nişanesi, eseri
kalmak.

ələməti qalmamaq izi kalmamak, nişane-
si, eseri kalmamak, yitip gitmək.

əlaqə saxlamaq ilişki kurmaq.

əlaqədə olmaq ilişkide olmak, ilişkisini
yürütür durumda olmak.

əlaqəsi olmaq ilişkisi olmak.

əlaqəsini üzmək ilişkisini bözmək.

əlaqəyə girmək ilişki kurmaq.

əlavə etmək 1-ilâve etmək, üstünə koy-
mak, artırmak. 2-üstelik olarak söylemek
veya yazmaq.

əlavə olmaq ilâve olmak, eklenmek.

əlavə olunmaq ilâve olunmaq, çoğaltıl-
maq, artırılmaq.

ələz olmaq bir belgenin imzalanmasında
veya alışverişte gereğindən az adam katıl-
maq.

əlbəşöynlük eləmək açgözlü davranmaq,
tamahkârlıq etmək.

əlbəyaxa olmaq yaka paça olmak, şiddətli
kavga etmək, vuruşmaq, çarpışmaq; müca-
dele etmək.

əlbəyaxa vuruşmaq silahsız olaraq veya
ateşli silahlar kullanmadan kavga etmək.

əlbir dİlbir 1-birbirine yardım ederek;
birlikte, birleşerek, ortaklaşa. 2-arkadaş,
sırdaş.

əlbir olmaq beraber hareket etmək, arka-
daş olmak, bir gaye için birleşmək.

ələim eləmək ipliği vs. çile yapmak.

əldə ayaqda qalmaq yardıma muhtaç du-
ruma düşmək, herhangi bir sebepten dolayı
fizikî gücü veya aklî dengesini yitirmək,
hastalanmaq, yatalak hâle düşmək vs.

əldə bəhanə etmək bahane etmək, bir şeyi
yapmaq için bir şeye istinad etmək, da-
yanmaq.

əldə başda oynatmaq aldatmaq, kandır-
maq.

əldə bəsləmək evde saklamak, ehliləştir-
mek.

əldə böyümək aile içinde büyümək, terbi-
ye almak.

əldə çıraqla axtarmaq mumla aramak,
çok gerekmək, lazım olmak, haddinden
fazla ihtiyacı olmak.

əldə etmək (eləmək) elde etmək, bir şeye
sahip olmak, ele geçirmək, bulmaq, ka-
zanmaq.

əldə gəzdirmək el üstünde tutmaq, çok
nazlı büyütmək, ihtimamla büyütmək, üze-
rine fazla titremək.

əldə qalmaq elde kalmak, elinde kalmak,
satılmamak.

əldə qayırma (qayırılma) 1-elde yapılan
şey. 2-sahte.

əldə qoymaq 1-yarım bırakmaq. 2-el atın-
da bulunacaq yerde saklamak.

əldə olmaq elde olmak, hazır olmak, elde
bulunmaq.

əldə olmamaq elde olmamak. 1-elde bu-
lunmamak, hazırda olmamak. 2-irade dışı
olmak.

əldə ovucda bir şey qalmamaq elde a-
vuçta bir şey kalmamak, elindekilerin ta-
mamını yitirmək, hiçbir şeyi kalmamak.

əldə ovucda bir şey olmamaq elde avuçta
bir şey olmamak, beş parasız olmak, parası
vs. tükenmiş olmak.

əldə ovucda nə varsa elde avuçta ne varsa,
ne varsa tamamı, hepsi.

əldə ölmək 1-öldürülmək. 2-başkalarının
hâkimiyetinde ölmək.

əldə saxlamaq 1-əvdə saklamak, ehliləş-
tirmək. 2-elinden çıkarmamak, kendisi için
saklamak. 3-gelecekte gerekecek, işe yara-
yacak, yardımı olabilecek bir şahsı hürmet
ederek veya onun arzusunu yerine getirerek
kendi tarafına çekmək.

əldə tutacaq etmək bahane olarak kullân-
maq.

əldən almaq 1-ele geçirmək, sahiplenmək,
sahip olmak. 2-kendine tâbi etmək, kendine
bağlamak, kendi tarafına çekmək.

əldən ayaqdan diri (iti) çevik, hareketli.

əldən ayaqdan düşmək (kəsilmək) 1-
elden ayaktan düşmək, yaşlanarak çalış-
maz durama gəlmək. 2-çalışma gücünü

kaybetmek, güçsüzleşmek, iş yapamayacaq duruma gelmek. 3-haddinden fazla yorulmak, bitkin düşmek; çok çalışmadan dolayı hırpalanmak, takatten kesilmek.

əldən ayaqdan getmək 1-aşırı derecede sevmek, âşık olmak, derdinden deliye dönmek. 2-büyük saygı gösterisinde bulunmak, önünde elpençe divan durmak. 3-hedefə varmaq üçün birçok tehlikeyi göze almak. 4-kendini ateşe atmak.

əldən ayaqdan olmaq 1-çok yorulmak, çok gezmekten yorulmak, bütün enerjisi tükenmek. 2-gücünü kaybetmek, hiçbir iş yapamamak. 3-ne yapacağını bilmemek.

əldən ayaqdan salmaq 1-çok dolaşmak, her tarafa gitmek, ulaşmak. 2-takatini kesmek, çok yormak.

əldən ayaqdan uzaq düşmək uzaklaşmak, bir yerden uzakta kalmak, uzakta kalmak.

əldən ayaqdan uzaqda gözlerden uzakta, kenarda, uzakta.

əldən buraxmaq 1-fırsatı kaçırmak, bırakmak. 2-vazgeçmek, uğraşmamak. 3-kaçırmak, kaçmasına fırsat vermek.

əldən çıxarmaq (çıxartmaq) 1-elden çıkarmak, satmak. 2-elden kaçırmak, kaybetmek, yitirmek. 3-herhangi bir işi tamamlamak, bitirmek.

əldən çıxmaq 1-elden çıkmak, kaybedilmek, yitirilmek, yok olmak. 2-eskimek, yıpranmak, kullanılamayacak kadar eskimek. 3-kaçmak, kaçarak aradan çıkmak.

əldən dildən düşmək 1-zayıflamak, takatten düşmek, hâlsizleşmek. 2-yoksullaşmak. 3-yıpranmak, eskimek, kullanılmaz hâle gelmek.

əldən dildən getmək kendini paralamak, çok çaba sarf etmek.

əldən dildən iti (zirək) çevik, hareketli kimse.

əldən dildən salmaq 1-çok yormak, eziyet etmek, takatten düşürmek. 2-perişan etmek.

əldən düşmə 1-kullanılmış, eski. 2-tesadüfen ucuzə alınan mal.

əldən düşmək 1-çok yorulmak, takati kesilmek. 2-faydasız hâle gelmek, yıpranmak, kullanılmaz hâle gelmek, eskimek. 3-zayıflamak, gücünü yitirmek, hâlsizleşmek.

əldən ələ dəymək (kız) kaçırmak.

əldən ələ düşmək 1-kapı kapı dolaşıp durmak, belirli bir yeri, meskeni, evi olmamak. 2-elden ele geçmek, birinden diğerine geçmek, birinden diğerine bırakılmak, birkaç el değiştirmek.

əldən ələ gəzmək (keçmək) 1-elden ele dolaşmak. 2-çok sevilme, el üstünde tutulmak.

əldən ələ qapmaq kapış kapış etmek.

əldən əli üzülmək bak. **əli üzülmək**.

əldən gedəni həzrət abbas malı eləmək 1-kaybedilen bir şey için üzülmemek. 2-kendine ait bir şeyi hayrat, hayır niyetiyle birilerine hediye etmek, vermek. 3-kendine ait bir şeyi güc kullanarak alan kimselere söylenen beddua ifadesi.

əldən getmək 1-üzerine titremek. 2-birini çok sevmek, arzulamak, âşık olmak, aşkından deliye dönmek. 3-elden gitmek, bir şeyi elden kaçırmak. 4-ölmek, kaybolmak, yitip gitmek.

əldən gəl! elden gel! 1-arg. ver! bayıl! uçlan! 2-bir şeyi kutlama ifadesi, "kutlayalım".

əldən gəlmək mümkün olmak, yapılmak, yapmak, becermek, becerilmek.

əldən gəlməmək elden gelmemek, herhangi bir sebepten dolayı bir şeyi yapamamak.

əldən (əli) iti eli çok çabuk, hızlı.

əldən qaçırmək 1-fırsatı kaçırmak, bırakmak. 2-vazgeçmek, uğraşmak. 3-elden kaçırmak, kaçmasına fırsat vermek.

əldən qoymək elden bırakmak, elden kaçırmak.

əldən qoymamaq 1-bırakmamak, terketmemek, artık hatırlamamak. 2-vazgeçmek, rahatsız etmek.

əldən qurtarmək kurtulmak, canını kurtarmak.

əldən nə gələr? elden ne gelir? çaresi yok, ne yapılabilir, yapılacak bir şey yok anlamında.

əldən salmaq çok yormak, eziyet etmek, takatini kesmek.

əldən salmamaq elden düşürmemek, bir şeyle uzun müddet ilgilenmek.

əldən tutmaq yardım etmek.

əldən üzülmək takati kesilmek, çok yorulmak.

əldən vermək devam ettirememek, elinde tutamamak.

əldən yapışmaq yardım etmək.

ələ alanda qavaldır, götə soxanda zurna k. işe yaramaz şey, faydasız şey.

ələ almaq 1-ele almak, bir şeye başlamak. 2-kandırmak, tatlı dille kendini inandırmak, kontrolünü eline geçirmek, kendine tâbi etmek.

ələ baxmaq 1-muhtaç durumda olmak, birilerinin vereceği maddi yardımda gözü olmak. 2-başkasının hâkimiyetinde olmak.

ələ dağ basmaq tövbe etmək, bir şeyi bir daha yapmamak üzere bırakmak.

ələ daş vermək bir şeyle kandırmak.

ələ dolamaq aldatmak, oyuncak gibi oynatmak, kandırmak.

ələ düdük vermək bahane edeceği şeyi vermek.

ələ düşmək (girmək) 1-ele geçmek, yakalanmak. 2-bulunmak, elde edilmek. 3-yıpranmak, kullanılmayacak hâle gelmek. 4-kötü yola düşmek.

ələ düşməz böyle iyisi, güzeli, lezzetlisi yoktur anlamında.

ələ gəlmək elde edilmek, ortaya çıkmak, oluşmak.

ələ gətirmək 1-elde etmek, ele geçirmek, sahip olmak. 2-tavlamak, kendine tâbi etmek. 3-yakalamak.

ələ xına qoymaq 1-ellerine kına yakmak. 2- ortaklı bir şeyde arkadaşını saf dışı bırakarak menfaati kendine almak.

ələ keçirilmək ele geçirilmek, yakalanmak, tutulmak.

ələ keçirmək 1-bulmak, elde etmek. 2-ele geçirmek, yakalamak. 3-hâkimiyetine almak, sahip olmak, benimsemek.

ələ keçmək 1-bulunmak, ele geçmek. 2-yakalanmak, ele geçmek, tuzağa düşmek.

ələ öyrənmək (hayvan) insana alışmak, insandan kaçmamak.

ələ öyrətmək (hayvan) insana alıştırmak.

ələ salıb oynatmaq bak. **ələ salmaq**.

ələ salmaq 1-ele geçirmek, elde etmek, bulmak. 2- kandırmak, maskara etmek, dalga geçmek, maskaraya çevirip oynatmak.

ələ vermək ele vermek, teslim etmek; haber vermek, yakalatmak, yakalanmasına sebep olmak, ihbar etmek.

ələk vələk eləmək (etmək) alt üst etmek, karma karışık etmek, dağıtmak.

ələk vələk olmaq didik didik aranmak, karmakarışık edilmek.

ələkçinin qıl verəni al. 1-aslında hiçbir ciddi işle uğraşmayarak, kendini bir işin yapılmasında rolü olan, yardım eden birisi gibi göstermeğe çalışan adam "dibek dövenin hıh deycisi". 2-bozgunculuk yapan, bir işin yapılmasında engel çıkaran.

ələkdən keçirtmək 1-elekten geçirmek, elemek; ayıklamak. 2-denemek. 3-çok hassas davranmak, en ince teferruatına kadar araştırmak.

ələklə şü daşımaq boşuna, anlamsız işler yapmak.

ələlik eləmək şaşırıp kalmak, şaşırmaq, hayret etmek.

ələm yesir olmaq çok yorulmak, bitap düşmek.

ələngə üləngə değersiz at, faydasız insan.

ələşəni güləşənə qatmaq her yanı alt üst etmek, her tarafı karman çorman etmek.

ələtəş olmaq fellik fellik aramak.

ələyi ələnib, xəlbiri (qəlbiri) dirəkdən asılıb (sulanıb) işi bitmiş anlamında.

ələyi ələnib xəlbiri dirəkdən (göydən) asılmaq (fırlanmaq) 1-işi bitmek. 2-gücünü ve takatini kaybetmek, nüfuzu, kudreti kalmamak.

ələyib ələyib kəpəyinə qatmaq yaptığı işlerden herhangi bir sonuç elde edememek.

ələyib ələyib ununa qatmaq yaptığı işi sonunda berbat etmek.

ələyib narınların tökürəm, irilərin çiyнімdən atıram dalı herhangi bir işim yoktur boşuna uğraşıyorum.

ələfəcin qoymaq ş. bitirmek, tamamlamak, kesmek, ara vermek.

ələhaya düşmək teləşə kapılmak, ne yapacağını şaşırmaq, sağa sola koşuşturmak.

ələhəzər etmək uzak durmaya çalışmak.

əli açıq olmaq eli açık olmak, yardımsever olmak, elinde olanları başkalarından esirgememek.

əli ağac tutan iş yapabilən, "çocuk olma-
yan.

əli ağır olmaq eli ağır olmaq. 1-bir kimse
bir şeyi bir mağazadan vs. satın aldıktan
sonra o mağazanın müştərisi az olmaq. 2-
kuvvətli, güclü olmaq, darbəsi etkili olmaq.
əli ağzına çatmaq (yetmək) kimseye
muhtaç olmadan yaşamaq; kendi kendine
yetmək.

əli ağzındadır yemekdən başqa bir şey
düşünmüyor.

əli ağzında qalmaq hayret etmək, şaşır-
maq.

əli altında olmaq eli altında olmaq, çox
yakında hazır bir şəkildə olmaq, hər an
kullanıma hazır olmaq, bəkləmək, istədiyi
anda kullanılabilecek durumda olmaq.

əli aşağı düşmək yoksullaşmaq, fakirleş-
mək.

əli aşağı olmaq yoksul; fakir olmaq; maddi
sıkıntı çekmek.

Əli aşından da, Vəli aşından da olmaq
her şeyi kaybetmək, ortada kalakalmak,
yapayalnız və her şeyini kaybetmiş halde
kalmak.

əli ayağı (qolu) bağlı eli ayağı bağlı, çare-
siz, istədiyi yapamayacaq durumda olan.

əli ayağı bağlı olmaq eli ayağı bağlı ol-
maq, çaresiz durumda olmaq, bir şeyi ya-
pacaq imkânı olmamak.

əli ayağı düzgün eli ayağı düzgün, vücu-
dunda hər hansı bir sakatlığı və ya kusuru
bulunmayan.

əli ayağı olmaq eli ayağı olmaq, yardımçı-
sı olmaq, hər işinə yaramak.

əli ayağı buz kəsilmək (tutmamaq) 1-çok
üşümək, soğuktan elleri bir şey yapamaya-
cak hâlə gəlmək. 2-çaresiz, dermansız ol-
maq.

əli ayağı bir birinə dolanmaq (dolaşmaq)
eli ayağı birbirinə dolaşmaq, şaşırıp kal-
maq, telâşa düşmək, nə yapacağını bilme-
mək.

əli ayağı əsmək (titrəmək) eli ayağı titre-
mək, sinir, korku, heyecan vs. den dolayı
tİR tİR titrəmək.

əli ayağı tutmaq eli ayağı tutmaq, gücü
kuvvəti yerində olmaq.

əli ayağı tutmamaq eli ayağı tutmamak,
gücü kuvvəti yerində olmamak.

əli ayağından uzun gəlmək uzun gidip
kısa gəlmək, yapmak istədiyi şeyi yapama-
dan dönmək.

əli bağlı olmaq bir şeyi yapacaq imkânı
olmamak.

əli bala batacaq (batıb) 1-məmnuniyyət
bildirən bir ifadə. 2-"hiçbir umduğunu
bulamadı, bulamamış" bir alay ifadəsi.

əli bala batmaq ş. mutluluğa kavuşmaq,
bahtıyarlığa ermək.

əli bəldə kibirli və kasıntı bir şəkildə, efe-
lenerek, edebe aykırı bir şəkildə.

əli bənd olmamaq istədiyi eldə edeme-
mək, təşəbbüsü sonuçsuz kalmak.

əli bir işə (yerə) yetişmək belirli bir işə,
sanata, ihtisasa sahip olmaq, bir, işte çalış-
maq, çalışmaya başlamaq.

əli bir yana çıxmaq bak. **əli bir işə (yer)**
yetişmək.

əli boğazına ilişmək yemek içmekle meş-
gul olmaq.

əli boş dönmək (qayıtmaq) eli boş dön-
mək, umduğu şeyi alamadan geri dönmək.

əli boş gəlmək hiçbir şey eldə etmeden
gəlmək.

əli boş çıxmaq 1-işi, meşguliyyəti bitmək.
2-boş olmaq, hiç olmaq, boşuna heder olup
gitmək, hiçbir sonuç çıkmamak. 3-eli boş
çıkmak, arzusuna ulaşmamak, istədiyi
olmamak, hayal kırıklığına uğramak, neti-
cesiz kalmak, hiç bir şey eldə edememek,
umduğunu alamamak.

əli boşalmaq 1-herhangi bir sebepten do-
layı yaptığı işten soğumak. 2-elindekileri
kaybetmək. 3-ciddiyetini yitirmək.

əli boşda qalmaq bir iş yapamamak.

əli böyründə durmaq ağalık etmək, emir
vermək.

əli böyründə (qoynunda) qalmaq eli böğ-
ründe kalmak, çaresiz kalmak, nə yapaca-
ğını bəlememek.

əli böyükklər ətəyində olmaq 1-böyük
şəxsiyyətlər tərəfindən desteklənmək, yuka-
rılarda adamı olmaq. 2-babasından, anne-
sindən, böyüklerinden maddi yardım al-
maq.

əli böyükələr ətəyinə çatmaq bak. **əli böyükələr ətəyində olmaq**.

əli (əlləri) cibində gəzmək eli cebində dolaşmaq, çalışmamak, başıboş gezmək.

əli çatmaq ulaşmaq, elde etmək.

əli çatmamaq 1-ulaşmamak, elde edememek. 2-vakti, zamanı olmamak, vakit bulamamak. 3-görmemek, görüşmemek, görmeğe, görüşmeğe vakti olmamak.

əli çıxmaq mahrum olmaq, elində tutamamak, hâkim olamamak, kaybetmək.

əli çıraqlı axtarmaq mumla aramak.

əli çörəyə çatmaq eli ekmək tutmaq, bir işe, göreve başlamak, para kazanmaya başlamak.

əli darda olmaq (qalmaq) maddi sıkıntıda olmaq.

əli daş altından çıxmaq zor durumdan kurtulmaq.

əli daşa dəymək 1-başarısız olmaq, yapmak istediğini gerçekleştirememek. 2-şansı yaver gitmemek, niyeti gerçekleşmemek.

Əli deyir elə, Vəli deyir belə herkes kendi bildiğini okuyor.

əli dəymək eli dokunmaq, eli değmək.

əli dinc durmamaq rahat durmamak, her şeye dokunmaq, hareketli olmaq.

əli dinc oturmamaq 1-devamlı olarak bir şeyle meşgul olmaq. 2-hiç gerek olmadan dokunmaq, el vurmaq, dokunarak, kurcalayarak bozmaq, harap etmək.

əli (əlləri) döşündə (sinəsində) dayanmaq bir durum karşısında acze düşüldüğünü anlatan bir ifade, ne yapacağını bilemeyen bir kimsenin durumunu sergiler.

əli duada din. dua okumak gayesiyle elle-rini göğe kaldırmış halde.

əli (əlləri) duada olmaq Tanrıya dua etmək.

əli dursa ayağı tərpanər eli dursa ayağı durmaz, çok hareketli kimse.

əli əl üstünə qoyub oturmaq bir olay karşısında yan gelip yatmaq, çekilip bir yanda oturmaq.

əli əldən üzülmək yardımsız ve desteksiz tek başına kalmak, yardımcısı kalmamak, çaresiz duruma düşmək.

əli əlinə dəymək 1-tokalaşmaq. 2- seviş-mək; biriyle cinsî ilişkiyə girmək.

əli əllərdə qalmaq başkalarına muhtaç duruma gəlmək.

əli əllərdə olmaq yukarılarda dayısı olmaq.

əli ərindən üzülmək kocasından ayrılmak durumunda kalmak.

əli əsmək 1-eli titremək. 2-hasislik, cimri-lik etmək.

əli ətəyində olmaq bir şeyi rica etmək.

əli (əlləri) ətəyindən uzun yapmak için gittiği işi yapamadan geri dönen, başarısız.

əli (əlləri) ətəyindən uzun gəlmək bir işi yapmak için gitmek ve yapamadan geri dönmək, başarısız olmaq.

əli (əlləri) ətəyindən uzun olmaq bir yere birşeyler yapmaya gitmek, lâkin herhangi bir şey yapmadan dönmək.

əli əyri olmaq hırsız olmaq, sürekli olarak bir şeyləri yürütmək.

əli gəlmək (varmaq) reva görmək, kıymak.

əli gəlməmək kıymamak, reva görmemek. acımaq.

əli gətirmək 1-çok kazanmaq. 2-oyunda şans yaver gitmek, peşpeşe kazanmaq.

əli getməmək eli gitmemək, eli varmamak, yapmak istememek, yapamamak, bir şeyi yapmaya eli varmamak.

əli gicişmək 1-vurmak istemek, vurmak için bahane aramak. 2-ş. eline para geçme ihtimali olmaq, avucu kaşınmaq.

əli gödək maddi sıkıntıda olan, yoksul.

əli gödək olmaq 1-bir şeye gücü yetme-mək, yapamamak. 2-maddi gücü az olmaq. maddi imkânı yetmemək, parası olmamak.

əli heç yana yetməmək kimseye ulaşamamak, yardımsız kalmak.

əli (hər yerdən, hər tərəfdən) üzülmək ümidi kesilmək, çaresiz kalmak, mahrum olmaq, elinden kaçırmak.

əli ilə belə vermək 1-bir şeye sebep olmaq. 2-kendi başını belâyə sokmaq.

əli ilə qoymaq bir şeyin nerede olduğunu çok iyi bilmək, eli ile koymuş gibi bilmək.

əli ilə verib, ayaqları ilə alabilməmək verdiği şeyi geri alamamak.

əli iş tutan çalışan, çalışabilen; çalışacak gücü olan.

əli iş tutmaq 1-çocukluktan veya bir has-talıktan kurtulmadan vs. dolayı iş yapmaya

başlamak. 2-bir işi becermək, eli iş yapma-ya yatkın olmaq.

əli iş tutmamaq 1-herhangi bir şeyden dolayı çalışmamak, işe ısınmamak. 2-başiboş gəzmək, avare avare dolaşmaq.

əli işdə olmaq çalışmaq, bir işlə məşğul olmaq.

əli işdən soyumaq herhangi bir sebeptən dolayı çalışmaq isteməmək, çalışma isteği-ni yitirmək.

əli işə yatmaq eli işə yatmaq, becerikli olmaq, eli işə yatkın olmaq.

əli işə yatmamaq 1-eli işə yatkın olma-mak, becerikli olmamaq. 1-herhangi bir sebeptən dolayı işi yapamamaq.

əli işləmək 1-hırsızlıq yapmak, yankesici-lik yapmak. 2-nüfuzu gəzmək, hükmü yü-rümək.

əli kəsilmək bir şeydən məhrum olmaq, yoxsun kalmək.

əli keşkə atmaq elinin derisi kabuklanmaq.

əli qalxmaq kendindən yaşca böyük, çox sevilen birini, çocuğu, kadını, kardeşi vs. dövmək, vurmaq veya böyle bir düşüncəyi aklından gəçirmək (genelde karşıt anlamda kullanılır).

əli qalxmamaq istese bile birisine vura-mamək.

əli qalınlaşmaq elinə çoxça para gəlmək, paralanmaq.

əli qaşınmaq 1-avcunun içi kaşınmaq, ele para gəceceğine dair inancı bildiren bir ifade. 2-birini dövmək istərkən kullanılan bir söz.

əli qələm tutan eli kalem tutan, bilgili, okumuş yazmış, kültürlü.

əli qələm tutmaq eli kalem tutmaq, okuma yazma bilmək, kültürlü olmaq.

əli qıymaq eli varmaq, reva görmək, kıy-mək.

əli qızmaq bir işə istəyərək, canı gönüldən girmək, işə ısınmaq, kendini vermək.

əli qoltuğunda (qoltuqda) qalmaq 1-yoksullaşmaq, fakirləşmək. 2-kendisi için çok önemli olan bir şeyini kaybetmək ve bundan dolayı üzüntüye kapılmək. 3-çaresiz durumda kalmək, ne yapacağını bilməmək.

əli qolu açılmaq bak. əl qol açmaq.

əli qolu bağlanmaq eli kolu bağlanmaq, hərəket etmə hürriyətindən məhrum edil-mək, olmaq, hiçbir şey yapamamaq.

əli qolu bağlı durmaq (dayanmaq) eli kolu bağlı durmaq, herhangi bir sebeptən dolayı hiçbir şey yapamamaq, müdahale edeməmək, bekləmək məcburiyətində kal-mək.

əli qolu bağlı olmaq (qalmaq) eli kolu bağlı olmaq, herhangi bir səbəp veya engel dolayısıyla bir işi yapamamaq.

əli qolu soyumaq hevesi gitmək.

əli (əlləri) qoynunda qalmaq çaresiz kal-mək, üzgün, meyvus bir hâlde, ne yapacağını bilmez hâlde düşmək.

əli qulağındadır 1-bir şeyin olma arefesində olması, yapılma vaktinin yak-laşmasını bildirir, yakın zamanda, çok ya-kında anlamında. 2-sürətlə bir işi yapma, yapıp bitirmə. 3-şimdi. 4-çabucak, hemen.

əli qurğuşun darbesi ağır kimsələr için kullanılır.

... **əli qurşağını bağlasın** birinə duyulan memnuniyətini bildiren bir alkış ifadəsi.

əli quru yerdə qalmaq bak. əli daşa dəymək.

əli quru yerə dəymək bak. əli daşa dəymək.

əli (əlin) qurusun! elin kuruşun, elin tut-maz olsun, elin bir iş yapmaz olsun.

əli ... mərtəbəyə çatmaq saygınlık ka-zanmaq, böyük görevə gəlmək.

əli olmaq 1-iştirak etmək, katılmək. 2-parmağı olmaq.

əli öyrəşmək eli alışmaq, becermək, usta-laşmaq.

əli pul görmək eli para görmək, elinə para gəçmək.

əli pulla oynamaq parayla oynamaq, ka-zancı iyi olmaq, parası çox olmaq.

əli sayalı olmaq eli uğurlu olmaq.

əli silah tutan eli silah tutan, silah kullana-bilen, savaşıbilen.

əli soyumaq hevesi kaçmaq, morali bo-zulmaq, eli soğumaq.

əli (əlləri) sustalmaq hevesi kaçmaq, mo-rali bozulmaq, ümidi kırılmək, ümitsizliğe kapılmək.

əli şahlar ətəyində olmaq yüksək seviyəli kimsələr tərəfindən kollanmaq, hamisi olmaq.

əli təmiz olmaq işində doğru olmaq, emanet edilən şeye ihanet etmemək.

əli təmiz olmamaq arada bir ufak çapta hırsızlıq etmək, hırsızlığa meyiletmək.

əli titrəmək cimirlik etmək, hasislik etmək.

əli tutmaq 1-çox kazanmaq. 2-oyunda şansı yaver gitmək, peşpeşe kazanmaq.

əli uzun eli uzun, firsət düşdügündə bir şeylər aşırıan, çalan kimse.

əli üstə qalxmaq 1-yerindən fırlamaq. 2-şaha kalkmaq.

əli üzülmək hevesi kaçmaq, morali bozularak hevesi gitmək.

əli üzündə qalmaq hayret etmək.

əli yağa batmaq şansı yaver gitmək, durumunu iyileşmək.

əli yağa bulaşmaq çox para kazanmaq.

əli yaxasından üzülmək en son şansını da yitirmək.

əli yandırda axtarmaq fıldır fıldır aramaq.

əli yanmaq 1-istediğini yapamamak, istediğini elde edememek, yanımaq, bir şeyde başarısızlığa uğramak. 2-pişman olmaq.

əli yatqın eli yatqın, eli bir işe alışık olan.

əli yatmaq 1-eli yatmaq, bir işi yapabilme becerisi olmaq, yapabilmək. 2-arzuladığı, istediği şekilde olmaq.

əli yerdən göydən üzülmək ümidi kaybolmaq, ümit ettiği kapıların hepsi kapanmaq.

əli yetişmək (yetmək) ulaşmaq, arzusuna nail olmaq, istəğine kavuşmaq, başarmək.

əli yüngül katılmasıyla uğur, başarı, mutluluk getiren adam.

əliboş getmək eli boş gitmək, elinde hiçbir şey olmadan veya hiçbir iş yapmadan gitmək.

əliboş gəzmək avare avare dolaşmaq.

əliboş qalmaq işsiz güçsüz kalmək.

əliboş qayıtmaq eli boş dönmək.

əlicıraqılı axtarmaq mumla aramak, həddindən fazla gerekli olmaq, hava və su gibi gerekli olmaq, böyük bir diqqətlə aramak və seçmək.

əliəyri olmaq eli uzun olmaq, hırsız olmaq.
əlif qəddi bükülmək beli bükülmək, ihtiyarlamək.

əlif qəddi dal (nun, yay) olmaq bak. əlif qəddi bükülmək.

əlif qəddi dala (nuna, yaya) dönmək bak. əlif qəddi bükülmək.

əlifdən başlamaq baştan, ən baştan, evveldən başlamaq.

əlim (əlim ayağım) dəyməmiş. . . "dövmədən ... , dayak atmadan ..., dokunmadan ...

əlim dilim olmaq yok olmaq, kaybolmaq.

əlim ətəyinə bir yalvarış ifadəsi, "sendən başqa ümidim yoktur".

əlim qırıldı 1-çox yoruldu. 2- meyvə olma, arzusuna ulaşmama ifadəsi. 3-istediğini əldə edeməmə ifadəsi.

əlim yaxanda olsun din. öbür dünyada bana olan borcunu ödərsin anlamında.

əlim yandı ilə heyecanlı, acelecə və ısrarlı bir şəkildə.

əlimdə qatıq çalınmayıb ki bizim elimiz armut toplamıyor, təhdidə qarşı verilən cavab.

əlimi üzdü (yudum) artık sana inanmıyorum, sendən ümidimi kestim.

əlimin içindən (ortasından) gəlir iyi ediyorum, keyfim böylə istiyor anlamında (bir hərəkətə qarşı yapılan itiraza verilən cavab).

əlimin duzu yoxdur kime iyilik ediyorsam kötülük görüyorum.

əlimizə iş verdi bizi sıkıntıya soktu.

əlimyandıda qalmaq bak. əlimyandiya düşmək.

əlimyandiya düşmək şaşırmaq, ne yapacağını bilməmək, zor duruma düşmək, çıkmaz vəziyyətdə kalmək.

əlin ağrıməsın təşəkkür ifadəsi.

əlin arxasını yerə vurmaq sözündən dönmək, dediyindən vəzgeçmək.

əlin cibində olsun! sende biraz para hərcə!

əlin dahısına dağ basmaq bak. ələ dağ basmaq.

əlin darda qalması! sıkıntı yüzü görməyəsən! bir təmənni ifadəsi.

əlin götünə yetişməsin! k. sakat olası!

mizahî bir ilənme ifadəsi.

əlin götür-üzün yu o bana falan zaman şu kadar, falan zaman da şu kadar para vs. vermiştir, sonra ise hiçbir şey.

əlin içi qaşınmaq avucun içi kaşınmaq, əlinə para geleceğine inanılmak.

əlin qolun var olsun! birisinin yaptığı bir işten dolayı duyulan memnuniyeti bildirir.

əlin qurusun! birine vuran kimseye söylənən ilənme ifadəsi.

əlin sınısın! elin kırılısın! yapılan bir işten duyulan hoşnutsuzluğu bildirir.

əlin yağlıdır öz başına çək o kadar becerikli-sin kendine bir çul doku.

əлиндə aciz qalmaq çok zor durumda kalmak, çaresiz kalmak.

əлиндə əsir olmaq birinin hükmü altında olmaq.

əлиндə əsir yesir olmaq bak. **əлиндə qalmaq**.

əлиндə girinc olmaq 1-birinin iradesinə tâbi olmaq, karşısında hiçbir şey yapamamak, ona mühtaç duruma düşmək. 2-eli kolu bağlı olmaq.

əлиндə qalmaq elində kalmak. 1-kin. bağlı olmaq, tâbi olmaq, bir şeyden kurtulamamak. 2-bir şeyi satamamak, elinden çıkaramamak. 3-birinden kurtulamamak, yakasını kurtaramamak, onun hâkimiyetinde kalmak.

əлиндə mum eləmək kendine ram etmək, istediği şək-le sokmaq, yönləndirmək.

əлиндə olmaq elində olmaq. 1-imkânı, kudreti, becerisi dahilinde olmaq. 2-birinin veya kendi hâkimiyetinde, emrinde, idaresinde, hukukunda olmaq. 3-parası olmaq, zengin olmaq. 4-bir şeyə sahip olmaq.

əлиндə olmamaq elində olmamak. 1-sahip olmamak. 2-iradesi dışında olmaq.

əлиндə ovucunda qalsın ölmesin, çok yaşasın.

əлиндə ovucunda nəyi varsa elində avucunda nesi varsa, sahip olduğu şeylerin tamamı.

əлиндə (əllərində) oynatmaq kendine tâbi etmək, parmağında oynatmaq, oyuncağı olmaq.

əлиндə oyuncaq etmək (olmaq) bir başkası tarafından idare edilmək. ona tâbi olmaq,

başkasının her istediğini körü körüne yapmak.

əлиндə ölmək kendine hizmet eden, kendinin geçimini üstlenen birinin çok yakınında, önünde ölmək.

əлиндə saxlamaq başkasına vermemək, elinden çıkarmamak, kendi hâkimiyetinde tutmak, sahip olmaq.

əлиндə tutmaq elinde tutmaq. 1-bir şeyi veya malı satmamak. 2-bir şeyə hâkim olmaq, kimseye bırakmamak.

əлиндə tutumu olmamaq sakar olmaq.

əлиндə ... var elinde ... vardır, elinde ... bulundurur.

əлиндə yağı (yağın) daşsa da! acilen! acele olarak!

əлиндəki toyuğu uçan qazla dəyişməmək peşini bırakıp veresiye ardınca gitmemək.

əлиндən ağacı düşmək 1-ihtiyarlamak. 2-iş yapamaz hâle gelmək.

əлиндən almaq 1-birini bir şeyden mahrum etmək, yoksun bırakmak. 2-zaptetmək, zorla almak. 3-başkasının malına, sahip olduğu bir şeyə vs'ye zorla veya başka bir yolla sahip olmaq. 4-mahrum etmək, yoksun bırakmak.

əлиндən aman eləmək şikâyetlenmək.

əлиндən bezar olmaq gırtlığa çıkmak, canına tak etmək, bıkmak, usanmak.

əлиндən bir iş gəlməmək elinden bir iş gelmemək, bir şey yapamamak, çaresizlik veya yeteneksizlikten dolayı öylece kalamak.

əлиндən boğaza yığılmaq canına tak etmək.

əлиндən cana doymaq (gəlmək) bak.

əлиндən bezar olmaq.

əлиндən cəzana gəlmək bak. **əлиндən bezar olmaq.**

əлиндən çıxartmaq eline geçirmək, birinin elinden çıkararak kendine almak.

əлиндən çıxmaq 1-hazırlamak, yapmak, meydana getirmək. 2-birinin önderliği altında hazırlanmaq, yetişmək, öğrenmək. 3-kaybetmək, yitirmək, mahrum olmaq. 4-kendisi yapmış olmaq.

əлиндən dad (dad aman) çəkmək (eləmək) gırtlığa dayanmaq, illallah etmək, haddinden fazla memnuniyetsizlik.

şikâyet bildirir, bana yaptıklarından dolayı ne yapacağımı bilemiyorum, gırtlığımı dayandım, artık sabrım kalmadı anlamında.

əlindən dada (~~təngə, zara, zinhara~~) **gəlmək** bizar olmak, bıkmak, usanmak, illallah etmek, yakasını kurtaramamak, tahammülü kalmamak, gırtlığa dayanmak.

əlindən düşmmək her zaman elinde olmak, yere bırakmamak, hiçbir zaman ondan ayrılmamak, ayrı kalamamak (bir şeyden).

əlindən düşsün! kargıma, beddua ifadesi.

əlindən getmək 1-elinde tutamamak, elinden kaçırmak. 2-kaybetmek, yitirmek, yok olmak, ölmek.

əlindən (əlinizdən) gələnı beş (min) qaba çək (çəkin) elinden geleni ardına koyma, her ne yapabiliyorsan (yapabiliyorsanız) yap(ın), hiçbir şeyden korkum yoktur.

əlindən gələnı əsirgəmmək elinden geleni esirgememek, mümkün olan her şeyi yapmak.

əlindən gələnı etmək (ələmək) elinden geldiğini yapmak. 1-mümkün olan her şeyi yapmak, yapabildiği her şeyi yapmak. 2-ne beceriyorsa, ne kadar kötülük varsa yapmak, gücünün yettiğini yapmak.

əlindən gələr beklenir, yapar (menfi anlamda).

əlindən gəlib getmək elinde olmak, uhdesinde, hâkimiyetinde olmak.

əlindən gəlmək elinden gelmek, becermek, gücü yetmek, imkânı dâhilinde olmak.

əlindən gəlməmək elinden gelmemek, yapamamak, becerememek.

əlindən girinc olmaq bak. **əlindən bezar olmaq**.

əlindən xata çıxmaq istemeden birini öldürmek.

əlindən iş çıxmamaq elinden iş çıkmamak, hiçbir iş becerememek.

əlindən iş gələn elinden iş çıkan, becerikli, iş yapabilen.

əlindən iş gəlməmək elinden iş gelmemek, becermemek, hiçbir şey yapamamak, gücü yetmemek, aciz olmak.

əlindən qaçaq düşmək belirli sebepler yüzünden evinden, işinden, yurdundan ayrılmak zorunda kalmak.

əlindən qaçıрмаq (vermək) 1-bir şeyi elinden kaçırmak, fırsatı kaçırmak. 2-bir şeyi kaybetmek.

əlindən qaçmaq yakasını kurtarmak, canını kurtarmaya çalışmak.

əlindən qan ağlamaq bak. **əlindən bezar olmaq**.

əlindən qurtarmaq (qurtulmaq) 1-felâketten, eziyetten, ölümden kurtulmak. 2-canını, yakasını kurtarmak.

əlindən salmaq elinden düşürmek.

əlindən su dammaz çok cimri kimseler için kullanılır.

əlindən su içmək . . . 'e benzemek, . . . 'nın huyunu, suyunu kapmak, birinin terbiyesi ile yetişmek, ona benzemek.

əlindən tutmaq (yapışmaq) elinden tutmak, birine maddî yönden yardım etmek, yardım elini uzatmak.

əlindən vermək elinde tutamamak, elinden kaçırmak.

əlindən yaxa qurtarmaq kurtulmak, yakasını kurtarmak.

əlindən yanmaq (yanıqlı olmaq) biri tarafından canı çok sıkılmak, birinden çok çekmek.

... əlindən yer yox idi (yoxdu) bir şeyin son derece çok olduğunu bildirir.

əlindən ... yığılmaq bak. **boğaza yığılmaq**.

əlindən zağ zağ əsmək birinden çok korkmak, karşısında tir tir titremek.

əlindən zəncir çeynəmək birine çok sinirlenmek, hiddetlenmek.

əlinə almaq eline almak. 1-ele geçirmek, sahip olmak, sahiplenmek, hâkimiyeti altına almak. 2-kendi hâkimiyetine almak, kendi tarafına çekmek.

əlinə ayağına düşmək eline ayağına düşmek, yalvarıp yakarmak, çok yalvarmak.

əlinə baxmaq eline bakmak, birine muhtaç olmak, birinin yardımıyla geçinmek.

əlinə bel vermək tahrik etmek, fitlemek.

əlinə bəhanə düşmək eline bahane geçmek.

əlinə bəhanə vermək eline kullanacağı bir bahane vermek.

əlinə bir şey düşmmək (keçmmək) hiçbir şey elde edememek.

əlinə cız basmaq yapılan bir şeyden ağzı yandığından dolayı bir daha onu yapmamak üzere kendi kendine söz vermek.

əlinə çöp (çöpü cüt cüt, cütləyib) verər aldatır, kandırır, başından savar.

əlinə çöp vermək 1-aldatıp başından savmaq, kandırmak. 2-eline nesi var nesi yoksa kumarda hepsini almak, ütmək.

əlinə dolamaq bak. **barmağına dolamaq**.

əlinə dov düşmək eline fırsat geçmək.

əlinə düddük vermək aldatmaq, kandırmak, bir şey vaat edərək kandırmak.

əlinə düşəni ne varsa, azdan çoktan ne varsa.

əlinə düşmək eline düşmək, pençesine düşmək, egemenliyinə girmək.

əlinə əsas vermək delil olacak bir şeyi kaptırmak.

əlinə fürsət düşmək (keçmək) eline fürsət düşmək, imkân bulmaq.

əlinə girəvə düşmək eline bahane geçmək.

əlinə göydən düşmək gökte ararken yerde bulmaq, təsadüfi olaraq çok aranan şeyi bulmaq, eline geçmək.

əlinə göz dikmək maddi yardım beklemek, maddi yöndən ona muhtaç olmaq.

əlinə keçmək eline geçmək, pençesine düşmək.

əlinə kişi əli dəyməmək (dəyməmiş olmaq) eline erkek eli deyməmək, temiz olmaq, pak olmaq.

əlinə qab almaq ayak yoluna gitmək, tuvalet ihtiyacını gidermək.

əlinə salmaq elde etmək, bulmaq, ele geçirmək.

əlinə su tökəbilməz (tökməyə yaramaz) iki kişiyi kıyaslarken birinin digərindən çok üstün olduğunu bildirir.

əlinə su tökmək 1-soyup soğana çevirmək. 2-elindeki şeyi çok ucuza kapmaq.

əlinə tapşırmaq şahsen havale etmək, eline vermək.

əlinə vermək eline vermək, başkasının eline geçirmək, teslim etmək.

əlinə zurna vermək yalan vaatlerde bulunmaq, yalan vaatlerle kandırmak.

əlinə zurna veriblər çala çala gedib yalan vaatlerle kandırıp yollanmışlar.

əlini ağdan qaraya vurmamaq hiçbir iş yapmamak, boş durmaq.

əlini ayağını çəkmək elini ayağını kesmək (çəkmək), bir yere artık gidip gelmemək, alâkasını, ilişkisini kesmək.

əlini başına çırpmaq (vurmaq) hayret etmək, üzülmək, yaptığını, ettiğine pişman olmaq.

əlini başına yığmaq kendine gelmək, düşüncesini bir yere teksif etmək, toplamak.

əlini bənd etmək bir iş yapmaya başlamak.

əlini bulamaq karışmaq, suç ortağı olmaq.

əlini cibinə salmaq 1-əlini cebinə atmaq. 2-cebinden bir şey çalmak. 3-para harcamak.

əlini çör çöpə atmaq çaresiz kalıp küçük şeylerden yapışmaq.

... **əlini daldan bağlayıb** bu ondan da kötü bir insandır.

əlini (əllərini) dinc qoymaq rahat durmaq, hiçbir şeye dokunmamak.

əlini dinc qoymamaq rahat durmamak, bir şeylər yapmak.

əlini dizinə çırpmaq (vurmaq) hayret etmək, şaşırmaq, üzülmək.

əlini (ürəyinə) döşünə qoyaraq emin bir şekilde, güvenerek.

əlini (əllərini) döşünə qoymaq hürmet, saygı veya memnuniyyət ifadəsi olaraq ellerini göğsünə koyarak eğilmək.

əlini əlinə vermək kavuşturmaq, görüş-türmək, birləştirmək, kavuşmalarını sağlamək.

əlini əlinə vurmamaq 1-iş yapmamak, çalışmamak. 2-(kız veya kadına) dokunmamak.

əlini (əllərini) ölçmək el kol hareketi yaparak heyecanla konuşmaq.

əlini ətəyini çəkmək elini eteğini kesmək, herhangi bir şeyle ilişkisini, bağını kesmək.

əlini əlinin üstünə qoymaq hiçbir iş yapmamak, boş boş oturmək.

əlini farağat qoy! ellerine hâkim ol! elini çek!

əlini götür üzünü yu olup kalanı budur, bundan başka yoktur.

əlini gözünün üstünə qoymaq bu harketle kendinden istenen bir işi memnuni-

yetle yapacağına söz verdiğini, yapmaya hazır olduğunu bildirmek

əlini hara ucadı ora qoy istediğin yere şikâyet et.

əlini isti sudan soyuq suya vurmamaq 1- bir iş yapmamak, rahatını bozmamak, sıkıntı çekmemek, kendini rahatsız edecek işləri yapmamak, rahatı yerinde olmak. 2- maddî durumu iyi olmak, kendi yerine hizmetçi çalıştırmak.

əlini işə salmaq 1- iş yapmaya başlamak. 2- sohbet edərkən el şakası yapmak.

əlini kəsmək 1- bir şeyden məhrum etmək, bir kimsenin bir şeye qarışmasına, parmaq uzatmasına son vermək. 2- ümidini kəsmək, vızgeçmək.

əlini kol kosa atmaq çaresizlikdən dolayı hər şeye yönəlmək, hər şeydən medet ummaq.

əlini qabağa vermək 1- engel olmaq. 2- problem çıxarmək, qarşı gəlmək.

əlini (əllərini) qaldır! əllərini kaldır! teslim ol!

əlini qana batırmaq elini kana bulamak, birini öldürmək.

əlini qolunu tovlaya tovlaya gəlmək elini kolunu sallaya sallaya gəlmək, gəlirən hiçbir şey gətirməmək.

əlini qoy düşünə məni bağışla bən ettim sən etmə, bən kötülük ettim ancaq sən bükylük et bənı affet.

əlini qulağının dibinə qoymaq bəlirli bir ahenklə şarkı, türkü söylemək.

əlini oxumaq qarşı tərəfin niyyətini anlamaq, sırrını bilmək.

... **əlini öpür!** ... əllərindən öpər! ...bəkliyor! ...yapabilirsın!

əlini özgə cibində qızdırmaq yankesicilik etmək, birinin parasını yürütmək.

əlini özündə saxla! "işişmə, sataşma, el hərəketi yapma, yaparsan cavabını alırsın" anlamında.

əlini özündə saxlamaq vurmaq için kal-dırıldığı elinə hâkim olmaq, darbe vurmaq.

əlini özündə saxlamamaq darbe vurmaq için kaldırdığı elini indirmək, vurmaq.

əlini saxlamaq yaptığı işi durdurmaq, durmaq.

əlini sıxmaq tokalaşmaq və məmnuniyyət hissini bəlirtmək için elini sıkmək.

əlini (əllərini) tərpadəbilməmək əllərini bələ kımıldatamamaq, hiçbir şey yapamamaq.

əlini tuşlamaq eli ilə bir şeyi vəya bir tərəfi göstərmək, elini uzatmaq.

əlini tutmaq 1- birinə engel olmaq. 2- birinə yardım etmək.

əlini uzatsan çatar çox yakın yer için kulanılır.

əlini uzatmaq elini uzatmaq, yardım etmək, yardımcı olmaq.

əlini üzmək ümidini kəsmək. 1- meys olmaq, artık bəkleməmək. 2- unutmək, vızgeçmək.

əlinin altında elinin altında. 1- kəntrolündə, hâkimiyətində. 2- yakınında, elinin ulaştığı yerdə.

əlinin altında dolanmaq hizmet etmək.

əlinin altında olmaq elinin altında olmaq, birinin hükmü altında olmaq, birinə bağı olmaq.

əlinin barını yeməmək elinin eməğini, kazancını yeməmək.

Əli'nin borkünü (papağını) Vəli'nin, Vəli'nin borkünü (papağını) Əli'nin başına qoymaq Ali'nin külahını Vəli'ye, Vəli'nin külahını Ali'ye giydirmək, sermayesi olmadığı hâlde birindən aldığıni ötekinə, ötekindən aldığıni bərikinə verərək işini yürütüp kazañ eldə etmək.

əlinin dalı qabağını tanımur beceriksizin, unutkının biridir.

əlinin dalını yerə qoymaq 1- teslim olmaq, yenildiğini itiraf etmək. 2- kendinə tâbi etmək, yenmək.

əlinin duzu yoxdur eməgi, liyakati gərəgi gibi dəğərlandırılməyən kimsələr için kulanılır.

əlinin düzünü dadmaq yeteneğini, becerisini anlamak.

əlinin içi gicişmək ş. elinin içi kaşınmaq.

əlinin içi kimi bilmək (tanumaq) çox iyi bilmək, en ince detayına kadar bilgi sahibi olmaq.

əlinin qabağına əl qoymaq öne geçmək, üstün olmaq.

əlinin sağ solunu bilməmək beceriksiz olmaq, ebleh olmaq.
əlinin suyu kuvveti, gücü, zülmü.
əlinin suyu olmamaq hiçbir iş yapamamaq, beceriksiz olmaq.
əlinin suyunu dadmaq (içmək) 1-birindən faydalanmaq. 2-tokadını yemek.
əlinizi çəkin! bak. əlini çək!
Əli'si dəli, Vəli'si dəli, qırılmışın hamısı dəli burada ağıllı bir kimse yok.
əliuzunluq etmək (eləmək) başkasının malına, parasına vs. göz dikip, onu elinə keçirməyə çalışmaq.
əlivi (əlini) daşa atasan qızıla dönə! tuttuğun altın olsun! bir temenni.
əliylə verib ayaqlarıyla axtarmaq (dalınca getmək) ödünc verdiyi şeyin geri getirilməməsi səbəbiylə peşinə gitmək.
əliyə qoymuş kimi tapmaq eliylə qoymuş kimi bulmaq, bir şeyi hiç afromadan həmen, kolayca bulmaq.
əlqabına çıxmaq (getmək) 1-tuvalet ihtiyacını gidermək için tuvaletə gitmək. 2-ləzımlığa yapmaq.
əlqap eləmək bir işi həmen yapmaq, bir şeyi ən kısa zamanda yapıp bitirmək.
əlqıcığı göstərmək güc göstərisində bulunmaq, gücünü göstərmək.
əllər yuxarı! əllər yukarı! "əllərini kaldıraraq teslim ol" anlamında bir emir ifadəsi.
əllərdə gəzmək əllərdə gəzmək, əllərdə dolışmaq, eldən ele gəzmək.
əlləri dalında 1-əllərini arkasında kənetləmiş, hâlde. 2-kasınarak, böbürənərək. 3-kəndindən əmin bir şəkildə.
əlləri göydə olmaq dua etmək.
əlləri qızıldır mahir bir usta və sənətkar için kullənılır.
əlləri qoynunda qalmaq 1-çok zavallı, üzgün duruma düşmək. 2-işini yapacaq şeyləri kəybedərək çaresiz durumda kəlmək, nə yapacağını bilməmək.
əlləri ürəklərində (ürəklərinin üstündə) qalmaq endişəli olmaq, bir şey hakkında endişələnmək.
əlləri yanına sallanmaq mahzunlaşmaq, ümitsizliğə kapılmək, morali bəzulmək.

əllərim yanına düşsün! əllərim yanına gəlsin! Allah canımı alsın doğru söylüyürüm!
əllərin ağrıməsın! "əlin kolun var olsun" anlamında yapılan bir işdən dolayı duyulan məmnuniyyəti bildirən bir təmənni ifadəsi.
əllərinə xına qoy kəcına kına yak.
əllərini al qanına boyamaq vurmək, öldürmək.
əllərin dərđ görməsın əllərin dərđ görməsın, Allah razı olsun anlamında iyi dilek sözü.
əllərini Allah dərğahına qaldırmaq (qəlxızmaq) Allah'a yüz çevirərək əllərini göklərə kaldırıp ona yalvarmaq, bir şey diledək.
əllərini belinə qoymaq 1-bir iş yapılırkən durup çalışmamək. 2-hayrət işarəti olaraq əllərini belinə dayamək.
əllərini daraqlamaq parmaklarını bir-birinə gəcirmək, kənetləmək.
əllərini düylənmək əllərinin parmaklarını bir-birinə gəcirərək yumruk hâlinə, düğüm hâlinə gəcirmək.
əllərini görmək olmamaq çok sürətli, hızlı çalışmaq.
əllərini işə salmaq 1-əlləri ilə çalışmaya, bir iş yapmaya başlamak. 2-əlləri ilə vurmaya, kəvga etməyə başlamak.
əllərini (yuxarı) qaldırmaq teslim olmək.
əllərini (əlini) qana boyamaq əlini kana bulamək, kaatil olmək, birini öldürmək.
əllərini ölçmək əllərini hərəkət ettirərək konuşmaq, konuşurkən əllərini oynatmaq, el kol hərəkəti yapmaq.
əllərini yana salmaq ayakta sessizcə hərəkətsiz durmək, kımıldamamək.
əlləş bəlləş (vəlləş) eləmək (olmaq) kn. bir-biriylə gürəşir gəbi sarılıp uğraşmaq, itişip kəkışmaq, oynaşmaq.
əlləşib vuruşmaq çok çalışmaq, çok zəhmet çəkmək.
əlləzinəni əzbərdən oxumaq (oxutmaq) korkmək, korkutmək, təhdit etmək, təhdit edilmək.
əlli arxın suyunu bir arxa çatmaq bak. min dərədən su gətürmək.

əlli arşın quyunun dibinə diyirlənmək karanlığın içine yuvarlanmaq, büyük bir fəlakətlə qarşılaşmaq.

əlli ayaqlı adam becerikli kimse.

əlli ayaqlı getmək izsiz tozsuz kaybolmaq.

əlli ayaqlı itirmək temelli yok etmək, öldürmək.

əlli ayaqlı itmək (yox olmaq) kaybolmaq, yok olmaq.

əlli ayaqlı razı olmaq tamamen razı olmaq, kabul etmək.

əlli dilli itmək hiçbir haber alınmamak, kaybolup gitmək.

əlli pox yiyənin içindən birini seçmək düğün vs.'de verilen yeməğe çağırmaq üçün yazılan adlar arasından daha yakın hissedilen birini seçərək dəğər vermək.

əlli tərپənmək bak. **diri tərپənmək**.

əlovgülü basmaq atəş yakmaq.

əltəmən olmaq tokalaşmaq, birbirinin elini sıkmak.

əvallah qopartmaq bağırıp çağırmaq, haykırıp gürültü koparmak.

əvallah salmaq bağırıp çağıraraq karışıklıq meydana getirmək.

əvida etmək (eləmək) elveda etmək. 1-görüşüp ayrılmaq, vedalaşmaq. 2-terketmək, kaybetmək, daimi olaraq ayrılmaq.

əlyət eləmək düşünüb taşınmaq, düşünüb taşınaraq bir karara varmaq.

əmanət almaq bir şeyi geçici olaraq kulanmaq için almak.

əmanət qoymaq bir şeyi inanıp güvəndiği birine geçici olaraq bırakmaq, vermək.

əmanət saxlamaq başkasının malını, parasını vs. geçici olaraq saklamak.

əmanət vermək emanet vermək, geçici olaraq kulanması için birine bir şey vermək.

əmanətə bənd olmaq verdiği sözü tutmaq.

əmanətə xəyanət eləmək emanete ihanet etmək, emanet olaraq bırakılan şeyi titizliklə korumamak.

əmcəkdən kəsmək artık anne süti yedirmemek, süttən kesmək.

əmcəyini təndirə salmaq yalancıktan ağlamak, haykıraraq ağlamak.

əmdən düşmək eskiyip yıpranmaq.

əmək çəkmək (qoymaq) emek çekmək, zahmet çekmək, emek sarf etmək.

əmək vermək emek vermək, bir şeyin meydana gelmesi için özenle çalışmaq.

əməkdəşliq etmək 1-birine yardım etmək, yardımcı olmaq, işbirliğı yapmak. 2-çalışmaq, emek sarf etmək.

əməl edilmək (olunmaq) yerine getirilmək, icra edilmək, yapılmək.

əməl etmək (eləmək) 1-icra etmək, yerine getirmək, yapmak. 2-büyü yapmak.

əməl yeməmək başarılmamak, yapılmamak.

əməlbazlıq etmək hile ve dalavere ile iş yapmak, hilekârlıq etmək.

əmələ gəlmək 1-meydana gəlmək, ortaya çıkmək, doğmaq, türemək, oluşmaq. 2-mümkün 'olmaq, hayata geçmək. 3-şışmanlamak, iyileşmək, durumu düzəlmək, sağlığı yerine gəlmək.

əmələ gətirmək 1-yapmaq, yerine getirmək, icra etmək. 2-meydana getirmək, oluşturmək.

əməli ayağına cidar olmaq yaptığı işin cezasını çekmək, kötü sonucuyla qarşılaşmaq.

əməli azmaq 1-durumu kötüleşmək, gittikçe bozulmaq, iyice azmaq. 2-yoldan çıkmək, kendini kaybetmək.

əməli başını yemək yaptığı hata veya sergilediği davranış yüzünden hayatını kaybetmək.

əməli başına düşmək yaptığı şey kendine kötülük olaraq yansımaq.

əməli üzünə gülmək yaptığı iyiliklerin karşılığını görmək.

əməlli başlı danış! düzgün konuş! kaba konuşma! güzel laflar et! anlamında bir uyarı ifadəsi.

əməlli başlı dincəlmək güzel bir şekilde dinlənmək.

əməlli başlı öyrənmək iyi öğrenmək.

əməlli başlı sağalmaq tamamen iyileşmək.

əməlli danışmaq düzgün konuşmaq, iyi konuşmaq, güzel konuşmaq.

əməlli işləmək güzel çalışmaq, lâyıqınca çalışmaq, çaba harcamək.

əməlli qulaq asmaq iyi dinləmək, dikkatlice dinləmək.

əməyi (əməyim) gözündən gəlsin! beddua, kargıma ifadəsi.

əməyi bada getmək (əlində qalmaq, itmək, zay olmaq, zaya getmək) zahmeti boşa gitmək, verdiği eməğin karşılığını göreməmək.

əməyi itik dizi sıyrıq olmaq yerlerde sürünmək, emekləri heba olmaq və eməğinin karşılığında hiçbir şey alamamak.

əməyim gözüvü (gözünü) tutsun! eməğim gözüne dizine dursun! bir ilenme ifadəsi.

əməyim ana südü kimi gözündən gəlsin! bak. **əməyim gözüvü (gözünü) tutsun!**

əməyindən xeyir görməmək (tapmamaq) yaptıklarından hayır görməmək.

əməyinin barını yiyəbilməmək eməğinin karşılığını alamamak, eməğinin meyvesini yiyeməmək.

əmin etmək inandırmaq, rahatlatmaq.

əmin olmaq emin olmak, tamamen inanmak, inanıp rahat etmək, emin olmak.

əmir almaq emir almak, talimat almak.

əmir vermək emir vermek, emretmək, talimat vermek.

Əmirqulu'su çıxmaq bak. **içindən Qəmbərqulu çıxmaq.**

əmlik kimi beslenmiş kuzu gibi, çok genç, güzel, alımlı.

əmr elə dağlara qar yağsın 1-ne buyurursanız yerine getirilecektir, emrinize amadeyim. 2-alay konusu olarak da aynı anlamda kullanılır, "emredersiniz efendim" anlamında.

əmr etmək bir işin yapılması için emir vermek, emretmək.

əmr qulu emir kulu, verilen emirleri yerine getiren kimse.

əmr vermək 1-emir vermek. 2-emirname yazmaq, yayınlamak, ilân etmək, tayin emri yazmaq.

əmrəziyə gəlmək 1-büyümək, bulûğ çağına ermək. 2-yetişmək, olgunlaşmaq (meyve).

əmrədən çıxmaq emre uymamak, təbii olmamak, emre itaat etməmək.

əmrinə girmək emrine girmək, bir kimse-nin buyruğu altına girmək.

əmrinə vermək hâkimiyetine vermek, emrine amade etmək.

ənzik sümüyü henüz gelişmemiş kemik (bebekler için kullanılır).

ənam eləmək kl. bağış olarak vermek, vermek.

əncam çəkmək (etmək) bitmesine, halledilmesine yardım etmək, çıkış yolu bulmak.

əncam qılmaq (vermək) sona erdirmək, neticeləndirmək.

əncam tapmaq sona ermək, neticelenmək.

əncama qoymaq (salmaq) yoluna koymək, düzene koymək, ayarlamək.

əncivənc eləmək darmadağın etmək, alt üst etmək.

əncivənc olmaq darmadağın olmaq, düzensiz ve tertipsiz hâlə gəlmək.

əndamı açılmış (yanmış) bak. **əndamın açılısın (yansın).**

əndamı tökülmək bak. **əti tökülmək.**

əndamı ürpərmək ürperti geçirmək, ürpermək, üşümeden dolayı tüyleri kabarmək.

əndamın açılısın (yansın)! yatalak hastalıktan dolayı bir yerlerinde yaralar oluşsun! anlamında bir beddua, ilenme, kargıma ifadəsi.

əndamına lərzə düşmək (korkudan) titremək, esmək.

əndazədən çıxmaq sınırı aşmaq, haddini aşmaq.

əndazəyə düşmək gereken şəkə, ölçüyə inmək.

əndazəyə salmaq gereken ölçüyə, şəkə getirmək.

əndə məndə demək kn. yersiz konuşmaq, ileri geri konuşmaq.

əndər döndər eləmək kn. alt üst etmək, aramək, araştırmək, bakmək.

əndərqəlib eləmək kn. başından savmaq, dəf etmək, savuşturmaq.

əndərqəlib olmaq karşı karşıya gəlmək, rast gəlmək, karşılaşmaq.

əndişə çəkmək (etmək) endişə etmək, rahatsız olmaq, endişelenmək, ıstırap çekmək, kaygılanmək.

əndişə oyandırmaq endişə uyandırmaq, rahatsızlığa, kaygıya, telâşa sebep olmaq, korku, endişə yaratmaq.

əndişəyə düşmək bak. **əndişə çəkmək** (etmək).

əndişəyə salmaq rahatsız etmək, endişəyə düşürmək.

əngə vermək çox konuşmaq, gevezelik etmək.

əngəl çıxarmaq (çıxartmaq, eləmək, etmək, törətmək) engel çıkarmak, zorluk çıkarmak, mənî olmak, geciktirmek.

əngəl çıxmaq 1-müşkülət çıkmak, zorluk çıkmak. 2-karışıklık çıkmak.

əngəl olmaq engel olmak, bir şeyin neticelenmesine, yapılmasına engel olmak; bırakmamak, zorluk çıkarmak, müşkülət çıkarmak.

əngələ düşmək zor duruma düşmək; kötü, hoşlanılmayan, beğenilmeğen, istenmeyen bir iş yapmak veya yapmaya kalkışmak.

əngələ salmaq zor duruma düşürmək, kötü, çirkin, hoşlanılmayan bir işə karıştırmak, bulaştırmak.

əngəli çıxmaq kusuru ortaya çıkmak, eksiği anlaşılmak.

əngi ənginə keçmək avurtları birbirine geçmək, çok zayıflamak.

əngi qadaxsız çenesi düşük, sır saklamasını bilmeyen.

əngi qıfıllanmaq çenesi kilitlenmek, heyecandan, korkudan vs. konuşamamak.

əngi qızıışmaq çox konuşmaq, gevezelik etmək, boş konuşmaq.

ənginə çəkmək 1-çenesine vurmaq. 2-hakaret ederek susturmaq.

ənginə dirəyim! k. küfür anlamında bir ifade.

ənginə vermək bak. **əngi qızıışmaq**.

əngini bağlamaq çenesini kapamak, susmak.

əngini əzmək dövmək, dayak atmaq, suratını dağıtmak.

əngini yormaq çenesini yormak, boşuna konuşmaq.

ənginin altına salmaq birisinin karşısında çok konuşmaq, ona konuşma fırsatı vermemek.

əngüldüyün düşmək karmakarışık olmak, çözülemeyecek derecede karışmaq, düğüm düğüm olmak.

ənöv bağlamaq dalak hastalığına yakalanmaq.

ənsə danışmaq birinin ardınca konuşmaq.

əntər məşki vermək ıstırap vermək, başına dert açmaq.

əntiqəfüruşluq eləmək kendini yeni ve dikkate değer haberleri bilen birisi gibi göstermek, bilgiçlik taslamaya kalkmaq.

ənzəli balqabağı beceriksiz (kimse).

ənzəli oynamaq sağa sola koşturmak.

əppək olub göyə çəkilmək (uçmaq) yok olmak, kaybolmaq.

ər çəkmək damıtma yoluyla güzel koku elde etmək.

ər deyə deyə ərimək kocaya gidememek, evlenememek, evde kalmak.

ər deyib ərimək bak. **ər deyə deyə ərimək**.

ər üzünə həsrət qalmaq 1-kocası herhangi bir sebeple uzun müddət uzaklarda kalmak. 2-kocası evine uğramamak.

ərasətdə qalmaq zor durumda kalmak.

ərdə olmaq kocada olmak, evli olmak.

ərdəmli olmaq 1-liyakatli ve terbiyeli olmak. 2-çalışkan olmak, becerikli olmak.

ərdən yarmaq eşi, kocası iyi insan olmak, mutlu bir hayatı olmak.

əreyi eləmək geçici olarak almak, geri vermek üzere almak.

ərə getmək ere gitmek, (kız, kadın) kocaya varmaq; nikâhlanmaq, evlenmek.

ərə getmərik, bəxt açarıq eməği biz harcarız, faydasını başkaları görür.

ərə vermək ere vermek, kocaya vermek, kendi kızını, kardeşini vs. kocaya vermek, birisiyle evlenmesine rıza göstərmək.

ərəviş etmək budamak, dallarını kesmək, etrafını temizləmək.

ərəzən düşmək vaktinden geç olgunlaşmaq.

ərgən olmaq ergen olmak, evlenme çağına ermək, yetişmək.

əri ölmək kocası ölmək.

əri üstünə günü gətirmək kocası üstünə kuma getirmək.

əri üzünə gülməmək kocası kendisini istememek, kocası ile araları iyi olmamak.

əriyini (ərikini) əzmək naz satmaq, cilve yapmak, nazlanmaq.

ərıkləri yeyib yoncaları ayaqlamaq kendi menfaatine olan bir şeyi yaparken başkalarına zarar vermek.

ərindən boşanmaq kocasından boşanmaq, ayrılmak.

ərindən ərlik görməmək kocası kocalık görevini yapamamak veya yapmamak.

ərindiyindən Erməni'yə dayı deyir çok tembel ve uyusuk kimseler için söylenir.

ərıştə doğramaq (kəsmək) bir işi yapmak için gizlice hazırlık yapmak, dolap çevirmek.

əriyib çöp (mum) olmaq bak. **əriyib çöpə (muma, şama) dönmək.**

əriyib çöpə (muma, şama) dönmək hastalık vs'den dolayı çok zayıflamak.

əriyib yerə girmək utancından yere girmek, çok utanmak, mahcup olmak.

ərk eləmək (etmək) aynı münasebet icabı birini kendine yakın bilip dostcasına bir şey söylemek, bir hareket yapmak, nazı geçmek.

ərkan kəsmək dayak atmak, dövmək.

ərki çatmaq (yetmək) bak. **ərk eləmək (etmək).**

ərki olmaq birine nazı geçmek, ummak.

ərman çəkmək gelişmek, büyümek.

əroyun almaq sabunla vs. yıkanmış çamaşırı temiz suyla arındırmak.

ərsəyə çatdırmaq (yetirmək) büyütmək, yetiştirmek.

ərsəyə çatmaq (gəlmək) 1-ortaya çıkmak, meydana gelmek. 2-büyümək, olgunlaşmak, bağımsız hayat sürmeğe başlamak.

ərsəyə çatmamaq büyüyüp gelişememek, istenen seviyeye gelememek.

ərsin boğaz 1-uzun ve zayıf kimse. 2-kaba saba laflar eden, edebe aykırı sözler sarf eden.

ərsini özgə təndirində oynatmaq onun bunun malını izinsiz almak.

ərsinlə qazıyıp çıxarmaq eziyetle, güçlülükle çıkarmak, uzaklaştırmak.

ərsiz qalmaq kocasız kalmak.

ərşə bülənd olmaq (dayanmaq, dayaq olmaq, qalxmaq, ucalmaq) yükselmək, göklere çıkmak, gökierə yükselmək.

ərşə çıxmaq (səsi, naləsi, fəryadı) yüksek sesle ağlamak, feryat figan etmek.

ərz etmək (eləmək) arz etmek. 1-bildirmek, anlatmak, ifade etmek. 2-takdim etmek, sunmak.

ərz olsun ... açıkça bildiriyorum ki, görüşüne takdim ediyorum ki...(hürmetle ifade etme, takdim etme).

ərz qılmaq bildirmek, anlatmak, ifade etmek.

ərzdən səmaya qədər yerden göğe kadar, yer ile gök arası kadar.

əsərdə qalmaq esaret altında kalmak, uzun süre esir yaşamak.

əsərdə yaşamaq esir olmak.

əsərdən qurtarmaq esareten kurtulmek, bağımsızlığına kavuşmak.

əsərdə düşmək esarete düşmek, esir olmak.

əsas almaq (götürmək) bir temel gibi, esas gibi kabul etmek, esas olarak almak.

əsas etmək (eləmək) esas, temel kabul etmek, temel etmek.

əsas kimi qəbul edilmək temel kabul edilmek.

əsas kimi qəbul etmək temel almak.

əsas tutmaq esas, temel kabul etmek.

əsas vermək eline bir delil vermek.

əsası qoyulmaq 1-tesis edilmek, temeli atılmak. 2-başlanmak.

əsası olmamaq əsası olmamak, yalan olmak, aslı astarı olmamak.

əsasına qədər tamamen, büsbütün, temelden

əzasında durmaq bak. **əzasını təşkil etmək.**

əzasını qoymaq 1-temelini atmak. 2-kurmak, tesis etmek.

əzasını təşkil etmək bir şeyin kaynağı, onun meydana gelmesinin asıl sebebi olmak.

əsassız əldə etmək haksız olarak bir şeyi ele geçirmek.

əsəbi danışmaq sinirli konuşmak.

əsəbi olmaq əsəbi olmak, sinirli olmak.

əsəbləri ilə oynamaq sinirlendirmek, sinirlenmesine sebep olmak.

əsəblərinə təsir etmək (toxunmaq) bak. **əsəbləri ilə oynamaq.**

ə sə blər i ni k or la ma q (o y n a t m a q, yerindən oynatmaq) çok sinirlendirmek, hiddetlendirmek.

ə sər el ə mək (etmək) etki etmek, tesir etmek.

ə sər ə l a mət q a l m a m a q hiçbir izi kalmamak, etkisi kaybolmak.

ə sər q a l m a m a q eser kalmamak, hiçbir belirti veya iz kalmamak.

ə səri g ə l mək kn. ateş düştükten sonra, hafifçe ve kısa bir zaman titremek.

ə s gər a p a r m a q askere götürmek.

ə s gər d ü ş mək (g e t mək, g ö t ü r ü l mək) askere götürülmek, silah altına çağrılmak.

ə s gər y ı ğ m a q askerlik zamanı gelenleri askere götürmek, seferberliğe götürmek.

ə s g i s i t ü t s ü l ü (y a n ı q) o l m a q adı kötüye çıkmak, adı kötü bir şekilde meşhur olmak.

ə s i m ə s i m ə s mək tir tir titremek.

ə s i r a l m a q (t u t m a q) esir almak, esir etmek.

ə s i r o l m a q 1-hürriyetten mahrum olmak. 2-tamamen tâbi olmak.

ə s i r y e s i r e l ə mək kn. esir etmek, meftun etmek, esirlik derecesinde kendine bağlamak.

... ə s i r i o l m a q ... esiri olmak, ... düşkünü olmak, ... müptelâsı olmak.

ə s k i h a m a m, ə s k i t a s eski hamam, eski tas, hiçbir şey değişmemiş, her şey eski halindedir, her şey yerli yerinde kalmıştır anlamında.

ə s k i q a p ı, ə s k i d a b a n bak. **ə s k i h a m a m, ə s k i t a s.**

ə s k i k ç ə k mək eksik tartmak, normal tartıdan az tartmak, tartıda hile yapmak.

ə s k i k ç ı x a r m a q eksik çıkarmak, belirli olan miktardan daha az hesap etmek, çıkarmak.

ə s k i k ç ı x m a q (g ə l mək) eksik çıkmak, belirli ölçüden miktardan veya tahmin edilenden daha az çıkmak, daha az olduğu ortaya çıkmak.

ə s k i k d e y i l daimî olarak vardır, her zaman mevcuttur, bulunur anlamında.

ə s k i k e t mək (e l ə mək) 1-azaltmak. 2-kesmek, ara vermek, devam ettirmemek.

ə s k i k e t m ə mək eksik etmemek, eli altında bulundurmak.

ə s k i k g ü n ü n g ö y ə s g i y ə d ü y ü l s ü n kötü günlerle karşılaşmayasın, sıkıntı çekmeye-sin.

ə s k i k o l m a (o l m a y a s a n, o l m a y a s ı n ı z) eksik olma, sağ ol, var ol, sağlık, afiyet, sıhhatte olma arzusu bildiren bir ifade.

ə s k i k o l m a q 1-az olmak, noksan olmak. 2-alçalarak yaşamak, onursuz olmak.

ə s k i k o l m a m a q her zaman var olmak, eksik olmamak, her zaman bulunmak.

ə s k i k s a t m a q bir şeyi az, noksan satmak.

ə s k i k t u t m a q küçümsemek.

ə s k i k l i k g ə t i r mək alçaltmak, itibarını, nüfuzunu kırmak, başını aşağı etmek.

ə s k i k l i y ə d ü ş mək yoksullaşmak, fakirleşmek.

ə s k i s i t ü t s ü l ü (y a n ı q) o l m a q 1-davranışları şüpheli olmak. 2-önceden bir konuda adı çıkmak.

ə s k i y i n i d o l d u r m a q (t a m a m l a m a q) yetmeyen kısmı, hisseyi ilâve ederek doldurmak, tamamlamak.

ə s l ü z ü n ü g ö s t ə r mək asıl simasını göstermek.

ə s l i y o x aslı yok, aslı olmayan, köktü, asaleti, hüviyeti olmayan.

ə s k b a r o l m a q kl. göz yaşı dökmek, çok ağlamak.

ə s ü ş ə o l m a q endişeye kapılmak.

ət a s m a q pişirmek için eti kazanda ateşin üzerine koymak ("asmak" sözü göçebe hayatı süren Türk boylarının, yakılan ateş üzerinde kurulan üç ayaklı çatma adlanan düzeneğe, yukarıdan bağlanan zincir veya ipe, kulpundan takılan kazanın ateş üzerine sarkıtılmasından, yani asılmasından gelmektedir, bu söz Azerbaycan Türklerinin en eski kültür değerimiz olan bir olayı canlı hayatta deyimle nasıl zinde tuttuklarını ispat etmektedir).

ət b a ğ l a m a q et bağlamak. 1-şişmanlamak. 2-yara iyileşmek.

ət b a s m a q çok şişmanlamak, yağlanmak.

ət d a ş e l ə mək ölçüp biçmek, kârını zararını hesaplamak.

ət d ı r n a q d a n a y r ı l m a z et tırnaktan ayrılmaz, yakın akrabalar arasındaki bağ kolay kolay kopmaz.

ət döymək eti küçük küçük doğramak veya tokmakla taş üzerinde dövmek.

ət gəlmək et bağlamak, vücudun yaralanmış herhangi bir yerindeki yaranın üzeri etle kaplanmak, iyileşmek, yarası kapanmak.

ət gətirmək et bağlamak, yara iyileşmek.

ət govduşuna girmək normal olmayan bir şeyi, normalmiş gibi kabul etmek.

ət torbası ebleh, beceriksiz, akılsız.

ət tökmək 1-çok zayıflamak, siskalaşmak. 2- çok utanmak, çok mahcup olmak.

ət tutmaq et tutmak, yağlanmak, semizmek, şişmanlamak.

ət ürpədən tehlikeli, korku uyandıran, ürpertici.

ət yağ içində böyümək refah ve zenginlik içinde büyüme.

əta etmək (eləmək) bağışlamak.

ətalət basmaq atalet basmak, tembellik basmak, çalışmaya, hareket etmeye hevesi olmamak.

ətdaş etmək ağırlığını göz kararı ölçmek.

ətdən çəpər çəkmək 1-yan yana dizilerek bir yeri kesmek, engel oluşturmak. 2- izdiham oluşup seyre dalmak.

ətdən düşmək zayıflamak.

ətdən qandan olmaq çok zayıflamak.

ətə baxma, dona baxma, içindəki cana bax zarfa değil, mazrufa bakılır. bir kimse- nin şahsiyetinin, insanlığının önemli olduğunu vurgulayan bir ifadə.

ətə cana dolmaq (gəlmək) biraz kendini toparlamak, iyileşmek, şişmanlamak (genelde hasta veya çok zayıflamış insanlar için söylenir).

ətə cana (qana) gətirmək biraz şişmanlatmak, semizletmek.

ətə dolmaq (gəlmək) semizmek, şişmanlamak.

ətə dönmək çok şişmanlamak, yağlanmak, harekef kabiliyetini kaybetmek, kımıldayamaz hâlde gelmek.

ətə gətirmək şişmanlatmak.

ətə qana dolmaq semizmek, şişmanlamak.

ətə pul verməyib küftənin yekəsin qapmaq bir şeye hiçbir katkısı olmadığı hâlde en iyi şekilde faydalanmak istemek.

ətək altdan ötürmək 1-gizlice, kimse görmeden vermek. 2-unutmak, akıldan çıkmak.

ətəkdə daş saxlamaq kavgaya, dövüşə hazır olmak.

ətəkdən keçirmək yakın bilmek, mahrem bilmek.

ətəyi arı namuslu, namusuna düşkün, temiz.

ətəyi (ətəyini) başına atmaq hayasızca davranmak, rezalet çıkarmak, hayasızcasına bağırıp çağırmak.

ətəyi belində eteği belinde, çok çalışkan kadınlar için kullanılan bir ifade.

ətəyi belində olmaq eteği belinde olmak, işe hazır olmak.

ətəyi böyüklər əlindədir kin. dayısı olan kimseler için söylenir.

ətəyi ələ verməmək 1-fırsatı kaçırmamak. 2-yakayı ele vermemek, yakalanmamak.

ətəyi parıldamaq, qarnı quruldamaq görünüşü iyi, ancak maddî vaziyeti çok kötü olan insanlar için kullanılır.

ətəyi tozlu fakir fukara, yoksul kimse.

ətəyin (ətəyini) basdırmaq bir elbisenin vs. eteğini dikmek.

ətəyin əllərdə qalsın! mutlu olmayasın! mutluluk yüzü görmeyesin! hep sıkıntı içinde yaşayasın! bir ilenme.

ətəyin (ətəyindən) tutmaq yalvarmak, korunma istemek, sığınmak.

ətəyində namaz qılmaq olar kin. pek temiz ve dürüst olmayan kimseler için kullanılır.

ətəyindəki daşı tökmək eteğindeki taşı dökmek, inadından vazgeçmek, yola gelmek.

ətəyindən çəkmək uyarmak, bir konuda uyanık olmasını sağlamak.

ətəyindən əl çəkmək yakasını bırakmak, vazgeçmek.

ətəyindən öpmək yalvarmak, ricada bulunmak.

ətəyində tutmaq yardım istemek, yardım beklemek.

ətəyindən yapışmaq eteğinden yapışmak, yapışıp kopmamak, bir şeyi yapmasını istemek ve vazgeçmemek.

ətəyinə bağlayıb saxlamaq hiçbir tarafa bırakmamak, gözünün önünden ayırmamak.

ətəyinə çörək qoymaq 1-başını belaya sokmak. 2-birine ekmek kapısı olmak.

ətəyinə düşmək (sarılmaq) etəğine düşmək, yalvarmak, yakarmak.

ətəyinə uşaq qoymaq gayri meşru ilişki ile hamile bırakmak.

ətəyini at dalına, gör haran görsənir yaptığın iş sana da, ailene de zarar veriyor.

ətəyini buraxmaq vazgeçmek, bırakmak, peşini bırakmak, yakasını bırakmak.

ətəyini çəkmək önüne geçmek, karşı gelmek, bırakmamak.

ətəyini çırpıb durmaq olmasını beklediği bir işten ümidini kesmek.

ətəyini əldən buraxmamaq (qoymamaq) işini yaptırmak için yakasını bırakmamak, bıkmılık vermek, usandırmak.

əti acı adam kırıcı kimse.

əti acılıq eləmək kırıcı davranmak, etrafındakileri azarlamak, üzmək.

əti budu yerində olmaq eti budu yerinde olmak, dolgun olmak, tumbul olmak.

əti çimçismək 1-iğrenmek, tiksinek. 2-ürpermek.

əti dərisindən çıxmaq bak. **əti dərisinə sığmamaq**.

əti dərisinə sığmamaq çok şişmanlamak.

əti dırnaqdan ayırmaq çok yakın olan insanları birbirinden ayırmak.

əti ətindən, qanı qanından aynı kökten, aynı soydan; evlat.

əti pişiyə vermək cinsî tecavüze uğramak.

əti sənin, sümüyü mənim "eti senin, kemiği benim", özellikle bir şeyler öğrenmesi için bir çocuğun öğretmene veya ustaya teslim edilmesi esnasında, eğitim veya gereken bilgiyi kapması için her yolu çocuk üzerinde deneyebileceğini, ona son derece güvendiğini bildiren bir ifade.

əti şirin cana yakın, sevimli.

əti tökülmək 1-zayıflamak. 2-liyakatsiz, edebe aykırı bir hareket vs. karşısında kendinde mahcubiyet hissetmek, çok utanmak. 3-nefret etmek, iğrenmek.

əti ürpermək (ürpəşmək) korkudan, ürkemeden vs'den dolayı tüyleri diken diken olmak, ürpermek.

əti üzdən kəsmək birine hakaret, haksızlık ederek aradaki ilişkiyi bozmak, kırmak.

ətimi (ətimizi) tökmə! utandırma! mahcup etme! yüzümüzü kızartma!

ətimi yesə də sümüyümü (sümüyünü) çölə atmaz ne yaparsa yapsın en son anda dostun veya akrabaların birbirine sahip çıktığını bildiren bir ifade.

ətin tökülsün! 1-utanmayı gerektiren bir davranışı yapanlara söylenen ve memnuniyetsizliği bildiren, "yaptığından utan! yüzün kızarsın! kendine gel!" anlamında bir ifade. 2-"mahvolasın, yok olasın" anlamında da bir ilenme ifadesi.

ətindən ət kəsmək etinden et koparmak, son derece büyük ıstırap vermek, acı vermek.

ətindən kəsmək bir şeyi hiç de istemeden mecburiyet karşısında vermek.

ətinə qanına keçmək kanına işlemek, kökleşmek.

ətinə yerikləmək 1-hiç hoşlanmamak, görmek bile istememek. 2-kanına susamak, öç, intikam almak istemek.

ətinə aşığıcan (aşıqcan), qanı qasıqıcan (qasıqcan) eləmək öldürmek, katletmek.

ətinə aşıq, gönünü qasıq eləmək ıstırap vermek, çok rahatsız etmek, zulmetmek, çok eziyet vermek.

ətinə didmək (kəsmək) çok eziyet etmek, rahatsız etmek.

ətinə qiymə (şişə) çəkmək çok eziyet etmek, işkence vermek, işkence yapmak

ətinə şişə taxıb təndirə tutmaq eziyet etmek, işkence vermek.

ətinə tökmək sözü veya davranışı ile birini son derece mahcup etmek.

ətinə yeyib sümüyünə daraşmaq (dayanmaq) mahvetmek, neyi varsa soyup soğana çevirmek, varını yoğunu elinden almak, elinde avucunda ne varsa tüketmek.

ətinə yeyib sümüyünü atmamaq istemese de, sevmese de, desteklemese de son noktada akrabasına, yakınına sahip çıkmak.

ətir saçmaq (səpmək, yaymaq) güzel koku yaymak, saçmak.

ətlə dırnaq arasına girmək birbirine çok yakın olan insanların işine karışmak, aralarına girmek.

ətlə dırnaq kimi birbiriyle çok yakın alâkası, bağı, samimiyeti olan.

ətlə dırnaq olmaq birbiriyle çok yakın alâka, samimiyet, bağ olmaq.

ətrafa xəbər vermək her tarafa haber bildirmək.

ətrafda səs küy salmaq bağırıp çağırmaq, gürültü koparmak.

ətrafında fırlanmaq (hərlənmək) etrafında dönmək, vazgeçmemək, sâkız gibi yapışmak; başına pervane olmaq.

ətrafını almaq (əhatə etmək, sarımaq, tutmaq) çevirmək, muhasara etmək, çevrelemek, etrafını sarmak.

ətri qaçmaq kokusu gitmək.

əvədək (əvədəkdə) qalmaq (hayvan) sırt üstü düşərək kalkmamak, öylece kalmak.

əvədəyə düşmək (hayvan) 1-sırt üstü düşüp kalkmamak. 2-sırt üstü düşüp kalkmayarak ölmək.

əvələn gəvələn danışmaq yersiz konuşmak, boş laflar etmək.

əvəz almaq intikam almak, öç almak.

əvəz etmək (eləmək) 1-yerini tutabilmək, karşılayabilmək. 2-ardınca gelmək, yerini tutmaq. 3-değiştirmek. 4-geçici olarak yerini tutmaq, onun görevini yapmak.

əvəz əvəz eləmək hesablamaq, ödəşmək.

əvəz əvəz olmaq ödəşmək.

əvəz olmaq eşit olmaq, uyğun olmaq.

əvəzi olmamaq eşi ve benzeri olmamak.

əvəzini almaq intikamını almak, öcünü almak.

əvəzini çıxmaq 1-intikamını, öcünü almak. 2-karşılığını vermek.

əvgəndə dolanmaq başıboş dolaşmaq, aylıklık etmək, herhangi bir işle meşgul olmamak.

əvnəyə çıxmaq ögle üzeri yemek istirahatine çıkmak.

əvvəl başdan ilk olarak, önce, her şeyden evvel.

əvvəl dəfələrdə ilk zamanlarda, ilkel zamanlarda, çok eskilerde.

əvvəldən axıra (axırına) kimi baştan başa, hepsi, tamamı.

əvvəlki fikrində qalmaq dediğinden dönməmək.

əyan etmək (eləmək) bildirmək, açıklamak.

əyan olmaq ayan olmak, belli olmak, aşikar olmak, ortaya çıkmak, belirmek, bilinmek.

əyani surətdə (şəkildə) göstərərək, görərək, müşahədə edərək.

əydi mənə dəydi artık benim oldu, elime geçti ve benim oldu.

əyiş üyüş olmaq kn. eğilip bükülmək, eğri hâlə gelmək.

əyləncə olmaq birinin bütün emirlerine tâbi olmak, elinde oyuncak olmak.

əyni parıldar, qarnı quruldar dışı kalaylı içi alaylı, aslında yoksul olup kendini zenginmiş gibi gösteren.

əynində (əyninə) yaxşı oturmamaq üzerine oturmamak, elbise üzerine tam oturmamak, ölçüsü uygun olmamak.

əyninə biçilmək üstüne oturmak, yakışmak.

əyninə biçmək elbiseyi tam uydurmak, vücuduna oturtmak, kalıbına uydurmak.

əyninə çəkmək sırtına geçirmək, giymək.

əyri (gözlə) baxmaq eğri. gözle bakmak, eğri bakmak. 1-gözünün yan tarafıyla bakmaq, şaşılı bakmaq. 2-kötü niyetle, kızgın veya kinli, hiddətli bir şekilde bakmaq.

əyri buynuz göstərmək işini aksatmaq, (birinin) işinin düzenli gitmesine engel olmaq.

əyri danışmaq doğru konuşmamak, samimî konuşmamak, hile yapmak, dalaverecilik yapmak.

əyri əyri baxmaq kötü kötü bakmaq, ters ters bakmaq.

əyri getmək 1-dalaverecilik, sahtekârlık, hilekârlık yolunu tutmaq, doğru yolda yürüməmək. 2-aldatmaq, vefasızlık etmək.

əyri görmək kötü gözle görmək, hoşlanmayacağı bir tarzda görmək.

əyri göz nazarının kötü olduğuna inanılan adamın gözü.

əyri güzgü 1-doğru göstermeyen ayna, hatalı gösteren ayna. 2- bir şeyin tahrif olunmuş yansıması.

əyri iş dalavere, hile, şeytanlık.

əyri oturaq (oturub), düz danışmaq eğri oturub doğru konuşalım, birbirimize kızsak da, birbirimizi kırsak da, hakikati olduğu gibi söyleyelim.

əyri oturub (doğru) düz danışmaq eğri oturub doğru konuşmak, doğru konuşmak, gerçeği söylemek.

əyri üyrü baxmaq memnuniyetsiz, hoşnutsuz, asabî veya şüpheli gözle, nazarla bakmak.

əyri yolla getmək kötü yolla gitmek.

əyriyi ayrilib külü göyə sovrulmaq felâkete maruz kalmak, her şeyini kaybetmek.

əyyaşlıq etmək (eləmək) ayyaşlık etmek, iş-ü işretle meşgul olmak, durmadan içmek.

əza saxlamaq yas tutmak, matem tutmak.

əzab (əzab əziyyət) çəkmək azap çekmek, eziyet çekmek, ıstırap çekmek, dert çekmek.

əzab əziyyət çəkməyəsən sıkıntı çekmeye-sin.

əzab görmək 1-azap görmek, eziyet çekmek, ıstırap çekmek, dert çekmek. 2-cezalandırılmak.

əzab mələkəsi ş. eş, zevce.

əzab vermək (etmək) azap vermek, eziyet vermek, cəfə, ıstırap sıkıntı vermek, işkence vermek, rahatsız etmek.

əzaba salmaq ıstırapa düşürmək, eziyet çekmesine sebep olmak.

əzabdan qurtarmaq işkenceden kurtarmak, sıkıntıdan kurtarmak.

əzan vermək ezan okumak.

əzbər bilmək ezbere bilmək, çok iyi bilmək.

əzbər ələyib cibinə qoymaq bak. **əzbər etmək (eləmək).**

əzbər etmək (eləmək) ezber etmek, ezberlemek, okuduğu veya duyduğu bir şeyi aynı şekilde hafızada tutmak.

əzəl başdan (gündə) en önceden, ta baştan beri, çoktan, yaratılıştan beri.

əzfana getmək ölmək, boşu boşuna canından olmak.

əzib suyunu çıxartmaq çok sıkıştırmak, rahatsız etmek.

əzik əzik eləmək (etmək) 1-tamamen ezmek, her tarafını ezmek. 2-kırmak, parça parça etmek.

əzik əzik olmaq 1-tamamen ezilmek. 2-kırılmak, parça parça olmak.

əzilib büzülmək 1-kırtmak, nazlanmak. 2-utanmak, utangaç davranmak.

əzilib büzmələnmək nazlanmak, naz etmek, cilvelenmek.

əzim əzim əzilmək 1-bak. **əzim əzim olmaq.** 2- nazlanmak, kırtmak, cilvelenmek, naz satmak.

əzim əzim olmaq tamamen ezilmek, ezik olmak, parça parça olmak.

əzimət etmək (eyləmək) yola koyulmak, gitmeğe başlamak.

əziyyət çəkdirmək eziyet çektmek, azap çektmek, eziyet çekmesine sebep olmak, eziyet etmek.

əziyyət çəkmək eziyet çekmek, azap, sıkıntı, meşakkat çekmek, ıstırapa maruz kalmak, zahmet çekmek, çok çalışmak, yorucu işle uğraşmak.

əziyyət etmək (eləmək, vermək) eziyet etmek, çok rahatsız etmek, incitmek, ıstırap vermek.

əziyyət olmaq eziyete, azaba, ıstırapa, zahmete, zorluğa sebep olmak.

əziyyət olmazsa rica anlamında.

əziyyət vermək eziyet vermek, sıkıntı vermek, canını yakmak.

əziyyətdən qurtarmaq 1-sıkıntıdan kurtulmak, rahatlamak. 2-birini sıkıntıdan kurtarmak.

əziyyətə dözmək (qatlaşmaq) eziyete tahammül etmek.

əziyyətə düşmək sıkıntıya düşmək.

əziyyətə salmaq rahatsız etmek, zahmet vermek, eziyet çekmesine sebep olmak.

əziyyəti dəymək (toxunmaq) zararı dokunmak, zarar vermek, rahatsızlığı dokunmak.

əziyyəti olmaq eziyet vermek, rahatsız etmek.

əziyyətinə dəyməz değersiz şey.

əziyyətini yerə vurmaq 1-emeğini hiç etmek. 2-birinin yaptığı işe gereken değeri vermemek.

əziz başın üçün birini inandırmaq için yemin ifadəsi olaraq kullanılır.

əziz xələf olasan anne ve babanın en sevgili evladı olasan anlamında bir çocuğa veya gence yaptığı güzel davranıştan dolayı söylenen alkış ve temenni ifadəsi.

əziz olasan! 1-teşekkür ifadəsi. 2-nazik bir hal hatır sormaya karşı nazikçe verilen cevap.

əziz olmaq 1-az bulunduğu, zor bulunduğu için kıymetli, değerli olmak, kutsal bir şey gibi kabul edilmek. 2-değer verilmek, hürmet edilmek, saygı gösterilmek.

əziz tutmaq 1-çok sevmek hürmet etmek, değer vermek. 2-hürmet göstermek.

əzizi Əzrayıl olmaq en sevdiği kimse tarafından bilerek veya bilmeyerek vurulmaq.

əzizlərinin yanına getmək ş. ölmək, vefat etmək.

əzl etmək (eləmək) işten çıkarmak, vazifəsinə son vermək.

əzm etmək (qılmaq) 1-es. belirli bir kararla ve gaye ile yola çıkmək, bir hedefə doğru yürümək. 2-karar vermək, niyet etmək.

əzmindən dönmək kararından dönmək, niyetindən vazgeçmək, düşüncesindən vazgeçmək.

əzmini toplamaq bir şeyi yapmak, hayata geçirmək için kesin karara varmaq, iradəsini toplamək, kendine hâkim olmaq.

Əzrayıl aparsın! Azrail canını alsın! bir ilenme ifadəsi.

Əzrayıl ilə əlbə yaxa olmaq ağır hastalık geçirmək.

Əzrayıl ilə pasur oynayırdım hastalanmışım, hasta yatıyordum.

Əzrayıl kimi başının üstünü almaq bak.

Əzrayıl kimi çatmaq (yetişmək).

Əzrayıl kimi çatmaq (yetişmək) anında varmaq, ulaşmaq, olaya müdahələ etmək.

Əzrayıl kimindi kavgacı ve korkunç kim-sedir.

Əzrayıl qapını tanımasın uzun ömürlü olasan.

Əzrayıl'ə can borcu olmaq Azrail'e can borcu olmaq. 1-öleceğini kabul etmək. 2-kimseye borcu kalmamak.

Əzrayıl'ə can verməmək ölüme karşı gelmek.

Əzrayıl'ə can verməz çok cimridir.

Əzrayıl'ə pay aparmaq ölümü yakın olmaq.

Əzrayıl'ı qonaq çağırmaq ölüme doğru gitmek, hayatını riske etmek, tehlikeli işlerle uğraşmaq.

Əzrayıl'ın əlindən qurtarmaq (xilas olmaq) Azrail'in elinden kurtulmaq, ölümdən dönmək, ölümdən kurtulmaq.

Əzrayıl cöngəsi iri cüsseli, kaba saba ve çok güçlü kimse.

Əzrayıl tükü var ürküntü ve korku uyan-dıran insan veya varlık.

Əzrayıl ilə əlbəyaxa olmaq ağır hastalık geçirmək.

Əzrayıl ilə pasor oynamaq bak. Əzrayıl ilə əlbəyaxa olmaq.

Əzrayıl'la burun buruna gəlmək Azrail ilə burun buruna gəlmək, ölümle karşı karşıya gəlmək.

Əzrayıl'la çiling ağac oynamaq ş. ateşle oynamək, tehlikeye atılmək.

əzvay kimi çok acı, tadı kötü.

əzvay tuluğu 1-sinirli, sert karakterli, kırıcı. 2-kötü karakterli, üzücü mizaçlı çocuk.

fal açmaq bak. **fala baxmaq**.

fal çıxartmaq kavun veya karpuzun tadını öğrenmək için bir dilim kesmək.

fala baxmaq bakla, ayna, nohut, su, kitap vs'ye bakarak gelecekten veya geçmişten haber vermək, fala baxmaq.

falina baxdırmaq falcıya gitmək, falına baktırmək.

fantan vurmaq dolup taşmaq, durmadan artmaq.

farağat etmək (eləmək) hər şeyi yerli yerinə koymək, rahatlamək.

farağat oturmaq rahat durmaq, hərəkət etmək, kimseye karışmamək, kötü şeylerden vazgeçmək.

faraş gəlmək 1-zamanından önce kendini göstərmək, havalar ısınmaq (aslında ilkbahar için kullanılır). 2-süratle büyümək, gelişmək, beklenen zamandan önce büyümək.

fasilə vermək ara vermək, bir işi, bir faaliyeti geçici olarak durdurmaq, ara vermək; teneffüse çıkmək.

faş etmək gizli bir işi, bir şeyi, sırrı başkalarına söylemək, bildirmək, yaymaq, meydana çıxarmək.

faş olmaq meydana çıkmək, hərkesə malum olmaq, sırrı çözülmək.

fatihəsi ilk axşamdan oxunmaq işi çoktan bitmiş olmaq, hakkındaki kötü karar en baştan verilmək.

fatihəsini oxumaq ölümü kesin olan hasta ve yaralıları için ümit kalmadığını bildiren bir ifade.

fayda vermək menfaat vermək.

fayda verməmək hayrı, faydası, kârı olmamak.

fayton atı kimseyə faydası dokunmayan hayırsız adam.

feyz almaq (aparmaq) zevk almak, feyiz almak.

feyzyab etmək feyiz vermək.

feyzyab olmaq fayda sağlamək, feyiz almak (bazen kinayeli olarak kullanılır).

fəaliyyətə keçmək faaliyete geçmək. 1-çalışmaya başlamak. 2-çalışır duruma gəlmək.

fəaliyyət göstərmək faaliyet göstərmək. 1-çalışmaq. 2-etkinlik göstərmək.

fəda etmək (qılmaq) fəda etmək, canını kurban etmək, kendini fəda etmək, canını vermək.

fəda olmaq fəda olmaq, kendini fəda etmək, canını vermək, mahvolmaq.

fəda olsun fəda olsun, uğrunda yok olsun!

fəda olum kurban (kurbanın) olayım anlamında (sevgi, yalvarış ifadəsi).

fəğan etmək feryat etmək, inlemək, figan etmək.

fəhm etmək (qılmaq) anlamək, idrak etmək.

fəhmini Allah əlindən alsın Allah aklını alsın, akılsız hərəkət edən, akılsız davranışlar sergiləyən kimsələrə söylənən azar veya ilənç ifadəsi.

fəxr etmək ıftihar etmək, övünmək, kıvanç duymək.

fələkət içindən çıxarmaq birisini fələketin, belânın içindən çəkib çıxarmək.

fələk göydən yerə ensə də kat'iyen, asla, hiçbir surette.

fələk gözdən salmaq bahtı dönmək, feleğin gözündən düşmək.

fələk qarğımaq kaderi yüz çevirmək, şansını yaver gitmemək.

fələk üz döndərmək işi kötüyə gitmək, başarısız olmaq, şansını yaver gitmemək, talihi dönmək.

fələkdən bac (kam) almaq müradına ermək, istəginə kavuşmaq.

fələkdən gün oğurlamaq felekten bir gün çalmək.

fələkdən yamanlıq görmək feleğin tokadını yemək.

fələyin çərxi dönmək talih yüz çevirmək, şansını dönmək, ümidi boşə gitmək.

fələyin çərxi dönsün beddua, kargış anlamında kullanılır.

fələyin felinə düşmək dünyanın gidişatına aldanıp kötü günlerle karşılaşmaq.

fələyin güdazına (qəminə) getmək kendi talihinin, kaderinin kurbanı olmaq.

fələyin güdazına (qəminə) vermək mutsuz, bedbaht etmək.

fələyin keçisini görməmək felekten bir iyilik görməmək, feleğin destəğini almaq.

fələyin qəminə getmək ... kurban gitmək.

fələyin qəzəbinə gəlmək (tutulmaq) feleğin sillesini yemek, çok kötü bir vaziyete düşmək, perişan olmaq.

fələyin minbir oyunu var, minbiri də mənim başımda her dert, her belâ gelip beni bulur.

fələyin şilləsinə rast gəlmək bak. **fələyin şilləsinə** yemek.

fələyin şilləsinə yemek feleğin tokadını yemek, büyük bir yıkımla karşılaşmaq.

fəlsəfə toxumaq anlamsız sözler konuşmaq.

fəna etmək bak. **fənaya vermək**.

fənaya vermək yok etmək, məhv etmək.

fənd bağlamaq hile yapmak, kelek gelmek, tuzak kurmak, aldatmaq.

fənd işlətmək 1-tuzak kurmak, hile yapmak, oyun yapmak. 2-bir işi yapmak için çeşitli yollardan yararlanmaq.

fənd qurmaq birinə karşı tuzak kurmaq, hile yapmak.

fənd tərpanmək hileyə karşı hile yapmak, çabuk davranmaq.

fəndə salmaq hileyə düşürmək, tuzağa düşürmək, aldatmaq, kandırmaq.

fəraq oduna yandırmaq birbirindən ayırmaq.

fəramuş etmək (eləmək, qılmaq) unutmək, ağıldan çıxarmək.

fəramuş olmaq unutulmaq, ağıldan, həfizadan çıkmək (çıkarılmək).

fərar etmək (eləmək) fərar etmək, gizlice, izinsiz olaraq kaçmaq.

fəraş vermək yardım etmək, dəstək olmaq.

fərd qalmaq kl. yalnız olmaq, tek kalmək.

fərzə günə çıxartmaq məsul həyata kavuşturmaq, mətul olmasını sağlamaq.

Fərhəd kimi külüng çalmaq (vurmaq) var gücüylə çalışmaq.

fərmayiş etmək kl. emretmək, buyurmaq.

fərq edilmək fərk edilmək, görünmək, nazara çarpmaq.

fərq etmək ayırmaq, fərk etmək, seçmək, fərqli yönlerini anlamək, birbirindən ayırmaq, fərkləndirmək, ayırt etmək.

fərq etməz fərk etməz, fərqi yoxdur, digərindən fərqli değildir, önəmli değildir, əhəmiyyəti yoxdur.

fərq qoymaq ayırmaq, fərk koymək, eşit davranmamək.

fərq olmaq aralarında fərk olmaq birbirindən ayrılmaq, fərqli olmaq.

fərqi yoxdur bak. **fərq etməz**.

fərqinə varmaq fərkinə varmaq, bilinməyən, gizli bir şeyi anlamək, anlayabilmək, fərkətmək, kavramaq.

fərqinə varmamaq fərkinə varmamək, anlamamək, önəm verməmək, əhəmiyyət verməmək.

fəryad çəkmək (etmək, eləmək, qılmaq) 1-çığlık çığığa bağırmaq, haykırmək, ah etmək, fəryat fəgan etmək. 2-inləmək, ağlamaq, sızlamaq. 3-imdat istəmək, yardıma çağırmaq.

fəryada gəlmək bak. **fəryad çəkmək (etmək, eləmək, qılmaq)**.

fəryadı ərşə dayanmaq fəryadı göklərə yüksəlmək, fəryat fəgan etmək.

fəryadına yetən olmamaq yardımına koşacaq kimse bulunmamək.

fərz etmək ümit etmək, təhmın etmək, hesap etmək.

fərz olunmaq ümit edilmək, ihtimal verilmək, təhmın edilmək.

fərzə yetmək bıkmək, usanmaq, gırtlığa çıkmək.

fəsad düşmək karışıklık meydana gəlmək, nifak oluşmaq, asayiş, düzən bozulmaq.

fəsad salmaq karışıklık yaratmaq, nifak düşürmək, ortalığı karıştırmək.

fəth etmək 1-silah gücü ilə almək, elinə keçirmək. 2-kəndinə təbi etmək, həkimiyeti altına almək, sahıplənmək, kəndi mənfaati için kullanmək. 3-sarmək, kaplamaq, bürümək, basmaq. 4-kəndinə bağlamaq, aşık etmək, meftun etmək, esir etmək. 5-iradesini elindən almək, kəndinə rəm etmək.

fəvvarə vurmaq su fıskırmaq, sürətlə, sürətli bir şəkildə akmaq, dökülmək.

fılıx qalmaq öksüz kalmək.

fındıq fındıq danışmaq ləkərdi yapmaq, konuşduğu sözlərdə hərhangı bir anlam olmamək.

fındıqça çalmaq baş parmağına orta parmağını sıkıştırıp avuç içine vurarak şık sesi çıkarmək, parmaklarını şıkırdatmaq.

fındılına dəymək kalbine dokunmaq, kalbini kırmak.

fır fır fırıldamaq 1-zevkle çalışmaq, zevkle firdolayı dönmək. 2-zaman su gibi akmaq.

fıraq fəsad salmaq ortalığı karıştırmak.

fırfıra kimi fırlanmaq kuyruk sallamaq, yaltaklanmaq, yılışmaq.

fırı yatmaq kn. 1-siniri, hiddeti yatışmaq. 2-çalışma isteği kaybolmaq.

fırıldaq çevirmək (düzəltmək, gəlmək, işlətmək) fırıldak çevirmək, tuzak kurmaq, dolap çevirmək, hilekârlıq etmək, şeytanlıq etmək.

fırıldaqçılıq etmək fırıldakçılıq etmək, tuzak kurmaq, şeytanlıq etmək, dolap çevirmək.

fırınlıq eləmək haddini aşmaq, çizgisini aşmaq, başından büyük davranışlar sergilemək.

fırt vermək ortalığı kızıştırmak, insanları kızıştırmak bir-birine düşürmək, fitlemək.

fırtına qopmaq 1-fırtına kopmaq, fırtına çıkmak. 2-çok sinirlenmək, hiddetlenmək.

fısı yatmaq hiddeti geçmək, yatışmaq.

fış vurmaq kışkırtmaq, saldırtmaq (köpekleri vs.).

fışqasını sındırmaq yenerek lâyık olduğu cevabı vermək, kışkı üstüne oturtmaq.

fışqıraq (fışqırıq, fıştırıq) çalmaq ısıqlıq çalmaq, hayvanları sularken özel bir ahenkle ısıqlıq çalmaq.

fışqırığa basmaq ısıqlıqlamak, nefretini, hiddetini, hoşnutsuzluğunu bildirmək gəysile ısıqlıq çalmaq.

fid olmaq kurban olmaq.

fikir almaq bak. **fikir aparmaq**.

fikir aparmaq düşüncəyə dalmak. 1-bir şey, olay hakkında düşünmək, düşüncəyə dalmak. 2-telâşa, heyecana kapılmak.

fikir çəkmək 1-dərt çəkmək, sıkıntı, mane-vi eziyyət çəkmək, rahatsız olmaq. 2-geleceği hakkında düşünmək.

fikir dəryasına batmaq (cummaq) bak.

fikir dəryasına qərq olmaq.

fikir dəryasına qərq etmək çox dərin düşüncəyə dalmasına səbəp olmaq.

fikir dəryasına qərq olmaq çox düşüncəli olmaq, dərin düşüncəyə dalmak.

fikir eləmək (etmək) 1-düşünmək. 2-bir şey için kaygılanmaq.

fikir (fikir xəyal) götürmək düşüncəyə dalmak, kafasını meşgul etmək, telâşa, rahatsızlığa səbəp olmaq.

fikir xəyalə düşmək bak. **fikir götürmək**.

fikir qılmaq düşünmək.

fikir vermək 1-dikkət etmək, itina göstərmək. 2-kaygılanmaq, bir şey için telâşlanmaq, kaygı göstərmək, bir şey için düşünmək.

fikir verməmək önəmseməmək, əhəmmiyyət verməmək, dikkət etməmək, kulak ardına atmaq.

fikir yürütmək fikir yürütmək, bir konu hakkında görüş bildirmək, fikir iləri sürmək, yeni bir şey söyləmək.

fikrə aparmaq çox düşündürmək, düşüncələrə dalmasına səbəp olmaq.

fikrə batmaq bak. **fikir dəryasına qərq olmaq**.

fikrə cummaq (getmək) düşünmək, dalmak.

fikrə dalmaq düşüncəyə dalmak, düşünmək.

fikrə düşmək bir şey yapma qərarına varmaq, bir iş yapmak için niyyətlenmək.

fikrə getmək düşünmək, düşüncələrə dalmak.

fikrə gəlmək qərarə varmaq, qərar vermək.

fikrə qərq olmaq çox dərin düşüncəyə dalmak.

fikrə salmaq düşünməgə, düşüncələrə dalmağa məcbur etmək.

fikri çaşmaq (dolanmaq) şaşırmaq, ne yapacağını bilməmək, aklı karışmaq.

fikri dağılmaq 1-düşüncesini bir yere toplayamamak, şaşırmaq. 2-sâkinləşmək, düşüncələrden kurtulmaq.

fikri dəyişmək öncəki düşüncesindən vazgeçmək, düşüncesini dəyişmək.

fikri özündə olmamaq dalgın olmaq, kəndində olmamaq, düşüncəsi dağınık olmaq.

fikri ... yanında olmaq birini düşünmək və ya düşüncəsi bir şeye takılmək.

fikrimə (fikrinə) gətirmək təsəvvur etmək, olabilir qəbul etmək, təsəvvuruna gətirmək.

fikrində durmaq sözünün üstündə durmaq, söylədiğindən vazgeçmemək, düşüncəsində ısrar etmək.

fikrində (fikrinə) qoymaq karara varmaq, kararlaştırmək.

fikrindən daşıdırmaq düşüncesindən, fikrindən vazgeçmeğe mecbur etmək, düşüncesini değıştirmək.

fikrindən daşınmaq düşüncesindən vazgeçmək, niyetindən, istediğı şeyden vazgeçmək, düşüncesini değışmək.

fikrindən dönmək düşüncesindən vazgeçmək, niyetini bırakmaq.

fikrindən getməmək bak. **ağılndan getməmək**.

fikrindən keçirmək -hayaline getirmək, hayal etmək, aklından geçirmək, tasavvurunə getirmək.

fikrindən keçmək 1-hayalindən geçmək, hayal etmək, arzulamak. 2-düşüncesində bir şeyi arzulamak, kalbindən geçirmək.

fikrinə düşmək aklına düşmək, bir şeyi görmək için karar vermək, bir şeyi arzulamak.

fikrinə gəlmək 1-aklına gəlmək, hayal etmək. 2-karar vermək.

fikrinə şərik olmaq düşüncesinə ortak olmaq, düşüncesini paylaşmaq.

fikrini açmaq düşündüklerini açıp söylemək, niyetini bildirmək.

fikrini azdırmaq aklını çəlmək, şaşırtmaq, başkə düşüncələrə kapılmasına səbəp olmaq.

fikrini çaşıdırmaq (yayındırmaq) kastı olaraq birinin diqqətini başkə bir tarafa yönəltmək, diqqətini dağıtmək.

fikrini çəkmək 1-kaygılanmaq, bir şey vəya birisi için düşünmək. 2-birisi için rahatsız olmaq.

fikrini dağıtmaq 1-derdini, kederini, düşüncesini, sıkıntısını dağıtmək, neşələndirmək, kötü düşüncələrdən, sıkıcı kaygılardan uzaklaşdırmaq. 2-düşünməsinə, düşüncesini toplamasına engel olmaq, düşüncesini dağıtmək.

fikrini dəyişmək önceki düşüncesindən vazgeçmək, düşüncesini değıştirmək.

fikrinin üstündə durmaq söylədiğində ısrar etmək, düşüncesindən vazgeçmemək.

fil gəlmək kandırmaq, aldatmaq.

fil qulağında yatmaq hiçbir şeylə ilgilenmemək, hiçbir şeydən habəri olmamak.

filan filan olmuş (şüdə) kn. küfür yerinə kullanılan ifadə.

fili fincan görmək her şeyi ters görmək, aklı başında olmamak.

fili minmək sarhoş olup bağırıp çağırmaq, ortalığı velveleye vermək.

filosofluq etmək bilgiçlik taslamak, ukalılık yapmak.

fincan kimi büyük və parlak (göz).

fincan oynatmaq 1-gamze yapmak, işve yapmak, cilvelenmək. 2-komik hareketlər yapmak.

firon kimi Allahlıq iddiasında olmaq diktatörlük yapmak.

fironluq etmək (eləmək) azgınlık etmək, zulmetmək, gaddarlık etmək.

fişəngə qalxmaq kavgə çıkarmək.

fit çalmaq ısıklık çalmək.

fitə basmaq ısıqlıklamək, hiddətini, memmuniyetsizliğini, nefretini bildirmək.

fitili yanmaq çok sinirlenmək, birdən parlamək.

fitnə fəsad (qapısından) əskik olmamaq fəsat olmaq, her türlü mēl'anet ondan çıkmaq.

fitnə fəsaddan uzaq olmaq doğru və təmiz insan olmaq, güzel əhləklilik olmaq və fitnə fəsada karışmamək.

fitnə salmaq (törətmək) araya nifak tohumu ekmək, ortalığı karışdırmaq, fəsat çıkarmək.

fitvə almaq bir işi yapmak için dini liderdən vəya hükümdardan izin almak.

fitvə vermək bir işi yapmak için dini yöndən izin vermək, fetvə vermək, müsaade etmək.

fors atmaq (eləmək, satmaq) kibirlenmək, çalım satmaq, hava atmaq, fors yapmak.

fot eləmək mahvetmək, öldürmək.

föhş vermək küfür etmək, kötü sözlər söylemək, ağzına geleni sarf etmək.

fövt olmaq ölmək, yok olmaq.

froyun olmaq hoşlanmadığından dolayı birisindən sürekli olarak kaçmaq.

fürsət aramaq (axtarmaq) fırsat aramak, bir işi yapmak için elverişli zaman aramak.

fürsət bilmək fürsət bilmək, fürsəttən istifadə etmək.

fürsət bulmaq fürsət bulmaq, bir işi yapmak veya bir sözü söylemek için elverişli zaman bulmak, fürsət bilmək.

fürsət düşmək fürsət düşmək, elverişli zaman ve durum yaranmaq, fürsət oluşmaq.

fürsət eləmək (etmək) bir işi yapmak veya bir sözü söylemek için fürsət bulmaq.

fürsət gözləmək fürsət kollamaq, bir işi yapmak için elverişli zaman ve anı beklemək, fürsətni beklemək.

fürsət tapmaq fürsət bulmaq. 1-elverişli zamanı yakalamak. 2-fürsəttən faydalanmaq.

fürsət tapmamaq fürsət bulamamaq.

fürsətdən istifadə etmək fürsəttən istifadə etmək, bir işi yapmak için oluşan durumdan ve zamandan faydalanmaq, faydalanmaq.

fürsəti bada vermək (əldən buraxmaq, əldən vermək, qaçırmmaq) fürsəti kaçırmak, bir işi yapmak için oluşan durumdan ve zamandan anında istifadə etməmək.

fürsəti fövt etmək (eləmək, fövtə vermək) fürsəti kaçırmak.

fürsəti fövt etməmək (fövtə verməmək) fürsəti kaçırmamaq, bir işi yapmak için oluşan durumdan ve zamandan faydalanmaq, fürsəttən faydalanmaq, istifadə etmək.

füzulluq eləmək gevezelik etmək, çok konuşmaq, ileri geri konuşmaq.

füzun olmaq çoğalmak, fazlalaşmaq, artmaq.

gah(dan) dəmə (nala) çalmaq (döymək, vurmaq) gah(dan) qəmə (mıxa) sözünün, düşüncesinin üzerinde durmamak, sürekli tereddüt etmək, sürekli düşüncesini değiştirmek.

gap eləmək sohbet etmək.

gavur ölüsü 1-oldukça ağır şey, it ölüsü. 2-çalışılması gereken yerde yan gelip yatan kimse.

gec gəldi, tez öyrəndi becerikli, zeki, çabuk kavrayan insan.

gec gəlib tez öyrənmək 1-becerikli olmak, zeki olmak, cevval olmak. 2-hiçbir şey bilmeyip her şeyi biliyor görünmek.

gec qalmaq geç kalmak, gecikmek, vaktinden önce davranmamak.

gecə düşmək (qaralmaq) gündüz bitip gece başlamak.

gecə gəl vecə gəl ne zaman gəlirsən gəl, ancak işe yara.

gecə gözü kor gözü gece gözü kör gözü, gece herhangi bir işin istenilen seviyede iyi yapılamayacağını bildirir.

gecə gündüz deməmək gece gündüz dememek, vaktin uygun olup olmadığına bakmamak.

gecə keçmək gecenin geç vakti olmak, uyku vaktini geçmek.

gecə kəsmək genelde düğün gecelerinde sabaha kadar uyumayarak eğlenmek, şenlik yapmak.

gecə qara, cücə qara tenhadır, kimse görmez.

gecə səhərəcən bıçaq qayırmış soğuktan uyuyamadık.

gecədən keçmək gecenin başlamasından belirli bir zaman geçmek.

gecəni araya salmaq bak. **gecəni gündüzə qatmaq**.

gecəni gündüzə qatmaq geceyi gündüzə katmak, çok çalışmak, haddinden fazla çalışmak, gece de gündüz de çalışmak, durmadan çalışmak.

gecəni gündüzə qatmaq, gündüzü gecəyə qatmaq (vurmaq) bak. **gecəni gündüzə qatmaq**.

gecəni sabah (səhər) eləmək (etmək) sabaha kadar uyanık beklemek, gece uymamak.

gecənin bir aləmi (vaxtı) geceden hayli geçtikten sonra, gece yarısından sonra.

gecənin bir aləmində gece herkesin uyku- da olduğu bir zamanda, gecenin ortasında.

gecəsi gündüzü olmamaq gece gündüz durmadan çalışmak, oturmak nedir bilmemek.

gecəyə düşmək geceye kalmak, gece yol gitmeğe veya dışarıda kalmaya mecbur olmak, gecelemek için kalma yerine ulaşmamak.

geci tezi olmaq bir işin, olayın vs'nin er veya geç mutlaka olacağını bildirir.

gedənindən qara xəbər almaq uzaklara gitmiş yakınının ölüm haberini almak.

gedər gəlməz ölüm, öbür dünya.

gedər gəlməz yola göndərmək 1-sürgün etmək. 2-öldürmək, ölümə yollamak.

gedib hamamdan buz gətirə birisinin nerede olduğu sordukta şaka ifadesi olarak kullanılır.

gedib o dünyanı görüb gəlmək (qayıtmaq) ölümdən dönmək.

gedib kom belləməyə kendinden sorulan kimsenin hırsız olduğunu bildiren bir ifade.

gedib qalıb it öləndə uzaklarda olan veya yaşayan birisi için kullanılır.

gen dünya (başına) dar gəlmək (olmaq) büyük felâketle karşılaşmak, son derece perişan olmak, kederlenmek.

gen dünyanı dar eləmək başına belâ açmak, büyük felâkete maruz kalmasına sebep olmak, derin kedere boğmak.

gen gəzmək uzak durmak, ilişki kurmak, yaklaşmamak.

gen yerini dar etmək (eləmək) engel olmak, rahatsız etmek, hareketine, gelişmesine engel olmak.

genə qaynamağa sığır əti ateş yanan yerden duman çıkar.

gerçək olmaq hakikat olmak, gerçekleşmek, doğru çıkmak.

gerçəyə çıxmaq bak. **gerçək olmaq**.

geri (geriyə) almaq geri almak, tekrar ele geçirmek, yeniden elde etmek, almak.

geri (geriyə) atmaq 1-geri atmak, arkaya doğru katlamak. 2-gelişmesini durdurmak, engel olmak, mâni olmak.

geri (geriyə) baxmadan geri bakmadan, geri dönmeden, hiçbir şeye aldırmadan, süratle.

geri (geriyə) çəkilmək geri çekilmek. 1-durduğu yerden geriye doğru çekilmek, geri adım atmak. 2-düşmanın saldırısına karşı duramayarak geri çekilmek.

geri çəkilməmək geri çekilmemek, geriye adım atmamak, kararından dönmək.

geri çevirmək geri çevirmək, geri vermek, iade etmək, geldiği yere geri yollamak.

geri (geriyə) dönmək geri dönmək, tersine yönəlmək, geldiği yere gitmək.

geri durmaq uzaklaşmaq, yaklaşmamak.

geri durmamaq her şeyi yapmaya hazır olmak, hiçbir şeyden çekinmemək, her türlü tadbire müracaat etmək.

geri (geriyə) getmək 1-geri dönmək. 2-zayıflamaq, incelmək.

geri (geriyə) göndərmək geri göndərmək, geriye yollamaq, kabul etməmək, geldiği yere yollamaq.

geri götürmək 1-geri almak, verdiğini isteyip almak. 2-dediği sözden, vaadindən dönmək.

geri istəmək talep etmək, bir şeyi yeniden elde etməğe çalışmaq.

geri (geriyə) qalmaq geri kalmak. 1-arkada kalmak. 2-zamanını geçirmək, zamanında yapmamak; geciktirmək. 3-ilerləmək, gelişmemək.

geri qayıtmaq geri dönmək.

geri qaytarmaq geri çevirmək. 1-kovmaq, geri çevirmək. 2-aldığı parayı vs. ödemək, geri vermek. 3-engel olmak, gelişmesine, ilerlemesine engel olmak.

geri (geridə) qoymaq geride bırakmaq, ilerləmək, geçip gitmək.

geri oturmaq geri çekilmek, geri çekilmek mecburiyetinde kalmak.

geri oturtmaq geri püskürtmək, güc kulanarak birini geri çekilməyə, kaçmağa mecbur etmək.

geri (geriyə) salmaq 1-ilerlemesine engel olmak, gelişmesine engel olmak. 2-geciktirmək, engel çıkarmak.

geridə qalmaq geride kalmak, diğerlerinden geride olmak.

geridən baxmaq seyirci gibi uzaktan bakmaq, yaklaşmamak, karışmamak.

geriyə çəkmək 1-geri çekmək, kenara çekmək. 2-gelişmesine, ilerlemesine engel olmak.

get alağını elə 1-“kendi işinle meşgul ol, bu işe karışma” anlamında hoşnutsuzluğu bildiren bir uyarı ifadəsi. 2-bazen alay ifadəsi olarak kullanılır.

get ay batandan sonra gəl bu iş olmaz, bu iş gerçəkleşmez.

get gələ salmaq “bugün git yarın gəl” etmək, geciktirmək, işini kasten uzatmaq, sürüncəmede bırakmaq, işin peşice gidip gelmeğe mecbur etmək.

gət göldə օssur ki, qurbağalar qorxsun k. bağırıp çağırmaq kimseyi korkutamazsın.

get qanqal otla benim seviyeme ulaşmaq için bir araba helva yeməlisin, seviyemde değilsin.

get naxıra, gəl axıra geceli gündüzlü durmadan çalış.

get oğul (bala) bunlar məndən sənə qalıb sen gittiğin yolları ben dönüyorum, bunları sana ben öğretmişim.

getdikcə dəvə kimi dalı işəmək eski gücünü, kudretini kaybetmək.

getdiyi yerdə xeyir görmək gələn olduğu ailede mutlulukla karşılaşmaq, evliliği mutlulukla sonuçlanmaq.

getmə gözümdən, gedərəm özümdən kin. sevgili için söylenən bir ifadə.

getməyin binasını qoymaq yola koyulmaq, yola revan olmak, gitmək.

getsin gəlməsin tekrar olunması istenməyən bir olay veya iş için söylenir.

geydin mübarək olsun, çıxart özgə malıdır başqa birinə ait olan bir elbiseyi kendinə yakışıp yakışmadığını denemek için giyenlərə hitaben kullanılır.

geyimdən çıxmaq elbiseleri çok eskimək. **geyiy olmaq** gezmekten yorulmaq, gezerek dolaşarak yorulmaq.

gəbəşə qalmaq çok yemədən dolayı kımıldayacaq hâli olmamak.

gəl gedi çox olmaq konuksever olmak.

gəl görəsən! böylesi görülmemiş! çok güzeldir! bakmaqla doyum olmuyor!

gəl mənı gör, dərdimdən öl bir kızın çox güzel veya bir gencin çox yakışıklı olduğunu bildirir.

gəl zaman get zaman gel zaman git zaman, oldukça uzun bir zaman geçtikten sonra

gəldi savab eləsin, kabab elədi kaş yapayım derken gözünü çıkardı.

gələcəyi varsa görəcəyi də var geleceği varsa göreceği de var, kötülük yapmaya kalkışrsa cevabını alır.

gələn günlərin işıqlı olsun! geleceğin güzel olsun! bir alkış.

gəlib çatmaq (dayanmaq) gelip çatmak, vakti gəlmək, zamanı gəlmək.

gəlib keçmək gelip geçmək, geçip gitmək.

gəlin erkək çıxdı bir şeyin üretilməsi, pazara çıxarılması, bir eserin yayımlanması beklentisinin gerçəkləşməsi durumunda kullanılır.

gəlin getmək gəlin gitmək, evlənmək, gəlin olmaq.

gəlin köçmək gəlin olmaq, kocaya varmaq.

gəlin olmaq gəlin olmaq, (kız) evlənmək.

gəlin ölmək evlendikten sonra hayatını kaybetmək.

gəlini gərdəkdə qalmaq oğlunu gerdek (zifaf) gecəsi kaybetmək.

gəlini qara geymək evli oğlunu kaybetmək.

gəlinimə (gəlinimizə) güzgü tutan tapılıb bilgimiz dışında bize bedavaya çalışmaq isteyen birisi bulunmuş, bizzə hiçbir şey istemədən çalışmayı vaat edən bulunmuş.

gəlininə güzgü tutan tapılmasın düğünündə kimsələr bulunmasın, hayır işinə kimsələr katılmasın.

gəlininin ayağı sayalı olsun gəlininin ayağı uğurlu olsun, bir alkış ifadəsi.

gəlləvan gəlləvan danışma boşu boşuna konuşma, anlamsız laflar etmə.

gəlməyi ilə getməyi bir olmaq gelip he-men gitmək.

gəlməyi şah gəldisinə çıxdı son derece geciken birisi için kullanılır.

gəlməz yola göndərmək bak. **gedər gəlməz yola göndərmək**.

gəlmişdi saqqal qayırmağa, bıığı da (üstəlik) qoydu kaş yapayım derken göz

çıkardı, işi yoluna koymak yerine daha da berbat etti.

gəmi üstündə qərq olmaq çıkmaz durumda olmaq, çox zor duruma düşmək.

gəmidə oturub gəmiçi ilə dava eləmək gəmiyə binip gəmiçiylə kavgaya etmək, mü-nəsebsizlik etmək.

gəmiləri dənizdə (dəryada) batmaq (qərq olmaq) bak. **gəmisini dəryada batmaq**.

gəmisini (dəryada) batmaq (qərq olmaq) iflas etmək, varını yokunu kaybetmək.

gəncliyi qara gəlmək 1-geç iken hayatını kaybetmək. 2-geçliğində başı belələrdən, felâketlerden, ıstıraplardan kurtulmamak.

geraylı çağırmaq (demək) geraylı oku-mak, söylemek.

gərdiş etmək (eləmək) gəzmək, gezinti yapmak, dolaşmaq, hareket etmək.

gərdişə gətirmək coşturmak, harekete sevk etmək, istek uyandırmak, coşturmak.

gərdək üzünə həsrət qalmaq evlənə-mək.

gərək görmək gerek görmək, elzem bil-mək, yapılmasını istemek.

gərək olmaq ləzım olmaq, işə yaramak.

gərgənc etmək deriyi kurutmaq için yere serip gererek kenarlarını çivilemək.

gərgəncə vermək deriyi kurutmaq için gərmək.

gərgin olmaq durumu kötüləşmək, vaziyeti bozulmaq.

gərnus etmək (eləmək) es. eğilmek, baş eğmək, reverans etmək.

gəşt etmək (eləmək, qılmaq) gəzmək, seyretmək, dolaşmaq.

gəştə çıxmaq bak. **gəşt etmək**.

gəvəşikli qalmaq yediyi darbedən dolayı kendini bilmez hâle gəlmək.

gəviş çalmaq 1-geviş gətirmək. 2-k. bir şey yəmək veya çiğnəmək.

gəyiriyi azmaq bak. **kəkliyi azmaq**.

gəzməkdən qalmaq gəzməyə gədemək.

gic etmək (eləmək) bıktırmaq, usandırmaq, şaşırmasına səbəp olmaq, aqlını karıştırmək.

gic karış olmaq şaşırıp kalmək, ne yapacağı bilməmək.

gicalova düşmək 1-ne yapacağını şaşırmaq, aceleye gelmek. 2-zora düşmək, zorlaşmaq, karmaşık bir hâl almak.

gicişməyən yerdən qan çıxarmaq hiç sebebi yokken problem çıkarmak, münakaşa yaratmaq.

gicliyi tumaq ahmaklaşmaq, ahmak tarafı tutmaq.

gidi (gidi gidi) dünya yalan dünya, faydasız dünya, hayırsız dünya.

giley etmək (eləmək) şikâyet etmək, konuşmaq, memnuniyetsizlik bildirmek.

gileyi bəxtindən eləmək kaderinden, bah-tından şikâyet etmək.

gilə zuzə getmək hastalık sebebiyle inildemek, inlemek.

gilələrin ovcuna (ovcuva) düşsün! gözle-rin çıksın! bir ilenme ifadesi.

gilgouz getmək şımararak toprağa yatıp sağa sola dönmək, kendini toza toprağa bulayarak oynamak.

giran gəlmək ar bilmək, kendisi için aşā-ğılık bir şey olarak kabul etmək, kendine yakıştırmamak.

gird vurmaq endişeli bir şekilde sağa sola gidip gelmek.

girdən düşmək (getmək) takatten düşmək, gücünü, kuvvetini kaybetmek.

girdiyin(iz) kol deyil ağzınızın harcı değil, yapamazsınız.

girə düşmək (keçmək) tuzağa düşmək, ele geçmek, yakalanmak.

girə qoymaq tatlı dille kandırmak, dil dö-kerek aldatmak.

girə salmaq (vermək) ele vermek, tuzağa düşürmək.

girəvə düşmək fırsat düşmək, imkân o-luşmaq.

girəvə tapmaq fırsat bulmaq, imkân bul-mak, elverişli durum aramak.

girəvəni əldən buraxmaq (qaçıрмаq) fırsatı kaçırmak, imkândan istifade etme-mek.

girəvəyə salmaq tuzağa düşürmək, aldat-mak.

girgi tutmaq sancılanmaq, sancı saplan-mak.

giritfar etmək maruz kılmak, müptela etmek, vurgun etmek.

giritfar olmaq giritfar olmak, tutulmaq, vurulmaq, maruz kalmak, müptelâ olmak.

girinc eləmək (etmək) bıktırmak, usan-dırmak, bezdirmek.

girinc olmaq bıkmak, usanmak, bezmek.

girinə gəlmək (keçmək) eline gelmek, eline geçmek.

giriz vermək kaçmak, sıvışmaq, kaybol-mak.

giriz vurmaq işaret etmek.

girməli kol deyil kolay iş değil, çok zor-dur, yapılması müşküldür.

girov götürmək rehin almak, rehin olarak alıkoymak.

girov qoymaq rehin bırakmaq, rehin koy-mak; kaparo vermek.

girt vurmaq dolaşmaq, gezmək, volta atmaq.

giryan etmək (eləmək) ağlatmaq, sızlat-mak, gözü yaşlı bırakmaq.

giryan olmaq ağlamak, sızlamak, göz yaşı dökmək.

giryə etmək bak. **giryan olmaq.**

gizlənməyə siçan deşiyi axtarmaq sakla-nacak delik aramak, korkusundan saklana-cak yer aramak.

gizlənpaç oynamaq saklambaç oynamak, asıl maksadını, niyetini saklayarak hareket etmek.

gizlənpaç oyunu hile, fırıldak.

gizli qalmaq gizli kalmak, kimse bilme-mək, bildirilməmək.

gizli saxlamaq kimseye söylememək, bil-dirməmək.

gop vurmaq bak. **gopa basmaq.**

gopa basmaq bir şeyi, olayı çok abartarak anlatmaq, mübalâğalı konuşmaq.

gopdan basma yalan konuşma, palavra sıkma.

gor borcu ölünceye kadar ödenecek borç (baba, anne ve dar günlerinde kendine yar-dımcı olan kimseye duyulan manevî borç).

gor yoldaşı hayat arkadaşı.

gora (goruna) aparmaq mezara götür-mək, saklamak, kullanmamak, koruyarak saklamak, harcamamak (genelde alay ifa-desi olarak kullanılır).

gora başaşağı getmək ölürken iyi bir hatıra, iyi bir isim bırakmamak, mahcupluk içinde ölmek.

gora getmək ölmek, defnedilmek.

gora kəfənsiz gedəsən! kefensiz gömülsün! bir beddua, ilenme ifadesi.

gora kəfənsiz getsin! kefensiz gömülsün! bir beddua, ilenme ifadesi.

gorbagor etmək ölen bir adamı tahkir etmek, rezil etmek, arkasından küfür etmek.

gorbagor olmaq ölmek, gebermek (küfür olarak kullanılır).

gorbagor olmuş! gebermiş! ölen birisini küfürle anma ifadesi.

goru nurla dolsun mezarı nurla dolsun. ölen birini hayırla anma ifadesi.

gorun çatdasın! ölen birinin varislerinin ona lâyik hareket etmemesi neticesinde ölen şahısı bazen içi sızlayarak, bazen de istihza ile anma ifadesi.

goruna od qalansın! kabrin ateşle dolsun! mezarın ateş alıp yansın! bir beddua ifadesi.

gorunda çıraq yandıran çocuğu, en yakın akrabası.

gorunu goreşən eşsin! mezarını sırtlanlar kazıp leşini yesin!

göbək bağlamaq ş. göbek bağlamak (salı vermek), şişmanlamak, etlenmek, kilo almak.

göbəkkəsmə eləmək beşik kертmesi yapmak, adaklamak.

göbəyi bir birinə bağlı (bir kəsilmiş) göbeği birbiriylə bağlı, her zaman beraber olan, birbirinden hiç ayrılmayan kimseler.

göbələk kimi artmaq (çoxalmaq) mantar gibi bitmek, son derece hızlı çoğalmak.

göbələk kimi yerdən çıxmaq (göyərmək) 1-kimsesi olmamak, yalnız olmak. 2-kısa zamanda çok meydana gelmek, üremek.

göbəyi düşmək yapılan ağır iş neticesinde karnı zedelenmek.

göbəyini kəsiblər bir kimse bir yere fazla gidince söylenir.

göbəyini kəsmək 1-göbeğini kesmek, çocuğun göbeğiyle etene arasındaki damar örgüsünü kesmek. 2-bir şeye son noktayı koymak, değerini, fiyatını tayin etmek.

göbəyini piyləndirmək çok yağlı ve şişmanlatıcı şeyler yiyerek şişmanlamak.

gödəninə şiş batsın doymak bilmeyen kimseyi tenkit ifadesi.

göl bağlamaq bir yere toplanıp kalmak, akılamak (sıvılar).

göllər qızı güzelin sıfatlarından biri (su perisi anlamında).

gömgöy göyərmək 1-mosmor olmak, mor lekeler oluşmak. 2-hiddetten, kızgınlıktan dolayı vs. mosmor olmak.

gön kimi bərk çok sert et.

gön kimi olmaq güneşin altında kalmadan dolayı rengi kararmak.

gön qoymaq bir yolda çok emek sarf etmek, tecrübe kazanmak.

gönü duzlamaq al. ölmek, gebermek.

gönü qalın adam yüzşüz, umursamaz, vurdumduymaz kimse.

gönü suya vermək 1-gayri meşru olarak bekâretini kaybetmek. 2-herhangi bir şeye veya aşkta kaybetmek, durumu kötüleştirmek. 3- işi berbat etmek. 4-yumuşamak, hiddeti, kızgınlığı gitmek, sâkinleşmek.

gönündən çıxarmaq (soymaq) gördüğü zararın karşılığını birisinden çıkarmak.

gönünü almaq (soymaq) 1-şiddetle cezalandırmak. 2-çok pahalı satmak.

gördüm deyən olmadı hiç kimse görmedi, bulunmadı, kayboldu, yok oldu.

gördüyü ağaclar (çoxdan) kürəkliyə (odunluğa) kəsilib artık her şey değişmiştir, köprünün altından çok sular geçmiştir.

gördüyün küllü kömbədi zorluklar görmüşsün, zor günler geçirmişsin.

gördüyündən göz kirəsi istəmək doyum-suz, aç gözlü olmak.

gördüyünü götürmək gördüğü şeyi aklında tutmak, hafızasına nakşetmek, çabuk öğrenmek, zihnen kavramak.

görə görə gəlmək tecrübe kazanarak büyümek.

görəcəkli günlerim (günlerimiz) varmış görececek günümüz varmış, beklenmeyen kötü bir durum karşısında söylenir.

görək nə olur!? bak. görək başıma (başımıza) nə gəlir!?

görək başıma (başımıza) nə gəlir!? olma-sı muhtemel bir olay karşısında söylenir.

gören gözü olmamaq bak. **görəsi gözü olmamaq**.
görəndə gözü ağırmaq nefret etmək, görmək bile istememek.
görəsi gəlmək göreceği gelmek, görmek istemek, özlemek.
görəsi gözü olmamaq nefret etmək, görmək istememek.
görk ətmək göstərmək, örnek alınmasını sağlamək.
görk olmaq örnek olmaq.
görk üçün 1-göstərmək için, sergilemək için. 2-ibret olmaq için.
görkəm almaq iç durumunu, duyugusunu görünüşündə ifadə etmək.
görməmiş kimi yemək açgözlü gibi yemək.
görməyə gözü olmamaq nefret etmək, görmək istememek, hoşlanmamək.
görməzliyə salmaq (vurmaq) kastî olarak kendini kör gibi göstərmək.
görüb görəcəyi budur (odur) görüb göreceği rahmèt bu, bundan başkə iyilik görmez, göreceği iyiliğin tamamı budur.
görüb götürdüğü özünə qismət olmamaq bulduğu kendinə nasip olmamak.
görüm aparmaq birinə hediye götürmək.
görüm baxım eləmək 1-yardım etmək. 2-rüşvət, komisyon vs. vermək.
görüm səni çömələn aparsın daha çok kümes hayvanlarında görülen yatalak hastalığı kastedilərkə kullanılan bir ilənme ifadəsi.
görüm səni partlayasan geneldə kız çocuklara şaka ilə karışık söylenən beddua karakterli sevgi ifadəsi.
görüş eləmək ziyarət etmək, yanına gitmək.
görüşə gəlmək bir gənç, kızla buluşmaq, buluşmaya gəlmək.
göt baş vurmaq k. bak. **baş ayaq vurmaq**.
götü başı ilə oynamaq k. 1-verilən işi doğru dürüst yapmamək. 2-kendini aşacak davranışlarda bulunmək.
götü bir yerdə tikiş saxlamamaq k. bir yerdə karar kılmamak.
götü ilə qapı açmaq k. 1-evlənmək, evlilik təcübəsini kazanmək, artık bir ailesi ol-

mak. 2- çoluk çocuk sahibi olmaq və yaşam təcübəsi kazanmək.
götü ilə quymağa düşmək k. rahat və zengin bir hayata kavuşmaq.
götü quş bişirmək k. korkmək, çekinmək.
götü üstə oturmaq k. kış üstü oturmək, ummadığı bir hayâl kırıklığı ilə karşılaşmaq.
götün dəlinsin! k. çok çocuk doğurasın! bir alkış ifadəsi.
götün gödəneyin çıxartmaq k. 1-tadını tuzunu kaçırmaq. 2-aşırıya kaçmaq.
götündən halallıq istəmək k. haddindən fazla yorulmaq, kımıldayacak takatı kalmamak.
götünə dağ su açmaq (ağac soxmaq, daş çalmaq) ⁴k. şiddətlə cəzalandırmaq, dərsvərmək.
götünə tuman tapmamaq k. çok yoksul olmaq.
götünə vəlim ağacı olsun! k. cəhennemdə yanan vəlim ağacı g...ne olsun! bir küfür ifadəsi.
götünə yel dolmaq k. kibirlənmək, kasmək, kibirdən dolayı kendini kaybetmək, burnu büyümək.
götünlə göyə çıxsan da k. asla, kat'iyən, ne yapsan bile.
götünü işə verməmək k. tembel olmaq.
götünü (dalını) kəkirə ilə silmək k. boşu boşuna başına belə açmaq.
götünü qoyub onun qucağına k. namusunu bile ona teslim etmiş.
götünü özgə ocağında qızdırmaq k. başkalarına yaranmaq. -
götünü tuta tuta qaçmaq k. korkup kaçmaq, korkup tabanları yağlamək.
götünü yuxarı taxçaya qoymaq k. nazlanmaq.
götünün kəkliyi azmaq k. elinə gəçən firsəttən dolayı davranışlarını kontrol edemək, ne yaptığını bilməmək.
götünün qırmızısı üzünə çıxmaq k. hiddəttən kıpkırmızı kesilmək, küçücük bir şeyi bile karşılıksız alındığında hiddətlən-mək, kızmək.
götünün üstündə balaxana saldırlar k. kamçıyla dövrələr.

götür qoy etmək (eləmək) ölçüp biçmək, müzakere etmək, mülâhaza etmək.

götürüm düşmək takatten kesilip uzanmaq, kırıdamaya bile hâli olmamak.

gövdəsinə zəlzələ düşmək korkuya kapılmaq, endişeye kapılmaq.

gövşək çalmaq (vurmaq) geviş getirmək.

gövşək yeri axtarmaq bir kenara çekilip düşünmək.

gövşən çalmaq geviş getirmək.

göy əskiyə bükmək (tikmək) dünyayı başına dar etmək, ıstırap vermək.

göy göbəyini yerə dayasa da nə olursa olsun, mutlaka.

göy guruldadı, yer titrədi korku, heyecan, endişe bildirir.

göy guruldamaq gökte gürültü meydana gəlmək, gök gürlemək.

göy qaralmaq hava kararmak, havayı bulut kaplamasından veya akşam olmasından dolayı karanlıq çökmək.

göy (yer göy) titrəyir son derece təhlükəli, dəhşətli bir durumun olduğunu bildirir.

göydə almaq (götürmək, qapmaq) 1- hemen kapmaq, fərsət vermeden almak. 2- hemen satılmaq.

göydə axtarırdım yerdə əlimə düşdün (düşmüşən, keçdin, keçmişən) uzun müddəttir arıyordum təsadüfən qarşıma çıktın.

göydə axtarmaq çox aramak, çəba sarf edərək əldə etməyə çalışmaq.

göydə ələ düşmək çox zor bulunmaq, hemen ele geçmemək.

göydə götürülmək hemen satılıp tükenmək.

göydə razı olmaq itiraz etmədən, derhal razı olmaq, memnuniyyətlə qəbul etmək.

göydən düşmək (enmək) təsadüfi olaraq ortaya çıxan, əldə edilən şey üçün kullanılır.

göydən qızıl zənbillə düşmək kendini herkesten üstün görmək, herkese tepeden bakmaq.

göydən od ələmək (tökmək, yağdırmaq) gökten bomba yağdırmaq.

göydən od ələnmək (yağmaq) 1-hava çox sıcak olmaq, təhəmmül edilməyəcək dərəcədə ısınmaq. 2-savaş zamanı gökten bomba yağmaq.

göydən od tökülmək hava çox sıcak olmaq.

göydən yerə od yağır sıcak hava için kullanılır.

göyə (göylərə) çəkilmək 1-yüksəklerde uçmaq, seyretmək. 2-bulunmamak, kışlaşmaq, ele geçmemək.

göyə (göylərə) çıxartmaq göklərə çıxarmak, haddindən fazla övmək, şişirmək.

göyə (göylərə) çıxmaq 1-(ses) göklərə yüksəlmək, şiddətli olmaq. 2-saklanmaq. 3-çok çalışmaq, uğraşmaq, zəhmət çəkmək. 4-ıstırapdan, ağrıdan dolayı vs. çox sıkıntı çəkmək; bağırıp çağırmaq.

göyə çıxsa(n) da ... nerede olsa(n) bile ...

göyə fınxırmaq sinirli konuşmaq, asabi olmaq.

göyə (göylərə) səda (səs) salmaq (ses) göklərə yüksəlmək, şiddətli olmaq.

göyə qaldırmaq 1-yukarı kaldırmak, havaya yüksəltmək. 2-bak. **göyə çıxartmaq**.

göyə qalxmaq (ses) göklərə yüksəlmək, şiddətli olmaq.

göyə sovrulmaq havaya savrulmaq, hiçbir netice əldə edilməmək, hiç olmaq.

göyə ucalmaq 1-bak. **göyə (göylərə) çıxmaq**. 2-çok yukarılara yüksəlmək, çıkmak.

göyə uçmaq son derece sevinmək, sevinçten deliyə dönmək.

göyə üz çevirmək Allah'a yakarmak, Tanrı'ya yalvarmaq.

göylə getmək kimseyi takmamak, burnu bir karış havada olmaq.

göylər yerə gəlməyib ki! dünyanın sonu mu geldi!

göylərə baş qaldırmaq alnı açık, başı dik yaşamak, onurlu bir hayat sürmək.

göyün (göylərin) (yeddi) qatı (mərtəbəsi) göklerin yedi katı, çox yüksek anlamında.

göyün yeddinci qatında olmaq 1-işləri yolunda gitmək, sevinmək. 2-hayal âleminde yaşamak.

göz açabilməmək göz açamamak, fərsət bulamamak, zaman bulamamak.

göz açan gündən (açandan) 1-çocukluktan. 2-her şeyi anlayandan beri, aklı erdiği zamandan beri.

göz açdırmamaq göz açtırmamak, başka bir şey yapmasına fırsat vermemek.

göz açıb yuman saatda bir an içinde, çabucak, aceleyle, o an.

göz açıb yumunca bir anda, bir an içinde. bir anda, bir an içinde.

göz açmaq göz açmak. 1-dünyaya gelmek, doğmaq. 2-fırsat bulmaq, imkân bulmaq.

göz açmamaq göz açmamak, fırsatı, zamanı, imkânı olmamak.

göz ağartmaq korkutucu, tehdit eden gözlerle bakmaq, gözlerini büyüterek korkutmaq, tehdit etmək.

göz ağartması vermək bak. **göz ağartmaq.**

göz altına almaq bir şeyi göze almak.

göz altınca (altından) baxmaq (süzmək) başkalarına sezdirmeden gizlice bakmaq, gizlice süzmək.

göz altında saxlamaq gözetim altında tutmaq, gözden uzaklaşmasına izin vermemek, gözü üzerinde olmak.

göz atmaq gözle işaret vermek, göz kırpmaq.

göz aydınlığı vermək tebrik etmək.

göz aydınlığına getmək göz aydınlığına gitmek, tebrike gitmek.

göz basmaq (etmək, eləmək, vurmaq) göz kırpmaq, işaret etmək için gözünün birini kırpmaq.

göz bəbəyi 1-gözün ortasında bulunan siyah nöqtə. 2-çok sevilen, çok dəyər verilən uşaq vs.

göz bəbəyi kimi (tək) qorumaq (saxlamaq) böyük diqqətlə qoruyaraq mühafizə etmək, onun için endişələnək, gözü kimi bakmaq.

göz böyümək qorqu, dəhşət içində qalmaq, qorxmaq.

göz çalmaq (vurmaq) 1-gözle işaret etmək. 2-aşkınlıq bildirmək. 3-müştəriyə yapılan bir işdə çalışır görünüb digərlərini çalıştırmək.

göz çəkmək (yığmaq) vəzgeçmək, imtina etmək.

göz çıxarmaq birinin kıskanmasına səbəp olmaq, həsət etməsinə, gıpta etməsinə səbəp olmaq.

göz dağı çəkmək dərdə düşürmək, kədərləndirmək, böyük dərəcə vurmaq.

göz dağı vermək göz dağı vermək, yıldırımaq, təhdit etmək, sonradan verəcəyi bir cəza ilə qorxutmaq.

göz dəymək göz dəymək, nəzarət dəymək, nəzarət dokunmaq.

göz dikmək 1-göz dikmək, bir şeyi ele geçirmə arzusunda olmaq, əldə etmək istəmək, sahib olmağa çalışmaq. 2-bel bağlamaq, ümit etmək, əmin olmaq. 3-bakmaq, gözü üzərində olmaq.

göz dolandırmaq ətrafına bakmaq, baxmaq.

göz dolusu mütlülük, istəyərək, məsət, şənlə, gönüldən istəyərək.

göz doymamaq gözü doymamaq. 1-ihtiraslı olmaq, hər şeydə gözü qalmaq. 2-açgözlülük etmək. 3-arzusunda, istəyində sonuna qədər ulaşmamək.

göz döymək gözlerini sık sık açıp yummaq.

göz düşmək üzüm, meyvə olgunlaşmaya başlamək.

göz evindən itmək gözden qayıbmək, görüş məsafəsindən çıqmək.

göz eləmək gözüylə işaret etmək.

göz gəzdirmək göz gəzdirmək, hər tərəfə bakmaq, başdan aşağı süzmək.

göz görə görə göz önündə, hər kəsin gözü önündə, açıq bir şəkildə.

göz görüb könül sevmək gönüldən sevmək.

göz götürmək baxmamək, vəzgeçmək.

göz götürüb baxmaq başını qaldıraraq baxmaq.

göz göz eləmək firsətdən istifadə edərək bir şey etmək.

göz göz etmək delik delik etmək.

göz göz olmaq göz göz olmaq, delik delik olmaq, üzərində deliklər meydana gəlmək.

göz gözə baxmaq qarşılıqlı oturmaq, bir-birinin yüzünə, gözünə baxmaq.

göz gözə dayanmaq 1-qarşı qarşıya gəlmək, göz gözə gəlmək. 2-firsət qoruyaraq.

göz gözə gəlmək göz gözə gəlmək, baxışları qarşılaşmaq, bir-birinə baxmaq.

göz gözə vuraraq (vurub) başkaları görmədən, gizlicə.

göz gözü görməmək göz gözü görməmək, çox karanlık olmaq, zifiri karanlık olmaq.

göz işığı ilə çörək qazanmaq kalemiyle para kazanmaq, göz nuruyla geçimini sağlamak.

göz işlədikcə göz alabildiyinə, göz görəbileceği en uzak yerlere kadar.

göz kəsilmək göz kesilmək, bütün diqqətiylə bakmaq.

göz kəsməmək 1-dikkətlə bakmaq, gözle-rini alamamak. 2-yapacağına, başaraacağına inanmamak, gözü almamak.

göz kötəyi vurmaq ters ters bakmaq.

göz (gözü, gözləri) qabağına gətirmək hayalində, gözlerinin önündə canlandırmaq, aklına getirmək.

göz qabağına qoymaq bir şeyi hemen göze çarpacaq, bulunabilecek yere koymak, orada saklamak.

göz qabağında (qarşısında) göz önündə, ortada, apaçık, belirgin, meydanda, aşikâr olarak.

göz qabağında tutmaq göz önündə tutmaq, herhangi bir durumun nasıl bir sonuç ortaya çıkaracağını hesaplamaq, onu diqqətə almaq.

göz qamaşdırmaq göz kamaştırmak. 1-görmeği engellemək (kuvvetli ışık). 2-çok güçlü etki etmək.

göz qaş arasında hemen, bir anda, göz açıp kapayıncə.

göz qaş atmaq (etmək, eləmək) göz ve kaşının hareketiylə işarət etmək, bildirmək, haber vermək.

göz (gözü) qaşı qaynamaq gözlerinden kıvılcım saçmaq, yüzündən gözündən zəhir zəmbərək yağmaq.

göz qaşını oynatmaq gözlerini, kaşlarını, yüz kaslarını hareket ettirərək gülünç hareketlər yapmaq.

göz qıcırtmaq 1-korkutmaq, təhdit etmək. 2-ele geçirmək niyyətində olmaq, bir şeye göz dikmək.

göz qırpımında (qırpınca) bir anda, bir anın içində, göz açıp kapayıncəyə kadar.

göz qırpmaq göz kırpmaq. 1-gözünü hemen kapayıp açmaq. 2-kırpışmaq, yanıp sönmək (yıldızlar, ışık).

göz qırpmamaq göz kırpmmamak, korkmamak, çekinmemək.

göz qızdırmaq güzel kız veya kadına keyiflə bakmaq, bakmaqla həz duymak.

göz qoymaq 1-izləmək, hissettirmədən diqqətlə bakmaq, müşahədə etmək, takip etmək. 2-göz koymak, elde etməyi arzu etmək. 3-bakmaq, nəzəret etmək.

göz qulaq olmaq göz kulak olmaq. 1-sahip olmaq, korumak, mühafəzə etmək, nəzəret etmək, gözden uzak tutmamak. 2-uyanık olmaq, hər şeye karşı hazır bekləmək.

göz qulaqda olmaq uyanık olmaq, hər şeye karşı hazır bekləmək.

göz nuru tökmək göz nuru dökmək, bükük emək harcamak, güzel bir iş ortaya çıkarmak için göz eməği harcamak.

göz oxşamaq göze hoş gəlmək, gönül açmaq, içə sinmək.

göz olmaq 1-pusmaq, firsət kollamaq. 2-himayə etmək, korumak, gözü üzərində olmaq, sürekli kollamaq.

göz otarmaq bir yerdə duraraq etrafta olanları izləmək.

göz (gözünü, gözlerini) oymaq 1-gözünü çıkarmak, kör etmək. 2-eziyyət etmək, işkence yapmaq.

göz önünə gətirmək hatırlamaq, hayalində, gözünün önündə canlandırmək.

göz önünə qoymaq bir şeyi hemen göze çarpacaq, bulunabilecek yere koymak.

göz salmaq 1-görüp âşık olmaq, vurulmaq; sevmək, gözü düşmək. 2-aniden görmək, birdən gözünə ilişmək. 3-göz dağı vermək. 4-bakmaq, gözüylə kontrol etmək.

göz tutduqca göz alabildiyi kadar, gözle görülebilecek kadar.

göz ucuyla baxmaq göz ucuyla bakmaq, şöyle bir bakmaq, diqqət etmədən bakmaq, göz atmaq.

göz (gözüm) üstə! hazırım, peki, hemen yerinə getiririm anlamından bir ifadə.

göz üstə gəlib (gəlmisən) saygın, sevilen bir kimseyi karşılama ifadəsi.

göz (gözüm) üstə (üstündə) yerin (yeriniz) var aziz, muhtərem, saygı duyulan birini nəzakətlə dəvət anlamında kullanılır.

göz verib işıq verməmək davamlı olaraq sıkışdırmaq, rahatsız etmək, baskı altında tutmaq.

göz vurmaq göz kırpmak, gözüyle işaret etmək.

göz yaşı axıtmaq ağlamak.

göz yaşı ilə suvarmaq çok ağlamak, (uğrunda) çok eziyet çekmek.

göz yaşı kimi (təki) saf, temiz, düpduru.

göz yaşına bağışlamaq birine acıyıp suçunu affetmək.

göz yaşını abi leysan kimi tökmək insanın içini parçalarcasına ağlamak.

göz yaşını ələmək bak. **göz yaşını abi leysan kimi tökmək**.

göz yaşını içinə axıtmaq göz yaşlarını içinə akıtmak, içten içe ağlamak.

göz yaşını qarışdırmaq her ikisinin de ağlamasına sebep olmaq.

göz yaşlarını qurutmaq artık ağlamamak.

göz yetirmək bakmaq, diqqət etmək, göz gezdirmək.

göz yummaq göz yummaq. 1-önəm verməmək, kusurlarını görməməzlikdən gəlmək, bağışlamaq. 2-vazgeçmək, ümidini kəsmək.

göz yummammaq göz yummamak. 1-hoş qarşılamamak, bağışlamamak. 2-hiç uyumamək.

göz yumub açana qədər (açınca) bir an içində, çabucak, aceleyle, o an.

gözağartması vermək təhdit etmək, kərkutucu nəzarla bakmaq.

gözəlti etmək (ələmək) 1-sonradan almak veya kocaya varmaq için ya da bir şeyi sonradan əldə etmək için düşünmək, göz önünə almak. 2-göz önünə almak, öncədən bilmək.

gözəydınlığı vermək gözün, gözünüz aydın! diyerek təbrik etmək, kutlamaq.

gözə qulaqda olmaq 1-bakmaq, gözetmək, ciddi olaraq gözünü üzərində olmaq. 2-gözünü üzərində olmaq, korumək.

gözə olmaq herkesin diqqətini çekmək, diqqət çekici olmaq.

gözdən buraxmaq görməmək, diqqətli olmamək.

gözdən çəkilməmək göz önündə olmaq, davamlı olaraq ortalıqta dolaşmaq.

gözdən çıxarmaq (çıxartmaq) gözden çıkarmak, bir şeyin əldən çıkarılmasını qəbul etmək, benimsemək.

gözdən düşmək gözden düşmək, öncəki itibarını, nüfuzunu kəybetmək, artık hürmət edilməmək, sayğı göstərilməmək.

gözdən ələmək gözünü çıkarmak, kör etmək.

gözdən əsgə (pərdə) asmaq aldatmaq, hakikəti saklayaraq yalan konuşmaq, kəndirmək, kusurlarını saklamaq.

gözdən irəq! (uzaq!) gözden uzak, kərkə, vahamət və ürpermə vs. qarşısında kullənilən bir ifadə.

gözdən irəq düşmək (olmaq) gözden ırak olmaq, uzaklarda olmaq.

gözdən iti görme kabiliyyəti iyi olan, kəskin gözli.

gözdən itirmək gözden kəybetmək.

gözdən itmək 1-gözden kəybolmaq, görünməz olmaq, yok olmaq. 2-hemen çıkıp gitmək, bir anda ortadan kəybolmaq.

gözdən keçirmək (keçirtmək) 1-öylesinə bakmaq, okumək. 2-bakmaq, diqqət etmək. 3-gözden keçirmək, yoklamaq, bakmaq, kəntrol etmək.

gözdən keçirilmək yoklanmaq, gözden keçirilmək, bakılmək.

gözdən qaçırtmaq 1-göreməmək, sayamamak. 2-gizlice bir tarafa alıp koymək, kimse görmeden almak.

gözdən qaçmaq gözden kaçmaq, görünməmək, diqqətdən kaçmaq.

gözdən qeyb olmaq gözden kəybolmaq, yok olmaq, artık görünməmək.

gözdən qoyma! gözünü üzərindən çekme, sürekli izlə.

gözdən qoymaq gözünden kaçırmaq.

gözdən (kənarda) qoymammaq birinin bütün hərəketlərini takip etmək, gözden kaçırmmək, gözünü üzərindən ayırmamak, izləmək, nəzəret altında tutmaq.

gözdən (gözlərdən) olmaq kör olmaq, gözlerini kəybetmək.

gözdən pərdə asmaq yalan vaatlərle kəndirmək.

gözdən salmaq 1-diqqət etməmək, önəm verməmək, unutmək. 2-uzaklaşdırmaq. 3-sayğınlığını, nüfuzunu zədələmək.

gözdən sürməni oğurlamaq gözden sürmeyi çalmak (çekmek), usta hırsız olmaq, her şeyi her durumda çalmak, eline keçirmək.

gözdən tük çəkmək bir işi çox çabuk və maharetle yapmak, çox ustalıkla yapmak.

gözdən uzaq düşmək (olmaq) gözden uzak olmaq, birbirinden ayrı düşmək, ayrılmaq, gurbete düşmək.

gözdən uzaq qoymamaq göz önünde bulundurmaq, gözünün önündən ayırmamaq.

gözdən uzaq, könüldən iraq uzak yerde yaşayanların unutulacağını vurgulamak için kullanılır.

gözdən uzaqlaşmaq gözden uzaklaşmaq, görünmez olmaq.

gözdən yayınmaq kaçıp saklanmaq, kaçmaq, göze görünmemək.

gözə barmaq soxsan görməz (görünməz) çok karanlık gece için kullanılır.

gözə batmaq göze batmaq, dikkatin daimi olarak kendinde toplanması için çalışmaq, kendini göstermek, göze girmek.

gözə çarpmaq (dəymək, görsənmək, görünmək) görünmək, dikkati çekmek, göze çarpmək.

gözə gəlmək 1-dikkati çekmek, göze görünmək. 2-kâle almamaq, takmamaq. 3-göze gelmek, nazar deǧmek, nazar dokunmaq.

gözə gətirmək bakişı, nazarı ile zarar vermək, belâya düşürmək.

gözə girmək göze girmek, dikkati kendi üzerine çekmeǧe çalışmaq, hep göz önünde olmaya çalışmaq, kendini göstermek.

gözə görünmək göze görünmək. 1-belli olmaq. 2-var olmadığı hâlde varmış gibi görünmək.

gözə görünməmək göze görünmemək. 1-ortaya çıkmamaq, saklanmaq. 2-var olduğu hâlde göz onu görmemek.

gözə xoş gəlmək (görünmək) beǧenilmek, hoşlanmaq, hoşə gelmek.

gözə kül (torpaq) atmaq (səpmək, tullamaq) aldatmaq, kandırmaq, hakikati saklayaraq yalan konuşmaq, kandırmaq, kusurlarını saklamək.

gözə kül üfürmək 1-bir şeyi bahane ederek aldatmaq, kandırmaq, hilekârlık etmek.

2-suçlu olduğu hâlde tehditle kendini temizə çıkarmək.

gözə sataşmaq göze görünmək, dikkati çekmek.

gözə soxmaq dikkatleri üzerinde toplamək, dikkati çekmek.

gözə şirin gəlmək 1-hoşuna gitmek, hoşlanmaq, gönlü ısınmaq. 2-gözü ısırmaq, önceden bir yerlerde görmüş olmaq.

gözə tikan olmaq göze diken olmaq, göze batmaq, rahatsızlık vermək.

gözəl günü göy əsgiyə düyülmək güzel günleri gitmek ve ısıraplı, sıkıntılı günleri başlamak, mutlu günlerinin yüzüne hasret kalmək.

gözəl günü olmamaq günleri hep kötü geçmek, mutlu günü olmamaq.

gözəllik mücəssəməsi güzəllik timsali.

gözlə ayağın götverən qəbrinə keçməsin k. dikkatli ol, başını belâya sokacak işlerden uzak dur.

gözlə boğazında qalar hile hurdayla bir şeyi elde etmək isteyen kimseye söylenen ifade.

gözlə göbəyin düşməsin ha bak. gözə uşaq salmayasan (salarsan)!

gözlə uşaq salmayasan (salarsan)! dikkat et düşük yaparsın! bir kız veya kadın hafif bir şeyi ıkına ıkına götürdüğü zaman alay ifadesi olarak kullanılır.

gözlər olsun görməsin dehşetin, faciənin büyüklüğünü ifade eder.

gözləri açılmaq gözleri açılmaq. 1-uyanmaq, uykudan kalkmaq; kendine gelmek. 2-her şeyin farkına varır olmaq, iyiyi kötüden ayırt edəbilmək.

gözləri alçı tava atmaq gözleri fıldır fıldır oynayan ve kafasında sürekli kötü şeyleri planlayan kimse.

gözləri (gözü) bərəlmək korku, hiddet, heyecan, hayret, şaşkınlıktan dolayı vs. gözleri kocaman kocaman açılmaq, büyümək.

gözləri açılə qalmaq hayran olmaq, hayret içinde kalmək.

gözləri ala bula çalmaq 1-renkleri ayırt edememek. 2-bir şeyden dolayı mest olunca veya üzüldüğünde kayıtsızca o tarafa bu tarafa bakmaq.

gözləri alacalanmaq hayret, korku neticesinde gözleri büyümək, kocaman kocaman açılmak.

gözləri alışıb yanmaq 1-ferahlamak, içindeki sevinç yüzüne vurmak. 2-herhangi bir sebepten dolayı gözünde şiddetli acı veya yanma hissi duymak.

gözləri alışmaq 1-gözləri ateşli olmak, bakışları ışık saçmak. 2-bak. **gözləri alışıb yanmaq** 2. anlam.

gözləri batmaq 1-(zayıflıktan, soğuktan) gözleri küçülmək. 2-zayıflamak, takati kesilmek.

gözləri bərələ (bərələ bərələ) qalmaq kuvvetli ışık veya hayretten dolayı gözleri kocaman kocaman açılmak, gözleri açılarak bakakalmak.

gözləri böyümək hayret veya korkudan dolayı gözlerini iri iri açmak.

gözləri bulutlanmaq gözleri buğulanmak (bulutlanmak), gözleri yaşarmak.

gözləri çaxmaq çaxmaq olmaq gözleri çakmak çakmak olmak, gözleri hiddetten, öfkeden vs. parlamış olmak.

gözləri çuxura düşmək gözleri çukura kaçmak, zayıflıktan, hastalıktan dolayı vs. gözleri çukura kaçmak.

gözləri dolmaq gözleri dolmak, ağlayacak şekilde duygulanmak.

gözləri elə bil qoyun gözüdü anlamsız ve herhangi bir ifade belli etmeyen bakışlar, donuk bakış.

gözləri əllərdə qalmaq onun bunun eline bakmaq, muhtaç durumda olmak.

gözləri gəlmək uykusu gəlmək.

gözləri hədəqədən (hədəqəsindən) çıxmaq gözleri yuvasından fırlamak. 1-hiddetten köpürmək, çok sinirlenmək. 2-son derece hayret etmək, hayretten donup kalmak.

gözləri ildir bıldır çalmaq gözleri fıldır fıldır etmək, şeytanca ve çapkıncasına bakmaq.

gözləri ilə od götürmək bak. kirpiyi ilə od götürmək.

gözləri ilə süzmək baştan başa süzmək, gözlerini her tarafında gezdirmək.

gözləri işığa gəlmək kendine gelinek, ferahlamak, gözleri canlanmaq.

gözləri işıqlanmaq yüzünde sevinç ifadəsi belirmək.

gözləri kəlləsinə çıxmaq 1-çok sinirlenmək. 2-hayretten dona kalmak, çok şaşırmaq.

gözləri qamaşmaq gözleri kamaşmaq, fazla ışıktan veya parıltıdan dolayı bir şeye bakamamak.

gözləri qan çanağına dönmək gözleri kan çanağına dönmək, gözleri kanlanmaq. 1-son derece hiddetlenmək, sinirlenmək. 2-gözlerinin içi kanla dolmak, çok kızarmak. **gözləri qan çəkmək** gözünü kan bürümək. **gözləri qaralmaq** gözleri kararmak, açlık, yorgunluk vs. den dolayı iyi göremez olmak.

gözləri quyuya düşmək çok zayıflamak, gözleri çukura kaçmak.

gözləri parıldamaq gözleri parlamak, yüzünde sevinç ifadəsi belirmək, ferahlamak, rahatlamak.

gözləri sulanmaq gözleri sulanmaq, gözleri yaşla dolmak.

gözləri süzülmək gözleri süzülmək, göz kapakları kapanmaya başlamak.

gözləri yanmaq gözleri parlamak, gözleri ışık saçmak.

gözləri yaşla dolmaq gözleri yaşarmak. 1-gözlerinde yaş oluşmak. 2-duygulanmaq, ağlamaklı olmak.

gözləri yığılmamaq gözleri bir yerden ayrılmamak.

gözləri yol çəkmək dalmak.

gözləri yolda (yollarda) qalmaq gözleri yollarda kalmak. 1-çok uzun zamandır birini, bir şeyi beklemek. 2-çok özlemek.

gözləri yumulmaq gözleri kapanmaq. 1-ölmək. 2-çok uykusu gəlmək.

gözlərilə yemək ihtirasla bakmaq.

gözlərimin işığı (şö'ləsi)! gözümün nuru! çok sevilen birine sevgiyle seslenme ifadesi.

gözlərin şappıldatmaq hasretle bakmaq.

gözlərində şeytan şıllaq atmaq habis olmak, şeytan gibi olmak, hilekâr olmak.

gözlərindən biclik tökülmək (yağmaq) kurnaz olmak, gözlerinden kurnazlık yağmak.

gözlərindən cin çıxmaq afacan, çok yaramaz çocuk.
gözlərindən cin yağır hilekâr, düzenbaz, kötü kimse.
gözlərindən qan dammaq gözleri kan çanağına dönmek.
gözlərindən (gözündən) qıgılcım yağmaq çok sinirlenmek, hiddetten köpürmek.
gözlərindən oğurlanmaq gizlice sıvışmak, gözüne görünmeden kaybolmak.
gözlərindən oxumaq gözlerinden okumak, neler düşündüğünü ve neler istediğini başkışlarından anlamak.
gözlərindən yaş bahar buludu kimi axmaq bak. göz yaşını abi leysan kimi axıtmaq.
gözlərindən yaş (sel kimi) axmaq (tökülmək) çok ağlamak.
gözlərindən yuxu tökülmək şiddetli bir şekilde uykusu gelmek, gözlerinden uyku akmak.
gözlərinə heyran olmaq vurulmak, âşık olmak, gözlerine vurulmak.
gözlərinə inanmamaq gözlerine inanmamak, fevkalâde bir durum karşısında çok şaşırmaq.
gözlərinə qan sağılmaq gözleri kanla dolmak.
gözlərinə qara yara çıxsın! gözlerin kör olsun!
gözlərinə qaranlıq çökmək 1-durum kötüleşmek, başı dönmek, bayılacak noktaya gelmek. 2-deşhete kapılmak, korkmak.
gözlərinə mil çəkilmək gözlefine mil çekilerek kör edilmek.
gözlərinə soxmaq kabacasına göstermek, gözüne sokmak.
gözlərinə yuxu girməmək gözlerini uyku tutmamak, uyuyamamak.
gözlərini açan gündən (açandan) 1-çocukluktan. 2-her şeyi anlayandan beri, aklı erdiği zamandan beri.
gözlərini açmaq gözlerini açmak. 1-uyanmak, uykudan kalkmak. 2-uyandırmak, bir şeyi anlatarak kendine gelmesini, uyanmasını sağlamak. 3-anlamak, idrak etmek, uyanmak.

gözlərini ağzına dikmək ağzına bakmak, birini dikkatle dinlemek, birinin neler söyleyeceğini dikkatle, sabırla beklemek.
gözlərini (gözünü) bərəltmək gözlerini belirtmek. 1-korku, heyecan, hiddet, hayret, şaşkınlık vs. dolayısıyla gözlerini kocaman kocaman açmak. 2-korkutmak, hiddetlenmek.
gözlərini bir yerə yamamaq dikkatle bir yere bakmak.
gözlərini dikmək gözlerini dikmek, gözünü ayırmadan ve dikkatle bakmak.
gözlərini dolandırmaq etrafa göz gezdirmek, etrafı seyretmek.
gözlərini dörd açmaq haddinden fazla dikkatli olmak, çok dikkat etmek.
gözlərini döyə döyə qalmaq hayret etmek, gözleri hayretten fal taşı gibi açılmak.
gözlərini əbədi (əbədilik, həmişəlik) yummaq ölmek, öbür dünyaya gitmek.
gözlərini qan bürümək gözlerini kan bürümek, birini öldürecek kadar hiddetlenmek.
gözlərini qırpmadan (qırpmayaraq) baxmaq gözlerini yummadan, kırpmadan bakmak, kirpiklerini yummadan bakmak.
gözlərini qıymaq gözlerini kısmak, kısarak bakmak.
gözlərini oxşamaq hoşlanmak, beğenmek, gözüne güzel görünmek.
gözlərini oymaq gözünü oymak, birine kötülük etmek.
gözlərini sıxmaq ağlamak.
gözlərini süzmək 1-göz kapaklarını birbirine yaklaştırarak hayran hayran bakmak. 2-nazlanmak, naz yapmak.
gözlərini tökərəm, əgər. . . bir tehdit ifadesi.
gözlərini yaşartmaq 1-herhangi bir sebeple veya bir şeyin etkisi ile gözlerinin yaşarmasına sebep olmak. 2-ağlatmak.
gözlərini yerə dikmək 1-utancından vs. başını aşağı eğmek. 2-düşüncelere dalmak, düşünmek.
gözlərini yummaq ölmek.
gözlərini zilləmək pür dikkat bakmak, gözünü çekmemecesine bakmak, dikkatle bakmak.

gözlərinin ağı qarası çok sevilen çocuk veya kardeş.

gözlərinin ağı saralmaq hastalanmaq, rahatsızlanmaq.

gözlərinin çayırı açılmaq hasretini çektiği bir şeyin gerçekleşmesinden dolayı son derece sevinmek.

gözlərinin içi gülmək gözlerinin içi gülmək, sevinci yüzünden belli olmak, bilinmek, anlaşılmaq.

gözlərinin içinə kimi (qədər) qızarmaq gözlerinin içine kadar kızarmak, çok mahcup olmak, utancından yüzü gözü kıpkırmızı olmak.

gözlərinin qabağı qaralmaq bak.

gözlərinə qaranlıq çökmək.

gözlərinin qorasını sıxmaq (tökmək) ağlamak.

gözlərinin yaşı daşmaq ağlamak, gözle-rinden yaş akıtmak.

gözlərinin yaşını tökmək bak. **göz yaşı axıtmaq.**

gözlərinin yaşı qurumaq artık ağlama-mak, ağlamasını kesmek.

gözlərinin yaşı tökülmək bak. **göz yaşı axıtmaq.**

gözləyə gözləyə qalmaq hasretini çektiği, beklediği adam gelmemek, boşuna bekle-mek.

gözü ac olmaq hiçbir şeyden gözü doy-mamak, gözü hep bir şeylerde kalmak, aç gözlü olmak.

gözü açıq getmək gözü açık gitmek, ger-çekleşmesini çok istediği arzusuna kavu-şmadan ölmək.

gözü (gözləri) açılmaq gözü açılmak, kav-ramaya, idrak etmeğe, anlamaya başlamak, uyanmaq, gaflet uykusundan silkinmek, çalışmaya, faaliyete geçmek, iyiyi kötüyi ayırt etmek.

gözü (gözləri) ağara qalmaq hayretten, korkudan gözleri fal taşı gibi büyümək, açılmak.

gözü (gözləri) ağarmaq 1-gözüne ka-tarakt, akbasma gelerek görme yeteneğini kaybetmek, kör olmak. 2-bir işi sona erdi-rene kadar büyük ıstırap ve azap çekmek, eziyete katlanmaq. 3-vefat etmek, ölmək.

gözü ağrımaq birini, bir şeyi görmekten dolayı rahatsız olmak, hoşlanmamak, gör-mek istememek.

gözü (gözləri) axmaq gözü (gözləri) ka-panmaq, çok uykusu gelmek.

gözü alça gavalı dərmək oraya buraya bakmaq, gözleri fıldır fıldır dönmək.

gözü almaq 1-öğrenmek, aşına olmak, tanımak. 2-kn. galip geleceğine, yeneceği-ne inanmaq. 3-çeşitli şeylerin içinden birini beğenerek onu almak.

gözü asılı qalmaq hasret çekmek, gözleri yolda kalmak.

gözü (gözüm) atır "senin için ölüyorum sanki" anlamında alay ifadesi.

gözü ayağının altını görməmək (seçməmək) 1-gözləri iyi görməmək. 2-gönül gözə kapalı olmak, etrafındaki olay-ları göreməmək, basireti kapalı olmak. 3-çok havalı olmak, gözleri hiçbir şeyi gör-məmək.

gözü ayaqlar altında qalmaq iki paralık olmak, onursuz insanların tenkidine maruz kalarak rezil olmak.

gözü ayışmaq gözü kaşınmaq.

gözü bağlanmaq hiçbir şeyi görməmək, anlamamak, farkına varmamak.

gözü bağlı gözü bağlı. 1-gafil, hiçbir şey-den haberi olmayan, aymaz. 2-düşünüp taşınmadan, sorup soruşturmadan, bakıp anlamadan, nasıl geldiyse öyle.

gözü bağlı quş kimi yabancı veya bir ko-nuda tecrübesiz kimseler için kullanılır.

gözü (gözləri) bərələ qalmaq (bərəlmək) bak. **gözü (gözləri) ağara qalmaq.**

gözü bozarmaq 1-gözünde akbasma (kata-rakt) oluşmaq. 2-yediği şey çok ekşi olmak.

gözü böyük yerdə olmaq gözü büyükte olmak, büyük gayeler peşinde olmak, bü-yük emeller beslemek.

gözü (gözləri) böyümək hayret etmek, şaşırmaq.

gözü çanağa dönmək çok hiddetlenmek, son derece sinirlenmek.

gözü (gözləri) çanağından çıxmaq bak. **gözləri kəlləsinə çıxmaq.**

gözü (gözləri) çəpiş gözüne dönmək se-vinmek, neşelenmek, yüzü gülmək.

gözü çıxmaq gözü kör olmak.

gözü çıxmış! gözü kör olasıca! ilenme ifadesi.

gözü dağanaq (dağınıq) gözü onun bunun kızımda karısında olan kimse.

gözü dağlı fitne, fesat, haset kimse.

gözü (gözləri) dalda qalmaq bir yerde bırakılan bir şey veya kimse için endişelenmek.

gözü ... dalınca (dalında) qalmaq çok hoşlandığı ancak elinden kaçırdığı bir şey için hayıflanmak, unutmamak, hep onu düşünerek yeniden elde etmeği arzulamak.

gözü (gözləri) dana gözüne dönmək şiddetli sevişme arzusu duymak.

gözü (gözləri) dama dönmək gözleri davul gibi şişmek.

gözü (gözləri) dikilib qalmaq birine bakıp durmak, gözünü alamamak, bakakalmak.

gözü (gözləri) dolmaq (doluxsunmaq) ağlamak üzere olmak, ağlama noktasına gelmek, gözleri yaşla dolmak.

gözü dolusu istediği kadar.

gözü dolusu baxmaq 1-doyana kadar bakmak. 2-sevgiyle, aşkla bakmak. 3-mesut ve memnun olmak.

gözü dolusu görmək her şeyi bol olmak, sahip oldukları son derece çok olmak, sıkıntı yüzü görmemek.

gözü (gözləri) domba qalmaq bak. gözü (gözləri) böyümək.

gözü doymaq gözü doymak, arzulanan bir şeyi yeterli derecede elde ettikten sonra daha fazlasını istememek.

gözü doymamaq 1-ihtiraslı olmak, her şeyde gözü kalmak. 2-aç gözlük etmek. 3-arzusuna, isteğine sonuna kadar ulaşmamak.

gözü dönmək gözü dönmek, aşırı hiddet veya arzu sebebiyle ne yaptığını bilemeyecek duruma gelmek.

gözü (gözləri) dörd olmaq dikkatle bakmak, nazardan, gözden geçirmek.

gözü dumanlanmaq hiddetinden, öfkesinden gözü hiçbir şeyi görmemek.

gözü dünyanı görməmək kimseye veya hiçbir şeye önem vermemek.

gözü düşmək 1-görüp âşık olmak, vurulmak, sevmek. 2-aniden görmek, gözüne takılmak.

gözü eşikdə canı gicikdə olmaq gözü yolda olduğundan endişeli ve rahatsız olmak.

gözü eşikdə olmaq gözü dışarıda olmak, dışarıyla ilgilenmek, evi ve eşiyle ilgilenmemek.

gözü əldən yığılmamaq gözü onun bunun elinde kalmak, para canlı olmak.

gözü əllərə baxmaq (əllərdə qalmaq) başkalarına muhtaç durumda olmak, birilerinin yardımına muhtaç olmak.

gözü gəzmək 1-aramak. 2-her tarafa bakmak, gözden geçirmek.

gözü görənin gözüne kül üfürmək uyanık, aydın fikirli kimselerin önünü kesmek, onları cezalandırmak, tehdit ederek seslerini kesmek.

gözü götürməmək birini kıskanmak, çekememek.

gözü göy hasis, cimri.

gözü gözündən uzaq ayrı düşmüş, birbirinden uzak.

gözü (gözləri) görməmək gözü görmemek. 1-görmez olmak. 2-bir şeyden başkasıyla ilgilenmemek, gözü ondan başkasını görmemek. 3-kızgınlığından, öfkesinden her türlü hareketi yapacak hâle gelmek.

gözü (gözləri) görməz olmaq gözü görmez olmak, bir şeye artık değer vermemek.

gözü gözündə olmaq âşık olmak, sevmek.

gözü gözüne sataşmaq göz göze gelmek, bakışları karşılaşmak.

gözü gözüne saylanmaq bak. gözü gözüne sataşmaq.

gözü (gözləri) gülmək ferah, memnunluk içinde olmak, sevinç göstermek.

gözü (gözləri) heç bir şey görməmək gözü hiçbir şey görmemek, duyguya kapılıp her şeyi unutmak.

gözü ilə görən 1-şahit olan, gözleriyle gören. 2-k. deyyus, eşinin kendisini aldatığını bile bile ona katlanan.

gözü ilə görmək bir olayın şahidi olmak, görmek.

gözü ilə (də) görmək istəməmək nefret etmek, yüzünü görmek istememek, hoşlanmamak.

gözü ilə od götürmək çok sıkıntı içinde yaşamak.

gözü ilə yemək 1-pür diqqət etmək, diqqət kəsilmək, yiyecəkmiş kimi etmək. 2-sert sert etmək.

gözü (gözləri) ilişmək gözü ilişmək, gözü takılmək, aniden görmək.

gözü işığa həsrət qalmaq 1-gözləri artıq görməmək. 2-hapiste olmaq. 3-bir yere kapatılmək və dışarı çıxmasına icazə verilməmək.

gözü işləməmək görməmək, gözü zayıflamaq.

gözü iti olmaq 1-keskin gözlü olmaq, gözləri iyi görmək. 2-en kiçik ayrıntıyı belə gözündən qaçırmamaq, uyanık olmaq.

gözü (gözləri) kəlləsinə (kəlləyə) çıxmaq 1-çok sinirlənmək, öfkələnmək. 2-haddindən fazla həyret etmək, həyretdən donmaqla, həyretdən gözləri fal taşı kimi açılmaq.

gözü (gözləri) kəsilmək artıq unutmək, artıq vəzgeçmək, ümidini kəsək.

gözü kəsmək gözü kəsək, bir şeyi yapabilme konusunda kendine güvənmək.

gözü kimi gözü kimi, çox dəyərli, çox kıymətli.

gözü kimi qorumaq (saxlamaq) gözü kimi saxınmaq, aşırı ilgi göstərmək, özenlə korumaq.

gözü kor olmaq gözü kör olmaq, gözüni itirmək.

... **gözü kor olsun!** 1-bir şeyin yoxluğu qarşısında dile getirilir. 2-məcburiyyət qarşısında qarşılaşılacaq zərər qəbulənərkən deyilir.

gözü kölgəli suçlu, məhcup.

gözü könlü açılmaq gözü gönlü açılmaq, fərahlamaq, nəfəsi yerinə gəlmək.

gözü könlü tox gözü gönlü tok, paraya, mala pek fazla önəm verməyən, ihtiyaclarının dışında bir şey istəməyən.

gözü köz kimi qızarmaq son dərəcə sinirlənmək, hiddətdən gözlərinə kan sağılmaq.

gözü (gözləri) qabağına (önünə) gəlmək aklına düşmək, həyalində canlanmaq.

gözü (gözləri) qabağında (qarşısında, önündə) canlanmaq (dikilmək, durmaq, olmaq) gözüni önündə canlanmaq, aqlından çıkmamaq, hep onunla bərabər olmaq.

gözü qalmaq gözü qalmaq. 1-gördüyü bir şeyi əldə etmə arzusunda olmaq, hep əldə etməyə çalışmaq, onun için yanıp tutuşmaq. 2-bakakalmək, gözüni əlamamaq, bir şeyin güzəlliyinin bıraktığı etkidən kurtulmamək.

gözü (gözləri) qamaşmaq gözü kamaşmaq, parıltıdan, ışıqdan dolayı bir şeyə baxmamək.

gözü (gözləri) qan ağlamaq çox müteəssir olmaq, böyük kədər duyaraq göz yaşını dökmək.

gözü qara düşmək 1-korkuya kapılmək. 2-sürekli kara baxmadan dolayı gözde görme bozukluğu oluşmaq.

gözü (gözləri) qaralmaq gözü kararmək. 1-başı dönmək, bayılacaq duruma gəlmək. 2-dəhşətə kapılmək, korkmaq, ümitsizlik və ya bir arzusunun etkisi ilə nə yapacağını bilməz duruma gəlmək.

gözü qaş arasında bax. göz qaş arasında.

gözü qayıtmamaq 1-ihtiraslı olmaq, hər şeydə gözü qalmaq. 2-açgözlülük etmək. 3-arzusuna, istəyinə sonuna qədər ulaşmaq.

gözü (gözləri) qızarmaq 1-hiddətdən, öfkədən gözü kimseyi görməmək. 2-yorğunluqdan vəs'dən dolayı gözü kızarmək, kanlanmaq.

gözü (gözləri) qızmaq 1-hiddətindən, kızgınlığından gözü kimseyi görməmək, kimse durduramamaq. 2-sevişmə arzusu duymaq.

gözü qorxmaq gözü korkmaq, acı bir təcrübə keçirdikdən sonra daha ihtiyatlı hərəkət etmək, hər hansı bir kötülük olacağını, kötü bir durumla qarşılaşılacağını hesablamaq.

gözü (gözləri) mal gözüne dönmək son dərəcə sevinmək, sevinçdən həvaləyə zıplamaq.

gözü nurdan düşmək gözləri zayıflamaq, gözü öncəki kimi görməmək.

gözü olmaq gözü olmaq, bir şeyi əldə etməyi planlamaq, təsərləmək, əldə etmə duyusuna kapılmək.

gözü onun bunun əlində olmaq başkalarına muhtaç olmaq.

gözü ovcuna axmaq (tökülmək) gözleri avucunun içine akmaq, gözü kör olmak.

gözü örtülmək etrafında olanları anlayamamak, idrak edememek, gaflet uykusunda olmak, basiretini kaybetmek.

gözü (gözləri) pər pər çalmaq yüzünde sevinç ifadəsi belirmək, ferahlamak, rahatlamak.

gözü (gözləri) pərdələnmək 1-hiddetten, öfkeden gözü kimseyi görməmək. 2-yorgunluktan vs'den dolayı gözü kızarmak, kanlanmaq.

gözü (gözləri) sataşmaq aniden görmək, gözüne çarpmək, bakişlarına takılmək.

gözü seçməmək zorlukla ayırt etmək, iyi görməmək, görənmək, görme yeteneği zayıf olmak.

gözü səyirmək göz kapakları gayri ihtiyarlı olaraq hərəkət etmək, titrəmək.

gözü su içmək itimat etmək, bir şeyi yapacağı konusunda ümitli olmak, bekləmək.

gözü su içməmək 1-güvenməmək, itimat etməmək. 2-şüphe etmək.

gözü sulu gözü sulu, en küçük olaylarda bile duyğusallaşan və göz yaşını tutamayan kimse.

gözü (gözləri) süzülmək 1-göz kapakları kapanmaya başlamak. 2-gözləri mahmurlaşmaq, gözləri yarı kapalı duruma gəlmək.

gözü tar olmaq gözüne perde inmək, gözündə katarakt oluşmaq.

gözü tikan bağlamaq sinirdən, hiddetten gözləri çakmaq çakmaq olmaq.

gözü tox olmaq hiçbir şeyde gözü olmaq, kanaatkâr olmaq.

gözü torpağa baxmaq gözü torpağa baxmaq, ölmək üzere olmaq, ölümü yaklaşmaq.

gözü tutmaq gözü tutmaq, hoşlanmaq, beğenmək, sevmək, âşık olmaq.

gözü tutmamaq gözü tutmamək, beğenməmək, itimat etməmək, edeməmək.

gözü uçmaq birini görmək için can atmaq, çok arzu etmək, arzulamak (bazen aynı ifade nefret ve alay olarak kullanılır).

gözü üstə saxlamaq itina göstərmək, korumək, muhafaza etmək vs.

gözü üstündə olmaq devamlı olaraq nəzarət etmək, gözü üzerinde olmaq, korumək, onun için kaygılanmaq.

gözü (gözləri) yaşlı qoymaq gözü yaşlı bırakmaq, ağlamasına səbəp olmaq.

gözü (gözləri) yol çəkmək dalıp gitmək, gözləri bir noktaya takılı kalmək.

gözü (gözləri) yolda (yollarda) qalmaq gözü yolda kalmək, birini bekləmək, onun için istək və özlem duymək.

gözü yuxarılarda olmaq gözü yuxarılarda olmaq, bulunduğuy yerdən daha üst səviyələrə çıkmək gayesini taşımək.

gözüm (gözlərim) aydın! üstü kapalı si-temli bir ifade, imalı söz.

gözüm çıxsın! gözüm çıksın! bir şeyin doğruluğuna birini inandırmaq için edilən yemin.

gözüm görməsin gözüm görməsin, bana göstərməyin, gözüme görünməsin, görmək isteməm.

gözüm üstə! memnuniyyətlə, lafı mı olur!

gözüm üstə yerin (yeriniz) var saygın, sevilen birini davət və ya qarşılama ifadəsi.

gözümçixdiya salmaq 1-sıkıştırmək, baskı yapmaq. 2-yerli yersiz, haklı haksız yüzünə laf söylemək, rahatsız etmək, eziyyət etmək.

gözümə çıxan götünə çıxsın k. köpeğin kakasını yaptığını gören kimsenin üç dəfə bunu söyleməməsi durumunda gözündən çapak çıkacağına inanılır.

gözümün düşməni görmək istənməyən kimse.

gözümün işığı 1-çok sevilen birinə seslenmə şəkli. 2-birinə sevgiyə seslenmə şəkli.

gözümün nuru birinə sevgiyə seslenmə şəkli.

gözün aç üzümə bax, mən sən diyən adamlardan deyiləm! "beni başkalarına bənzətmə" şəklinde bir təhdit ifadəsi.

gözün (gözlərin) aydın! (olsun!) sevinçli bir durum ortaya çıktığında söylenən təbrik ifadəsi, sevincinə ortak olduğunu bildirən bir ifade.

gözün çıxsın! (tökülsün!) gözün çıksın! bəddua ifadəsi.

gözün (üstündə) olsun koru, himayə et, baki!

gözün pis üzlər görməsin qarşına kötü insan çıxmasın.

gözün üstə (üstündə) qaşın var demək kalbine dokunmaq, incinmesine sebep olmaq.

gözün yamanlıq görməsin kötülüklerle, darlıqla qarşılaşmayasın.

gözün yolda qalsın! hasretle beklediğin kimse gelip çıxmasın!

gözün yumub ağzın açmaq ağzına geleni söylemək, paylaşmaq, azarlamak.

gözündə böyümək (yüksəlmək) gözündə böyümək. 1-hürmeti, itibarı, dəyəri artmaq, dərəcəsi yüksəlmək, itibar qazanmaq, kiy-metlənmək. 2-bir şey olduğundan böyük və güclü görünmək.

gözündə böyütmək gözündə böyütmək, bir şeyi olduğundan fazla zor və önəmli görmək.

gözündə canlanmaq gözündə canlandırmaq, aqlına gəlmək, aqlına düşmək, ha-tırlamaq.

gözündə qaldırmaq itibarını, dəyərini daha da artırmaq, hürmetini daha da artırmaq.

... **gözündə qalmaq** istəyi, arzusu yerinə gəlməmək, muradına erməmək.

gözündə qan olmamaq cesur olmaq, hiç-bir şeydən korkmamaq.

gözündə qoymaq arzusunu, niyyətini, istəyini yerinə gətirməmək, mutlu etməmək, sevindirməmək.

gözündə olmamaq gözündə olmamaq, herhangi bir sebeptən dolayı bir şeye dəyər verəcək durumda bulunmamaq, belirli sebeplerdən dolayı sıkıntı duymaq, rahatsızlıq hissetmək, o şey gözündən düşmək.

gözündən batmaq 1-kurumak, su çıxmaq. 2-mahvolmaq.

gözündən düşmək gözündən düşmək, artık ilgilenməmək, bir şeye qarşı ilgisi kaybolmaq, sevgisini kaybetmək, sevgisi nəfrete çevrilmək.

gözündən gəlsin! nankör insanlara söylə-nen kargıma, beddua ifadəsi.

gözündən itmək hiçbir şey görməmək, duymamaq, hissetməmək, kaybolmaq, kaybolup gitmək.

gözündən kənara qoymamaq kendi ya-rında saxlamaq, davamlı olaraq gözünün nəzarətinin altında tutmaq.

gözündən qaçmaq gözündən qaçmaq. 1-gözündən qaçmaq, diqqətindən qaçmaq. 2-sayılmamaq.

gözündən qaçmamaq gözündən qaçma-mak, hər şeyi görmək, diqqətli olmaq, duymaq, hissetmək.

gözündən qan axıtmaq bak. **gözündə qan yaş tökmək**.

gözündən qan dammaq 1-çok sinirlen-mək. 2-belâli olmaq.

gözündə qan yaş tökmək gözündən kanlı yaşlar akıtmaq, ıstırapla ağlamaq.

gözündən qıl yayılmamaq uyanık olmaq.

gözündən nur yağmaq iyi insan olmaq.

gözündən od tökmək sarsıla sarsıla göz yaşı akıtmaq, yürek yakarcasına ağlamaq.

gözündən od tökülmək (yağmaq) 1-çevik, zinde, ele avuca sığmayan kimse. 2-çok sinirli olmaq, suratından hiddet yağmaq.

gözündən (gözündə, gözlərindən) oxumaq gözlerinin ifadəsindən, bakişından anlamak, sezmək.

gözündən sürməni oğurlamaq gözündən sürməyi çalmak, becerikli hırsız olmaq.

gözündən tökmək neşesini, zevkini ka-çırmak, haram etmək, burnundan gətirmək.

gözündən tük də yayınmamaq gözündən hiçbir şey qaçmamaq, son dərəcə uyanık olmaq.

gözündən uzaqda olmaq ailedən uzaqta olmaq, yaşamaq, yabanda, gurbette yaşa-mak, yabancı ülkədə olmaq.

gözündən yağmaq bilinmək, hissedilmək.

gözündən yuxu tökülmək gözündən uyku akmak, şiddətli bir şəkildə uyumak iste-mək.

gözünə ağ gəlmək gözündə akbasma (ka-tarakt) oluşmaq, akbasma hastalığına ya-kalanmaq.

gözünə ağ salmaq 1-azap vermək, eziyet vermək, incitmək, rahatsız etmək. 2-cezalandırmak.

gözünə alaca bulaca gəlmək gözünə tuhaf görünmək.

gözünə almaq önceden, meydana gelecek kötü durumu, fəlakəti duymak, hissetmək, göz önünə almaq, kabullenmək.

gözünə baxmaq gözüne baxmaq. 1-emrine amade olmaq, buyruk beklemek. 2-bir arzusunun gerçəkləşməsi üçün gözleriyle birinə yalvarmaq.

gözünə (girmək) batmaq 1-devamlı göz önündə olmaq, görünmək. 2-gözünə batmaq, kıskançlıq doğurmaq, hayranlıq uyandırmək.

gözünə çalınmaq (dəymək, sataşmaq) aniden görmək, gözüne takılmək.

gözünə çimir (yuxu) getməmək (gəlməmək) uyuyamamək, gözüne uyku girməmək, sabahı diri açmaq; rahatsız olmaq.

gözünə çökmək kaplamak, bürümək, gözünü almak.

gözünə də püfləyəbilməzsən gücün ona yetmez, ona hiçbir şey yapamazsın.

gözünə dəyməmək gözüne görünməmək, görəməmək.

gözünə dik baxabilməmək birinə karşı suçu, günahı olmaq, mahcup olmaq.

gözünə döndüyüm birinin hareketini veya yaptığı işi beğəndikdə söylenən övgü ifadəsi.

gözünə dönüm! alkış, təbrik, sevgi veya övgü bildiren bir ifadə.

gözünə durmaq zor görünmək, ağır gəlmək.

gözünə dursun! gözüne dizinə dursun! nankör insanlara söylenən kargıma, beddua ifadəsi.

gözünə dünya dar olmaq büyük kederle veya fəlakətlə qarşılaşmaq, son dərəcə kederlənmək.

gözünə dünya görünər? kimseyi takarmı?

gözünə gəlməmək (girməmək) 1-umurunda olmamək, etki etməmək. 2- bir şeyi çox olduğundan istədiyi gibi kullanmaq.

gözünə girmək 1-burnuna girmək, çox yaxlaşmaq. 2-sevgisini və ilgisini kazanmaq.

gözünə görsənmək (görünmək) gözüne görünmək. 1-görmək, belli olmaq. 2-

olmadığı hâlde görünmək, həyal edilmək, təsəvvür edilmək, gözündə canlanmaq.

gözünə görünməmək hissedilməmək, duyulmamək.

gözünə xoş görünmək ilk bakişta hoşlanmaq, beğənmək.

gözünə ilişmək gözüne ilişmək, aniden gözüne çarpmaq, görmək.

gözünə (gözlərinə) inanmamaq gözüne inanmamək. 1-gördüyünə inanmamək. 2-həyal bile edilemeyecek bir şey, olay karşısında şaşırmaq, həyretten dona kalmək.

gözünə işıq gəlmək iyiləşmək, canlanmaq, zindeleşmək.

gözünə işıq gəlməmək bir türlü iyiləşməmək, kendine geleməmək.

gözünə işıq vermək həyat vermək, canlandırmək, zindeleştırmək.

gözünə kölgə çökmək zayıflamək, gözleri çukura kaçmaq.

gözünə kül ələmək aldatmaq, kandırmək.

gözünə (gözlərinə) qan sızılmaq gözleri kanlanmaq, kızarmək.

gözünə (gözlərinə) qaranlıq çökmək 1-durumu kötüleşmək, başı dönmək, bayılacak duruma gəlmək. 2-dehşetə kapılmək, korkmaq.

gözünə qarasu enmək (gəlmək) gözüne karasu inmək, göz içi basıncının artması (glaukoma) hastalığına yakalanaraq kör olmaq.

gözünə qoymağa ... verməmək en küçük, en ufak bir şeyi bile verməmək, verməğə kıymamək.

gözünə qubar qonmaq kederli olmaq, dertlənmək.

gözünə mirvarı düşmək bak. **gözünə ağ gəlmək.**

gözünə pərdə çəkmək cəhəlet içində kalmasına səbəp olmaq, gəflet içində uyumasını sağlamək.

gözünə pərdə gəlmək kör olmaq, gözü görməmək.

gözünə pərdə salmaq (tutmaq) aldatmaq, həqiqəti, gerçəği saklayaraq yalan konuşmaq, kandırmək, kusurlarını saklamək.

gözünə soxmaq 1-gözüne sokmaq, zorla göstərmək, kabacasına göstərmək. 2-ağgözlülüklə yemək, yeməğə saldırmək.

gözünə soxulmaq hiddətlə və yüzüzlüklə birinə bir şeyi ispat etməyə çalışmaq, ısrarcı olmaq.

gözünə su vermək ibret almak, örnek almak, ders almak.

gözünə təpşdirmək (təpmək) aç gözlüklə yemək, böyük iştahla yemək.

gözünə tikan olmaq görünce rahatsızlıq vermək, nəfret duyğusu uyandırmək, sevilməmək.

gözünə torpaq tökəni olmamaq çocuğu, kimsəsi, mirasçısı bulunmamak.

gözünə yuxu getməmək gözüne uyku girməmək, uyuyamamaq, uykusu kaçımaq.

gözünə yuxu gəlmək uyuklamak.

gözünü aç adamını tanı gözünü aç da iyi bak! bir təhdit ifadəsi.

gözünü açıb yumunca bir anda, çox kısa zamanda.

gözünü (gözlərini) açmaq gözünü açmaq. 1-dünyaya gəlmək, doğmaq. 2-fırsat bulmaq, imkân bulmaq. 3-uyandırmək, anlatmaq, bilmediğini öğretmək. 4-kəndinə gəlmək, uyanmaq. 5-bir kədim ilk cinsəl iştirkiyi bir erkeklə kurmuş olmaq.

gözünü ağartmaq 1-gözünü belərtmək, gözlerini açaraq memnuniyetsizliğini, onaylamadığını və ya kızgınlığını bellə etmək. 2-təhdit etmək, kərkutmək.

gözünü almaq kəndindən kərkmasını sağlamaq, kəndindən çekinmeğe mecbur etmək.

gözünü (gözlərini) ayırabilməmək (ayırmamaq) gözünü alamaq, gözünü ayırmadan diqqətlə bir şeyə bəkmək.

gözünü (gözlərini) bağlamaq bilərəklə uyanmasına, kəndinə gəlməsinə engel olmaq, cəhəlet iştirində, gəflette kəlmasına diqqət etmək.

gözünü başqalarının ağzına dikmək başqalarının emrine amade olmaq.

gözünü (gözlərini) bəreltmək gözünü belərtmək, təhdit etmək, kərkutmək.

gözünü bozartmaq ters ters bəkmək.

gözünü çekmək 1-bakışlarını ... üstərindən almak, bəkməmək. 2-iştirkisini koparmək, vəzgeçmək.

gözünü (gözlərini) çekməmək uzun uzun bəkmək, sürekli bakışlarla süzmək, gözünü üstərindən almamaq.

gözünü (gözlərini) çıxartmaq gözünü çıkarmək. 1-kör etmək. 2-birinin kışkançlığına səbəp olmaq, kışkançlık doğurmək. 3-bir şeyin iyisi olduğu həlde kötü-sündən tutmaq, kötü-sünü almak,

gözünü (gözlərini) çörək (əmək) tutsun! ekmək gözünü kör etsin! haram olsun! eməğim burnundan gəlsin! bir ilənme (beddua) ifadəsi.

gözünü dayamaq gözünü bir noktaya di-kərəklə bəkmək.

gözünü dikmək (tikmək) 1-gözlerini di-kmək, bir şeyə diqqətlə və gözünü almadan bəkmək. 2-ümit bağlamaq.

gözünü (gözlərini) dolandırmaq göz gəz-dirmək, hər tarafa, sağa sola bəkmək.

gözünü doyurmaq gözünü doyurmək, bir şeydən bol bol vermək.

gözünü dörd açmaq gözünü dörd açmaq, kəndirilməmək iştir son dərəcə titiz davranmaq.

gözünü (gözlərini) döyəçləmək (döymək) hayretlər iştirində bəkmək, şaşkın şaşkın bəkmək, donuk gözlerle bəkmək.

gözünü (gözlərini) duman almaq (bürümək) kibir gözlerini kör etmək.

gözünü (gözlərini) götürməmək devamlı, sürekli bəkmək, gözlerini ayırmamaq.

gözünü kəsmək ümidini yitirmək.

gözünü qabar eləmək bakışları ilə rahatsız etmək, usandırıcı nazarlarla bəkmək.

gözünü (gözlərini) qan bürümək (tutmaq) kan dökmeğe hazır olmaq, kan dökəcək kədar, birini vuracak kədar sinirlənək.

gözünü qırmaq gözünü kərkutmək.

gözünü qırpmadan gözünü kırpmadan, çekinmeden, kərkmadan.

gözünü qızıl qızıl eləmək gözleri evindən fırlamaq.

gözünü (gözlərini) qorxutmaq (qorxuzmaq) gözünü kərkutmək, kəndindən kərkmasını sağlamaq, kəndindən çekinmeğe mecbur etmək.

gözünü oğurlamaq birinin dikkatini başka bir şeye çekerek kendi işini yapmak, kandırmak, dikkatini dağıtmak.

gözünü oymaq gözünü oymak. 1-büyük kötülük etmək, azap vermek, işkence çek-tirmek.

gözünü örtmək 1-ümitsizliğe kapılmak. 2-birinin hatasını görmezden gelmek, göz yummaq.

gözünü sil gözümə bax! bir tehdit ifadesi.

gözünü süzmək naz yapmak, işve yapmak, cılvelenmək.

gözünü tökür 1-birinin başka birinde olan veya gördüğü şeyi çekememesi, kıskanması sebebiyle ona söylenen, "gözünü mü çıkarıyor" anlamında kıskançlık ifadesi. 2-baskı ile bir şeyi yaptıran için kullanılır.

gözünü yayındırmaq dikkatle baktığı şeyden gözünü çekmek.

gözünü (gözlərini) yerə dikmək gözlerini yere indirmek, yere bakmaq, başını aşağı eğmək.

gözünü yığmaq ümidini kesmek, ümidini yitirmək, bir şeyin artık gerçekleşmeyeceğini anlamak.

gözünü (gözlərini) yollara dikmək hasretle birinin yolunu beklemek, birinin hasretinde olmaq.

gözünü (gözlərini) yollardan çəkməmək bak. **gözünü (gözlərini) yollara dikmək**.

gözünü yuxuya vermək 1-uyumak, uyuklamak. 2-aldatmaq, kandırmaq.

gözünü (gözlərini) yummaq 1-gözünü yummaq, gözünü kapamak. 2-ölmək. 3-uyumak. 4-her şeye karşı kayıtsız olmaq, umursamamək, önem verməmək. 5-bir şeyi görmezlikten gəlmək.

gözünü yumub ağzını açmaq ağzını açıp gözünü yummaq, çok öfkelenerek ne söylediğini bilməmək, kırıcı ve aşağılayıcı sözler sarf etmək.

gözünü (gözlərini) zilləmək gözünü bir noktaya dikerek bakmaq, bir noktaya dikkatle bakmaq.

gözünün acısını almaq uykusuz bir geceyi geçirdikten sonra çok az bir zaman uyuyarak uykusuzluğunu kısmi olarak gidermek.

gözünün acısını çıxartmaq uyuyup dinlenmək, yorgunluğunu gidermek.

gözünün ağı qarası ailenin tek çocuğu, evladı için kullanılır.

gözünün altına almaq olacak bir işi veya olayı beklemek, ona hazırlıklı olmaq.

gözünün altınca baxmaq başkalarına sezdirmeden gizlice bakmaq, süzmək.

gözünün altını fənləmək (möhlərləmək) gözünü morartmaq, dövüp gözünün altını morartmaq.

gözünün biri alma dərir biri səbədə salır şaşı kimse.

gözünün içinə baxa baxa gözünün içine baka baka, cesaretle, soğukkanlılıkla.

gözünün içinə baxa baxa yalan demək ustaca yalan konuşmaq.

gözünün içinə baxmaq 1-emri, buyruğu yerine getirməğe hazır olmaq, beklemek, emre amade olmaq. 2-bir istəğinin, arzusunun yerine getirilmesi için gözleri ile yalvarırcasına bakmaq.

gözünün içinə demək sözü edilen birinin gəlməsiyle çəkinmədən diyəceklerini yüzünə karşı söylemək veya bir şeyi birinin gıyabında değıl yüzünə karşı söylemək.

gözünün içinə qədər kökündən, tamamen, büsbütün.

gözünün (gözlərinin) kökü saralmaq bir şeyi, birini bekleməkten usanmaq, yorulmaq, çok beklemek.

gözünün qabağına gəlmək gözünün önünə gəlmək, zihnində canlandırmək.

gözünün qabağında dayanmaq (olmaq) aklından çıkmamək, hep onunla olmaq, onunla yaşamaq.

gözünün qabağından gətməmək gözünün önündən gitməmək, asla unutmamək, hiç unutmamək.

gözünün qabağından gəlib keçmək gözünün önündən gəlip gəçmək, hatırlamaq.

gözünün qabağını qan örtmək son derece sinirlenmək, kan akıtacaq kadar hiddetlenmək.

gözünün qorasını sıxmaq (tökmək) ağ-lamaq, göz yaşı akıtmək.

gözünün qulağıyla da baxmaz temiz kim-sedir, harama yan bakmaz, eli eğri değıldir.

gözünün qurdu ölmək 1-doymək, istəğı körelmək. 2-ihtiyacını kısmen gidermek.

gözünün qurdunu öldürmək doymak, doyana kadar yemek, içmek vs.

gözünün quyuğu (ucu) ilə baxmaq gözünü kuyruğuyla bakmaq, hissettirmemek için göz ucuyla bakmaq.

gözünün quyuğu (ucu) ilə baxmamaq çekinmemek, takmamak, kâle almamak.

gözünün odunu almaq cesaretini kırmak, korkutmaq.

gözünün suyunu axıtmaq ağlayıp yalvarmak.

gözünün ucu ilə baxmamaq 1-önem vermemek, kâle almamak. 2-çekinmemek.

gözünün ucu ilə baxmaq göz ucuyla bakmaq, sezdirmeden şöyle bir bakmaq

gözünün üstündə qaşın var demək hiç yoktan bahane aramak.

gözünün üstündə qaşın var deməmək gözünün üstündə qaşın var dememek, hiçbir söz söylememek, hatırına, gönlüne dokunmamak, kalbini kırmamak.

gözünün üstündə saxlamaq çok iyi ihtimam göstermek.

gözünün yağını yedirtmək sevdiği kimse-den hiçbir şey esirgememek, haddinden fazla ihtimam göstermek.

gözünün yağını yemek 1-birine kendi üstünlüğünü göstermek, kabul ettirmek; korkutmaq. 2-açgözcesine yemek.

gözünün yaşı əlindədir çok duygusal, en küçük şeyden bile duygulanıp ağlayan kimse için kullanılır.

gözünün yaşına dəm vermək ağlamak, göz yaşı dökmək.

gözünün yeddi yerindən yaş tökmək iki gözü iki çeşme ağlamak.

gözünün zılığını axıtmaq ağlamak.

gözünüə su verin ibret alın! ders alın! örnek alın!

gözüylə görmək gözüyle görmək, bir olaya şahit olmak.

gur gur guruldamaq şöhrəti her tarafa yayılmək, meşhur olmak, tanınmaq.

gur gur yanmaq 1-gürül gürül yanmaq. 2-birinin sevgisiyle yanıp tutuşmaq.

gurultu qoparmaq gürültü koparmək, gürültü etmək, rahatsız edici sesler çıkarmək.

gurultuya gəlmək hiçbir suçu yokken, boşu boşuna ölüp gitmək.

gurultuya vermək gümbürtüye vermək, suçsuz birinin ölümünə sebep olmak.

guş etmək kl. kulak kabartmaq, dinlemek.

guşə bağlamaq iki duvarın kəsiştiği yeri örmək.

guşənişin olmaq bir yere kapanıp kalmək, evden dışarı çıkmamak.

güc almaq güçlenmek, kuvvetlenmek, kuvvet toplamək.

güc billahla yaşamaq zar zor geçimini sağlamək.

güc etmək (eləmək, vurmaq) bir şeyi kaldırmək veya yerinden kıpırdatmaq için fizikî güç sarf etmək.

güc gəlmək bir işi kuvvet sarf ederek yapmaq.

güc gətirmək güçlenmek, kuvvetlenmek, gücü artmaq.

güc (zor) işlətmək güç kullanmaq, zor kullanmaq, kaba kuvvet kullanmaq.

güc vermək 1- bir şeyi kaldırmək veya yerinden kıpırdatmaq için fizikî güç sarf etmək. 2-yaptığı bir işi daha da güçlendirmek, ilerletmek, büyütmək.

gücdən düşmək 1-gücünü, kuvvetini kaybetmek, güçsüzleşmek. 2-nüfuzunu, kudretini yitirmek, kaybetmek.

gücdən salmaq takatten düşürmək, gücünü tüketmək.

güce minmək hk. geçerli olmak, uygulanmak, herkes için mecburî olmak.

güce salmaq 1-kuvvet kullanarak bir şeyi elde etmek, veya elde etmeğe çalışmaq. 2-zorla bir şeyi yapmaya mecbur etmek. 3-gücü yetmediği bir şey için gücünü zorlayarak vücudun bir tarafını arızalandırmək.

güclük çəkmək zorluk çekmek, çaba sarf etmek; çalışmaq.

gücü çatmaq (düşmək) 1-bir işi yapmaq için gücü yetmek; başarmək. 2-maddî durumu yetmek, iyi olmak, bir işi yapacak parası olmak.

gücü dağlar yıxmaq büyük güç ve nüfuz sahibi olmak, kudretli olmak.

gücü əngində olmaq dediğini yapacak kudreti olmamak, yalnızca laf üretmək.

gücünə çapmaq 1-mecburi olarak bir işe başlamak. 2-iki ayağını bir pabuca sokmak.

gücünə qərrahlanmaq gücünə güvenmek.

gücünü itirmək 1-gücünü, kuvvetini kaybetmək, güçsüzleşmək. 2-nüfuzunu, kudretini yitirmək, kaybetmək.

güdaza getmək boşu boşuna məhv olmaq, yok olmaq, fəlakətə uğramaq, bedbaht, mutsuz olmaq.

güdaza vermək birinin məhvina, yok olmasına, fəlakətə uğramasına səbəp olmaq.

güdükdə durmaq (olmaq) siperde durup, saklanıp gözetləmək, takip etmək.

güdüldə yarmasına el atmaq son ümit yerinə yönəlmək.

gül açmaq 1-güzelleşmək, alımlı olmaq. 2-icra edilmək, yapılmək.

gül ağız al. küfürbaz, ağzından kötü sözlər çıxan, kötü sözlər söyləyən adam için kullanılır.

gül axıtmaq ortaya bir balgam atmaq; bir iş yolunda giderken herkesin kafasını karıştıracak bir laf etmək, her şeyi şaibə altında bırakmaq.

gül gülü çağırır (dindirir) çiçək çiçəyi güllük gülistanlık yer, çiçeklerle örtülü güzel yer.

gül gülü çağırmaq (dindirmək, səsləmək) şa. tabiatın, çevrenin güzelliğini anlatmaq için kullanılır.

gül kimi çok güzel, çok iyi.

gül kimi (tək) açılmaq 1-güzelleşmək. 2-sevinmək, içi açılmaq, neşələnmək.

gül kimi təmiz hakkında hiçbir kötü laf söylenmemiş, kötü söz çıkarılmamış; təmiz, masum.

gül qoymaq işkence vermək, zulmetmək.

gül vermək ekmək üzərində yanık kabarcıkları oluşmaq; kabarmək.

gül (gülünü) vurmaq 1-kurada şansı yaver gitmək ve en iyisini kazanmaq. 2-fırıldak gəlmək, dalavere gəlmək, yalan konuşmaq, aldatmaq, kandırmaq. 3-bir şeyin en iyisini almak.

gül yarpağı kimi əsmək (titrəmək) korku, heyecan, bazen de soğuktan titrəmək.

gül yemək kandırılmək, aldatılmək.

güləbini tikan sorumaq cəfasını kəndi çəkib səmərəsini eller görmək, səfasını başkaları sürmək.

güldən ağır söz incitecek, kalbi kıracaq söz.

güldən ağır söz deməmək kalbine dokunacaq bir laf etməmək, kırmamak, incitməmək.

gülə oynuya gülə oynaya, neşə ilə, sevinə sevinə.

güllə açılmaq kurşun açılmaq.

güllə atmaq kurşun sıkmək, mermi atmaq, kurşun atmaq.

güllə boşaltmaq kurşun sıkmək, mermi atmaq.

güllə kimi 1-çok sürətli, kurşun gibi. 2-çok ağır, çok keskin, çok etkili.

güllə kimi çıxmaq kurşun gibi koşmaq, fırlamaq.

güllə sıxmaq kurşun sıkmək, silahın namusunu hədəfə yönəltərək kurşun atmaq.

güllə tökmək kurşun dökmək.

güllə vurmaq kurşunlamaq.

güllə vursan qanı çıxmaz korkudan beti benzi kalmamış kimsələr için kullanılır.

güllə yağdırmaq kurşun yağdırmaq, durmadan kurşun atmaq, kurşun yağmuruna tutmaq.

gülləbaran etmək (ələmək) 1-şiddətli kurşun yağmuruna tutmaq. 2-kurşunlamaq.

gülləni gülləyə düzmək aralıksız kurşun sıkmək, mermi yağdırmaq.

gülləyə basmaq (tutmaq) kurşun yağmuruna tutmaq, kurşun yağdırmaq.

gülməkdən ağzı yığışmamaq her şeye gülmək.

gülməkdən cırılmaq gülməkten katılmaq, sarsıla sarsıla gülmək.

gülməkdən bağırsağını cırmaq (yırtmaq) katıla katıla gülmək, çok gülmək.

gülməkdən qırılmaq (ölmək, partlamaq) çok gülmək, gülməkten gözlerinden yaş akmək.

gülşad olmaq imar edilmək, şənlenmək.

gülüb oynamaq gülüb oynamaq, neşəli və sevinçli vakit keçirmək.

gülünü vurmaq bir şeyin en güzelini veya en önce olgunlaşanını alıp götürmək.

gülürəm, oynayıram, oynaş yaddan çıxırmır çok sevdiği bir kimseyi kaybeden birinin daimî olarak rahatsızlık duyduğunu bildirir.

güman etmək (eləmək) 1-zannetmek, sanmak, ihtimâl vermek. 2-ümit etmek.

gümana düşmək şüpheye düşmek, şüphe-lenmek.

gümanı getmək şüphelenmek (birisinden).

gümanı gəlmək inanmak, emin olmak, ümit etmek.

gümbəzinə qorxu çökmək çok korkmak, korku hissi duymak.

gümüş suyuna çəkmək değersiz metalleri gümüş suyuna daldırmak, gümüş renginde boyamak.

gümüşə tutmaq gümüşle kaplamak, gümüşle süslemek.

gün ağarmaq gün ağarmak, tan yeri sökmek, sabah açılmak.

gün ağlamaq birisi için kaygılanmak, geleceği için çalışmak, bir şeyler yapmak, düşünmek.

gün batmaq güneş batmak.

gün doğmaq gün doğmak. 1-güneş doğmak, sabah olmak. 2-arzularını gerçekleştirmek için eline fırsat geçmek.

gün əyilmək akşam üzeri güneş ufukta kaybolmak, karanlık çökməğe başlamak.

gün görmək gün görmek, bolluk ve mutluluk içinde yaşamak.

gün görməmək gün görmemek, kötü yaşamak, hayat şafları iyi olmamak.

gün görmüş gün görmüş. 1-görüp geçirmiş, tecrübeli. 2-güzel bir hayat sürmüş kimse.

gün gündən gün günden, günden güne, her gün biraz daha.

gün gündən cahallaşmaq gün geçtikçe daha da gençleşmek.

gün hardan (hayandan) çıxıbdır (doğubdur)?! güneş nereden doğdu?!

gün işığına çıxmaq gün işığına çıkmak. 1-ortaya çıkmak, açıklığa çıkmak. 2-sıkıntıları geride bırakmak, güzel günlere ulaşmak.

gün işığına həsrət qalasan! kör olasın! bir ilenme ifadesi.

gün keçirmək (sürmək) yaşamak, hayat sürmek. .

gün kimi apaçık, çok belli, gün gibi.

gün kimi aşkar (aydın) olmaq besbelli olmak, apaçık olmak, hiçbir izaha ihtiyacı olmamak.

gün kimi yanmaq ışıq saçmak.

gün qayıtmaq 1-güneş en yüksek noktasından gün batımına doğru eğilmek, batmaya başlamak. 2-gündüzler uzamaya veya kısalmaya başlamak.

gün qovuşmaq gün kavuşmak, güneş batmak, akşam olmak.

gün tutulmaq güneş tutulmak.

gün üzü tutulmaq şiddetli kavga, savaş meydana gelmek.

gün vurmaq kızgın güneşten dolayı beyin merkezinde rahatsızlık meydana gelmek.

gün yağlanmaq 1-güneş çıkarak biraz yükselmek. 2-güneşin etkisiyle hava iyice ısınmak.

günah eləmək (etmək, işləmək) günah işlemek, cezaya lâyık bir hareket yapmak, fiil işlemek.

günah işlətmək günah kazanmasına sebep olmak.

günah məndən getdi günah benden gitti, bundan sonrası için herhangi bir sorumluluk kabul etmem.

günah olmaq günah olmak, yazık olmak.

günaha batmaq dine aykırı bir fiil işlemek.

günaha girmək günaha girmek, dinî yondan suç sayılacak bir iş yapmak.

günahdan silkinmək 1-kadın, doğum yapmak. 2-uzun zaman hasta yatan kimse ölmek.

günahı boynuna günahı boynuna, sorumluluk sana aittir, istediğin şekilde davranabilirsin.

günahı qədər sevməmək günahı kadar sevmemek, nefret etmek.

günahı üstünə yıxmaq suçu üzerine atmak.

günahına batmaq günahına girmek, birisi için haksız yere kötü şeyler düşünmek, ondan kuşkulananmak, birine iftira etmek.

günahından keçmək suçunu bağışlamak, affetmek.

günahını bağışlamaq bak. **günahından keçmək**.

günahını verməz günahını vermez, çok cimri kimse.

günahını yumaq suçu affedilmek için ceza göreceği hareket karşılığında iyi işler yapmak, suçunu affettirmek.

gündə bir don geymək her gün başka bir karakter sergilemek, şahsiyetsiz olmak.

gündə xoş xəbər eşidəsən sevindirici haber veren birine söylenen bir alkış ifadesi.

gündüzün günorta çağı gündüz saat 12 olduğu zaman, güneşin ufuk üzerinde en yüksek noktaya ulaştığı zaman, öğlen vakti.

... günə düşmək (qalmaq) duruma düşmək (genelde kötü durumu bildirir).

günəş batmaq güneş batmak, güneş ufukta kaybolmak.

günəş gülmək (gülümsəmək) şa. sevinmek, içi açılmak.

günəşi batmaq sönmək, sessizleşmek, önceki şan ve şöhrətini kaybetmek, geri kalmak.

günəşi salamlamaq şa. güneş doğduğunda uyanık olmak, güneşin doğmasını görmek.

günləri saymaq bak. **dəqiqələri saymaq**.

günortadan sonraki kişiler aniden servet sahibi olanlar, sonradan görmüşler.

günü axşam etmək (eləmək) bütün günü çalışmadan geçirmek, günü boşuna geçirmek, herhangi bir iş yapmamak.

günü aşmaq 1-günü geçirmek. 2-geçimini sağlayacak maaşı olmak.

günü barmaqla saymaq gözü yolda kalmak.

günü başa vurmaq genelde önemsiz bir işle uğraşarak günü bitirmek.

günü batırmaq günü akşam etmek.

günü düşmək birisi ile geçinmemek, zıddına hareket etmek.

günü göy əsgiyə düyülmək (tutulmaq) hayatı zehir edilmek, hayatı zindana döndürülmək.

günü gündən dalı getmək zayıflamak.

günü gündən qara gəlmək her günü kötüye gitmek, gün geçtikçe durumu daha da kötüleşmek, kötüye gitmek.

günü günə calamaq günü güne eklemek, vakti uzatmak.

günü günə satmaq geciktirmek, gecikmesine sebep olmak.

günü qara gəlmək (olmaq) hayatı zindan olmak, yaşayış şekli kötüleşmek, fenalaşmak.

günü pis yerdə batırmaq 1-ömrünü faydasız işlerle geçirmek. 2-fırsatı kaçırmak.

günün gündən ağ olsun her günün daha mutlu geçsin anlamında bir alkış.

günün səsinə duymaq çağa ayak uydurmak, devrin gereklerini yerine getirmek.

gününe acımaq (ağlamaq, yazığı gəlmək) hâline acımaq.

gününe baxarsan! görürsün gününü! bir tehdit ifadesi.

...gününe salmaq cezalandırmak, kötü duruma düşürmek.

gününü göy əskiyə bükmək (düymək) bak. **gününü qara eləmək (etmək)**.

gününü keçirmək işsiz güçsüz dolaşp zaman geçirmek.

gününü qara eləmək (etmək) hayatını zehir etmek, ıstırap vermek, manevî işkence vermek.

gününü saymaq günlerini saymak, hasta son günlerini yaşamak.

gürzü yerə vurmusan ki! çok büyük iş mi yaptın!

güvəc yumbalanıb qapağını tapıb tencere yuvarlanıp kapağını bulmuş anlamında bir deyim, herkes sonunda kendi eşini bulur anlamında.

güzar etmək kl. geçmek, gitmek.

güzarı düşmək yolu düşmek, uğramak.

güzərən etmək yaşamak, geçinmek.

güzəşt etmək (eləmək) taviz vermek, vazgeçmek.

güzəştə getmək bak. **güzəşt etmək (eləmək)**.

güzgü kimi ayna gibi, parlak, açık, lekesiz, temiz, şeffaf.

hacı leyləyin artıq balası çocuklar veya yakınlar arasında birine gereken önem verilmediği zaman gereken ihtimamı görmeyen için söylenir.

Hacı Mütəllib bənnasıdır acemi ustadır.

Hadı getdi Hudu gəldi eski tas eski hamam sadece tellaklar dəyişti, yalnızca yeni göreve gelen kimsenin dəyiştiğini və durumun dəyişmədiyini bildirir.

hadır olmaq korumaq, gözetləmək, kollamaq, gözü üzərində olmaq.

haf kimi (hücum çəkmək) beklemeden, birdən-birə, aniden hücum etmək.

hakim kəsilmək hakim olmaq, etkisi altına almaq.

hakim olmaq hâkim olmaq, elinə keçirmək, kendine tâbi etmək.

hakimiyyəti altına keçmək hükmü altına girmək.

haqdus eləmək zahmet çəkmək, emək vermək, çalışıb uğraşmaq.

haqq hesab çəkmək 1-herhangi bir sahada yapılan çalışmalar için rapor istemek, bilgi istemek. 2-hesaplamak, saymaq. 3-öç almak, intikam almak.

haqq hesabı çürütmək (kəsmək, üzmək) 1-aralarında olan meseleyi, problemi kesin olarak həlletmək, hesaplaşmaq, alıp vereceği kalmamək. 2-karşılığını almak, intikamını, öcünü almak.

haqq hesabını vermək işten çıxarmək, kovmaq.

haqq oldu iyi oldu, güzel oldu.

haqq salamı (say) itirmək yapılan iyiliği bilmemek, nankörlük etmək.

haqq vermək 1-onaylamak, təsdiq etmək, doğru kabul etmək, haklı bulmaq. 2-haklı olduğunu onaylamak, təsdiq etmək.

Haqq'dan yamanlıq görməyəsən Tanrı'dan kötülük görməyəsən, Allah sana herhangi bir bela veya kötülük yollamasın anlamında bir alkış.

Haqq'ın qapısı üzünə açıq olsun Tanrı yüzünə gülsün, Tanrı sana yar olsun anlamında bir alkış.

Haqq'ın gözü üstündə olsun Tanrı seni hep korusun.

haqqın halal olsun bir şeyi bölüşənlərin birbirlərinə eğer bilmeden geçmişse haklarını helâl etmələri ifadəsi.

haqqın üzünə şillə çəkmək (vurmaq) gerçəği inkâr etmək.

haqqına çatmaq (yetmək) cezasını almak, cezasını bulmaq.

haqqını qoymaq toprağa vermək, dəfnətmək.

haqqını ovcuna qoymaq 1-hakını ödəmək, hakını vermək. 2-yaptığı iyiliğe kötüllüklə cavap vermək.

haqlı çıxarmaq haklı çıxarmək, doğrulamaq, təyit etmək.

haqlı çıxmaq haklı çıkmək, bir münakaşada, fikir yürütmədə, istekte vs. doğru olduğu meydana çıkmək.

hal aparmaq bayılmək, kendini kaybetmək.

hal əhval soruşmaq (tutmaq) hâlini, hatırını sormək.

hal qalmamaq hâli kalmamək, güçdən, kuvvetdən düşmək, takati kalmamək.

hal tutmaq hâl hatır sormək.

hala gəlmək kendine gəlmək, gücü, kuvveti yerinə gəlmək, zindeleşmək.

hala gətirmək kendine gəlməsini sağlamaq.

halal baş çıxmaq parasını kurtarmək, kâr və zarar etməmək.

halal etmək es. helâl etmək, borcunu veya bir zaman yaptığı kötüllüğü unutmək, affetmək.

halal olsun! helâl olsun! methetmə, övmə ifadəsi.

halal (halalın) (halal xoşun, xoşunuz) olsun! helâl olsun, bir şeyi karşılıksız olaraq, gönüllü verdikdə söylenir.

halal süd əmmiş helâl etmək, kişilikli, karakter sahibi kimse, namuslu, doğru, təmiz vicdanlı.

halalca malını yeyəbilməmək kendi helâl kazancı kendine nasip olmamək.

halallıq almaq helâllik dilemək, ölürgən veya uzun zaman için ayrılırken birbirinin kötüllüğünü veya borcunu affetməği dilemək, rica etmək.

halallıq vermək helâllik vermək, ölürgən veya uzun zaman için ayrılırken, birinin

zamanında yaptığı kötülüğü veya borcunu bağışlamak, affetmek.

halay qurmaq (vurmaq) daire kurmak, yuvarlak şekil almak.

halbahal olmaq hâlden hâle düşmek, durumu değişmek, durumu gah iyileşmek, gah bozulmak.

haldan çıxarmaq (çıxartmaq) normal hâlini değiştirmek, sinirlendirmek.

haldan çıxmaq sinirlenmek, kendini kaybetmek, hiddetlenmek.

haldan düşmək çok yorulmak, hâlden düşmek, takatten düşmek.

haldan etmək (salmaq) çok yormak, takatini kesmek.

haldan hala düşmək durumu bozulmak, durumu kötüleşmek.

halə qurmaq (vurmaq) daire yapmak, halka yapıp oturmak.

halı alizləşmək durumu kötüleşmek, ölüm hâlinde olmak.

halı dəyişmək (dönmək, qarışmaq) normal hâlini kaybetmek, durumu kötüleşmek, bozulmak.

halı duman olmaq hâli duman olmak, durumu son derece bozulmak.

halı qalmamaq hâli kalmamak, gücü takati kesilmek.

halı özündə olmamaq kendinde olmamak

halı pozulmaq hâli duman olmak. 1-durumu kötüleşmek, bozulmak. 2-durumu daha da kötüleşmek, ağırlaşmak.

halına acımaq hâline acımak, şefkat göstermek, içi sızlamak, derdine yanmak, hâline acımak, hâline bakıp acı hissi duymak.

halına ağlamaq (qalmaq) 1-kaygılanmak, hâlini düşünmek. 2-acımak, şefkat göstermek.

... **halına düşmək** vs. 1-... çevrilmek, ... şeklini almak. 2-kalitesini değişmek. 3-değişmek, başkalaşmak, kötüleşmek.

halına təfəvüt etməmək hâline hiçbir tesir etmemek, hâlinde hiçbir değişiklik meydana gelmemek.

halına yanmaq hâline acımak, şefkat göstermek, içi sızlamak.

halından çıxmaq hiddetlenmek, sinirden kendini kaybetmek.

halını qatmaq sinirlendirmek, hiddetlendirmek.

halını pozmaq durumuna tesir etmek, sinirlendirmek.

hali etmək haber vermek, uyarmak, bilgilendirmek.

hali olmaq haberi olmak, öğrenmek, bilmek.

halqa vurmaq daire şeklinde oturmak, yuvarlak yapıp oturmak.

halqaya almaq etrafını sarmak, çevirmek.

halla çəkmək ekini biçip bitirdikten sonra "halla" diyerek sevinç gösterisinde bulunmak.

hallı halına görə gücüne, becerisine, parasına göre, gücü nispetinde.

halsız düşmək takatsiz, dermansız olmak.

halva çalmaq helva pişirmek.

halvanı başında dolandırır "ölümü yakındır" çok yaşlı olan kimseler için söylenir.

halvanı yeyib, eşşəyi minib 1-isteğine kavuşmuş, arzusu gerçekleşmiş. 2-ekmek parası kazanmaya başlamış.

halvası çalınıb son günlerini yaşıyor.

halvasını çalmaq mahvını, ölümünü, sonunu hazırlamak.

hamam fitəsi olmaq durmadan evlenip boşanmak, sık sık eş değiştirmek.

hamam kimi hamam gibi, fırın gibi, çok sıcak yer.

hamam suyu ilə dost tutmaq 1-kolay yol ile, hiçbir masraf etmeden kendine dost kazanmaya çalışmak. 2-başkasının malıyla iyilik yapmaya kalkışmak.

hamı gedər quş gətirər, Şahqulu bayquş gətirər beceriksiz ve akılsız kimseleri tenkit veya azarlama ifadesi.

hamı ölüsünə ağlayır mən də buna çözemediği, çözümleyemediği bir müşkülü olan kimsenin kullandığı bir ifade.

hamı yatıb cırtıdan oyaqdır masaldan alınan bir ifadedir ve uyku vakti gelip geçtiği hâlde uyumayan çocuklar için söylenir.

hamını ley vurdu mənim kimi tükü dağılan olmadı benim derdim herkesten büyüktür.

hamının nənəsi arxadan (daldan) doğdu, onunki qabaqdan (öndən) kendini baş-

kalarından üstün görenleri tenkit için söylenir.

hamısına bir saqqa vurmaq topuna galip gelmek, hepsine gereken cevabı vermek.

hamiya bir gözlə baxmaq bak. bir gözlə baxmaq.

hamiya it hürər bizə də çaqqal üstümüz-de gücünü deneyen insan bizden üstün değil.

hami olmaq hami olmak, kanatları altına almak, korumak.

hamiliyə almaq (götürmək) devamlı olarak yardım etmeği taahhüt etmək, üzerine almak.

hana toxumaq el tezgahında halı, kilim vs. dokumak.

hanay durmaq destek olmak, yardımcı olmak.

hansı bərkdi al düş istediğini al, beğendiğini götür; yumurta tokuştururken "hangisinin digərindən sağlam olacağını tahmin ediyorsan onu al tut ben digəriylə ona tokuşturayım" anlamındadır; ancak iki şeyden birini tercih edemeyenleri kararsızlıktan kurtarmak ve birini almaya zorlamak için kullanılır.

hansı dağda qurd öldü? hangi dağda kurt öldü? beklenmeyen bir tavır sergileyenlerin sebep olduğu durum karşısında söylenen şaşırma ve sitem dolu ifade.

hansı daşa başımı döyüm?! (döysün) kendi kabahati yüzünde zor durumda kalan bir kimsenin çaresizliğini dile getirir.

hansı daşı götürsən (qaldırsan) altından (o) çıxır hangi taşı kaldırsan altından çıkar, her işe karışan kimseler için söylenir.

hansı kuzəyə qulp qoydu, qulpu əlində qaldı hangi işe el attıysa başarısız oldu.

hansı külək gətirdi? hangi rüzgâr attı? bir yere uzun zaman gitmeyen birinin beklenmeyen bir zamanda görülmesi karşısında söylenen sitem dolu ifade.

hansı qəbiristanlığa girse iki üç ölü ordan əskik gələr mahir hırsız için kullanılan bir ifade.

hansı peyğəmbərə qulluq edəcəyini bilməmək hangi peygambere kulluk edeceğini şaşırmaq, kimin sözünü dinleyeceğini bilmeyerek şaşkın duruma düşmək.

hansı yuvanın quşudur bilinmeyen, tanınmayan birisi için kullanılır.

hapan qalmaq boş kalmak, ıssız kalmak.

haram eləmək (etmək) haram etmək, engel olmak, rahatını bozmak, ağız tadıyla tattırmamak.

haram qatmaq 1-doğru, kanuni yolla elde edilmiş bir şeyi harap etmek, kirletmek, temizliğini bozmak, haram karıştırmak. 2-bozmak, engel olmak.

haram olsun! haram olsun! hayrını görme, görmesin.

haram yemək haram yemek. 1-dinen yasak olan şeyleri yemek. 2-hakkı olmayan şeyi kendine almak, sahiplenmek.

haray çəkmək (qoparmaq) gürültü koparmak, bağırıp çağırmak.

haray etmək (eləmək) haykırmak, bağırmaq, feryat etmək.

haray həşir qoparmaq (salmaq) kıyametleri koparmak. 1-bağırıp çağırmak, çok kızıp gürültü çıkarmak, kavga çıkarmak. 2-şiddet göstermek.

haray salmaq 1-haykırmak, feryat etmək, bağırmaq. 2-gürültü koparmak, bağırıp çağırmak.

haraya çatmaq (gəlmək, yetmək, yetişmək) yardıma gelmek, imdada yetişmek.

haraya mıx çalırım, papağını asır benim çabalarımın semeresini o görüyor.

harda axşam orda sabah nerde akşam orda sabah, bir kimsenin kalacak yeri olmadığını ve nere geldiye orda kaldığını bildirir.

harda aş orda baş hep hazır konan, hiç zahmet çekmeden durumdan faydalanarak öne geçen kimseler için kullanılan bir ifade.

harda hərəkət, orda bərəkət nerede hareket, orada bereket, çalışmanın, hareketin olduğu yerde bereketin de olduğunu bildirir.

haris kimi durmaq kızgın ve hiddetli olmak.

hasar çəkmək 1-duvar örmək, yapmak. 2-bir şeyin birleşmesine, yaklaşmasına engel olmak, seç çekmek. 3-karşı gelmek, engel çıkarmak.

hasil etmək (eləmək) 1-almak, elde etmək. 2-üretmək.

hasil olmaq 1-sonuç olarak ortaya çıkmak, elde edilmek. 2-türemək, meydana gəlmək, kendini göstərmək. 3-icra olmaq, hayata gəcmək. 4-bitmək; olgunlaşmaq.

hasilə çatmaq boy bosa-ulaşmaq.

hasilə gəlmək 1-bitmək, olgunlaşmaq, oluşmaq. 2-hazırlanmaq, hazır olmaq. 3-yetiştirilmək, hazırlanmaq.

haşa buradan hâşâ huzurdan, yakişiksiz bir kelime veya ifade kullanılırken söylenir, sözüm buradan dışarı.

haşiyyə çıxmaq meramdan, maksattan dışarı çıkmak, esas meseleyi bırakıp başka şeyden bahsetmək.

hatəm tayı olubdur kendine gereken şeyi başkasına veren kimseler için söylenir.

hava açılmaq hava açmaq, bulutlar dağılmak.

hava almaq hava almak, evden dışarı çıkmak, açık havada dolaşmaq, gəzmək, dirlenmək.

hava bulanmaq hava bulanmaq, yağmur bulutları havayı kaplamak, yağış yağacaq gibi olmaq.

hava ilə su (çörək) kimi lazımdır bir şeyin çok gerekli olduğunu bildirir.

hava işıqlanmaq sabah olmaq, tan yeri ağarmak.

hava qaralmaq (qaranlıqlaşmaq) akşam olmaq, güneşin batmasıyla birlikte hava kararmaya başlamak.

hava pozulmaq hava bozulmaq, yağmur veya fırtına belirtisi oluşmaq.

hava sınmaq soğuk havanın yerine sıcak hava gəlmeğe başlamak, sıcaklar bastırma-ya başlamak, soğuklar gitmək.

hava udmaq temiz havada derin derin nefes almak, havayı içine çekmək.

havada (havadan asılı) qalmaq havada kalmak, bir mesele, olay, iş tam olarak öğrenilməmək, hallolunmamak.

havada qapmaq hemen kapmaq, yere düşməsinə izin vermeden almak.

havadan sudan danışmaq havadan sudan konuşmaq, dereden tepeden konuşmaq.

havadar çıxmaq tarafını tutmaq, müdafaə etmək, savunmaq, arka çıkmak.

havalı kimi aklını kaybetmiş gibi, deli gibi.

havanın qaş qabağından zəhər damır kışın gökleri kara bulutların kaplaması durumunda havanın kasvetli bir hâl aldığı belirtilmek için söylenir.

havar çəkmək imdat istemek, imdat istemek için bütün gücüyle bu kelimayı söyleyerek bağırmaq.

havası başında çatlasın birdənbire zenginleşən veya bir makama getirilen kimsenin kasıntı davranışları karşısında söylenir.

havası yuxarı olmaq son derece sinirlenmək, kendini kaybedecek derecede kızmaq.

havasına danışmaq konunun mahiyetinden haberdar olmadan konuşmaq.

havasını dəyişmək hava dəğiştirmək, başka bir iklime sahip yere giderek bir müddet yaşamaq.

... havasını udmaq ... havasıyla nefes almak, çok sevmək, ümit bağlamak vs.

hay basmaq haykırarak gürültü koparmak.

hay düşmək (qopmaq) bağırıp çağırma, şamata, gürültü kopmaq, gürültü meydana gəlmək.

hay hayı gedib, vay vayı qalib hay hayı gitmiş, vay vayı kalmış, ölümü yakın olan kimseler ve çok çalıştırılıp yıpranan şeyler için kullanılır.

hay iti her tarafa koşturan, laf taşıyan kimseler için söylenir.

hay küy qaldırmaq (salmaq) bağırıp çağırmaq, gürültü koparmak.

hay olmaq yardım etmək, destek olmaq.

hay salmaq gürültü koparmak, gürültü çıkarmak.

hay vermək birinin sesləməsinə karşı cevap vermək.

hay vurmaq haykırmak, bağırmaq, çağırmaq.

haya bənd olmaq bir işi yapmak için bahane, sebep aramak, fırsat kollamaq.

haya yetmək imdadına yetişmək (gəlmək).

hayanda bir anayın iş var gəlib bizi tapır nerede acayip bir iş varsa gəlib bizi buluyor.

hayapözənlik salmaq diqqət çekmək için anlamsız bir şeyden dolayı bağırıp çağırmaq.

haydan gələn huya gedər haydan gələn huya gider, zahmetsiz, emeksiz kazanılan şeylerin elden çabucak və kolay çıxacağını anlatır.

haydaraq eləmək rezil etmək, kepaze etmək.

hayfını almaq (çıxmaq) hıncını almak, acısını çıkarmak.

hayıl mayıl qoymaq hayran etmək, hayret ettirmək.

hayıl mayıl olmaq (qalmaq) 1-hayran olmaq, hayret etmək. 2-sevmək, âşık olmaq.

hayına qalmaq düşünmək, kaygılanmaq (birisi için).

haytası qalxıb tutmacası tutmaq terslik etmək, tersliğı tutmaq.

hazır aşın dik qaşığı nerede hazır orada nazır, eziyet çekmeden bir şeyin semeresini gören.

hazır olmaq hazır olmak. 1-bir yerde bulunmaq. 2-bir şeyi yapacaq şəkilde hazırlanmış olmaq.

hazıra dağlar dayanmaz hazıra dağlar dayanmaz, sürekli olarak harcamanın yapılan en büyük birikimi bile bitirdiğini bildirir.

hazıra (hazırına) nazir başkalarının eməği ile meydana getirilmiş, oluşturulmuş bir şeye ortak olmak isteyen adam için kullanılır.

hazıra (hazırına) qonmaq (nazir olmaq) hazıra konmaq, başkaları tarafından yapılmış, hazırlanmış bir şeye ortak olmak.

hazırdan yemək hazırda yemek, bir şey kazanmadan elinde olanı harcamak.

hazırına çörək tapmaq bak. **hazırına şah olmaq**.

hazırına şah olmaq zahmet çekmeden menfaat elde etmək.

hazırlıq aparmaq (görmək) bir iş yapmak için gereken hazırlığı yapmak.

heç bir dürlü kat'iyen, asla, hiçbir şekilde.

heç bir əziyyəti yoxdur ricaya karşı verilen cevap.

heç bir ipə yatmamaq yola gelmemək, anlaşılmamak.

heç bir ipə yatmur yönetilemeyen, idare edilemeyen insan veya hayvan için kullanılır.

heç bir şeyə əli getməmək herhangi bir şey yapacak hevesi kalmamak.

heç bir tənqiddə layiq deyil ufak, cüzi şey.

heç burnuna dəyməyib kokusunu bilməyən.

heç cür kat'iyen, kat'i surette.

heç deyiləsi deyil hiçbir kusur bulunamaz, son derece etkileyici.

heç də asla, o şekilde değil, hiç de.

heç əskik olmasın her zaman var olsun, hiç yok olmasın.

heç etmək yok etmək, mahvetmək.

heç hənanın yeridir yersiz, uygunsuz, münasebetsiz yapılan bir iş, bir hareket veya sarf edilən "söylənecek laf mı!?, bunun konuyla ne ilgisi, ne bağlantısı var!?, bunu konuşmanın yeri midir!" şeklinde söylenen veya açılan konuya karşı memnuniyetsizliğı bildiren bir ifade.

heç kəs heç kəsin kağızını (kitabını) oxumur kimse kanun nizam tanımıyor, herkes istediğini yapıyor.

heç kəsə dəyişmərəm birine son derece değer verildiğini bildiren bir ifade.

heç kəsin burnu (belə) da qanamamaq bak. **bir kəsin burnu (belə) qanamamaq**.

heç kəsin (kimin) ərizəsini oxuyan yoxdur kimse kanun nizam tanımıyor, herkes istediğini yapıyor.

heç kəsin toyuğuna daş atmaz (kiş deməz) zararsız, çok sükût, ihtiyatlı kimse.

heç kim ona deyəbilməz yerin əyri düz otur! o benim himayemdedir, kimse bir şey diyemez, ona dokunamaz.

heç milçəyin də burnunu qanatmayıb çok mülayim, sâkin, merhametli, güzel tabiatlı kimse.

heç nəyə yapışmamaq hiçbir şey yapmamaq.

heç olmaq yok olmak, kaybolmaq, boşuna gitmək, sonuçsuz kalmak.

heç olmasa bari, iyi olurdu anlamında.

heç olmayan kimi eşsizdir, eşi ve benzeri yoktur, diğerlerinden daha üstün olduğunu bildirir.

heç peyğəmbərin qoyununu başacan otarmayıb hiçbir işi sonuçlandırmamıştır, her şeyi yarım bırakmıştır.

heç ruhu da inciməmək hiç haberi olmamak, hiç hissetmemek, hiç ağrı ve eziyet hissetmemek; rahat, eziyetsiz olmak.

heç ruhunun da xəbəri yoxdur asla bilmiyor, haberi yoktur.

heç saymaq kat'iyen kâle almamak, adam yerine koymamak.

heç şeytanın da ağlına gəlməz kimsenin tahmin edemeyeceği şey için söylenir.

heç şübhə yoxdur ki... şüphe-siz, inanın, hakikaten, gerçekten.

heç tükün(ü) də pozmaq kılını da kıpırdatmamak, hiç aldırış etmemek.

heç yanından da ötəbilməz 1- kıyaslanamaz, mukayese edilemez. 2- yapamaz, beceremez, üstesinden gelemaz.

heç yanından da ötüb keçəbilməzsən o sendən daha üstündür.

heç yanından keçməyib (ötməyib) hiç haberi yoktur, neler olduğunu bilmiyor, hiçbir şey duymamış, görmemiş.

heç yerdə 1- hiçbir yerde. 2- durup dururken, hiç sebep yokken.

heç yuxusuna da gəlməmək tasavvur bile etmemek.

heç zədə əli yapışmamaq herhangi bir sebepten dolayı iş yapmak istememek.

heçdən məsələ çıxartmaq hiç yoktan problem yaratmak.

heçə çıxartmaq 1-yok etmek, mahvetmek. 2-bütün önemini, değerini reddetmek, yok etmek.

heçə çıxasan! yok olasın! bir ilenme ifadesi.

heçə çıxmaq yok olmak, boşuna gitmek, kaybolmak, sonuçsuz kalmak.

heçə getmək mahvolmak, boşuna gitmek.

heçə puça çıxarmaq 1-yok etmek, mahvetmek. 2-bütün önemini, değerini reddetmek, yok etmek.

heçə puça satmaq (vermək) çok ucuza, yok denecek bir değere satmak.

heçə saymaq hiçe saymak, hiç kabul etmek, önem vermemek, kâle almamak, önemsememek.

heçi ayrı, köçü ayrı bizimle ilişkisi yoktur, bizi ilgilendirmez, bizden ayrıdır.

hedî qurmaq tek başına yas tutmak, ağıt yakarak ağlamak.

heft eləmək asmayı budamak.

hekayə etmək hikâye etmek, bütün ayrıntılarıyla anlatmak, nakletmek, söylemek.

hel qoymaq 1-dağdan aşağı doğru taşları yuvarlamak. 2-Ergenekon (Nevruz) Bayramı yaklaşırken yumurta, ceviz vs.'yi yokuş bir yerden yuvarlayarak yarışmak.

hellənc getmək yuvarlanmak.

herağac çıxmaq birkaç kardeş arasında erken evlenmek.

herik qayıрмаq alt üst etmek, ezip dökmek, darmadağın etmek.

hertinən perti qanmamaq bak. hır ilə zırı qanmamaq.

hesab aparmaq sonuç çıkarmak, anlamak.

hesab çəkmək 1-geliri ve gideri hesaplamak. 2-hesap makinesiyle hesaplamaq.

hesab etmək (eləmək) hesap etmek. 1-düşünmek, tasavvurunda canlandırmak, zannetmek, tasarlamak. 2-kabul etmek, saymak, bilmek.

hesab olunmaq hesaba katılmak, kabul edilmek, bilinmek, sayılmak.

hesab sormaq hesap sormak. 1-bir konuda açıklama istemek, bir şeyden dolayı sorumlu tutmak ve savunma istemek. 2-bir kimseyi davranışlarından dolayı sorgulamak.

hesaba almadan saygı göstermeden, saymadan, hürmet etmeden.

hesaba almaq hesaba almak, dikkate almak, göz önünde bulundurmak, önem vermek, gözden kaçırmamak.

hesaba alımaq hesaba almamak, önem vermemek, dikkate almamak, göz önünde bulundurmamak, saymamak.

hesaba çəkmək yaptığı davranışlarından dolayı açıklama ve savunma istemek.

hesaba gəlməz hesaba gelmez, umulmayacak kadar çok, fazla.

hesaba soxma görək! 1-yalan konuşmayı bırak! 2-kendininkini sokuşturmaya kalkma!

hesaba vurmaq hesaplamaq, göz önünde bulundurmaq.

hesabda olmamaq hesapta olmamaq, düşünülen şeylerin dışında olmak.

hesabı açmaq futbol, voleybol, güreş vs. müsabakalarında ilk puanı kazanmaq.

hesabı çürütmək hesabı kapamaq. 1-verilecek parayı tamamen vererek veya alarak hesabı kesmek. 2-ihtilaflı, davalı bir meseleyi halletmek.

hesabı düz çıxmaq tahmini doğru çıkmak.

hesabı düz çıxmmamaq istediği olmamaq, isteği, arzusu yerine gelmemek.

hesabı itirmək hesaplarken, sayarken yanlış yapmak, şaşırmak; miktarı, sayıyı unutmak.

hesabı noxud tək döşəmək hesaplaşmaq.

hesabına gəlmək hesaplamaq, saymaq, miktarını belirlemek.

hesabını aparmaq (başə düşmək) anlamak, netice, sonuq çıkarmak, bir şeyler hissetmek.

hesabını bilmək hesabını bilmək, tutumlu olmak, müsrif olmamaq.

hesabını çəkmək hesaplamaq, hesap etmək, saymaq.

hesabını görmək hesabını görmək, yaptığı yanlış davranıştan dolayı cezalandırmak.

heşan eləmək biçilmiş buğday veya arpa saplarını vs. harman yapmaq üzere sermek.

heşan olmaq sağa sola saçılıp darmadağın olmak.

heydən düşmək (kəsilmək) gücəten, kuvvetəten düşmək, fizikî kuvveti tükenmək.

heyfi gəlmək 1-bir şeyi harcamak, kullanmaq veya vermek istememek. 2-acımaq.

heyi kəsilmək (qalmamaq) bak. **heydən düşmək (kəsilmək)**.

heykəl kimi durmaq put gibi kurumaq.

heyran buraxmaq (etmək, eləmək) hayran etmək, meftun etmək, hayret içinde bırakmaq, hayran olmasını sağlamaq.

heyran olmaq (qalmaq) hayran olmak, vurulmaq. meftun olmak; bir şey karşısında vurulmuşcasına şaşırp kalmak.

heyret almaq (aparmaq, etmək, eləmək, götürmək) hayretler içinde kalmak, şaşırp kalmak, ne yapacağını bilememek.

heyret içinde (içərisində) hayret içinde, şaşırmış bir hâlde; hayret ederek.

heyret (heyretlər) içinde qalmaq hayretler içinde kalmak, şaşırmak, şaşkına dönmək.

heyretə qoymaq 1-hayret ettirmek, şaşırtmaq. 2-hayran etmək, meftun etmək.

heyretə dalmaq (düşmək) hayret etmək, şaşırmak.

heyretə gəlmək şaşırmak, hayret etmək.

heyretə gətirmək (salmaq) hayret ettirmek, şaşırtmaq.

heyva kimi saralmaq rengi sapsarı kesilmək.

heyzə eləmək 1-zenginleşmesini sağlamaq, zengin kılmak. 2-karnını doyurmaq, yemek vəya yiyecek birşeyler vererek doyurmaq.

hə düz olsa genə oraqcan əyrisi var her şeyin mutlaka bir kusuru veya noksan tarafı vardır.

həbirək danışmaq yersiz konuşmaq, anlamsız laflar etmək.

həbs edilmək hapsedilmək, hapse atılmək, hürriyyəten mahrum edilmək, hapse düşmək.

həbs etmək (eləmək) hapse atmaq, hürriyyəten mahrum etmək.

həbsdən azad edilmək salıverilmək, suqu affedilmək.

həbsə almaq bak. **həbs etmək (eləmək)**.

həbsə düşmək bak. **həbs edilmək**.

həccə getmək doğru yola yönelmek, iyi bir insan olmak.

həcv etmək yermək, hicvetmek, alay etmək.

həççi betərinə yedi sülâlesine.

hədd qoymaq sınır koymak, sınırlamaq.

həddən (həddindən) artıq (çox, ziyadə) haddinden fazla, son derece çok, sınırsız.

həddən aşmaq son derece çok olmak, sınırı aşmaq.

həddi bülüğa çatmaq (yetişmək, yetmək) bulüğa ermek, ergenlik çağına ermek.

həddi hesabı olmamaq sayısız, sınırsız olmak.

həddi nədir ne haddine, onu ne ilgilendirir.

həddi olmamaq haddi olmamaq, yetkisi olmamaq, hakkı olmamaq.

həddim nədir “ne haddime düşmüş, beni ne ilgilendirir, yetkim nedir” itaat, bağlılıq bildirir.

həddin nədir! ne haddine! seni ne ilgilendirir!

həddindən (həddini) aşmaq (keçmək) haddini aşmaq, ölçüyü kaçırmak, sınırını aşmaq, hududunu aşmaq, son derece çox olmaq.

həddindən çıxmaq sınırını aşmaq, aşırı olmaq, aşırılaşmaq.

həddini bildirmək haddini bildirmək, dersini vermek; cezalandırmak.

həddini aşmaq haddini aşmaq, sınırını aşmaq.

həddini bilmək (tanımaq) haddini bilmək, sınırı aşmamak, hareketlerini, davranışlarını, konuşmalarını kontrol etmək.

hədə etmək (gəlmək) bir şeyle korkutmaq, tehdit etmək.

hədə (hədəyə) getmək hiçbir sonuç verməmək, faydası olmamak, boş yere sarf edilmək, harcanmaq.

hədyan danışmaq ağzına geleni konuşmaq.

həfrə düşmək dağa taşa düşmək, yaşadığı yerden uzaklara gitmək.

həftə səkkiz, mən doqquz her zaman, sık sık, daima.

həfti dimaq olmaq aqlını kaybetmək, deli olmaq.

həkdüz çəkmək zahmet çekmək.

həkimlik etmək doktorluk etmək.

həkk etmək kakma yapmak, kabartma veya kazıma yoluyla süs yapmak, yazı yazmaq vs.

həkk gəlmək çalışmaq, didinmək.

həkk olunmaq 1-kakma yapılmak, bu yolla süs yapılmak, yazı yazılmak. 2-unutulmamak, daimi olarak iz bırakmaq (zihinde, kalpte vs.).

həl məl olmaq pişip lime lime olmaq, çok pişmeden dolayı her şey birbirine karışmaq.

həlak etmək helâk etmək. 1-öldürmək, mahvetmək, yok etmək. 2-haddinden fazla yormak, takatten düşürmək.

həlak olmaq helâk olmaq. 1-ölmək, yok olmaq, mahvolmaq. 2-çok yorulmaq, takatten düşmək.

hələ ağzından süd iyi gəlir henüz ağzından süt kokusu geliyor, çocuksun, büyümemişsin.

hələ artıq gələnlik də eləyir bir de üsteliyor, beni borçlu çıkarıyor.

hələ bu kötüyün üstündə çox çırpılar qırılacaq kötü ve yaşlı birinin hemen ölmeyeceğini, ondan evvel çok gençlerin öbür dünyaya göç edeceğini bildiren bir ifade.

hələ qırışı açılmayıb henüz kabuğunu kırmamış, henüz kendini bulmamış.

hələ qızlar bulağından su içməmişən henüz büyümemişsin, bulûğ çağına ermemişsin.

hələ üzü açılmayıb henüz yüzünün perdesi yırtılmamış.

həlgibağ vermək çeşitli renkte görünmək, türlü türlü renk saçmaq.

həll etmək 1-aranan cevabı, sayıyı bulmaq, bir denkleme vs. çözmək. 2-hayata geçirmək, icra etmək. 3-katı veya sıvı bir maddeyi suda veya başka bir sıvı içinde eritmək.

həm ziyarət, həm ticarət hem ziyaret hem ticaret, fırsattan istifade ederek, tesadüften istifade ederek, bir yere uğramışken başka bir işi de yapmak.

həmağuş olmaq birbirini kucaklamak.

həmahəng olmaq birbirine uygun olmaq, münasip olmaq, uymak.

həməvaz olmaq karşılıklı olarak şarkı söylemək (insanlar), ötmək (kuşlar).

həmd olsun hamd olsun, Allah'a şükür, Allah'a şükürler olsun, Tanrı'ya minnettarlıq bildirir.

həmgəl olmaq yakın olmaq, yanında olmaq.

həmişə ayaq üstə! geçmiş olsun, hastalıktan kurtulup ayağa kalkmış kimselere söylenen bir alkış ifadesi.

həmişə bu damaqda her zaman güzel ve neşeli anlar geçirmeyi dileyen temenni.

həmişə əllərə baxasan! hep başkalarına muhtaç olasın!

həmişə xoş sədanı eşidək iyi haberlərini duyulmuş, senden hep güzel ve mutlu haberler alalım anlamında bir alkış.

həmişə toyda qonaqlıqda düğün dernekte buluşan kimselerin birbirlerine söyledikleri bir alkış ve temenni ifadesi.

həmişə üzü gülmək sıkıntı ve darlık çekmemek, işleri hep yolunda gitmek.

həmişə yorğan döşəkdə olmaq hep hasta olmak.

həmiyyət olmaq korumak, gözü üzerinde olmak.

həml etmək 1-dayandırmak, yazmaq, izah etmək, səbəbini bir şeydə aramak. 2-üzerinə yükləmək.

həmlə etmək hamle yapmak, hücum etmək, saldırmak, üzerine atlamak.

həmlı olmaq hamile olmak, gebe olmak.

həmlini yerə qoymaq doğurmak, doğum yapmak.

həmrəng olmaq uygun olmak, münasip olmak, uymak.

həmrəy olmaq aynı fikri, düşüncəyi taşımak, həmfikir olmak.

həmsaz olmaq uygun düşmək, uymak.

həmyəli düşmək komşu olmak, yanında olmak.

hən hün eləmək bir işi yapmaya hazırlanmaq.

həndəvərinə dolanmaq mümkün deyil (olmur) yanına yaxlaşmaq mümkün deyil.

hənə hünə gətirmək aləlacele gətirmək, həmə gətirmək.

hənək etmək (eləmək) şaka yapmak.

həniri kəsilmək 1-nəfəsi kəsilmək, ölmək. 2-səsi duyulmaz olmaq.

hər ağızdan bir avaz (səs) gəlir (çıxır) hər kafadan bir səs çıxıyor, bir işte tek səsli-ğın olmadığını bildirir.

hər ağızdan bir avaz gəlmək hər kafadan bir səs çıkmak.

hər anqırana bir torba olmaz hər bağırır çağırən birinə hərhangi bir şey verilməz.

hər aşın qaşığı hər yere burnunu sokan, hər şeyə qarışan (kimse).

hər bir kəlamı (sözü) qızıldır çox ağıllı, gəzəl sözlər söyleyən.

hər biri bir oğula dəyər çox dəğərliyə, eşi və bənzeri yoxtur anlamında.

hər cür (necə) olursa olsun 1-nə olur olsun, hiçbir şey engel olamaz. 2-bak. **hər necə olsa**.

hər çatan bak. hər yerindən duran.

hər daraqda bezi olmaq hər tarakta bezi olmaq, birçok insanla ilişkisi olmaq, birçok işi olmaq.

hər dərdə dava hər derde deva, birçok şeyə çare olan.

hər dona düşmək hər kılığa bürünmək.

hər (hər bir) ehtimala görə (qarşı) hər ihtimale karşı, mümkün olabilecek bir şeyi, olayı, durumu vs. göz önünə alaraq davranmaq, onu göz önündə bulundurmaq.

hər gördüyündən göz kərəsi istəmək gördüğü, rastladığı kimseden bir şey almayınca vəzgeçmemək.

hər xoruz öz küllüyündə banlayar (eşələnər) hər horoz kendi çöplüğünde öter, herkes kendi muhitinde bir değer taşır, herkesin sözü kendi çevresinde geçer.

hər iki ayağından axsamaq bir işte hər türlü noksanlık olmak.

hər il Novruz şənbə gününə düşməz hər zaman bu fırsat düşməz.

hər işdən çıxmaq hər türlü kötü işləri yapmak.

hər işə barmaq (burnunu) soxmaq hər şeyə qarışmaq.

hər işə (şeyə) qulp qoymaq hər şeyə bir kusur, bahane bulmaq, beğenmemək.

hər kəs öz suvatını bilməlidir herkes yürüyeceği, yürüdüğü yolu bilmelidir anlamında.

hər kol dibindən çıxan başkasını hiçe sayan, takmayan bir ifade, her yerinden kalkan.

hər kuzəyə qulp qoymaq 1-bak. **hər işdən çıxmaq**. 2-çaresizlik yüzünden hər şeyə el atmaq.

hər küçədən keçən (ötən) başkalarına önəm vermeyen, takmayan bir ifade, herkes, hər şahıs.

hər qoyun öz ayağından (qıçından) asılar hər koyun kendi bacağından asılır, herkes kendi davranışından sorumludur.

hər quşun öti yeyilməz hər kuşun eti yenmez, herkes zorbalık karşısında susmaz, karşı çıkan da olur.

hər necə çalsa (çalsalar), elə də oynamaq kəndinə ait sağlam fikri, düşüncəsi olmaq, başkasının lafı ilə hareket etmək.

hər necə olsa mutlaka, ne olursa olsun, kesin.

hər nə hər şey, ne varsa.

hər nə isə her ne ise, ne olursa olsun, tutarı ne ise; konuyu kapatalım, olan olmuş, sohbeti, konuşmayı bitirmək için kullanılan bir ifade.

hər nə qədər (olsa) ne olursa olsun, her ne kadar, başına getirildiyi şərtlə cümlelərdə verilən hükmün doğru və tabii görüldüyünü, ancak yeterli olmadığını bildirir.

hər nə olur (olursa) olsun mutlaka, ne olursa olsun.

hər nəyə əl atsa qulpu əlində qalmaq yönəldiyi hiçbir işten sonuç alamamak.

hər oyundan çıxmaq kötü işlər yapmak veya yapmaktan çekinmemək.

hər söz başı demək sürekli bir şeyi tekrar etmək, dile getirmek.

hər şeydə bir diş götürmək her şeyden azıcık bilmək, hiçbir şeyi tam bilməmək.

hər şeyi söz eləmək her şeye konuşmaq, her şeye bir anlam vermək.

hər tükü bir qızıl methetmə ifadəsi, övgü ifadəsi.

hər vaxtınız xeyir! iyi günler!

hər yana üz qoydum, gördüm qara bəxtim özümdən qabaq oradadır hiçbir işim doğru gitmiyor, neye el attımsa boş çıktı.

hər yerindən duran hər önünə gələn, başkalarına önəm verməyən, takmayan bir ifade, herkes, hər şahıs.

hər yetən bak. **hər yoldan (yolundan) azan.**

hər yoqquşun bir enişi, hər enişin bir yoqquşu vardır her yokuşun bir inışı, her inişin bir yokuşu vardır, hayat boyunca sürekli olarak iləri gitmək veya geri gitmək mümkün değildir, gidişat dəyişə bilər.

hər yoldan ötən bak. **hər yoldan (yolundan) azan.**

hər yoldan (yolundan) azan hər gələn, keçən insan, herkes.

hər yolla hər ne pahasına olursa olsun, bütün vasitələrlə.

hər zad tökülüb başına qalib bir kimsenin mal mülkünün vs. çox olduğunu bildiren bir ifade.

hər zadı yerindədir hiçbir kusuru və noksanı yoktur.

hər zadın çərdəyini çıxartmaq hər şeyi temelinə kadar öğrenməyə çalışmaq.

hərb elan etmək 1-savaş ilan etmək, savaş açmaq. 2-bir kimseyə və ya duruma karşı mücadeleye başlamaq.

hərb eləmək (etmək) 1-bir konuyu savundurken kavgə edərcəsinə bağıraraq çağırmaq, şiddətlə savunmaq, güclü bir şəkildə mücadələ etmək. 2-savaşmaq, savaş yapmak.

hərbə (hərbə zorba) gəlmək korkutmaq, təhdit etmək, təhditlər savurmaq.

hərbə həmədan gəlmək bak. **hərbə (hərbə zorba) gəlmək.**

hərbi hazırlıq keçmək askəri təlim görmək.

hərçi bada bad ne olursa olsun, olacağı çarə yoktur, olan olur anlamında.

hərçi illah elədi (elədilər) kn. ne kadar konuştu(larsa), çaba etdi(lerse), uğraştı(larsa) anlamında,

hərə öz qoturunu qaşıyır herkes kendi derdiylə uğraşıyor, kendi işini yapıyor.

hərə öz milçəyini qovur herkes kendisi için çalışıyor, halk için kimse kılını bile kırırdatmıyor.

hərə öz nehrəsini çalxayır herkes kendi işini yapıyor, herkes kendi menfaatinə düşünür.

hərəkət etmək (eləmək) hareket etmək. 1-yola koyulmaq, harekətə başlamaq. 2-gitməyə, yürüməyə başlamaq, yerindən kırırdamak. 3-davranmaq.

hərəkətdən düşmək artık hareket edememek, hareket kabiliyyətini kaybetmək.

hərəkətə gəlmək belirli bir işi yapmaya başlamaq, fəaliyyətə başlamaq, fəaliyyət göstərmək.

hərəkətə gətirmək 1-çalıştırmək, işə başlatmaq. 2-tatlı dille və ya hareket etməsi, çalışması gerektiğine inandıraraq bir iş yaptırmək.

hərəkətə keçmək harekətə keçmək, bir işin yapılmasına səbəp olmaq.

hərəni öz arşını ilə ölçmək herkesi kendi gibi bellemək.

hərifanə eləmək ortaklı şeyi (meyve, tahl, et vs.) eşit olaraq bölüşdürmək.

hərkəsə (hər şeyə) (bir) qulp qoymaq herkeste veya her şeyde bir kusur arayıp bulmaq, kimseyi veya hiçbir şeyi beğenmemək.

hərraca qoymaq açık artırma ilə satışa sunmaq.

hərsimpərs (hərsipərs) olmaq mest olmaq, son derece hoşlanmaq.

hərtə vermək yitirmək, heba etmək.

hərzə hərzə danışmaq anlamsız sözlər söylemək, yersiz sözlər sarf etmək.

hərzəlik etmək boşboğazlık etmək, edepsiz konuşmaq, ağzına geleni söylemək.

həs hüs anlamaq 1-bebek etrafta olup bitene tepki göstərmək. 2-söylenen şeylərə itaat etmək.

həsb hal etmək baş başa söhbət etmək, dertləşmək.

həsbə tutmaq hastalığa yakalanmaq.

həsəd aparmaq (çəkmək, etmək, eləmək) hainlik etmək, kıskançlık etmək, çekemək.

Həsən də qəlyan çəkən, Hüseyn də qəlyan çəkən ş. kin. bir başkasını taklit eden kimsələr için kullanılan bir ifade.

həsənsoxdu dəyirmanı k. kanun nizam olmayan yer.

həsir altı eləmək hasır altı etmək, yapılması gereken bir şeyi yapmamak, yerine getirməmək.

həsərət (həsərətini) çəkmək hasrət (hasrətini) çəkmək, çok arzuladığı, ancak elde edemediği bir şeyin üzüntüsünü çəkmək; çok arzulamak.

həsərət getmək hasrət gitmək, özlemine çəkdiği, sevdiği bir şeye veya kimseye kavuşmadan ölmək.

həsərət qalmaq hasrət kalmak, arzusuna ulaşmamak, arzuladığı bir şeyi elde edemək, arzusu içinde kalmak.

həsərət qoymaq arzusuna, istəğine ulaşmasına bırakmamak, engel olmaq.

həsərətində olmaq bak. **həsərətini çəkmək**.

həssas olmaq hassas olmaq, duyarlı olmaq.

həşəm etmək tahılı bağlarından çözüp harmana yaymaq.

həşir qoparmaq (salmaq) kıyaməti kəpərmək, ortalığı velveleye vermək, bağırıp çağırmaq, ortalığı birbirinə katmaq.

Həşdərən bezi kimi nə enə yarıyar nə boya ne kokar ne bulaşır, işe yaramaz kimse.

hətəmlik etmək cömert davranmaq, cömertlik etmək.

hətərən pətərən danışmaq iləri geri laf etmək.

həvalə edilmək (olunmaq) birinin üzerine, uhdəsinə bırakılmək, ısmarlanmaq.

həvalə etmək bir işi, fiili, bir şeyi başkə birinə emanət etmək, bırakmaq, ısmarlanmaq.

həvə vurmaq halı, kilim vs. dokumək.

həvəngdə döyülmək hayatın her zorluğu ilə karşılaşmaq, güçlükler içinde pişmək.

həvəngə qarşı sinə tutmaq darbeye karşı göğüs germək.

həvəngə salmaq denemək.

həvəs etmək (eləmək, göstərmək) hevesi uyanmaq, heveslenmək.

həvəs oyanmaq arzu duymək, istek uyanmaq.

həvəs oyatmaq (hayvan) çiftleşmək hevesini uyandırmək.

həvəsdən düşmək bir şeyi yapmayı artık istememək, hevesi olmamak, istəği kırılmək.

həvəsdən salmaq bak. **həvəsini qaçırmaq**.

həvəsdır bəsdır yeter, kifayət eder.

həvəsə düşmək heveslenmək, hevesi uyanmaq.

həvəsə gəlmək 1-heveslenmək, bir şeyi yapmaq istəği artmaq. 2-çiftleşme arzusu uyanmaq (hayvan).

həvəsə gətirmək yardım edərək, methedərək, mükəfatlandıraraq heves uyandırmək.

həvəsə salmaq heveslendirmək.

həvəsi doğmaq (gəlmək) heveslenmək, hevesi uyanmaq.

həvəsi qaçmaq (soyumaq) hevesi kaçmaq, hevesi kırılmək, şevki kırılmək, istəği kalmamak.

həvəsi qursağında qalmaq hevesi kursağında kalmək, istediği şeyi elde edememək.

həvəsi olmaq arzusu etmək, istəgi olmak.
həvəsini almaq hevesini almak, istədiyi şeyi elde edərək doyuma ulaşmaq.
həvəsini qaçırmək hevesini kırmək.
həvər eləmək birbirine karışmaq, birbirine girmək.
həviyi gəlmək kıyamamak, esirgememek.
həya etmək (qılmaq) utanmaq, edebini muhafaza etmək, mahcubiyet hissetmək.
həya pərdəsi yırtılmaq hayâ perdesi yırtılmaq, utanmaq duygusunu yitirmək, arsızlaşmaq.
həya pərdəsini üzündən götürmək ba.
həya pərdəsi yırtılmaq.
həyan tökülsün edebe aykırı təvır sergileyen kimsələrə söylenən bir ifadə.
həyanı yeyib, abırını tullamaq hiçbir şeydən utanmamək hayasızlıq etmək.
həyası abır getmək (tökülmək) rezil kepaze olmaq.
həyasıza rast gəlmək rezil biriylə karşılaşmaq.
həyat boyu tərəzinin ağır tayında oturmaq hep rahat bir yaşam sürmək.
həyat eşqi yaşama arzusu.
həyat iksiri insanın ömrünü uzatmaq, gənçliğini korumək için eski kimyagerlərin bulmaya çalıştıkları sihirli içki.
həyat keçirmək (sürmək) yaşamək, ömür sürmək.
həyat məmər məsələsi son dərəcə önəmli, çox vacip olan, ertelenməsi mümkün olmayan məsələ.
həyat məmər məsələsi ölüm kalım məsələsi.
həyat vermək həyat vermək, canlandırmək, manevî güc vermək.
həyata keçirilmək həyata geçirilmək, icra edilmək, yerinə getirilmək, tətbiq edilmək.
həyata keçirmək həyata geçirmək, icra etmək, yerinə getirmək, tətbiq etmək.
həyata keçmək həyata geçmək, icra edilmək, tətbiq edilmək.
həyata qaytarmaq həyata döndürmək, diriltmək, ölümdən döndürmək, xəstəlikdən kurtarmək, təhlükəli xəstəlikdən kurtarmək.
həyata vida etmək həyatla vedalaşmaq, ölmək.

həyatdan geri qalmaq həyata, yaşayışa ayak uyduramamak.
həyatın nəbzini tutmaq həyatın icabına ayak uydurmaq, zamana görə yaşamək.
həyatına qəsd etmək (eləmək) canına kastetmək. 1-bir kimseyi öldürmək və ya öldürməyə təşəbbüs etmək. 2-öldürəsiyə çalışdırmaq, çalışmaq.
həyatından keçmək bir kimse və ya bir şey için canını feda etmək.
həyatını qurban vermək canını feda etmək, ölmək (bir kimse və ya bir şey için).
həyatla vidalaşmaq ölmək.
həyəcan keçirmək təlaşa düşmək, rahatsız olmaq, heyecanlanmaq.
həyəcan qaldırmaq heyecan dalgası meydana getirmək, velvə koparmək.
həyəcana düşmək rahatsız olmaq, heyecanlanmaq, ıstırap duymək.
həyəcana gəlmək heyecanlanmaq.
həyəti eninə uzununa ölçmək aylak aylak dolaşmaq, hərhangi bir iş yapmamək, sərsərilik etmək.
həzər etmək (qılmaq) sakınmaq, korunmaq, kendini kollamaq.
həzinə vermək bir şey karşılığında hərhangi bir şey vermək.
həzm etmək (eləmək) 1-midədə sindirmək (yemək). 2-təhammül etmək, sinəyə çəkmək, yutmaq, qəbul etmək. 3-anlamək, idrak etmək.
həzm olmaq midədə sindirilmək (yemək).
həzmi rəbədən keçirmək ş. 1-yemək, yutmaq. 2-kəndinə almak, kəndinə mal etmək, sahiplənmək, yutmaq.
həzz almaq (duymaq) həz duymək, zəvk almak, hoşlanmaq, nəşələnmək, ləzzət duymək.
hıhları yıxacayıq xədimin boynuna bu yükün fazlasını ... üzərinə bindirəcəyik.
hımtıl eləmək bəhtiyar etmək, mutlu etmək, arzusunu yerinə getirmək.
hır ilə zırı qanmamaq okuma yazması olmamək, cahil və anlayışsız olmaq.
hırdan düşmək yaşlanıp artık eskisi gibi çalışmamək, takatten düşmək.
hırı tutmaq tərsliyi tutmaq, sinirlənmək.
hırın zırın olmaq surətini asmaq.

hicab etmək (eləmək) yüzünü örtmək, yaşmaq, örtünmək.
hicran sazını kökləmək ayrılıktan konuşmaq, hicranından bahsetmək.
hicran şərbətini içmək vefat etmək, ölmək.
hicrət etmək (eləmək, qılmaq) kendi vatanını terk edip başqa bir tarafa girmək, göçmək.
hidayət etmək doğru yola düşürmək, doğru yola davet etmək.
hiddətə salmaq öfkələndirmək, çox kızdırmaq.
hifz etmək (eləmək) 1-korumaq, muhafaza etmək, himayə etmək. 2-akılda tutmaq, unutmamak.
hil gəlmək çəlmə takmaq, hile etmək, tuzak kurmaq.
hillə tapmaq derdə tutulmaq, xəstəlikə yakalanmaq.
hilmək vurmaq düğüm atmaq, düğümlemək, bağlamaq.
him eləmək gözle işarət etmək, kaş göz işareti etmək.
him qoymaq konuşmasıyla, söhbətə qarışmasıyla bir konuda şübhəli durum yaratmaq, şübhə uyandırmək, müdaxilə etmək, zihniyyəti bulandırmək, rahatsızlıq yaratmaq, xoşnudsuzluq yaratmaq.
himayə etmək korumaq, yardım etmək, kolu kanadı altına almaq.
himayə görmək himayə görmək, korunmaq, gözetilmək.
himayə olmaq himayə edilmək, korunmaq.
himayəsində yaşamaq himayəsində yaşamaq, birisi tərəfindən himayə edilmək, masrafları qarşılanmaq.
himayəsinə almaq (götürmək) himayəsinə almaq, himayə etmək, korumaq, ilgilənmək; kolu kanadı altına almaq.
himdən bir, cimdən iki susan, konuşmayan kimse.
himə bənd bir şeyi etmək üçün işarət bekleyen, hazır, bəhanə arayan.
himi cimi bir sırdaş, arkadaş.
himmət kəmərin belə bağlamaq yeni bir işə sağlam iradə ilə sarsılmaz maneəvətlə başlamaq.

hin deyib burnundan düşmək hək deyib burnundan düşmək, (birinə) çox benzəmək.
hintil mintil olmaq sarhoş kimi olmaq.
hipnoz etmək təlkin vasitəsiylə hipnoz durumuna gətirmək.
hirs (hirs) bağırsağını (bağırsaqlarını) kəsmək çox sinirlənmək, hiddətlənmək, öfkələnmək.
hirs boğmaq çox sinirlənmək.
hirs dağarcığı sinir küpü.
hirs başına (beyninə, kəlləsinə, təpəsinə) vurmaq çox hiddətlənmək, çox sinirlənmək, öfkəsindən deliyə dönmək.
hirs soyumaq (yatmaq) öfkəsi dinmək, siniri keçmək, sakinləşmək.
hirs tutmaq sinirlənmək, hiddətlənmək, öfkələnmək.
hirsindən bıqlarını (cilov, dodaqlarını, zəncir) çeynəmək (gəmirmək) çox sinirlənmək, hiddətlənmək, hiddətindən deliyə dönmək.
hirsindən dəli divanə olmaq (qovrulmaq) öfkəsindən, qəzabından, hiddətindən nə yapacağını unutmək, bilməmək, öfkədən boğulmaq.
hirsindən diş bağırsağını kəsmək bak.
hirs (hirs) bağırsağını (bağırsaqlarını) kəsmək.
hirsindən partlamaq hiddətindən küplərə binmək, çox sinirlənmək.
hirsini basmaq (yemək) hiddətini, öfkəsini yenmək, kəndinə həkim olmaq, öfkəsini açığa vurmamağa gayrət etmək.
hirsini boğmaq sinirlərinə engel olmaq, hiddətini belli etməmək.
hirsini çıxarmaq bir kimseyi kızdırmaq, sinirləndirmək.
hirsini əlinə almaq bak. **hirsini basmaq (yemək).**
hirsini gizlətmək hiddətləndiyini bildirməmək.
hirsini saxlamaq hiddətine engel olmaq, kızdığını bildirməmək.
hirsini saxlayabilməmək hiddətine engel olamamak.
hirsini soyutmaq hiddətini yenmək, sakinləşmək, kızıqlığını gədermək, yatışdırmaq.

hirsini tökmək birine kızarak, bağırıp çağıraraq içini boşaltmaq.
his bağlamaq (basmaq) üzerinde kurum meydana gelmek, isten siyahlaşmaq.
hisi pası açılmaq keyfi yerine gelmek, morali düzelmək.
hiss etdirmək hissettirmək, duymasına sebep olmak, sezdirmək.
hiss etmək duymak, gönlünde duymak, anlamak, sezinlemək.
hissə qapılmaq kendi duygularına kapılmaq, duygularının etkisi altında kalmək.
hissiyyata qapılmaq duygularının esiri olmak, hislerine göre hareket etmək.
hit, mif, bizim it sevilmeyen bir kimse söz konusu olduğunda söylenir.
hivə olmaq helâl olmak.
hiylə düzəltmək (qurmaq) tuzak kurmaq, oyun yapmak.
hiylə gəlmək (işlətmək) hile ile aldatmaq, yalan söyleyerek kandırmaq.
hiyləyə əl atmaq bak. **hiylə düzəltmək (qurmaq)**.
ho çəkmək hücum etmək, saldırıya geçmək, saldırmək.
hoç hoçuluq eləmək laf dolaştırmək, ara karıştırmək, fitnəlik yapmaq.
hoqqa bəzəmək (çıxarmaq) oyun çıkarmək, oyun yapmak, hokkabazlık etmək.
hoqqabazlıq etmək oyun çıkarmək, dalavere yapmaq.
hop deyib (eləyib) udmaq aniden yutmaq, yemək.
hop götürmək hemen alıp götürmək, kapıp almak.
hop kilidini udmaq dilini yutmaq, sesini çıkarmamək, konuşmamək.
hopbaca eləmək bebegi havaya atıp tutmaq, yukarı atarak oynatmaq.
hosuna çatmaq yardımına koşmaq, imdadına yetişmək.
hot olmaq yenip bitirilmək.
hov çəkmək iltihaplanmaq.
hov eləmək şişmək, iltihaplanmaq.
hov sim eləmək iltihaplanarak ağrı vermək.

hovə çatmaq kn. yardıma gitmək, yardım etmək, imdadına yetişmək.
hovu çəkilmək şişkinliğı kaybolmaq, azalmək.
hoy eləmək yardım etmək.
hoydu hoyduya götürmək kn. gülerek, ıslık çalarak, çeşitli sesler çıkararak dalga geçmək, alay etmək.
hozuluğuna salmaq 1-bilinçsiz ve kol gücüyle hareket etmək. 2-kabalık etmek, nezaketsizlik etmek.
hozuluq eləmək kabalık etmek, kaba davranmaq.
höcət etmək inadından vazgeçmemək, inat ederek münakaşa etmek, terslik etmek.
höcəti kəsmək aradaki, münakaşayı, kavgayı kesmək, halletmək.
hökm çıxmaq emir gelmək, buyruk verilmək.
hökm etmək (eləmək, sürmək) 1-emretmək, buyurmək. 2-hüküm sürmək, hükmetmək, hükümranlıq etmek.
hökm vermək mahkemede karar çıkarmək, karar vermək.
hökmdarlıq etmək hüküm sürmək, hükmetmək, padişahlık etmek.
hökmdən düşmək önemini kaybetmək, ehemmiyetini yitirmək, nüfuzunu kaybetmək.
hökmfərma olmaq 1-hüküm sürmək, hükümrən olmak. 2-çok yayılmək, şiddet göstermək.
hökmranlıq etmək 1-hüküm sürmək, egemen olmak. 2-hükümü altına almak, egemen olmak.
hökmü daşdan keçmək hükümü yürümək, sözü geçmək.
hökmü keçmək 1-hükümü geçmək, hükümü, kuvveti, nüfuzu, etkisi olmak, emri, buyruğı yerine getirilmək. 2-bak. **hökmdən düşmək**.
hökürə gəlmək (inek) boğa istemek, kızışmaq, kösnümək.
hönkürtü qoparmaq (vurmaq) hıçkırıqlarla, hıçkıra hıçkıra ağlamak.
höürə gəlmək bak. **hökürə gəlmək**.
hörmət bəsləmək saygı göstermək, hürmet etmək.

hörmət etmək (eləmək, göstərmək) hürmet etmək, hürmet göstərmək. 1-hürmet etmək, saygı göstərmək. 2-kn. yaptığı iyiliğin karşılığını ödemək, gördüğü iyiliğe karşı bir şey vermek.

hörmət qazanmaq hürmet edilmək, saygı göstərilmək, nüfuzu, kudreti artmaq.

hörmət qoymaq saygı göstərmək.

hörmətdən düşmək hürmetini, nüfuzunu, saygısını kaybetmək.

hörmətdən salmaq rezil etmək, nüfuzunun, itibarının düşməsinə sebep olmaq, gözden düşürmək.

hörmətə çatmaq hürmet edilmək, saygı göstərilmək, nüfuzu artmaq.

hörmətə minmək hürmeti, nüfuzu, itibarı artmaq, hürmet kazanmaq.

hörmətin artıq olsun 1-yaşca küçük birinin kendine gösterdiği hürmet ve saygıya edilen teşekkür ifadəsi. 2-kendine yaşca veya rütbece küçük olan birinin yaptığı herhangi bir davranıştan memnun kalmadığını bildiren bir tenkit veya azarlama ifadəsi.

hörmətin ata evində qalsın gelinin saygısızca hareketinə karşı söylenen azarlama ve tenkit ifadəsi.

hörmətini gözləmək (saxlamaq, tutmaq) bak. **hörmət etmək (eləmək, göstərmək)**.

hörmətini yerə vurmaq 1-nüfuzunu, itibarını, saygısını aşağı düşürmək, itibarını sarsmaq. 2-yapılan iyiliği yere vurmaq, nankörlük etmək.

hörü qalın olsun bak. **dırnağı qayım olsun**.

hörüü dəyişmək atın otladığı yeri dəyişmək, başka bir tarafa bağlamak.

hörüü tutmaq sinirlenmək, kızmək.

höür salmaq âşık olmaq, sevmək.

hövgəldi eləmək topluca yardıma gitmək, topluca yardım etmək.

hövl eləmək (etmək, götürmək) korkmaq, ürkmək, dehşetə kapılmək.

hövsələdən çıxmaq (olmaq) bak.

hövsələsi çatmamaq (daralmaq, darıxmaq, gəlməmək).

hövsələsi çatmamaq (dar olmaq, daralmaq, darıxmaq, gəlməmək)

sabredememek, tahammül edememek, kendini tutamamak, sinirlenmək.

hövsələsi tükənmək sabrı tükənmək, artık tahammül edememek, etmemək.

hövsələsini basmaq tahammül etmək, kendini tutmaq, sabretmək.

höyrə gəlmək bak. **buğaya gəlmək**.

höyül olmaq acele etmək.

hul atmaq yukarı doğru atmaq, fırlatmaq.

hul baxmaq yukarı bakmaq.

hulqum eləmək etrafını sarmək, çembere almak.

huri mələyə dönmək (kız, kadın) güzelleşmək, câzibeli bir hâle gəlmək.

huş aparmaq uyku bastırmək, uyuklamak.

huş eləmək aklına getirmək, hatırlamak.

huşa getmək 1-düşünmək, düşüncəyə dalmək, hayale dalmək. 2-uyuklamak.

huşa gəlmək ayılmək, aklı başına gəlmək, kendine gəlmək.

huşa gətirmək uyandırmək, kendine gəlməsini sağlamək; gaflet uykusundan uyan-dırmək.

huşdan getmək aklı başından gitmək, kendini kaybetmək.

huşu başına gəlmək ayılmək, aklı başına gəlmək, kendine gəlmək.

huşu başından çıxmaq (dağılmaq, uçmaq) aklını kaybetmək, kendini kaybetmək.

huşu dağılmaq 1-düşüncesini, aklını toparlayamamak, düşüncəsi dağılmək. 2-unutkan olmaq.

huşu qaçmaq mantıklı düşünememek, düşünme melesesini kaybetmək.

huşundan çıxmaq aklından çıkmək, unutmək.

huşunu aparmaq hayran etmək, meftun etmək, mest etmək, aklını başından almak.

huşunu başına yığmaq aklını toparlamak, düşünmək, kendine gəlmək, ölçüp biçmək.

huşunu itirmək kendini kaybetmək, aklı başından gitmək.

huşunu yığ başına! aklını başına al! anlamında bir uyarı ifadəsi.

huşyar olmaq uyanık olmaq, dikkatli olmaq.

huy olmaq ortadan kaybolmək, yok olmaq.

hücum çəkmək 1-bak. **hücum etmək** 2, 3, ve 4. anlamlarda. 2-hep beraber bir şeye doğru yürüyüp gitmek.

hücum etmək 1-düşmanın üzerine yürümək, hamle etmək. 2-kötü bir niyetle bir şeyin veya bir şahsın üzerine yürümək, üzerine atılmək. 3-aniden üzerine atlamak, baskın yapmæk. 4-kn. aç gözlülükle yeməğe saldırmæk, süratle yemək. 5-ilerleyerek büyük bir sahayı kaplamak, sarmæk, alana yayılmæk.

hücuma keçmək 1-aniden hücum etmək, hücuma başlamak. 2-birine karşı müdafaadan saldırya geçmək.

hüduqlarından kənara çıxmaq 1-kendine konmuş sınırları aşmæk. 2-ünü, şöhrəti, adı vs. başka ölkələrə yayılmæk.

hül vermək yalan konuşmæk, palavra sıkmæk.

hülqumu qurumaq çok korkmæk, korkudan kendini kaybetmæk.

hülqumundan keçirmək 1-yemək, yutmæk. 2-sahiplenmæk, kendine mal etmæk, kendine almæk.

hülqumunu üzmək 1-öldürmæk, katletmæk. 2-çok sıkıştırmæk; eziyet etmæk, işkence vermæk.

hülöy döymək haykırıp imdat istemæk.

hümmət etmək 1-çalışmæk, gayret etmæk, çaba göstermæk, teşebbüs etmæk. 2-yardımyına koşmæk, elinden tutmæk.

hünər etmək yeteneğini, ustalığını, maharetini göstermæk.

hünər göstərmək 1-kahramanlıq yapmæk, yiğitlik göstermæk. 2-hünər göstərmæk, kendi ustalığını, becerisini ortaya koymæk.

hürə hürə it olmaq onunla bununla yüz göz olarak zevzek hâl almæk.

hürkütməsən sanamaq (saymaq) olmaz çok çocuklu aile için şaka ifadesi olarak kullanılır.

hürr olmaq esaretten, zulümden kurtulmæk, hürriyete kavuşmæk.

hürüt hürüt baxmaq 1-hayretle bakmæk. 2-dalıp giderek bakmæk.

hüsn rəğbət bəsləmək iyi, güzel, samimi ilgi, münasebet göstərmæk.

hüsn rəğbətini qazanmaq herhangi bir münasebetle bir kimsenin iyi, samimi

duygular beslemesini sağlamæk, samimiyyetini kazanmæk, içinde kendine karşı sevgi uyandırmæk.

hüzər tutmaq elde delil olarak tutmæk.

hüzn gətirmək verdiğı haber veya geldiğı andaki durumuyla insanları üzmetk, üzgünleşmelerine sebep olmæk.

hüzr yerinə dəymək (getmək) ölen birisi için giderek yakınlarına baş sağlığı vermæk, taziyyede bulunmæk için yas yerine gitmæk.

hüzuruna çağırmaq davet etmæk, karşısına gelmesini istemæk.

hüzurunda baş əymək hâkimiyetini kabul etmæk.

hüzurundan getmək (mürəxxəs olmaq) çıkıp gitmæk, yanından ayrılmæk.

xabi cəhalət (qəflət) kl. etrafında olan olaylardan habersiz olma hâli, gafflet uykusu.

xacə eləmək iğdiş etmək, hədım etmək, enemek.

xaç asmaq (salmaq) Hristiyan dinini kabul etmək, kendi dinini terk edərək Hristiyan olmaq.

xaç çəkmək (vurmaq) istavroz çıxarmak, sağ elin üç parmağını birləşdirərək ucunu alına, göğsə, sol və sağ omuza yaxın yere vuraraq yapılan dini ayin.

xaç suya salmaq Hristiyanlar; hz. İsa'nın idam edilməsi olayını anmaq üçün Ocak ayının 6-19 arasında haçı suya atmaq şəklində ayin etmək.

xahiş etmək (eləmək) rica etmək, istirham etmək.

xain baxmaq 1-kötü gözle baxmaq, saf kalple baxmamak, kötü niyyətlə baxmaq. 2-vatanına, millətinə, dostuna, akrabasına, arkadaşına dəneklilik etmək, onları satmaq.

xak ilə yeksan etmək (eləmək) hâk ilə yeksan etmək, yıkip viran etmək, temelindən təhrip etmək.

xak ilə yeksan olmaq 1-yere dökülmək, saçılmək, dağılmək. 2-hâk ilə yeksan olmaq, harabəyə dönmək, viran olmaq, mahvolmaq, ortadan kaldırılmək.

xal vurmaq nakış yapmaq.

xala xala oynamaq sık sık karşılıklı olaraq birbirine gidip gəlmək.

xala xətirin qalmasın gönülsüz olaraq, istənmədən yapılan bir iş vəya söylenən söz.

xala vurmaq on ikiden vurmaq, hədəfi şaşmadan vurmaq.

xalam bildi aləm bildi bir sırı ağzı sıkı olmayan biri bilse hərəkəyə yayılır.

xali qalmaq habersiz olmaq, xəbəri olmaq.

xali olmaq boş olmaq, sahiplənməmiş olmaq.

xali olmamaq uzak olmamaq, yakası kurtulmamaq.

xalqa yaymaq hərəkəyə bildirmək, tanıtmək, xəbər vermək.

xallovu böyümək bolluk içinde böyümək.

xam düşmək bir işin sonucunu öncədən düşünmədiyi, təhmin etmədiyi üçün yanlış etmək, həta yapmaq.

xam xəyal ham xəyal, həyata gəçiriləməyən, yapılamayan, yalnızca xəyal olaraq kalan arzu.

xam xəyal eləmək (olmaq) yanlış xəyalə kapılmək, yanlış düşünmək.

xam xəyalə düşmək bak. **xam xəyal eləmək (olmaq)**.

xam (ələ) salmaq karşısındaki şahsı təcrübəsiz, təneyimsiz, bəceriksiz kabul edərək kullanmaya çalışmaq.

xamuş eləmək (etmək) 1-susturmaq. 2-söndürmək.

xamuş olmaq 1-susmaq, konuşmamək. 2-sönmək.

xan ilə aş (plov) yemir ki, bığı yağa batar çok gururlu, kibirli, kasıntı adam.

xanəxərab etmək bedbaht, mutsuz etmək, ocağını söndürmək.

xanəndəlik eləmək ses sanatçılığı yapmaq.

xanənişin etmək ceza olaraq birinin evdən dışarı çıxmasına, toplum arasına katılmasına izin verməmək, vəya hərhangi bir səbəptən dolayı toplum içine çıxamamasına səbəp olmaq.

xanənişin olmaq hərhangi bir səbəptən dolayı gününü evdə gəçirmək, dışarı çıkmamak, dış dünya ilə ilişkisini kəsmək.

xanım kimi hanım evladı, bir iş yapmayan, çalışmadan oturan nazlı kimse.

xapan qalmaq boş kalmək, ıssız kalmək, kimse yaşamamak.

xar etmək (eləmək, qılmaq) rezili etmək, itibarını sarısmək, alçaltmək, başını aşağı etmək.

xar olmaq rezil olmaq, alçalmək, kepaze olmaq, itibarı sarıılmək.

xarab olmaq 1-git gide kötüleşmək, korkulacak bir duruma gəlmək (hasta). 2-harap olmaq, kırılmək, dağılmək, bərbat olmaq. 3-kötü yöne yönelmək, kötüleşmək (maneviyat).

xaraba qalmaq (olmaq) viranəyə dönmək, yıkılmək, viran olmaq.

xaraba qoymaq viran etmək, yıkamək, dağıtmək, taş taş üstə bırakmamək.

xarakterize etmək xarakterize etmək, çizgilerle göstərmək, ayırt edici özelliklərini belirtmək.

xaric etmək kovmaq, çıxarmaq, uzaklaşdırmaq,

xaric olmaq uzaklaşmaq, ayrılmaq.

xata baladan uzaq olasan! birisi için sağlıq arzusu bildiren ifade.

xata baladan uzaq qalmaq (olmaq) beləli, təhlükəli bir işdən, olaydan uzaq kalmək,

xata baş vermək ölüm və ya qorxunc bir olay olmaq, meydana gəlmək.

xata çıxartmaq faciə ilə sonuqlanabilecek və ya kötu neticesi olabilecek bir iş yapmaq.

xata dəymək faciə meydana gəlmək, zərərə uğramək.

xata etmək (eləmək) hata etmək, yanlış iş yapmaq, yanılmək.

xatada qalmaq kötu, içindən çıxılması zor durumda kalmək.

xatadan bəladan əskik olmamaq başı bələdan kurtulmamək.

xatanı başdan eləmək beklənən təhlükəyi uzaklaşdırmaq, təhlükədən uzaklaşdırmaq, təhlükədən uzaklaşmaq, qorkulacaq durumdan kurtulmaq.

xatası başdan olmaq qorkulacaq durumu, beləsi, təhlükəsi ortadan kalkmaq, yok olmaq.

xataya düşmək beləyə düşmək, təhlükəli duruma düşmək, qorkulacaq vəziyyətə düşmək.

xatimə çəkilmək son verilmək, bitirilmək.

xatimə çəkmək son vermək, tamamlamaq, bitirmək.

xatimə vermək bitirmək, tamamlamaq, sona erdirmək.

xatinişan olmaq incinmək, küsmək.

xatir saxlamaq hürmət etmək, sayğı göstərmək.

xatircəm etmək əmin etmək, sâkinləşdirmək.

xatircəm olmaq sâkin, rahat olmaq, əmin olmaq.

xatircəmlik vermək əmin etmək, rahatlatmaq, endişəsini gidermək.

xatirə düşmək hafızada yenidən canlanmaq, əklə gəlmək.

xatirə gəlmək hatırlanmaq, anılmaq.

xatirə gətirmək anmaq, hatırlamaq.

xatirədən silinmək unutmək, əklədən çıxmaq.

xatirədən silmək unutmək, əklədən çıxarmək.

xatiri xoş olmaq 1-keyfi yerində olmaq, neşəli olmaq. 2-sayğıın olmaq, böyük nüfuzu olmaq, sayğı və ihtimam göstərilmək.

xatiri qalmaq hatırı kalmək, gücənmək, bir şeydən dolayı kalbi kırılmaq, incinmək, gönlünə dokunmaq.

xatiri olmaq hürməti, sayğısı olmaq, hürmət edilmək, sayğı göstərilmək.

xatiri ... yanında əziz olmaq hürmət edilmək, sayğı göstərilmək.

xatirində qalmaq (yaşamaq) hatirində kalmək, əklində kalmək, unutmamək.

xatirində saxlamaq hatirində tutmaq, əklindən çıxarmamək, unutmamək.

xatirindən çıxarmaq əklindən çıxarmək, unutmək.

xatirindən çıxmaq əklindən çıkmək, unutmək, hatırlamamək.

xatirinə dəyir soyuq su iç yaptığı bir davranışdan dolayı azarlanan birinin qarşı çıkmaya yeltenməsi zaman söylenir.

xatirinə dəymək (toxunmaq) gururuna, həsiyyətine, izzəti nəfsinə dokunmaq.

xatirini almaq gönlünü almaq, təsəlli etmək, moral vermək.

xatirini gözləmək (saxlamaq) hürmət etmək, sayğı göstərmək.

xatirini istəmək sayğı göstərmək, hürmət etmək.

xatirini qırmaq (sındırmaq) hatirini kırmək, gücəndirmək, kalbini kırmək, gönlünü incitmək.

xeyir bərəkətini qaçırmək dəğərini düşürmək, zərərə uğratmaq, zərər vermək.

xeyir dəymək (gəlmək) həyri olmaq, mənfaati olmaq.

xeyir dua demək (eləmək, vermək) 1-birisinə mütlulək, səadət arzulamaq. 2-bir işin güzəl sonuqlanmasını dileymək.

xeyir eləmək həyir görmək, faydalanmaq.

xeyir gəlməmək hayır gelmemək, yararı olmamak.

xeyir gətirməmək hiçbir hayrı olmamak, zararı dokunmaq, zarar vermək.

xeyir görmək hayır görmək, faydalanmaq, hayrı dokunmaq.

xeyir görməmək hayır görməmək, faydası olmamak.

xeyir xəbər olasan! (olasınız!) güzel, sevindirici haber getiren insana söylenən ve memnurluk, təşəkkür bildiren ifadə.

xeyir iş görmək iyilik etmək, qarşılıq beklemeden yardım etmək.

xeyir qalmamaq hayır kalmamaq. 1-artıq işə yaramaz olmaq. 2-çok zarar görmək.

xeyir şər süpürgəsi olmaq hər türlü suretə bürünmək, kəypək, dənək olmaq.

xeyir şərini anlamaq (bilmək, qanmaq) kendine neyin faydalı, neyin zararlı olduğunu anlamak, bilmək, ona görə hərəkət etmək, davranmaq.

xeyir vermək menfaati olmaq, faydası olmaq.

xeyirdir inşallah hayırdır inşallah. 1-bir rüyayı iyye yorumlamak için söylenir. 2-şaşkınlık ve merak doğuran olaylar qarşısında söylenir.

xeyiri qalmamaq hayrı kalmamaq, artık hiçbir faydası olmamak, işə yaramamaq, kullanılmaz hâle gəlmək, faydasız hâle gəlmək.

xeyiri şər olmaq yaptığı iyilik kötülük gətirmək və ya kötülüğe səbəp olmaq.

xeyirin başına dəysin gətirdiyi fəzla olan şeye və ya davranışa qarşı söylenən yergi ifadəsi.

xeyirxahlıq etmək (eləmək, göstərmək) iyilik etmək, yardım etmək.

xeyrə əlamət deyil hayra aləmet değıl, görülen, duyulan, hissedilen şeyin kötü durumun işareti olduğunu, uğursuzluk gətireceğini bildirir.

xeyrə əlamətdir hayra aləmetdir, bir şeyin, iyi durumun oluşacağını haber verdiğini bildirir.

xeyrə qarşı hayırlı geceler, "iyi geceler" temennisine qarşı söylenən bir iyi dilek temennisi.

xeyrə yozmaq hayra yormak, bir olayı və ya rüyayı iyi işlərin belirtisi olaraq yorumlamak.

xeyrini gör! (görəsən!) hayrını gör! yeni alınan bir şeyin hayırlı olmasını temenni etmək için söylenir, bəzən kırınlık və ya alay ifadəsi olaraq da kullanılır.

xeyrini görmək kullanmaq, faydalanmaq.

xəbər almaq haber almak, sormak, bilmək, istəmək.

xəbər çıxmaq bir olay vs. hakkında laf duyulmaq, şayiə yayılmaq, çıkmək.

xəbər çıxmamaq haber çıkmamak, gitmiş və ya yola çıkmış birindən və ya beklənən bir işdən haber gəlməmək, bir şey duyulmamaq.

xəbər eləmək haber yollamaq, bildirmək, habərdar etmək.

xəbər gəlmək haber gəlmək, söz işitilmək, malumat gəlmək.

xəbər gətirmək haber gətirmək, gördüyü və ya duyduğu bir malumatı bildirmək, gəlip söylemək.

xəbər salmaq 1-haber yollamaq. 2-şayiə yaymaq.

xəbər tutmaq haber almak, sorup öğrenmək, malumat almak.

xəbər vermək haber vermək, bildirmək, bilgi vermək, habərdar etmək.

xəbər yayılmaq şayiə çıkmək, yayılmaq, söz dolışmaq.

xəbərcilik eləmək (etmək) birindən digərinə laf götürüp gətirmək, ispiyonculuk etmək.

xəbərdar etmək (eləmək) habərdar etmək, bilgi vermək, durumu bildirmək.

xəbərdar olmaq habərdar olmaq, bir olay, şey hakkında bilgisi olmaq, bilmək.

xəbərdarlıq etmək önceden söylemək, habərdar etmək, bildirmək.

xəbərdarlıq vermək habərdar etmək, önceden haber vermək, bildirmək.

xəbəri gəlmək 1-haberi gəlmək, hakkında bilgi alınmaq, neticesi öğrenilmək. 2-birinin ölümü konusunda bilgi, haber gəlmək, verilmək.

xəbəri olmaq haberi olmaq, bilgisi olmaq.

xəbərin olsun! haberin olsun! herhangi bir konuda bir kimseye söylenən uyarı ifadəsi.

xəbərsiz olmaq haberi, bilgisi olmamak.

xəbislik etmək (eləmək) alçaklıq, hainlik etmək.

xəcalət çəkmək çox utanmaq, çox sıkılmak, utancından yüzü kızarmak.

xəcalət eləmək (vermək) utandırmaq, rezil etmək, başını aşağı etmək, utanmasına sebep olmaq, kötü duruma düşürmək.

xəcalət olmaq birinin yanında utanılacaq bir şey etmək, utanılacaq durumu olmaq, başı aşağı olmaq.

xəcalətindən çıxmaq kendine yapılan bir iyiliğin, saygının vs. karşılığını vermek.

xəcalətindən yerə girmək çox utanmaq, utancından yere girmək istemek, insan yüzünə bakamamak.

xəcalətli etmək utandırmaq, başını aşağı etmək.

xəcalətli qalmaq birinin yaptığı iyiliğe karşı bir şey yapmadığı için mahcubiyet hissetmək, verdiği vaadi yerine getiremediği için utanmaq.

xəcalətlik vermək mahcup etmək, utandırmak.

xəccə bəzəkdə qaldı bir yere gitmək için süslenen, ancak gidemeyen kimseler için söylenir.

xəcil etmək (eləmək) mahcup etmək, utandırmak, başını aşağı etmək.

xəcil olmaq utanmaq, sıkılmak.

xədim eləmək hadım etmək, iğdiş etmək, cinsiyyət bezini çıxarmak.

xədim olmaq hadım olmaq, iğdiş edilmiş olmaq, kısırlaşdırılmış olmaq.

xəfə yerdə əfə (əbə) qurmaq təhlikələrlə dolu, təhlikəli yerdə iş etmək.

xəfəngini basmaq 1-herhangi bir şeyin kapağını kapamak. 2-sesini kəsməsinə sağlamaq, susturmaq, konuşmasına izin verməmək.

xəfif eləmək (etmək) azaltmaq, zayıflatmaq.

xəh durmaq sessizcə durmaq, sesini çıxarmamək.

xəkaz qalmaq həsrət kəlmək, çox istənen şeye sahip olamamək.

xəkə qoymaq tartışmayı sona erdirmək, tartışmayı bitirmək, tartışmadan vazgeçmək, münakaşayı bırakmaq.

xəkov qalmaq 1-alıştığı bir şeyden uzun zaman ayrı kaldığı için onu çox arzulamək, çox istemek. 2-herhangi bir ekin ekim suyu ilə kəlmək, ikinci su verilməmək.

xəlbir kimi (tək) kalbur gibi, delik delik.

xəlbirdə su daşımaq (gətirmək) bak.

xəlbirlə su daşımaq.

xəlbirə dönmək kalbura dönmək, delik deşik olmaq.

xəlbirlə su daşımaq kalburla su taşımək, anlamsız, sonucu olmayan iş yapmək, boş işlərlə zaman öldürmək.

xələc qatmaq ortalığı karıştırmək, fitnə düşürmək, fəsatlık etmək.

xələf sələf olmaq hələf sələf olmaq, bir kimsə digərinin yerinə gəcmək.

xələl dəymək (yetişmək) zərərə uğramək, zərər görmək.

xələl gəlmək hələl gəlmək, zərəri, ziyanı olmaq; bozulmək, kusurlu, özürlü.

xələl gətirmək (qatmaq, vermək, vurmaq) hələl gətirmək, zərər vurmək, bozmək; harap etmək, özürlü, kusurlu yapmək.

xələldar etmək (eləmək) bozmək, mahvətmək.

xələldar olmaq yıqılmək, mahvolmək, harap olmaq.

xələq etmək (eləmək) hələk etmək, yaratmək, meydana gətirmək.

xələq olunmaq yaratılmək, vücudə gətirilmək.

xəmir ağzı sözü gəcməyən, nüfuzu olmayan (kimse).

xəmir kimi hamur gibi, yorgunluktan eli ayağı tutmaz hələdə olan, bitkin, ezgin.

xəmir kündələmək hamuru topək hələ gətirmək.

xəmir qatmaq (salmaq, yoğurmaq) hamur tutmək, ekmək pişirmək için hamur yapmək, hazırlamək.

xəmiri sıyıq (yumşaq) çabuk etki altında kəlan, laf dinləyən, iradəsi zayıf kimsə.

xəmiri yumşaq qadın bak. **ayağı sürüşkən qadın.**

xəmirinə özgə mayası qatmamaq kəndi alnının teriylə yaşamaq, gəcinmək.

xəmirləri ayrı cür yoğurulub kəarakter olarək birbirindən çox fərkli olan kimsələr.

xəmrə kimi qeqırtmaq rahatsız edici etki yapmak, endişeye düşürmək.

xəncər bıçağı çıxmaq aralarındaki ihtilaf iləri düzeye çıkmak, birbirini hançer veya bıçakla vuraraq noktaya ulaşmak.

xəncər bıçağı olmaq birbiriylə düşmən olmaq.

xəncər kimi batmaq (sancılmaq) çok kötü etki etmək, derin iz bırakmak, gönlünü yaralamak.

xəncər kimi sağından keçib, solundan çıxmaq çok ağır tesir etmək, yüregine dokunmak.

xəncərinin qası düşmək söylenen sözden vs. rahatsızlıq duymak, incinmek, kırılmak, kendisi için hakaret telâkki etmek.

xəncərinin qası (qası) düşməyəcək (düşməz) ki... bir şeyi kendisi için eksiklik, utanç kaynağı kabul etme anlamında bir ifade.

xəncərinin qası əyildi?! söylenen doğru bir sözün birinə dokunması anında; "doğru söylənmiş sözden neden rahatsızlık duyuyorsun!?" şeklinde serzeniş bildiren bir ifade.

xəndan etmək neşelendirmek, sevinclendirmek, güldürmək, gönlünü açmaq.

xəndan olmaq 1-tamamen açılmak. 2-neşesinden, sevincinden yüzü gülmək, ferahlamak, neşelenmək, sevinmək.

xərə aparmaq çok para harcanmaq, pahalıya tamamlanmaq.

xərə çəkmək (etmək) harcamak, masraf etmək.

xərə borca düşmək borç almaya, borca girməğe məcbur olmaq.

xərə salmaq para harcatmaq, para harcamaya məcbur etmək, çok para harcamasına səbəp olmaq.

xəsərat eləmək (yetirmək) zarar vermek, zarara uğratmaq veya bir şeyle vurup yaralamak, zədələmək.

xəsərat vermək zarar vermek, zarara uğratmaq.

xəsislik eləmək (göstərmək) cimrilik etmək, pıntilik etmək.

xəstə düşmək (yatmaq) hasta olmaq, hastalanmaq, hastalanıp yatağa düşmək.

xəstə olmaq hasta olmaq, hasta yatmaq, hastalanmaq.

xəstə salmaq hastalanmasına səbəp olmaq.

xəstəlik salmaq xəstəlik yaymaq.

xəşil yanığı olmaq kuyruk acısı olmaq. 1- bir zarardan dolayı kızıqın olmaq. 2- önceden olmuş kötü bir olayın bıraktığı menfi iz, kin, öç alma duyusuna sahip olmaq.

xəşilə döndərmək bir şeyi sulu hamur hâline getirmək, berbat etmək.

xəşilini çalmaq öldürmək, işini bitirmək.

xəşilini çıxarmaq ezmək, her tarafını çürütmək, sağlam bir tarafını bırakmamak.

xəta işlətmək hata yaptırmək.

xətər dəymək (gəlmək, toxunmaq) 1- zarara uğramak, zarar dokunmaq. 2-felâket, bedbahtlık meydana gəlmək; felâkete, faciaya uğramak.

xətər vurmaq zarar vermek, öldürmək, kəstətmək.

xətər yetirmək zarar vermek, kəstətmək, öldürmək, vurmaq, yaralamak.

xətərə çəkmək düşüncələrə dalmak, bir şeyi çok düşünmək ve aklında hep o olmaq.

xətərə eləmək düşünmək, aklıdan çıkmamak.

xətir dərdindən xəstə yatmaq kendini rahatsız eden bir şeyin yapılması için, birinə saygısı yüzünden ses çıkarmamak.

xətir qoymaq (saxlamaq) hürmet etmək, saygı göstərmək; təvizi vermək.

xətim etmək (eləmək) hətmetmək. 1-bitirmək, tamamlamak, sona erdirmək. 2-din. (Kur'an-ı Kerim'i) okuyup bitirmək, tamamlamak.

xətri xəş olmaq gönlü açılmək, morali düzəlmək.

xətri qalmaq küsmək, darılmək, kalbi kırılmək.

xətrin istədiyi qədər ne kədar istiyorsan, istediğin kədar.

xətrindən keçməmək ricasını kırmamak, yakın bir dost veya saygıdeğer bir insan olduğu için ricasını geri çevirməmək, sözünü kırmamak.

xətrinə dəymək (qıymaq, toxunmaq) gönlünü, kalbini kırmək, incitmək.

xətrinə düşmək gönlü istemek, canı çekmək, bir şeyi yemek istemek.

xətrini istəmək hürmet etmək, saygı göstərmək, sevmək.

xətrini qırmaq (sındırmaq) bak. **xətrinə dəymək**.

xəttə düşmək rayına oturmak.

xəyal etmək (eləmək) hayal etmək, aqlına getirmək, təsəvvurunda canlandırmaq, düşünmək, hayalində canlandırmaq.

xəyal kimi gölgə gibi; kabus gibi.

xəyala dalmaq (getmək) hayalə dalmak, dərin düşüncəyə dalmak.

xəyala gəlmək 1-akla gəlmək, anılmək, hatırlanmaq, hayalində canlanmaq. 2-düşünmək, aqlına gəlmək.

xəyalat eləmək çox düşünmək, düşüncəsində ölçüp biçmək.

xəyalat götürmək dərin düşüncələrə dalmək, həyəllərə dalmək.

xəyalı ... yanında olmaq aklı ... takılmək, bir şeyi vəya bir kimseyi düşünmək.

xəyalına gətirmək həyalində canlandırmaq, hatırlamaq, düşünmək.

xəyalına girmək aqlına gəlmək, düşüncəsində, hafızasında canlanmaq, düşündürmək.

xəyalında canlanmaq hafızasında canlanmaq, gözünün önünə gəlmək, aqlına gəlmək, hatırlamaq.

xəyalından çıxmaq bak. **xatirindən çıxmaq**.

xəyalından keçmək həyalindən keçirmək, olmasını istəmək, aqlından keçirmək, arzulamaq, içi istəmək.

xəyanət etmək (eləmək) hain çıkmək, ihanət etmək, satılmək.

xəcalət düşmənin olsun məhəbubiyət duymayasın, məhəbubiyət səndən uzaq olsun.

xəzəl kimi səpələmək saçmaq, dökmək, dağıtmək.

xəzəl kimi tökmək (yağdırmaq) sağa şola harcamək; israf etmək.

xəzəl kimi tökülmək (yağmaq) həddindən fazla, çox olan şey; sayısız, sınırsız gələn para.

xəzəl olmaq 1-sarıp solmaq, kurumaq. 2-tazeliği gitmək.

xəzələ dönmək bak. **xəzəl olmaq**.

xəzinə üstündə oturmaq çox paraya, servetə sahib olan kimse için kullanılır.

xıx eləmək ço. ş. (bir şeyin) kafasını kesmək.

xım basmaq binanın temelini atmaq.

xımırı oğurlamaq sesini bilə çıxarmamaq.

xına yaxmaq 1-kına yakmaq. 2-kandırmaq, aldatmaq.

xıncım xıncım etmək (eləmək) kırıp dökmək, parça parça etmək.

xıncım vermək nispet vermək, sinirləndirmək, kızdırmaq.

xıp düşmək aşırı yorğunluqdan dolayı ölü gibi yatmaq, başını yastığa koyar koymaz dərin uykuya dalmək.

xırdıxov olmaq parça parça olmaq, kiçük kiçük parçalara ayrılmaq, un ufak olmaq

xırd eləmək satmaq, satıp bitirmək.

xırınc eləmək yemək, yiyip bitirmək.

xırman döymək tahılların tanelərini saplarından ayırmək, harman yapmaq.

xırman sovrmaq harman savurmaq, taneləri samandan ayırmək için savurma işi yapmaq, harmanlanan tahılı rüzgara karşı savuraraq taneləri samandan ayırmək.

xırmanı göyə sovrmaq məhvətmək, hər şeyi darmadağın etmək, göklərə savurmaq.

xırmanüstü vədə yalan vaat.

xısın xısın ağlamaq gizlice və sessizcə ağlamaq.

xızan təpmək birqə kişiyə şakalaşmaq, boğuşmaq.

xidmət etmək (eləmək) hizmet etmək. 1-bir idarede, kuruluştə vs. maaşla çalışmaq, rəsmi işte çalışmaq. 2-birinin mutluluğu, saadeti, rəfahı, mənfaati uğruna iş yapmaq, çalışmaq, emək harcamək.

xidmət göstərmək hizmet etmək, başkalarının hərhangi bir ihtiyacını gildərmək için çalışmaq.

xidmətə girmək hizmetə girmək, çalışmaya başlamaq; görev almak.

xiffət çəkmək 1-düşünmək, kederlenmək, dertlenmək, gəmlənmək. 2-başkası için kəyğılanmaq.

xiffət eləmək (etmək) düşünmək, kederlenmək, dertlenmək, gəmlənmək.

xiffət gətirmək kederləndirmək, gəmləndirmək, keder gətirmək, kedere səbəp olmaq.

- xiffət vermək** düşünmesine, kederlenmesine, üzülmesine, gamlanmasına sebep olmak.
- xilas etmək** 1-halâs etmek, kurtarmak. 2-serbest bırakmak, hürriyetini iade etmek.
- xilas olmaq** halâs olmak, kurtulmak, hürriyete kavuşmak.
- xiltduğ qatmaq** memnuniyetsizlik yaratmak, havayı bozmak.
- xingal kimi doğramaq** parça parça kesmek, doğramak, lokma lokma etmek.
- xinio vermək** bak. **xıncım vermək**.
- xirid elmək (etmək)** 1-satın almak, parayla almak. 2-kn. satıp kurtulmak, yakasını kurtarmak.
- xirtdək xirtdəyə gəlmək** gırtlak gırtlığa gelmek, kavga etmek.
- xirtdəyə kimi (qədər)** 1-gırtlığına kadar, gırtlığa kadar. 2-çok fazla, haddinden fazla.
- xirtdəyə kimi çıxmaq** gırtlığa çıkmak, çok fazla olmak, sınırını aşmak; gırtlığa dayanmak.
- xirtdəyi əldə (... əlində) olmaq** talihi, kaderi birinin elinde olmak, bir şeye, bir şahsa bağlı olmak.
- xirtdəyindən yapışmaq** gırtlığından yapışmak.
- xisəki vermək** birini sürekli olarak igrələmək, rahatsız etmək.
- xitab etmək (eləmək)** hitap etmək, dönerek söz söylemək.
- xitam vermək** hitam vermek. 1-bitirmək, tamamlamak, sona erdirmək. 2-hk. işi bitirmək.
- xitim eləmək** hizmet etmək.
- xodunu almaq** gazını azaltmaq, sürətini azaltmaq.
- xof düşmək** korkuya düşmək, korkmaq, çekinmək.
- xof etmək (eləmək)** korkmaq, ürküntü duymak.
- xof götürmək** korkuya düşmək, korkuya kapılmək.
- xofa salmaq** korkutmaq, korkuya düşürmək, ürpertmək.
- xox (xux) eləmək** kn. (daha çok çocukları) "hoh", "huh" diyerek korkutmaq.
- xoxan gəldi eləmək** korkutmaq; tehdit etmək.
- xox gəlmək** bak. **xoxan gəldi eləmək**.
- xon açmaq (qurmaq)** büyük ziyafət masası hazırlamak.
- xonça tutmaq** tepsiyə çeşitli şeylər koyup süslemək.
- xonçan qara bəzənsin! (bəzənmiş!, gəlmiş!)** "muradına eremeyesin!" anlamında bir ilenme ifadesi.
- xonçası bəzəkdə qalmaq (qara bəzənmək)** 1-düğünü olduğu zaman ölmək. 2-muradına eremeden ölmək.
- xonsa etmək** iğdiş etmək.
- xor baxmaq** hor bakmaq, dəğər verməmək, önemseməmək, aşağılayıcı nəzərlə bəkmək, bir şeye karşı özensiz olmaq.
- xora tökəsən!** kötü yara çıkarasın!
- xorazey eləmək** kasınmaq, başkalarını beğənməmək, kendini herkesten üstün görmək.
- xorna çəkmək** horuldamak, horlamak.
- xort düşmək** 1-kendini kaybedip yere serilmək, bayılmək. 2-başını yastığa koyar koymaz derin uykuya dalmək.
- xoruz banı** sabahın henüz işıqlanmaya başladığı zaman, tan vakti, sabahın alaca karanlığı, sabah erken, ezan vakti.
- xoruz banına kimi (qədər)** sabaha kadar, ortalık aydınlanana kadar.
- xoruz göz** ihtiraslı; güçlü.
- xoruz kimi** 1-yanakları kırmızı, sağlam kimse. 2-kavgacı.
- xoruz kimi davakar** kavgacı.
- xoruz kimi özünü çəkmək** hindi gibi kabarmək, şişinmək.
- xoruz kimi yan salmaq** şişmanlamək.
- xoruz səsi eşitməmiş (eşitməyən)** horoz sesi duymamış, kimsenin bilmediği duymadığı, görmediği, yepyeni.
- xoruzə yük eləmək (yükləmək)** varını yokunu elinden almak, soyup soğana çevirmək, soymək.
- xoruzu qoltuğuna verilmək** kovulmaq, işten atılmək.
- xoruzun quyruğu görünür** meydana çıkıyor, sırtı açılıyor, görünüyor.

xoruzunu qoltuğuna vermək 1-rezil kepaze etmək, ifşa etmək. 2-rezil kepaze edərək kovmaq, kolundan tutup dışarı atmaq.

xoş beş etmək (eləmək) selâmlaşmaq, hâl hatır sormaq.

xoş gəldin 1-bir kimse ilə görüşünce veya ayrılınca söylenen ifade. 2-çık git, defol, gidebilirsin anlamında.

xoş gəlib, səfa gətirmisən eve, bulunan yere gelen birisini qarşılarək sevgi ve saygıyla söylenen bir ifade.

xoş gəlibsən (gəlmisən) bak. xoş gəlib, səfa gətirmisən.

xoş gəlmək beğenmək.

xoş gördük! selâm, merhaba, hoş geldin anlamında.

xoş gün görməmək mutlu güne hasret kalmak, son derece sıkıntılı bir hayat sürmək.

xoş günə həsrət qalasan! güzel günlere hasret kalasan!

xoş keçirtmək keyif sürmək.

xoş keçmək çok iyi geçmək, şen, rahat geçmək.

xoş xəbər olasan güzel haber verenler için söylenen bir alkış.

xoşa gəlmək beğenilmək, yüreğə sinmək.

xoşa getmək hoşə gitmək, beğenilmək.

xoşbəxt etmək mutlu etmək, mutluluğa, saadete ulaştırmək.

xoşbəxt ol (olsun, olsunlar) mutluluk, saadet arzusu bildiren ifade.

xoşbəxt olmaq mutlu olmaq, muradına ermək, arzusu gerçəkleşmək, mesut ve bahtiyar olmaq.

xoşbəxtlik üz vermək şansı yaver gitmək, şansı açılmək, bahtı yüzünə gülmək.

xoşhal etmək (eləmək, qılmaq) gönlünü hoş etmək, memnun etmək, neşeləndirmək.

xoşhal olmaq içi açılmək, neşelenmək, sevinmək.

xoşxatir olmaq hoşnut olmaq, memnun olmaq, yürekten sevinmək.

xoşxəbər olasan! (olasınız!) sevindirici, güzel haber getiren kimseyə memnunluk, təşəkkür ifadəsi olaraq söylenen söz.

xoşluq gətirmək fərah, mutluluk, sevinç getirmək.

xoşnud etmək hoşnut etmək, memnun etmək, razı etmək.

xoşnud olmaq hoşnut olmaq, memnun olmaq, razı olmaq.

xoşuna gəlmək hoşuna gitmək, beğenmək, gönlünce olmaq.

... xörəyi deyil yapamaz,ərbabı değıl, kabiliyeti, yeteneğı, gücü yetmez, yapamaz.

xörəyin xeyirliyə yeyilsin! sofran hayırlı iş için açılısın! bir alkış ifadəsi.

xudahafiz eləmək Allah'a ısmarladık, hoşca kal diyərək ayrılmaq.

Xuda'nın qəzəbindən uzaq olasan! tanrı'nın qəzabı sana dokunmasın!

Xudavəndi Aləm belini qırsın! Allah belânı versin!

Xuda'ya bağışla bak. Allah'a bağışla.

xuduru xuduru danışmaq anlamsız konuşmaq, lafazanlık etmək.

xudük eləmək şüphələnmək, sıkılmək, bir şeyi yapmaq için istək duymək.

xunu olmaq sütün kesilmək, memesinde süt oluşmamək.

xuraman olmaq salına salına, nazlana nazlana yürümək.

xurcuntayı düşmək gürəşenlerin ikisi de aynı vaziyette yere düşmək.

xurd xəşil etmək (eləmək) hurdahaş etmək, ezik ezik etmək, vücudunda sağlam bir taraf bırakmamək.

xurd xəşil olmaq hurdahaş olmaq. 1-anormal derecede dövülmək. 2-haddindən fazla yorulmaq. 3- haddindən fazla ezilmək.

xurduna girmək kafaya almək, birinin itimadını qazanaraq aldatıp her istediğini yaptırmək.

xurt düşmək 1-kendini kaybedip düşmək, kendindən geçip düşmək, yere serilmək. 2-derin uykuya dalmək.

xülasə etmək kısaca özetini vermək, toparlamak.

xürrəm olmaq sevinmək, neşelenmək, neşeli olmaq, fərah içinde olmaq.

xüruc etmək huruç etmək. 1-çıkmaq. 2-zuhur etmək, ortaya çıkmək.

ianə eləmək (etmək, vermək) sadaka vermek.

ibadət etmək ibadət etmək, dinî işlərlə meşgul olmaq, Allah'a kulluk göstərmək, kulluk vəzifəsini yerinə getirmək.

ibarat qırılmaq çalım satmaq, fors atmaq, cılve etmək, kurum satmaq.

ibaratından cırılmaq çalım satmaq, kurum satmaq.

ibarə satmaq boş laflar söyləmək, edebiyat etmək.

... ibarət olmaq ... ibarət olmaq. 1-... meydana gəlmək, müteşəkkil olmaq. 2-... ihtiva etmək, ... anlamını meydana gətirmək.

ibarətin götünə çöp uzatmaq ilimden və kültürdən yoksun bir kimse yapay olaraq ilmi səviyyəsi yüksək cümlələr kurmaya, konuşmaya çalışmaq.

ibda etmək bir şeyi meydana gətirmək.

iblağ etmək iletmək, aktarmək.

ibraz etmək (eləmək) es. ibraz etmək, açıqlamaq, ortaya koymək, meydana çıxarmək, göstərmək.

ibrət (dərsi) almaq (etmək, eləmək, götürmək) ibrət almaq, bir olaydan, kötü bir durumdan dərs almaq, kendisi için nəticə çıxarmək, ögənmək, örnək kapmaq.

ibrət dərsi vermək cezalandırmək.

ibrət olmaq ibrət olmaq, dərs olmaq, örnək olmaq.

ibrət sırğası acı tecrübələr, olayların verdiyi dərs.

ibrətamiz olmaq başkalarına dərs olmaq, ibrət olmaq.

ibtida etmək (qılmaq) başlamaq.

icab etmək icap etmək, gərmək, lâzım olmaq; zarurî olmaq.

icabət etmək (eləmək) icabət etmək, kabul etmək, bir istəgə karşı uyğun şəkildə davranmaq.

icad edilmək (olunmaq) icad edilmək. 1- yapılımaq, ilk kez yaratılıp ortaya çıxarılımaq. 2-uydurulmaq.

icad etmək (eləmək) icad etmək. 1- yapmaq, vücuda gətirmək, yoktan var etmək. 2-uydurmaq, yapmaq.

icarə etmək (götürmək) bir yeri geçici olaraq kullanılmək üzere kiralamək.

icarə (icarəyə) vermək icarə vermək, bir yeri belirli şərtlər dahlində kirayə vermək. **icarəyə götürmək** bak. **icarə etmək (götürmək)**.

icazə vermək izin vermək.

icazət olunmaq izin verilmək, ruhsat verilmək.

icbar etmək icbar etmək, mecbur etmək.

iclas etmək bir meseleyi müzakərə etmək için toplanmaq.

icma etmək es. bir yere toplanmaq, toplantı yapmaq.

icmal vermək özetləmək, hüləsə etmək.

icra etmək həyata gətirmək, icra etmək, yerinə gətirmək, yapmaq.

ictihad etmək es. gücü nisbətində çalışmaq, çaba sarf etmək, çalışıp çabalamaq.

ictinab etmək (qılmaq) çəkinmək, sakinmək, uzak kalmək.

iç bağırsağını gəmirə gəmirə qalmaq bak. **içindən qırıla qırıla qalmaq**.

iç bağlamaq iç bağlamaq, iç tutmaq, badem, ceviz, fındık vs.'nin içi oluşmaq.

iç etmək (eləmək) 1-anlamını söyləmək, açıqlamaq, bir konuyu çox sadə bir dillə başkasına anlatmaq, aktarmək. 2-bir konunun gerçək yüzünü ortaya çıxarmək. 3-başkasına ait olan bir şeyi alıp verməmək, üzerine yatmaq. 4-kavun, karpuz badem, fındık vs. şeylərin tanesini və ya yenecek kısmını kabuğundan ayırmək.

iç üzünü açıb tökmək (açmaq) üzündəki perdeyi kaldırmək, meydana çıxarmək, maskesini indirmək.

iç üzünü bilmək (tanımaq) çox iyi tanımaq, hər şeyini, gerçək yüzünü bilmək.

iç üzünü göstərmək gerçək yüzünü göstərmək.

içəri atmaq kn. birdən içmək, kafasına dikmək, bir seferdə bitirmək,

içəri qoymaq bak. **içəriyə buraxmaq**.

içəri (içəriyə) ötürmək 1-yemək, yutmaq. 2-kendine mal etmək, kendine almaq, iç etmək, el koymək.

içəri salmaq kendine almaq, iç etmək, el koymək.

içəri vermək gizli tutmaq, kimseyə bir şey söyleməmək, kimseyə açmamək.

içeriden qovrulmaq hiddetinden içi içini yemek, dişi bağırsaklarını kesmek, çok sinirlenmek, gazabından kavrulmak.

içəriyə buraxmaq içeri bırakmak, içeriye girmesine izin vermek.

içi açılmaq iç yüzü ortaya çıkmak, ne olduğu anlaşılmaq.

içi çölünə çıxmaq içi dışına çıkmak. 1-midesi bulanarak kusmak. 2-çok sarsıntıdan dolayı rahatsızlık duymak.

içi düşmək (karpuz) içi geçmek, çok beklemeden dolayı ortasında bulunan öz kısmı atılacak hâle gelmek, tazeliğini kaybetmek.

içi ərimək zayıflamak.

içi getmək içi gitmek, çok arzu etmek, istemek, can atmak, bir şeyin hasretinde olmak.

içi götürməmək içi götürmemek. 1-acıklı bir durumu görüp dayanamamak, katlanamamak. 2-çekememek, kıskançlığı tutmak. 3-vidanı kabul etmemek.

içi gülmək içten memnun olmak, içten sevinmek, kimseye hissettirmeden sevinmek.

içi hop eləmək içi hop etmək, aniden heyecan duymak ve içi bir hoş olmak.

içi içini kəsmək (yemək) içi içini yemek, arzusunu, isteğini yerine getiremediği için çok üzülme, heyecan ve ıstırap içinde olmak.

içi qan ağlamaq içi kan ağlamak, durumunu kimseye bildirmeyerek, açmayarak son derece heyecan ve ıstırap içinde, olmak.

içi qor bağlamaq içi parçalanmaq, çok dertli olmak, dertlenmek.

içi od tutub yanmaq bak. ürəyi od tutub yanmaq.

içi parçalanmaq içi parçalanmaq, gördüğü manzara karşısında veya birinin kötü durumu için çok üzülme.

içi üşənmək içi bayılmək.

içi üzülmək açlıktan içi geçmek, takatten düşmək.

içi yağ bağlamaq içi yağ bağlamak, çok şişmanlamak, semizmek.

içi yanmaq içi yanmaq. 1-çok susamak. 2-bir yakınıni kaybederek veya çok sevdiği bir şeyi kaybederek çok üzülme.

içim özümü yandırır, çölüm özümü içim beni yakıyor dışım başkalarını, dış görünüşünün iç dünyasıyla tezat teşkil ettiğini ve zahiri görünüşüne aldanmamasını başkalarının hoşuna giden görünüşünün içi yansıtmadığını bildirir.

için için ağlamaq gizli gizli usulca usul ağlamak.

içində itmək içinde kaybolmaq, bir şeyin bolluğunu, çokluğunu bildirir.

içində qalmaq (oturmaq) dış dünyayla ilgisini kesmek, kimseyle görüşmemək.

içində üzmək içinde yüzmək, aşırı derecede olan bir şeyin içinde bulunmaq.

içində yel gəzib, yelkənlər oynamaq bak. yerində yellər əsmək.

içində yel gəzib, yelkənlər oynayır hərhangi bir sebepten dolayı boş kalmış bir evin, ocağın yalnızlığını anlatan bir ifadə.

... içindən çıxmaq (çıxabilmək) güclüklerini yenmek, yenebilmək, üstesinden gelmek, gelebilmək.

içindən qənbərqulu çıxmaq hərhangi bir işi yaparken veya yaptıktan sonra problem meydana çıkmak ve işin bozulmaq, iş yapıp bittikten sonra oluşan rahatsızlık veya çıkan skandalı anlatır.

içindən qırıla qırıla (qovrulmaq, qovrula) qalmaq bak. içindən qovrulmaq.

içindən qovrulmaq hiddetini, öfkesini veya başka bir duygusunu dışa açmadığı için çok azap ve ıstırap geçirmək, üzülme.

içindən ölü əli çıxmaq sonucun kötü olmak.

içinə atəş düşmək içine atəş düşmək, büyük bir acı ve üzüntünün pəncəsində düşmək.

içinə baxmaq dertli olmak, kederli olmak.

içinə çəkmək içine çekmek, içine almak.

içinə işləmək çok etki etmək.

içinə qurd düşmək 1-çok kederlenmek, şüpheli düşüncelere (dalmək) 2-şüphelenmek, endişelenmek, kışkıranmaq.

içinə sıçmaq içine sıçmaq, içine etmek, bozmək, berbat etmek, mahvetmek.

içinə sığdırmamaq 1-aklına sığdırmaq, aklı almamak, mantığı kabul etmemək, dayanamamak, katlanamamak 2-

tasavvur edememek, inanmamak, hayret etmek, şaşırıp kalmak.

içini arıtlamaq öksürerek boğazını temizlemek, konuşmaya hazırlanmak.

içini bilmək iç yüzünü bilmək, gerçeğine vakıf olmak.

içini boşaltmaq içini boşaltmak, içini dökmək, yüreğini boşaltmak.

içini çekmək 1- içini çekmek, derinden nefes almak, iç geçirmek. 2-içini çekmek, heyecanını, ıstırabını, üzüntüsünü, hayretini, şaşkınlığını derin bir nefes alarak bildirmek. 3-hıçkırarak ağlamak.

içini dağlamaq çok dokunmak, çok üz-mek.

içini də bilmək, bayırını da her yönüyle bilmək.

içini doğramaq (gəmirmək, kəsmək) 1-dert, gam, keder içinde kavrulmak. 2-içi içini yemek, çok sinirlenmek, rahatsız olmak.

içini qurdlar yemək kötü niyet beslemek, kötü şeyler düşünmek.

içini yemək içini yemek, çok üzölmək, dert, gam, keder içinde kavrulmak.

içini yeyə yeyə qalmaq bak. **içindən qırıla qırıla qalmaq**.

içki vurmaq içki içmek.

içkinin küpünə girmək çok içki içmek.

içmək olmur çok soğuk su.

idamə vermək devam etmək.

idaradan çıxmaq 1-iflas etmək, hiçbir şeyi kalmamak, her şeyini kaybetmek. 2-son derece yorulmak, yorgunluktan takati ke-silmek.

idarası olmamaq 1-hiçbir şeyi olmamak, çok yoksul olmak. 2-yapılması mümkün olmamak.

idarə etmək 1-önderlik etmək, yol gös-termek, yönlendirmek. 2-müdürlük etmək, bir idarenin başkanı olmak. 3-şeflik etmek (orkestrada). 4-bazı vasıtalardan, cihazlar-dan, mekanizmalardan yararlanarak bir şeyin hareketini, yaptığı işi düzenlemek, belirli bir tarafa yönlendirmek. 5-yetmek, kifayet etmek, ihtiyaca cevap vermek. 6-göz yummak, örtbas etmek.

iddəsi çıxmaq boşanan kadının yeniden evlenebilmesi için şariat hükümlerine göre

belirlenmiş evlenememe zamanı dolmak (takriben üç aydır).

iddia eləmək (etmək) istemek, talep et-mek.

iddia satmaq kurum satmak, kibirlenmek, kurulmak, çalılı tavrılar takınmak; aza-met taslamak; başkalarına yüksekte bak-mak, kendini yükseklerde görmək.

iddiası yerə göyə sığmamaq çok kibir-lenmek, gururlanmak, kendini çok büyük adam gözünde görmək.

... iddiasına (iddiaya) düşmək ... hayaline kapılmak, ... hayalinden geçmek, ... iddia-sında olmak

iddiasında olmaq bak. **iddiasına düşmək**.

idealizə etmək bir şeyi gerçekte olduğun-dan daha iyi bir şekilde tasvir etmek, gös-termek; methetmek, ideal bir şey gibi gös-termeğe çalışmak.

idmi düzəlməmək kötü alışkanlığını bıra-kamamak.

idrak etmək (eləmək) kl. idrak etmek, akıl erdirmek, anlamak, kavramak, akıl erdir-mek.

ifa etmək ifa etmek. 1-yerine getirmek, yapmak. 2-söylemek, göstermek (sanat).

ifadə almaq ifade almak, şahidi veya suç-luyu konuşturmak, sorguya çekmek.

ifadə etmək ifade etmek, söylenmek, izah etmek, açıklamak, bildirmek.

ifadə olunmaq ifade edilmek, söylenmek, izah edilmek.

ifadə satmaq caka satmak, kendini gös-termek, çalım satmak.

ifadə vermək ifade vermek, mahkemede şahitlik etmek, sörgulamak, sorguya çe-kilmek.

ifadədən az qala cırılmaq abartılı şekilde çalılı olmak, caka satmak.

ifadəsini yer göy tutmamaq çok havalı, fiyakalı olmak.

iflas etmək (olmaq) iflas etmek, varı yoku elinden çıkmak, her şeyini kaybetmek.

iflasa uğramaq iflas etmek, hiçbir netice vermemek, başarısızlığa uğramak.

iflic olmaq 1-felç olmak. 2-işler berbat olmak, içinden çıkılmaz duruma gelmek.

iflim etmək kesilmiş hayvanın kemiklerini eklem yerlerinden keserek ayırmak.

ifliyi üzölmək çok çalışmadan dolayı son derece zayıflamak.

ifrat etmək (ələmək) sınırı geçmek, haddi aşmak, mübalağa etmək.

ifrata varmaq bak. **ifrat etmək**.

ifraz etmək ifrat etmək. 1-bölmək, ayırmak. 2-salgılamak, akıtmak, dışarı çıxarmak.

ifrit kəsilmək ifrit olmaq, çok sinirlenmək, hiddetlenmək.

ifşa etmək ifşa etmək, faş etmək, açığa çıkarmak, gizli bir şeyi meydana dökmək, açıp göstərmək.

ifşa olmaq ifşa olmaq, sırrı açığa çıkmak, herkes tarafından bilinmeyen yönü ortaya çıkmak.

ifşa olunmaq ifşa edilmək, suçu, kabahati vs. ortaya çıkarılmək, açığa çıkarılmək.

iftar açmaq (etmək, ələmək, yemək) iftar açmaq, orucunu açmaq.

iftira etmək iftira etmək, bir suç yükləmək, suçlamək, bühən atmaq.

iftixar etmək iftihar etmək, gurur duymək, övünmək, böbürlənmək.

igidlik ələmək (etmək, göstərmək) yığitlik etmək, kahramanlık göstərmək, yığitlik etmək, cesaret göstərmək.

igfal etmək igfal etmək, gəfletə düşürərək aldatmaq, kandırmək; aqlını çəlmək, düşüncesini saptırmək, uyutmaq.

igtişaş düşmək (qalxmaq) karışıklık, karğışalılık meydana gəlmək, ortalık karışmaq.

ixrac etmək ihraç etmək. 1-çıkarmaq, uzaklaşdırmaq. 2-satış için dış ölkələrə mal yollamaq.

ixrac olmaq ihraç olmaq, çıkarılmək, dışarı atılmək.

ixracat edən ihracat yapan, dış ölkələrə yollayan, mal çıxaran.

ixtar ələmək (etmək) ihtar etmək, uyarmaq.

ixtilaf çıxarmaq (salmaq) ayrılık yaratmaq, gərginlik doğurmaq; münakaşa yaratmaq.

ixtilal salmaq (töretmək) karışıklık çıkarmək; isyan, ayaklanma çıkarmək.

ixtilat etmək (qatmaq) sohbət etmək, muhabbət etmək.

ixtira etmək (ələmək) 1-araştırarak bilinmeyen yeni bir şey bulmaq, keşfetmək, icat etmək. 2-benzetmək, yapmaq.

ixtisar etmək 1-kısaltmaq, azaltmaq. 2-miktar veya sayı olaraq azaltmaq. 3-vazifesine son vermək.

ixtisar olunmaq azaltılmək, kısaltılmək.

ixtisara düşmək 1-kısaltılmək, azaltılmək. 2-hâkimiyet altındaki arazilerin azaltılmasıyla ilgili olarak işten çıkarılmək.

ixtisara salmaq azaltmaq, kısaltmaq.

ixtiyar almaq 1-izin almək. 2-hak elde etmək.

ixtiyar etmək es. ihtiyar etmək, seçmək, tercih etmək, üstün görmək.

ixtiyar işlətmək emir vermək, izin vermək.

ixtiyar olmaq ihtiyar olmaq, yaşlanmış olmaq, ihtiyarlanmış olmaq.

ixtiyar verilmək izin verilmək, ruhsat verilmək.

ixtiyar vermək izin vermək, yetki vermək.

ixtiyarı (ələndən) getmək (üzölmək) 1-güçten kuvvetdən düşmək, gücü kuvveti tükenmək. 2-nüfuzu, kudreti, hâkimiyeti, hükümranlığı elindən çıkmək.

ixtiyarı əlində olmaq bir şeyi yapmaya yetkisi, səlahiyyəti olmaq; hakkı hukuku olmaq.

ixtiyarı (ixtiyarını) əlindən almaq takatdən düşürmək, çok yormək.

ixtiyarı getmək kendi hakkından, yetkisindən məhrum olmaq, hiçbir yetkisi kalmamak.

ixtiyarına buraxmaq (vermək) yetkisinə bırakmaq.

ijməyə salmaq kandırmək, tuzağa düşürmək (dikkətini dağıtmək).

iki ağız çağırmaq iki sefer sesləmək, iki defa seslənmək.

iki atəş arasında qalmaq iki atəş arasında kalmək, zor durumda kalmək, ne yapacağı konusunda bir türlü karar verənmək.

iki ayağı da gorda olmaq ölümü yakın olmaq.

iki ayağını bir başmağa dayamaq (dirəmək, dürtmək, qoymaq, soxmaq, taxmaq, təpmək) iki ayağını bir pabuca sokmaq, inat etmək, inatlaşmaq, terslik

etmək, inatla bir şeyi istəmək, ısrar etmək, dediyindən vazgeçməmək.

iki ayağını yerə dirəmək bak. **iki ayağını bir başmağa dayamaq** (dirəmək, dürtmək, qoymaq, soxmaq, taxmaq, təpmək).

iki barmaq arasında görmək bir şeyləri çox açıqça görmək, gələceği çox açıqça görmək, hissetmək.

iki baş dörd ayaq olmaq 1-evlənmək. 2-yapılan iş sona ermək. 3-yapılan iş başarıyla sonuçlandırılmək.

iki başdan olmaq 1-iki taraftan da kaybetmək. 2-bir iş iki tarafın da istəgi ilə meydana gəlmək, oluşmaq.

iki başlı danışmaq alt üst vurmaq, düşüncesini kesin olaraq belirtməmək.

iki başlı zərərə düşmək bir şey için iki defa masrafa düşmək, masraf etmək.

iki (ikiyə) bölmək öldürmək, katletmək.

iki bölünmüş alma kimi birbirine çox benzeyen şeylər.

iki cəbhəyə işləmək iki tarafa da çalışmaq.

iki cüt bir tək çox az şeylər için kullanılır, çox az, sayıca az.

iki dağ arasında qalmaq ortada kalmək. çox zor duruma düşmək.

iki daşın arasında 1-bütün sıkışıklığa rağmen. 2-hemen, çox kısa zamanda.

iki dovşan dalınca qaçmaq bir koltukta iki karpuz taşımək.

iki dünya bir olsa (da) ... asla, kat'iyen...

iki eşşəyin arpasını böləbilməmək hiçbir işi yapacak yeteneği olmamak, beceriksiz olmaq.

iki ev arasında qalmaq 1-avare, başıboş olmaq. 2-bak. **iki yol ayrıcında qalmaq**.

iki əli bir başı olmaq bir olay karşısında son derece üzüntü duymək ve ne yapacağını bilməmək.

iki əli böyründə qalmaq iki eli böğründe kalmək, ne yapacağını bilməmək, çaresiz kalmək.

iki əli qanda olsa da iki eli kanda olsa, yaptığı iş ne kadar önemli olursa olsun.

iki əli yaxasında olmaq iki eli yakasında olmaq, məşərdə birindən davacı olmaq.

iki əli yanına gəlmək ölmək, Tanrı katına çıkmək.

iki əlim yanıma gələcek iki elim yanıma gələcek, "fəni olduğum için yalan söyleyeməm".

iki əlli (əli ilə) qol çəkmək (qoymaq) her yönüylə razı olmaq, istəmək.

iki əlli yapışmaq dörd elle sarılmək.

iki göz də borc almaq gözünü çekmeden bakmaq, birine diqqətlə bakmaq.

iki göz gərək (lazımdır) ağlasın 1-birinin çox kötü durumda olduğunu bildirir. 2-kederlendirici, üzücü durumu anlatır.

iki göz gərək (istəyir) tamaşa eləsin (et-sin) bak. **iki göz istəyir baxasan**.

iki göz istəyir baxasan çox güzel, alımlı, cazibeli şey için söylenir.

iki gözədən bir tük çəkmək bak. **iki sözü bir birinə calaşdırabilməmək**.

iki gözədən olmaq bak. **dünya işığına həsrət qalmaq**.

iki gözü en sevdiği.

iki gözü kimi kendi malı gibi, kendininki gibi (koruma).

iki gözü kor olmaq gözleri kör olmaq.

iki gözüm iki gözüm, birinə sevgiyə selenmə şekli.

iki gözüm çıxsın, əgər... bir yemin ifadəsi.

iki gözün bir deşikdən çıxsın da! iki gözün çıksa da! ölsən də! hiçbir ricanın ve yalvarmanın işə yaramayacağını bildirir.

iki gözünü bir deşikdən çıxartmaq 1-kör etmək. 2-tehdit etmək.

iki güləşənin biri yıxılar mücadele eden, yarışan iki taraftan birinin yenileceğini bildiren bir ifade.

iki kəlmə demək az konuşmaq.

iki kəlmə ilə kısa, özet olarak.

iki kəlməni (sözü) bir birinə bağlayabilməmək (calaşdırabilməmək, calayabilməmək) iki sözü bir araya getirememək, bilgisiz, cahil olmaq, iki lafı bir araya getirememək.

iki könül bir olmaq birləşmək, sevişmək, birbirlerini sevmək.

iki könüllü (köyüllü) olmaq şüphe içinde olmaq, karar vereməmək.

iki köynək dəyişmək iki nesil gəçmək.

iki kürəyi üstə qoymaq bak. **kürəyi üstə qoymaq**.

iki qat eləmək ikiyə katlamək.

iki qat olmaq iki kat olmak. 1-ikiye katlanmaq, katlanmaq. 2-eğilmek, tazim etmək, saygı veya emre amade ifadesi olaraq eğilmek. 3-kambur çıkmak.

iki məscid arasında binamaz qalmaq kesin karara varamamak, ne yapacağını bilmemek.

iki məzhəbə qulluq eləmək (etmək) iki tarafa da hizmet etmək.

iki növbədə işləmək iki vardiyada çalışmaq.

iki od arasında qalmaq iki ateş arasında kalmak, zor durumda kalmak.

iki ölünü bir qəbirdə dinc qoymamaq yaramazlık yapmak.

iki parça eləmək kılıç, hənçer vb. parçalayaraq öldürmək.

iki pulluq ağı olmamaq ebleh olmak, akılsız olmak, kafası çalışmamak.

iki siçan oynayabilməz çok dar yer için kullanılır.

iki saqqə eləmək 1-ikiye bölmək. 2-öldürmək, katletmək.

iki tərəfə işləmək iki tərəfli çalışmaq, iki tarafa da çalışan casuslar veya insanlar için kullanılır.

iki ucu da poxlu dəyəməkdir k. hangi yönden bakarsanız bakın içinden çıkılması zor bir durumdur.

iki üç gündə atıb tutmaq bir şeyin kıymetini bilmemek ve aldıktan çok kısa zaman sonra kullanılmaz hâlə getirmək.

iki üç kəlmə demək biraz konuşmaq, birkaç söz söylemək.

iki üç kəlmə ilə izah etmək (söyləmək) birkaç sözle anlatmaq.

iki ürəyi, dörd böyrəyi var çok cesur, korku bilmeyen kimse.

iki yaxası bir araya gəlməmək iki yakası bir araya gelmemək, maddi durumu iyi olmamak, borçtan kurtulamamak, kendini toparlayamamak.

iki yanına göz gəzdirmək etrafa bakınmaq, her tarafa bakmaq.

iki yol (yolun) ayrıcında qalmaq iki arada bir derede kalmak, ne yapacağını bilmemek.

ikibaşlı danışmaq manalı konuşmaq.

ikibaşlı qohum olmaq kız alıp vermek, iki tərəfli hısım olmak.

ikicanlı olmaq hamile olmak.

ikidə birdə sık sık.

ikidən birdən hiç (bir şeyin, olayın olmadığı) bildirir.

ikihaça (ikihaçalı) olmaq iki kola ayrılmak, ikiye ayrılmak.

ikiqat bükülmək (əyilmək, olmaq) 1-eğilerek selâm vermek. 2-yaltaklık etmek, baş eğmek, alçaklık etmek, birinin hâkimiyetini kabul etmek. 3-bükülmək, eğilmek, belini eğmek.

ikiqat etmək (eləmək) bir şeyi birbirine uygun bir şekilde katlamak, bükmək.

ikisi birə, biri heçə dəyməz topu beş para etmez, gereksiz ve işe yaramayan kimseler için söylenir.

ikisi də bir bezin qırağıdır ikisinin de aynı karakterde olduğunu bildirir.

ikisi də bir qapıya çıxmaq ikisi de aynı kapıya çıkmak, aynı sonucu doğurmak.

ikisinə bir saqqə vurmaq bir taşla iki kuş vurmaq.

ikitişlik düşmək araya ayrımcılık düşmək, ihtilaf meydana gelmek.

ikitişlik salmaq ayrımcılık düşürmək, nifak çıkarmak.

ikmal etmək (yetirmək) ikmal etmek, tamamlamak, bitirmek, sona erdirmek.

ikmala çatmaq tamamlanmaq, bitmek, sona ermek.

ikrah etdirmək iğrendirmək, tiksindirmək, nefret uyandırmək.

ikrah etmək (eyləmək, qılmaq, olmaq) ikrah etmek, iğrenmek, nefret etmek, sinir olmak.

ikraha gəlmək bak. **ikrah etmək.**

ikram etmək (qılmaq) ikram etmek, hürmet etmek, saygı göstermek.

iktifa etmək iktifa etmek, yetinmek, kâfi bilmək, yeterli bulmaq.

iqamet etmək (eləmək) ikamet etmek. 1-bir yere yerleşmek, orada yaşamak, kalmak. 2-başka bir devletten oturma izni almak.

iqbalı dönmək ikbali sönmək, talihi dönmək.

iqbalı gətirmək (şax durmaq) talihi, şansı yaver gitmək.

iqdam etmək (eləmək) başlamak, teşəbbüs etmək.

iqna etmək kl. ikna etmək, inandırmaq, bir kanaat uyandırmak, bir kanaati kabul ettirmək; razı etmək.

iqrar etmək kabul etmək, itiraf etmək, kendi dili ile təsdiq etmək.

iqrar vermək söz vermək.

iqrarından dönmək sözündən, əhdindən dönmək, əhdə vəfa etməmək.

iqtibas etmək iktibas etmək, alıntı yapmak, benimsemək.

iqtidarı olmaq gücü olmaq, hâkimiyeti olmaq.

iqtiza etmək 1-iktiza etmək, gerekmək, lüzumunu hissetmək, ihtiyaç doğurmaq. 2-müsaade etmək, imkân vermək.

il dolanmaq on iki ay bitmək, yıl sona ermək.

il gecə bitmək bilməyən gecə, uzun sürən gecə anlamında.

il vermək adet gereği ölen bir kimsenin ölüm yıl dönümündə verilən ihsan yemeği, hayrat.

ilan ağzından (boğazından) çıxan (qurtulan, qurtaran, qurtarmış, çıxan) qurbağa (qus) kimi təhlükəli, riskli, ür-kütücü, korkutucu durumdan kurtulan bir insan için kullanılır.

ilan ağzından qurtarmaq çıxılması çox zor, çox təhlükəli durumdan kurtarmak.

ilan baxışı hiddətli, gəzəpli, kinli baxış.

ilan baxışlı kinlə bakan.

ilan boğazından düşüb boyu bosu yerində, alımlı kız və ya erək çocuk.

ilan çalmaq (vurmaq) yılan sokmaq.

ilan çalmış kimi aniden sıçrayaraq, ürke-rek, kalkarak.

ilan dili çıxarıb yalvarmaq bak. **ilan kimi dil çalmaq**.

ilan dili çıxartmaq (tökmək) zavallı, məzlum kimsələr kimi yalvarmaq, rica etmək, yalvarıb yakarmak.

ilan dilli 1-kıncı konuşan, konuşunca insanları rahatsız edip inciten. 2-iki ağızlı kılıç və ya hançer.

ilan əlindən qurtarmaq bir kimseyi zülümündən, işkəncədən, əziyyətdən, istismardan kurtarmak.

ilan gözü kimi çox zayıf işıq.

ilan kimi yılan kimi, sevimsiz və soğuk, hain.

ilan kimi bir birinə sarılmaq (sarmaşmaq) kucaklaşmaq, birbirinə sarılmak.

ilan kimi çalmaq (sancmaq) yılan kimi sokmaq.

ilan kimi dəri dəyişmək bukaləmun kimi rəng dəyişirmək, dənək olmaq.

ilan kimi dil çalmaq (çıxartmaq) yalvarıb yakarmak; ağlayıb sızlamak, ağlayıb sızlayaraq yakarmak.

ilan kimi fısıldamaq çox hiddətli olmaq.

ilan kimf qabıq qoymaq var gücüylə çalışmaq, çox əziyyət çəkmək.

ilan kimi qıvrılmaq 1-sancıdan, ağrıdan, maruz kaldığı kötü bir davranışdan dolayı ıstırap duymak, acı çəkmək, kıvrılıp durmaq. 2-(kadın, kız) ihtirasla kıvrılmək, inləmək.

ilan qurbağa kargacık burgacık yazı.

ilan mələyən çox sıcaq, kurak və susuz.

ilan sancan (vuran) kimi son dərəcə rahatsız, çox rahatsız.

ilan ulduz görməsə ölməz herhangi bir durumdan dolayı ele avuca sığmaz hareketler yapan; ancak çekindiği birini gördüğünde bu tavırlarını bırakan kimsenin davranışları ile ilgili olarak kullanılan bir ifade.

ilan vuran yatdı, ... yatmadı “düşüncəsindən, ıstırabından vs. göz kırpmadı, uyuyamadı” anlamında.

ilan vurmaq yılan sokmaq.

ilan vurmuş kimi 1-əziyyətdən, sancıdan, ağrıdan kıvranan kimse. 2-aniden sıçrayaraq, hərəkət edərək, kalkarak.

ilan (ilanlar) mələyir çox sıcaq, susuz, yılanı çox olan sahə için kullanılır.

ilan yeyib əjdaha olub kaba kuvvet kullanarak isim yapmış kimsələr için söylenir.

ilana ağı (zəhər) verən (kərtənkələ) təhrik edən, kışkırtan, gizlicə aklını çələrek birinə və ya bir şeye karşı təhrik edən kimse, fəsat, fitnə.